

13
26 F
15

RENATI
CHOPPINI
ANDEGAVI I. C.
Et in Supremo Parisiorum Senatu
ADVOCATI.

MONASTICΩN.
SEV,
De Iure Cœnobitarum.
LIBRI DVO.

SECVNDA EDITIO.

PARISIIS,
Apud Michaëlem Sonnium, via Iacobæa,
ſub Scuto Baſilienſi.
M. DC. X.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

AD MONASTICOS CHRISTIANÆ RELIGIONIS ORDINES.

RENAT. CHOPPINVS ANDEGAVVS, I. C.

NTEA QVIDEM *pro ætate, ac Forensi vitæ Instituto contexui varios Gallici Iuris Commentarios : Cuius nempe Iuris in vsu quotidiano exercitationéque versabar. Sic neoterici* I. COSS. *nonnulli, florentibus annis, illustrarunt ciuicas suas* LEGES, *patriáque summorum in* DECRETA *Magistratuum publicæ memoriæ prodiderunt. Nam præter eorum Collectanea, qui à Me recensentur alibi, voluuntur* SVBALPINÆ *Taurinorum Senatus* DECISIONES, *ab Anton. Thesauro perscriptæ, eius collega Ordinis, An. 1590.* MANTVANÆ *item, à Ioh. Petro Surdo publicatæ.* GERMANICÆ, *ab Andr. Knicheno, Vilhel. Rodingo, & Nic. Reusnero vicißim, German. Principum Consiliariis.* LVSITANICÆ, *ab Aluaro Valasco, & Anton. Gamma, senatore.* NEAPOLITANÆ, *à Vincent. Franchisio, & Francisc. Viuio, Aquilano.* LVCENSIS *pariter Rotæ Decisiones, à Camillo Lepido, Valer. Vallaria, & Horat. Ronato Iurisperitis.*

In Procem. nostrorum De Legib. Parisien. Scriptorum, Et in nostra Præfat. Andeg. Consuet.

Anton Thesauri, senatoris Taurine[nsi]s, D[e]c[i]si[o]nes nou[æ] Senatus Pedemontani.

Mantuani Senatus Decisiones.

Andr. Knichen, Cancellarij Saxoniæ Ducis Ioh. Ernesti, Commentaria in Ius Saxonicum.

Neapolit. Senatus Decisionum corpus, per Vincentium de Franchis.

VERVMENIMVERO *alia iam Ætas alios mores postulat, & Canities ifthæc, miffis Ciuilibus ftudiis profanifque Scriptis tranfuerfos Nos rapit in auguftiorem Philofophiam meditationemque rerum Cæleftium: quas proximè, DIVINO nutu amplexati fumus. Cùm enim femper æterna Salus curanda, tùm eo præfertim tempore, quo, Vitæ finis impendet. Senectus venit, difceffum præco clamat, quilibet fe paret: Iudicium enim propinquum eft. Vt Gregor. NaZianZenus in Tetraftichis Sententijs nos admonet. Eodem fpectat Cypriani,*

B. Cypr. de 12. Abufibus feculi cap. 8.

Afri, elogium, prius omnibus, Religioni operam dare, Senibus conuenire quos præfentis feculi florida ætas tranfacta deferuerit. Similiter, EGO, *inquit Petr. Blefenfis,* IN VESPERA VITÆ MEÆ SVM: VOTIVVM MIHI EST, NOVISSIMOS DIES MAGNOS OFFERRE ALTISSIMO, QVI DIES ANTIQVOS PERDIDI, QVIA PERDITE VIXI. *Quòd fi*

Epiftola 125 Petri Blefen. Archidiaconi Bathonienfis qui claruit. An. 1160.

Ethnico feni impetrata quies eft publicis negotijs, prifca illa, apud Varronem, Politia Roman., ac Plinij Cæcilij, ad Pomponium Baffum, teftimonio: Æquiùs certè, Chriftiano homini indulgendum, emerita faltem Senectute, in cæleftis Sophiæ contubernio acquiefcere. Quippe cui nihil, ex iuuenili profanæ Encyclopædiæ fylua præter glandem, legatur: Cereale autem ftudium, quo ager DOMINI *confitus eft, mirificè conferat, ad perennem fructum iufque illud Ciuitatis fupernæ & internæ confequendum. Iftuc verò, manu prehenfos nos ducet Apoftolicæ vitæ & humilitatis paradigma, Monafticis denuo regulis ac moribus antiquis expreffum, propagatumque feriatim ab ijs, quos etiam dum cernimus Monaftica in Toga, contemptis feculi pompis atque illecebris,* Regularis *Obferuantiæ tefferam accepiffe. Nam vt primi* CHRISTI *Legati, abdicatione priuatarum opum, piam Difciplinam fanctiùs coluere: Ita fubinde, ipforum exemplo, Anachoretæ, fortunis nudi, nudum fectati funt Chriftianæ Magiftrum Reipublicæ. Quemadmodum Areopagita, Galliarum Sacerdos primus, Hierarchico in Opere,* * Ἡ δὲ τῶν, *infit*, τελουμένων ἁπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις, ἡ τῶν μοναχῶν ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκεκαθαρμένη κάθαρσιν, ὁλικῇ δυνάμει, καὶ παντελεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἁγνότητι, πάσης δὲ, ὅσης θεμιτὸν αὐτῇ θεωρεῖν, ἱερουργίας ἐν νοερᾷ θεωρίᾳ καὶ κοινωνίᾳ γεγενημένη, καὶ ταῖς τῶν ἱεραρχῶν τελειωτικαῖς δυνάμεσιν ἐγχειριζομένη, καὶ ταῖς ἐνθέοις αὐτῶν ἐλλάμψεσι καὶ ἱεραρχικαῖς παραδόσεσιν ἐκδιδασκομένη τὰς ἐπιτελεσθείσας τῶν κατ' αὐτὴν ἱερῶν τελετῶν ἱερουργίας, καὶ πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτῶν ἐπιστήμην ἀναλόγως εἰς τελειοτάτην ἀναγομένη τελείωσιν, &c.

De vita Pop. Rom lib. 11. Teftaore Nonio.

Epift. lib. 4. Prima, ait Plinius, vitæ tempora, & media patriæ, extrema nobis impertire debemus.

Exemplum. Apoftolic. Actor. cap. 4.

S. Dionyfij, De Ordinibus, qui initiantur, cap. 6.

* Summus verò eorum omnium, qui initiantur & perficiuntur, ordo eft fanctorum Monachorum: cum & omni piaculo tota vi, omnique actionum fuarum fanctimonia expiatus fit, & omnis myfterij (quod quidem ei fas fit afpicere) fpiritalis fpectator particepfque fit factus, traditufque perficienti Pontificum ordini, ac Diuinis eorum illuftrationibus, Pontificiifque inftitutis difcat fanctorum myfteriorum, quæ eum attingunt, facra quæ afpexerit: atque fancta eorumdem fcientia pro modo fuo ad fummam perfectionem vtentémque efferatur, &c.

Ab

Ab eodem Auctore impositus fertur Monachatus Demophilo ciui Atheniensi (apud Symeon. Metaphrasten) pura & Sacris initiate illius manu B. Dionysij: apud quem, hoc ipse priùs Ministerio functus erat, vt praeesset ianuis Templi. Ne talium Ascetarum Ducem huc proferam, D. Marcū Euangelistam, ab Eusebio Cæsarien. nuncupatū. Sed cum illi per vastas Saltuum Eremiq́ solitudines sparsi, videretur, sibi priuatim modò prodesse, nec Orthodoxam late Religionem promouere, Basilius Magn. Cæsareæ Cappadociæ Episcopus deduxit eos in Vrbes & Oppida: vt ab ijs Populus Diuinum cultum, gratamq́ SVPERIS *viuendi rationem edisceret. Ex Monodia Greg. Nazianzeni in vitam Basilij, qui è Monachis ac Eremicolis Cænobitas effecit, Morumq́ normam illis conscripsit Euangelio consentaneam: Quæ à totius Græciæ monachis hactenus obseruata est. Vnde & sumptam, Latini, Regulam D. D. Augustini, Benedicti, Dominici, Francisci, ac reliquorum complectuntur. Hos nimirum* DEVS *extare voluit Cænobitici Ordinis Patres, velut Pharos & lucentes quosdam ignes in tempestuoso mari: Quorum institutione ac doctrina, ceu fulgentibus gemmis, rutilaret supremi* NVMINIS *Ecclesia. Tanto igitur æmulandæ pietatis Monasticæ aculeo pungamur demùm Senes, vt ab hoc ærumnoso laborum stadio ad immortalem requiem fœlicibus auspiciis euocemur.* Eusebij Hist. Ecclesiast. Lib. 2. Cap. 16. 17.

SCIO *vtique*, à Nostris omnia fermè Religiosa rideri, Lib. 7. De Iudic. Dei. *Massiliensis Saluiani dicto. Quin & hic seriò in nonnullos æui* Idem Saluia. Lib. 5. *sui Religiosos inuectus est*, sub specie Religionis secularibus vitiis mancipatos: Qui scilicet, post veterum flagitiorum probrosa crimina, titulo sanctitatis sibimet inscripto, non conuersatione alij, sed professione nomen tantùm demutarint, non vitam, & Diuini cultus habitum, magis quàm actum existimātes, vestem solummodò exuerint, non mentem. *Ast degeneri tamen paucorum inquinamento corruptelaq́ morum, prædamnari inclytum Ordinem, periniquum sit. Testem cieo Yuonem Carnutum Præsulem, seueritate ac sanctimonia reuerendum, qui, longo post Saluianum interuallo, Monasticam commendauit Benedictinæ Sectæ Familiam Fiscanensem, his ad Cænobiarcham verbis.* Yuon Epist. 99. VOS, ET CÆTERI SERVI DEI, QVI VELVT IN PORTV NAVIGATIS, OPORTET, VT NOBIS ORATIONIS MANVS, QVAM LONGE POTESTIS, EXTENDATIS, ET VOBISCVM AD OPTATAM REQVIEM PERDV- Abbatia de Fescan, in Normania.

D. Bern. in Serm. ad Fratres de Monte Dei.

CERE STVDEATIS. *Tuoni itidem suppar Bernardus, suæ ætate mirabilis, ac velut sydus quoddam Terris illapsum, agnouit ingenuè, ex pio Carthusianorum Sodalitio, tanquam ex Officina virtutum, Christianæque perfectionis Magisterio nobis omnibus propositum solidæ Pietatis exemplar. Eundem Ordinem illustri laudum præconio euexit Petrus venerabilis, qui, Bernardi tempestate, clauum moderabatur sacræ Cluniacen. Reipublicæ.* SERVATVR, *ait*, IN BVRGVNDIÆ PARTIBVS, INTER OMNES EVROPÆ NOSTRÆ MONASTICI ORDINIS PROFESSIONES, PROFESSIO QVÆDAM, MVLTIS ALIIS EIVSDEM MONASTICI PROPOSITI SANCTIOR ET CAVTIOR, INSTITVTA NOSTRO TEMPORE A QVIBVSDAM PATRIBVS MAGNIS, DOCTIS, ET SANCTIS: M. BRVNONE COLONIENSI, LANDVINO ITALICO, AC QVIBVSDAM ALIIS VERÈ MAGNIS, ET DEVM TIMENTIBVS VIRIS. *De Cisterciensi quoque Monachorum Cœtu, Petrus Blesensis*, O CISTERCIVM, *exclamat*, QVAM MAGNA EST DOMVS TVA, QVAM FOECVNDA IN FILIIS, QVAM MAGNIFICATA IN LINGVIS, QVAM GLORIOSA IN POPVLIS:. *Sic nouellæ cuique Religiosorum hominum plantationi arrisit cœlestis Agricola, vt tanquam fertili benéque exculto in Agro, viri doctrina præstantes, piique alij alijs succreuerint, nec vnquam alij ex alijs propagari, ac proseminari desierint. Vti fusiùs toto hoc Opere sigillatim ostendemus, quæque successu temporum relaxata, & collapsa in laxiorem vitæ habitum videbantur, Religiones monasticas fuisse in pristinam seuerioris Disciplinæ normam restitutas à sanctioribus Ecclesiæ Antesignanis. Quinetiam vetustiori æuo, lapsus indicatur Monachorum quorumdam, insigni Epistola D. Basilij, ad Monachum qui exciderat: Neque is propterea minùs, Anachoriticos viuendi Ritus sequenti extulit Encomio.* O VITA EREMITICA, VITA SANCTA, VITA ANGELICA, VITA BENEDICTA: VIVARIVM ANIMARVM, EXHEDRA GEMMARVM COELESTIVM, CVRIA COELESTIVM SENATORVM, &c.

Petri Abbæ Cluniacensis Lib. 2 De miraculis Cap. 28.

Bruno, Carthusianus.

Petr. Blesen. Epistola. 65.

Pluseuli Cœnobitarum Ordines, quingentos abhinc Annos instituti.

Abbatiarum Reformatio.

In Libel. De laudibus Eremi.

H*oc igitur velut in Speculo, veræ Pietatis typum expressum intueamur Senes, Humani scilicet curriculi*

Finem animo certum, miserisque Viatica canis.

Exinde

Exinde vicißim, publicum istud Cœnobitici Ordinis in nos Munus exemplárque Morum profiteri palam debemus, ac mutua grati animi testificatione quadantenus pensare. Impari quidem Temporariæ messe remunerari modo illud licet Spiritalis frugis seminarium tam grande: quasi * Χρύσεα Χαλκείων *permutentur. Ast tenue tamen peculiolum nostrum eò conferre visum est, vt quæ è medio Fori Vsu depromere potuimus hucúsque, Ciuilia Cœnobitarum Iura Monumentis quibusdam asseramus, tueamur, de illisque.*

* Aurea æreis.

Monastica Iura, ciuili in Foro decisa, tum sacra, tum profana.

Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo.

Cùm enim spiritalia, absque temporarijs opum subsidijs, haud diu subsistant in Orbe terrarum, Pontificio Paschalis. 1. iudicio, Cauendum est, ne Templorum res prædiariæ, quæuè eas fulciant Principum Beneficia Diplomatica, expilatis Tabulis, aliquando intercidant. Cui Tabularum iacturæ grauißimæ occurritur non minùs forsan publica ipsarum Notitia, à nobis istic vtcunque curata, quàm multorum descriptione Exemplarium, quæ Tabelliones calamo exarare solent. Alioquienim, amißis Instrumentis auctoritatibusque fundorum, superest Ecclesiis Codicillare duntaxat suffragium: vti res suas Iuraque singularia Diplomate repetunda curent accomprobanda. Ex Melodunensi Gallorum Lege Regia, Feb. Mens. An. 1580. §. 26. Qualiter etiam olim Episcopale Collegium Cenomaniæ sibi prospexit, Augustiore Ludouici Cæs. Pij Rescripto in hanc phrasin. Ludouicus, Diuina ordinante prouidentia, Imperator, &c. Nouerit &c. eò quòd vir venerabilis Franco, Cenomanicæ vrbis Episcopus, obtulit Serenitati nostræ quasdam Auctoritates prædecessorum nostrorum, Regum videlicet Francorum: in quibus continebatur, quòd partim incuriosorum hominum culpa, partim depopulantibus hostibus, ignemque submittentibus, quædam Strumenta Chartarum, per quæ, Reges, Reginæque, & cæteri quàmplures Catholici viri res mancipiaque Ecclesiæ, in honore CHRISTI, Martyrúmque Geruasij & Protasij constructæ, cui, auctore DEO, ipse præest, contulerant, olim exusta & concremata fuerint: Per quas etiam Auctoritates, non solùm prædecessores sui & Rectores ipsius Ecclesiæ, sed etiam ipse, easdem res &

Paschal in Can. si quis obiecerit Caus. 1. Quæst. 3.

Multa etiam, de Ecclesiasticis rebus ac Monasticis, Rescripta Pontif. & Principum inseruntur Libris sacræ Politiæ Forensis. Nam & Instrumentorum Ἀναγραφή seu Inuentarium, deperditis Instrumentis, fidem facit. Leg. Chirographis. ff. De Administr. tutor.

Edictum Meloduni dictatum, de Priuilegiis Francici Clerici, Ob amissa Instrumenta annuorum Ecclesiæ censuum ac redituum, nouas professiones Monumentáque censualia, ex Diplomate à Iudicibus regiis confici debere.

Imperiales Literæ, pro Episcopo & Capitulo Cathedrali, Ecclesiæ Cenomanæ.

*iiij

De neceffaria huiuf-modi Ecclefiafticarum Tabularum cuftodia, iacturæq. ipfarum periculo, Gregor. Magn. prolixè, loco à Nobis inferiùs citato, in calce ...

mancipia, quæ in eifdem Strumentis inferta fuerant, iuftè legaliter & quietè hactenus poffederant, ex firmitate ftudiorum ferenitatis noftræ: Vt eafdem Auctoritates noftra firmaremus auctoritate, idem humiliter fupplicauit. Nobis itaque, perfpectis eifdem Auctoritatibus, pro mercedis noftræ augmento libuit, præfati venerabilis viri petitionibus annuere, & eifdem Auctoritatibus hanc quoque noftram iungere auctoritatem: Per quam, iubemus atque præcipimus, vt omnes res & mancipia, quæ ex liberalitate, eidem collata fuerunt Ecclefiæ, noftris & futuris temporibus per hanc noftram Auctoritatem præfatus Franco Epifcopus, & fucceffores fui abfque vlla inquietudine vel iniufta interpellatione quietè habere & poffidere valeant. Quòd fi fortè fuper eifdem rebus, ante præfatam exuftionem à Prælatis ipfius Ciuitatis iure poffeffis, quæftio orta fuerit, vt pro eis difceptari neceffe fit, ita per hāc noftram Auctoritatem eædem res & mancipia ipfius Ecclefiæ defendantur, ficuti per eadem Strumenta, fi igni abfumpta non fuiffent, legibus defendi potuerant. &c. *Decimotertio Kalend. Septemb. An.* 1.

Die 20. Augufti An. 815.

QVARE *accingamur nunc Operi, & diurnis Monachorum in Cœlites Precibus, Concionibus facris, Librifq. de Theofophia in commune editis paßim, rependamus Fortunulas noftras, aut illorum potiùs: déque fuo ipforum Iure politico & profanis latifundiis, quatenus Ciuilis Fori decretis iuuari poßint, fcribere aggrediamur. Hoc* IVBILÆO *præfertim & fancto Anno, quem imitatione Hebræorum,* NVMINI *facrauit Roma Bonifacius. 8. Pontifex an. 1300. octauo Kalend. Martias, centefimo quolibet anno celebrandum. Eum quidem poftea Clemens. 6. P. dimidio arctauit feu quinquagenario fpatio, 6. Kalend. Februar. an. 1350., pro numero annorum Mofaica Lege præfinito: ex Leuitici Cap. 25. & Ioseph. lib. 3. Antiq. Iudaic. Qualem deinceps Eduardus. 3. rex fua in Anglia fanxit luftralem Annum, habito, apud Vueftmonafterium, Pop. concilio, An. 1361. Similem quoque Annum obferuant accurate quinquagenarij Coniuges, & Sacerdotes Aduatici Belgæ: prophano ab illis, fpiritali ab his repetito Coniugio, eiufue Ritu folenni. Id quod Guicciardini Belgiographia proditum eft. Tametfi demùm Paulus. 2. ac Syxtus. 4. P. P.* IVBILÆVM *ad annos. 25. reduxerint, An. 1470. & 4. Kalend. Septembres. 1473. Secularem certè hunc feftum Annum. 1600., ab*

Pontificia Iubilæi inftitutio. Cap. 1. 2. 4. De pœnit. & remiff. In Extrauagant. Commun. Die 22. Februar. An. 1300. 27. Ianuar 1350. & 29. Augufti 1475. Ex antiquo Vfu plenisfimæ Veniæ peccatorū indultæ accedentibus ad Bafilicam Principis Apoftolorum de Vrbe.

Anglici Iubilæi quinquagenarij folennitas, celebrandique forma, apud Polydorū, Angl. Hift. Lib. 19.

Antuerpienfes, Brabantiæ ciues.

*ab celebriori Maiorum nostrorum cultu, indixit Clemens. 8., summus hodie in Terreno Orbe Præses** Οἰκουμενικὸς τῆς Ἐκκλησίας. *Bullatis codicillis. 14. Kal. Iunias An. 1599. Vt supprimam interim seculares ludos ethnicæ Romæ qui à Plinio Veronensi memorantur.*

*Vniuersalis Ecclesiæ

Indictio magni Iubilæi. D.e.19. Maij, 1599. Plin. Lib. 7. cap. 48.

TANDEM *ergo festa annali fruamur terrestrium operum Immunitate, quoad fieri poterit, ad sacram abeundam Monastici Tractatus huiusce prouinciam. Cui Instituto ne fortè desim viribus impar, otiique opportunitate Forensem inter strepitum, oratos Vos prius velim (Cœnobitæ pij) vt vestris in* SVPEROS *hymnis Diuinisq. Carminibus nostros prouehatis conatus: Et ita, cœlesti Flamine, vestrûm gratia quod modò subimus, ad exitum ipsimet perducatis. Lutetiæ Parisiorum, Octauo Kalend. Februarias cœpti An. 1600.*

AVCTORIS,

De suscepto hoc Monasticæ Religionis Argumento.

DECASTICHON.

O sacra RELIGIO, manibus tentata profanis,
   PARCE, tuis proprias Dotes CVLTORIBVS auso,
Donáque, persanctо referare tributa labori.
   Haud Præcone quidem hi, Precibus sed egemus eorum:
Quas impar tenuis malè pensat gratia Musæ.
   Prôin Phaëtontis Opus nixu motire, nec actu,
Nec re, sed studio temerè in sublimia rapto:
   Quale secunda tamen, precor, almi SPIRITVS aura
Suppleat, & calamo SACRA cœlitus afflet inerti.
   Sic IOVE nata, ad eum redit, & Duce PALLAS eodem.

Priuilegij Sententia.

AVCTORITATE Regia cautum est, ne quis alius, præter Michaëlem & Laurentium Sonnios, Lutetianæ Academiæ bibliopolas, hos RENATI CHOPPINI in Senatu Parisiorum Aduocati Libros duos, MONASTICHΩN seu DE IVRE COENOBITARVM, typis exprimat, neuè distrahat, ante decennium ab hac editione proximum. Interdicto autem qui non paruerit, Librorum Exemplaribus, pecuniáque mulctator. Sicuti fusiùs Diplomate ipso continetur, Lutetiæ expedito 3. Idib. Octobris. Ann. 1604.

Subscripto,

GOGVIER.

OPERIS
PERIOCHA
BIMEMBRIS.

ONASTICI IVRIS Tractatio duas in PARTES diffunditur: In Statum Personarum muniáque iusta Ductoris, Gregísque sui Religiosi: Tum in Priuilegiaria capita & Res Monasticorum Conuentuum. Rursus PRIOR PARS tribus potissimè sacrorum Canonum præceptis concluditur, quæ, distinctis totidem Rubricis, explananda suscepimus LIBRO. 1. Nimirum vt Cœnobitis præponatur *Abbas*, morum sanctimonia doctrináque probatissimus: Vti deinde, semel Præfectus Cœnobio, officiosè versetur in eius Alumnis censoria Disciplina vitæque exemplo formandis. Quibus, extrema serie, accedunt Cœnobitarum munera singula, pro votiuo Ordinis sui Instituto. POSTERIOR Tractatus huiusce PARS, fructum officij vitæque sanctioris Cœnobiticæ profert in Orbe Terrarum, triplici Argumento, quod paribus LIBRI. 2. Titulis explicabitur. Primum, Apostolicis in Monasticam quamque Familiam Priuilegijs constat: Alterum, Regijs in profanas Res Cœnobiorum beneficijs cumulatur. Tertium, latiùs spargitur ad eximia CLERI iura, cum Monasticis communia: Quæ in priuatos, profanæque sortis mortales exercentur, religioséque etiamdùm excoluntur.

Lib. 1. Tit. 3.

Lib. 2. Cap. 3.

ELENCHVS EORVM,

quæ Titulo. 1. Lib. 1. exponuntur.

1. MONASTICÆ REI *cura prima sit*, Abbatem, Priorem vè Conuentualem *habere, legitimo modo institutum.*

2. *Ecclesiastica* Prælatorum *electionis antiquitas.*
Monasterijs, monachi, sunt Præfecti deligendi.
Idem Gallica in Ecclesia quondam custoditum.

3. *Benedictinum Cœnobium S. Honorati* de Letins, *in Comitatu Prouinciæ*, Abbates *non admittit, præterquàm electos à Monastico grege.*
Vetustissimi huius Monasterij Abbates, *Monachique sanctissimi.*
Eiusdem Vnio Cœnobij, cum Benedictino Montis Cassini, in Italia, Monasterio.
Cassinensis Cœnobij priuilegia Apostolica.

4. *Francica.* 5. *Monasteria* Casalis Benedicti, *Nominatione Regia non conferuntur.*
Hæc ipsa, Montis Casini Abbatiæ *Regulam Institutáque seruant.*
Casalis Benedicti *Abbates*, triennales *sunt, nec singulorum demissione locus fit nouæ Nominationi*, Indultóque *Beneficiario Senatorum Parisien.*

5. Gulielmitæ, *seu* Albi mantelli, Priorem *sibi liberè eligunt, nec eum Princeps nominat Romana Sedi.*
In hoc Ordine, Priores, *temporales sunt, non prepetui ad vitam.*
Apostolica priuilegia Vilhelmitani Ordinis, *Benedictini: eiúsque primæua fundatio.*

6. *Carthusiensium Conuentuum* Priores, *Lege soluti regiæ Nominationis.*
Tales Priores, *ex causa reuocabiles sunt.*
Sanctiss. Sedis, in eum Ordinem, *Priuilegia.*
Ordinis *eiusdem seueritas pia à multis seculis huc vsque commendata.*

7. *Cælestinorum Fratrum* Prioratus, *nominationi Principis non subijciuntur.*
Monastica electiones Prouincialium, *&* Priorum *singulorum*, Ordinis *Cælestini.*
Iidem electi, sunt temporales, & ob causam destitutioni obnoxij.

8. *Magni*

8. *Magni* Prioratus, *Ordinis S. Iohannis Hierosolymitani, conferuntur electione Magistri &* Capituli generalis, *nec Galli regis nominatione.*

Commendæ, *ac Beneficia sacræ Militiæ Hierosolymit., non sunt propriè Munera Ecclesiastica ad vitam, sed temporaria pensione, sacris Equitibus singulis locata.*

9. *Regiæ Francorum Leges, de sacra Præsulum electione.*

Prouincialia Galliæ Concilia, pro Ecclesiasticis Prælatorum *electionibus.*

10. *Monasteria, quæ habent speciale priuilegium eligendi, nominationi Principis non subiacent.*

Abbatia S. *Petri* d'Vzetches *nititur speciali priuilegio eligendi, à Pontificia Sede concesso.*

Alia quædam Monasteria, simili iure eligendi suffulta.

In merè electiuis *Cænobijs*, Abbatem *nouum adprobare, priscis Regibus ius fuit.*

Idem de Germanis Imperat., & Sabaudiæ Ducibus.

11. *Monialium* Abbatiæ, *&* Prioratus, *etsi regiæ Nominationi non subsint* ex Concordatis, *nunc, Principe nominante, conferuntur à* Papa.

Franciscanæ, & Dominicani Ordinis *Sanctimoniales Præfectam sibi cooptant, nulla adhibita Regis nominatione.*

Consilij Magni Consiliarijs attributa est à Rege cognitio maiorum Sacerdotiorum: quæ, ipso nominante, conferri debere, prætenditur.

12. *S. Trinitatis Monachi*, Priores *suos liberè eligunt, nulla expectata Principis nominatione.*

Regia, & Pontificia, de hac eligendi libertate, Rescripta.

Ministeria huius Ordinis, Hospitalium *loco habentur, potiùs quàm Beneficij perpetui.*

Eorum Bona triplici vsui destinata, sunt communia veriùs, quàm Ministri cuiusque propria & priuata, quasi Beneficiarij Ecclesiæ:

Regula Mathutinorum, *sæpius dictata, & reformata.*

13. *Cistercienfium* Patres Abbæ *à suis eliguntur, nec Regiam nominationem agnoscunt.*

Vallisscholarium Ordinis *Præfectura summa, electione defertur, non Principis nominatione.*

Particulares tamen Ordinis Prioratus, *vacui Rege nominante, erogantur.*

Ecclesia S. Catharinæ, Vallisscholarium, fundatio regia.

14 *Electionum restitutio, à Franciæ Clero petita.*

In Commendas seculares *Regularium beneficiorum.*

In Confidentiarios *Sacerdotiorum: In* Pensionarios *eorumdem.*

Flandricorum Abbatum, *& Fuliensium, Franciæ, electiones.*

Prærogatiua regia Francorum vetus, in sacris Præsulum electionibus auctoritate præstanda.

15. Prioratus, *in Monasticis Mendicantium* Ordinibus, *sunt mera Officia temporaria, purè electiua.*

Augustiniani Eremitæ, Libris editis, illustres: cum Statutis *sui Ordinis.*

Fratrum Prædicatorum Constitutiones *generales, ex eoque* Ordine *Scriptores celebriores.*

16. *Franciscanorum* Statuta, *& qui ex illis, Ordinem Scriptis suis illustrarint.*

Carmelitarum Constitutiones.

Abusus laïcorum *Dynastarum, in* Abbatias, *&* Prioratus conuentuales *opulentos.*

Gallica Concilia, aduersus tales Vsurpatores, venditores, aut emptores Beneficiorum Ecclesiæ.

Monasticω̃n.

MONASTICΩN.

LIBRI. I.

TITVLVS. I.

DE PRÆFECTIS COENOBIO CVIQVE DIGNE' COOPTANDIS.

QVV'M MONASTICI ORDINIS primæ summæque partes tribuantur Diuino cultui, votiuæque Morum castimoniæ, Ordiundum nobis est à sacra Monastici officij functione: Ad eius tùm sequacem, ciuilem Politiam, profanámque Rerum Oeconomiam, iusta serie progrediendum. Iuxta antiquum dogma Principis Philosophorum.* Πρῶτον ἡ περὶ θεῖον ἐπιμέλεια. Proin ante omnia, Monastici Gregis Ducem legi expedit ac Magistrum: vt Cœnobitæ viuant in Monasterio, sub vnius Disciplina Patris consortióque multorum: ab illo discant humilitatem, ab his patientiam. Hieronymi verbis, De regula Monachorum. AVREO quidem Religiosæ vetustatis æuo, Monachi sibi è Fratribus vnum modo sumebant, nec alium, quàm è medio ipsorum Collegio, Archimandritam. Vt perhibetur Gregoriana insigni ad Marinianum Epistola. 18. Lib. 7. ac Epist. 87. Lib. 4. Ex quibus decerptus Can. Abbatem Can. quàm sit necessarium 5. defuncto Caus. 18. Quæst. 2. Idem Toletano Concilio statutum deprehendimus. Can. congregatio debet sibi eligere Abbatem Caus. 16. Quæst. vlt. Quod Gallico in Clero districtè vsurpari solitum, scripsit Yuo Carnutum Pontifex Gottofredo Cenomanæ Ecclesiæ Decano. Epist. 47. 120. Ac Basiliensis denuo sacrorum Procerum

* primum est, curatio rerum Diuinarum. Lib. 7. Politic. Aristot. Cap. 8.

B. Gregorius in Regesto.

5. defuncto verò Abbate cuiuscunque Congregationis, non extraneus eligatur, nisi de eadem congregatione, quem sibi propria voluntate concors Fratrum Societas elegerit.

Tit. De Electión. In Verſ. vt vnaquæq; Ecclesia, aut Collegium, ſeu Conuentus ſibi Prælatum eligant.

§. Monaſterijs Ver. Religioſum eiuſdem Ordinis. In Concordat.

Cœtus inſtaurauit priſcas Cœnobiarchûn electiones: Ita, vt Monaſtici templi Sodales ſoli, Æteriarchæ deſignari poſſent. §. 1. Tit. De electíon. In Pragmat. Sanct. FRANCISCA inſuper nominatio Principis ad Eccleſiaſticas Præfecturas, quæ Comitialium Cleri ſuffragiorũ in vices ſucceſſit, eadem Lege tenetur præficiendi Monaſterio Cœnobitæ: nevè alium Rex Celſiſſimæ Sedi nuncupet, ea cohoneſtandum Dignitate, quàm cucullatum Sacerdotem. Pontificia Regiáque Pactione Bononienſi An. 1516. vulgò trita. §. Monaſterijs De reg. ad Prælat. nominat.

* decretorum per ſuffragia factorum.

Abbatia S. Honorati de Lerins, Graſſenſis diœceſeos, in Comitatu Prouinciæ: Ad quam electionẽ aſſumptus fuit Domnus Hilarius ab Antipoli (d'Antibe) religioſus.

Lerinam hãc Plinius, & Strabo Leronẽ vocant.

S. Hilarius, è monacho Lyrinenſis Inſulæ, Arelatenſis Archiepiſcopus deſignatus.

Aigulphus, Abbas Lerinenſis, & ſocij monachi, præciſis linguis oculis effoſſis, gladio obtruncati ſunt. Sub annum 660. in Vandalica perſecutione. Vt ſcribit Surius Tomo 5. poſt Sigebertũ, in Chron. An. 552.

Vincentij Lyrinenſis Libellus, aduerſus Hæreſes: Cœleſtino. t. R. P.

Fauſtus, Abba Lyrinẽſis, dein apud Rhegiũ in Gallia Epiſcopus.

Sermo S. Hilarij Arelaten. Epiſc. de vita B. Honorati, formis impreſſus An. 1578.

Aug. Grimaldus, Graſſenſis Epiſcopus, & Abba commendatarius S. Honorati *de Lerins*.

Bulla vnionis Monaſterij *de S. Honorat de Lerins*. Congregationi Montis-Caſſini, aliàs S. Iuſtinæ de Padua dictæ. Die 29. Ianuar. An. 1515. Conſentiente vnioni Rege die 14. April. & Senatu Aquenſi die 10. Septemb. eod. An.

RVRSVS in Gallia, licet ſacroſancti Magiſtratus, Candidatis de- 3.
ferantur hodie Regio iſto nutu & arbitrio, potiùs quàm Collegiorum ſuffragatione: In multis tamen, retentus eſt mos ſolenniũ Eccleſiæ * pſephiſmatum vetus, ex Aulicis, Regiíq; Prætorij S. Conſultis, Principe Opt. Max. annuente. Verbi graria, viuis erepto Frãciſ. Boliero, qui præfuerat Cœnobio apud Lerinum Inſulam, Phocenſis prouinciæ, ſublectus fuit Fr. Hilarius Antipolitanus, cõmuni ſacrorum Sodaliũ calculo, An. 1592. At Ioh. Baptiſta Romanus, qui nulli Monaſticę Sectę adſcriptus erat, Regia nominatione ambijt Cœnobiarchiam. Hinc mota lite in Auditorio Principis, Nos pro Electo, & Societate cœnobitarum, Lyrinẽſe D. Honorati Monaſterium, clara ſanctitatis & religionis fama nobilitatũ fuiſſe antiquitùs: eíque præpoſitos ſeriatim B. B. Honoratum, Hilariũ (ad quem, Eremi encomium ſcripſit Eucherius Lugdunenſis) Porcharium, Maximum, Vincentium, Fauſtum, Cæſarium, Antonium, Aigulphum, Capraſium, qui miraculis operum effulſerint. Hos quoque ipſos Euchariſtico carmine celebratos Sidonij Apollinaris ad Fauſtũ, & Caralogo illuſtrium viror. Eccleſiaſt. Gennadij Maſſilienſis presbyteri: tum ſacra Patrũ Bibliotheca, de excidio Lyrinen. Monaſterij, ac eius Hiſtoria, Tomo. 7. Vt ſileamus funebrem D. Hilarij Arelatẽ. Epiſcopi orationem de S. Honorato, è Lyrinẽſi Chartophylacio nuper productam, ac editã. Vnde, progreſſu temporum, Auguſtin. Grimaldus, qui Pontificia fiducia Cœnobium obtinebat, ipſi non modò inſtaurandam curauit Ordinis diſciplinam, accitis eò Caſſinatis Monaſterij primoribus, ſed Cœnobium adeo Caſſinenſi vſquequáque adunandum. Ita, vt cucullati dehinc *Abbates* vnito Sodalitio præficerentur ſoli, concordibus Monaſticæ familiæ ſententijs. De quo, Apoſtolicum Leonis. 10. extat Diploma, apud Florentiam Hetruriæ metropolim, exaratum Quarto Kalẽd. Februarias An. 1515. Cui Vnionis diplomati acceſſit ilico Regius Franciſci. 1. aſſenſus, Epiſtola aperta poſtridie Idus Apriles eod. An. Senatuſque probata apud Aquas Sextias Maſſilienſis prouinciæ. 12. Kalend. Octobres ſeq. Iuxta hæc, Ludouica Franciſci ipſius mater, Regníque, eo abſente, Re-
ctrix,

Cæsarij Arelatensis Episcopi, ad Monachos Lyrinenses Homilia 25 Beata, inquit, & fœlix Insula Lyrinensis, quæ cum paruula & plana esse videatur, innumerabiles tamen montes ad cœlum misisse cognoscitur. Hæc est quæ eximios nutrit monachos, & præstantissimos per omnes prouincias erogat sacerdotes. Ac si quos accipit filios, reddit patres; & quos nutrit paruulos, reddit magnos: quos vult tyrannos excipit, reges facit &c. Tom 2. Bibliot. veterum Patrum.

Bulle d'Innocent. 6. à Auignon. Die. 9 Decemb. Pontific. An 6. qui est l'an. 1363. *(comme ie crois)* concessa Ioanni Guillelmo Castrorum Romani & Castri Renardi super fundatione Monasterij monialium B. Mariæ S. Honorati Tarasconis secundum Regulam & instituta Monasterij S. Honorati Lyrinensis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis Ordinis S. Benedicti. Grassens. diocesis: Cui Monasterio subiecta erit perpetuò dicta Abbatia Monialium. In qua erunt 4. Monachi D. Monasterij S. Honorati Lyrinensis, quos idem Abbas ad hoc duxerit deputandos ad seruiendum ibidem in diuinis continuè commorētur. Et quod ipsum Monasterium monialium & personæ quæ ibidem degent, pro tempore, gaudeant omnibus priuilegiis, indulgentiis, immunitatibus & exemptionibus quibus D. Monasterium S. Honorati Lyrinen. & membra sua ex concessione Apostolica potiuntur &c.

l'Abbaye de S. Honorat est en la ville de Tarascon, en Prouence.

ctrix, talem constabilijt Lyrinensis templi cum Cassinate cœnobio coniunctionem, Authenticis tabulis. 7. Idus Sextiles An. 1525. Queîs subscripsit Aquensis suprema Curia Prouincialis Quinto Cal. Octobres consequentes. Eundem porro Monastici Sodalitij nexum vicissim sanxêre Henricus. 2. Rex Literis Nouemb. Mens. 1547. ac Clemens. 8. R. P., Bullatis codicillis quatto Iduum Decemb. An. 1592. Quando igitur, ab arctiori Benedictinæ normæ Instituto Cassini Montis, temporatij duntaxat cooptantur, & quinquennes Cœnobiarchæ Lyrinenses, non perpetui, In ijs cessat prærogatiua Regia nuncupandi Præsulis monastici Sanctissimæ Sedi. Vt Rebuffus disertè asserit, in §. vlt. Ver prælatum De reg. ad Prælat. nominat. Quò referrur pariter Apostolicū hoc Cassinensis Societatis Priuilegium. 3., *Capitulum seu Visitatores facere Abbates posse, & taliter factos, auctoritatem habere, ac si essent benedicti: Et Bona Congregationis ipsius, aut Monasteria, vel Prioratus nec in titulū nec in cōmendā, vel in administrationē impetrari debere.* Tertio Id⁹ Ianuar. An. 1434. Quinimo Gregorius. 1. P. statuerat. 3 Nonas Iulias An. 595., Cassinate Abba mortuo, ne aliū, quàm monachum, Sodaliúmque arbitrio, sufficere liceret, suffectumvè, aliter abdicare. Sicuti narrat C. Sigonius, De regno Italiæ lib. 1. ECONTRA autem differebat Sacerdotij competitor, qui Regia nominatione partes suas ruebatur, Cœnobij Vnionem Lyrinensis, etsi Principali Iure illo vetustiorem, sibi ideo minùs officere, quòd perducta non esset ad effectum: quíque post eam Cœnobio præfuissent *Abbates*, hos à Principe oblatos fuisse Pontifici summo, Præfectura ea insigniendos. Is præterea ab Romano Vnionis Rescripto, abusus nomine, Regem appellauit. AVLICI demùm Senatores, disceptatò vtrinque negotio, controuersam Cœnobiarchiam clienti nostro addixêre lecto suffragiis Monastici cœtus, ex præscripto Vnionis antedictæ. Decreto percelebri. 6. Idus Nouemb. An. 1599. Causæ seriem enarrante, in Consistorio illo, Falcone Senatore. Quin & paulò antea, Rex ipse Erricus. 4. piè admodùm comprobarat Lyrinensis Monasterij copulationem, cum Benedictino Cassinate in Apenninis Italiæ iugis. Diplomate luculento pridie Nonas Decemb. An 1597. Cassinensis porro Historiæ scriptor habetur Leo. Marsicanus, vsque ad Victoris. 3. obitum, qui in Cassinensis Fami-

Reginæ matris Literæ die. 7. August. Publica æ in Curia die. 28. Sept 1525.

Clementina Bulla Vnionis antiquæ Monasteriorum confirmatria. Die 10. Decemb. 1592.

Benedictinæ Cōgregationis Montis Cassini priuilegium Die. 23. Ianuar. Ao 1434.

Karolus Magn Imp. cum omnia Cassinen. Cœnobij Priuilegia confirmaret, iussit quoque vt monachi, iuxta præceptum sāctæ Regulæ, Abbatem sibi sine cuiusque præiudicio, liceret eligerent. Lib. 1. Chronici Cassinensis. Cap. 14.

Gregoriana Lex, conuentu Episcoporū in Vaticano habito, die. 5. Iul. An. 595.

Gregorius Cortesius Mutinensis, Cœnobio Lyrinensi diu & sanctissimè præfuit sub Paulo. 3 Pont.

Arestum intimi arcanique Consilij regij Die. 8. Nouemb An. 1599. *pour dom Hilaire d'Antibe, Abbé ester*: Cui patronus adfueram.

Patentes Literæ die. 4. Decemb. 1597.

Petrus Diaconus. Cassinensis Librum scripsit de viris illustribus monasterij Cassinensis

liæ disciplinam adolescens se dederat.

Abbatiæ 5. ex reformatione Casalis Benedicti, in Franciis sanctis notæ. Quarum Regia Pontificiaque priuilegia citauimus Lib. 2. Doman. Franc. Tit. 10 Art. 13.

l'Abbaye de saincte Columbe lés Sens, a esté reformee, reduite & unie à la congregation de Chezaubenoist instar de l'Abbaye de S. Germain des prez: ladite union executee l'an 1581. le 15. de Mars, & tous ses Priorez unis à la mense Abbatiale de ladite Abbaye de saincte Columbe, sans que les commandes seculieres y puissent plus auoir lieu.

Bulla Leonis. 10. Pont de erectione congregationis Casalis Benedicti in Francia, Ordinis S. Benedicti ad instar congregationis Montiscassini, alias S. Iustinæ de Padua reformatæ, *du 2. Decembre.* 1516. *Ou il y a* que defectum natalium supplet Religio.

Leodegarij Archiepiscopi Bituricens. tempore, qui sedit An. 1098. fundatum fuit Casalis Benedicti Cœnobium & dotatum, auctore & mediatore Andræa illius Monasterij primo Abba qui obiit. anno. 1120 21. Calend. April.

Patentes du Roy confirmatiues des Priuileges franchises & libertez des 5. Abbayes & leurs Priorez unis de l'Ordre de Chezaubenoist du 15. Nouemb. 1601 verifiees au grand Conseil le 25. Decemb. audit an, & pareilles Lettres d'adresse au Parlement de Paris du. 28. de Ianuier verifiees audit Parlement le 21. de Feburier. 1602.

Le Prioré de Dampierre assis à Conceressant en Berry, membre dependant de l'Abbaye de S. Sulpice de Bourges, l'un des. 5. Priorez de Chezaubenoist.

Il y a en France autant de Conuentz de Religieuses de l'Ordre de Chezaubenoist comme il y en a d'hommes, Assauoir les Religieuses de sainct Laurent de Bourges, de sainct Pierre de Lyon, de nostre Dame de Neuers, d'Ysseure à Moulins en Bourbonnois, & Charenton, en Berry.

SVBSIMILI argumento, quinum Galliæ Cœnobium, Benedictinæ Casæ, soluitur vinculo Principalis nominationis ad Monasticas Ecclesiæ Dignitates. Quippe quùm *regulares* hi Conuentus quinque, eundem in ordinem redacti sint legésque Cassinatis religiosissimi Cœnobij variis Pontificum Max. Literis, Clementis. 4

Apostolicæ Bullæ die. 2. Mart. An. 1255 Die. 19. Maij. 1537. Octob. 1551. 5. Febr. 1555.

* Diuinarum sortium, seu electionum.

Regiæ Literæ, in Magno Consilio verificatæ die. 10. Febr. Et in Curia Paris. die vlt. Febr. An. 1547.

Rescriptum Principis die. 5. Octob. recitatum in Senatu 7. Oct. 1571.

7. postridie Cal. Martias An. 1525., Pauli. 3. Decimo quarto Calend. Iunias An. 1537., Iulij. 3. An. 1551. Tertio Nonas Octobres, tum Pauli Quarti Nonis Februar. An. 1555. Secundùm quæ, Reges nostri liberum ius * ἱερῶν κλήρων reliquêre Monasticis quinque Familiis, Casæ Benedicti. Solennibus tabulis Errici. 2. Februar. Mens. An. 1547. quæ Prætoriano in Consilio promulgatæ sunt. 10. Cal. Mart. Et in Senatu Parisiorum pridie Cal. Mart. eod. An. His consequenter, Nonus Carolus immunes exemptósque esse iussit Regia nominatione Benedictinos hosce Cœnobitas. Codicillis. 3. Nonas Octob. An. 1571., subinde publicatis Lutetiana in Curia, Nonis Octob. seq. Ætiologia est, quod Trienni lege teneantur sacræ eiusmodi Potestates, nec vltra triennium vulgo producantur. Id quod Rebuffus etiam commemorat, in suis Scholiis ad §. vlt. De reg. ad Prælat. nominat. In Concord. Haud dissentanea his præiudicauit Senatus, Interlocutione sua postridie Idus Sextiles An. 1574. de Tuffeio Primatu Monastico, qui Vincentianum, præd. Casæ, Cœnobium superius agnoscit, Cenomanæ ciuitati suburbanum. Ioh. Ayraldo, seculari Præfecto Tuffeij Conuentus, hinc: & Vincentianis Monachis, inde, litigatoribus. Nec dispari ratione sancitum fuit à Principe, Nouemb. Mens. An. 1558. temporarios illos Cœnobiorum Magistros singulos minimè onerari necessaria inferiorum *Prioratuum* collatione in CONSCRIPTOS CVRIÆ Parisien., idcirco nominatos à Rege: nec crebram *Abbatum*, at feriorem tantùm Regis cuiúsque mutationem successionemque, onus impositurum talis Sacerdotij minoris Senatoribus erogandi. Ita enim contradicto iudicio pronûciauit Senatus Prætorianus. 17. Cal. Quintiles An. 1591. secundùm Abbæ Vincentiani, apud Cenomanos, beneficiariû Geruasium

Interlocutorium Curiæ Arestum die. 14. August. 1574. Quòd Apostolica Ordinis priuilegia adferantur in Curiam ipsam, Casalis Benedicti Reformationem spectantia & interim Religiosi fruantur Prioratu *de Tuffe*, cum onere pensionis Priori seculari soluendæ.

Magni Consilij Decretum die 15. Iunij An. 1591. de Cura *de Nully sur Vicoin* dependente ab Abbatia S. Vincentij *lez le Mans*, contra Indultarium Curiæ Parlamenti.

Geruasium Bonhomerum, vnà cum Syndico quini Cœnobij, Casæ Benedictinæ, qui priuaro huic collarum parœciacæ munus Ecclesiæ mordicus defendebat: Aduersus Petr. Pageum iure subnixum Iac. Blancheri, Regij in Curia Parisiorum Consiliarij.

5 SVPERIORI affinis est quæstio Vilhelmitani Primatus monastici, apud Luretiam, excussa in augustiore Prærorio; Ille-nè, Canonica Fratrum electione, an Principis nominatione, iustiùs cuiquam mandarerur. Ersi enim Regiæ parres sint hodie, monasticos Primates Romanæ Sedi nuncupare, qui, Conuentus antea Comitiis vocabanrur ad eius Præfecturam. §. Monasteriis & *Prioratibus* De reg. ad Prælat. nominar. Vbi supra. Hoc ciuili ramen moderarione inrelligendum de perpetuis iurísque perperui Sacerdorijs, non de remporarijs Ecclesiæ Digniraribus, quæ viuo abrogari possint aliquando, ex starura Ordinis regula ac disciplina. Vt Innocentius. 3. P. subnorauit, Cap. cùm ad monasteriũ §. prior §. tales De stat. monach. Sic perperua, & remporalis, Vicariæ inuicem distinguuntur à Glozemarario Ponrificiæ Sanctionis Iohannis. 22. Cap. Execrabilis De Præben. In Exrrauag. Ad Ver. temporales Vicarios Cap. peruenir De appell. Cap. cùm ex eo De elect. Apud Bonifacium. 8. P. Arqui Vilhelmitana in Secta, regulæ Benedictinæ, cooprantur Præfecti statum in rempus modo; quadriennes nempe, vt plurimùm. Quali temperamenro vsi identidem suffragarores illi ferunrur domesticis Comirialium electionum Tabellis An. 1519. 1554. 1567. 1583. & 1594. Vnde liquidò paret, eiusmodi *Prioratus*, honorarij poriùs Regiminis nomine, quàm meri Sacerdotij rirulo, dignis pro tempore deferri consuêsse, qui sacro Magistratu fungerentur aliquanrisper, ac spirirualem morũ veriùs, quàm profanam bonorũ curarionem gererent. Quò alludir Innocẽtij. 4. Rescriprum *ad Priorem generalem, cæterósque Priores & Fratres Eremitas, Ordinis S. Gulielmi*, rerrio Nonas Septemb. An. 1248. clausula infra relara. *Auctoritate Apostolica inhibemus, ne vllus Episcopus, vel qualibet alia persona, ad Synodos vel Conuentus forenses vos ire, vel iudicio seculari subiacere compellat, nec ad domos vestras causa celebrandi ordines, causas tractandi, vel conuentus publicos conuocandi, venire præsumat, nec regularem Prioris vestri electionem impediat, aut de instituendo, vel remouendo eo, qui pro tempore fuerit, contra Statuta vestri Ordinis, aliquatenus se intromittat &c. Obeunte verò Priore generali vestro, vel suorum quolibet successorum, nullus ibidem præponatur, nisi quem Fratres communi assensu, vel Fratrum maior pars consilij sanioris secundùm Deum & B. Benedicti regulam prouiderit eligendum &c.* Hoc autem Innocentianum

Prioratus, Religiosi Conuentus Parisien. Alborum Mantellorũ, seu Gulielmitarum.

De cest Ordre de S. Guillaume, n'y a en France que les Blancs Manteaux de Paris, celuy de nostre Dame des prez à Lonnergny en Retelois, & vn pres de Soissons qui sont 3. en France. Mais au pays bas, il y a le Prouincial de l'Ordre au Conuent de Beuure pres d'Anuers, qui est pour la prouince Gallicane. Car de General, il n'y en a point en tout. Il y a outre le Conuent du Val nostre Dame de Vallencourt, en Cambresis au diocese de Cambray. Il y a aussi le Conuent de Perraphange aux Ardennes pres la ville du Liege.

Les Italiens de cet Ordre de sainct Guillaume qui jadis estoient en grand nombre se sont retirez soubs l'Ordre de sainct Augustin il y a plus de 120. ans.

Pontificia Bulla die 3. Septemb. 1248. quæ declarat expressim, Vilhelmitanum Ordinem Monasticum, militare sub regula S. Benedicti.

Prioratus de Corneliaco in territorio Aurelianens. fundatum fuit sub Annum 1200.

Die.23.Febr.An 1255. Die.26.Nouemb.An. 1285. Die 15.Decemb.An. 1342.

diploma,ratum gratúmque fuit feriatim Alexandro.4.apud Neapolim, feptimo Cal.Mart. An. 1255. Clementi. 4.apud Viterbium An.1266. Honorio.4. Sexto Cal. Decemb. An. 1285. Et Clementi. 6. apud Auenionem. 18.Cal.Ianuar.An. 1342. Qui Cœnobitica etiã Vilhelmitanæ Familiæ priuilegia ampliarunt. Eapropter Aulicus Senatus, facrorum vindicias * καὶ ἐλευθερίους dixit fecundùm nempè libertatem Monafticorum Comitiorum in legendo Præfecto Vilhelmitani Conuentus: Regia pofthabita Claudij Maulei ad eam Præfectutam nominatione. S. Confulto. 12. Cal. Quintiles An. 1597. pro Vilhelmitis Parifien. cœnobitis. Huius Ordinis inftitutionem Verfibus paucis complexus eft Sanfon Haius Vilhelmita: quos fuo attexuit Libello, *De veritate Vitæ, & Ordinis D. Gulielmi,* in hunc modum.

* & libertatem.

placitum Regij Galliæ onfiliouj die 20. Iunij.1597.pro priore electo a Conuentu *des Blancs Manteaux,* contra Nominatum à principe

Vndecies centum fi vis coniungere quinque
Vndecies annos, poft partum Virginis almæ:
Inuenies tempus, quo, Dux Aquitanicus antè
Pictauúfque Comes Gulielmus, cultor Eremi,
Fratribus impofuit proprio de nomine nomen.

In noftra vtique Gallia, duo tantùm habentur facra B. Vilhelmo Cœnobia, alterum Lutetiæ, Rhemis confine alterum, in agro Cãpano. Sed in Belgio ftructa plufcula vifuntur. Lutetianum illud, Bonifacio,8.P. accepto fertur, qui, poftulante Renerio totius Ordinis Antiftite, Monafticam Ædem Seruorum D. Mariæ, Vilhelmitis munificè largitus eft: vetuftis poffefforibus ad Inftitutum Vilhelmitanum adactis. An.1299.

Ordo ifte Seruorum B. Mariæ, vous fuerat ex abrogatis in Synodo Lugduni, Gregorio. 10. Pontifice, habita.

Regia infuper ad facrofanctas Poteftates nominatio non procedit in Carthufienfi cuiufque Primatu Conuentus Monaftici. Ex Notis Rebuffi ad §. per præmiffa De reg. ad Prælat. nominat. Nam etfi is Primatus purè demandetur Cœnobitæ, nec præfinitum in tempus: abrogari tamen huic ex caufa poteft à fum mo Ordinis Præfule, poft infpecta luftratáque regionatim eiufdem Familiæ Cœnobia. Singulorum, ad hæc, Conuentuum Præfecti, ita decernunt ftatuúntque de profanis Monafterij reditibus annuis, vt nil proprium, fed communem in vfum omnia referant: Quorum etiam prouentuum Ratiocinia quotannis medio in Cœtu facrorum Sodalium excutiuntur, difpunguntur. Proinde Rex Carthufianis libera permifit Comitia legendorum cuilibet Conuentui Magiftratuum: Imo nec Beneficiaria quidem æris penfitatione annua tales Conuentus vnquam onerauit. Nam eximio fingularíque electionum iure fuffultum eft Carthufienfe Sodalitium, Bullatis Alexandri.3. Codicillis, Quinto Idus Iulias An.1176. in hanc formulam. *Confirmamus inftitutiones factas, & faciendas Priorum per Capitulum generale, cum poteftate inftituendi & deftituendi Priores, & corripiendi perfonas Ordinis.* Quibus confonat Vrbani. 3. P. diploma.14. Calend. Maias An. 1186. Et Cæleftini. 3. Refcriptum Quarto Idus Quintiles,

Priores Carthufianorum Conuentuales, funt electiui & à Capitulo generali poftea confirmandi: Qui nihilo minùs ob caufam reuocabiles funt per generalem prioré Ordinis, poft vifitationes à Vifitatoribus factas.
particulares quoque priores annuatim remittunt & cedunt Prioralem fuum titulum in manibus *Capituli generalis*

Die xj. Iulij.1176.

Bulla Vrbani. 3. die.18. April 1186. vetantis, priorem, vel procuratorem Carthufien. inftitui, nifi iuxta formam Ordinis electũ.

Quintiles An. 1192. *ne diœcesani se intromittant de disciplinis Religiosorum, aut de electionibus Priorum.* &c. Cuncta deinceps huiusmodi Carthusien. priuilegia comprobauit Innocentius. 3., qui Apostolicæ Nauis gubernacula tenebat, Nonis Decemb. An. 1202. Hæc autem mente voluenti mihi succurrit Ordinis præstantia, ab antiquis decantata Scriptoribus, ingenti cum elogio feruentissimæ Pietatis Carthusianæ. Etenim Petrus Blesensis, *si attendis, ait, Domum Carthusiensem, quam deseris, si consideras, vnde venias, aut quò vadas: Hierusalem pro Babylone, terram promissionis pro Ægypto, pro exilio patriam, cœlum pro inferno, quietem & pacem pro labore & miseria, derelinquis.* Nec aliter, æqualis Petrus Venerabilis, ad Carthusianos scripsit (Epist. 24.) quos immensè amari ab se profitetur, libentérque cum eis moraturum se, si liceret exuere nomen Abbatis. &c. Qualiter (subdit idé) secundùm B. Patrem Benedictum, de numero commissorum rationem reddere præualebo, qui de propriæ vitæ studio requisitus, mutus forsitan apparebo? Atque, vt nostros recolam istic Legum vel Canonum Scholiastas, En tibi Hostiensis in Procœmio Summæ suæ, talia effatus, *Carthusianos regi lege Euangelica, lege Apostolica, & dictis Sanctorum Patrum, ex quibus Theologia consistit: per quam Anima nutritur, regitur, & saluatur.* Haud leuiore in Carthusienses affectu, Ioh. Andræas ad Cap. 2. De decim. In. 6. asseuerat, Carthusianum, & Cisterciensem Ordines multis spiritalibus beneficiis fuisse ab ECCLESIA cohonestatos, séque Monasticam illis Ædem struxisse religiosè, gloriatur. Quid plura? Benedictus. 13. P. sic impensè, commendat pias Carthusianorum Constitutiones, vt *Regulam* nominet, his verbis: *Attendentes, quòd Ordo vester, inter alias sacras Religiones Arctiore quadam Regula limitatur, quódque in eo viget laudabilis Obseruantia regularis.* &c. Tabulis Pontificiis sexto Nonas Martias An. 1403.

Die. 12. Iul. 1192.

Die. 5. Decemb. 1202.

Petr. Blesensis, Epist. 86.

Petrus Cluniacensis Abba, qui An. 1140. florebat.

De destitutione Prioris maioris Domus Carthusiæ, Francisc. Marcus, pars 1. in Decis. 1361. An. 15. destituere possit procuratorem maioris Domus Cartusiæ. De quo etiam Panor. in Cap. fin. de regular. prælat.

Lib. 3. Epistol.

À Ioh. Andræa, prope Bononiam fūdata Domus Carthusiēsis.

Idem, in Cap consiliū. De obseruat ieiun. laudat hunc Ordinem maxime ab esu carnium prohibito.

Benedicti. 13. Bulla Die. 2. Mart. An. 10. Pontificatus.

Cælestini Fratres Ordinis Benedictini.

7 AD Cælestinos progrediamur: Quorum Conuentibus singulis qui præficiuntur, haud ideo nominantur à Principe, quasi *Priores conuentuales* (iuxta cit. §. Monasterijs) sed legitimis suffragijs designantur à Monastico Prouinciali Magistratu. Extat enim Constitutionum Volumen Fratrum Cælestinorum, Prouinciæ Gallicæ, calamo exaratum, quod euolui, inter alia. *De Prouincialis electione De institutione Priorum singulorum.* Lib. 1. Nam hi sacro Sodalitio præsunt nuda temporarij Officij auctoritate, veriùs quàm Beneficij Ecclesiastici: nec priuatim suos faciunt fructus Monasticorum prædiorum. Quinimo peculiari eius Ordinis Lege cautum est ita, Lib. 2. *Statim vt Prior creatus fuerit, & ad proprium Monasterium transmissus, duo Fratres eligantur depositarij, & tertius expensor, & quartus procurator, nisi prius fuerint instituti: Quo casu tolerari poterūt vsque ad primā visitationē, in qua visitatione renunciabūt suis Officijs palā in Capitulo, suorū Officiorū sigilla reddentes & instrumēta, à R. P. Prouinciali confirmandi, vel destituēdi, cum Prioris assensu.* &c. Probabile necnon elicimus ab Iohanne

§. Monasterijs Prioratibus conuentualibus Tit. De reg. ad Prælat. nominat. In Concord.

Statuta Ordinis Cælestinorum.

Lib. 2. Cap. 4. De Depositarijs.

Bulla, die. 23. April. an. 5 Pontificatus Ioh. 22.

22. P. argumentum reuocabilis *Priorum* Cælestinorum officij. Bullata charta. 9. Kalend. Maias An. 1320. quam, ad illustranda ea tēpora, libet his ad verbum intexere. *Iohannes &c. Collectoribus fructuū Beneficiorū vacantium primi anni, & Subcollectoribus deputatis ab eis in Regno Siciliæ, & Italiæ &c. Pro parte Abbatis & Conuentus Monasterij S. Spiritus de Sulmona, Ordinis S. Benedicti, fuit expositum coram nobis, quòd Monasterium ipsum, cuius sanctæ memoriæ B. Petrus de Murrhone, olim Cælestinus Papa. 5., fundator & principium fuit, quosdam Prioratus seu Obedientias Monasterio ipsi subiectas in diuersis locis habere dignoscitur: In quibus, Priores pro voluntate Abbatis ipsius Monasterij instituuntur, & amouentur ab illis, prout idem Abbas conspicit expedire. Vos quoque prætenditis minùs veraciter, per amotionem d. Priorum à Prioratibus & Obedientijs ipsis, & aliorum institutionem in eis, Prioratus & Obedientias ipsas vacare, & propterea fructus ipsorum primi anni nobis deberi &c. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si vt præmittitur, Priores à Prioratibus & Obedientiis prædictis pro Abbatis ipsius libito amoueantur, & instituantur in eis, Abbatem & Conuentum eosdem, & alia loca ipsorum subiecta eisdem, præmissorum prætextu nullatenus molestetis, &c.* Quod porro attinet ad titulum Prouincialis Cælestinorum Præfecti, statutum est nuncupatim à Clemente. 6. P., nouum quemque, trieteride plena sublegi debere communibus singulorum *Priorum* sententiis. Rescripto Auenionensi, 8. Calend. Februar. An. 1344. Cui congruit autographus Liber. 1. Constitutionum Ordinis, in hunc modum. *De triennio in triennium, in principali Monasterio Capitulum Prouinciale est celebrandum, quando scilicet Prouincialis Officio suo renuntiaturus est, & alius loco eius per electionem canonicam subrogandus. Vacante interim Prouincia, deuoluitur eius Administratio ad Principalis Monasterij Priorem, vel, si defuerit, ad Superiorem vel Vicarium: donec Prouinciale Capitulum congregetur, cui singuli Priores debent interesse.* Cruciferorum pariter Sectæ Monasticæ dictata Lex est Comitialium suffragationum, in cooptandis singulorum Conuentuum Magistris: Quam necdum contrarius vsus obliterauit. Ab prisca nempe Henrici Eburonum Antistitis Sanctione, edita Pridie Calend. Ianuar. An. 1248. Cui Innocentius. 4. P. Episcopo Leodiensi munus delegarat scribendorum nouo Ordini regularium Institutorum, tali periodo. *Henricus &c. Priori & Fratribus S. Crucis, extra muros oppidi Huyensis Leodien. Diœcesis, ex institutione Fratrum Prædicatorum &c. quilibet Priores canonicè eligentur, & omnes per Priorem Huyensem tenentur confirmari, & institui &c.*

HAVD

Petrus de Murrhone, ideo dictus, quia è claustro Benedictini Cœnobij B. Mariæ de Fæsulis, ad Murrhonismontem secesserit.

Huius D. Petri, Cælestinorum Auctoris Vita conscripta est à Cardinale Cameracensi, Nauarrici gymnasij Archididascalo, & Karoli 5. Regis Confessario: dein limatiùs concinnata à Fr. Dionysio Fabro, Cælestinorum Priore, impressa Lutetiæ An. 1539.

Literæ Pontificiæ, apud Auenionem, die. 25 Ianuar. An. 2. Pontificat.

Principale, i, Parisiense Monasterium in Gallia.

Ordo Religiosorum S. Crucis, eorumque Priores Conuentuales sub Regula S. Augustini:

Statuta Crucigerorum, à Leodiensi Præsule, delegato Apostolico præscripta. Die vlt. Decēb. 1248. Cuius videlicet Ordinis caput est apud Huyense, Leodiorum oppidum.

Bulle d'Eugene 3. An. 1149. 4. Idus Mart. *contenant les nombres des benefices reguliers dependans de l'Abbaye de la Chaise Dieu,* scilicet Abbatia S. Sicarij Brantoësis, Abbatia S. Michaelis Golliacene, Abbatia S. Theodardi A, bbatia Traxiooretensis, Abbatia S. Casti: & apud Placentiam Prioratus quoque S. Baodilij Nemausensis, S. Marini Papiensis, S. Quirici secus Lucam, S. Treuerij vallis Transuetsę, Tecladi, Parthenia et veteris Ecclesiæ S. Sepulchri &c. Prioratus Portus Dei cum Ecclesia de Lagiciaco, Prioratus de Castane &c. *Auec exemption de superiorite de tous Euesques &c. Et autres priuileges, à la charge d'vn pezant payable chacun an au S. Siege Apostolic.*

Autre Bulle d'Honoré. 3. de l'an 1214. 7. Calend. August. *où il nomme encores* Prioratum S. Pauli, Prioratum de Calma, Prioratum de monte Brulonis, Prioratum S. Saluatoris, Prioratum de Bulleto &c. *Auec plusieurs priuileges.*

Bulle du Pape Adrian. 4. L'an. 1157. Idib. Decemb. *Autre d'Alexandre. 3. l'an.* 1178. 4. Nonas Ianuar.

8 HAVD multum ab ijs dissidet, quod de Monasticis Equitum Melitensium Præfecturis Francicis definitum fuit in sanctiore Principis Auditorio, sextum abhinc annum. Siquidem Aquitanum Hierosolymitanæ militiæ Primatum euicit beneficiarius Magistri Ordinis, pro quo Laurentius, patronus, egerat: aduersus Regium Sacerdotij candidatum, cuius causam Buissonus orarat. Decreto. 3. Kal. Februar. An. 1595. Imprimis enim liquebat publica eius Ordinis Lege, quæ olim, Petro Aubussone, Magistro, perlata est, *Electionem Priorum, Castellani Emposta, & Baiuliuorum, ad Magistrum & Conciliū ordinariū pertinere.* Quò vergit etiam alia Fr. Baptistæ Vrsini, Principis Rhodiæ istius militiæ, Constitutio, tali scriptura. *Quandocunque Magister & Concilium ordinarium ad electionem Baiuliui Conuentualis procedent, postquam auditi fuerint, qui Baiuliuatum more solito postulant, discussis prius petentium moribus & virtutibus per eos, qui in Concilio aderunt, non seruato ordine, sed pro arbitrio, per Magistrum, ante vsum Balottarum, iuramentum solenne super Crucem habitus præstitum de Baiuliuis, Prioribus, & assistentibus in Concilio pro electione facienda recipiant, quòd virum idoneum, vtilem, dignum, atque præstantiorem, habita potiùs ad sufficientiam & benemerentiam quàm ancianitatem consideratione, Baiuliuum eligent. Et sic per scrutinium Balottarum electio fieri debeat. Pariformiter Priorem Ecclesiæ, caterósque Priores & Baiuliuos capitulares eligi & creari præcipimus,* * *Linguarum emutitione, pro veteri consuetudine semper reseruata.* Subiungitur his, sanctæ Militiæ Beneficia, à priuatis Equitibus, certum modò in tempus possideri, mercede condicta: eorum verò ius plenum ac possessionem liberam penes Collegium vniuersum permanere. vt Constitutionibus ijsdem traditum est. Cap. I. Tit. De communi Ærario. Quocirca Erricus. 4. Galliæ Rex, almo Spiritu afflante, Iudices cordatè præmouit, in controuersia Aquitanici Primatus, de qua suprà, ne sibi ipsi, ad Monasticas hasce Præfecturas nominandi potestatem, contra fas & æquum assererent. Huc recidit quodammodò Pontificia Alexandri. 6. Lex, ne sacerdotia Equestris Rhodiorum Militiæ, Antoniana Crucigerorum, vel B. Mariæ *Teutonicorum*, extraneis commendentur: sed in eius modò Ordinis Fratres iusto titulo conferantur. Lib. ac Rubric. De Signat. grat.

De Magno Prioratu Aquitaniæ, Ordinis Hierosolymit. *Appoincté au Conseil.* Iudicatum die. 30. Ianuar. 1595. *au Conseil d'Estat.*

Statuta Ordinis Domus Hospitalis Hierusalem. Tit. De electíon.

Præceptoriæ Hierosolymitani Ordinis Regia nominatione non conferri, ostēdimus quoque, ex aliis Auctoribus, Lib. 1. Sacræ Polit. Tit. 2. Art. 6. De quibus pariter, Nos Lib. 2. Doman. Franc. Tit. 10. Art. 10.

*i.omni Beneficiarij per Linguas seu Prouincias nominatione.

Ordinis S. Antonij Viennensis, Præceptorie & *des Cheualiers de l'Ordre Teutonique, de Prusse.*

Le Prioré de Port Dieu Diocese de Limoges, dependant de l'Abbaye de la Chaise Dieu en Auuergne, a esté iugé electif & en la nomination du Roy, non collatif de l'Abbé, par Arrest du grand Conseil de Septembre. 1604 pour frere Loys Preuest nommé par le Roy contre l'Abbé de la Chaise-Dieu, interuenant auec Maistre Paul Hurault de l'Hospital Indultaire, comme ayant esté Conseiller de la Cour. Mais la Requeste ciuile & ledit Arrest par l'Abbé & l'Indultaire l'an. 1605.

Le Prioré de nostre Dame de Beaumont, membre de l'Abbaye de S. Ouen de Rouen, fondé par Robert Bertran l'an 1200 (soubs Innocent 3.) comme Baron de Rochemille premiere Baronnie de Normandie, à ceste charge de fundation, que aduenant vacation dudit Prioré, les Religieux esliroient. 3 d'entre eux, l'un desquels seroit opte par ledit patron. depuis Rochemille est venu par succession aux seigneurs de Tonteuille, à un Comte de S. Paul puisue de Vendesme, & de par sa fille Marie de Bourbon à Messieurs de Longueuille & Tonteuille.

9 QVIBVS ex omnibus facilè colligitur, Gallos Monarchas haud passim, nec in omnia *regularium* Conuentuum Sacerdotia, Nomi-

natione vti ex Pacto Bononiensi conuento: nec, pro sua pietate, abrogari omnino velle Regias priscas Francorum Sanctiones de libera Cleri electione, dignas titulo Christianissimorum. Nam Francica Lege Karoli Mag. statutum est primò, de comitialibus legendi Episcopi suffragijs, in hæc verba. *Sacrorum Canonum non ignari, vt in Dei nomine sancta Ecclesia suo liberiùs potiatur honore, assensum Ordini Ecclesiastico præbuimus: Vt scilicet Episcopi, per electionem Cleri & Populi, secundùm Statuta Canonum, de propria Diœcesi, remota personarum acceptione & munerum, & ob vitæ meritum, & Sapientiæ donū eligantur: vt exemplo & verbo, sibi subiectis vsquequaque prodesse valeant.*

Lib.1.Leg.Franc.Cap. 78.

Anno. 1038. Conradus Imp. transmissis Alpibus in Italiá quã venisset, adiit B. Benedicti Cœnobium Cassinense. Vbi is prouocatus à grege Monachorum Cassinensium, vt eis Abbatem constitueret, negauit suum esse: Vos, inquit, vnum ex vestris eligite. Illis vero replicantibus, se non habere idoneum, incongruumque asserentibus inter tot perturbationes in tanto apice quempiam sine magno vigore ac potentia ordinari, atque imo ex suis optare magnum aliquem præfici. Augustus in priori sententiæ prestans, Nequaquam, inquit, sed de congregatione vestra præcipit, Abbatem idoneum vobis eligite. Lib.2. Chronici Cassinensis Cap.66.

Ibidem Legislator edixit, cooptandos in Cœnobiarchiam Monachos de communi cœnobitarum sententia. Cuiusmodi pia Edicta reuocauit in lucem Rex inclytæ memoriæ Ludouicus. 9., promulgata Lege liberorum Comitiorum de Ecclesiasticis Præfecturis, quæ Rectorem amisissent. Et Regia quidem hæc Sanctio, lata An.1228., exscribitur in Stylo forensi Lutetiani Senatus: quam Nos etiam recensuimus Lib.2. FISCALIS PATRIMONII GALLORVM. Proin sancto Regi cùm facta fuisset à Pontifice summo potestas creandi instituendíque Pastoris in sacra quauis Diœcesi, eóque Diploma retulisset Orator regius, qui Romam legatus, redierat in Gallias, Huic respondit ille, Quòd mea Romæ negotia ex fide obieris, laudo: quòd mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo. Intelligo enim, quanto meæ priuatim, Regníque publicæ salutis discrimine, illud suscipiam. Ac protinus in ignem coniecit Romanos hosce codicillos. Id quod Brotmardus D. Ludouici Cancellarius, in eius Vita conscripsit. Fuerat namque Ludouicus à cunabulis inter Monachos enutritus: ideóque Monachum in paludamento militari, & Regia purpura egit toto vitæ curriculo, nec eò minùs fortem se, ac strenuum bello Ducem præstitit, in vnicum DEI obsequium Militia vsus. Planè Nicæna Synodus. 2. irritam decreuit Episcopalis sacerdotij erogationem, seu alterius cuiusuis, profana ciuilíque auctoritate collati. Iuxta Apostolicum canonem. 31. in profani Magnatis beneficiarios Antistites: qui Præsulatu sacrorum deponi iubentur, ac cœtu piorum amoueri. Eleuatur insuper Hierarchiæ dignitas magnopere apud eos Principes, à quibus illam Episcopi, ceu precariam, acceperint, aut fiduciariam. Inde Valentinianus Cæs. cùm moneret Episcopos, vt Insubrum Archipræsulem suffragijs crearent, Talem, infit, deligite, cui, quùm peccauerimus, capita nostra submittamus. Quemadmodum tripartita Historia patet, ac sumpto ex ea Canone Valentinianus Distinct. 63. Ideoque nec Principes dedecet exhibitus sacrato Præsuli honos & obsequium

Eiusdem Lib.Cap.81.

In Stylo parlamenti, Inter Ordinationes regias, Tit. De Electiion.

Lib 2. De Domanio Fráciæ Tit.10.Art.1.

Hunc Broimardum haud semel citauit Fr. Claudius de Sainctes, in præclaro Opere De rebus Eucharistiæ controuersis.

Can.3. Niceni.2. Concilij.

Apostol. Can.31. Ex quo, Can si quis Episcopus.16.Quæst.7.

Theodoriti Histor. tripartitæ. Lib.7.Cap. 8. Et Nicephori Lib. 11.Cap.32.

sequium. Iustiniana Epistola ad Ioannem.2. Christiani Orbis præsidem Apostolicum.l.Nos reddentes honorem Cod.de sum. Trinit.Qua etiam ratione, Sidonius Aruernorum Episcopus, Victoris,ait, Comitis deuotione præuentus,quem iure seculari,patronum, iure Ecclesiastico filium, excolo vt cliens, vt pater di ligo &c. Lib.7.Epist.13. Francorum certè Regum quò quisque, fulsit bello clarior, ac fortunatior,eò religiosiùs curam gessit vt pro diuini Numinis amplitudine & sanctitate sancti pariter viri seligerenturad Ecclesiasticum Ministerium:quibus nec grauaretur ipse Regios fasces substernere, quorùmque auspicijs, vel oraculis adeo, Publica cuncta gubernarentur. At verò B.Gregorius, P.,qui terrestris Angelus vocari promeruit,Dira omnia minitatur Childeberti Regno, ac Brunechildis Augustæ, quòd Ecclesiastica munera profanarent,eáque ambienti proteruiùs, nullo Cleri delectu habito, largientes, sacrilegis actionibus vitam contaminarent, Regesti lib.5.Epist.5.6.Nam & à prima Monarchici status institutione Galliæ,mordicùs asseruerunt nostratis Ecclesiæ proceres,solennem Clericorum vocationem ad sacras Præfecturas. Hanc sanxit Aureliana.2.Synodus, coacta An.136. Can.7. eiusmodi:*In ordinandis Metropolitanis, & Episcopis,antiquam institutionis formam renouamus,quam,per incuriam videmus neglectam:Itaque Metropolitanus,vel Episcopus,à comprouincialibus Clericis & populis electus,congregatis in vnum omnibus comprouincialibus Episcopis,ordinetur:vt talis(Deo propitio)ad gradum huius dignitatis accedat,per quem regula Ecclesiæ in melius aucta,plus floreat.*Consentaneam huic de sacra electione Legem statuit patrius Consessus Gallicorum Præsulum, Aurelianensis. 3.Concilij Canone. 2. Quarti Can. 4. Quinti Can. 3. &. 4. Quibus proximè adhæsit Cabilonensis Conuentus Franciсæ Ecclesiæ, Clodoueo. 2. Rege: Cuius Synodi Canone. 10. hæc continentur. *Si quis Episcopus,de quacunque ciuitate, fuerit defunctus,non ab alio,nisi à cōprouincialibus, Clero, & ciuibus suis, alterius noua fiat electio. Alioquin, huius ordinatio nulla censeatur.* Ac Francici dein Antistites Pipino rege, Concilium habuerunt in Vernensi palatio cuius Can.17. repetiêre Chalcedonensis Synodi placita, de Euangelico delectu Præfectorum Ecclesiæ, hac verborum dialecto. *Post mortem Episcopi, non liceat, Episcopatum esse sine Pastore supra tres Menses: nisi talis necessitas euenerit, vt hoc nullo modo fieri possit. Tum ad proximam Synodum Episcopus ordinetur.* Intermissum autem plusculis annis sacrarum Electionum morem restituit postliminio Augustus Galliarum Rex summo cum plausu, omniúmque Ordinum commendatione, vt Historicus vates, Philippidos Lib. 8. memorat Vilhelmus Brito, Armoricus, Heroïco sequenti.

Præterea motu proprio, nullo supplicante,
Indulsit Monachis, & Clero, vt fiat ab illis

Principibus aliquando in e[...]ltam legē[...] tum Antistitum prærogatiuam [...] Leo 1.P. ob schismaticorum nempe dissensiones quibus Ecclesia Dei nonnunquā concussa periclitabatur Contra quos, fidelissimorum etiam Imperatorum Legibus frequenter munita fuit Ecclesia Can vota c[...] n. principibus Distinct.63.

Concilium.2. Aurelianense, Anno 22. Regni Childeberti. Mense Iun 536. Ex Tomo.2 Consil.& Vincentij Speculo, Lib.23.

Cabilonense Concilium,cui Aruernum subsimile,hoc Can.2. Placuit,vt ad sacrum quis Pontificij honorem conscendat electione, non paucorū fauore.

Concilium in Palatio Vernis, peractum An. 755. renouauit Chalcedonensis Canonem 24.

Philippus.2.Theodotus.

Angliæ reges in Franciscis suis Normaniæ & Andegauiæ ditionibus pro arbitrio dabant Episcopatus & Abbatias More suo Anglico; Donec illis Ditionibus pulsi sunt, armis Phil. Augusti.

Canonico deinceps Pastorum electio ritu.
Nam Rex Anglorum ius vsurpauerat illud:
Vsqueadeo, vt solus Pastores ipse crearet.
Nam quotiens Pastore carens Prælatica Sedes,
Ciuili letho, naturaliuè vacasset,
Protinus Ecclesiæ bona cuncta vacantis, ab ipso
Vsurpata, suos conuertebantur in vsus:
Sicque Dei sponsam viduans, quantùm ipse volebat,
Cogebat placito sibi demum nubere sponso:
Istaque causa fuit alijs specialior, ob quam,
Ense trucidauit Thomam trux ille beatum,
Qui tam peruersos Ritus abolere volebat.

S. Thomas, Cantuarien Archiep.

Malmesburiensis Monachi. De gestis Regum Anglorum Lib. 5. De gestis Pontif. Angl. Lib. 4.

Huntingdoniensis Lib 8. Historiarum. Houedeni Annalium Partes duæ. Ingulphi Lib. 1. Histor.

Necverò Gallus solùm Auctor talem Sacrorum abusum Regibus Britanniæ Insulæ adscripsit, sed indigenæ etiam Angli sparsim, Vilhelmus Malmesburiensis cœnobita, Henricus Archidiaconus Huntindoniensis, Rogerius Houedenus, & Ingulphus Abba Croylandensis: Qui, concinnatis quadringentos ante annos Regum & Pontificum suorum Annalibus, enituêre. Queîs consequenter, Italus Anglorum Historiographus retulit Polidorus, Erricum. 1. qui Regia Sceptra assumpsisset An. 1101., sui primum muneris beneficiíque fecisse patrios Pontificatus, Cœnobiarchias, aliáque id genus Sacerdotia Insulæ suæ insigniora. Anglicarum Rer. Lib. xj. Eòdem spectat æqualis Errico, Yuonis Carnutensis Epistola. 252. ad Paschalem. 2. P. Vers. *Quomodò Rex Anglorum Episcopalem electionem ibi fieri non permiserit.* &c.

De Sacrarum Electionum theoria, satis: nunc earum Praxin 10
Gallicam repetamus. Bononiensi enim Tractatu Regiæ Francorũ nominationis ad maiora Sacerdotia, demuntur ea disertè queîs antiquo Iure peculiari eximióq; Priuilegio, receptus fuerit solénium Comitiorũ vsus. In his quippe, Reges nostri, qui principẽ inter Ecclesiæ filios locũ obtinent, sartã, tectã manere voluerũt Cleri suffragationem. Vlgato §. per præmissa De reg. ad Prælat. nominat. In. Concord. Talem ideo exceptionem fauorabiliter amplexi sunt prætoriani PATRES, ex Interdicto Vti possidetis, de Cœnobiarchia D. Petri *de Manes*, Ordinis Benedictini: Quã monacho à Socijs delecto addixerũt illi, possessoria Formula victo Regis donatario cõpetitore. Decreto. 15. Kal. April. An. 1524. Nec diuersum ab iisdem Iudicib⁹ pronũriatum fuerat sesquiãno antea, de Monastico Vsarchiæ Præsulatu, in sacra Lemouicum Diœcesi, Sexto Idus Nouẽb. An. 1522. ad prouo-

Arestum Magni Consilij Regis, pro electione, contra nominationem Regiam die. 18 Mart. 1524.

Placitum eiusdem Consilij die. 8. Nouemb. 1522.

Abbatiæ B. Petri *d'Vzarches* fundatio, & priuilegium eligendi Abbatis speciale.

Arrest du Parlement de Bourdeaux du 7. iour de Septembre. 1536. entre Messire Iehan de Langeac Euesque de Limoges appellãt des Secrestain & Chambrier de l'Abbaye de S. Pierre d'Vsarche demandeur en exces & iniures, & deffendeur & lesdits Religieux Officiers appellez, & le Syndic de ladite Abbaye prenãt la charge pour eux, demãdeurs & deffēdeurs. Veu &c. Au principal produirõt &c. Et cepẽdãt iouyra l'Euesque par prouisiõ des droicts & possessiõs de creer Chãcelier en la ville d'Vsarche, d'y faire publier Monitions excõmunicatoires absolutoires & autres dans les Eglises parochiales de ladite ville & faubourgs & membres dependans de ladite Abbaye, & de iouir de la Iurisdiction spirituelle d'entre les Habitans de ladite ville, faubourgs & membres, & de contraindre les Curez ou Vicaire desdit membres de compa-

de comparoir aux Sannes par deux fois chacune annee à Limoges. Aussi de corriger les Prestres Seculiers de ladite ville &c. Bailler Tonsures & Confirmations en ladite ville &c. Et de visiter les Eglises parrochiales de ladite ville &c. Aussi ordonne que l. dit Sindic audit nom ioura du droit de n'estre visité, ensemble l'Eglise de S. Pierre de ladite Abbaye d'Vserche par ledit Euesque; ne payer à luy aucunes procurations à cause dudit Monastere. Aussi ioura de la Iurisdiction spirituelle ciuile entre les Religieux; & criminelle concernant la correction desdicts Religieux & autres demeurans en ladite Abbaye, en premiere instance, & des cas qui ne seront enormes & grands, & par appellation ez cas permis de droict. Et les cas enormes ledit Euesque ioura. Le tout par maniere de prouision.

ad prouocationem quæ abusus ergò interposita erat à Procuratore Fisci. Quùm enim Monasterium istud condidisset Hildegarius Lemouicum Episcopus paterno Geraldi iussu Procomitis Lemouicen., Sanxerunt Rom. Pontifices Gregorius. 8. An. 1118. Eugenius. 3. Kal. Februat. An. 1145. & Alexander. 3. 13. Kal. April. An. 1180., Cœnobij Magistrum quemque legitimis Monachorum votis districtè allegendum. Nuper tamen, simili ex quæstione eius Monasterij, diuisæ sunt paribus calculis Prætoriani Consilij sententiæ. Septimo Idus Septemb. An. 1595. De hoc Vzarchiæ Monasterio, Boërius nuncupatim, Burdegalensi Decis. 260. Rursus Diui Sulpitij Mandræ Benedictinæ, apud Bituriges Cubos, permisit rex Ludouicus. 7. *Libertatem eligendi Abbates remota omni violentia, secundùm regulam S. Benedicti.* An. 1168. Vt Regiæ Chartæ verbis vtat. Sic Athanatensi cœnobio, Lugduni ad Rhodanum amnem, irrogatum fuit Priuilegium liberæ Electionis Monasticæ, ab

Hoc Ludouici Iunioris priuilegium confirmatunt Carolus 7. Octob Mens. 1455. & Ludouicus. 11 Febr. Mense 1466. Registratum apud Act. Bituricensi fori die. 4. Octob. 1472.

Abbatia *d'Aisnay* à *Lion* fũdata à Brunechilde Sigisberti Austrasię Regis coniuge. An 612. Sed quæ destructa fuerat a Vandalis tempo. Lueberij Archiepiscopi Lugdunen., cons. erat est a Paschali. 2. P. An. 1106 4. Cal. Februar.

S. Sulpitij Monasteriũ Bituricen. reformatum fuit à Guillelmo Cambrayo, Archiepiscopo Bituricens. sub Anno. 1496. Vti Casalis benedicti Cœnobium reformatum fuerat An. 1488. auspice Petro Cadœro, Archiepiscopo Bituricens.

Innocentio. 4. P. Lugdunensis Concilij præside. 15. Kal. Decemb. An. 1250. Cuius seriem Priuilegij descriptam habes. Lib. 2. Historiæ Lugdunen. Cap. 104. Atquin rerum experimento compertum est, huius Præfecturam Templi Monastici, Regio munere prorsus candidatis deferri. Nam etsi pactitia Bononien. Lege reseruatum fuerit singulare quoddam Electionum ius in Monasteria nonnulla: Quotquot certè summum dehinc Pontificatum gessère, indulserunt viuo cuilibet particulatim Regi prærogatiuam hanc nuncupandi Præsulis Romano Antistiti. Expromptis in id Rescriptis Leonis. 10., Clementis. 7. An. 1531. Quinto Idus Iunias, Iulij. 3. P. An. 1550. 4. Cal. Sextiles, Xysti. 5. An. 1586. 17. Cal. Decembres, ac Clementis demum Octaui. 9. Cal. Quintiles An. 1597. Quòd si his externarum Politiam Ecclesiarũ admiscere liceat, Anglus scriptor perhibet Vilhelmus Malmesburiensis cœnobita, Adelmũ Malmesberiæ Abbã à Sergio Pontif. libera cooptandi Æteriarchæ suffragia impetrasse nõgentos abhinc annos: Nec ideo tamen Anglos reges à profana Monasticorũ largitione Munerũ abstinuisse. Lib. 2. Nouellæ Histor. Vtut sit, ab lõgissima seculorũ memoria, Franci Reges Ecclesiasticis electionibus auctoritatẽ suam quadãtenus accõmodatũt. Nã præter vulgaria illa, quæ de Principis assensu in sacris quibúsque Magistratibus designandis, iactantur, Decretorum Distinct. 63. Isidori Cap. 19. & alibi passim. Rem oculis subijcit Hariulfus, Centulæ Ambianorum sacerdos cucullatus, qui Historiam

Indulta specialia Rom. Pontif. (de quibus obiter Rebuffus add. 6. per præmissa) die 9. Iun. 1531. die 29. Iul. 1550. die 15 Nou. 1586 & die 23 Iun. 1597 Vt illis nempè Reges Franci nominarent idoneos ad quascúnque Cathedrales & Metropolitanas Ecclesias, & Monasteria omnium Ordinum, de quibus cõsistorialiter dispone consueuit. Quibus vicissim Pontificibus Rex quisque concessit liberas Reseruationes gratias expectatiuas, præuentiones & prouisiones Apostolicas, assignationes pensionum, & alia inter Britones, & Prouinciæ Comitatus ciues, nõ obstante earum Regionum Vnione cum Regno Franc.

Can. 15. 16. 17. 18. Dist. 63. Item Caus. 23. Quæst. 5. Cap. 14. De elect. Cap. 25. De iur. patron.

Abbatiæ S. Richarij res historice tractatæ Libris.4. ab Hariulfo illius Monacho, qui in Regno Philippi 1. inclaruit.

Centulensis sui Cœnobij pertexuit An. 1088. *Quoniã, infit, moris erat in locis Regalibus, vt nemo præficeretur absque nutu Regio, diriguntur de claustro Centulensi Fratres boni testimonij, qui Karolo Mag. vtrumque renuncient, & Abbatem Symphorianum mortuum, & domnum Angilbertum iam electum. Qui multo fauore annuit huic electioni, iussitque, vt maturius perficeretur. Et Geruinus eiusdem loci Abbas, lepra percussus An. 1071. impetrauit à Philippo. 1. Franc. Rege, vt nepos suus, quem communi Fratrum consensu elegerat, sibi subrogaretur.* Ex chirographo Codice Centulensis Historiæ lib. 4. Ac multò quidẽ antea, Gregorio, Turonũ Archipræsule selecto, Regem legari adierunt, qui sacræ electioni auspicia cõsensúmque ipsius curarent adhibendum. Ita Lugdunensis Archiepiscopus, cognomine Sacerdos, Childebertũ exorauit Regem, vti suum in Archiepiscoparum successorem ferret nepotem ex fratre Nicetium, accedente eòdem Cleri vocatione solenni. Quemadmodùm refert Gregorius ille Turonen. Lib. De Vitis Patrum Cap. 8. Principi rursus gratam acceptámque fieri electionem Præfecti Ecclesiæ debere, ostendit idem Gregorius, varijs rerum exemplis. Hist. lib. 3. Cap. 2. 17. Lib. 4. Cap. 7. 11. 15. 18. Tum lib. 6. Cap. 9. Lib. 7. Cap. 17. Lib. 9. Cap. 23. Secundùm hæc, D. Germanus Parisiorum Episcopus, priuilegiarijs in suburbanam Vincentij Ædem Monasticam Literis interserit talem periodum. *Quatinus illius sancti loci honor celeberrimus, & memoria Childeberti regis gloriosè eniteat eodem in loco omnibus huius æui temporibus, habeátque Abbatem ex propria congregatione ipsa Ecclesia: Qui sub gubernatione Regum per successiones eundem locum præuideat,* &c. Duodecimo Kalend. Septemb. An. 5. Domni Chariberti regis. Quam primùm item D. Bonitus ad Cathedram Aruernorum Pastor allectus est concordibus suffragantis Cleri calculis, missi sunt ad Theodoricum Regem, qui, illi, vt sacræ ineundæ Præfecturæ auctor foret hic, studiosè procurarent. Scriptore, post antiquiotes, Laurent. Surio, in Vitis Diuorum, Tomo. 1. Apud eundem, in B. Hermelando, proditum inuenimus, Fratres Antrensis Cœnobij, Hermelando Abbam subrogasse Adalfredum, Rege probante. Tomo. 2. De Sanctis. Sed quid pluribus egemus testibus? te S. Consulto patefacta An. 1308. in hanc formulam. *Cùm Religiosi S. Maglorij Parisien. ad election. m Abbatis processissent, non petita, vt erat consuetum, & obtenta à Rege licentia: qui electus, obtenta cõfirmatione & consecratione, propria auctoritate administrationi temporalis se ingessit. Cùm Rex propter hæc facta posset ad infirmandam eius electionem processisse, tamen moto pietate & precibus Rege, quia prædicta duo facta ipse electus emendauit, mediante hac emenda, temporalitas ipsius Ecclesiæ fuit ipsi deliberata.* Denique Parisiens. 1. Synodo Ecclesiastica, sancitur Principalis auctoritas probatióque iam peractæ electionis, sacrorum Præsulum. Interest enim Principis, infensum non habere Antistitem. Ex quo, facilè Calyxtus. 2. P. fuit Henricum. 5. Imp. sacris Germanorum Episcoporum & *Abbatum* electionibus

Charta Priuilegii S. Germani, in Abbatiá B. Germani de Pratis, die. 21. August. An. 569. Quæ asseruatur in Archiuis ipsius Ecclesiæ.

Sur in B. Bonito, S. Auiti Fratre, & successore Aruern. Episcopo. De Sanctis, die. 15. Januar.

In vita D. Hermelandi, Antrensis Abbæ, Die. 25. Mart.

Lib. Arestorum, Fol. 114. de Abbatia de S. *Magloire.*

Parisien. 1. Concil. Cap. 8. De quo, in Can. 5. Distinct. 63.

Bulla Calyxti. 2. die. 23. Septemb. An. 1122. ad verbum recitata Lib. 2. Doman. Franc. Tit. 10. Art. 7.

ctionibus assensum suum interponere. Apostolicis tabulis Nono Kal. Octob. An. 1122. quæ Vrspergensis Abbas Conradi Chronico referuntur. Pari de causa, Allobrogum Duces elicuêre istud pridem à Nicolao. 5. P., ne quis ad Pontificales, Monasticasuè suatum Regionum Præfecturas subueheretur, qui illis subditus cuiusuè cognita perspectáque fides non esset. Anastas. Germonio enarrante, Taurinensi Archidiacono, De Sacrorum Immunitatibus Lib. 3. Cap. 11. Quinetiam Maria Boleslai soror Bohemiæ Ducis, Monacha Ordinis Benedictini, impetrauit à Iohanne. 9. P. Rescriptum de iure nominandi Præsulis fratri dato. An. 897. Ex Ioh. Dubrauio Olomuzensi episcopo, Bohemicæ Hist. lib. 6 Ponamus autem, Gallos reges, nedum Pontifices Max., liberam Cœnobiarchæ electionem Monachis vniuersim permisisse: Qualem Ludouicus. 12. Belbrancheo, Cenomaniæ, Monasterio Cisterciensi reliquit, Diplomate Nouemb. Mens. An. 1498. iuxta Alexandri. 3. Priuilegium Sextilis Mens. An. 1165. & posterorum Rom. Pont. Haud ideo certè Princeps antiquum ius à se abdicauit auctoritatis, consensúsve electioni præstādi. Quippe quùm hodie etiam, abrogato Electionis canonicæ ritu, Rex purè offerat Pontifici nouum Bel-branchei cœnobij Magistrum, ab hoc admittendum, comprobandum.

Sabaudiæ Duces.

Le Roy Henry 2. par sa Patente du 29. d'Octobre 1553. & du 18. d'Auril precedant, Verifiées au Parlement de Bretagne à Nantes le 4. de Ianuier aud. an, declare que le Pape Iules 3. luy auoit liberalement octroyé la confirmation des Indults que auoiet les predecesseurs Ducs de Sauoye Princes de Piedmōt de nommer & presenter aux benefices consistoriaux desd. Pays, auec autres graces contenues esdicts Indults A raison dequoy led. Roy respectiuement accorde aud. Pape, toute prerogatiue & ses facultez anciennes sur les benefices de son obedience sis en Bretagne & Prouence.

Abbatia de Belle-branche, Ordinis Cistercien.

11. VIRGINEA Cœnobia, *Concordati* Lege, non adstringuntur regiæ Nominationi. Vt edocuimus alibi, & ritè decisum fuit à Prætoriano Senatu postridie Idus Octobres An. 1573. secundùm electam Monasterij Antistitam Rubeimontis, Benedictini Ordinis, in Lingonensi diœcesi: contra designatam à Rege Præfectam ei Monasticæ Casæ. Diuersum tamen hodierno Vsu receptum est, quem Principalis iussus Errici. 3. Vsum inuexit, Actis consignatus Prætoriani Consilij Mens. Decembr. An. 1578. Sed eum ipsum benignè interpretati sunt Iudices, ex animo sensúque Principis, non habere locum in muliebribus, Franciscanæ Sectæ, Monasterijs. Quanquam enim horum Magistræ, titulo decorantur Abbatum fœminatum, communibúsque nunc fruuntur possessionibus, patando victui idoneis: Haud propterea vtique à Franciscanis Constitutionibus desciuêre, quæ singulis proprium quiduis abnuerint rerum profanarum. Nil quippe Monastica Antistes sibi peculiare sumit ex communi fundorum Ecclesiæ prouentu ac reditu: Verùm annui & ordinarij illorum fructus communem in Mensam Conuentus haud dubiè inferuntur, insumuntur. Seraphicæ nimirum Religionis Annales tradunt, B. Franciscum, Assisiatem, natali in oppido instituisse An. 1212. similem inter mulie-

Doman. Franc. Lib. 2. Tit. 10. Art. vlt.

Placitum Magni Cōsilij die. 16. Octob. 1573. inter Sororem Mariam *de Castres*, cōquerentem pro Abbatia B. Mariæ de *Rougemon*: & appellantem ab electione ceu ab abusu: Et Soror. Ludouicam *d'Amoncourt* electam, opponentem, & intimatam.

Frãciscanæ huius Historiæ concinnator, Petrus Rodulphius, Tossinianensis, Franciscanus Conuentualis, magnæ Domus Venetiaræ Prælector. An. 1586.

Secundus Ordo S. Frã-cisci, nempè Minorissarum, aut S. Damiani, aut Coletanarum, aliàs Ordinis S. Claræ. Cuius tres sunt Regulę, à Gregorio 9. Innocentio. 4 & Vrbano 4. confirmatæ. Ex Steph. Brullefero, scriptore Fundamenti seu Firmamenti. 3. Ordinum S. Francisci.

res Ordinem Monasticum: quem, sexennio antea, fururum, cœlesti Flamine prædixerat, dum B. Damiani Phanum feruido piæ Mentis æstu instauraret. Cuiusmodi Monialium Ordinem Innocentius. 3. & Alexander. 4. probarunt, Minorúmque Ordini submissum voluêre. D. Clara, virgo Assisiates, fœmineum Conuentum auspicata est *pauperum Dominarum*, quæ nihilò plus communiter, quàm priuatim, vulgarium opum possidebant. Inde Coletani, à B. Coleta originem ducunt, S. Claræ Monacha, Burgunda: Quæ, Benedicto. 13. P. præsente & auspice, Regulam, Niciæ professa, varias extruxit Sanctimonialium Cellas, votiua paupertate stipem emendicantium. Ast longa pòst ætatum serie, indecorum Sexui visum, Franciscanas Virgines compitatim ac hostiatim vagari, diurnam Annonam quæritantes. Eòque promiscuum in victum ac cultum ipsarum collatæ sunt vndique sensim profanæ facultates, non verò in rem Magistræ Conuentus peculiarem ac familiarem. Id quod pluribus adstruxit Francis. Marcus, Delphinatium Senator, de secundo Franciscanorum Ordine S. Claræ, bonorum possessore communium, nec cuiusquam priuatorum. Decis. Gratianopolitana. 965. Patre. 1. Post Gloz. Clement. cùm ex eo De sententia excommun. Quare Petragoricam B. Claræ Cœnobiarchiam Prætoriani PATRES adiudicarunt Monasticis lectæ sententijs Cœnobitæ puellæ. Extemporaneo Decreto in causis agendis. 15. Kalend. Februar. An. 1595. pro Gaspare *de Salesfault*, in Mariam *de Nesmond*, à Rege nuncupatam Sedi Romanæ. Huic adplicatur S. Calterum, ex scripto factum Pridie Kalend. Octobres An. 1599. secundùm Franciscam *de Montegut*, quæ suffragijs vocata fuerat ad muliebrem Præsulatum Cœnobiticæ domus *de Leuignac*, Tholosatibus finitimæ: summota eo Munere Anna *de Poloſtrun*, quæ nominationi Principis innitebatur. Nec desunt quoque Rerum Iudicatarum exempla, in fœmineos Ordinis Conuentus B. Dominici, Calaguritani. Apud Aquas Sextias, Massiliensis Prouinciæ, Monasticum est Nazarethi Fanum, Vestalium Dominicani Ordinis, D. Bartholomeo sacratum: Quod Galli Reges fundarunt, Prouinciæ scilicet Comitum successores. Nec eò seciùs, Francisca Foresta, quæ comitialibus Sodalium votis assumpta fuerat ad Cœnobiarchiam, iudicio obtinuit Prætoriani Senatus: nequicquam renitente Margareta Stephana, ab Rege designata Pontifici, eo titulo honestanda. Ex forensi conrrouersia, quam Lasnerius Senator collegis suis recensebat, Septemb. Luce vlt. An. 1599. Rursus in conflictu duarum à Principe nominatarum puellari Cœnobiarchiæ, potior habetur quæ communibus Monacharum calculis allecta sit, tametsi posteriùs à Rege nuncupata Antistiti summo, quàm altera Monastici Sacerdotij competitrix. Apostolicis enim Virginei Monasterij collationibus attexitur vsquequaque vulgata Clausula, DVMMODÒ CONSENSVS MAIORIS PARTIS

Arestum Magni Consilij die. 18. Ianuar. 1595. de Abbatia S. Claræ, *lez Perigneux*.

Alterum eius Consilij Placitum die vlt. Septemb. 1599. de Abbatia *de Leuignac*, prope Tholosam, pro Electa, & confirmata à Prouinciali Cordigerorum. Dn. Lasniero, Consiliario, litis relatore.

Abbatia D. Bartholomei *de Nazareth*, Ordinis Iacobinorum, à *Ayx en Prouence*, adiudicata est Electæ, contra Nominatariam Regis.

TIS MONIALIVM ACCEDAT. Cui ſacrarum Electionum Ritui, vocationíque Almi Spiritus, in ambiguis, fauere decet Chriſtianos pióſque Magiſtratus. Quod Regij etiam Prætorij Senatores religioſè obſeruarunt, cùm ex Inrerdicto poſſeſſionem addixêre fœminei Cœnobij Monſtrolienſis, Margaretæ *de Faydatis*, Principis candidaræ, ſimul & à Sodalibus lectæ: deuicta Margareta *de Billy*, quæ vt regia Nominatione illam anteuerterat, ita Monaſtici Conuentus ſententijs ab ea ſuperabatur. Areſto prolato Kalend. Martijs An. 1583. Inſigniota enim huiuſmodi Sacerdotia Gallica, queîs Regia nominatione Præſules deſignandi, proponuntur ab aliquo litigatorum, haud alium ſortiuntur Iudicem, quàm Conſilij Prætoriani Conſeſſum. Trino Edicto, Franciſci. I. decimo Kal. Sextiles, & poſtridie Nonas Septembres An. 1527. Tum Henrici filij, An. 1552. Menſ. Septemb. Quam quidem Errici 2. Conſtitutionem Prætorianus Senatus promulgari iuſſit Quinto Nonas Octobres ſubſequentes.

Decretum Magni Conſilij die. 1. Mart. An. 1583. de Abbatia B. Mariæ *de Montreul*, Laudunenſis diœceſis.

Beneficia Conſiſtorialia, antiquitus electiua, nunc Regiæ nominationi obnoxia, à Magno Conſilio dijudicantur.

Edictis die 23. Iulij, & 6. Septemb. Ao. 1527. Publicate Edicta Cōſilio Mag. die. 3. Octob. 1552.

Bulla Nicolai 5. P. Nonis Martijs An. 1447. ſtatuit quod Monialium Abbatiſſæ non niſi ad triennium eligantur, illaſque à maiori Monialium parte factas, Canonicè electas declarat. Vbi loquitur nominatim de Sororibus Ordinis S. Claræ, ſiue S. Damiani, vel Minoriſſarum.

12. PRÆTER hæc, Almæ Triadis Miniſtri in redimendis captiuis, Cœnobiſæ, immunes ſunt legéque ſoluti regiæ Nominationis ad Monaſticos Præſulatus Errici. 2. Diplomate Principali, 3. Kalend. Apriles An. 1557. Quod Franciſcus. 2. diploma ratum eſſe iuſſit poſteriori Reſcripto Mart. Menſ. An. 1559. Poſtmodùm etiam Regijs Literis ſubſcripſit Romanus Chriſtiani Orbis Antiſtes Pius. 5. Bullata charta poſtridie Nonas Sextiles An. 1571. quæ in Pariſien. Curiæ Tabularium regeſta eſt decimo ſeptimo Kalend. Apriles An. 1573. Tali autem Immunitati Regiarum nominationum triplex ſubdi ratio poteſt. Prima, quòd huius Miniſteria Ordinis, ſeu *Prioratus*, pia ſint Hoſpitia veriùs, quàm Eccleſiaſtica beneficia. Quippe quùm Regulari norma eius Familiæ ita caueatur. *Singulis noctibus, ad minus, in Hoſpitali coram pauperibus, pro ſtatu & pace S. Rom. Eccleſ., & totius Chriſtianitatis, & pro benefactoribus communis fiat oratio. Item cura Hoſpitum & Pauperum omnium, euntium & redeuntium, vni de diſcretioribus Fratribus iniungatur, qui audiat eos, & vt expedire viderit, charitatis ſolatium adminiſtret.* Cuiuſmodi Xenodochijs, publicíſq; inopum Diuerſorijs Præfecti, minimè nuncupantur à Rege Pontifici Max., nec, quaſi Sacerdotiorum, collationem petunt à diœceſano Præſule. Ex Concilio Viennæ ad Rhodanum celebrato, in Clement. 2. De relig. domib. Et Clem. per literas De præben. Felyn. ad Cap. de quarta Tit. De præſcript. In Antiq. Altera ratio huic affinis ſumitur ex alia Ordinis Regula iſtiuſmodi. *Omnes res, vndecunque licitè veniant, in tres partes diuidantur æquales: & in quantùm duæ partes ſufficiunt, exequantur ex illis opera miſericordiæ, cum ſui ipſorum, & eis neceſſariò famulantium moderata ſuſtentatione: Tertia verò pars reſeruetur ad re-*

Fratres Mathurini, Ordinis S. Trinitatis de Redēptione captiuorum, cum ſuis Miniſtrationibus Monaſticarum domûm, quæ propriè Beneficia cōuentualia non ſunt, ſed Adminiſtrationes ſimplices merè electiuæ, Vt diximus Lib. 2 Doman. Franc. Tit. 10. Art. 12.

Patentes die. 30. Mart. 1557. à Papa adprobatæ die 6. Aug. 1571. Et à Curia Pariſien. Bullam publicante die. 16. Mart. 1573.

Hoſpitalia tamen, quę conceduntur in titulum, veniunt nomine Beneficij. Clem. vn. & ibi glo. De rer. permut. Cap. vn. De eo qui mitt. in poſſeſſ. Rebuffus pleniſſimè in Tract. Nomina. Quæſt. 15. Num. 13.

Ordinem hunc S. Trinitatis auspicati sunt Iohan. de Matha, & Fœlix Anachoreta, apud Ceruum frigidum, agri Meldensis, in Eremo Ille 1. Minister generalis, Romæ sepultus est in Ecclesia S. Thomæ & S. Michael. de Formis, sita in monte Cælio, An. 1213. Hic autem Roma ad Ceruum frigidum redijt. Innocentio. 3. P. qui Ordinem confirmarat. 15. Kal. Ianuar. Ao. 1197. De quo, Gaguinus, Franc. Hist. lib. 6. & Polyd. Virgil. Lib. 7. Cap. 3. De inuentor. rer.

demptionem captiuorum, qui sunt incarcerati pro fide Christi à paganis, vel dato pretio rationabili pro redemptione ipsorum; vel pro redemptione paganorum captiuorum: vt postea rationabili commutatione redimatur Christianus pro pagano. Vnde elicias, Cœnobij cuiusq; Magistrum seu Ministrũ potius vulgò dictum, omnia habere cum Sodalitio cõmunia, nec, fructuarij instar Beneficiarij, profanos Templi reditus priuatim dispensare. Quemadmodùm de alijs Monasticæ Ecclesiæ Rectoribus suprascriprum est, in quibus, Principalis nominatio nullum sibi locum vindicarit. Postremò, Regulari illa Constitutione sanctum est, cœnobiram electione sic prouehi ad Conuenrus Magisterium seu Ministerium, vt deponi & abdicari potestate queat: Longè secus, ac de perpetuis Secerdotijs, quibus Rex Præfectos designat Apostolicæ Sedi, lege statutum fuit Pacti Bononiensis An. 1516. Tenorem Monasticæ Constitutionis sic habeto. *Maior Minister, si pro excessibus suis corrigendus vel deponendus fuerit, per. 4. vel 5. Ministros eiusdem Ordinis magis religiosos hoc fiat: qui tamen auctoritate generalis Capituli ad hoc eligi debent. Minister verò, si ex culpa deponi meruerit, per maiorem Ministrum, conuocatis. 3. vel. 4. Ministris minoribus, si commodè infra. 3. dietas à loco possint inueniri, sin minus, assumptis secum. 3. vel. 4., Fratribus eiusdem Ordinis, de eorum consilio & assensu deponatur, & alius dignus loco eius subrogetur.*

Statuta & Regulæ Ordinis Mathurinorum, seu S. Trinitatis, de Redemptione captiuorum.

Chefs d'Ordre religieux, qui sont en France Cluny, Cisteaux, Chartreux, Premonstré, Val des choux, S. Anthoine de Viennois, Mathurins, Val des Escolliers de S. Ruff en Daulphiné, de la Charité sur le fleuue de Roignen vers Chalon en Champagne.

Tales verò Cœnobiticas Regulas, quæ à Fœlice Anachoreta, primo in Gallia Ministro, proditæ sunt, constabiliêre Episcopus Parisiorum Reginaldus, Robertus, D. Victoris, & Theobaldus, B. Genouefes, cœnobiarchæ, in id selecti ab Vrbano. 4. Pont. Max. Aurhenticis tabulis. 3. Idus Decemb. An. 1260. queîs, Vrbani successor Clemens. 4., prædictæque Ordinis Regulæ, auctoritatem suam accommodauit Septimo Idus Decembres. An. 1267. & 1269. Planè *Statuta* monasticæ huius Sectæ emendata sunt in celebrioribus Comitijs, auspice Ioh. Halboudo, Trecensi, Ordinis principe. An. 1429. Ea rursus, frequenti Conuentu totius Familiæ, recognita sunt, restitutáque. 13. Kal. Maias An. 1573. Curante ac rem promouente Fr. Iacobo Burgesio, in Belgica, Conuordiæ Ministro. Atque hic adeo typis mandauit Regulam & Constituriones sui Ordinis: cum Formula Reformationis, ad præscriprum Tridentinæ Synodi œcumenicæ, excerpta è sacrorum Conciliorum decretis, & S. S. Patrum elogijs. Quam vtique censoriam Formulam, coactis apud Ceruum Frigidum primoribus cœnobitis, seruari præcepit Bernardus Metensis, vniuersæ Antistes Familiæ. An. 1586. Itaque, vt sacrosanctas repetam Ministrorum Ordinis electiones, Monumenra restantur Lutetianæ Ædis Marhurini, Fr. Stephanum Menilium, qui huius Fani Ministerio præfuerat, Diplomate venatum fuisse Ordinis Præsularum, spreto canonicæ Suffragationis riru solenni. An. 1414. Sed is paulò pòst, in medio Fratrum Cœru panegyrico, sede exturbatus est à Regio Officiali, Principis iussum exequente. An. 1415. Nec ita

Apostolicæ literæ die. xj. Decemb. An. 2. Pontificat. Vrbani. Et Bulla Clementis. 4. Die 7. Decemb. An. 1267. An. 3. Pontific.

Reformatio Statutorum in Capitulo generali. Die. 19. April. an. 1573. Burgesius, Prouincialis Picardiæ, Minister in Domo Conuordiensi.

Steph. *de Menilly*, Theologus doctor, Rescriptum Papæ obtinuit collatorium Generalatus Ordinis, ex eóque Generalem se nominauit.

ita dudum, Philip. Molitor à Theobaldo patruo extorſit gratioſam ſupremi Magiſtratus Ordinis, quo iſte fungebatur, eiurationem, ſubindéque eiuratum Sacerdotium Romanis Codicillis impetrauit. Alius verò ſuffragijs cooptatus eſt Monaſticis, An. 1546. Maio Menſe. Exin ab electione iſta, ceu ex abuſu, Codicillaris ille Magiſtratus appellauit ſupremam Curiam Pariſiorum. At perſpecto confeſtim ſacræ Familiæ Tabulatio, de iure legendi Magiſtratus eiuſce, agnouit errorem Prouocator ipſe, & à prouocatoria lite ilicò deſtitit. Hunc demum Triſagiæ Diuinitati ſacrum Ordinem, qui Redemptioni captiuorum incumbit, extuliſſe videntur imprimis Diui Thomas Aquinas, & Antonius Florentiæ Præſul, quùm cenſerent, Monaſticam Religionem, quæ liberandis captiuis operam daret, alia præſtantiorem eſſe, quæ excipiendis Hoſpitio viatoribus animum adiiceret.

Generalis Miniſter Ordinis electus, non eget confirmatione Papæ, nec alterius. Iden eius Miniſterij reſignatio fieri, niſi coram Electoribus, non poteſt.

D. Thomas, Summæ. 2. Parte. 2. Quæſt. 188. Art. 6. & B. Antoninus, Summar. Tomo. 3. Tit. 16. §. 2.

13. CISTERCIENSES itidem ſacerdotes cucullati, iure prædiți ſunt eximio deligendorum in Comitiis *Abbatum*. Reſcripto Gregorij. 9. ita concepto. *Ne vllus Epiſcopus, aut quilibet, cuiuſcunque dignitatis, aut præminentiæ exiſtat, regularem electionem Abbatum ipſius Ordinis impediat, aut in ea quomodolibet ſe ingerat.* Queîs adſtipulantur etiam poſterorum Diplomata Pontif. Roman., Pij. 2. Xyſti. 4. & Innocentij. 8. in hanc ſententiam. *Perpetuis futuris temporibus, nulli, Apoſtolica vel alia quauis auctoritate Poteſtatis, aut alij, eiuſdem Ordinis Monaſterijs vacantibus, vel vacaturis, in Abbates præficiantur, niſi per eoſdem Patres Abbates & Conuentus ipſorum Monaſteriorum, ad quos eorumdem Abbatum electio pertinet.* Quùm autem ſeculi Clericis Monaſtica hæc Sacerdotia commendari cœpiſſent, Ludouicò. xi. Rege, queſti ſunt de eo grauiſſimè Ordinis Anteſignani, in medio Franci Pop. Congreſſu apud Turonas: Ac regios ſubinde Codicillos impetrarunt Nouemb. Menſ. An. 1483. Quibus Codicillis, *ſeculares* Ciſtercienſium Cœnobiorum Fiduciæ abrogantur, nec, alij in poſterum, quàm qui ſuffragatorum puncta Sodalium retulerint cœnobitæ, habiles fiunt ad Ciſtercienſes Præfecturas obeundas. Verùm Edicto Bleſenſi An. 1579. ſoli eximuntur nominatione Regia, Cœnobiarchæ Ordinis Coryphæi, ac Valliſcholarium Antiſtites primarij. Vt à Nobis demonſtratum eſt Lib. 2. REI DOMINICÆ GALLORVM. Iſti quidem Valliſcholarium Sodalitio, quod Auguſtiniana norma regitur, initium dedêre Lutetiani quatuor Theoſophiæ profeſſores, Vilhelmus, Ricardus, Eueratdus, & Manaſſes An. 1201.: cœlitùs inſpirato eorum diſceſſu abditam in Vallem Campaniæ Belgicæ, Lingonas verſùs. Queîs ſocium pariter ſe Fridericus, Catalaunen. Epiſcopus adiunxit: Nec longè pòſt, Ordinem probarunt diœceſanus Lingonum Præſul An. 1203. & Honorius. 3. R. P. Nonis Martijs An. 1218. Aſt mutatis dehincà Religioſa Familia ſedibus, tranſlatiſque propinquam in Vallem ſalubriorem, ad Chaumontium Campaniæ oppidum, nomen

Ciſteaux.

Literæ patentes, in Senatu verificatæ Die 23. Mart. An. 1483.

Abbatia caput Ordinis Ciſtercien. & 4. filiæ præcipuæ.

Abbatia *du Val des Eſcolliers*.

Tit. 10. Art. 14.

Ordo Valliſcholarium, ſub regula S. Auguſtini.

Bulla Honorij. 3. confirmatrix Ordinis Valliſcholarium Die. 7. Mart. An. 3. Pontific.

Pontificiæ literæ Pauli. 2 Die. 29. Maij An. 1469.

huic inditum est Vallisscholarium, AN. 1234. Continua posthæc temporum serie, Qui marrici huic Casæ Dei præfuêre, *Priores* modò sunt dicti, non *Abbates*. Bullatis Honorij. 4. tabulis, Iohannis. 22. Pij. 2. ac Pauli. 4. qui anteriores recensuit Quarto Kalend. Iunias AN. 1469. Vnde nec inferiorum Cellularum monasticarum Præfectos nominarunt Reges summo Ecclesiæ Antistiti: donec Paulus. 3. P. maiorem illum Primatum illustriori Cœnobiarchiæ titulo ornarit, auxerit: Diplomate luculento. 3. Idus Maias AN. 1539. Proinde nec æquum videbatur specie ipsa prima, *Concordati* lege obstringi Sacerdotia eius Familiæ, quæ nudo tum *Prioratui* subiacebant, non, Cœnobiarchiæ. Quibus accedit, Cœnobitas id genus, proprio singularíque Iure suffultos esse legendi sacri Magistratus sui. Apostolicis Pauli. 2. codicillis præd., in hæc verba. *Prior Monasterij, seu Prior conuentualis Vallisscholarium, qui Maior seu Caput Ordinis est, curam animarum Fratrum religiosorum Ordinis habeat: & vacante aliquo Prioratu, Fratribus Priorem inibi eligendi licentiam concedat, & electionem confirmandi vel infirmandi Prior generalis habeat potestatem. Quódque, vacante eodem Vallisscholarium Prioratu, tres primi Priores D. Ordinis licentiam concedant eligendi, & electionem confirmandi vel infirmandi habeant potestatem.* &c. Nihilo tamen seciùs, ex controuersa nuper electione Præfecti Ædis Catharinæ, eius Ordinis, succubuit electus, obrinuírque nominatus à Principe. Decreto Prætoriani Consilij, Iunio Mens. An. 1594. secundùm N. Boulongneum, Regis beneficiarium: aduersus Frat. Gottofredum Hardyum, qui Monasticis suffragijs causam suam tutabatur. Dn. Laniero, litis eo in Senatu expositore. Sic Aquitan. Annales ferunt, Pictonico B. Cypriani Cœnobio irrogatum deligendi Abbæ priuilegium peculiare à Gregorio. 7. P. Annum circiter. 1074. Idemque Benedictino Quincei Monasterio concessum à Diœcesano Pictonum Antistite Ysamberto. Circa annum. 1080. Nec eò minùs, Reges hodie, vacuis possessore Cœnobijs, nuncupant Rom. Pontifici Cœnobiarchas. Dicam obiter, monasticum illud B. Catharinæ Phanum, à D. Ludouico conditum fuisse An. 1229., ceu Monumentum ære perennius, Victoriæ aui Regis Philippi. 2.: Quam, ad Bouinas Flandriæ Pagum, de Otthone Cæs. & Ferdinando Flandrorum Comite reportarat. An. 1214.

Pauli. 3. Rescriptum die. 13. Maij Ao 1539. de Abbatiæ nomine imposito Vallisscholarium marrici Ædi monasticæ, Prioratui antea dicto.

Arestũ Magni Consilij, pro Nominatione regia Prioris S. Catharinæ Vallisscholarium, in Vrbe Paris.

Abbatia S. Cypriani, in suburbijs Pictauensibus exædificata a Froterio Pictonum Episcopo: qui ibidem, positis Benedictinis monachis, sepultus est. Sub Ann. 918. Ex Aquitan. Annal. Parte. 3.

Abbatia S. Benedicti *de Quinçay pres Poictiers.*

Ecclesia S. Catharinæ Vallisscholarium Lutetiæ, fundata rogatu Seruientium Equestrium D. Ludouici, *Sergens d'armes.*

PLANE Francicus Clerus supplex popościt ab Errico. 3. rege, 14.
priscas suas Episcopali cuique, & Monastico Templo electiones
restitui: Oratoribus vicissim, Arnaldo Pontaco, Vasatum pontifice. 5. Nonas Iulias An. 1579. & Briocensi Armoricatum Episcopo, 13. Kal. Decemb. An. 1585. Quorum, Ecclesiæque adeo supplex Libellus ad Principem, fuit deinceps consignatus posterorum memoriæ. Obducto enim regiæ Nominationis velo, *seculares* promiscuè Clerici *regularia* aucupantur Sacerdotia indies: & hæc præterea, graui nummorum in profanos Magnates pẽsione annua onerantur.

Remonstrances au Roy par le Clergé de France die. 3. Iul. an. 1579. & 16. Nouemb. 1585. Ex Lib. Gallico *des Remonstrances du Clergé.*

rantur. Tali ſanè peſſimo Eccleſiæ veneno cauſam præbuit ſecularis Monaſticorum Beneficiorum Fiducia, peruulgata apud Gallos. Quam, Vrbani.6.ac Bonifacij.9. temporibus introductam, Commendationem ſacrorum Munerum perpetuam ſectatus eſt Paulus.2.Chriſtianæ Eccleſiæ præſes. Nam poſtridie eius diei, quo Pótificiam tiaram ſumpſit hic, à Cardinali Portuenſi admonitus eſt, ne id vitium lariùs ſerpere in Europa ſineret. Pauli verò ea tum vox fuir, Monaſteria. 500., & ampliùs, à Ponrificaru Calyxti.3. in eam diem commendata Clericis, nulla deuinctis Regula peculiari. Ex Iacobi Papienſis Epiſtola ad Franciſcum Spinulam, quæ extar. Nec ita diu à Pauli. 2. obitu, indictis Turonas Galliæ Ordinibus, expoſtularunr Sacerdores, frequente Pop. cœtu, Monaſticas Præfecturas, ſeculi Clericis commendati Fiduciaria lege. An.1483. Antea necnon Clemens. 5. P. Gallus, exhorruiſſe legitur contractas eiuſmodi Fiducias Epiſcopatuum, ac Cœnobiorum. Cap.2. De præbend. In Extrauag.cómun. Fráncica autem ſuperior Æras vnum tuliſſe perhibetur, fiduciatium, apud Lemouices, cœnobiarcham, Aymericum. An.950. In Fragméto Aquitan. Hiſt. Is enim primus, nulli addictus Voto, *Abba* ſalutatur: qui poſtremis tamé vitæ annis, ſtimulante facti conſcientia, Monaſticum inſtitutú profeſſus eſt. Ludouicus quippe Rex (Simplicis Katoli auus) eiipſi, cuius offenſioné metuebat, Cœnobiarchiam commiſit B. Marrialis, Lemouicenſis, ea cautione ſacramentóq; dicto vt Cœnobiticá togá ritúſq; viuédi cóplecteretur. In Btiránia pariter Inſula, Erricus.2.rex, cuſtodiæ ritulo Cœnobiú dedir Abendoniú Gottofredo, S. Aſafi Eccleſię Pręſuli, donec Epiſcopalem in ſedé, quá deſerere coactus fuerat, reſtitueretur. An.1175. Sicuti Anglica Rogeri Houedeni Hiſtoria teſtatú eſt, Parte poſteriori. Cęterú ex perpetua monaſtici Beneficij Cómédatione in Clericos ſeculi, manarút ſenſim fiduciarij, ſeu veriùs cli[illegible]arij Cuſtodes alienorú Sacerdotiorú, in gratiá Procerú & Equitú. Qualis Depoſiti vnicú apud Græcos exéplum ſpectatur, (Zonaræ Annaliú Tomo.3.) de ſactatiſſima Cóſtantinopoleos Dignitate, perdiu adſeruara impuberi filio Thracij Imperar., captato alrerius perſonati nomine. Extincto nimirú Stephano Amaſeno, qui Byzátiorum Præſularum rtiennio occuparat, ſucceſſit Trypho monachus pacta conditione, vt inrra certum tempus Theophylacto Romani Lacapeni Cæſaris filio, puero adhuc, cederet tali Pontificatu. Verùm, & in Larina Francorum Hierarchia, Satrapæ dum Symonicam velare cupiunr raciri fideicommiſſi notam Sacerdotiorum, in aliam impingunt. Hi quippe à Clerico, cui ſacrum Munus commédatur, graue æs annuum ſtipulantur, PENSIONIS rirulo: qualem pia veterú Diſciplina minimè nouit. Leuitici enim Lege, quod ſemel Numini ſacratum fuerit, SANCTVM SANCTORVM ſit DOMINO: quod ſemel DEO dicatum ſit, ad Humanos denuo vſus non eſt transferendum. Ob id quoque, Turonica Galliæ Synodo. 4., ve-

Commendæ ſeculares Regularium beneficiorum.

Status Regni, apud Turones, conuocati.

In Appendice Aimoyni, Lib. 5. citantur Nobiles laici Monaſteriorum poſſeſſores, & Equites aurati, Abbatum titulis ſe iactantes, quique ſuas Vices gerentibus ſolum Decani vocabulum relinquebant.

Rogeri *de Houeden*, Hiſtoria Anglica, perducta ad Annum. 1200., recèns impreſſa cùm aliis, Londini, An.1596.

Confidentiarij beneficiorum Eccleſiæ.

Archiepiſcopatus Conſtantinopolit.

Penſiones Beneficiorum pro laicis.

Turonicum Concilium. 4., præſide Alexandro.3.P. An. 1164.

In Volum. Gallico, *Des Remonstrances du Clergé &c.* Die. 22. Decemb. 1579.

tatur sectio partitióque Beneficiorum Ecclesiæ. Cap. maioribus Cap. vacante De præben. In summa. Franciscus Cletus Expostulationem publicam edidit in Beneficiarias pensiones annuas, profanis Dynastis adscriptas, & in viles adeo symonicæ Fiduciæ reos. Vndecimo Calend. Ianuarias An. sesquimillesi. 79. Multò etiam antea, in Equestri monastico Ordine D. Iohannis Baptist., Hierosolymitano, sancitum fuit à Frat. Claudio *de la Sengle*, eius Militiæ Præfecto, *Vt nullus pensionem super Commendis constituere possit, præter Magistrum, & eos, quibus per Capitulum generale nominatim & in specie id concessum fuerit: Nec pensio dari poterit de Cõmenda, de qua membrũ, vel alia pensio alicui data fuerit*: Rubt. *De Commendis*. Exin Prouinciali quolibet Sacerdotij Gallici Concilio decretum est, summissis precibus agi cum Principe Christianissimo, vt quoúsque liberas electiones relinquat Ecclesiæ, nullum designet Diœcesum Præsulem, aut Cœnobiorum, nisi sacerdotem, & quantùm fieri possit, religiosum: Rursus nè sinat, de talium reditu Dignitatum sacrarum nummarias pensitationes annuas profanis viris aut mulieribus adsignari, Rothomagensi Neustriæ in Conuentu Ecclesiastico An. 1581. ac Burdigalensi Vasconum An. 1583. Longè quidem modestius istud, quàm quod, apud Bohemos, Decanus & Collegium canonicorum Olomucensis Fani Pontificalis egêre, propugnanda sua Episcopi Vilhelmi electione: in Vvencesllaum Bohemiæ regem, qui ei Cathedræ Fridebeckum vi maiore obtruserat, præposuerat. An. 1241. Septenni quippe exilio spontaneo, Templi Sodales, Romæ prosecuti sunt liberalẽ causam suã, & Ecclesiasticæ ius suffragationis mordicus defenderunt. Donec in Brunonem Schœneberckum vnanimi voto consensum fuit, cedente iuri suo apud Hadrianum 4. P. Vilhelmo, qui Comitialibus Canonicorum sententijs ad Episcopatum allectus fuerat. Ex Ioh. Dubrauij Catalogo Olomucensium Episcopor. In calce Bohemic. Annal. Audio sanè, Belgas monachos, Hispanici imperij, ea formula sibi cooptare Cœnobiarcham quemque suffragijs consueuisse, vt è tribus, quos in demortui vicem *Abba* sublectos, Principi obtulerint, quem assumptum maluerit, eum hic designet, iubeátque monastica Præfectura fungi. Nec diuersum Henricus. 4. Rex noster vetè pius indulsit pridem Fuliensibus, Cistercien. Sectæ, cœnobitis; vti ex tribus vnum, Sodalitij sui Magistrum deligerent: salua Principis auctoritate, & prærogatiua vnius ex ijs sibi nuncupatis admittendi, quem duxerit reliquis duobus anteponendum. Vt alio opere admonuimus. Quòd si antiqui Galliæ Reges, post solennia huiusmodi Ecclesiæ

Statutum Ordinis S. Iohannis Hierosolymit.

Concilia prouincialia *de Rouen, & de Bordeaux*.

Bohemici Cleriius eligendorum Præsulum.

Flandricæ Abbatiæ.

Il y a outre le Conuent des Fueilhans de Paris, vn Conuent desd. Fueilhans en Normandie, vn autre en la Baronnie ou Duché de Rayz en Bretagne, autre vers Tholose, autre vers Bordeaux.

Depuis par nouuelles Patentes du Roy en Feurier 1600. verifiees au Parlement de Tholose le dernier May aud. an, l'eslection pure est accordee ausd. Fueilhans de leur Abbé des Fueilhãs, sans option ne gratification du Roy, à la charge que l'eslen Abbé seroit seulement triennal en ceste congregation reformée fueillentine, comme en celle de Chezaubenoist l'abbé est triennal. Suyuant lesquelles Patentes y a Bulle de Clement 8. de pareil droict d'eslection d'Abbez triennaux des Monasteres Fueilhantins, apres le decez de Frere .... de S. Mor à present Abbé des Fueilhans, lad. Bulle du 4. de May l'an 1602. laquelle Abbaye des Fueilhans est au diocese de Rieux, en Languedoc, & le Monastere des Fueilhantines, aux faulxbourgs de Tholose. Et en auril 1603. lesd. Fueilhans poursuyuent la verification de lad. Bulle, auec Lettres d'attache du Roy, au grand Conseil, à Tholose & à Bordeaux, où sont quelques Monasteres de cest Ordre reformé de Cisteaux.

Les Fueilhans, Cisterciensium Ordinis reformati.

di Ecclesiæ comitia, optione vsi non sunt, nec libero, vni è multis gratificandi, arbitrio, electi certè comprobationem suæ Celsitudini reseruarunt. Quemadmodùm Yuo Carnutum Episcopus, de Rhemensi Metropolita lecto, Regíque probato, scripsit ad Paschalem. 2. P. Epistola. 206. Sub Annum. 1105.

15. CÆTERUM sacris Mendicantium Ordinibus nullæ incidunt, de *Regulari* sua Præfectura, controuersiæ Nominationum Principalium: Quippe quam Præfecturam, votiuæ paupertatis obiecta specie, nulli ambiant æmuli, præferuidíque aucupes lautiorum Sacerdotiorum. Verbi causa, Monasticus Primatus Fratrum Eremitarū Augustinianæ Societatis, haud dubia defertur electione Cœnobitatum. Ex Constitutionibus suis, œcumenico Ordinis Conuentui acceptis ratísque, An. 1287. & 1288. Cap. 39. *De forma electionis Prioris generalis Ordinis.* Cap. 32. *De modo celebrationis Capituli, & electionis Prouincialis, Visitatorum, Diffinitorum, & Discretorum, qui ad generale Capitulum sunt ituri, & Procuratorum prouinciæ.* Cap. 31. *De officio & auctoritate Prioris Conuentualis, & pro quibus causis absoluatur.* Cap. 28. *De forma electionis Supprioris, & officio eius.* Cap. 29. *De modo electionis Procuratoris & Sacristæ* &c. Ex quibus planum fit, singulos Ordinis Magistratus, Officiáque publica, Fratrum suffragatione, ritè promeritis demandari. Hinc clarissima illa Ecclesiæ lumina, sacrotúmque Voluminum auctores venerandi, Ægidius Romanus, Thomæ Aquinatis auditor: Iacob. Viterbiensis, Paulus Venetus, Michael Massa, Hugolinus Parriatcha Constantinopolit., Augustinus Anconates, Bartholomeus Vrbinas, Symo Cremonensis, Bonauentura Patauinus, Gabriel Venetus, prouinciæ Venetæ Præses: Augustinus Romanus, Gregorius Ariminensis, Iacob. Philippus, Bergomas: Christophorus Persona, Gerardus Senensis, ac plerique alij: Quorum Theologica monumenta, cum Historicis, percensentur à Ioh. Tritthemio Abba Spanheimensi. Illius autem precibus Ægidij Romani, Philippus rex Pulcher sedes Larémque sacrum dedit, dicauit Augustiniano Lutetiæ Sodalitio, (cui ex Eremo cognomen inditum) eodem in solo Vrbis, quod *Fratribus Saccorum* antea D. Ludouicus incolendum adsignarat. Codicillis April. Mens. An. 1293. quibus vltrò assensus est Parisiorum Episcopus Symo. Literis apud Gentiliacum exaratis, Die Martis, post Natalitia *Christi*, eod. Anno. TRANSEO ad Dominicanæ Familiæ alumnos, qui similiter Monasticos ineunt sui Ordinis Primatus liberis Sodalium suffragijs. Nam Constitutionibus Fratrum Prædicatorum, quas Vincēt. Bandellus, Ordinis Antistes, sigillatim expositas publicauit, intextur Cap. 2. *De electione Prioris cōuentualis, & institutione Supprioris.* Cap. 3. *De electione Prioris prouincialis.* Cap. 4. *De electione Magistri Ordinis.* Cap. 5. *De electione Diffinitorū Capituli prouincialis & generalis.* Quinetiā, solēnibus habitis apud Burdigalā Ordinis Comitijs, *Iniungitur Prioribus prouincialibus, & Vicarijs quibuscunque, quòd intra Mensem ante electione*

Lib. 2. Legum Andegauen. Cap. 57. Art. 9.

Prior generalis, Prior prouincialis, Prior localis.

Augustinianorum Statuta, approbata per Generalem & Diffinitores Capituli generalis, in Vrbe veteri celebrati Ao: 1287. Et in Capitulo generali Florentiæ peracto, Ao. 1288. Ordinem huoc instaurauit Ioh Bonus Mantuanus. Sabellici Enneade. 9.

Ægidius de Roma; Prior generalis Ordinis, Biturigum tandem Archiepiscopus.

Iacob. Bergomensis Supplementi Cronicōn ad vsque Annum: 1486 compilator.

Tritthem. Lib. De Scriptoribus Ecclesiast.

Fratres Saccorum, de pœnitentia Iesu Christi (cum Religionis Obseruantia sua) per Roman. Ecclesiam minimè adprobati. Quorum ideo Domum Parisiensem Augustiniani Eremitæ Regio munere occuparunt.

Illos Saccitas Fratres memorat B. Antoninus. Chronicōn Parte. 3. Tit. 24. Cap. 14. § 3.

Fr. Vincentius Bandellus de Castronouo, Italus, Ordinis huius Magister, 16. Statuta eiusdem suis Declarationibus illustrauit. Ea verò multùm amplificata ab anno 1550. Iustinianus Chiensis generalis Magister Pio. 5. P. Dominicano dicauit.

Francisc. Marcus in Decis. 1362. de prioris fratrum Prædicatorum electione Part. 1.

quasque, nouas assignationes & mutationes Fratrũ nõ faciant in Cõuentibus, in quibus Electiones huiusmodi fuerint celebratæ: nisi pro officio Lectoriæ vel Prioratus, vel pro graui scandalo vitando, vel nisi in Prouinciali Capitulo, vel in loco ipsius Prouincialis Capituli &c. In easdem Constirutiones, Bandelli Distinct. 2., præscribitur hoc, (Cap. 11.) *Priores electi confirmentur à Priore prouinciali, si ei visum fuerit.* Idem planè spirat Regia Henrici. 2. Epistola aperta. 7. Kalend. Iunias An. 1556. quam Senatus promulgauit. 9. Calend. Quintiles seq. de iusta liberáque Præfectorum claustralium vtriusuis sexus cooptatione, vel abrogatione, quam Dominicani promouere tenentur Magistri Prouinciales. Cuiusmodi Electionum Ritus legitimus, Christianum in Orbem sparsit facundissimos sacrarum concionum Declamatores, &, quod Dominicani ipsi dicuntur, Prædicatores Diuinorum oraculorum. Nec contenti quidem isti publico cœlestium Eloquiorum præconio apud præsentes Auditores, ea ipsa apud absentes posterósque Lectores euulgarunt, varijs editis lucubrationum suarum Operibus ac Commentarijs. In quibus, Thomas Aquinas, ad obscuriorum Dogmatum caliginem illustrandam, velut splendidissimum sydus emicuit. Ita Albertus Magn. haud pauca sacris de rebus fœlici stylo exarauit. Tum Vincent. Beluacensis, Accoldus Florentinus, Ioh. Thaulerus, Raymundus Campanus, D. Antonius Florentiæ Archipræsul, Syxtus Senensis, Thomas Donatus, Venetus: Leander Albertus, Bononiensis: Ioh. Segobiensis, Vincent. Ferrariensis, Thomas de Vio, Caietanus: Dominicus de Soto, Hispanus: Georgius Bustus, Vercellensis: Hieronymus Sauonarola, Heteeus Brito, alijque eius Familiæ Scriptores plurimi. Quos Alphabetica serie, Anton. Senensis, Lusitanus, Dominicanæ Sectæ, commemorauit Libro, qui, Bibliotheca Ordinis Fratrum Prædicatorum, inscribitur. Franci autem Dominicani, vulgò *Iacobitæ* vocitantur, à Iacobæo Lutetiæ Parisiorum Vico, circa quem illi primùm hospitio excepti sunt apud *B. Mariam de vineis*, & quo in Vico dehinc sacram Ædem sedemque domicilij perpetuam collocarunt. Sicuti Bullatæ Honorij. 3. tabulæ indicant Quarto Kalend. Martias An. 1220. hoc verborum schemate. *Honorius* &c. *Dilectis filijs Priori & Conuentui S. Mariæ de vineis extra Portam Parisien. &c. Gratum gerimus, quòd dilectos filios Fratres Ordinis Prædicatorum in sacra Pagina studentes apud Parisios, in visceribus charitatis, vestræ pietatis officijs, laudabiliter confouetis* &c. Nec diurino pòst tempore, Dominicani, Iacobæa in Via Vrbis, perenne domicilium fixerunt. Regia teste Philippi Longi Charrula. 12. Kalend. Maias An. 1317. in hanc phrasin. *Philippus* &c. *Placet nobis & volumus, quòd Religiosi viri, Prior & Conuentus Fratrum Prædicatorum Parisien. mansionem Portæ, quæ dicitur Porta Inferni, per quam itur ad domum Religiosorũ Vallisuiridis, iuxta Parisios, ac Turres Aleras, & aisiamẽta omnia ad D. Portã pertinentia, prout se extendũt à domo D. Fratrũ Prædicatorũ vsque*

Declaratio regia. die. 28. Maij. 1556. publicata in Curia die. 23. Iun. De electionibus, absolutionibus, & destitutionibus Prioratuum & Officiorum Ordinis Fr. Prædicatorum.

Chronicon Fratrum Prædicatorum, a Fr. Antonio Senensi, Lusitano, Dominicanæ Sectæ, pridem mandatum est typis.

Fratris Iohannis Viquerij Granatensis, apud Tholosam Prædicatorum Ordini adscripti, Theologiæ doctoris, Institutione sacrarum Literarum ad naturalem & Christianam maximéque ad Scholasticam &c.

I. Thauleri, Coloniensis (An. 1350.) Conciones de Tempore, de Sanctis, De Institution. diuinis, Prophetiæ de plagis nostri temporis, Cantica spiritalia, Speculum Domini &c.

Hic Raymundus Campanus vocatur à Baronio in Martyrologio Raymundus Campanus, Ordinis Prædicatorum, qui S. Catharinæ Senensis confessarius, texuit eius Historiam.

Ferdinandus *del Castiglio*, Ordinis Prædicatorum, Dominicanam Historiam pertexuit.

Pontificia Bulla Honorij. 3. die. 28. Febr. An 4. Pontificat.

Regiæ Literæ, pro Fratr. prædicatoribus parisiorum, die. 20. April. An. 1317.

vsque ad D. Portam inclusiuè: quæ premissa D. Fratribus Prædicatoribus per charissimum dominum Genitorem nostrum ad eius voluntatem fuerunt concessa, teneant & habeant, quandiu nostræ placuerit voluntati. &c.

Sancti Pagnigni Lucensis, concionatoris Apostolici Prædicatorii Ordinis translatio noua vtriusq; Instrumenti seu Testamenti edita An. 1528.

Frater Martinus Polonus Dominicanus, qui vixit An. 1283. scripsit Chronica.

Iob Garzonius scripsit de Viris illustribus Ordin. Prædicat. Ac nouissimè Franciscus Diacetius Episcopus Fesulanus, egregium decore Commentarium ad Pium 5. Pont. conscripsit.

Syluester Prieras, Dominicanus, scripsit Auream rosam in expositionem Euangeliorum.

Frat. Bartholomei à Medina, Ordinis Prædicatorum, Instructio Confessariorum, siue summa Casuum Conscientiæ Latinè facta a Raphaele de Cæsare, Neapolis, An. 1601.

Theodoricus, eiusdem Prædicatorij Ordinis frater scripsit 8. Libris præclara B. Dominici gesta quæ refert Surius Tom. 4.

Fratris Francisci Feuardentij Opus inscriptum Theomachia Caluini An. 1603.

Frat. Iacobi Suares de S. Maria, Obseruantini, è Portugallia, defensio Purgatorij & Suffragiorum prò defunctis, in Hæreticos An. 1603.

Petri Galatini, Minoritæ Tractatus, de arcanis Catholicæ veritatis, in Hebraicis Libris, præsertim in Thalmude inuentus, in defensionem Ioh. Capnionis, aduersus Iudaicam nostri seculi obstinationem.

Aluarus Pelagius Hispanus Minorita, Iohannis Scoti auditor, Ludouico 4. Bauar. Imp. scripsit in Guillelmum Occam De planctu Ecclesiæ &c.

S. Bonauenturæ Opera in Libros Sententiarum Commentaria, Itinerarium mentis in Deum, alterum in seipsum, mendicantium defensorium, De vita Christi, Arbor Crucis, Breuilogua, Sermones Dominicales, Nouitiorum institutio, Stimulus amoris Pharetra de auctoribus doctorum approbatorum.

La 2. & 3. partie de l'Histoire des freres Mineurs, composee par Marc de Lisbone Euesque de Portuense, Religieux de l'Obseruance Assauoir ladicte seconde partie contenant les Actes & Vie de S. François, & de 24. Ministres generaux dudict Ordre successiuement. La 3. partie contenant la Vie & miracles de 300. tant de Religieuses Cordeliers, tant de l'Obseruance que autres dudict Ordre.

Bulle de Iulles 3. de l'an 1551. 10. Kalend. Nouemb. suyuie d'une Patente du Roy du 3. de Feburier 1552. Verifiee en Parlement le 28. d'Aoust 1552. ad onus in Aresto Curiæ hac die lato contentum. *Par laquelle Bulle à la supplication du General de l'Ordre des Cordeliers, & du Gardien & Escoliers du Conuent des Cordeliers de l'Vniuersité de Paris, Ordre des Freres Mineurs de l'Obseruance. Il leur sera permis doresnauant prendre leurs degrez de licence &c. en la faculté de Theologie iusques au nombre de 4. en chacunes promotions & Licences, tout ainsi qu'il a esté receu & vsité pour les Iacobins, au lieu qu'auparauant n'estoit loisible aux Cordeliers dudit Conuent des Cordeliers y faire promouuoir sinon iusques à deux Religieux en chacune Licence. Et seuyront lesdicts 4. freres Escoliers graduez & promeuz de ladicte Vniuersité.*

Thomas Beauxamis, Carmelita Parisien. doctor eximius, multa scripsit, & Palladij, ac Theodoreti Historicos Libros sacros Annotationibus illustrauit.

16. Ecquid iam Seraphici Ordinis Leges proferam, quibus, prædictarum instar, cœnobiricæ Præfecturæ mandantur electis communi Fratrum sententia? Franciscanæ Regulæ Caput. 8. sic habet, *Decedente Generali Ministro, electio successoris fiat à Ministris Prouincialibus, & Custodibus in Capitulo Pentecostes: in quo Prouinciales Ministri teneantur insimul conuenire, vbicunque à Generali Ministro fuerit constitutum. Et hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem, sicut à D. Ministro fuerit ordinatum.* De electione autem, breuîsque singulorum functione Magistratuum Minoriticæ Familiæ, scripsit diligenter Franciscus Gonzaga, eiusdem Minister primarius, Volumine amplissimo, De origine Seraphicæ Religionis Franciscanæ, 1. Parte. Ac proptere a iustè sanctéque cooptati Præsules Ordinis, innumera cœlestis Sophiæ monumenta posteris reliquerunt, vberrimo eum fructu Christianæ Reipublicæ. In his primas tenent D. Bonauentura, Alexander de Ales, Nicol. Lyranus, Adamus Sasboutus Delphius, Vilhelmus Occã, Aluarus Pelagius, Angelus Clauasius, Ligur: Frãcis. Ximenius, S. Bernardinus Senẽsis, Oliuerius Maillardus, Nicol. Denyseus, Anton. Gueuara, Bertrandus à Turre, Stephan. Brulifer, Anton. Paganus, Venetus: Augustinus Rhiginus, Ferrariensis: Bartholom. Albisius, Pisanus: Francis. Maronius. Plusculos etiam alios sacrorum Operum Auctores Seraphicos descripsêre vicissim Alphabetico ordine Petrus Rodulphius Tossinianensis, & Francis. Gonzaga, Libris Franciscanæ

Franciscani, quorum singula Ordinis Statuta referuntur hoc Lib. *Firmamenta trium Ordinum Beatiss. Patris nostri Francisci* impresso publicè. Ianuar. Mens. An. 1512.

Fr. Marcus Olysipponensis edidit Chronica Franciscanæ suæ Religionis, lingua Hispanica. Et Fr. Pelegrinus, Bononiensis Franciscanus Historiam sui Ordinis concinnauit.

Historiæ emissis in lucem An. 1586. & 1587. Lutetiano certè Minorum Fratrum Collegio D. Ludouicus Rex solum, fundúmque concessit, grandi ære coëmptum de Benedictinis monachis Fani Germani: quo in solo piam, illi, votiuæque Professioni parem vitam traducerent. Literis April. Mens. An. 1234. quibus Pontificium Gregorij. 9. iudicium, in rem vtriúsque Ecclesiæ, intercessit, Tertio Nonas Iunias An. 1236. Quemadmodùm Historico Minoritarum Codice perhibetur.

Bul. a Greg. 9. P. di. 2. Iun. An. 10. Pontific. De qua, Francisc. Gonzaga, Part. 1. De orig. Seraph. Relig.

IN MEDIVM iam prodeant Carmeli Syriæ montis Eremitæ, quorum Conuentui cuilibet Præfecti, ab eo peræquè deliguntur ex more, ac supracitati Eremitæ Augustiniani, Fratres Prædicatores, & Minores. Expromptæ in id sunt Constitutiones Carmelitanæ, quas vti Ioh. Balistarius, Antistes Ordinis, in Libellum redigendas curauit An. 1369. ita Ioh. Sorethus, successor explicauit, ampliauit An. 1466. ac denuo Nicol. Audetus, adiecta Isagoge, perpoliuit An. 1524. Earum Constitutionum Parte. 4. voluuntur Capita isthæc, *De electione Prioris generalis, quid agendum Prouinciali absente, mortuo, vel assumpto. De electione Diffinitorum: De electione Vicarij & eius potestate: De Capitulo conuentuali. Mortuo Priore locali, de eius electione quid faciendum: De electione Socij Prioris ituri ad Capitulum prouinciale. De electionibus in communi, & qui possunt eis interesse.* Cautum est rursus Parte. 2. Constitutionum ipsarum (cap. 2.) Prouinciales, triennio peracto, deponere Officium debere. Minùs itaque mirum, Carmeliticis in Comitijs designatos Primores Conuentuum, pietate iuxta ac eruditione insignes claruisse. Testantur hoc multorum Scripta Carmelitarum egregia, Cyrilli Alexandrini, Michael. Angriani, Bononiensis: Ioh. Campseni, Petri Casæ, Blasij Andernaci, Ioh. Sorethi, Ioh. Alerij, Guidonis Perpiniani, Ioh. Nobleti, Baptistæ Ferrariensis, Ioh. de Regno, Baptistæ Mantuani, Philip. Riboti Cathalauni. Quos quidem eximios Theosophiæ Scholiastas, cum Carmelitis alijs sacrarum literarum Paraphrastis, citauit Tritthemius Abba, in Catalogo Scriptorum Ecclesiast. Tum Fr. Iohannes Oudenvvatter, Mechliniensis Conuentus, Chronica eiusdem Familiæ, quæ concinnarat, Fasciculum Carmelitici Ordinis tripartitum appellauit. Carmelitis vtique Ludouicus. 9. ex Asia secum deductis in Gallias, incolendos dedit Vrbis fines, queîs Cælestini deinceps immorari cœpêre. Illam enim Carmelitici domicilij sedem Iana Eburouix, Augusta Francica, transtulit postmodùm in citeriorem Parisiensis Academię regiunculam, sub Ann. 1323. Vt hac in regiuncula, Cœnobitæ, sanctiores Camœnas liberiùs commodiúsque excolerent. Quorsum omnia isthæc? Vt cunctis innotescat, penes monasticas hasce Mendicantium Sectas constantem manere canonicæ Electionis libertatem Præfectorum suorum, háncque ipsis veluti Laurum, cum paucis alijs reseruatam. Longè secus, ac de opulentis *Regularibus* Præfecturis vsurpari solet hodie à profani ordinis Proceribus: Qui

Carmelitæ.

Ioh. Balistarius, Cathalaunus, Prior generalis. 16. Statuta Ordinis sui conscripsit, in Conuentu Maioricarum sepultus An. 1374. Ex Tritthemio.

Statuta hæc, nouissimorum Capitulorum generalium decreto recollecta, & reformata An. 1580. typis excuduntur An. 1586.

Ioh. *Gluel*, Germanus, Carmelita, Speculum Carmelitarum contexuit.

Cyrillus presbyter & monachus Montis Carmeli, Alexandrinus Episcopus.

Phil. Riboti Liber, De Gestis Carmelitarum, De illustribus viris Carmelit.

Carmelitana Bibliotheca, seu illustrium aliquot Carmelitanæ Religionis Scriptorum Catalogus, a I. Tritthemio congestus ac postea recognitus annotatísque a Fr. Petro Lucio, Bruxellensi Carmelita, An. 1593.

Iana *d'Eureux*, Caroli Pulchri *regis vxor*.

Nicol. Aurificus Bonfilius, Senensis, Carmelita, scripsit, inter alia, Vitam D. Helisæi, Carmelitarum Ducis. 2. & Historiam Carmeliticam An. 1592.

Qui, adscititio *Abbatum* titulo, factos reditus illota manu tractant, Regiæ obtentu Nominationis, qua temere abutuntur. Atquin prisca Rhemensis Synodus Ecclesiæ, Prouincialis, grauiter increpuit Balduinum Flandriæ Comitem, quòd re lautum Cœnobium, subdolè arrepto Cœnobiarchæ nomine, occuparet. An. 892. Auctore Flodoardo, Rhemen. Hist. lib. 4. Cap. 7. Qui & alibi refert, Atrebaticum D. Vedasti Monasterium, à Karolo rege, propterea Flandro Comiti ademptum, & Fulconi Rhemorum Archiepiscopo donatum fuisse. Cap. 10. eius Lib. Nec diu ante missellam eam tempestatem, delata est pij Populi querela consimilis ad Meldense Galliei Cleri Concilium, An. 845. Cap. 10. sic otdiente. *Peruentum est ad nos, quod auditu lugubre, & dictu nefas, ac usque horribile dignoscitur: quia contra Patrum decreta, & totius Christianæ Religionis cosuetudinem, in Monasteriis regularibus laici, in medio Sacerdotum & Leuitarum, ac cæterorum Religiosorum Virorum, vt domini & magistri, resideant, & velut Abbates, de illorum vita & conuersatione decernant, eósque diiudicent. &c.* Denique huc alludens œcumenica Rhemorum Synodus An. 1119. Octob. Mens. statuit, Pontificijs Calyxti. 2. P. ibidem sedentis auspiciis, hoc modo. *Si quis vendiderit, aut emerit per se, vel per summissam personam, quemlibet Episcopatum, Abbatiam, Decanatum vel qualibet Beneficia Ecclesiastica, Promotiones, ordinationes, consecrationes, Ecclesiarum dedicationes vendens & emens, dignitatis, officij, & beneficij sui periculo subiaceat. &c. Si quis Ecclesiarum possessiones inuaserit, aut Potestate tyrannica detinuerit, anathemate perpetuo feriatur* Vti eleganter narrat Ordericus Vitalis, Anglus, Diui Ebrulphi Lexouiorum cœnobita. Lib. xj. Historiæ seculi sui, calamo exarata. An. 1140.

Rhemense Cōcilium

Abbatia de S. Vaast, d'Arras, fondee par le Roy Theodoric, & dotee & priuilegiee par Charte de Charles le Chauue Empereur.

Concil. de Meaux.

Generale Conciliū Ecclesiast, apud Rhemos Galliæ.

Calyxtus. 2. P. Burgundus Ao 1. Pontificatus ei delati, cùm esset in Gallia.

Fr. Ordericus Vitalis, Angligena, Ebrulphiani Cœnobij monachus, in Lexouiensi Neustriæ Diœcesi.

Iohannis Baptistæ Sigonij, de ordine & Statu Canonico.
Luitprandi Ticinensis Diaconi Opusculum de Vitis Pontificum, Item Abbonis Floriacen. Abbatis Epitome De Vitis eorumdem, ex Anastasij historia excerpta.
Christophori Statij Orationes aliquot, De Vita quorumdam principum Megapolensium.
D. Froherij Chronica, de principibus terræ Bauarorum.
Genealogia Ducum & Archiducum Austriæ impressa An. 1602.
Centuria similium Iuris Polonicicum Iure Rumano auctore Thoma Diesnero Neapolit. typis cussa An. 1602.
Iohannis Baptistæ Magoni, Causidici Papiensis, De auctoritate Notariatus, & Causidicorum nobili officio

1. *ABBATES creati, Duces & exemplum vitæ suis esse debent.*
Monasteria, ad primæuam institutionem reuocanda: quæ ab illa licentiùs, ex corruptela temporum, defecerant.
2. *Cura prima* Abbatum, *nouos Cœnobitas ad sacram Monasticorum votorum professionem recipere.*
An Nouitiorum profitentium receptio, ad commendatarium Abbãm secularem *pertineat.*
Huius certè Vicarius irreuocabilis, *religiosus, potest sine dubio eiusmodi professiones admittere.*
Arestum Curiæ, Cardinalem Abbatem commendatarium, *Nouitios profitentes assumere posse in aliorum consortium professorum.*
Cardinalium *prærogatiua eximia.*
3. Beneficialium commendarum *vsus priscus, fuit in rem Ecclesiæ, semestris ac temporarius.*
Earum verò vsus hodiernus, est perpetuus ad vitam, & in abusum scandalúmque Ecclesiæ.
4. *Núm pater, contra assensum à se præstitum filiæ ingressui in Monasterium, eius professioni postea reclamans, audiatur.*
Senatus Decretum interlocutorium, *Monialis voluntatem liberã in professione sua exquirendam, nonobstante noua patris contradictione.*
5. Abbatissa, *velum Moniali imponere nequit.*
Vtrique vetitum, Monasterio egredi, nisi grauissima ex causa.
Nec docere nec prædicare verbum Dei, licet Sanctimoniali.
Abbatissæ *ius est, Monasticas professiones recipere, adhibito* Priore *aliquo* Conuentuali *Visitatore & Reformatore Monasterij.*
Vetusta muliebris Abbatia d'Yerre, *diœcesis Parisien.*
Regalia *Ecclesiæ Parisiorum, antiquissima.*
6. *Monachis nefas est, extra Monasterium, nisi petita ab* Abbate *venia, euagari.*
Statuta *Fratrum charitatis B. Mariæ supra Fluuium* de Roignon *in Campania Francica.*
Moniales, ne Cœnobij sui septis temerè exeant.
7. *Religiosi, qui è Cœnobio aufugerint ciuilium occasione Bellorum regredi in illud compelluntur.*
Quid de Apostata, Catholicæ Fidei, simul vt Monasticæ domus desertore?
Curiæ Parisien. Aresta in transfugas Religiosos huiusmodi.
Scholæ literariæ, in Monasterijs singulis exercendæ.

Ecclesiastici

Ecclesiastici Ordinis partes, iuuentutem humanioribus Disciplinis imbuere.

9. *Monachis, sui beneficia Monasterij inferiora, sunt conferenda, potiùs quàm extraneis.*

Gulielmitæ, *seu* Albi Mantelli, regularium *Beneficiorum capaces, tanquam Benedictinæ regulæ monachi, non verò Augustiniani Eremitæ.*

Cruciferorum Ordo Monasticus, Augustinianæ regulæ: cuius Monachi pariter ad regularia *Sacerdotia consequenda habiles iudicantur.*

Ordinis huiusce fundatio cum Apostolicis priuilegijs.

10. Abbas *tenetur, intra annum presbyter fieri, aliàs fructibus* Abbatiæ *mulctandus.*

Idem inferiores Priores commendatarios *cogendi ius habet, generali* Abbatiæ Capitulo *interesse, suas* prouisiones Prioratuum *ipsorum exhibituros.*

Prioratus *multi, annuas pensiones nummarias debent* Abbatiæ *superiori.*

11. *Quarta redituum Beneficij, assignata est eleemosynæ alimoniæque Pauperum.*

Quarta alia, Fabricæ reparationique Ecclesiæ reseruatur.

12. *Visitatio, per* Abbates, *reformatioque inferiorum* Prioratuum, *&* *Monasteriorum.*

In Commendatarios Abbates & Priores, *Cistercien. Ordinis sancitum ius visitandi per monasticos Ordinis Patres.*

Deficiente ordinario Visitatore & Reformatore Monasteriorum, *alius, ex eadem modò Regula Monastica assumi potest.*

An merus Visitator, Prælatura *aliqua monachum priuare & destituere valeat.*

13. *Vallisscholarium Ordinis priuilegium, visitandi & reformandi minores* Prioratus, *& Membra ab illo dependentia.*

Prioratuum *numerus subiectorum Ordini &* Abbatiæ *Vallisscholarum.*

Statuta *Eremitarum B. Augustini, de Visitatione & Reformatione suorum Conuentuum.*

Bulla *Apostolica, de visitatione per Mendicantes cœnobitas,* secularium *Ecclesiarum* parochialium, *quæ ad eos ratione locorum suorum spectent.*

14. *Carmelitarum origo: eorúmque Regulæ probatrices* Bullæ.

Carmelitano Ordini subiecta Prouinciæ.32.

Cælestinorum Statuta, *de Visitationis officio inter eos.*

Prioratuum *huius Ordinis, in Gallia, numerus & fundatio.*

Hierosolymitani Ordinis Militum, de Visitatione, Statutum.

15. De Mercuriali *Curiæ censura, Senatores inter ipsos.*

16. *Partitio mensæ inter* Abbatem *& Conuentum, non impedit* regu-

larem *illius in monachos auctoritatem.*

Conuentui, sine Abbate, *non licet, bona suæ Mensæ* laicis *diuendere.*

Mensę diuisio inter Abbam commendatarium, *&* *Monachos B. Marię de Victoria, apud Syluanectum.*

17. Regularis *monachorum correctio competit religioso Abbati: Episcopo autem, maiorum criminum in illos animaduersio tribuitur.*

Abbatiæ *S. Remigij, S. Pauli Virdunensis, aliorúmque Cœnobiorum Reformatio.*

18. Clericalem *tonsuram Abbas conferre* laicis *potuit ad Monasterium suum conuolantibus, Iure Canonico.*

Pontificaluim Insignium vsus, quibusdam Abbatibus, *Apostolico priuilegio, permissus.*

Bursfeldensis, *in Germania, Congregationis monasticę Constitutiones.*

Tridentini Concilij *decretum, in* Abbatem, *alijs quàm* Regularibus *sibi subditis, minores* Ordines *conferentem.*

19. *Exempta* Diœcesanis Prælatis *Cœnobia multa, & Romanæ Sedi* immediatè *subiecta.*

Peruetus Episcoporum, in Monasteria diœcesana, auctoritas.

S. Germani de Pratis apud Lutetiam, & S. Medardi, apud Suessiones, Monasteria exempta.

20. *Cluniacensis* Ordinis *exemptio à Diœcesanis, Rhemensi* Concilio *confirmata.*

Carthusiensium exemptio Apostolica, & Calestinorum.

21. Minimorum O*rdinis Immunitas, & priuilegia Pontificia.*

Mathurinorum, *seu S. Trinitatis Monachorum Exemptio.*

22. *In Monasticas Exemptiones Argumenta, eorúmque solutio.*

23. *Causa Monasticarnm exemptionum à Diœcesano, prætereas, quæ primitus in fundando aliquo Monasterio statutæ sunt.*

Placita Curiæ, pro Monastica in reos criminum Religiosos Iurisdictione.

Episcopalis Fori immunitas, à quibusdam etiam Episcopis concessa Monasterijs, suarum Diœcesum.

S. Mauri de Fossatis, Abbatia, *in diœcesi Parisien.*

TITVLVS. II.

TITVLVS. II.

DE IVSTIS COENOBIARCHÆ IN MONACHOS OFFICIIS.

1 IAM IAM DESIGNATVS ABBA, Monastici vè Conuentus Primas, egregiè administrare debet Spartam sibi commissam. Regula enim B. Patris Benedicti, quam huius Encomiastes, Dialogo Lib. 2. Gregorius. I. P. laudat nominatim, expromuntur isthæc. *Abbas, qui præesse dignus est Monasterio, sẽper meminisse debet quod dicitur & nomen Maioris factis implere. Christi enim vices agere in Monasterio creditur: quando ipsius vocatur prænomine. Dicente Apostolo, Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater* &c. Ex in Pontificia Benedictina. 12. Constitutione fertur, boni esse Pastoris, prodesse, quàm præesse male, operibus pariter & exemplis. Quod autem de Benedictina, idem de Augustiniana Regula præscribitur, clausula subsequenti. *Qui vobis præest, non se existimet potestate dominante, sed charitate seruiente fælicem. Honore coram vobis prælatus sit vobis: timore coram Deo substratus sit pedibus vestris. Circa omnes seipsum bonorum operum præbeat exemplum* &c. Ac propterea B. Augustinus, vt Cœnobiticam piæ Sectæ suæ Regulam condidit, sic domesticam hanc viuus seruauit Disciplinam: vti cum eo semper Clerici, vna etiam domo ac mensa communibúsque alerentur sumptibus, ac vestirentur. Possidonio teste, in vita Augustini. Quoniam verò liberius sensim, dissolutiusq; viuẽdi genus amplexa sunt Monasteria, placuit Turonico Ecclesiæ Concilio. 3., ea ipsa ad primæuæ institutionis habitum cultùmque reuocari: Vitæ ducibus ac præuijs hisce, quos Synodus ipsa Cœnobiarchis definiuit. Quinimo Antissiodorensi in Conuentu Francici Cleri decretum est, (Can. 23.) desidem Censorio officio Antistitem Monasterij, in aliud extrudi, agendæ pœnitẽtiæ gratia. Vice itidem versa, cucullatos Fratres parere omnimodò decet Magistro Cœnobij, ex votiuo in eum Obsequij instituto. Vt Aurelianensi in Congressu Gallici Sacerdotij primò statutum fuit. Can. 21. ex quo haustus sacer Canon. Abbates pro humilitate 5. Monachi. Caus. 18. Quæst. 2.

S pater Benedictus, omnium monachorũ Princeps, & Antesignanus.

Benedictina Cœnobitarum Regula, à S Dunstano Cantuariensium Episcopo diligenter recognita, & formis impressa.

Pontificia Benedictina olim Cistercienses monachi, Statuta regularia, pro Benedictino Ordine monastico seu Deftata Monachorum nigrorum. Publicata die 26. Ionij An. 1337. apud Monasterium S. Petri de Cultura, Cenoman. in Capitulo prouinciali Abbatum Monasteriorum nigrorum, auctoritate Apostolica eo ogregato. Item Benedictinorum Constitutio habetur ex Gregorio. xj. apud Aueníonem Idibus Ianuar. An 6. Pontific. ad Abbam & conuentum Cluniacensem Lib. edito.

Turonense Concilium. 3. Karolo Mag. Imperatore. Ex Volum. 3. Concil.

Antissiodorense Concilium, circa tempora Deusdedit Papæ Concil. Tomo. 2. Aurelianense. 1. Concilium, sub tempora Hormisdæ. P. In. 2. Tomo Concil.

Cap. Ad apostolicam Vers. Abbate per se vel per alium professione recipiente monasticam &c. §

PRIMARIAE igitur sunt, *Abbae* in monachum legitimi partes, 2 nouitium ipsum, post stata temporum interualla, triplicis Voti sacramento rogatum, admittere in consortium Monastici gregis. Vti rescripsit Innocentius. 3. Pisano Archiepiscopo, Cap. ad Apostolicam Cap. porrectum De Regular. Quod magnoperè fulcitur Pontificia Pelagij sententia, ad Opilionem defensorem. Can. nullam potestatem Caus. 18. Quæst. 2. Vnde colligunt multi, Cœnobiticę Familię nec assensu, nec consilio quidem, egere Monasticum Præsulem, in excipienda Votorum emissione noui Cœnobitæ. Id quod tamen singulorum ex more institutóque Cœnobiorum, iudicandum innuit Bonifacius. 8. Cap. vlt. De Regular. Et ibi Gloz. In Antoniano puta Ordine Monastico, *Religiosorum creatio ad Abbatem solum spectat, nec Vicarius generalis potest hoc facere, nisi ad hoc habeat specialem mandatum.* Aliàs, nullo proposito Collegij Ritu peculiari, Cœnobiarcha tenetur districtè, adhibito Sodalitij sui cõsilio, profitẽtes monasticam Regulam, in illud Sodalitium assumere. Ioh. Andræas, & Panor. in citat. Cap. Ad apostolicam, Cum Oldradi. I. C. Responso. 97. Atque id tractatum in Aquitanico Senatu, asserit eiusdem Præses Boëtius, hanc in sententiam procliuior. Burdigalen. Decis. 260. Queîs congruit expressim Carthusiensium Sanctio isthæc. *Nullus Prior recipiat aliquem ad habitum Ordinis, sine totius Conuentus, vel maioris partis voluntate & consensu.* Ecquid iam de fiduciario, nec religioso *Abba*, quales fert Gallia plurimos? Augustiniani enim Cœnobitæ Fani Iohannis à Vineis contenderunt pridem in Senatu Parisiorum, aduersus eiusmodi Cœnobiarcham, probabiliùs sibi licere ipsis, quàm vni *secularis* Abbæ Vicario, etsi monacho, ad Votiuum sacramentum adigere tyrones Monasticæ exercitationis. Vtcunque enim Clericus seculi, Pontificia commendatione, *Regulari* Conuentui præsit libero arbitrio ac commercio profanorum Templi redituum: spiritali certè & sacra Censura non vtitur in cucullati Ordinis viros. Sumpto Innocentij. 3. argumento, in Cap. cùm causam De elect. Et Viennensis Concilij Cap. 1. Eod. Tit. Clement. Quia regulares De suppl. negligl. prælat. Cap. vlt. §. præcipimus De stat. monach. Sic prisci Canones *secularium* Munera sacerdotum à Monasticis distinxerunt. Nicæna Synodo, relata in Can. placuit Can. nemo Can. de monachis §. si verò Caus. 16. Quæst. 1. Nihilo tamen seciùs Luteriana Curia pronuntiauit, Romano purpurato, qui antedictum Cœnobium perpetua fiducia teneret, eiusue Vices gerenti ius esse, non autem monastico Collegio, votiuam nouelli monachi professionem suscipere, comprobare. Decreto Nonis Februar. An. 1598. ex lite propalam vtrinque disceptata, à T. Chauuelino, Monachorum Phani Iohan. Suessionen.: Et Chezelleo, Petri Gondij *Cardinalis Abbæ*, patronis. Optimè profectò, quùm Apostolici Senatus Patribus *Regularia* eiusmodi Sacerdotia commendentur maiore cum imperio ac potestate

Statutum Ordinis S. Antonij Viennensis.

Ex 1. Parte Statutorũ Ordinis Carthusien. Cap. 17.

Commendatarius. Abbas secularis.

Abbatia S. Iohannis de Vineis Ordinis S. Augustini, apud Suessiones, quæ tenetur in commendam.

Parisien. Curiæ placitum die. 5. Febr. 1598. pro Cardinali Abbate commendatario, in admittenda Monachorum professione.

Autre arrest de la Cour donné le 15. Iuillet 1600 au Proffit dud. Cardinal de Gondy Abbé de S. Iehan des Vignes, sur vn appointé au conseil en l'appel comme d'abus par luy interietté tant de l'eslection & institution du prieur claustral de lad. Abbaye de S. Iehan des Vignes f. ere Nicolas de Bethézy, faicte sans auoir aduerty ledict Cardinal Abbé, & sans sa confirmation, ame de l'Euesqu de Soissons: ensemble sur son appel des Statuts nouueaux faictz par lesdits Religieux touchant l'eslection du Prieur claustr. & Beneficié Cure. par lequel Arrest est dict mal & abusiuement, & que lesdits Religieux ne pourrons faire Statutz ny proceder à l'eslection d'vn Prieur claustral sans au auoir preala. lem nt aduer i ledit Cardinal Abbé pour s'y trouuer ou son vicaire: & aussi que le prieur est reuoqué & ne pourra estre Prieur celuy qui aura Benefice Cure requerant residence en sa Cure &c.

testare. Vt asserit Panormit. ad Cap. cùm nobis olim De elect. Cardinales item religiosissimos vocat Henric. Bohicus (ad Can. 1. Distinct. 23.) summæque ipsorum Religionis nomine, putat, cunctis Hierarchiæ Ordinibus, dempto Pontifice Max., anteferri. In Can. quanquam Caus. 2. Quæst. 7. Eosdem, Apostolorum vices subire, affirmat Ludou. Bologninus, Lib. De potest. Papæ. Lumina item, Ecclesiæque caput esse vniuersæ, perhibet Baldus, ad leg. Cùm multa Cod. de bon. quæ liber. Archidiac. in Can. Ecclesia habet Caus. 16. Quæst. 1. Et qui de *Cardinalitia* dignitate scripserunt, Hieronym. Manfredus, ac Martin. Laudensis.

In proposito, vide à Nobis tractata Lib. 3. Doman. Frac. Tit. 28. Art vlt de Cardinali Abba commendatorio qui Priorem claustralem deposuerat.

3 Cæteroqvin vix est, clericum seculi, Fiduciario iure Cœnobij Rectorem, exequi factum in cœnobitas imperium, nedum iurantibus in verba Ordinis votiua præstare auctoritatem posse. Antiquitus sanè, quùm in vacuum sacerdote Templum sufficì alius statim nequiret idoneus, solebat Ecclesia, probo alicui viro commendari ac committi: qui velut tutor quispiam, aut procurator, bona fide actus sui rationes redderet. Neque intererat, Monasticum nè foret Ecclesiæ beneficium, cui ille *secularis* clericus temporaria Fiducia præficeretur: Quippe qui nec Pastor Ecclesiæ esset, nec curator ei nisi pro tempore daretur. Carthaginen. Concilij. 5. Cap. 8. In Can. constitutum Caus. 7. Quæst. 1. Ideóque Pontificiis Legibus, non videbatur binæ Ecclesiæ Præfecturam gerere qui alterius Rector perpetuus, alterius verò Custos temporarius existeret. Sicuti Chalcedonensis Synodi Cap. 10. cautum fuit, ac Leonis. 4. P. Rescripto: Ex quibus Canon hic depromptus, Clericum, qui plures Caus. 21. Quæst. 1. Ast pium venerandæ vetustatis institutum, quo, vacantibus possessore Ecclesijs prospiceretur, odiosè detortum est postea in earum perniciem. Quibus enim, per Canones, cænobiorum Magistris esse non licet, ijsdem vt illa commendentur perpetuò, Moribus est comparatum. Atque ita concipitur eiusmodi Fiduciæ formula Bullatis tabulis, vt libera rerum dispensatio Fiduciariis possessoribus concessa intelligatur. Ex quo vera apparet nostratium Pragmaticorum sententia, fiduciarium ius in Sacerdotia, ab legitimo eorum titulo nil discrepare. Sunt enim perpetui illi Depositarij, instar eorum qui procuratores in rem suam, dicuntur Iurisperitis,

Beneficialium Commendatum ergo.

Badæus, palmarium ait, illud (credo) apud Deum inuentum, Fiducia contracta sacrorum Antistitia retinendi, quæ inter se alias colliduntur: videlicet quasi perpetuæ fiduciæ non instar plenũ habeant tituli legitimi, quòd ad fruenda quidem Sacerdotia pertinet aut quasi impostura fieri possit Diuinitati. Lib. 5 de Asse.

quique suum,nó alienum negotium obeunt.l.Qui stipendia Cod. De procurat.Ac propterea neotericus quidam Auctor rectè,fiduciatios hosce Dispensarores,vocat fucatos Dissiparores:Cùm ipsis, non Ecclesiæ gratia, sed sua potiùs, rerum administratio permittatur.

VERVM vt genuinos puréque religiosos *Abbates* teperamus, 4
venit in quæstionem Fori Monastica professio Franciscanæ Virginis,in Peronensi Veromanduorum Parrhenone edita,apud eius Antistitam titulo B. Claræ. Abs qua nimirum professione, Monialis pater supremam Cutiam Parisiorum,ceu ex abusu, prouocauit. Disserebat hic, se primitùs quidem Monastico Instituto filiolam destinasse,dicasse: at mutata postmodùm voluntate, apud ciuilem Magistratum egisse,ab eóque,ne Præfecta Cœnobij solenne votorum iusiurandum exigeret à filia, Interdictum curasse, obtinuisse. Quo tamé sprero Prætoris Interdicto, cœnobij Magistra sacramétum illud præposterè à filia exegerit. Ad ea autem, puellaris Chori Dux fœmina,parenti,qui gnaram semel * Theoriricæ huic vitæ addixerit, Palinodiam canere, illámque è Monasterio reuocare, non licere, Gregoriana Epistola, ad Augustinum Angliæ pontificem. Can. addidistis Caus.2 0. Quæst.1. Et Toletana. 4. Synodo, in Can. Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit. Can. quicunque F ad. Caus.& Quæst.Quinimò Heliodorú Hieronymus penè puer ad Etemiricã secum hortabatur, tali sermone. Quamuis paruulus ex collo pédeat nepos,sparso crine,scissisq; vestibus,vbera quibus te enutrijt,ostétet genitrix,in limine genitor iaceat,per calcatum perge patrem,siccis oculis ad vexillum CRVCIS euola:pieta-

Forensis in Senatu Actio,de Monialis professione in Monasterio S.Claræ, apud Peronam Picardiæ oppidum. An.1599.

*contemplatiuæ.

Gregorij.1.P.Epist. ad Augustinum Anglorum Episcopum.

B.Hieronym ad Heliodorum, De laude Vitæ solitariæ.

L'Abbaye de S. Georgo (des Religieuses) au diocese de Rennes, & le Prioré de Tintenzac, membre dependant de ladicte Abbaye.

Les Religieuses, Abbesse, & Conuent de Toüars en Poictou. Les Religieuses, Abbesse & Conuent du Paraclit pres d'Amiens, Ordre de Cisteaux. Autre Abbaye du Paraclet vers Nogent sur Seine, de femmes.

Les Religieux, Abbé & Conuent de Lotz, Ordre de Cisteaux diocese de Tournay.

Abbaye de S. Sulpice lez Rennes, de Religieuses: de laquelle Abbaye dépend le Prioré conuentuel des Religieuses de la Magdelaine de Fougerense,ressort de Saumur, & diocese de Maillezais.

Le Prioré de Hambeu, membre dependant de l'abbaye de S.Gildas de Ruys en Bretagne.

Le Prioré de Vely, en Soissonnais, membre dependant de l'abbaye de S Crespin de Soissons Ordre de S.Benoist.

Les Priorez de S. Pierre de Iarnac, diocese de Xainctes. Prioré de S Lybardeaux, diocese d'Angoulesme. Prioré de S. Pierre de Pomport, diocese de Sarlac prioré de S.Cybart de Palluaux, en Perigort. Le Prioré de S.Martin de Sallas, en Perigort. Le Prioré de S.Romain de Chasfortz. Le Prioré de Chauenac. Le Prioré de S.Michel de Marcillac: sont membres dependans de l'Abbaye de S.Cybart en angoulmois, & est en la collation de l'Abbé.

L'abbaye de la Cite-Dieu, Ordre de Cisteaux, en la Basse Bretagne. Prioré de Reuffec le Chasteau, au diocese de Bourges, dependant de l'abbaye de S.Martial de Limoges.

tis genus est,hac in re crudelé esse. Et si enim parentibus obsequendum præcipiant summa Numinis Oracula: Qui illos cunque supta CHRISTVM amat,disperdit animam. Gladiú tenet hostis,vt me perimat:& interim obstupescam in maternarum lachrymarum cogitatione defixus,nec meæ salutis rationé habebo?Patris ergô,militiam CHRISTI deseram,cui funebre officium CHRISTI causa non debeo, quod omnibus alioquin eius causa debeam? Hæc B. Hieronymus, ex Matthæi. 8. & Lucæ.19. Cap. quùm DOMINVS alteri Discipulorum, qui parentem mortuum priùs humandum excusabat, quàm illum consectaretur, responderit, *Sequere me, & sine mortuos sepelire mortuos suos.* Alteri autem postulanti, vt qui domi

erant

erant, ijs discessum suum, postremámque salutem nunciaret, edixit CHRISTVS idem, hoc modo. *Quisquis, manu ad aratrum missa, reflexerit oculos, respexeritque, aptus non est, habilisúe ad Æthereum Regnum capessendum.* Ob id, Diuus Paulus, vas illud lectissimum cælestis Promethei, quùm à fratribus distineretur humano quodam affectu, ne Hierosolyma peteret, Quidnam, inquit, agitis plorabundi, meúmque pectus conturbantes? Actor. Apostolic. Cap. 21. Scilicet aries iste pietatis humanæ, quo Fides quatitur, Euangelij retundendus est muro. Mater mea, Fratrésque existunt omnes, CHRISTI elogio, qui Patris cælestis iussa mandatáque exequuntur. *Si quis veniat ad me, & non oderit patrem suum, matrem, vxorem, filios, fratres, sorores, animamque suam adeo, non potest meus esse discipulus.* Lucæ. 14. quantò minùs, in subiecta Foro nostro hypothesi, audiendus sit Monachæ pater, qui post deuotam ab eo Monasticæ Casæ filiam, ab orthodoxa Fide desciuerit, iamque desertæ Religionis antiquæ reus, suum quondam pium, simul & gnatæ Institutum prædamnet, euertat? Nam similiter ferè, D. Hieronymi seculo, Geruntius filias exhæredes scripserat, quia seipsas Religiosæ solitudini vouissent, posthabito patris imperio. Hieronymus autem eas obtestatus est, vt si Geruntium pro CHRISTO offendissent, in ea offensione perdurarent, Cuius si causa foret CHRISTVS, amplexandum impij patris iudicium, non dolendum: ne à CHRISTO recederent, cui ipsas paterna abdicatio commendaret. quòd si à DOMINO vocati in imagine Leuitarum, spiritalibus gladiis corporeos occiderint affectus, alium ne exoptent filiæ, quàm vnum Patrem in Cælis nostrum. Ac proinde suam filiabus, quæ in Terris exhæredatæ sint, hæreditatem DEVM esse cogitent, & in CHRISTO existere, quod cum CHRISTO possidendū. Si Geruntius noluerit, cum filiabus partem sortiri in Empytæo Regno, cur hæ ipsæ partem ex illius censu desiderent in Terreno Orbe? Si pater gloriosa natarum Vota contempserit, huius quoque inhonora Fortunæ munera aspernētur filiæ. Ferāt hæ patienter Fidei notas, CHRISTI stigmata, Ecclesiæ paupertatē, impudicorū dicteria Virginitatis hæredes: *Visitatæ, & tanta visitatione clarificatæ, ne partē cū Infidelibus ponant.* Sinant Geruntium in Nauicula permanere cum retibus: dummodò filiæ, cum Apostolis, CHRISTI iaceant in pectore. Vobis, ô filiæ, paterna exhæredatio proscriptióque ampliorem aduoluit futuræ in Cælestibus hæreditatis portionem. Sic Lætum D. Augustinus animauit, vt quem Mundi contemptum perfectiorem aggressus fuerat, in eo fortissimè perstaret, Frustra dissuadentibus agnatis, qui eius animum ad reperenda quæ dimiserat, insidiosè stimularent. Fœminæ itidem DEO dicatæ constantiam laudat B. Ambrosius, hoc potissimùm nomine, quia dehortantes parentes auscultare noluisset. Sanctæ enim viduæ Iulianæ testimonio, Cades innupta se DOMINO sacrauit,

Regnum Dei.

Ita D. Chrysostomus ex Matthæi. 4. ac discipulorum exemplo, qui derelictis parentibus, secuti sunt Christum, infert, eundem à nobis obsequiū exigere præsentissimum quod nec vllo temporis vestigio remoremur.

Talia rursum inculcat Hieronymus, Rustico cùm monacho: Et Malchus anachoreta apud eundem narrat, de ita ipsius ad Monasticum statum conuersione, nequicquam dissuadente vtroque parente.

Augustin in Epist. 38.

Ambrosius item multis verbis eandē prosequitur sententiam. In calce Lib. 1. De Virginib.

eóque reliquit parentes, nec ipsorum viduitati obtemperauit, crebrò inculcantium. Debes nobis, filia, nepotes. Cades est, quæ filios nescit, vni tota CHRISTO dedita: Cuius, eo cælestis sponsi delectu, iudicium mirè probatur. In Ambrosiana Exhortatione ad Virgines. Ita Damasceni in Historia legimus, Iosaphatum, Barlaami suasu, cultorem Eremi factum, nedum CHRISTI militem, inuito patre Rege, qui idololatra erat. Vnde patet demùm, vti humana Diuinis postponenda, sic primam in DEVM, secundam tantùm in parentes pietatis causam esse. Quibus si exhibendum officium est, multò magis auctori parentum, cui etiam pro ijs gratiam debemus. Naturæ enim pignora, DEI beneficia sunt: nec cuiquam impensiùs amandum beneficium quod accepit, quàm à quo acceptum seruatur, DEVM indicat B. Ambrosius, Lib. 7. Commentar. in Lucam Euangeliographum. Huic planè succinit pia Heliæ monachi ad parentes suos Admonitio, in Epistola. III. D. Bernardi. Quæ tamen omnia, non eò dicta à se, contestatur Cœnobij Præfecta S. Claræ (in propugnanda aduersus patrem filiæ causa) vt impuberes clanculum ijs, quorum in sacris positi sunt, parentibus, alligent se Monastico voto: Verùm vt quod semel orthodoxo patri placuerit, nunc rectæ Fidei perduelli displicere Iure nequeat. SENATVS perorata ea lite, interloquens censuit, liberum filiæ arbitrium decretúmque animi de illo * Hierodouliæ Instituto exquirendum à proximo locorum Iudice regio, eámque idcirco, extra Cœnobij septa, penes honestam matrem familiæ, velut sequestrò depositam, rogari oportere de futuro vitæ suæ genere: vtrum præoptaret, vulgarenè & profanum, an sacrum & Cœnobiticum. Extemporaneo Aresto. 3. Kalend. Decembres An. 1599. post publicam Bouchelli actionem, pro appellante: & Roguenani, pro Antistita Monialium, aduersa parte. Ex quo, præiudicatum à CVRIÆ CONSCRIPTIS, priorem appellantis consensum, qui semel filiam Cœnobio vouisset, nullatenus denuò in monastica eiusdem professione, sed huius modò ipsius voluntatem, explorandam.

Cap. 12. Euangelij à S. Luca perscripti.

Sic Nos alibi monuimus puerorum, aut puellarum professioni monasticæ assensum paternum adhibendũ. Lib. 2. Leg. Parisien. Tit. 5. Art. 19. 20.

* sacræ seruitutis.

INTERIM verò, dum Cœnobiarchæ fœminæ prærogatiuam exeutimus, in Monacharum votis auctoritate præstanda, Meminerimus, haud planè sanctis Canonibus liquere, nûm Cœnobij Magistra sola, monasticæ suarum professioni auctor esse valeat. Vetatur ea certè, puellis, aut viduis mulieribus sacrum velamen imponere, Pontificio Eutychiani decreto, quod recitat Yuo Carnutensis Pannomiæ lib. 3. Et Gratiani Can. statuimus Cauf. 20. Quæst. 2. Cum Gloz. in Can. vidua. Ead. Quæst. Consonat his pariter et Francica Lex Karoli, Volum. I. Cap. 71. DE ABBATISSIS CONTRA MOREM ECCLESIÆ DEI FACIENTIBVS. Muliebris, ad hæc, Cœnobij septis egredi, nefas: nisi hostili vi compellente. Vt Ecclesiastico Galliæ Concilio sancitum fuit, apud Palatium 5

Interloeutio Curiæ Parisien die 29. Nouemb. 1599. de professione Monialium, cui parentes viui reclamant.

Sacrum velamen, innocentiæ vitæ symbolum.

Caroli Mag. Leges,

Concil. Tomo. 3.

palatium Vernis, Pipino Francis iura dante. An. 755. Nec longa pòst temporum intercapedine, idem prohibitum Synodo in Turonibus acta, ne Monasterij princeps fœmina, finibus excederet Monastici tecti vel claustri. Cap. 30. Qualem Vestalium clausuram, miraculis probatam enarrat Petrus Venerabilis, Lib. 1. De Miraculis Cap. 22. Atque omnino ab Ecclesiasticis ordinibus arceatur sacrarum Virginum Antistita, nec, si ordinetur, recipit * χειροτονία. Vti Laodicense Concilium innuit (Cap. 11.) ac peritus inde Canon, Mulieres Distinct. 32. Cap. Noua De pœniten. & remiss. Ibidémque Panormit. Glo. in can. Diaconissam Caus. 27. Quæst. 1. Secus de Iurisdictione, quam monasticæ Primati habere licet singulari aliquo Iure. Cap. dilecta De maiorit. & obed. Muliebri denique sexui negatur publicè docendi munus, diuináque Oracula populo disseminandi: quantalibet fotsan aut eruditione, aut pietate fœmina cæteris antecellat. Ex Carthaginensi. 4. Concilio. cap. 99. & sumpto isthinc Can. mulier Distinct. 23. Cum B. Ambrosij testimonio, in Lib. Quæstionum veter. ac nou. testamenti. Et in primam ad Corinthios Cap. 11. Can. mulierem Can. mulier Caus. 33. Quæst. 5. Crebriori tamen iuris Interpretum sententia rectè præsunt Cœnobiarchæ mulieres votiuæ mulierum professioni, iustámque ei auctoritatem interponunt. Vt Geminianus adnotauit nuncupatim, ad cap. Constitutionem De Regular. In. 6. Petr. Ancharanus, ac Philip. Perus. ad d. Cap. & vlt. Eod. Tit. Hostiens. in Summa Tit. Qui cler. vel vouent. §. quia vouens Gloz. Innocent. & Panormit. ad Cap. porrectum Cap. ad nostram De Regular. Idémque Vsu receptum, prodit Francis. Marcus, apud Gratianopolim Senator, Delphinali Decis. 959. Parte. 1. Vbi de Dominicanis Sororibus, & Franciscanis agitur. Atque, vt domestico exemplo edocti, nostrum his adijciamus calculum, re experti sumus, Radegundem gnatam nostram in Mon.stica verba iurasse penes Cœnobitici templi Antistitam B. Mariæ de Hedera: præsente; ac solennia Sacra peragente Præfecto Conuentus B. Victoris, Lutetiæ Parisiorum. Tertio Idus Iunias An. 1597. Peruetusta sanè hæc Cella est Monastica, in quam, Regia Ludouici Crassi, & Iunioris beneficia, obseruaui condita in Archiis Monasterij. Munificis septem Rescriptis, An. 1134. 1138. 1139. 1143. 1153. 1161. & 1166. quorum exemplaria habemus. Vnde vix cociliettur Rigordo Philippi. 2. Historiographo fides, Cœnobij huius fundationem Mauritio Soliaco acceptam ferenti, Episcopo Parisiorum. Quem tamen Episcopum agnoscit ipse, è viuis migrasse duntaxat tertio Idus Septembres An. 1196. Diplomatum autem illorum principalium insignius est penultimum, tali scriptura. *Ego Ludouicus &c. Post obitum Parisien. Episcopi bonæ memoriæ Theobaldi, Episcopatus, & Regale in nostram manum venit, & similiter Capiceriæ reditus. Sed cùm Oblationes, & reditum Altaris nollemus assumere in vsus*

Turonense Concil. 1. (sub Karolo Mag.) eodem Tomo 3.

* signum, seu Insigne sacrum.

Abbatissa eorum quidem, quæ dependent à iure Claustrali, incapax est. Sed Monasticæ professionis receptio ab ea iure non dependet Ex Cap. Non solū De Regular. In. 6.

Abbatia monialium à Terre, Ordinis S. Benedicti, secundùm reformationem Stephani Episcopi Parisien.

Die 13. Iun. 1597.

Rigordus (Lib. De Gestis Phil. Augusti) ait, Mauritium de Soliaco Episcopum, in sua Diœcesi fundasse 4. Abbatias, illo regnante quas & dotauit egregiè, Heruallem, Hermerias, Hederam, Gif.

Die 13. Septemb. 1196.

Rescriptum est aliud Admortizationis terrarum & bonorum Abbatiæ *d'Yerre* An. 1158. Confirmatum à Phil. Augusto Ludouici regis filio. An. 1189.

Regalia, in Ecclesiam Parisiensem.

Regios, Monasterium virginale de Hedera conspeximus multis indigere, & sacrarum Virginum indigentiæ succurrere dignum duximus. Notum itaque facimus vniuersis &c. quòd pro nostra & antecessorum nostrorum Regum Franciæ animabus, quicquid capiebamus in Capiceria Ecclesiæ Parisien., vacante Sede, & Episcopatu existente in manu Regia, Conuentui Sororum de Hedera, quoties vacauerit Episcopatus, donauimus habendum, vsque ad ipsã diem qua facta fuerit electio. Et interim dum tenuerint Moniales Capiceriam, ipsius Capiceriæ & Altaris, tam de luminaribus, quàm de alijs necessarijs, sicut est consuetudo Ecclesiæ, expensas facient &c.

Ex hoc Consilio haustus Can. Monachi, 19. Quæst. 1.

Can. Abbates pro humilitate religionis. 18. Quæst. 2.

B. Patris Benedicti Regula Libello compræhensa, de qua Nos postea.

Benedictina Statuta, ad Monachos nigros.

Statuta & decreta in Capitulo generali Benedictinorum: de quibus Nos Lib. 2. Sac. polit. Tit. 7. Art. 13.

ABBATVM rursus muneri incumbit, Monachos vt solenni 6
Ordinis voto deuincire, iureiurando, ita iuratos professósque vorum, intra Monasterij claustra pro porestate continere. Caus. 17. Quæst. 3. Et Tarraconen. Concilij cap. 11. Ecclesiasticæ enim disciplinę haud contemnenda pars est, Cœnobitis vtriusuis sexus exire Cœnobio non licere, nisi impetrata venia à Monastici cœtus Magistro ex causa legitima. Id quod ab Aurelianensi. 1. Synodo reperunt Galli, Benedictinæ Regulæ cap. 67. ac Pontificijs Benedicti. 12. Constitutionibus (cap. 24.) Quas quidem renouarunt Comitialia decreta Monastici eius Ordinis An. 1581. Art. 94. in Tit. De Claustro. Neque ijs refragantur Augustinianæ Normæ præscripta, de communi vitæ victúsque ratione Cœnobitarum, & Canonicorum. Eam Augustini regulam, Hugo Victoriani monasterij alumnus Scholijs expoliuit. Munitissima sanè Monasticarum & Canonicarum ædium septa claustráque condita sunt antiquitus, ne his egrediundi libera monachis potestas foret, clanculum vè regrediendi, eóque obtentu profanos homines, famosósque adeo istuc introducendi. Vt sacro Aquisgranensi Concilio prouisum fuit An. 816. Cap. 117. Viennensi item œcumenica Synodo, Cap. 1. §. quia verò nonnulli De stat. monach. In Clement. Tum Constitutionibus Fratrum charitatis B. Mariæ, ad flumen de *Roignon*, Catalaunen. diœceseos Quæ in publico Ordinis congressu latæ sunt Constitutiones, ac in lucem editæ An. 1547. De Apostatis Cap. 15. Moniales similiter, vetuit Tridentinus Conuentus Christianæ Ecclesiæ, vagari Cœnobijsque exilire, quouis captato prætextu: nisi iusta causa intercessisset, Episcopo adprobanda. Sessione. 25. Cap. 5. Decreti de Regular. & Monial. Secundùm Bonifacij. 8. sanctionem hanc Periculoso De stat. regular. Lib. 6. Quibus affine subrexitur Rescriptum Pij. 5. Antistitis Max. Nono Kalend. Februar. An. 1566. & Gregorij. 13. An. 1572. Tertio Cal. Ianuar. Neque hæc nouo ac commentitio iure subnixa esse, arguit Byzantium. 6. Concilium: cuius Cap. 46. prohibitum fuit, ne sacratæ DEO virgines extra Monasterium progrederentur: Si qua verò, illarum ex eo digressum vrgeret inexorabilis necessitas, tunc Sanctimoniales, viæ comitibus additis aliquot Cœnobij primoribus aniculis, pedem efferrent Monastica domo, Antistitæ permissu,

Fratrum Charitatis B. Mariæ *de Roignon*, qui à Bonifacio 8. instituti sub regula tertij Ordinis S. Francisci, postea subiecti sunt à Clement. 6. regulæ S. Augustini Die. 27. Iulij An 1346. Statuta cudegie publicis Scriptis Fr. Iohannes Siliceus, eiusd. Ordinis monachus An. 1548.

Bulla Pij. 5. die. 24. Ianuar. 1566. Et Gregorij. 13. de Clausura sanctimonialium,

Constantinopolitanum 6. Concilium.

permiſſu,* eulogiáque ſumpta. Hideberrus planè Turonum Pontifex increpuit monacharū leuitatem ſui ſeculi, quæ Cœnobijs digredi ſolitæ, externa quærerent hoſpitia, vt delicijs animos licétiùs ſoluerent. Epiſt. 79. Proin Gallica Errici.3. Lege Bleſenſi iubentur Moniales, quæ *Regulari* voto fidem obſtrinxerint, ſuis ſe finibus Caſæque Monaſticę ſeptis cōtinere. Dempto, ſi probabilis emergés ratio forſan, quæ Virginei Conuentus Magiſtræ pateſiat, aliud poſtularit. Att. 31. Nam bellorum metu hoſtiliſque ferociæ, indulgetur monialibus temporaria digreſſio è Monaſticis Cellis. Ex Concilio apud Palatium Vernis, Pipino rege, coacto, An. 755.

*benedictione.

S. Hildeberti Liber Epiſtolaris allutur Tomo. 3. Bibliothecæ Patrum.

Conciliot. Volum 5.

7. Qvanto ſeueriùs igitur cum ijs agendum, qui, quæve in medijs Bellorum ciuilium Motibus eruperint è Clauſtris, abiectáque Religionis Toga, in Apoſtaſiam inciderint? Tales enim fugitiuos ac deſertores Monaſterij, licet cōnubio interim iunctos, ritè vindicant *Abbates*; ſub iugúmque reuocant Monaſticum: Alioquin peruicaciùs contumaces illi, Gallicum ſolum vertere compelluntur. Principali Edicto poſtridie Idus Decembres An. 1563. (Art. 12.) quod promulgauit Senatus Pariſiorum. 13. Kalend. Ianuar. ſeq. Tum Francica Lege apud Ruſcinonem edita pridie Nonas Sextiles An. 1564. Quinetiam poſteriori Lege Regia ſtatutū fuit, Cœnobitas, qui, laxatis corruptelæ omniū Ordinū habenis per inteſtinos Galliæ tumultus, in hos ſe vltrò deſultorij cōiecissét, relicta Cella quieteq; Monaſtica, profanis parentū hæreditaribus arceri, excludi. Maio Menſ. An. 1576 De Carthuſienſi tamé anachorera, diſſertarum eſt nouiſſimè in ſuprema Lutetiæ Curia, ferendusnè eſſet, qui iuſta ætate Monaſticum Inſtiturum profeſſus, ſacros Lares deſeruiſſet occaſione patriarum Seditionum, mutatóque, cum Veſte, Religionis orthodoxæ cultu, moueret nunc Familiæ hercíſcundæ iudicium alijs parentum hæredibus. Cui bonorum controuerſiæ interceſſit Carthuſianus Conuentus, apud quem ſua ille vota Sùperis nuncuparat, præfractéque contendit, Cœnobitam ſibi reddi, priſtinæque reſtitui ſeruituti oportere, antequàm proclamans in libertatem audiretur. Forenſi demum Actione patronorum diſcuſſo negotio, ſummotus eſt hæreditaris petitor; Sed quia perdiu vagus iſte circuncellio, prauos interea opinionum errores Chriſtiana de fide imbiberat, publicè vtilius viſum Patribus Conscriptis, eius conſortio eximi Carthuſianos Sodales, quàm, pro ipſius reditu in Cœnobium, pronuntiari: ne infidi vnius transfugæ ac nouatoris contagione, Monaſticus grex totus inquinaretur. S. Conſulto Pariſien. 7. Kalend. Februar. Anno Iubilæo. 1600. quùm Yſaacus Arnaldus, pro Nicol. Rouureo, cœnobita Carrhuſienſis Baſilicæ *d'Aulroy*, in Britannia Celtica, oraſſet:

Edicta Caroli 9. règis Die. 14. Decemb. 1563. Et. 4. Auguſti. 1564. Quorum anteſius in Curiâ Pariſien. publicatum eſt die. 20. Decemb. 1563.

Le Vendredy 26. iour d'Aouſt 1605. plaidão en la Chambre de l'Edict, Germain, Pour quelques Bourgeois de Paris, contre vn Capucin leur frere apoſtat, & qui long temps apres ſa profeſſiō monaſtique & preſtriſe ſe ſeroit faict Heretique, allant au preſches d'Ablon, appellant d'vne ſentence du Preuoſt de Paris. La Cour en confirmant lad. ſentence, l'a declaré non receuable en ſa demande d'vne penſion alimentaire, de vingt ou trente eſcuz, au lieu de ſa part hereditaire ſur les biens de leurs feu' pere & mere communs Veu que luy eſtant Religieux, ſerf mort au monde ne pouuoit agir ſans ſon Conuent, Etiamſi de alimentis agatur. l. ſeruos ‡. De alimentis & cib. legat. l. ſi in metallum D. de his qui pro non ſcriptis habentur.

Decretum Curiæ in Camera Edicti die. 26. Ianuar. 1600. contra Nicolaum *du Rouure, demandeur en Requeſte ciuile contre vn Arreſt du grand Conſeil, appellant comme d'abus, & incidemment deffendeur en redintegrande de ſa perſonne à ſon Conuent de Chartreux.*

Dulacus, contrà, pro sororum illius maritis: Montholonius, pro Ordine Carthusiensi: & Marius, pro Cognitore Fisci. Cessante autem publicæ vtilitatis ratione antedicta, Ius est perpetuum, *Regularibúsque* insitum Collegijs, vt ipsorum alumnus, cùm cursitans aliò, cogatur actutum recipere se in Monasterium, absquo temerè secesserit. Sicuti apud Carmelitanos Fratres sancitum reperitur Apostolico Clementis. 4. Diplomate. 18. Kalend. Ianuar. An. 1267. in hanc formulam. *Mandamus vniuersis Prælatis & Rectoribus Ecclesiarum, vt nullo modo, professos Apostatas, in Ordine, in habitu, aut sine habitu retineant, aut retineri permittant: Sed Ministris, Custodibus, aut Gardianis reddant, cùm ab eis, ad quos spectant, fuerint requisiti.* Nec dissentaneum est huic Pij. 2. Rescriptum Nonis Decemb. An. 1459. hoc titulo, *Quòd Carmelitarum Prælati possint incarcerare & punire Fratres apostatas, & criminosos.* Imo nec Religioso cuiquam licet, Transmarinum votum migrationi è suo Conuentu prætendere, nisi eius Magistro Conuentus antea exorato. Pontificia Lege Iohannis. 22., in *Extrauagantes* traducta, De Regularib. Cap. 2., eíque conformibus Tabulis Pij. 2. An. 1462. Vndecimo Kalend. Februar. ita summatim conceptis. *Quòd nullus Frater Regularis Obseruantiæ possit visitare Sepulchrum Domini, vel alia loca Hierosolymitana, etsi ad hæc obtinuerit licentiam à Sede Apostolica, nisi de consensu suorum Prælatorum.* Cuique etiam adeo, Roma, aut Venetijs, ad Syriacum illud iter accincto necessaria est Codicillaris venia Sanctissimæ Sedis: E Massiliensi autem Galliæ Ora soluentibus nauéque vectis, eodem, sufficiunt veniales Literæ sacri Primatis Solymorum: à quo noxijs soluti, idonei fiant lustrando inuisendóque CHRISTI Monumento. Sicuti religiosus Eques Melitensis Militiæ denarrat Villamontius. Lib. 1. Peregrinationis suæ Hierosolymit. Cap. 25. Quantò probabilius ergo Anachoreticum B. Patris Antonij apophthegma, *Quod Piscis in arido, id Monachum esse in Oppido*, húncque, cœlestis vitæ in periculum, sanctioríśque amittendæ professionis venire, qui moras in Vrbibus traheret. Auctore, secundùm alios, Nicephoro, sactor. Annal. Lib. 8. Cap. 40. Proinde Yuo Carnutum pontifex taxat acerbiùs Columbenses, Senonum, monachos, qui Cœnobiticam Cellam leuiusculè identidem desererent. Epist. 107. ad Monachos Columbensis cœnobij. Id quod humanè tamen benignéque accipiendum censuit Yuo, cùm ad Dolenses, Biturigum, cœnobitas scriberet, ne à Cœnobiarchia, quæ suffragatione deferrètur Sodalitij, vnus Sodalium idcirco repelleretur, quia ab Monasterio illo, tolerabili ex causa, aliquandiu discessisset. *Nam & Religiosi quidam*, ait, *relictis probabili causa monasterijs suis, ad Cluniacense, vel alia Monasteria secesserūt, vel ad Ecclesiasticas dignitates, aut monasteriorum curas sine vlla repulsa ascenderunt. Ex quibus, duo de Monasterio Crucis litterati viri, alter ad Episcopatum Aruernensem, alter ad gubernationem Monasterij S. Laurentij Aruernen., Apostolica auctoritate assumpti sunt.* &c. Epist. 31 Quinimo Oldradi. I. C. opinione, cooptatur licitè ad Cœnobij Præ-

Literæ Pontificiæ die. 15. Decemb. Ao. 3. Pontificat.

Thomas Scroope, Anglus, Dromorensis Episcopus, Librum contexuit, De Carmelitani Ordinis primordijs & dignitate.

Bullæ Pij. 2. die. 5. Decemb. 1459 pro Carmelitis. Et. 22. Ianuar. 1462.

Arculphus, Episcopus Gallus, singulatim descripsit Hierosolymit. Vrbem, & alia loca Terræ sanctæ, quæ olim piè visitarat Libello autographo, qui est in Abbatia S. Germani Parisien.

Patriarcha Hierosolymit.

S. Antonij, Eremitæ, de Monachis, elogium.

Vt Piscis sine aqua, Ita nec Monachos sine Claustro D. Hieronym.

Abbatia de S. Columbe, lez Sens Huius S. Columbæ Abbati rescribit Innocentius 3. in Cap. ex parte. De Decim.

Abbatia du Bourgdieux, ou Bourg de Deolz, en Berry.

bij Præfecturam, qui priùs ab ipso digressus, mutata etiam Veste, postea deprecatus sit culpam, & impetrata venia, in Monasterium redierit. Iuris Responso. 202. Prudens nimirum hæc est Religiosorum hominum Politĩa, ne Monasterio extrudatur quis ob crimen quantumcūq;, sed censoria vel pœnæ animaduersione in melius emendetur, potiùs quàm abdicatione proscriptus, Apostasiam incurrat. Gregorij. 9. Cap. vlt. De Regular. Can. Abbates Caus. 18. Quæst. 2. Speculat. In Tit. De stat. monach. Vers. 23. Ancharan. in Respon. 352. Eòdem vergit Decretum Prouincialis Biturigum Synodi An. 1584. Mens. Septemb. Isthinc porro casum vnum excipiunt Cælestini Fratres sua Lege maioribus in Comitijs Patrum sic dictata An. 1589. *Fratres fugitiui & apostatæ, qui se matrimonij, durante Apostasia, vinculo iunxerint, si ad Monasteria nostra reuertantur, non recipiantur, sed ad summum Pontificem remittantur, vt eius absolutione gaudeant.* A quibus haud abludit prorsus suprema Ordinis Amplissi. Sententia, aduersus cœnobitam erraticum, qui castrensi Militiæ nomen dedisset, excursorem, militari etiam in sago comprehensum, criminis reum. Hunc quippe Latrunculator, Cœnobij repetundi iure, Foríque præscriptione cassum iudicarat. Senatus pariter ex prouocatione aditus, rectè iudicatum pronuntiauit, Duodecimo Kalend. Februar. An. 1547.

Concilium Bituricense.

Articuli confirmati in Capitulo generali Cœlestinorum An. 1589.

Il y a aussi Bulle de Leô 10. de l'an 1516. le 1 iour d'Octobre, transcripte entierement par Beerius en sa Decision 69. Par laquelle Bulle à la supplication du Roy de France contre son Clergé, il est ordonné que les Clercs delinquãs serõt punissables par les Iuges Royaux, si tempore perpetrati eorũ delicti & per 4 menses ante non incessserint in habitu & tonsura clericali. Iuxta Cap. perpendimus. De sentent. excommun.

Lutetianæ Curiæ Placitum die. 21. Ianuar. An. 1547. contra desertorem Monasterij, militiæque sectatorem errabundum, qui ideo Monasterij sui, foríque priuilegio summotus est. Ex Lib. 2. Placitorum Curiæ, Ioh. Lucij, Tit. 2.

I. Ne avtem Monastico otio, ad fœda istiusmodi erronum transfugia, abutantur cucullati adolescentès, Monasterij Præfectus rem literariam prouehere tenetur intra Monasticos parietes: vt sacræ Disciplinæ neruum firmissimo hoc præsidio retineat, simul & iuris beneficijque sui Sacerdotijs dignos Cœnobitas efficiat. Nam, curante eo, prælegendi sunt Monasticæ pubi melioris notę Auctores à professore literarum, cui eam prouinciam Cœnobiarcha delegarit. Hoc quidem ita, vt Grammaticam pueros rudioresque, Theologiam grādiores edoceat. Ne verò pij huius procurationem officij negligat religiosus Abba, seculiuè fiduciarius, cautim obseruare debent Fiscales Actores, illúmque, Regia manu in profanos Cœnobij fundos iniecta, ceu aculeo quodam, exti-

Art. 8. Reformationis *de l'Vniuersité de Paris de l'an 1600.* Tit. Statutorum facultatis Theologicæ, nemo siue Monachus siue secularis ad Bachalaureatum admittatur, nisi per annos 5. ab Artium Magisterio Theologiæ operam nauarit & ætatis suæ annum 30 attigerit.

Art. 9. Seculares & Monachi possidentes, temporis studij fidem faciant publicis Instrumentis: Mendicantes id præstent eorum testimonio, sub quib. meruerint.

Benedictinæ Constitutionis, à Benedicto 12. P. latæ Cap. 8. Monachi, sicut cæteri clerici possunt ad gradus & honores scientiæ Theologiæ & Iuris Canonici promoueri.

Le Mardy 27. de May 1603. au roolle de Poictou, plaidans Germain, pour les Religieux Prieur & Conuent de l'Abbaye de S. Nicolas lez Angers, appellans comme d'abus de l'Official d'Angers. Et Augustin Choppin pour frere Pierre Damecourt Religieux dudit Conuent, Escolier en l'Vniuersité de Paris intimé. La Cour sur l'appel comme d'abus, mettant les parties hors de Cour & de procez, ordonne que les appellans payeront à l'intimé sa pension scolastique & d'estude en ladite Vniuersité. Et au surplus que l'exemption desdits Religieux Benedictins ab Episcopis & ordinarijs, sera gardee & entretenue.

Titularios. vel Commendatarius Abbas.

mulare: & quanram huic negotio operam diligentiámq; impenderinr, certiores facere summos quosque, & Senatorios Galliarum magistratus. De eo recentia extant Principum nostrorum Edicta, præter Synodicas Laterani, & Tridenti sanctiones, quas memorauimus Lib. I. Ecclesiast. Polit. foren. Regium quippe est, nedum Pontificium, munus, Pacis artes colere, non minùs quàm Belli: ac subditos cunctos, optimo hoc Reipublicæ seminario ad politiorem vitæ cultum adigere. Sicuti à Nobis scriptum est, Lib. 3. DOMANII Gallici. Memphyticis vtiq; sacerdotibus delata fuit quódam Sparta hæc literariæ Professionis obeundæ. Diodoro teste, Ret. antiq. Lib. 2. Cap. 3. Ita Karolus Mag. puerilis Scholæ præfecturam tribuit Sacerdotali, & monastico Ordini, Francica Lege. Lib. 1. Cap. 68. De ministris Altaris Dei, & de Schola. Paternæ dehinc, auitæque Politiæ æmuli Ludouicus Pius, & Lotharius Impp. promouerunt publica liberalioris Doctrinæ Gymnasia, in eáque principatum seu Magisterium Episcopis addixerunt, Cleróq; ipsis militanti. Lib. 2. Legis Francicæ. Cap. 5. Vers. *scholæ sanè ad filios, & ministros Ecclesiæ instruendos &c.* Ac ne monasticæ isthîc Disciplinæ fines transiliam, de qua susceptus est sermo, Clemens. 5. Pontifex, acto Viennæ Allobrogum Concilio Præsulum Christianorum, cauit obnixè, cœnobitas à domestico literatum Magistro & doctore priuatim imbui, expolirique mansuetioribus Musis. Clemét. 1. §. penul. De stat. monach. Neque has Religiosæ exercitationis studijque partes omisit Benedictus. 12. P., Cap. 6. monasticarum Constitutionum: nec Agrippinensis Vbiorum Synodus habita An. 1536. De vita monastica, Cap. 30. 31. Quibus adhærent nuper statuta, frequenti Ordinis conuentu Benedictini Exemptorum, An. 1581. Tit. De literarum palæstra, Art. 41. Consonat ijs similiter Ordinis Constitutio B. Antonij Viennensis, *Quòd libri Theologiæ non veniunt sub nomine spolij, sed debent reponi in Libraria Monasterij.* Quinetiam cœnobij Antistes suis Legibus districtè monetur, compellitúrque, selectos, in publica Musæa, cœnobitas amandare, suis impendijs alendos & erudiendos, tempore his Mineruæ sactis præfinito. Vt Benedictus. 12. P. constituit, cap. 7. 8. 21. *De pensionibus studentium soluendis*, Et Agrippinensis Concilij Præsules, cap. 7. De vita monast. Post Lateranense œcumenicum, quod Innocentij. 3. auspicijs conuocatum est, Tit. de Magistris Cap. penul. §. verùm. De eadem scholasticorum Cœnobitarum in Academias missione, delibamus nonnulla, Lib. 3. Ecclesiast. Polit. foren.

Lateranense, & Tridentinum Concilia.

Tit. 5. Art. 12.
Lib. 1. Sac. Polit.

Lib. 3. Tit. 19. Art. 6.
Et toto Tit. 27.

Cap. 68. Lib. 1. Vers. Et vt scholæ legentium puerorum fiant, Psalmos, notas, cantus, computum, Grammaticam per singula Monasteria, vel Episcopia, & libros Catholicos bene & emendatè sciant &c.

Viennense Conciliũ, Vers. Rursus vt monachis, proficiendi in scientia, via opportuna non desit &c.

Coloniense Conciliũ prouinciale. Tomo. 4. Concil.

Statuta Ordinis S. Antonij *de Viennois.*

Synodus Coloniensis Prouinciæ.

Tit. 5. Art. 18.

* speculatiuæ.

MONASTICÆ demum ac * theoriticæ vitæ solatio quodam, 9
eroganda sunt literatis Monachis à Cœnobiarcha, suæ beneficia

Ecclesiæ,

Idem cautum Turonica Synodo prouinciali Mense Septemb. 1583. Beneficia à Monasterijs dependentia Religiosis ipsorum conferri, vt panem filiorum alieni non manducent.

Le Mardy 11 de Iuillet 1601. il a esté iugé au Roolle de Chartres, plaidant Fauereau pour l'Abbé & Conuent de Vierzon en Berry, appelans du Bail iudiciaire faict de leurs reuenus, par le Receueur des Decimes, à la charge de la portion Monachale d'vn des Religieux, Curé. Et Tronco pour ledit Religieux, qui confessoit bien auoir ladite Cure, mais l'Abbé & Conuent y prenans la pluspart des disines,

Il luy demeuroit peu pour s'entretenir en ſadite Cure, & pource vouloit encores auoir ſa portion monachale, comme ſimple Cloiſtrier. Il a eſté, ioquam, iugé en emendant ledict iugement du Bally de Berry, que ledict Religieux n'auroit point de portion monachale, tant qu'il auroit quelque benefice dependant dudict Monaſtere.

Non Monachus in Prælatum regularem eligi non poteſt Cap. cum ad noſtram Cap. cum cauſam Cap. Cum in Magiſtrum. De elect. Nam Monachi non eligunt clericos ad ſuas dignitates. Cap. omnis 18 quæſt. 1. Can. ſicut ſacerdotes 2. quæſt. 7. nec in Abbatem eligi non poteſt, niſi inſtructus in regula monachali Cap. officij tui. De elect.

Nicolai 4. P. Bulla ad Cluniacenſes edita 2. Idus Septembres An. 1290. Nullos niſi Cluniacenſ Ordinis Religioſus, in Cluniacenſi Ordine Beneficium habere debet. Idem cautum eſt Bulla Gregorij XI. P. ad Cluniacenſes. Auenione Idib. Ianuarijs Pontificatus An 6.

Eccleſiæ, præcipuo quodam ac eximio iure. Durum Romanis ethnicis videbatur, publicanos, Viceſimæ nomine, inſeri paternæ in filios hæreditati: nec ſine piaculo, ſanctiſſimas neceſſitudines, velut intercedente Viceſima, ſcindi: aut tanti eſſe Vectigal iſtud, quod liberos ac parentes faceret extraneos. At quantò acerbius, eccleſiaſtica patris Abbæ Munera in alios conferri, quàm eius nutritios, filióſque ſpiritales, qui religioſa votiui Obſequij profeſſione illum venerentur? Apoſtolico Innocentij. 3. Reſcripto, Poſſeſſiones De reb. Eccleſ. non alienan. Verſ. *aut Eccleſias, in quibus Monachi miniſtrare conſueuerunt, Clericis, vel Laicis adſignare.* Imò nec alterius quidem Cœnobij alumnis tranſcribi æquum eſt inferiora Monaſtici templi Sacerdotia, quæ natis ipſis, indigeníſque debentur, potiùs quàm adſcititijs colonis. Vt Bonifacius. 8. P. edixit, Cap. cùm ſingula §. prohibemus De præben. Quod & Clemens. 5. P. Viennenſis Synodi decreto ſeruatum voluit, & Benedictus. 12. ſucceſſor, Monaſtica Lege ratum eſſe iuſſit, cap. 31. Benedictinæ ad Monachos nigros Sanctionis. Id quoque Iudicijs definitum eſt Aquitanici Senatus. 7. Idus Septemb. An. 1504. Apud Boërium, Deciſ. Burdigalen. 260. Iiſdem congruunt *Statuta*, Congregationis Benedictinorum Exemptorum reſtitutoria, quæ, publicato Volumine, peruia Lectoribus proſtant. Tit. 1. De Eccleſia, Art. 27. Vbi citatur conſimile S.C. Prætorianum, poſtridie Nonas Apriles An. 1580. Neque ab his diſſentit familiaris Rhodiorum Equitum Conſtitutio, à Fr. Claudio *de la Sangle*, Ordinis Magiſtro, edita, in hunc modum. *Omnia beneficia Eccleſiaſtica noſtri Ordinis, quorum collatio aut præſentatio ad noſtrum Ordinem pertinet, nullis conferantur, aut nulli ad ea præſententur, niſi ſint Fratres ipſum Ordinem profeſſi.* Cui planè conſentanea eſt alia ſacræ ipſius Militiæ Sanctio iſthæc, eodem Legiſlatore. *Nullus Frater, Ordinis noſtri, cuiuſuis conditionis fuerit, Commendam de gratia, aut de cabimento habere poſſit, niſi poſt ſumptum noſtri Ordinis habitum, & quinque annos à profeſſione facta, nec Penſionem aut Membrum, niſi tres annos in Conuentu noſtro moram traxerit, continuos, aut per interualla, ac ius paſſagij ſoluerit.* &c. Si igitur difficilis ſcopuloſáque eſt cœnobitæ in aliud cænobium emigratio atque tranſlatio, ad huius Sacerdotia aſſequenda, (ex Cap. 10. Chalcedonenſis, &. 27. Agathenſis Synodorum) Longè infirmiùs, ſeculi Clericus *Regulare* ſacerdotium præripuerit cucullato ſacerdoti. Eòdem recidunt, quæ in perpetuas ſacrorum huiuſmodi Munerum commendationes Fiduciáſque antea executi ſumus. Interim ſcitu dignum eſt, Beneficiariam Eccle-

Plinius, in Panegyrico Traiani.

Clement. Ne in agro §. cæterum Verſ. ſanè Prioratus De ſtat. monach.

Burdigalenſis Curiæ Areſtum die. 7. Septemb. 1504.

Magni Conſilij regij Placitum Die 6. April. 1580.

Statuta Ordinis Domus Hoſpitalis Hieruſalem. Tit. De Commendis & Adminiſtrationib.

Cabimentum, i, Commenda, Fratri ſuo ordine conceſſa, de qua rationem probè reddere poſſit.

Synodico Can. ſi quis iam tranſlatus. 21. Quæſt. 2. Can. monachum. 20. quæſt. 4. Cap. vlt. De regular. In. Antiq.

Commendæ regularium Beneficiorum, ſecularibus factæ.

Lis mota in magno Regis Consilio, an Gulielmitæ monachi, aliàs *Albi Mantelli*, sint Ordine ipso & Regula Benedictini, an verò Eremitæ Augustiniani. De quo, Nos obiter Tit. superiore, Art. 5.

siæ in litem incidisse nuper quæstionem status Vilhelmitarum Sodalium apud PRÆTORIANOS PATRES, nûm ipsi Sacerdotiorum incapaces forent, tanquam Eremitæ Augustiniani, paupercu-li: an verò capaces, tanquam Benedictini, Diuíque Benedicti Regulæ primitus addicti. Intendebat enim Mathurini Fratris, Vilhelmitæ, aduersarius, Sectæ huius auctore Vilhelmo Aquitanorum Duce exortum fuisse ac propagatum Ordinem Eremitarum B. Augustini: qui sacram Paupertatem omnino professi, arceantur etiam priuatis Ecclesiæ Muneribus ac beneficijs. Vt refert Volaterranus, Anthropologiæ lib. 21. Vnde fortiùs adhuc colligebat ille primo intuitu, Vilhelmitam, Benedictini sacerdotij competitorem, non esse audiendum. Sed prolixam hanc originis Monasticarum Familiarum nubeculam discussit Samso Hayus, Vilhelmitanæ Sectæ, erudito Libello, in publicum emisso pridem: Quo, veteribus Sanctæ Sedis Codicillis fretus, ostendit indubiè, Vilhelmitas, canonica Norma sua, Benedictinos perstare, nec vllatenus Eremitas Augustinianos. Id quod graphicè adeo exprimunt Vrbani 4. Pontif. Tabulæ percelebres, *Ad Priorem & Fratres Ordinis S. Gulielmi*, decimo Kalend. Februar. An. 1263. hac verborum dialecto. *Vrbanus, &c. Sanè petitio vestra nobis exhibita continebat, quòd licet vos Ordinis S. Benedicti regulari Obseruantia adstricti sitis, nonnulli tamen ex vobis, assumpta audacia: quòd sub leuiori pugna de antiqui hostis versutijs facilius triumphabunt, humanæ fragilitatis seducti consilio, ad mitioris Obseruantiam Ordinis adspirantes, ad Ordinem Fratrum Eremitarum Ordinis S. Augustini proprio motu se transferre præsumpserint &c. Nos igitur pijs vestris supplicationibus annuentes, ne quis, postquam in Ordine vestro votum professionis emiserit, ad præfatum Ordinem Eremitarum, absque prad. Sedis licentia speciali, se transferre valeat, auctoritate præsentium inhibemus &c.* Itaque, vt rem in pauca conferam, Regij in Prætorio Consiliarij, litigiosum Cœnobioli Benedictini Primarum Vilhelmitæ adiudicarunt, vtpote Benedictino, nec Eremiticam Augustinianorum vitam ac mendicitatem votis amplexo. Suprema sententia. 3. Nonas Apriles An. 1599. de controuerso iure monastici Primatus Transij, qui Ebronio, Benedictinæ Sectæ, Monasterio contribuitur. Nec absimile factum est ab ijsdem S. Consultum pro Ordine Cruciferorum, Augustinianæ Regulæ, Martio Mens. Eod. An. Tametsi enim *Prioratus* competitor B. Iohannis Dommartini, Crucifero opponeret Ludou. Paruo rigidiorem suam vulgari Augustiniana legem normámque, opum exclusoriam, sacrarum æquè, ac profanarum: Placuit tamen Prætoriano Senatui, Cruciferos, ecclesiasticis beneficijs, perinde ac Augustiniani Ordinis alios quosuis, donari, fruíque posse. Decreto ex possessoria lite, quam Dn. Grangius senator collegis suis enucleabat. Hæc CRVCIFERORVM Familia conditorem ciet sacræ Solymæ Præsulem Cyriacum: qui priùs Iudas dictus, ostendit Helenæ Augustæ

Bulla Vrbani. 4. P. die. 21. Ianuar. An. 2. Pontificat. Pro Albis Mantellis. Cui conformis est Alexandri. 4. Bulla, xj. Calend. Septemb. An. 2. Pontific.

Ad S. Augustini Regulam Expositio legitur Hugonis de S. Victore Cui Hugoni D. Bernardus rescripsit, Epist. 77.

Arestum Magni Consilij die. 3. April. 1599. pro Mathurino *Le Frere, de l'Ordre des Guillemins, ou Blancs-Manteaux, nommé par M. d'Ambeise, Maistre des requestes, Indultaire de la Cour de Parlement, au Prioré de Traas, dependant de l'Abbaye d'Euron, au Maine.*

Fr. Ludouicus *Petit*, religiosus S. Crucis, Ordinis S. Augustini. Quem aduersarius contendebat, verè ex eo Ordine non esse, sed arctiori lege Augustiniana, ab omnium Beneficiorum susceptione excludi.

Cruciferorum Ordinis monastici origo.

guftæ locum, in quo CRUX CHRISTI iaceret: ex eáque, miraculorum ſpectaculo, conuerſus ad Chriſtianam Fidem, illo fungitur Epiſcopatu, ac Martyrio demùm, 4. Nonas Mart. An. 365. Qui verò poſteris ſeculis aſſumpti ſunt ad Cathedram PETRI, Alexander. 3. & ambo Innocentij. 3. 4. illum Ordinem comprobarunt, varijs additis Priuilegijs. Vt Martiniana, & Sabellici Hiſtoria perſpicuum fit: cum noua monaſticarum Religionum Deſcriptione Pet. Moriſij, Ieſuatæ Hieronymiani, Cap. 31. At priuatus Familiæ Cruciferorum Codex* autographus, quem euolui, orditur ab illo Innocentio. 4. ſuíque Inſtituti auſpicia deſumit à Pontificio ipſius Diplomate. 10. Kalend. Nouembres An. 1248. apud Lugdunum Galliæ Vrbem, in qua Oecumenicum tunc Chriſtianæ Eccleſiæ Concilium agebatur.

Die. 4. Mart. An. 365. martyrio coronatus Hieroſolymorum Epiſcopus Cyriacus.

*manu ſcriptus.

Apoſtolica Bulla die. 23. Octob. An. 1248.

10. COENOBIARCHÆ item, monaſticiuè Conuentus Primati neceſſe eſt, ordinari intra annum, & ad presbyterij vſque gradum erigi, promoueri. Ab Synodo Viennenſi, cap. ne in agro. §. cæterum De ſtat. monach. Annariæ autem huic Legi ſi non paruerit nouus Cœnobij, Primatuſuè monaſtici beneficiarius, omnes ex eo perceptos fructus reſtituere tenebitur. Regia Frãcorum Conſtitutione Bleſenſi perlata An. 1579. §. 9. Iuxta Pontificium Bonifacij. 8. Caput, commiſſa De elect. Verſ. *teneberis ad reſtitutionem fructuum eorumdem, cùm eos receperis fraudulenter.* Ad ſuam quoque curam & ſollicitudinem reuocare debet Archimandrita inferiores ſubdiróſq; Cœnobio ſuo Primatus monaſticos: vti à ſingulis Primaribus officioſè probéq; tractentur, adminiſtrentur. Ducto argumento, ex Cap. Ordinarij De offic. ordin. In. 6. Et. §. Ordinarij autem inquirãt De Pacif. poſſeſſ. In Pragmat. Sanct. Ac propterea Regij Conſilij PATRES contradicto iudicio decreuerunt, poſtulante N. Eſcoubleo Ædis Iouinij Cœnobiarcha, minores Præfectos monaſticorũ Cõuentuũ, qui ſuo Cœnobio obnoxij erant, maioribus huiuſce Comitijs adeſſe in poſterum, fidem facturos ſacratarum collationũ, iuríſque peculiaris in ſuum quemlibet *Prioratum*: Alioqui in abſentes & contumaces, talium Sacerdotiorum reditus ſequeſtrò deponi Regia manu. Saluo eo, vt ſequeſtrationi fructuum qui intercederent, Prætorianum Senatum adirent, cauſæ diſceptatorem Iudicẽque legitimum. Areſto Mai. Menſ. An. 1599. Dubitationem certè iſthîc mouebat *ſecularis* Primatum inferiorum conditio, *regulari* Sacerdotio inhærentium perpetua Fiducia: Qui ideo minimè cogẽdi videbantur, ſolenni monachorum Congreſſui præſto eſſe, ſed annuas tantùm pecunias, pro more, ſuperiori debitas Monaſterio appendere. Ex Senatorio Luteriæ decreto. 5. Idus Maias An. 1515. quodloh. Paponius citat, Areſtor. Lib. 1. Tit. 7. Aſt cõcedamus vtiq;, Fiduciariam *Prioratus* poſſidẽdi cauſam Monaſticæ adæquari Moribus Gallicis, ſecundùm Panormit. ad Cap. cùm nobis olim De elect. Et quæ Rebuffus congeſſit in Tract. De pacif. poſſeſſ. Fatea-

Franciſcum Edictum ſuper Articulis propoſitis in Statibus generalibus Franciæ, apud Bleſos.

Placitum Magni Conſilij, au rapport de M. Halegre, que l'Abbé de S. Ionin, en Poictou, auroit commiſſion, pour faire appeller tous les Prieurs dependans de ſon Abbaye au Chapitre general d'icelle, pour exhiber leurs tiltres de prouiſions: & à faute de ce, permis faire ſaiſir leur temporel &c.

Parlamenti Pariſien. Areſtum die xj. Maij. 1515. pro Prioribus Commendatarijs.

Rebuff. in Nom. 36. & ſeqq.

Les sœurs Augustines de la Fere en Picardie, pres le mont de Caluaire, fondees par Dame Marie de Luxembourg.

Les Abbez & Conuent de S. Iehan de Laon, dotez & priuilegiez par Raoul, sire de Coucy & de Marle 1246.

mur etiam, Clericos, qui nulla deuincti sint peculiari Regula, publicos Monachorum Confessus non agnoscere, vel adire. Superioris tamen interest Cœnobiarchæ, inferiores saltem monasticorum Templorum Sacerdotes, singulatiáque eorum iura obiter nosse: ne Ecclesiastico munere prorsus indigni, monasticas gerant Præfecturas. Sumpta Innocentij. 3. ratione in Laterana Synodo, Cap. graue De præben. Cap. sicut De accusat.

Iehan Cheualier seigneur Vicomte de Han, donna l'an 1269. les eaux estans à l'entour de leur maison, à la reseruation de la haute & basse Iustice, aux Religieux, Abbé & Conuent de nostre Dame de Han.

De hac redituum Ecclesiasticorum partitione & dispensatione, Nos Lib 3. Sac. Polit. Tit. 3. Art. 23.

Romanum Concilium, tempore Constantini Mag Ex Tomo. 1. Concil.

Prioré de S. Iehan de Vendeuil, au diocese de Noyon, dependant de l'abbaye S. Vincent de Laon.

Lib. 3. Sacræ Polit. Tit. 3. Art. 25.

Principis Ordinario, die. 6. Octob. An. 1385.

Symmachus, Pontif. Max.

HAVD leuiori pietatis officio, & exemplo minotibus profuturo, debet *Abba* seponere condereque quadrantem omnium Cœnobij redituum: quem scilicet Pauperum alimoniæ deuoueat, Monasticorúmque ædificiorum refectioni. Sic enim partiundi Templorum prouentus annui, vt suam egeni, sacrarúmque vicissim Ædium fabrica, & fultura portionem vindicent. Cap. 4. Romanæ Synodi, quæ Syluestro Apostolicum solium tenente, celebrata est. Item Can. quatuor Can. de reditibus Can. mos est Caus. 12. Quæst. 2. Inopibus præsertim sustentandis Ecclesiasticæ sunt dicatæ facultates. Toto Lib. 3. & 4. Apostolicarum Constitutionum, quas B. Clemens contexuit. Eum in sensum trahitur Karoli Mag. Lex Francica, è Gangrensi Concilio, Ne sacræ Fidelium oblationes paupetibus eripiantur. Lib. 1. Cap. 46. DE OBLATIS PAVPERVM. Basilicæ pariter Diuûm rèfectionem, fulturámque Reges Galli piè religioséque procurarunt. Nam, vt prætercam quę alibi subnotaui nostrorum Edicta Principum, Senatúsque Consulta, Karolus. 6. percelebrem tulit in Sacerdotes Constitutionem, qui Ecclesiasticas domos ruinosas, desertásq; patetentur, nec in earum instaurationem sacras obuentiones conferrent. Decreuit enim Rex, profana Ecclesiæ latifundia publicè possideri, & redactis inde pensionibus labentia Delubrûm tecta ædificiáque refici ac fulciri, egenos humanè liberalitérque educari. Regia Sanctione pridie Nonas Octobres An. 1385. quæ interseritur Stylo *Parlamentari*, 3. Parte. Sûmi enim Orbis Monarchæ in vnum communéque cum Pontificibus vòtum conspirant fouendæ tegendæque Ecclesię. Quod & innuere videtur solennis Christianorum Cæsarum, Regúmque ceremonia vetus, ac reuerentia in Celsissimam Sedem, cuius meminit Symmachus Episcopus Roman. in Apologetico aduersus Impetatorem Anastasium. *Omnes*, inſit, *Catholici Principes, siue cùm Imperij gubernacula susceperunt, siue cùm Apostolicæ Sedi nouos agnouerunt Præsules institutos, ad eam suâ protinus scripta miserunt, vt se docerent eius esse consortes. Itaque qui hoc non fecerũt, ab eadem seipsos profitentur alienos. Quod de chartis quoque tuis apud te etiam possumus adstruere, nisi te æmulum, & reum, & inimicum vitaremus, & iudicem &c.* 11.

REGVLARIS itidem Hierarchia *Abbates* monet, inferiores Primatus monasticos sigillatim inuisere, aut horum Visitatores, frequenti 12.

frequenti Ordinis Conuentu, legendos curare qualibet trieteride: Qui in illis regionatim lustrandis, emendanda corrigant, proposita palam testitutaque veteri Disciplina. Ex Lateranensi Concilio, cui Innocentius. 3. præsedit. Cap. penul. §. ordinentur De stat. monach. Et Honorij. 3. Cap. vlt. Eod. Tit. Censorium quidem istud in subditas Ecclesias Munus, generatim explicatur Decretali lege Procurationes §. porro Visitationis officium exercentes De censib. Episcopali necnon, Diaconi vè maioris Visitationi sua munia præscripserunt seriatim Oxoniensis Anglica Synodus, præside Stephano Archiepiscopo, & Vbiorum Agrippinense Concilium An. 1549. Ast Cœnobitica Visitatorum censura, qua de agimus, velut in speculo, expressa cernitur, Synodica Tridenti Sessione. 25. Decreto de Regular. Cap. 8. Questus est vtique olim Yuo Carnutum Præsul, Archidiaconum, in circumeundis obnoxiorum Templorum Parœcijs, abusum eo sacris Censoris officio, publicámque ipsius functionem priuatis suis commodis, ne dicam sordibus, polluisse. Epist. 73. Qualis perrara expostulatio est in Monasticos Ordinis sui Visitatores. Quoniam verò à Clericis seculi *Regulares* Casæ occupantur pleræque in Gallia, quarum lustratio censuráque illis Monastica infesta est, iamdudum obtinuêre Cisterciensis Familiæ Proceres cucullati, Pontificio Regióque permissu, vt Cœnobia *secularibus* commendata Clericis, liberè inuiserent, grauíque imperio de profanis eorum reditibus, necessariam in rem Cœnobiorum ipsorum, statuerent. Sicuti colligere est Apostolicis Xysti. 4. Codicillis in fiduciarios Monasteriorũ possessores, Quarto Idus Martias An. 1475. Quibus Codicillis Franciscus. 1. &. 2. Galliarum reges vicissim assensum suum interposuêre: Prior, Literis. 4. Kalend. Sextiles An. 1542. promulgatis in Curia Parisiorum. 13. Kal. Nouemb. An. 1556. Secundus autem, Rescripto pridie Idus Octob. An. 1559. quod Senatus publica in Acta regessit Sexto Calend. Quintiles. 1560. Nec mirum herclè, cùm Alexander. 3., suo iamdum æuo, Cistercienses notarit, à prisca seueritate sanctitatéque Morum degeneres (Cap. Recolentes De stat. monach.) Quos etiá, Petrus Venerabilis, paulò antea superbi fastus haud obscurè insimularat. Lib. 3. Epist. 28. ad Bernardũ Abbatem Claræuallis. Planè Aulicus Francorum Senatus rata manere decreuit, iussit, quæ PATRES cunque Cistercienses, visendis municipatim Sectæ suæ Cœnobijs, pro re nata constituissent. S. Consulto postridie Nonas Quintiles An. 1568. quod Lutetianæ Curiæ Regestis inscriptum fuit ex Diplomate, Quindecimo Kalend. Octobres subseq. Atque obiter explorandum, alios Cœnobiticæ piæ Visitationis opera defungi non posse, quàm, eodem ex Ordine, Magistratus. Cap. penult. Ibíque Panormit. De stat. monach. Verùm si longè à sacra Prouincia absit eiusce Præfectus, suæ putà Reipubl. ergô, id tum muneris subsidio demandatur alienæ Familiæ Cœnobitis: modò

Visitatio & Reformatio minorum Prioratuum, & Monasteriorum Qualis in Benedictino Ordine statuitur De Visitatoribus Cap. 1. Statutorũ Benedicti. 12. P. de Statu Monach. originorum.

Oxoniense, in Anglia, Concilium. Tomo. 3. Concil.

Concilium prouinciæ Coloniensis. Mart. Mens. An. 1549 sub Adolpho archipræsule. Concil. Volum. 4.

Aquitaniæ Dux Vilhelmus Odilonē Cluniaci Abbatem accersijt, cuiúsque interuentu & auctoritate in Cœnobio Angeriacensi, disciplinā Monachorum sub iugo regulari in melius restaurauit ex fragmento Aquitanicæ Histor.

Bulla Syxti. 4 die. 12. Mart An. 1475. in Cõmendatarios Cisterciensiũ Monaster Qui nullam habebunt Iurisdictionem, eiusuè executionē in d. Monasterijs, sed tota ad patrem Abbatē reducitur. Item quòd talia Monasteria, post mortem Commendatariorum, plenè & integraliter redeunt ad omnimodam Ordinis dispositionem, & prouisionem &c.

Regiæ Literæ die. 29. Iul 1542. publicatæ in Parlamento die. 20. Octob 1556 Aliæ itē, die 14. Octob 1559. Verificatæ in Curia die 26. Iunij seq.

Arestum Regij Consistorij die. 8. Iulij. 1568 Registratum in Curia Paris. die. 17. Septemb. eod An approbans Visitationes & Ordinationes Abbatum Visitatorum, Ordinis Cistercien. tam de reparatione ruinosarum Ædium, ex Bello ciuili, quam de Monialium ex illis translatione in alia Monasteria integra, nec ruinosa.

Benedictinæ vnius Regulæ consortibus, vel Augustinianæ. Ex peruulgata ratione Herennij Modestini, l. Vt gradatim §. quotiens penuria est eorum l. Honor. §. vlt. ff. De muner. & honor. l. generaliter §. spurios. ff. De decurion. l. sciendum §. 5. ff. De legation. l. 2. Cod. Qui ætat. se excus. Lib. 10. Ita obseruatum memini Senatorio Parisien. decreto. 15. Kalend: Sextiles An. 1597. ad supplicem libellum Vilhelmirani Collegij monastici: Cuius censendi curam emendandíque delegauit Ampliss. Curia, hac vice, Præfectis duobus, Cælestinorum alteri, alteri D. Germani, Pratensis: qui, vnà cum Vilhelmitis, eidem Benedictinæ Normæ alligantur. Eam autem CONSCRIPTI CURIÆ cautionem adiecerunt suo Decreto nominatim, ne ad exemplum traheretur: quòd Prouincialis Vilhelmitarum Præses, tunc temporis peregrè ad Flandros profectus esset, ex publica suæ Religionis causa. Neutri certè monasticorum Censorum generi licet, cœnobitas, qui ab ijs inuisuntur, *Regulari* quopiam Magistratu abdicare. Cap. in singulis, Et Cap. ea quæ De stat. monach. Excepto, si Visitator simul & Iudex quis designetur. Quo casu, huicipsi, Magistratum inferioribus abrogare, ius erit. Cap. dilectus De rescript. Cap. cùm. I. & A. De reiudic. Panorm. ad cita. Cap. penul. De stat. monach.

Placitum Curiæ Paris. die. 18 Iul. 1597. propter absentiam Patris prouincialis Alborum Mantellorum, Visitatoris eorum Ordinarij, committens eam Visitationem & reformationem, pro hac vice, Priori Abbatiæ S. Germani de Pratis, & Priori Celestinorum, sine præiudicio iurium & priuilegiorũ Ordin. Vilhelmitani.

Par Arrest du Parlement de Paris, du 31. Iuillet 1519 confirmatif, de 2. Sentences des Requestes du Palais, l'Euesque de Soissons s'est fait maintenir le droit de procuration, visitation, correction & discipline Ecclesiastique, Contre les Religieuses, Abbesses & Conuent de nostre Dame aux Nonains de Soissons, nonobstant leur Bulles Apostoliques d'exemption de ladite visitation, procuration & correction. Et par Arrest du Parlement de Rennes, de ce que par Arrest du priué Conseil ledit Euesque a esté maintenu & gardé en possession desdits droicts contre lesdites Religieuses, Abbesse & Conuent, nonobstant la production de leursdites Bulles d'exemption. C'est Arrest du 3. d'Octobre 1601. à Rennes, au profit de Messire Hierosme Hennequin à present Euesque de Soissons. Mais d'autant que lesdites Religieuses sont de l'Ordre S. Benoist, lesquelles comme exemptes se deuoient mettre en congregation, de laquelle les visiteurs de l'Ordre les deuoient visiter par le Concile de Trente, & par l'Art 27. de l'Edict de Blois, elles s'y sont mises, en se soubsmettant par Acte du 15. Iuillet 1601. à l'Ordre & Monastere de Frontenault, estant du mesme Ordre de S. Benoist exempt, suyuant ledit Edict de Blois & Concile, elles se sont pourueues par Requeste ciuile contre ce dernier Arrest de Bretagne, l'abbesse de Frontenault ioincte auec elles, & le tout euoqué & renuoyé au grand Conseil, où ladite Dame de Frontenault a toutes ses causes commises de long temps, tam in capite quàm in membris.

Il y a Arrest de la Cour, donné en la grand Chambre le 25. iour de Septemb. 1604. de visitation & reformation de l'Abbaye de S. Valery sur Somme, en Picardie, sur la requeste du Cardinal de Montalte, Abbé commendataire de ladite Abbaye. Lequel Arrest donné au rapport de Monsieur Desiandes, sedeuoit executer à la fin d'Octobre audit an 1604. par Monsieur Coqueley, Conseiller de la Cour, & le Prieur de S. Germain Desprez.

Par Arrest de la Cour du 2 Auril 1603 entre Maistre Claude Belot, Abbé commendataire de nostre Dame de Bretueil, Ordre de S. Benoist, diocese de Beauuais, & les Religieux, prieur & Conuent de ladite Abbaye. Il est dit que le reglement de viure & vestiaire & entretenement desdits Religieux parauant arresté par Arrest prouisional d'entre ledit Abbé & eux du 22. Iuin 1556. & transaction subsequents entre eux, sur l'execution dudit Arrest prouisional seront entretenus. Et qu'au surplus ladite Abbaye sera reformee tant au spirituel qu'au temporel, par Monsieur le Roullier conseiller de la cour & Freres N. Laurens & François Guignars Religieux de S. Germain Desprez, ores Reformateurs qui pourueyront aux reparations necessaires, aux ornements de l'Eglise, pour le seruice diuin, aux mœurs desdits Religieux, & à ce qui touche la celebration dudit seruice diuin. Et enioinct ausdits Religieux d'obeyr à l'Euesque de Beauuais leur Diocesain, sur les peines qui y appartiennent.

Prioris claustralis officium sicut vicarij, morte Episcopi expirat morte Abbatis, quando D. Prior fuisset positus per Abbam. secus si fuisset electus à toto conuentu, quia tunc non expiraret. Panorm. in Cap. 1. ne sed. vac. Arg. Cap. 2. De stat. regular. Et Clem. ne in agro §. cæterum De stat. monach. Francis. Marcus quæst. 1246. Parte 1.

SPECIATIM vtique Vallisscholarium Ordini tributa est sacræ Visitationis prærogatiua ab Honorio. 3. Christiani Orbis Pastore summo, Martij Luce. 7. An. 1218. in hanc sententiam. *Quòd scilicet tu, Fili Prior, & successores tui, omnibus Ecclesiis tui Ordinis, de more Cisterciensium, visitationis officium, sine vlla temporalium exactione, impendatis. Et tres primæ Filiæ ipsius Ordinis, visitandi Matrem, de more Cisterciensium Fratrũ, habeant facultatem: Ac quòd Priores Forinseci, semel in anno tempore statuto,* apud 13.

Val des Escolliers

Honoriano isto Rescripto pariter, cum Statutis Ordinis, confirmantur omnes Vallisscholarium possessiones, eorumque, vnà cum personis ipsorum, sub protectione Apostol. suscipiuntur.

Arrest de la grand Chambre à l'audience du Ieudy 8. de Ianuier 1587. plaidant Seruin pour vn Religieux du prieuré de S. Ladre lez Paris, appellant comme d'abus d'vne Ordonnance & Sentence du prieur de l'abbaye S. Victor lez Paris; par lequel Arrest, il est dit mal & abusiuement ordonné par ledit prieur & Religieux de S. Victor, pour lesquels Robert plaidoit. encores que ledit prioré de S. Lazare soit de mesme ordre de S. Augustin, comme S. Victor. Mais est denié qu'il soit membre dependant de S. Victor, ny de la congregation Victorienne reformee telle que S. Victor. Et lequel prioré apres auoir esté visité par l'Euesque de Paris, comme diocesain, ledit prieur de S. Victor y portãt enuie en a voulu punir lesdits Religieux de S. Ladre, comme ayans procuré à se faire visiter par l'Euesque, & l'a abdiqué & excommunié.

apud Ecclesiam vestram conuenientes in vnum, celebrent, more D. Cistercien-sium, Capitulum generale &c. Idem iuris postea Sodalitio huic reseruatum est à Pio. 2. Pontif. & Paulo. 2. in Solium successore proximo, tali Diplomatum clausulâ; *Quòd Prior Vallisscholarium, omnes Prioratus, domos, & loca Ordinis, & eorum personas visitare possit quotannis, & in melius reformare, & eos ad Capitulum generale annuatim conuocare &c.* Quarto Kalend. Iunias An. 1469. Nam præcipui quidem existunt Conuentus tres, Ordinis Principi obnoxij: Bonæuallis nempè, Belliregis, & Spinosæuallis Primatus monastici. Sed ei pariter Sectæ, minores accensentur Primates, seu *Priores* Bellicampi, Laudeuiorum, Rhemorum, Gerodesarti, Montium, Hasinchæ, Insulæ Trecensis, B. Catharinæ Parisien., Hannemontis, Parci-Haricuriæ, Longi-Iumelli, Marciaci, Regalisloci, Lauduni, Grangiæ, Choisellæ, S. Nicolai, Leodij, Dei memoriæ, de Lieuuis, Pontium, Pontissciss, Huffaliziæ. Inter has autem monasticas Cellas, fundata est Basilica D. Eligij ad Longiumellum; Parisiensis agri Vicum, An. 1235. Casa Dei sita apud Villammontium; Hannoniæ, in Cameracensi diœcesi, structa fuit, transcriptáque Vallisscholarium Familiæ, An. 1252. Marciaci itidem Fanum, in sacro Antistiodori Territorio, conditum inuenimus, dicatúmque Ordini isti, An. 1255. Templum Parci-Haricuriæ, apud Eburouices, excitatum, An. 1257. Ædes Nicolao sacratæ, ad Cordelas, in Vrbe Laudunensi Veromanduorum. An. 1263. Phanum B. Georgij de Granchia, in Pontificatu Senonensi, An. 1271. Regalisloci, ad Compendium oppidum, Domus monastica, in Episcopatu Suessionum, extructa An. 1303. Postrema verò, de Hannemonte, apud Carnutas, exædificata est An. 1038. Quam suis Legibus Disciplinæque restituit Fr. Iohan. Benedictus, Vallisscholarium Abba, Decimo sexto Kalend. Februar. An. 1557. Cuius de eo Constitutiones, Senatorijs Actis consignatæ sunt. 6. Idus Mart. posteriores. IAM ad alios Ordines progrediamur, qui obeundæ sacræ Visitationi assiduam nauant operam. *Fratribus* Eremitis D. Augustini Lege ita proditum est, *In Capitulo, quod debet de triennio in triennium celebrari, Generalis Prior, & Diffinitores ipsius Capituli eligant Visitatores probos & discretos: & eis committatur per Generalem & Diffinitores Visitationis officium totius Ordinis, vel aliquarum Prouinciarum, quæ magis indigeant.* Cap. 41. Constitutionum Monasticæ eius Familiæ. Nec eò secius, Gabriel Venetus, qui Eremitanæ huic Religioni addictus erat, defleuit morum corruptelam Augustinianæ suæ Societatis, pergraui ista ad Magistrum Ordinis Ægidium Viterbiensem Epistola. Incredibile dictu est, ait, quantum mihi veterem illam Patrum nostrorum disciplinam, mores, religionem, pietatem consideranti recens hoc nostrum viuendi propositum interdum non placeat: In quo, pro Nemoribus, Vrbes: pro Cauernis & Antris, Cœnobia & Cellæ: pro Literarum studijs, in plerisque inscitia: pro Cilicinis in-

Bulla Pauli. 2 die 19. Maij An. 1469.

Primariæ. 3. Filiolæ Ordinis Vallisscholarium, *le Prieur de Benuau, de Belleroy, & d'Espineuseual.*

Prioratus, & Membra dependentia, ab Abbatia & Ordine Vallisscholarium.

Vers S. Germain en Laye, le prioré de nostre D-me de Hene-ilr, membre dependant de l'Ordre du Val des Escolliers, fondé auec conuentualité de Religieux & ystroitte regularité.

Prioratus *du Parc de Harcourt*, Ebroicensis diœcesis, in Normania.

S Katharinæ Prioratus Lutetiani fundationem vide Tit. superiori, Art. 13. Abs quo Prioratu pendent vltimæ septem hæ Regulares Ecclesiæ Vallisscholarium.

Statuta reformationis Prioratus conuentualis B. Mariæ de Hannemonte, facta die. 17 Ianuar. 1557. Et verificata in Curia; die. 10. Mart. seq.

In has Constitutiones Frat. Augustinian. Heremitarum. Additiones factæ: Fr. Thoma, Priore generali Ordinis, alphabetica serie Eorumdem Statutorum Appendices alias subiecit Ambrosius de Cora, Prior summus Ordinis, sacræ Paginæ professor.

Gabriel. Eremita D. Augustini, Venetæ prouinciæ Præses.

dumentis, molliores Tunicæ succeſſere. Quod cùm viri illi ſanctiſſimi, qui Religionem tantis ſudoribus inchoarunt, de Cœlo proſpectant, non indignantur illi quidem (quando has animorum perturbationes ſemel exuêre) ſed miſereantur, neceſſe eſt, ſuam noſtrámque vicem, ſiquidem vereri poſſent, omnia ſic peſſum iri, vt Religionis ſimulachrum ſuæ vix agnoſci demum poſſet. Hæc ille. Reliquis inſuper MENDICANTIVM Sectis Monaſticis ſic inualuit priſca cenſoriæ Viſitationis diſciplina, vt *Regularis* etiam Præfectus quiſque iubeatur, ſeculi Fana parœciaca, quibus ſuperiore imperio præſit, circumire, luſtrare, ac inibi pœnæ animaduerſione digna punire. Bullato Leonis. 10. Reſcripto. 14. Kalend. Ianuar. An. 1516. cuius formula talis eſt. *Sacro approbante Concilio, ſtatuimus, quòd Fratres Mendicantes, eorum Superiores, alijque Prælati, parochiales Eccleſias, ad eoſdem Fratres ratione locorum ſuorum legitimè ſpectantes, quoad parochianorum curam & ſacramentorum adminiſtrationem, ſine tamen Viſitatorum inſolito grauamine vel impenſa, viſitare, & illarum curam gerentes, & delinquentes in ea, ſi religioſi fuerint, intra ſepta Regularis loci, ſeculares verò presbyteros, & Fratres huiuſmodi Beneficia obtinentes, liberè, tanquam ſuæ Iuriſdictioni ſubiectos, punire, Miſſam per eos celebrari facere, & ab eiſdem Prælatis ad proceſsiones ſolennes faciendas pro tempore requiſiti, dummodò eorum loca ſuburbana, vltra vnum milliare à Ciuitatibus reſpectiuè non ſint remota, accedere, necnon Superiores eorumdem Fratrum Fratres, quos ad audiendas confeſsiones ſubditorum eorumdem Prælatorum pro tempore elegerint, eiſdem Prælatis perſonaliter exhibere ac præſentare, ſi eos ſibi præſentari petierint, alioquin eorum Vicarijs, dummodò ad Prælatos vltra tres dietas accedere non cogantur, omnino teneantur, poſsintque illi per eoſdem Epiſcopos & Prælatos, ſuper ſufficienti literatura, & aliqua ſaltem huiuſmodi ſacramenti peritia duntaxat examinari, talibúſque præſentatis & admiſsis, vel etiam indebitè recuſatis confitentes, ſatisfeciſſe cenſeantur Conſtitutioni, Omnis vtriuſque ſexus, ipſique Fratres etiam forenſium confeſsiones audire valeant: Laicos autem, & clericos ſeculares à Sententijs ab homine latis nullatenus abſoluere præſumant. &c.*

Bulla Leonis. 10. in Concilio Lateranensi Die. 19. Decemb. An. 1516. De ſecularibus Fratrum Mendicantium Eccleſijs parochialibus.

At S. Iohannis Hieroſolymitani Eccleſias, quomodò viſitare poſſint Epiſcopi, & alij Superiores, in his quæ curam gerant animarum & adminiſtrationem ſacramentorum, Vide Lib. 2. Sacræ Polit. Tit. 8. Art. 22.

Innocentij. 3. Cap. Omnis vtriuſque De Peniten. & remiſſ.

IN HOC quoque genus, de Monaſtica Viſitatione, referuntur 14
Carmelitæ, primùm Eremicolæ, Helia Theſbite Religionis patriarcha: deinde in Collegium redacti ab Alberto Hieroſolymorum Antiſtite, & Romano Legato, qui Cœnobiticam ipſis Regulam ſcitè diſtinctéque præſtituit. Eam ſubinde Regulam ſanxêre Pontifices Max., Honorius. 3. An. 1217. Gregorius. 9. An. 1227. Innocentius. 4. An. 1244. Alexander. 4. An. 1255. Vrbanus. 4. An. 1261. & Bonifacius. 8. An. 1294. Quùm autem Carmelitanæ Leges, quinque Partibus conſtent, Romæ publico in Conuentu Ordinis recognitæ probatæque An. 1580. Voluitur Part. 2. Caput. 5. DE VISITATORIBVS, ET EORVM RECEPTIONE: ITEM DE MODO ET FORMA VISITANDI. Hic quippe Ordo Prouincias. 32. longè latéque complectitur, quæ cenſoria Delubrûm ſingulorum

Fratrum Ordinis de Monte Carmeli, Conſtitutiones, quæ iudicio Iohan. Baptiſtæ Caffardi de Senis, Prioris generalis, & Diffinitorum Capituli generalis Romæ celebrati An. 1580 die Penteçoſtes approbatæ ſunt, publicatæ, & ad normam Tridentini Concilij reductæ.

Albertus, patriarcha Hieroſolymitanus, & Romanæ Sedis Legatus.

rum

rum inspectione lustrationéque reguntur. In his putà habetur [1] Terræ sanctæ Prouincia, [2] D. Alberti Anglica, [3] [4] Narbonensis, [5] Romana, [6] Francica, [7] Germanica inferior, [8] Longobardica, [9] Aquitana, [10] Castulonensis, [11] Hibernica, [12] Massiliensis, [13] Scotica, [14] Hetrusca, [15] Veneta, [16] Tholosana, [17] Cathaloniæ, [18] Germanica superior, [19] Vasconiæ, [20] Turonica, [21] Saxonica, [22] Tarraconensis, [23] Neapolitana, [24] Lusitanica, [25] Romandiolæ, [26] Daciæ, [27] S. Angeli, [28] Bætica, [29] Bohemica, [30] Polonica, [31] Apuliæ, [32] Calabriæ.

Habet pariter Carmeliticus Ordo iste Prouinciam Discalceatorum, primam Regulã profitentium, & Congregationem Mantuaniam.

In Benedictina rursus Cælestinorum Secta Gallica, feruntur politicæ Constitutiones manu exaratæ, Lib.3. Cap. 10. *De Visitatione Monasteriorum*, *De Visitatione Prouincialis.* Præter quas, deinceps maiori in Congressu Ordinis decreta est eam in rem Sanctio An. 1567. hoc verborum tenore. *Prioribus, & Discretis, etiam si nil in ipsa Visitatione, quæ fit instante Capitulo generali, sint dicturi, præcipitur, coram Patribus visitatoribus comparere.* Ac primum quidem summúmque effloruit, apud Siculos, Cælestinorum Monasterium titulo S. Spiritus de Sulmona: Ex quo, velut è plantario, ad alia loca Fratres transferebantur. Bullata indice Chartula Benedicti.xj., Luce. 14. Mart. An.

Statuta Fratrum Cælestinorum Prouinciæ Franciæ.

Rogerius Lemouicus, ex nobilissima familia nepos Guillelmi de Capella *Taillefer* Archiepiscopi Tholosani, in Pago originis suæ dicto de Terna, Monasterium Ordinis Cælestinorum construxit, & dotauit omnibus suis bonis paternis: Xenodochium quoque in Marchia fundauit & dotauit vt pauperum & peregrinorum necessitati subueniret, floruit Anno. 1340.

Amé 8.1. Duc de Sauoye donna son Hostel de Sauoye sis à Lyon, aux Religieux Celestins, & commanda à Loys son fils d'y bastir l'Eglise & Conuent pour eux; ce qu'il fit auec dot & augmentation de reuenuz. Paradin Liure 3. Cap. 7. des Chroniques de Sauoye.

Celestins de Ternes, en la Haute Marche: Ausquels par tiltre de l'an. 1424 19. de May Iacques de Bourbon Roy de Hongrie, Ierusalem & de Sicile, Comte de la Marche & de Castres, estant à Montpeslier, il donna en aumosne 600. liures de rente perpetuelle à prendre sur les tailles seigneuriales de Gueret, Dahun, & Chenerailles, qui sont trois villes de la Marche. Et par autre tiltre du 12. May 1465. Iacques d'Armagnac Duc de Nemours fils de Eleonor de Bourbon, Comte de la Marche, il dõne ausdits Celestins pour & au lieu desdites 600. liures de rente, 100. liures de rente: assauoir. 30 liures de rente sur les emoluments des Greffes de Gueret & Dahun, & 70. liures sur la terre & seigneurie de la Baillie Ianjaza, qui estoit du domaine de la Marche, laquelle terre est baillee pour lesdites 70. liures de rente, le tout auec faculté de remeré perpetuel desdites 100 liures de rente, en payant 2. milliures à vne fois qui seront remployez en autre fonds. Tellement que apres la saisie de ladicte terre faicte par le Procureur du Roy comme domaniale, en l'an 1559. y eust Arrest du Parlement de Paris du 11 Aoust 1560 que par prouision lesdits Religieux, Prieur, & Conuent des Celestins jouyront de la dicte terre comme parauant, & leur en est faict mainleuee prouisionale, & au principal les parties appointées au Conseil.

1304. Sed Gallicæ Prouinciæ Cœnobium, præcipuum est B. Mariæ, apud Lutetiam, conditum An. 1352. Secundũ, Ambertinense, Virginis Matris nomine, etsi antiquius Parisiensi, structúmque An. 1300. Tertium, D. Petri de Castris, An. 1308. Quartum, Ternense, Dei Genitrici sacrum, An. 1338. Quintum B. Martialis, Gentilinense An. 1356. Columberiense sextum, D. Mariæ, An. 1361. Septimum Deiparæ Virginis, apud Senonas, An. 1366. Octauum almæ Triadis, ad Meduntam oppidum, An. 1376. Nonum B. Petri, Auenionense, an. 1393. Decimum B. Antonij, Ambianorum, An. 1401. Vndecimum B. Mariæ, apud Mediomatrices, An. 1402. Duodecimum sacræ Triadis, Villanouanum, ad Suessiones, An. 1404. Tertiumdecimum almæ Crucis, ad Offemontem Vicum, An. 1405. Quartumdecimum B. Trinitatis Marcossiaci agri, An. 1408. Quintumdecimum Sanctæ Triados, Vichiaci pagi. An. 1411. Sextumdeci-

Conuentuales Domus Celestinorum, Franciæ.

Celestini de Amberto.

Monasterium Castrorum, a Philippo. 4. rege, ex Prioratu quẽ a S. Crispini Abba Suessionensi acquisiuit in Monte castrorum, datus Celestinis.

Cœnobium de Ternis à Rogerio Aurelæ, tum Lemouicum, denique Biturigum Præsule fundatum.

Domus, de Gentilino condita ab Hanniballdo de Secano. Templum de Columberio,

mum Diuæ Mariæ, apud Lugdunum, An.1421. Septimumdecimum B.Mariæ de *Heesfria* ad Louanium, eod. An. Octauumdecimum S.Mariæ, Rothomagens. An.1445. Decimumnonum B. Catharinæ, de *Villario falleti*, An.1460. Vicesimum Diuæ Mariæ, *de Esclymonte*, An.1548. Totius verò Sodalitij huiusce titulus ab auctore desumitur Cælestino.5. P. qui, sponte deposito Pontificatu, rogantibus, vt eum repeteret, quasi vir sponsam, quam nec abdicare potuisset, Absit hoc, inquit, à me, vt inconsutilem CHRISTI tunicam diuidam, & in Ecclesia DEI schisma introducam. Sicuti certè Lex Euangelica veterem implet, ita Benedicti Regulam Cõstitutiones Cælestini. Ac, ne longiùs à proposito deflectar monastiæarum Visitationum argumento, eas Melitæ Insulæ sacri Milites districtè obseruant ac tuentur. Ab vetusta Anton. Fluuiani Lege œconomica, Magistri piæ Hierosolymorũ Militiæ, descripta hoc modo: *Iubemus, vt Priores, & Castellanus Emposta, in visitandis Prioratibus, ac Visitatores, in visitandis Commendis, moderatis expẽsis in Equitatu & famulis vtantur: ne Commendatarij expensis excessiuis grauentur.* Ex Lib. *Statutorum* Ordinis Domus Hospitalis Hierusalem: Quæ, Pontificijs Innocentij. 8. vestigijs, Paulus. 4. confirmauit, Quatto Iduum Iuniar. An. 1556.

structum à Bertrando, ecclesiæ S. Quintinianæ Veromãduis Decano, inde Cameracen. episcopo.
Senonense, fundatum à Ioh. de Masserijs, siue Senonen.
Meduntense, à Carolo. 5. rege.
Ambianense, à Carolo. 6.
B. Mariæ, de Metis, Cœnobium.
De Suessionensi. nos Lib. 1 Leg. Andeg. Cap. 1. In Marg. sio. S. Crucis sub Offemonte in Vallefrigida fundatio per Ianum *de Nesle* Dn. *d'Offemonte*, & Margaretam *de Mellou* coniugem. Marcoussiacensis domus fundator, Ioh. de Monteacuto: Vichtacensis, Ludouicus. 3. Botorum Dux: Villarij faletti. Iohannes *de Montmaieur*: Rothomagensis, Carolus.-Lugdunensis, Ame-7. deus Sabaudiæ Dux: æsclimontensis, Steph. *Poncher*, Batocensis, dein Turonen. Archiepiscopus.

Cheua'iers de Malte.

Bulla Pauli, 4. die. 10. Iun An. 1556. approbatrix Statutorum Ordinis Hierosolymit.

NEC Religiosis modò Conuentibus inoleuit vsus solennis huiusmodi Morum disquisitionis emendationísque, sed Ecclesiasticis pariter alijs, imo & Senatorijs Collegijs, quæ Clericorum genere permixtim, vt profanorum hominum, constant. Sanxit enim Karolus. 8. Rex, grauem Censuram, à CONSCRIPTIS CVRIÆ inter ipsos, statis Anni Mensibus ineundam, ceu publicæ Disciplinæ custodem, patronam, ac vindicem. Lege promulgata An.1493.§.110. Qua Lege iubentur Quatuor primi Curiæ, Classibus coactis, Mense quolibet inquirere diligenter, nũm in Regias sanctiones peccatum fuerit, & quod quisque eam ad rem pertinens resciuerit, Senatui renunciare: Qui à Legum violatoribus, si qui offendantur, pœnas exigat, quantas admissi ratio poposcerit. Talem verò purpurati Ordinis Politiam regiam prouexêre alij seriatim Principes, Constitutionibus editis, quas citauimus in Tractatu Parisien. Mor. ciuilium. Pomponius demùm Belieureus, Galliæ Iuris-Præfectus, aditum Senatum, Oratione habita, commonuit de Censorijs ipsius Comitijs aliquando repetundis. Postridie Idus Apriles Iubilæo hoc lustralíque Anno. 1600. Nam & antiquitus P.C. iudicio, in collegas criminum reos seuerè est animaduersum. Vtpote in Perr. Puteanum decreto. 15. Kalend. Sextiles An.1475. Tum in Claudium *des Asses*, senatorem An. 1517. Atque adeo in Petr. Cousinotum, Fisci Procuratorem Lutetianæ Curiæ Aresto. 18. Kalend. Maias An. 1445. Parium quoque exemplorum serie, quæ recensuimus in nostris illis Commentarijs Parisien. Legum, admonemur, nullius magis interesse, quam Senatus cuiusque,

Congregationes Parlamentorum Curiarũ singularum dictæ *Mercuriales*.

Lib 3. Morum Parisië. Vit. 2. Art. 16.

Die. 14 April 1600. venit in Parlamentum Dn. *de Belieure* Cancellarius Franciæ.

Aresta Curiæ, die. 18. Iul. 1475. 14. April. 1445. Et An. 1517. in Pet. *du Puy*, Cl. *des Asses*, Consiliarios Curiæ, ac P. *Cousinot* Procuratorem generalem Regis, Ex Regestis Curiæ.

que, ad vitandum tanti Ordinis dedecus, semestrem ipsius Congressum panegyricum, in eóque Censuram agi, ex præscripto sacrorum Edictorum. Rectè enim Aristoteles, iustiùs Reipubl. præfuturos illos, qui gesti Magistratus reddunda sibi ratiocinia apud alios præuiderint. Politic. lib. 6. Cap. 4. Ac propterea Athenis creati fuêre, à publicis rationibus, Magistratus peculiares, Logistæ appellati, qui non modò in Candidatorum vitam exactè inquirerent, sed ab ijs etiam Magistratu abeuntibus reposcerent publici Muneris rationes. Sicuti fusè Libanius in Argumento Orationis Demosthenicæ contra Androtionem. Hæc in Populari quidem administratione Reipubl. ac Democratia. Sed & Monarchiæ Franciçe Rector B. Ludouicus edixit, Prouinciales Magistratus, deposito Munere publico, Prouinciæ immorari debere quadrageno dierum spatio: vti querulis singulorum libellis se purgarent. Ioynuilla teste, in Ludouico. 9. (cap. 86.) Qui & primigenium supremis suis obtestatus est, ne regiorum in Iudicum, vel Officialium noxiis vspiam conniuerent. Nã Magistratum quoque ipsum gerentes, maleficij pœnam ritè luere, indicauit Claudius Cæs., qui fures Iudices palam apertéque damnauit. Vt apud Trebellium Pollionem in Claudio inuenimus. Regia pariter iniquè iudicantium supplicia, explorare est apud Athenæum, Dipnosoph. Lib. 12. Cap. 4. Quin ordine etiam Senatorio mouit Iulius Cæs. conuictos repetundarum. Inquit Suetonius, in Iulio. Verùmenimuerò Gallici Senatus honori tributum est ab longa vetustate, vt quemadmodùm in celsissimo secundùm Principem loco tenet Reipubl. clauum, sic ex Ampliss. Ordine nullus in discrimen capitis aut famæ vocetur apud Iuridicos alios, quám suo ipsorum Collegio adscriptos, & Senatores. Fuit quippe, Budæanis verbis, in hominum opinione iam olim fixum, prudentiæ Iuridicæ saerarium in comitio Curiæ situm esse, æquíque ac boni promptuarium, & tanquam penum Iuris vnicuique administrandi. Ferè itidem illic semper Ara fuit Iustitiæ, Proceribus, Ducibus, Regibus denique sacrosancta: Et pignus Imperij nostri, vsquequaque credita est Iustitiæ reuerentia: Ex Forensibus Budæi. Quare, vt saluam Ordinis sui existimationem tueantur Senatores, ijs pro sua religione cauendum sedulò, in publicis suis Conuentibus à Principe indictis: ne, qui vulgò in priuatos seueri creduntur, erga collegas indulgentiores, quasi mutua dissimulatione, videantur. Vnde conflata quódam inuidia flagrauit Romanus Senatus apud Ordines alios, scribente id Plinio ad Quadratum suum, Epist. lib. 9. Non secus ac in Senatum ipsum torsisse isthæc acerbè fertur vnus ex Legatis exercitus, qui ob Cannensem cladem relegatus fuit in Siciliam. Nûm vobis, vestrísque liberis ignoscitis facilè, Patres Conscripti: In hæc vilia capita sæuitis?. Sicuti à Liuio memoratur, Lib. 25.

Regium S. Ludouici Edictum.

Vilhelm Budæus Maã gister libellorum supplicum in Prætorio.

De quibus Conuct. supra.

Partitio mensæ, inter Abbatem, & Conuentum.

In Monachos porro censoria *Abbatum* potestas, quæ solennes illas Conuentuum Visitationes instituit, non tollitur partitione bonorum Cœnobiarchæ, cum Sodalitio suo communium. Nam etsi vtriusque Mensa inuicem diuisa sit, & alia Præfecti, alia Fratrum Vsui diuisim adsignata sint in victum reditúmque patrimonia: Haud ideò tamen Cœnobitis liberum fit, inconsulto Monasterij Præsule, arduum quicquam suis de rebus statuere, aut sua priuata, cuiusuis prætextu nominis, abalienare. Exempli gratia, fiduciarius Antistes monasticæ Ædis Iohannis à Vineis, apud Suessionas, vltrò partitus est cum Cœnobij Alumnis cucullatis opes fortunásque promiscuas: Ita, vt seorsim pars cederet *Abbatis*, pars Religiosorum hominum Mensæ distinctæ ac disparatæ. Pacto conuento. 4. Kal. Septemb. An. 1566. quod Senatui placuit ex Rescripto Principis * ὁμολογῶν. Postmodùm verò, distrahente Cœtu monastico portionis suæ res nonnullas, permissu diœcesani Suessionum pontificis, ab hoc permissu, Cœnobiarcha summam Curiam prouocauit, ceu abusiuè irrogato. Quæsitum fuit, prouocatorne admittendus esset, cuius, bona Mensæ, ab alijs discreta forent, cuiusque idcirco nihil aut parum interesse putaretur. Equidem CONSCRIPTI PATRES censuêre, perperam, abusúque indultam Monachis fundorum Ecclesiæ alienationẽ, inscio & inaudito Cœnobij Magistro. Parisien. Aresto Nonis Februat. An. 1598. quùm Chezelleus, Abbæ fiduciarij, Cardinalis Gondij: & Th. Chauuelinus, cœnobitarum causam egissét. Versa itidem vice, cucullati sacerdotes Templi Petri Vallensis Carnutum, iudicio euicerunt reuocarúntque distracta à Præfecto Monasterij, licet separata iamdudum, seiunctáque à Mensa Conuentus peculiari. S. Consulto, in publica Fori dissertatione facto pridie. Kal. Mart. An. 1584. Leuesto, Gorgione, & Chauuelino dicentibus. Nec alienum ab his Curiæ Decretum abstulit Monasticus Triadis Almæ Cœtus Vindocinensis, Andium, Pridie Idus Decembres An. 1599. aduersus Sybillam *de Rubiz*, viduam coniugem & liberos Baptistæ Poggij: Qui à Cœnobiarcha, perpetuò fruendam conduxerat Castellariam ditionem *de Coulommiers*. Hæc enim Ditio tametsi seorsùm diuisímque *Abbatis* mensæ adscripta esset, eius locationem perpetuam, instante Conuentu, rescidit Senatoria Decuria, quæ libellis supplicibus Palatinis vacat. Sententia postridie Kal. Quintiles An. 1588. quam Senatus demùm ex prouocatione cognoscens probauit. Ratio est in procinctu, quòd eiusmodi sacrorum reddituum sectio nuda, partitióque non mutet rei statum, nec adimat Cœnobij Magistro procurationem bonorum ipsius, quasi promiscuè communium. Cap. Edoceri De rescript. Et ibi Panormitanus, qui distinctione tamen negotium dirimit. Idem Panorm. in Cap. cùm ad monasterium De stat. monach. Iuxta Ioh. Andrææ dictata, ad Regulam, Non est obligatorium De reg. Iur. In. 6. Gulielm. 16

Pactitia diuisio Mensæ Abbatis, a Mensa Conuentus S. Iohan. de Vineis prope Suessio. vrbem. Oct. 29. Aug. 1566.

* adprobare.

Placitum Curiæ Die 5. Febr. 1598 pro Petro *de Gondy*, Cardinali, Abbate commendatario S. Iohannis de Vineis, Ordinis S. Augustini contra Conuentum, qui necessaria ex causa postremi Belli ciuilis contractã à se venditionem prætendebat.

Arestum Curiæ die, 28 Febr. 1584. pro Religiosis Abbatiæ S. Petri in Valle, apud Carnutes: cõtra Martinũ *Fresnot*, Matthæũ *Baudre*, & viduam Ioh. *Messinier*.

Decretum Senatus die, 12 Decemb. 1599. confirmans Sententiã Requestarum palatij latam die. 2 Iul. 1588. pro Religiosis Abbatiæ S. Trinitatis *de Vendosme, touchant la prise à rente de la Chastellenie de Coulommiers, bien que separée des fonds specialement affectez aux Offices Claustraux du Conuent.*

6. Gulielm. de Montelauduno, ad Clem. 1. De rescript. Quò spectat etiã Canon vlt. Caus. 12. quæst. 1. Ponamus enim, Episcopum, cum Clero communia Diuini iuris latifundia partiti: Valet hæc quidem bonorum distributio quoad, fructuũ prouẽtuúmque dispensationem ac perceptionem, nè consumptos restituere alter alteri teneatur. Ast prædia vtique, castra, & vniuersæ res, siue Episcopali mensæ, seu Canonicorum collegio, seu cuiuis Clerico, Præbendi nomine Ecclesiastici, annexæ, non transeunt in purum absolutúmque Episcopi dominium, nec Præbendo illo fruentium. Nam singulorum id genus proprietas, penes CHRISTVM vnum permanet, non penes quenquam mortalium: qui commodatis tantùm à DEO possessionibus vtuntur, ceu precarij possessores, Saluiani verbis. Atque adeo Ecclesiastici reditus, CHRISTI patrimonium dicuntur, Bonifacio, 8., Cap, cùm ex eo De elect. In. 6. Vnde nec, Prosperi Aquitan. sententia, propriæ sunt, sed communes Ecclesiæ facultates: & ideo quisquis, omnibus, quæ habuit, dimissis, aut venditis, fit rei suæ contemptor, cùm Præpositus factus fuerit Ecclesiæ, omnium quæ habuit Ecclesia, dispensator efficitur. Lib. 2. De vita contemplat. Cap. 9. Quare paulo etiam negotio Lutetianus Senatus, Mensæ diuisionem addixit Cœnobiarchæ, & Conuentui monastico B. Mariæ Syluanectensis, cui à Victoria cognomen impositum est. Decreto. 7. Iduum Octobr. An. 1552. cuius executores Decreti, Ianus Picardus Inquisitionum Præses, & N. Ruffus, Consiliarius Curiæ, vnà cum Restitutoribus Ordinis Patribus monasticis, statuêre, inter alia, fiduciarios Cœnobij Antistites, in Religiosi cuiusque res beneficiarij Ecclesiæ: Magistros autem Claustri, in peculium claustralis Monachi, successores legitimos. Haud aliter CONSCRIPTIS CVRIÆ placuit, profanas opes resque prædiarias monastici Primatus Diuæ Katharinæ, apud Lutetiam, Ordinis Vallisscholarium, in duas diduci partes, cum *seculari* Præfecto Monastici conuentus: alteram, eius Mensæ Præfecti, alteram Conuentui separatim addici. Iudicato Kal. Martijs An. 1572. inter Francisc. Berneum, seculi clericum, qui Pontificia commendatione Primatum illum obtinebat: & ipsius Cœnobitas, inuicem altercantes. Quod quidem Iudicatum, Senatores duo ad exitum perduxêre; Carol. Dormantius, & Iac. Viola, simul cum Primate monastico Fani Victoris, Parisien.: Lata ab his, bonorum partitionis Sententia postridie Kal. Sextiles Eod. An. 1572.

Saluian. Lib. 1. ad Ecclesiam.

Hinc decerptus Canon, Expedit Caus. 12. Quæ. 1. 1.

Curiæ Arestum die 9. Octob. 1552 de Abbatia S. Mariæ, a Victoria dictæ parta Philippo Augusto, apud Bouinas, in Flandria An, 1214.

L'abbaye de S. Vincent de Senlis, que est l'vne des 13. de la Congregation reformee de l'ordre S. Augustin, dicte la congregation Victorienne, elle fut fondee, quoy que fort amplemẽt dotee l'an 1131. par le Roy Loys le Gros, & entre autres des dixmes de plusieurs parroisses aux enuirons, mesmes de celle d'Anuers pres Pontoise, auquel Anuers y a vn Prieur Curé membre dependant de ladite Abbaye.

Patres Reformatores, quoad spiritualia: Et laici executores Aresti, quoad temporalia Abbatiæ

Placitum Curiæ die. 1. Mart. 1572. Eiusque in executione, Sententia delegatorum die. 2. Augusti seq.

17 VETERIS igitur Disciplinæ monasticæ Restitutio competit Archimandritæ in suos Cœnobitas: qui præcepta ipsius pro Mosaïcis tabulis ducant, summáque cum veneratione afficiant. Honorij. 3. Epistola Decretali. 8. De stat. monach. Secundùm Lateranam Alexandri. 3. Synodum Cap. reprehensibilis De appellat. Et Innocentij. 3. Rescriptum Quanto De offic. ordin. Vbicunque

* in commoni viuentes spectãdis Religiosis.

enim agitur de obseruatione * Κοινοβιακῆς Regulæ, vnus est arbiter, censórque iustus cucullatæ Familiæ, Cœnobiatcha. Cap. si religiosus De elect. In. 6. Cap. 2. De Testam. Eod. Lib. Quod ad

Abbas, ex causa monachos excõmunicare potest & absoluere.

Criminum etiam quæstiones producitur. Can. abbates. Caus. 18. Quæst. 2. Cap. ea quæ De stat. monach. Inde & monastico Præsuli ius est, cucullatos Sodales, anathematis nexu modò distringere, modò soluere Gregorij. 9. Cap. vlt. De regular. Et ibi Panormit. Cum Alexandri. 3. Epistola Decretali. 2. De sentent. excommun. Si tamen, *Abba* in Monasticorum scelerum censura oscitantiùs versetur, eorum tunc cognitio animaduersióque Pontifici aduoluitur diœcesano. Cita. cap. Quanto. Rursus si atrociori de

Bulla Leonis 10. P. die 20. April. An. 1518. (iuxta Bullam Bonifacij. 9. P.) sub pœna excommunicationis prohibet fratribus ne deant iudices seculares, seu Ecclesiasticos, & extra ordinem in causis criminalibus & correctionis.
C. apellæ Tholosanæ Decis. 308. An correctio Monachi primo loco spectet ad Abbaté. Aut quia quæritur de exemptis à Iurisdictione Episcopi, & tales respondebunt tam in ciuilibus quam in criminalib. corá suo superiore. Si verò non sint exẽpti, cessante Consuetudine, in delictis regulam monachalem spectantibus, respondebunt Abbati Can. de persona 11 Quæst. 1. Cap. cum ad Monasterium. De stat. Monach. Aut agitur in figura ind eij & de delictis quoad omnes, vt furtum, homicidiũ, &c. Tunc ad solum Episcopum spectat cognitio & correctio Can. hoc tantùm. Can. Abbates 18. Quæst. 2.

flagitio quæratur, cuíque abdicationis pœna grauior infligenda veniat, criminosum iudicium Episcopo vindicatur. Can. de persona Caus. xj. Quæst. 1. Can. visis. 16. Quæst. 2. Can. monasteria Caus. 18. Quæst. 2. ex Arelatensi concilio, Cap. de monachis De præben. Cap. significasti Cap. cùm contingat De For. compet. Vbi Panormit. nuncupatim, & in Cap. licet De offic. ordin. Illud sanè cõstat, in Claustris, priscæ Normæ instaurationem seu Reformatio-

Reformatio regularis.

né canonicá monasticorum esse Antistitũ: sed his officiũ deferentibus superiorum. Nam Ecclesiastica Rhemorũ Historia, legitur Cœnobium B. Remigij, pristinæ Regulæ formæq; redditũ ab Hercam-

Abba S. Benedicti de *Fleury sur Loire* diœcesis Aurelianen.

baldo, D. Benedicti, Floriacensis ad Ligerim, Archimãdrita. Circiter Annum. 947. Flodoardi Lib. 4. Cap. 32. 33. Ac eò quidé illustrius habetur Remigianum illud Monasterium, quò augustius Chrisma cœleste sedulò adseruat, Regiæ Gallorum vnctioni destinatum,

Flodoar. Lib. 1. Cap. 12., post Aimoynum. Lib. 1. Cap. 16. Hist. Franc. Tũ Lib. 3. Doman. Franc. Tit. 8. Art. 2.

Nic. Ægidio teste, in Francic. Annalib. Quo de sacro Rhemensi Simpulo, Nos vberiùs, ex Aimoino, Flodoardo, Scriptoribúsque alijs, in PANEGYRICO, quem Regi dicauimus An. 1594. Et nostro Lib. 3. REI DOMINICÆ Francorum. Porro Verroduni

Abbatia S. Pauli *de Verdun*.

Leucorum Episcopus Albero, Benedictinum D. Pauli Cœnobium,

D Bernardus in Epistola 252. ad Abbatem de Præmonstrato. Apud Virdunum insit, pro Ecclesia B. Pauli vt eã vos haberetis, quantũ laborauerim, multi norunt, quantum perfecerim, ipsi sentitis. &c.

Augustiniano mutauit, ac veteribus colonis migrare iussis, ob corruptiores ipsorum mores, nouam eò deduxit Præmonstratensium coloniam. Circa Annum. 1243. Innocentio. 4. P., translatitiæ huic Monachorum emendationi applaudente: Solennibus Literis, quarum series Libro. 4. præscribitur Belgicorum Annalium Ricardi Vvasburgi, archidiaconi Virdunensis. Iuxta seueram rigidámque Alexandri. 3. sententiam, Cap. relatum Ne cler. vel monachi seculat. Ita apud Germanos, Augustanus episcopus Bruno, fecit, ex Canonicorum

nicorum. S. Afræ Collegio, Benedictinum D. Vlrici Cœnobium. Bruschio teste, D. Germanic. Episcopat. Et in Zelandia Mattiacorum Insula, Godevvaldus. Traiectensis pontifex, loco ordinéque mouit *Regulares* Mildelburgi oppidi Canonicos: iisque Cœnobitas ex Antuerpiẽsi Monasterio subrogauit, officiosiùs Deo militaturos. Vt Hadrian. Barlandus memoriæ prodiit, in Catalogo Traiectens. Episcop. Nostratibus pariter Galliæ Chronicis liquet, muliebre Argentolij Parisiorum oppiduli Cœnobium, Monialibus incestu pollutis, transuersum fuisse in virilem Casam mo-

Gasp. Bruschius.

Mildelbourg, en Zelande.

Priorarus *d'Argenteuil.*

Roberti Regis Franciæ frater Adhelaidis Regina fecit Monasterium S. Frambaldi in ciuitate Syluanecten. Vbi. 12. ad seruiendũ Deo clericos misit, & de quibus viuerent, abunde subministrauit. Construxit & Monasterium in territorio parisien. villa quæ dicitur Argentoilus, vbi numerum ancillarum Dei 000 minimum sub norma S. Benedicti viuere paratus aduonuit. Ex Helgandi Floriacensis Epitome Vitæ Roberti Regis.

Nicolas Gilles, en sa Chronique dict que l'an. 1129. *les Nonains d'Argenteuil furent deiettees dudict lieu, pource qu'elles ne viuoient pas religieusement mais lubriquement, & fut l'Eglise donnee à Suger Abbé de S. Denis, qui y mit Moines, mais que parauant y auois eu en la premiere fundation, lesquels en auoient esté ostez par puissance, pour y mettre vne des sœurs de Charlemagne.*

Sugerius Abbas in vita Ludouici Grossi, *dit que* Honorius Papa *ordonna à son Legat* Matthæo Albanensi Episcopo, *& aux Euesques de France la reformation* Monasterij Argentoilensis puellarum fœtida & miserrima conuersatione infamatis.

nasticam. Nec alia de causa, Yuo Carnutensis, Epitola. 127. suasit Vvaltero Meldorum Præsuli, *vt moniales S. Faræ ab impudicitia corrigeret, & si id fieri nequiret, religiosis Monachis locum, cum suis possessionibus committeret.* Ecquid verò de monastica Lutetiæ Cella B. Eligij; Hanc primùm incoluẽre Sanctimoniales trecentæ, queîs Aurea virgo sancta præfuit. Ast longo pòst temporum curriculo, lasciuæ impudicæque Vestales Fino pelluntur, iisque suffecti Monachi. 12. vnà cum Præfecto, subduntur Fossatensi Cœnobio, Parisien. diœceseos, quod Castrum Bagaudarum Francica Vetustas nominarat. Paschali. 2. Pontif. & Philippo. 1. Francorum rege, An. 1107. Lugdunensium item Res gestæ fidem faciunt, sacrum Parthenonem, à Iano Talatûo Lugduni Archipræsule conditum quidem fuisse, sub An. 1420. Sed Monialium incontinentia successorem Archiepiscopum eò adactum, Borbonium *Cardinalem*, vt loco depulsis mulierculis, hunc perpetuò locum adunaret canonicorum Collegio. D. Pauli, alendisque ipsius symphoniacis pueris deuoueret. Annum circiter. 1470. Sic Apostolico Pauli. 3. diplomate An. 1537. refertur, Vizeliacense Monasterium, ab eius conditore, Gerardo Niueoduni Comite & Bertha coniuge dicatum fuisse primitùs sacris Virginibus Benedictinis, dein Pontificio iussu translatum ad cucullatos eiusdem Ordinis viros: Quorum Præfecto ius minorum Infularum aliáque multa erogarit Martinus. 5. P. An. 1417. Quòd si patrijs extera miscere fas est obiter rerum exempla ac monumenta, comperimus, fœmineum Cœnobium à Landolpho Vangionum Germaniæ Episcopo sic emendatum, vt impuris Benedictinæ Sectæ Monialibus ablegatis, Cistercienses substituerit. Circa Annum 1245. Ex Gaspar. Bruschij Epitome, De omnib. German. Episcopat. Nec ita dudum, in Gallicis finibus, Leo 10. P. promouit Virgineæ Ædis monasticæ Petri Lugdunensis, emendationem, simul & vnionem cum sancto Casæ Benedicti Consortio. Literis Apo-

Yuonis Epistola. 127. ad querelam Adelæ, Meldensis Comitissæ.

Prioratus *de S. Eloy* membrum dependens ab Abbatia S. Mauri *des Fossez.*

Bagaudæ seu Baogaudæ, qui & quales fuerint, Saluianus notat. Lib. 5. De ver. iudic. & prouid. Dei.

Prioratus S. Martini *de la Chana.* Religiosarum Ordinis S. Benedicti.

Ecclesia collegiata S. Pauli, *à Lyon.*

Abbatia *de la Magdelaine de Vezelay en Auxerrois*, fundata a Comite Niuernensi: Cuius Membra & Prioratus fuére, S. Iohannis de Vandaeo, Claromont. diœcesi: de Lãgiaeo Niuernen: de Merloto, & de Bornello, Beluacen: de Vilarisilua, Nouiomẽsis: de Oseyo, Cenomanæ. &c.

Vvormatienses Episcopi.

Bulla Leonis. 10 P. die. 9. Ian. 1516. de vnione Cœnobij monialium, cùm Congregatione reformata Casalis Benedicti.

ſtolicis quinto Idus Iunias An.1516. Viſitur ſimilis propemodum
Georgij Amboſij Chartula, Romani Legati, de reformatione Cœ-
nobiorum D. Menulphi, Carentonij, B. Laurentij, & Iſidori: quæ,
ſacro pariter *Caſalis-Benedicti* Sodalitio copulauit. Tertio Idus
Ianuar. An. 1507. Haud minore pietatis æſtu impulſus eſt Petr.
Marolius, Vaurenſis Aquitanorum Præſul, vt quod Pontificia
commendatione tenebat, Brantholmeum apud Petrocorios Mo-
naſterium, Societati Caſæ Benedictinæ connectendum curaret.
Quarto Calend. Septembres An. 1541. Brantholmeæ huius Baſili-
cæ Petri ad Dronam flumen, conditor perhibetur Magnus Karo-
lus, An.769. quùm Petragorios aduenißet. Denique, vt Cœnobio-
rum reſtitutioni in integrum coronidem addamus, ea quidem ad
arctius vitæ Inſtitutum redigere licet, primæua manente Regula:
ſed mutata ipſa, non licet cõmuni & ordinario Iure. Panor. in Cap.
ad noſtrã De appellat. Nauarr. ad Can. ſtatuimus Cauſ.19. Quæſt.3.

INSVPER * λαϊκῶς ſacra Tonſura inſignire, ius eſt Cœnobiar- 18.
chæ intra Monaſterij ſui ſepta, Can. 1. & 2. Diſtinct. 69. Innocen-
tij. 3. Reſcripto, Cùm contingat De ætat. & qualit., Alexandri. 4.
Cap. Abbates De priuil. In. 6. Panormitanus copioſè, ad Cap. quan-
to De conſuet., Ad cap. clerici De vit. & honeſt. cleric. Et ad Cap.
1. De ſupplen. neglig. prælat. Id quod religioſis modò Cœnobij
Magiſtris adplicatur, non autem *ſecularibus* fiduciariis, qui ſpirita-
lia ipſius iura minimè tractant. Nam ſupratelati Canones, mino-
rum Infularum poteſtatem ſoli tribuunt benedicto *Abbati*, ſacra-
tóque à Diœceſeos Antiſtite. Quales vulgò habentur religioſi
Æteriarchæ, quêis pontificalium Inſignium vſus pridem irrogatus
ſit, mitræ, anulorum, tunicæ, dalmaticæ, & baculi, ab Sede Roma-
na. De Honorario iſto Cœnobiarcħn multorum priuilegio, ſin-
gularíque prærogatiua, Nos Lib. 2. Eccleſiaſt. Polit. Forenſ. Vtpu-
tà Alexander. 3. P., quùm in Tuſculano agro eſſet, pontificali lituo
ornauit Hugonẽ 3. Ædis Germani, Pratẽſis, *Abbã* & ſucceſſores, Ter-
tio Nonas Sextiles An. 1167. Quantũ ex Cœnobii huius Chartario
aſſequimur. Talia etiã Induméta ſacra permiſit nuper Valliſſchola-
riũ principi Caſæ monaſticæ Paulus. 3. P. munificis Codicillis Luce.
13. Maii An. ſeſquimilleſ. 39. Ex quib⁹, rei aptiſſimã decerpſi periodũ
ſubſequentẽ. *Quòdque dictus Clemẽs Cornuot, & ſucceſſores præfati, d. eri-
gendi Monaſterij Abbates pro tẽpore exiſtẽtes, mitra, anulo, baculo paſtorali, &
quibuſuis aliis põtificalibus Inſignijs vti, necnõ tã in eodẽ Monaſterio, quàm qui-
buſcunq; Prioratibus, & Eccleſiis eidẽ Monaſterio ſubiectis, & ab eo depẽdẽti-
bus quãuis illi pleno iure nõ ſubſint, necnõ in quibus aliquã ſuperioritatẽ obtinẽt,
ac in quibuſcunq; locis Eccleſiaſticis, in quibus, Clemẽs, & ſucceſſores prædicti, in
põtificalibus pro tempore celebrabũt, benedictionẽ ſolennẽ poſt Miſſarũ, Veſpe-
rarũ, Matutinarũ, & aliorũ Diuinorũ ſolennia, ſupra populũ tũc inibi intereſ-
ſentẽ, dũmodo inibi Diœceſan⁹, ſeu alius Antiſtes, aut aliquis Apoſtolicæ Sed. Lega-
tus præſẽs nõ ſit, vel ſi præſẽs fuerit, eius ad id expreſſ⁹ accedat aſſẽſ⁹, elargiri: Ac
ſingulos Fratres, Nouitios, & ſeruitores, ac mediatè vel immediatè ſubiectos di-
cti erecti Monaſterij, necnõ Prioratuũ & Mẽbrorũ eidẽ erecto Monaſterio ſub-
iectorum*

S. Menouſt en Berry dont depend Yſeure prez Molins comme fille, mais la mere a depuis quitté l'exemption & s'eſt rendue ſubiecte à l'Archeueſque de Bourges.

Il y a encores vne Bulle du pape Sixte. 5. l'an. 1590. Idib. Augusti impetree par l'Abbeſſe & Religieuſes de S. Laurent de Bourges, confirmatiue de l'vnion de ladite Abbaye à Chezaubenoiſt, & des exemptions de tous ordres concedees auſdites Religieuſes comme vnies ſuſdites.

Prioratus d'Yſeure, Molinis Boiorũ proximus, Heduẽſis diœceſis: alia verò Monaſteria hic enumerata, Bituricæ

Literæ Legati *d'Amboiſe*, die. xj. Ianuar. 1507.

Abbatia *de Brãtholme, en Perigort*, vnita Cõgregationi *de Chezaubenoiſt*, die 19. Auguſt. 1541.

* populares & profanos

Minorum ordinum collatio, Abbati licita in Monaſterio ſuo: & inferiorib⁹ Epiſcopo, ex conſuetudine, Dimiſſoriarum ad Ordines literarum conceſſio. Decif. Capel. Tholoſ 450 Ex gloz. Cap. cùm nullus §. inferiores De tempor. ordinat. In 6.

Tit. 6. Art 18.

Abbates S. Germani, de Pratis, Lutetiæ ſuborbani, Epiſcopalibus ornamentis induti, Priuilegio Apoſtol. die. 3. Auguſt. 1167.

Priuilegiata Bulla Pauli. 3. pro ſummo Prioratu Ordinis Valliſſcholarium, quem in Abbatiæ titulum erigebat.

Romana alia in hunc Ordinem Valliſſcholarium Priuilegia vide Lib 2. Sacr. Polit. Tit. vlt. Art 20.

Vſum mitræ & baculi habentes Abbates (vt Tyronẽſes, in Pertico, portans croce, & mitre) adhibentur, nonnunquam Epiſcoporum loco, maioribus Eccleſiaſticorũ criminibus dijudicandis. Tridẽt. Concil. Seſſione. 13. Decreto de Reformat. Cap. 4.

iectorū, & ad ipsum erectū Monasteriū, vt inibi recipiantur, pro tēpore conuolantes, ad hoc idoneos, clericali charactere insignire, & ad quatuor minores Ordines simul vel successiuè, prout expediens fuerit, quibusuis festiuis diebus promouere, ac Ordines eis conferre, necnon vestes, indumenta, ornamenta & paramenta Ecclesiastica, etiam sacerdotalia, libros, imagines, cruces, campanas, calices, vasa, & tabernacula quęcunque præfati erecti Monasterij, ac Prioratuum, & Membrorum, & Ecclesiarum illi subiectarum, ac Altaria illorum benedicere, easque Ecclesias, vel earum Cæmeteria, & alia loca Ecclesiastica, sanguinis vel seminis effusione, aut aliàs quouismodò pollutas vel polluta, aqua tamen priùs per aliquem Catholicum Antistitem, vt moris est, benedicta reconciliare liberè & licitè valeat, perpetuò statuimus & ordinamus. At verò Episcopalis tituli honorem istum, à Cœnobiarchis captarum, minùs probat D. Bernardus, Epist. 42. ad Henricū Senonum Archipræsulem, hac phrasi: Multo labore ac pretio, quidam horum, Apostolicis adepti priuilegiis, per ipsa, sibi vendicant Insignia pontificalia, vtentes & ipsi, more Pontificum, mitra, anulo, atque sandaliis. Sanè si attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret professio: Si ministerium, solis liquet congruere Pontificibus. Profectò esse desiderant quod videri gestiunt: meritòque non queunt esse subiecti, quibus iam ipso se comparant desiderio: Quòd si & nomē eis conferre Priuilegiorum posset auctoritas, quanto putas, auro redimerent, vt appellarentur Pontifices? Hæc, Bernardus. Vilhelmo item Blesensi, Abbæ Machinensi Romanus Antistes vsum mitræ, anuli, & sandaliorum vltrò, nec rogatus, concesserat. Illum tamen monet frater eius Petrus Blesensis, Epist. 90. *vt aut ista Ornamenta reddat, aut Abbatiam relinquat. Insignia, ait, Episcopalis eminentiæ in Abbate nec approbo, nec accepto. Mitra enim, anulus, & sandalia in alio quā in Episcopo, quadā superba elatio est, ac præsūptuosa ostentatio libertatis &c.* Clemēs. 4. P. Monasticorū Præsulū ambitionē fastūmq; retūdere conarur, dùm, *Abbates*, infit, quib⁹ mitræ vsus est à Sede Apostolica cōcessus, exēpti quidē, in Prouincialibus & Episcopalibus Synodis, mitris tantummodò aurifrisiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas habentibus vti possint: Non exempti verò, simplicibus & albis ac planis vtantur. Cap. 6. De priuil. Apud Bonifacium. 8. Planè B. Syluester, quùm Pontificatu Max. fungeretur, sibi oblatum respuit Diadema aureum gemmis distinctum, tanquam Religioso capiti minimè congruum: phrigia mitra, eáque candida contentus fuit. Can. Constantinus Distinct. 96. Ac omnimodò in Episcopali ceruice nil splendidiùs refulget, quàm humilis animi summissio atque deiectio. Vt D. Gregorius attestatur, Regesti lib. 2. Epist. 54. ex qua desumptus sacer Canon, contra morem Distinct. 100. Sic erigendo sursum Casæ Benedicti Sodalitio, allatæ sunt, ex Italia, Casinatis Cœnobij: ex Germania, *Bursfeldensis Congregationis*, Sanctiones monasticæ: Quibus, Codicis Bursfeldensis Cap. 28., hæc intexuntur. *Nemo ex Abbatibus nostris, etiam Apostolico suffultus priuilegio, Mitra, & cæteris huiusmodi Insignibus, &*

Cœmiterium Ecclesiæ pollui dicitur, vti Ecclesia ipsa. Cap. cōsuluisti De consecr. Eccles. vel altar. At polluto illo, non ideo polluitur Ecclesia. Cap. vn Eod. tit. In. 6.

Epistolaris sententia B Bernardi.

Petr. Blesensis Archidiaconus Bathoniensis, scripsit de Amicitia Christiana, de Pœnitentia salutari Lib. 1. Exhortationem ad Abbates Lib. 1. De officio Episcopi Lib. 1. De periculo Prælatorum Lib. 1. Vitam patientia Iob De vita Clericorum curialium. De Synodis celebrandis, De perfidia Iudæorum, De Peregrinat. Hierosolymit. De Trāsfigurat. Domini, Sermones de Ieiunio, Epistolas 194. Ex Baleo.

Congregatio Casalis Bened. &c.

Bursfeldensis in Saxonia, Congregationis Statuta manuscripta, hoc titulo, Ordinarius Diuinorum, Nigrorum Monachorum, Ordinis S Benedicti de Obseruantia Bursfeldensi. Quibus attexitur Liber Ceremoniarum eius Congregationis.

Abbas, ante benedictionem potest vti Pastorali baculo, anulo, & mitra quia per eam minimè confertur ordo: Episcopi autem, secus, nisi post consecrationem, Innoc & Panorm. ad Cap. Meminimus De

1. Trithemij Cap. 12. De vltima reformatione Bursfeldẽsi, quæ post Cõcilium Constãtiense mox sumpsit exordium.

apparatibus Pontificalibus vti præsumat. Hæc enim licet interdum simplici animo rationabiliter ferri possint tamen à lipientibus & ad iudicandum pronis, curiosæ vanitati magis, quàm Religiosæ simplicitati deputari solent. Ac de piis hisce Legibus Saxonicique adeo Bursfeldiæ Cœnobij Societate Benedictina, honorificam intulit mentionem Ioh. Tritthemius, *Abba* Sphanheimensis, Lib. I. De Vir. illustribus Ordin. Benedictini, Cap. 12. Sed, ne longiùs à suscepto conferendorum Ordinum themate digrediar, statutum est nouo Tridentini Concilij decreto, Monasticum Antistitem, quàmtumlibet immunem solutùmque Episcopali imperio, minores Infulas alijs irrogare non posse, quàm sibi subditis, Alumnis Monasterij cucullaris. Sessione. 23. De reformat. Cap. 10.

Exempta Diœcesanis Prælatis Cœnobia multa, & immediatè subiecta Apostolicæ Sedi. De quibus, Nos Lib. 1. Eccles. Polit. Tit. 3. Art. 5. 6. 7. 8.

QVONIAM verò Iuridica *Abbatum* in suos potestas, illustrior 19
fit ab Immunitate illa vacationéque pontificalis Imperij, quam Sancta Sedes varijs Monasterijs indulsit, è re est obiter, Cœnobiticas huiusmodi *Exemptiones* paucis discutere. Cœnobiarcha enim, in sacris Ecclesijs, quæ ipsi pleno iure subduntur, episcopalia pariter iura exercet: quæ & alijs in Templis longa temporum præscriptione sibi quærit. Innocenrij. 3. Cap. auditis Cap. cùm olim De præscript. Panormit. accuratè, ad Cap. I. De reb. Eccles. non alienan. Exéptorum vtique Cœnobiorum promuntur exémpla ab illo Innocentio, Rothonensis népe, in Venetica Britonũ diœcesi: & Iottensis Meldorũ, in nostris Gallijs. Cap. 2. De in integ. resti. Cap. ex parte De priuil. Cap. penult. De Arbitr. Ne peregrina exteráq; proferamus Monasteria ex Libris Pontificũ, quæ Apostolici itidẽ Præsules ordinatia Diœcesani iurisdictione exemerũt. Nã Chalcedonẽsi quidem œcumenica Synodo caurum fuit, Anachoretas, & Monasticen professos, Diœcesanis Episcoporum iussis decretísque parere cogi. (Actione. 15. Can. 8.) Nec diuersum Gallico in Clero sancitum, Aurelianensi. I. Congressu Ecclesiæ, Cap. 21. ex quo tractus Canon, Abbates pro humilitate Religionis, in Episcoporum potestate consistant Caus. 18. Quæst. 2. Sed dum Episcopi potestate abutentes, profanis solùm inhiarent opibus, sacræque Visitationis obducto velo, collatitium æs annuum exigerent; de Cœnobitarum moribus parùm solliciti, effecerunt, vt Monasteria pleráque, ipsorum excuterent iugum, Romanæque sacræ Iurisdictioni sese * ἀμέσως subijcerent. Quippe quùm nummariæ ordinarij Præsulis exactiones odium pariant subditorum. Toletano. 3. Concilio, in Can. quia cognouimus Caus. 10. Quæst. 3. Lutetiæ tamen suburbanum D. Vincentij Cœnobium, in ipsis adeo cunabulis, manu emissum fuit potestatéque sacri cuiusuis, præterquàm Romani, Antistitis. Dictante etiam priuilegium B. Germano Parisiorũ Episcopo, quod in philyra miro modo descriptũ, accuratè seruatur in Scrinijs eius Monasterij. Formula priuilegij talis est. *Domnis viris Apostolicis, sanctis, & in Christo Fratrib⁹ omnibus Episcopis Parisiacæ vrbis, cum gratia* DEI *futuris & cœlesti visitatione ditatis, Germanus peccator &c. Childebertus rex, post* DEVM, *dum superesset, fuit nostra Immunitas, securitas*

Abbatia *de Rhedon*, diœcesis *de Vennes en Bretagne.*

Ceste Abbaye de Rhedon fut reformee L'an 1564. & ladite reforma ил confirmee & particulierement effectuee par arrest du Parlement de Rhennes du 23. d'Octobre, 1573. Recité par Natalis du Failz en son recueil d'Arrests Lib. 2.

Fœminea Abbatia *de Iouerre diocese de Meaux*, Cuius fundator Abbatiæ extitit Audoenus Rothomagẽ. Archipræsul. Monasticã vitam professus, circa Annum 637. Auctore Aimoino, Hist. Franc. Lib. 4. Cap. 41. Vilhel. Nangisio, in Cronographia.

Concilium Aurelianẽse. I.

* immediatè.

S. Germani de Pratis Abbatiæ priuilegium antiquiss. Eius autem primus Abbas, fuit Autharius eodem An. 556. quo viuo D. Medardus, Nouiomensis Episcopus obijt. Ex Aimoini Lib. 2. Cap. 36.

Et Gregorij Turonen. Lib. 4. Cap. 19. Hist.

ritas , pax & recuperio , ac sequestratio omnis à ciuili negotio. Nos verò in hac re pietati illius consulentes, cæterorum Regum velle stabiliri conantes charitatem fraternæ dilectionis vestræ nobiscum volumus concordari: quatinus illius sancti loci honor celeberrimus, & memoria iamd. Principis gloriosè eniteat eodem in loco omnibus huius æui temporibus, habeátque Abbatem ex propria Congregatione ipsa Ecclesia &c. Sancimus, vt nullus Metropolitanus, aut aliquis Suffraganeus eius, causa alicuius ordinationis illuc ingredi præsumat: nisi solummodò ab Abbate eiusdem loci Vocatus venerit ad Sanctitatis ministerium celebrandum, aut ad Ecclesias consecrandas, aut ad benedictiones Clericorum vel Monachorum instituendas. Quod debitum renuere nullatenus debet. Cæterum quicquid à die præsenti, tam à tempore meo quàm successorum meorum in Sede Parisiorum residentium Episcoporum, vel à DEUM *timentibus Principibus eiusdem Plebis, in Fiscis, villis, agris, in auro vel argento fuerit delegatum siue donatum, vt ad integrum habeat, volo, rogo, coniuro. Decreui etiam per hanc chartulam Immunitatis & cessionis, meam Basilicam domni Vincentij supra nominatam sine gestorum obligatione manere. Et quia id antea consuetudo non fuit, modò à Regibus & Principibus mihi est concessum, voluntatem pietatis vestræ in hoc prætermittere nolui, sed rationibus per vos roborari & confirmari exposco &c. Actum Parisius ciuitate. 12. Kalend. Septembres An. 5. domni Chariberti regis.* Sub idem fermè tempus, Priuilegiatio munere pari decorata est Monastica Cella D. Medardi, Suessionum, ab Iohanne. 3. Pontif., in hæc verba. *Diuina inspirante gratia, & praecellentiss. regis Clotharij suadente clementia, Monasterio S. Mariæ & S. Petri, quod est extra Suessorum ciuitatem situm, vbi Dn. Medardus requiescit, & Daniel abbas praeesse videtur, hoc Priuilegium indulgemus, vt terras, quas filius noster Clotharius ob salutem animæ suæ dedit, Croniacum scilicet &c. liberè possideat. Hoc quoque auctoritate S. Trinitatis, & inseparabilis Vnitatis, vice B. Petri Apostoli, coram rege Clothario, & omnibus plebibus Francorum, scilicet Archiepiscoporum, Episcoporum, Iudicum, & omni populo Christianorum Raman. Principum decernimus, vt nullus Regum, Antistitum, Iudicum, terras S. Mariæ & domni Medardi, siue Ecclesias, altaria, thelonea, decimas nouas, banna & freda exigat &c. Statuimus etiam, vt velut hæc sedes B. Petri libera constat ab omni seruitio Regum & Potentum, ita remota omni consuetudine pessima, Monachi Deo vacent liberi, & per omnia Regulæ S. Benedicti artibus obediant sine vlla inquietudine. Præsenti quoque priuilegio, hanc illis concedimus licentiam, vt defuncto Abbate, quemcunque voluerint Archiepiscopum, Episcopum, causa ordinandi Abbatem, vocent &c. Ac ne tantæ sublimitatis locus vilescat, eum, Caput constituimus Monasteriorum totius Galliæ, nulliusque Ditioni patimur esse subiectum: sed semper sub Regali custodia positus, huius S. R. E. Antistitum auctoritate, aduocationem B. Petri habeat. &c. An. 592. Indict.* 10. Superius autem illud B. Germani Priuilegium in Cœnobiticam Vincentij Ædem, sanxit Gregorius. 1. P. Diplomate An. 593. ad preces Brunechildis Reginæ, & Theodorici nepotis. Quo de Gregoriano Rescripto, Aimoynus expressim, Francic. Rer. Lib. 3. Cap. 2. Proinde quùm Alexander. 3. P. Lutetiam ingressus, Hugonis

Prioratus S. Euphemiæ menib rum depédens à Monasterio S. Theofredi, ordinis S. Benedicti Aniciensis Diœcesis.

Exemptio Abbatiæ S. Germani, Parisie. Die. 21. Augusti An. 5 9: Quam Alexander. 4. P. cōfirmauit An. 1259. Post Paschalem 2. P. cuius Bulla inscripta est Lib. 2. Tit. 1. Art. 4.

S. Cornelij pariter Abbatiæ in Compendio oppido, Vrbanus. 3. P. concessit exemptionem ab ordinario Suessionū Episcopo, eamque Sedi apostol. subecit immediatè, cōfirmās ipsius possessiones, Ecclesias, & Prioratus, cum domo Hospitali S. Nicolai. Bulla Ao. 1186.

Abbatia S. Medardi *lez Soissons*, Caput Monasteriorum Franciæ hoc Rescripto dicta. Sed & Abbatia *de Tiron au Perche*, quasi Caput Ordinis, habet sub se Abbatias 14. nempe *la Pelisse, Asmeret, Ferriere, le Guedaunny, le Lougdieu prende Laon, Charisy &c.*

De S. Medardi sepulchro, in hoc Monasterio, iuxta vrbem Suessionicam honorificè loquitur Gregori. Turonen. *In* Lib. De Gloria Confessor. Art. 95.

Le Prieuré de S. Gilles & de S. Catherine à Mōtpellier fondé de Religieuses par vn bourgeois de ladite ville le 26. d'Octobre L'an 1357

Abbæ rogatu sacraret Fanum Germani, ex eo abscedere iussus est Parisiorum Episcopus Mauritius, instantia cœnobitarum, An. 1163. Vnde excandescens ille, Turonica in Synodo, cui præsedit Alexander, Cœnobij exemptionem acerrime, sed perperam, oppugnauit.

Turonense Cõcilium, præsente Alexandro. 3. P. An. 1164.

Cluny.

De Clvniacencis item Monasterij Immunitate ambigit nemo: Quod Romanæ soli Cathedræ obnoxium non modò professus est Honorius. 3. inter Decretales Pontificum Epistolas, circa Annum. 1220. sed priore etiam Annorum centuria, Rhemense Concilium, præside Calyxto. 2. P., cognoscens definierat An. 1119. Decreto secundùm Pontium, Cluniacensem *Abbam*, reum conuentum: Actore summoto, Præsule Matisconensi. Vt coætaneus refert Ordericus Vitalis, Anglus, Vticensis Lexouiorum monachus, *idiographo Lib. xj. Historiæ suorum temporum, verbis ita nuncupatis: *Matisconensis episcopus ad hanc sanctam Synodum clamorem fecit, quòd Pontius Cluniacen. Abbas ipsum, Ecclesiámque suam damnis iniurijsque multis affecerit, Ecclesias decimásque suas, debitásque subiectiones sibi abstulerit violenter, & congruas dignitates suorúmque ordinationes clericorum denegarit. Sed Cluniacensis Abbas sic respondit. Cluniacensis Ecclesia soli Romanæ Ecclesiæ subdita est, & Papæ propria, & ex quo fundata est, à Rom. P. obtinuit priuilegia, quæ proclamator iste abolere nititur. Notum autem sit vobis, quòd ego & Fratres nostri Monasticas res, sicut eas venerabilis Hugo, alijque sancti prædecessores nostri habuerunt, seruare contendimus. Nulli damna vel iniurias ingessimus, res alienas non diripuimus: Verum res pro amore Dei nobis datas à Fidelibus quia pertinaciter defendimus, à raptoribus inuasores dicimur. Nimia de his ad me sollicitudo non pertinet. Ecclesiam suam dominus P.P., si vult, defendat, & Ecclesiam, decimásque, cum alijs possessionibus, quas ipse mihi commisit, custodiat. Tum Iohannes Cremensis, eloquens presbyter, qui cum P.P. venerat, dixit: Ducenti, & eò ampliùs anni sunt, ex quo, Cluniacen. Ecclesia fundata est, & ab ipso primordio fundationis suæ, Ramano Pontif. donata est: à quo vtilibus Priuilegijs in Romana Synodo coram multis Arbitris insignita est. Ratum est, & Chartis insertum legentibus liquidò patescit, quòd Gerardus Aquitanicus Cluniacense Cœnobium in alodio suo construxit, & illud, Romam pergens, Romano P. deuotissimè commisit, nec id frustra fieri voluit. Nam ipse tunc. 12. aureos Papæ obtulit, & exinde totidem singulis annis dari decreuit. Præfata ergo Ecclesia nulli Principum seu Præsulum vsque nunc, nisi Papæ, subiacuit &c. Conuentus Monachorum secundùm Regulam S. Patris Benedicti Abbatem eligit, electum Papæ cum literis attestantibus dirigit: Quem ipse, secundùm Ecclesiasticum morem, consecrat ac benedicit.* Igitvr, cùm Cluniacen. Abbatia soli Papæ subijciatur, *Romana Auctoritas Cluniacensium priuilegia corroborat, & in virtute* Dei *omnibus Ecclesiæ filijs imperat, ne quis eos temerè pristina libertate priuet, nec possessionib⁹ olim habitis spoliet, nec insolitis exactionibus prægrauet &c.* Me quidé nõ latet, Innocẽtiũ. 4. in Lugdunẽsi Cõcilio, & Bonifacium. 8. Diplomaticas Cœnobiorũ immunitates varijs Iuris articulis coarctasse. 20

Cap. Quanto De priuil.

Rhemis Campaniæ Belgicæ, acta Synodus generalis Ecclesiæ. Cœnobita S. Ebrulphi, Lexouiensis diœceseos Normanicæ, Historicos Lib. 12. exarauit ab An. 1094. ad Annũ vsque. 1142.

*manu scripto.

Statuta Gregorij. 9. & Nicolai. 4. P. P. extãt de statu Cluniacen. Monachorum, eiusq; Ordinis Priuilegia multa citauimus Lib. 2 Sac. Polit. Tit. 3. Art. 8. Tit. 4. Art. 28. Et Lib. 3. Tit. 4. Art. 6. Tametsi in exemptionem Cluniacensem à Diœcesano Matisconensi, scripserit nuper Petr. San-Iulianus, Matisconen. Archidiaconus, Antiquit. Matis. Commentariolo.

Hunc Historici Vilhelmum Pium vocant Aquitaniæ Ducem, qui Anno. 881. structo Monasterio Cluniacensi suis impẽsis, Bernonem. 1. abbam imposuerit. Nempe Fragmentum Hist. Franc. pridem editum, Platina, & alij Scriptores.

Monasterij tamen S. Rigaldi, quod pendet a Cluniacẽsi, Abbas electus tenetur electionis suę cõfirmationẽ petere ab Episcopo Matisconensi. Bulla Alexandri. 2. P. An 1071. 16. Cal. April. Quam refert Petr. San Iulianus Lib Antiquit. Matisconen.

ctasse. Toto Tit. De Priuileg. In 6. Nec diffiteor, Leonem. 10. P., Lateranā in Synodo, futuras Monasticarum Ædium exemptiones à Foro episcopali, nisi maturè cognita causa, vetuisse, irritásque adeo pronuntiasse. Quarto Nonas Maias An. 1515. Quod postmodùm etiam Tridentini Concilij Proceres sanxerunt. 3. Idus Nouēb., An. 1563. Sessione. 24. Cap. 11. decreti De Reformat. Antiquiorum tamē Immunitatum possessiones mouere non expedit: saluo duntaxat ciuili temperamento, quod vetustioribus huiusmodi EXEMPTIONVM beneficijs Tridentini Patres adhibuêre. Nam. Carthusiensis pia incorruptáque Familia munere illo ornata fuit, Alexandri. 3. Codicillis ad Fr. Guigonem, *Priorem* Carthusiensem, eiúsque Fratres, Nonis Septemb. An. 1176. Queîs subnectitur æquè gratiosum Ordini diploma Cælestini. 3. P. Quatto Idus Quintiles An. 1193. Haud dispari priuilegio vacationeque Fori Episcopalis fulta videtur Cælestinorum Secta Benedictina. Pontificio Gregorij. 10. Rescripto. xj. Kalend. Apriles An. 1274., Cælestini. 5 An. 1294. Quinto Cal. Octob., Ac Bonifacij. 8. Idibus Maijs An. 1297. Quorum primis Tabulis feruntur isthæc. *Dilectis filijs Priori Monasterij S. Spiritus de Magella, eiusdem Fratribus, Theatinæ diæcesis &c. Monasterium vestrum, in quo, Diuino estis obsequio mancipati, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus &c.* At Cælestinus ille Quintus, tutelaris patronus Ordinis, in eum, ampliori elogio, pij animi studium cunctis patefecit. Apostolico diplomate, cuius tenorem inferiùs descriptum exhibebit Liber. 2. Tit. 1. Art. 13.

Lateranense nouum concilium, Die. 4. Maij. 1515.

Die. xj. Nouemb. 1563.

Bullæ Alexandri. 3. die. 5. Septemb. 1176. & Cælestini. 3. die. 12 Iulij An. 2. Pontific. Quibus, personæ & bona Ordinis sub protectione Apostolica ponuntur, cauturque ne Diœcesani extorqueant, aut aliquem de Cella extrahant, neuè eos exactionibus grauent &c.

Apostol. Bullæ, die 22. Mart. 1274. Die. 27. Septemb. 1294 & 15. Maij. 1297.

21. NEC aliter Iulius. 2. P. lege soluit exemítque Episcopalis iurisdictionis, cucullatos Eremitas B. Francisci, ex Paula, Brutiorum oppido in magna Græcia olim dicta, quos vulgò *Minimos* vocitamus: eósque suum in ius, seu Apostolicum Pontifex ille transtulit, Authenticis Literis Quinto Kalend. Sextiles An. 1506. Vers. *Ac sub B. Petri, & præd. Sedis, & nostra protectione immediatè subiacent &c.* Quinimò, vt ordinarios Cœnobitarum Iudices ex instituta seriè prosequamur, Franciscus ille Minimorum Ordinis conditor, designatus fuit initio Iuridicus Collegij sui Magistratus, ac Monasticarum litium cerúmque Præses à Pyrrho Archipræsule Consentino pridie Kal. Decemb. An. 1471. hoc verborum schemate. *Pyrrhus &c. Fratri Francisco de Paula, Heremitæ, nostræ Consentinæ diœcesis, suæque Congregationis Fratribus Heremitis præsentibus & futuris. Terræ Paulæ Oratorium seu Ecclesiam, quam sub vocabulo S. Francisci per te erigi fecimus, (in quo, Diuina officia audire, seu Ecclesiastica sacramenta recipere, & orare posses) tibi tuæque Congregationi in perpetuum damus, vnà cum suis iuribus & pertinentijs, teque in Superiorem huiusmodi tuæ Congregationis Patrem, Rectorem, & Priorem damus, & deputamus &c. Necnon Superiores canonicè eligendi, statuta & Ordinationes pro huiusmodi Obseruantia, à Iure tamen Diuino, & sanctorum Patrum institutis non deuiantia, faciendi, tibique & huiusmodi Officialibus, & Superioribus sic eligendis ordi-*

Minimorum Ordo, inter quos, Fr. Franciscus nellamera scripsit, Decretorum vitæ humanæ secundùm Deum. An. 1532.

Romana Bulla die 28. Iul. An. 1506. pro Minimorum Ordine, cuius Generali, Gaspar Pallatelius a Monopoli, transsumenda & imprimenda curauit An. 1573. omnia Ordinis Priuilegia: Nunc denuo à Fr. Nicolao de Christianis, Venetæ prouinciæ Vicario prouinciali reuisa, correcta, Venetijs imprimuntur An. 1596.

Archiep. Consentini, in Calabria, Literæ, Die vlt. Nouemb. 1471.

Francisci, de Paula, Calabriæ oppido, vitam exscripsit Dauid Romeus, inter vitas S. S. Patronorum Neapolitan.

nariam Iurisdictionem in spiritualibus & temporalibus Congregationis huiusmodi personarum, etiam si sacerdotali præfulgeant dignitate, & locorum, animalium, & rerum omnium ad te tuámque Congregationem pertinentium, cum potestate quoscunque inobedientes, omniúmque huiusmodi personarum delicta puniendi, liberandi, absoluendi damus facultatem &c. Cuiusmodi Archiepiscopale in eam Sectam beneficium, superaddiris alijs, stabilierunt Pontifices summi: Xystus. 4. Bulla charta, sexto Kalend. Iunias An.1474., Innocentius.8. decimo Calend. Apriles An.1485., Leo.10. pridie Idus Apriles. 1513. Nonis Quintilib. &. 13. Kalend. April.1519., Clemens Septimus.14. Calend. Apriles.1524. &. 10. Kalend. Octobres An. 1532., Paulus.3. Octauo Cal. Sextiles An. 1540.

Literæ Pontificiæ die. 27. Maij. 1474. die.25. Mart.1485.12. April.1513. die.7. Iul. & 20. Mart. 1519. Die. 19. Mart. 1524. die.22. Septemb.1532. die. 25. Iul. An.1540.

Ac, ne vicinos demùm meos silentio transmittam, Almæ Triadis cœnobitas seu de Redemptione captiuorum, promitur munificũ in hos Clementis. 6. Rescriptum apud Auenionem Cauarum vrbem. 13. Kal. Octobr. An. 1345. tali idiomate. *Vos, & præd. Ordinem, personas, Ecclesias, Oratoria, domos, & loca vestra, & spectantia ad eadem, in quibus habitatis, cum omnibus iuribus & pertinentijs suis, ac personis degentibus in eisdem, in ius & proprietatem B. Petri, & Apostol. Sedis assumimus: illáque à cuiuscúnque Diœcesani, & cuiuslibet alterius potestate, iurisdictione, & dominio, omnimodò in perpetuum eximimus de gratia speciali: Decernimus exnunc, vos & Ordinem vestrum, Fratres, Priorissas, Sorores, & Donatos siue Donatas, personas, Ecclesias, Oratoria, domos & loca prædicta, ac pertinentia ad eadem soli Rom. Pontifici, tam in spiritualibus quàm in temporalibus absque vllo medio subiacere &c.*

Mathurinorum Ordinis Priuilegium die. 19. Septemb An. 4. Pontificat. Clementis.6.

Exemptionibus Ecclesiasticis obiecta.

EQVIDEM Petr. Capellanus, in Chronicum Damasi P. Com- 22
mentario edito, quædam notauit Mala, incommodáque Ecclesiasticarum EXEMPTIONVM. Ait enim, beatum sibi videri Monachum, si reprehensore careat: cùm nil sit infœlicius fœlicitate peccantium, qua, pœnalis nutritur iniquitas, & mala voluntas, velut interior hostis, roboratur. Ex D. Augustini verbis, de puero Centurionis. Can. paratus Cauf. 23. Quæst. 1. Subsimilia his intonat Carnutum Præsul Yuo, aduersus Latiniacensem *Abbam* & cœnobitas, minùs dicto audientes Parisien. Antistiti, in umbrata speciе libertatis cuiusdam ac immunitatis. Epist. 58. Probabile est, ad hæc, præcipiti sacrorum Sodalium exemptione à diœcesano Magistratu, dissolui concordiam Clericorum, reuerentiam maioribus, dilectionem iunioribus vicissim impendendam euerti, Hierarchiæ necessarium ordinem perturbari: Imo nec amicum esse Benedicti Abbæ, vel eius Regulæ qui Cœnobium lege soluat Episcopalis ordinariæ potestatis. Cap.62. & 64. ipsius Regulæ. Ex quo, Cisterciensis cœnobiarcha, Normæ suæ studiosum vti obseruatorem se proderet, hanc Monastici obsequij Formulam porrexit Diœcesano sacrorum pontifici, TIBI DOMINE, EPISCOPE &c. Cap. Ne Dei timorem De symon. Atque adeo Cisterciensem in Familiam relatus cùm esset. D. Bernardus, nil mirum, si Cœnobiticas

Impunitas, peccatorum est stimulus, incuriæ soboles, insolentiæ mater, radie impudentiæ, transgressionum nutrix. Sententia D. Bernardi, in fine Lib. 3. De Considerat.

Cistercienses tamen legimus, Ordinariorum Iurisdictione exemptos, pureque subiectos fuisse Apostol. Sedi. Bullis antiquis, speciatim in eo confirmatis, ab Innocentio. 8. die. 10. August. An 1487. Vt infrà dicetur Lib. 2. Tit. 1. Art. 7. 8. 9.

bitiosas exemptiones insectetur. Lib. 3. De consideratione ad Eugenium. 3., talia effatus. Murmur loquor, & querimoniam Ecclesiarum. Truncari se clamitant, ac demembrari: vel nullæ, vel paucæ admodùm sunt, quæ plagam istam aut non doleant, aut non timeant. Quæris quam?. Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis, Archiepiscopi Patriarchis siue Primatibus &c. Nolo, prætendas mihi fructum mancipationis istius. Nullus est enim, nisi quod inde Episcopi insolentiores, Monachi etiam dissolutiores fiunt. Quid, quòd & pauperiores?. Inspice diligentiùs talium vbique libertorum & facultates & vitas: si non pudenda admodùm & tenuitas in his, & in illis secularitas inuenitur. Matris noxiæ libertatis gemina soboles hæc &c. Si dicat Episcopus, nolo esse sub Archiepiscopo: aut Abba, nolo obedire Episcopo, Hoc de Cœlo nō est: Nisi fortè tu Angelorum quempiam dicētem audisti, Nolo sub Archangelis esse, aut ex alio quolibet inferiorū ordinum, aliquem non ferentem subesse cuiquam, nisi DEO. Hucúsq; Bernardus, qui sursùm in Epist. 42. ad Senonēsem Archiepiscopū, Miror, infit, quosdā in nostro Ordine, Monasteriorum *Abbates*, hanc humilitatis regulā odiosa cōtentione infringere: & sub humili (quod peius est) habitu & tonsura tam superbè sapere, vt cùm ne vnum quidem verbulum de suis imperijs subditos prætergredi patiantur, ipsi proprijs obedire contemnant Episcopis. Spoliant Ecclesias, vt emancipentur: redimunt se, ne obediant. &c. Nonnulla tamen, Bernardi ipsius elogio, Cœnobia, per varios Episcopatus municipatim, Apostolico Solio purè addicta sunt, peculiari fundationis suæ lege. Aliud enim est, quod largitur deuotio, aliud quod molitur ambitio impatiens subiectionis. Lib. 3. supradicto. Qua itidem ratione, Petrus Venerabilis, Ecclesiæ suæ Cluniacensis immunitatem mordicùs tuetur. Epist. 28. Lib. 3. ad Cistercienses, illam velut inobedientiam suis obiectantes. Ab ipsis, inquit, fundatoribus, qui eam Ecclesiam in proprio alodio construxerunt, soli Rom. Pontif. subiecta fuit, non autem alteri Episcopo priùs eam

Les Religieux, Prieur & Conuent de la Fontaine S. Martin, dependant de l'Abbaye de S. Supplice pres Rennes, de l'Ordre S. Benoist.

Monasteria quædam in varijs Episcopatibus sita, specialiter pertinent ab ipsa sui fundatione ad Sedem Apostolic.

Petrus, Cluniacensis Abbas.

Aurelianensis edicti Articul. xj. *Tous Abbez, Abbesses, Prieurs, Prieures non estans chefs d'Ordre, ensemble tous Chanoines & Chapitres, tant seculiers & des Eglises Cathedrales ou Collegiales seront indifferemment subiects à l'Archeuesque ou Euesque diocesain, sans qu'ils puissent s'aider d'aucun priuilege d'exemption, pour le regard de la visitation & punition des crimes &c. Demeureront toutesfois aux Abbez, Abbesses, Prieurs & Prieures la visitation & correction accoustumee de leurs Religieux & Religieuses, par faute d'obseruance de leur reigle.*

possidenti ablata. Cæteroquin iusta videtur Petri Blesensis Querela inofficiosæ Exemptionis Cœnobij Augustiniani, in Britannia Insula: quod antea Cœnobiū suberat Archiepiscopo Cantuariensi. Ille enim, Epist. 68. ad Alexandrum. 3. P., *Aduersus Primates*, ait, *& Episcopos intumescunt Abbates, nec est qui Maioribus suis reuerentiam Exhibeat & honorem. Euacuatum est obedientiæ iugum, in qua, erat vnica spes salutis, & præuaricationis antiquæ remedium. Detestantur Abbates, habere suorum excessuum correctionem, vagam impunitatis licentiam amplectuntur, Claustralisque militiæ iugum relaxatur in omnem desiderij libertatem. Nisi huic malo maturius remedium adhibeatur, verendum est, ne sicut*

Petr. Blesensis.

Monasterium B. Augustini, in Anglia.

Abbatia S. Florentij veteris, in Angedauia, cum suis Membris, dicitur in nullo Episcopatu esse.

Abbates ab Episcopis, ita Episcopi ab Archiepiscopis, & à Prælatis fuit Decani & Archidiaconi eximantur. Et quæ est hæc forma Iustitiæ, aut Potiùs Iuris deformitas, prohibere ne discipuli Magistro consentiant, ne filij obediant Patri, ne milites sequantur Principem, ne serui Domino sint subiecti? Quid est, eximere ab Episcoporum iurisdictione Abbates, nisi contumaciam ac rebellionem præcipere, & armare filios in parentes? Videant, Quæso, ista, & iudicent, qui iudicant Orbem terræ: ne inde videantur emanare iniuriæ, vnde Iura sumuntur. Eòdem propemodùm relabitur Philonis Hebræi nota sententia, in Lib. De creatione Principis. Quapropter Francicus Senatus olim Ambianorum Præsulem audijt, Interdicto experiuntem in Corbienses cœnobitas: qui, Romanæ exemptionis obtentu, sibi externum accersiebant familiaribúsque suis Antistitem, sacros ordines impositurum. Decreto Parisiensi An. 1393. quod Ioh. Gallus percensuit, Quæst. 306. iuxta Cap. veniens De Præscript. Cap. per exemptionem Cap. abbates De priuil. Apud Bonifacium. 8.

Quod est (Philonis verbis, in Ciuitate, Rex, hoc in Vico Magister, in domo Dominus, inter ægrotos Medicus, Imperator inter milites, Præfectus classis inter nauales socios, inter vectores Nauclerus, inter nautas Gubernator.

Arestum Curiæ Parisien. pro Episcopali in Abbates auctoritate.

HAVD deest tamen honesta quædam ac probabilis Monasticæ 23
immunitatis causa, vacationísque Fori Episcopalis, ab degenere & corrupto vitæ statu multorum Episcoporum: Quem Petrus Cluniacen. Abba minimè dissimulans, hæc idcirco subiúgit (Epist. 28. Lib. 3.) Olim in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesijs fuêre Monachi, siue Canonici regulares, in communi viuentes, atque vno Refectorio, vnóque Claustro contenti. E quibus assumpti Episcopi, monastica Instituta callebant: & ideò visitandis suæ Diœcesis Monasterijs, Monachorúmque excessibus ponderandis ac corrigendis, necnon quæ ad sanctæ Obseruationis augmentum conducunt, sanciendis idonei esse poterant. Hodie verò, cùm sint ferè omnes seculares, à Regulari vita alieni prorsus, qua fronte Monasteria visitare, ac de rebus quas nesciunt, diffinire debeant, non video. Scilicet docebunt, quod non didicerint: milites erunt, priusquàm tyrones: magistri, antequàm discipuli. Reclamante sacro Canone, Ordinatos Distinct. 59. Can. miserum Distinct. 61. Can. si clericatus Caus. 16. Quæst. 1. Proin B Gregorius, ad Brunechildem Francorum Augustam Epistola. 5. Qualis, inquit, Magister erit, qui discipulus non fuit? Aut quemadmodùm ducatum gregi Dominico præbebit, qui disciplinæ Pastoris subditus antè non fuit? Addiscant ergo Regulas, Legésque Monachorum Episcopi, si earum violatarum reos pro officio castigare plectereque voluerint. Nec abs re Curia Amplissima Religiosos homines criminis arcessitos reiecit ad suum, Monasticæque familiæ Præsidem peculiarem, Diœcesano Iudice posthabito: salua duntaxat Regiæ notionis eximiæ scelerum animaduersione penes ciuilem Magistratum. Præclaro Aresto. 10. Kalend. Martias An. 1449. pro Frat. Reginaldo Gorreo, sacrorum Militum Syndico, Rhodi Insulæ Carpathij maris, & Frat. Antonio *de Choucourt*, Rhodio Equite, maleficij

De Capituli maioris Ecclesiæ Carnutensis Exemptione à suo Episcopo, olim controuersia inter hunc, & Canonicos illos, differit Oldradus I. C. in Consil. 206.

Gregor. Regesti Lib. 7.

Lutetiani Senatus Placita, die. 20. Febroar. An. 1449. pro Ordine S. Iohannis Hierosolymit. Et die. 26. Iul. An. 1451. pro Cisterciensi.

maleficij reo vincto. Cui proximè accedit S. Conſultum alterum. 7. Kalend. Sextiles An. 1451. ſecundùm Frat. Oliuerium Blanchardum, Ciſtercienſis Sodalitij Procuratorem: qui ad domeſticum Collegij ſui Iudicium remiſſionem poſtularat quæſtionis criminum, Frat. Georgio Burgeſio motæ. Conſona his Curiæ Conſulta voluere eſt, noſtro Lib. 2. Eccleſiaſt. Polit. foren. Quin & nuper Lugdunenſi in Conſeſſu Senatorio iudicatum eſt. 5. Idus Septembres An. 1596. pro libertate immunitatéque Fori ordinarij: Qua ſuffulti Aruerniæ Canonici Claromontani, Senatum ex abuſu prouocarant ab Archiepiſcopo Bituricenſi. Quippe quùm ipſi, Apoſtolico purè imperio ſubijcerentur; Vt alibi edocuimus. Imo ordinarij etiam Diœceſum Præſules ipſi, ſua poteſtate manúque emiſerunt Cœnobia nonnulla: quorum Alumnis illucentem indies virturem ſanctitaremque viræ admirabantur. Nam Audebertus Pariſiorum Antiſtes perpetua Fori ſui immunitate donauit Foſſatenſe Monaſterium, quod D. Babolenus Abba, pietare conſpicuus, moderabatur. Cuiuſmodi forenſis Exemptionis Ius ſingulare probauit Clodoueus. 2. Rex, Idibus Maijs An. 650. ex communi quatuor Archipræſulum ſententia, ac ſeptem Epiſcoporum, qui ad Gallicam Synodum acciri conuenerant. Inde & Carnutum pontifex Yuo, Foſſatenſi ſcripſit Vualterio cœnobiarchæ, de iuſta ſua ac legitima Monachis dicundi iuris prærogatiua. In Epiſt. 104. Sic Landericus, Pariſien. Epiſcopus lege ſoluit Diœceſani imperij ſui Dionyſianum Monaſterium, inſtigante Principe. Aimoyni Lib. 4. De Geſt. Francor. Cap. 41. Peræquè B. Niuardus Rhemorum Archiepiſcopus, Cœnobio D. Baſilij irrogauit vacationem iuridicæ poteſtatis Rhemenſium Præſulum. Childeberto Galliarum Rege. Vt Flodoardus Rhemorum Canonicus literis prodidit, Lib. 2. Sacræ Rhemen. Hiſtoriæ Cap. 7.

Le Prioré de S. Gobert, diocese de Laon, membre desendant de l'Abbaye de sainct Denis en France.

An Epiſcopos poſſit aliquā Eccleſiam eximere in totum à iure Epiſcopali, vide in Cap. conſtitutus De relig. domib. Cap. cum venerabilis. De cenſib. Cap. paſtoralis De donat. Tamen poteſt ei conferre priuilegia. Cap. quanto. De his quæ fiunt à Prælat. ſine conſen. Cap. Cum inter, De re iudic.

Tit. 8. Art. 23. 24.

Areſtum Curiæ Magnorum Dierum Lugdonenſium, *en plaidant* die. 3. Septemb. 1596. pro Capitulo Eccleſiæ Claromontanæ (quod exemptum eſſe oſtendimus Lib. 1. Leg. Andeg. Cap. 43. Art. 3.) contra Gaſparem Rutchias, Franciſc. Boyetum, &. 4. alios Canonicos ſacerdotales, hebdomadarios; intimatos. Mauguinon, & Roberto cauſidicis.

S. Mauri, de Foſſatis Abbatia, in agro Pariſien.

Die. 15. Maij An. 650.

Abbatia S. Dionyſij in Francia.

Archiepiſcopi. 4. Gaudericus, Lugdunenſis: Aunobertus, Senonenſis: Preſſeleudus, Biturigum: & Donatus, Veſontionenſis.

Monaſteriū *de S. Baſle.*

Ast de his, regularíque *Abbatum* in ſuo munere & auctoritate Iuridica, ſatis. Nunc pia viciſſim Monachorum officia & obſequia in *Abbates*, pro ſuſcepto ordine exequamur.

Vocata ſunt olim Galliæ Monaſteria, Abbatiæ, i. paternitates, quia olim verbo Chriſtianos generabant, verbi cœleſtis pane nutriebant, & paſcebant: & maior pars redituum Monaſteriorum in alendis pauperibus, & mendicantibus inſumebatur.

1. CÆLESTIS *vitæ Monastica contemplatrix.*
Monachus antiquitùs piè statuta ac præscripta.
2. Prælaturæ *Ecclesiarum & Diœcesum, à Cœnobitis repudiatæ.*
S. Dominicus, suique Ordinis *multi, Diœcesanas Præfecturas acceptare noluerunt.*
Franciscani etiam, D. D. Bonauentura, & Bernardinus, maiores Ecclesiæ Præsulatus respuerunt.
Honos antiquis Monachis habitus.
3. *Regulæ.* 4. *Monasticæ, summa.*
Carthusiensium Statuta, *sunt eis pro Regula.*
Multiplicis Regulæ, & Statutorum *Monasticorum vnicus est Diuinum in cultum ministeriúmque affectus & scopus.*
Nouitij, *ante professionem, Monachi non existimantur.*
Tacitæ, & expressæ professionis in Cœnobio differentiæ multiplex.
4. *Tacitè professus, cogitur licitè à Superiori, expressam Religiosi voti professionem edere: Idem, econuersò, ad recipiendam ipsam cogere Superiorem potest.*
Expressa professio, in scriptis facienda, & publicè registranda.
Turonense, & Biturigum Concilia, *de solennitate, descriptione, & insinuatione Religiosarum professionum.*
Nulla est Gallis tacita bonorum dedicatio, per ingressum & professionem Monasticæ religionis.
Tacitè modò professi, ad Prælaturam regularem *promoueri nequeunt.*
5. *Expressè professus, factus Episcopus, remanet Monachus.*
Nûm idem, Regulis & Statutis Ordinis, *quoad obligationem* legalem, *& pœnas* Statutorum, *exemptus sit.*
Monachus, post Episcopatum ei delatum parta, acquirit Episcopatui, non Monasterio.
Cœnobita, ad Cardinalatum *promotus, non mutat habitum.*
Fratres Minores, *ad* Prælatutas seculares *promoueri vetantur, nisi* de licentia Prælati *sui* regularis.
6. Abbatiæ *in Episcopatum erectio non mutat statum Ecclesiæ* regularis.
Sarlatensis, Maleacensis, & S. *Pontij,* Abbatiales *Ecclesiæ, Episcopales factæ.*
Castrense, Montis-Albani, Condomiense, Tutelense Cœnobia, dein Episcopalia, posthac secularizata.
Cathedrales *basilicæ multę, primitùs monasticę &* Regulares.
Variæ Regularium *templorum* secularizationes.
Secularium, *econtrà in* Regulares *Ecclesiarum conuersio olim frequens.*

7. Bastardi

7. Bastardi *quidem, ingressu ipso in Monasterium, professionéque Monastica*, legitimati *censentur.*

Sed ij non recipiuntur in Cœnobijs Mathurinorum *S. Trinitatis, nisi à* Ministro generali *ad hoc dispensentur.*

Idem Carmelitarum Statutis *in* bastardos *cauetur.*

Similis illegitimos Constitutio tenet Ordinis S. Iohannis Hierosolymitani.

Nothi, licet, ingressu professionéque Monastica, legitimati *Iure credantur, incapaces sunt Beneficiorum; nisi idcirco à* Papa legitimati *fuerint &* habilitati.

Dementis & furiosi professio Monastica, nulla est: nisi mentis compos factus, iam profiteatur.

Episcopus, Superiorvè *Ordinis, ab* Abbatissa, *seu* Priorissa *monendus, ante* Nouitiatum *professionem, vt eas instruat, iisque de libera profitendi voluntate informetur.*

8. *Partis bonorum reseruatio à profitente Monacho facta, an professionis efficaciam impediat.*

Monachi habitum nemo sumat ea spe, vt Abbas *fiat.*

Resbacensis Abbæ *preces ad R. Pontificem, vt Pastorali cura liberaretur.*

In Ecclesiæ beneficia Successio consanguineorum, improbata.

Trium de eo Pontif. summorum exempla.

9. *Maioris. 14. annis masculi Professio* regularis, *valida Iure canonico: vt Puella annos natæ duodecim.*

Diuersum tamen est in Carthusiensi Ordine Statutum.

Tridentino generali, & Prouincialibus Galliæ Conciliis, professio non valet ante decimum sextum ætatis annum expletum.

Vicarius à commendatario Abbate *constitutus, reuocari ab eo non potest.*

Restitutio in integrum contra Professionem monasticam, non admittitur ex prætextu minoris ætatis. 25. annor.

Ex causa autem vis vel metus, restitutioni locus est intra quinquennium à die professionis.

10. Regularis *tacita professio, diu gestato extra Monasterium habitu, nusquam inducitur.*

Fratrum Minimorum, *Rhemensium, cum Archiepiscopo Rhemensi, &* Abba S. *Remigii controuersia, de Domus illorum dote pensionéque annua.*

Monasterij propter hostilitatem ruinosi Vnio, cum integro alio viciniore.

11. *Ne noua passim Cœnobia liberè & indiscriminatim construantur.*

Fratrum Recollectorum, *Ordinis S. Francisci, de nouis Ædibus struendis, Priuilegia Apostolica.*

Moniales quædam, Augustiniani Eremitæ, Carthusiani, Guillel-

mitæ, *Priuilegio subnixi, ne Templis suis confines Domos vel Oratoria alii ædificent.*

In alieno etiam fundo, sacram Ædem erigere licet Principis auctoritate, præstita modò indemnitate domino fundi.

Pleráque de eo Curiæ Decreta, pro varijs causarum circunstantijs.

12. *Recens professi, humanioribus literis in Monasterio instruendi sunt, mittendi etiam ob id in Academias nonnulli.*

Prioratuum *seu Ministeriorum numerus Ordinis S. Trinitatis, siue de Redemptione captiuorum.*

Religiosi, publica Gymnasia adire non debent sine Abbatis licentia, *cum sui Conuentus consilio.*

Cœnobitarum propinqui, in subsidium tenentur, Academica eorum studia fouere, alimentaria pensione.

13. *Maturè se monachus à studio recipiat Terrestris ad Cælestem Christi Philosophiam.*

Ethnici Philosophi, cum iudicio summáque cautione, Christianis legendi.

14. *Theologica Cœnobitarum multorum Scripta, & Historica.*

15. *Sancti Monachi, ab Ecclesia Rom.* canonizati.

Ex singulis. 4. Ordinibus Mendicantium, Sancti, & Beati:

Tum ex Cluniacensi Ordine, & Cisterciensi.

Vetustiores Abbates, *Sanctorum titulo ab Ecclesia commendati.*

16. Regulare Statutum, *ne monachi è Monasterio euagentur.*

In Mendicantium O*rdine cautum, ne fugitiuos quosdam Religionis alterius* Prælati recipiant.

Fratres Minimi, *Mendicantium* O*rdinibus. 4. æquiparati, in cunctis iuribus ac priuilegijs.*

A Monachorum correctione & disciplina Regulari *appellatio non recipitur.*

Aresta Curiæ, pro reformatione monastica Prioratuum S. Cru*cis, & S. Catharinæ, Parisien.: Augustinianæ quidem vnius Regulæ, sed Ordinum diuersorum.*

17. *Ob quantumcunque crimen, Monachus è Monasterio & Ordine non eijciendus.*

Paterna abdicatio liberorum, More Romano explosa, nec Francico recepta.

18. *Moniales, ne Claustris Cœnobij exiliant.*

B. Hildegardis Abbatissæ *vita religiosissima.*

Monachi, alijuè, Monialium Cœnobia ne ingrediuntor.

Antiquorum Monasteria duplicia, abolita.

Muliebrium Cœnobiorum administratores, Religiosi.

Abbates, *aut monachi, ne prouolent ad nuptias* laïcorum, *aut de Baptismo infantes suscipiant.*

19. *Iudiciale forum litésque sectari, monacho nefas.*

Abbatiæ

Abbatiæ *competens Iurisdictio* secularis, *exercenda à laïcis tantùm, non à clericis, aut monachis.*

Ab huiusmodi etiam Iustitiæ *Iuridico appellandus est* secularis *Iudex superior, non Ecclesiasticus.*

Religiosus, impuberum tutor esse non potest, nec Testamenti executor, absque licentia sui Superioris.

Publicæ quædam functiones honorariæ, Abbatibus *deferuntur.*

Regia Abbatiæ *S. Petri Viui, ad Senonensem vrbem, fundatio.*

20\. *Proprietarij monachi excommunicantur, ijsque mortuis sepultura denegatur.*

De tali bonorum proprietate; Statuta Ordinis Hierosolymitani, & Carmelitici.

21\. *Testamenti factionem non habet Cænobita.*

Publica testamentorum custodia, & exhibitio, necessaria statim ab obitu testatoris.

22\. *Donati seu Oblati Monasterio, an de bonis suis postea liberè disponant.*

Senatoria de eo Decreta.

Cruciferorum Ordinis, *de Donatis seu Oblatis, Constitutio.*

23\. *Portiunculæ reseruatio bonorum, à Cænobita, in ingressu Religionis pacta, an, & quando valeat.*

Ab Ordine S. Antonij Viennensis pendentia Beneficia, solis Religiosis Ordinis conferenda.

Antonianæ *eiusdem Sectæ Priuilegia Apostolica.*

24\. Graduati *simplices, aut nominati Monachi, sunt* Regularium *beneficiorum capaces.*

Duo beneficia regularia, *Monacho* incompatibilia.

Parochiale & curatum, *hiccine, & quo casu licitè obtineat.*

25\. *Alieni Cænobij beneficiorum incapax Monachus, nisi cum* dispensatione Superioris.

Abbatiali *sede vacante, Conuentus succedit in administrationem rerum Monasterij.*

Laïcorum *Dominorum* confidentiarij *Monachi, in* regularibus *Beneficijs suorum Cænobiorum.*

Quænam tolerabiles competitorum Beneficij inuicem Pactiones.

26\. *Detrusio in Monasterium, quibusdam olim pro supplicio & pœna imponebatur.*

Monachi residentia, *& exercitatio continua in Monasterio, quæ.*

Senatus Iudicium, de visitatione & reformatione Cænobiorum.

27\. *Prouincialis Magister, cænobita, eligi debet ex eadem ortus Prouincia, non autem extraneus.*

Italicorum, Cælestini Ordinis, Prioratuum *series.*
Episcopi, quorum Diæceses, in alterius Parlamenti *Oppida & loca protenduntur, in his Vicarium constituere tenentur.*
Pontificiæ Literæ, de Regia in Clericos coniugatos criminum notione, publica Munera exercentes.

28. *Aulas & Palatia, ne* Abbates, *Monachiuè frequentent.*
Principum antiquorum, erga Prælatos *Ecclesiæ summissio ac reuerentia.*
Pia Abbatum, *& Monachorum consilia, ab Imperator. & Regibus honorificè exquisita.*
Prælatorum, *ad malos Principes, libera comminatoriáque Exhortatio.*

29. CONCLVSIO LIB. I. *per transitum à Monasticis Officijs, ad Beneficia, seu Priuilegia in Monachos, Pontificia, & Regia.*

TITVLVS. III.

TITVLVS. III.

DE VOTIVIS COENOBITARVM MVNERIBVS ET ONERIBVS.

1. MONACHORVM PATER, apud Græcos, D. Basilius, vt apud Latinos Benedictus, nos admonet, illorum inter Clericos humilitate præstantium Institutum, quod Apostolica tempora proxime attingat, libenter amplecti eum, qui Cœlestis vitæ cupiditate deflagret, ac Euangelicæ perfectionis studiosus existat negotiator: Sed quùm Vita adeo præclara pessum ierit, mortalium tum ignauia, tum malitia, Hoc suadet imprimis agendum, vt collapsa instauretur Disciplina, & auitam ad possessionem, quoad fieri potest, reuocetur. Cum Basilio rursùm, Gregorius Nazianzenus, nobile Græcorum amicorum par, docet Hellenium, DEI seruos esse, qui tranquilla mente perfectísque animis ingentem hominum multitudinem in altum subuehant, Empyræique rebus Olympi initient, coniugij expertes, humanísque penè commercij: Hos scilicet CHRISTVM portantes, qui supra Terram assurgant, vitæ rationem ita comparasse, vt Superos pijs Hymnis noctes diésque venerabundi prosequantur. Simeones quidem Stylites, primus, in Columna, Monasticæ philosophiæ præcepta inuenit, sicque ad sublimia adspirans, medius inter Cœlum & Terram domicilium sibi fixit: Vt extra turbas ac tumultum omnem positus, supremum Numen extolleret, perpetuáque, cum Angelis, sacrorum Carminum laude concele-

Orientalibus certè Monachis (quales Carmelitæ) Occidentale nomen, *Prior generalis*, obtigit: Occidentalibus verò, Orientale nomen, i. *abba*, pater, Syriaca lingua.

Monachorum vitam perfectissimam vocat S. Dionys. Areopagita (cap. 6.) Ignatius sacratia. (Epist. 2. ad Tarsens.) Hieronymus ad Hedibiam, fastigium dignitatis Augustini. Lib. 1. de morib. Eccles. perfectos Christianos: Chrysostomus Lib 3. contra vituperatores vitæ Monasticæ perfectionis culmen. Isidorus Lib. 2. officiorum Cap. 1. Monastici instituti principes. Eusebius Cæsariensis, summo Deo consecratos, prô vniuerso genere Et Athanasius in vita eximij viri Anthonij, per viam Euangelici sermonis, ad perfectionem hos peruenisse scribit.

Gregor. Nazianz ad Hellenium, De monachis. Is vnus, secundùm Iohan. Euangelistam, Theologi titulo ab Antiquis insignitus fuit.

Athanasius Alexandriæ Episcopus oculus Orbis, sacerdotum Antistes, vox sublimis, fidei columna, Christi lucerna, & secundus Præcursor à Gregorio Nazianzeno appellatur in Orat. in laudes Heronis.

btaret. Auctore Niceph. Callisto, Ecclesiastic. Annalium Lib. 14. Cap. 51. Anachoreris itidem Tabennesiotis B. Pachomius Abba Monasticas dedit leges, quas ab Angelo dictatas acceperat. De quibus sigillatim, Sozomenus, Lib. 3. Cap. 13. & Callistus, Lib. 9. Cap. 14. Inter hæc, Athanasius Alexandriæ pontifex, Eremicolis seu Hesicastis tutam præscripsit ac circumspectam pudoris reuerentiæque custodiam, Necessarium è domo, tarúmque egressum, quem vna Religionis causa extulerit, Operisuè exercendi ad victum consequendum: Munerum insuper abstinentiam, nisi quæ ad quotidianum cibum, annuúmque vestitum pararentur. Quinetiam Philo Hebræus, * (περὶ βίου θεωρητικοῦ) effictò Iudæorum quorumdam nomine, describit primorum ad Alexandriam, & in Ægypto Christianorum vitæ genus mirè pium. Quippe qui extra Oppida solitarij, relictis profanis opibus, vacarent Sacris duntaxat, Diuinísque carminibus & psalmis Cœlites assiduè colerent, nec diumum cibum priùs sumerent ex Monastica diæta, quàm Sol occubuisset. Eiusmodi Asceticam vitam diuitijs omnibus illustriorem prædicat S. Nilus *Abba*, Lib. interspersò Bibliothecæ Patrum, (Tomo 5.) Cui haud inconcinnè adplicatur Petri Venerabilis. Epistola, ad Odonem olim *Abbam* Bellouacorum, petentem, vt scriberet aduersus Mundi amatores. *Meliùs, ait ille, syderum fulgorem incolumes, quàm lippientes oculi contemplantur: ideòque similiùs intuentium species, in aqua pacata, quàm turbata, formantur.* Epist. 13. Lib. 3.

Athanasij, Alexandrini Episcopi, ad Monachos, Exhortatio.

* De vita contemplatrice, Lib. Philonis Iudæi. Qua in Iudæa gente, fuerunt etiam Nazaræi, qui Deo se voto consecrabāt, Regula præstituta, Numeror. Cap. 6. & Iudic. Cap. 13.

Lib. Asceticus S. Nili Abbæ.

Petrus, Cluniacen. Abbas.

HINC animis in Cœlo viuentes * Ἀσκηταὶ, honorarias seculi Præfecturas sacras repudiarunt: quòd summum DEI lumen, Æthereúmque sibi piarum Animarum Chorum ante oculos vsquequaque proponerent. Bernardus enim, Abba Claræuallen., cuius discipuli ad varios Pontificatus euecti sunt, pontificale Solium conscendere nunquam voluit: tametsi multoties eò vocatus à Clero, & rogatus. Sigeberto teste, in Chron. An. 1153. Ad hæc, Prædicatorij Ordinis coryphæus, Dominicus, Tarraconensem Archiepiscopatum respuit, nedum Cotoriensem, ac Citariensem Episcopatus, qui iustis suffragijs ei mandati fuerant: vti CHRISTVM pauperem pauper consectaretur. Eodem ex Sodalitio, Albert. Magnus, oblatum sibi renuit Præsulatum, Germaniæ, Ratisponensem. Sub Annum. 1260. Haud secus Thomas, Aquinas, (pietatis doctrinæq; speculum clarissimū) Archiepiscopam recusauit Neapolitanā, cui ab Vrbano. 4. P. designatus Antistes fuerat. Rursum B. Vincentius, Valentinus, rubro Galero præfractè abstinuit, vt Episcopali antea Sede Ilerdensi, & Valentina, sibi vltrò erogatis à Benedicto. 2.

* exercitatores, monachi.

D. Bernardus.

S Dominicus, Calaguritanus.

S. Thomas, Dominicanus, Prælaturam hanc respuens, pro compensatione petijt à R. P. vt Festum corporis Christi so Altari immolati celebraretur: Quod obtinuit.

13. Pontif.

S. Vincentius de Ferratijs, Ordinis Fratrum Prædicatorum.

Qoum Vrbanus 2. P. P. voluisset Brunonem Carthusiensium patriarcham confirmare in Archiepiscopum Ecclesiæ Rheginensis, quæ est prima Metropolis totius Calabriæ, ad quam annuente Pontifice electus fuerat, ipse electioni de se factæ consentire recusauit.

D. Anselmus,

D. Anſelmus, monachus Benedictinus, dein Archiepiſcopus Cantuarien. ſæpè inter ſuos palam proteſtabat, libentius ſe velle in congregatione monachorum pueri loco inter pueros ſub virga magiſtri pauere, quam per paſtoralem curam tori Angliæ Prælatus in conuentu populorum Cathedræ Pontificali præſidere. Idem in Epiſt 9. ad Falconem Epiſcopum Beluacenſem, Et ſi mihi inquit, liceret, ſeruata obedientia & charitate, quas Deo debeo & Eccleſiæ eius matri meæ, propter eum potius & libentius eligerem ſub Abbate & regulari diſciplina in monaſtica paupertate & humilitate eſſe, & obedire & ſeruire, quam regnate in hoc mundo, ſeculariter, aut donari, aut Archiepiſcopatum, ſiue Epiſcopatum poſſidere vel Abbatiam, aut hominibus quibuslibet præeſſe ad animarum gubernationem, ſiue ad corporum ſuſtentationem in magna terrarum & rerum terrenarum poſſeſſione & opulentia.

13. Pontif. Inſuper Ianus Alodius Pariſien. Eccleſiæ Canonicus, An. 1280. cùm præſciret, ſe Comitiali ſententia Cleri, Præſulem legi Diœceſanum, confugit maturè ad Dominicanos Sodales: quorum medio in Conuentu, togam Religionis induens, tonſáque capitis coma, Anchoram tenuit ſacram. Auctore Fr. Steph. Sampayo, Prædicatoriæ Sectæ, in Dominicana Hiſtoria. Vbi is quoque atteſtatur, Segobienſem, Hiſpaniæ Epiſcopatum, quem Dominico Soto Karolus. 5. Cæſ. munificè porrexerat, fuiſſe ab illo conſtanter repudiatum. Subde his Ludouicum Granatenſem, qui à Luſitano rege allectus ad Bracharenſem Archiepiſcopam, tùm ad duas viciſſim Epiſcopales Cathedras, nuſquam auelli potuit è Rachelis amplexibus, j. à Religionis ſpiritaliſſque* Ασκήσεως placida quiete ac tranquillitate. Id quod Sampayus etiam ille commemorat. Peræque B. Franciſcus, ex Vmbrica ciuitate, Aſſiſio, ſui Ordinis primicerius, multos protulit Cellulæ ſuæ monaſticæ ſtudioſiores, quàm pontificalis Cathedræ, Baſilicæuè ampliſſimæ. In quibus elucet D. Bonauentura, qui Anglico Eboraci Archiepiſcopatu, donatori Clementi. 4. demiſſiſſimè ceſſit. Ac ſubinde is Pontifex Max. ceſſionem admittens, ſubiecit elogium iſtud. *Sta in Teſtamento tuo, & in illo colloquere, & in opere mandatorum tuorum veteraſce.* Andræas itidem, Seraphicæ Familiæ, ſacerdos, *Cardinalitium* tenuit Inſigne, roſeúmque Pileum, quo, Alexander. 4. patruus exornandum illum curarat. Annum circiter. 1257. His pariter adplicatur D. Bernardini, Senenſis, modeſtia, abnuentis Senenſem Præſulatum ſibi delatum à Martino. 5. P. concordibus patrij Cleri Pop. Q. ſententijs. Alios deinceps ipſe, Ferrarienſem, ac Vrbinatium Epiſcopatus repudiauit: Ne concionator egregius, à publico Diuinorum eloquiorum præconio auocaretur, nouæ Dignitatis acceſſione. Quinimo cuculla ipſa veſtéque Monaſtica ſpectabilis vir, ſummo in pretio habebatur Maioribus noſtris, ac Bedæ Venerabilis ſtylo, *Quòcunque adueniret Monachus, gaudenter ab omnibus, tanquam Dei famulus, excipiebatur: etiam ſi in itinere pergens inueniretur, accurrebatur, & flexa ceruice vel manu ſignari, vel ore illius ſe benedici gaudebant: verbis quoque ipſius exhortatorijs diligenter auditum prębebant.* Sacræ Hiſtor. Anglor. Lib. 3. Cap. 26. Nec aliter, finitima Angliæ Hibernia ſe geſſit in Religioſos homines: & Sacris addictos, quos ſumma veneratione coluit. Nam inibi quoque, Bello ardentibus cunctis Cœnobitæ, tanquam Fœciales caduceo ornati, poterant circumquaque tutò ruſticari, inuiolabiles nimirùm ac ſacroſancti.

Fr. Iohannes de Allodijs. antea Canonicus Pariſien. & Cancellarius Academiæ.

Steph. Sampayus, Luſitanus, In theſauro, arcano, ſeu Luſitanica Patrum Dominican. Hiſtoria, Ao. 1586. in lucem edita.

* exercitij & meditationis.

Minorum Ordo.

Eboracēſis, in Anglia Archiepiſcopatus.

De S. Bonauentura, vetus Carmen. Oquoties, Superos auida dū mente colebar, Altiùs è terris, raptus ad Aſtra fuit.

S. Bonauentura, Cardinalis Epiſcopus Albanenſis à Gregorio 10. P. cōſtitutus, deceſſit Lugduni An. 1275

Andræas, Minorita, Cardinalatum, acceptare noluit.

Beda monachus Cœnobij Apoſtol. Petri & Pauli, in Anglico oppido Cantuæ, claruit tempore Iuſtiniani. 2. Imp.

Hiberniæ monachi, & & ſacerdotes.

In Anglico apud Londoniam Concilio, An. 1142. celebrato à Vilhelmo Vuintoniensi Episcopo, & Apostolicæ Sedis Legato sancitum est, ne aliquis, qui Ecclesiam, cæmeteriumque violauerit, vel in clerico, aut viro religioso manus iniecerit violentas, ab alio quam ipso Papa possit absolui. Statutum est etiam, vt aratra in campis, cum ipsis agricolis, talem pacem habeant in agris, qualem haberent in cimiterio, si extitissent. Ex Matthæo Paride, in Angl. Hist.

B. Hilarion, Eremita, Vti Antonius, Macarius, Paulus, Honophrius, & quidam alij cælestes magis quàm terreni homines.

Ex Staniliutsto, Rer. Hibernic. Lib. I. Hilation tamen Palæstinus, Eremita, fumosos illos auræ Popularis honores identidem effugit continuo, flexu ac transitu, ceu fuga, ab vno in aliud Oppido ac Territorio. Quemadmodùm B. Hieronymi de illo scriptis est comprehensum.

Sũma Antonini, Tit. de Regulis Religiosorũ.

Cassianus, apud Massiliam presbyter, condidit duo, i. virorum & mulierũ Monasteria: Et. 3. Libris tradidit Monasticas Institutiones, quæ in Monasterijs Ægypti die noctéque tenerentur.

Ioh. Cassiani, Eremitæ, de Institutis renunciantium, Lib. 12 & Collationes S. S Patrum. Lib. 24. Accessit Regula S. Pachomij, quæ ex Ægyptiaco in Latinum sermonem à D. Hieronymo conuersa est.

S Bernardi Epist 3.

Diuersæ sunt in Ecclesijs consuetudines Petri Cluniacen. verbis, quæ ad vnicam tamen pertinent Ecclesiam Catholicam.

VT AVTEM singulis præcepta ac statura Cœnobitis excutia- 3
mus ad amussim, suam quisque primùm calleat Regulam, necesse est: quæ quadruplex habetur, Religiosis omnibus distinctè proposita, D. Basilij, Augustini, Benedicti, & Francisci. Vnde Carthusienses solos excepit B. Antoninus, queîs familiares suæ Constitutiones vicem Regulæ obtineant. Parte. 3. Summæ, Tit. 16. §. 5. Scripserat vtrique olim Cassianus, Scytha, res Monachorum omnium professioni necessarias: (Institut. Lib. 1.) Tum D. Orestesis, Anachoreta verus, Regulas De Monasticis Institutis: quæ in Bibliotheca sacta extant, Volum. 5. Hieronymus item, ad Paulinum De institutione Monachi: & B. Antonius monachus, ad pluscula misit Monasteria, Apostolici sensus sermonísque Epistolas. 7. quarum præcipua est ad Arsenoitas, Sicuti de eo proditum est, ab Hieronymo illo, in: Scriptorib. Ecclesiast. Verùm, vti solitaria priscorum vita Monachorum, in communem ac Cœnobiticam conuersa est, apud Gallos præsertim: Ita Cœnobitis nostratibus aliæ sunt canonicæ Leges præstitutæ. Qualis sacrarum Obseruationum varietas nil officit Pietati: quùm ab *Regulari* pariter institutione D. Augustini: ad Benedictinam sic transitus fiat, *vt tamen ab eius Magisterio, qui vnus est omnibus Magister in Cœlo & in Terra, non discedatur.* Epistolari sententia D. Bernardi ad Canonicos quosdam *regulares:* Ac Petri Venerabilis elogio pari, De Oratione pro mortuis Lib. 3. Artic. 46. Queis ritè accommodatur Martini cœnobiarchæ responsio ad Vilhelmum Noruagiæ Ducem. Hic enim, mente concepto ab incunabulis Monasticæ vitæ complexu, secretiùs conuenit Martinum Cœnobij Patrem, Quid est, inquiens, Patet optime, quòd in vnicæ Fidei religione, tam varij cultus perseuerent Monachorum, Clericorum, Populi? Cur non, qui vnum sperant, ac credunt, vno etiam Religionis ritu perdurant? Tum ille, magnus, ait, paterfamilias, qui nutu suo tremefacit Orbem, in amplissima Domo Ecclesiæ Catholicæ multiplex deposcit Ministerium. Vt fusius ab Alberto Krantzio enarratur, Noruagiæ Lib. 2. Similiter Christiani Annales ferunt, Theodosij Cæs. coniugem Eudociam multas struxisse Monachorum Lautas seu Cellulas, excitasséque Scholas diuinas: Quarum multiplex quidem Institutum foret ac ratio, sed vnum prorsus spectans Pietatis scopum.

Eudocia Augusta.

tis scopum. Quemadmodùm de vnaquaque sigillatim. Nicephorus Callistus: Lib.14. Cap. 50. IMPRIMIS igitur Cœnobita futurus, tyrocinium auspicatur Monasticæ huius exercitationis stato temporis interuallo, vt qui Nouellus tyro Monasterium ingressus est, explorata dehinc, maturèque probata Sodalitij disciplina, in idem Sodalitium, votiuo sacramento deuinctus cooptetur. Innocentij. 5. Rescripto, ad Apostolicam De regular. Id quod longè antea perspicuè indicarat Petrus Blesensis, Archidiaconus Bathoniensis, hac Epistolari clausula. *Nouitiorum claustralium mentes, adhuc desideriorum carnalium humoribus grauidę & tumentes, non acceptantur in sacrificio domini, nisi priùs igne tribulationis torreantur: nec paleas priorum deponunt affectuum, nisi per laborem & abstinentiam confringantur.* Idóque nec Cœnobium introgressus censetur, qui, Monastica veste sumpta, nouitius, solennia Ordinis vota nondum professus sit. P. Castrensis Responso 211. Volum. 2. Bartol. ad Authent. Si qua mulier Cod. de sacrosanct. Eccles. Hinc legato filiæ adiecta conditio *quùm nupserit, Cænobiumuè ingressa sit*, minimè videtur impleta, ante Votiuum puellæ sacramentum. Imol. ad leg. in substitutione π. De vulg. & pupill. Testantis enim verba ciuiliter accipi oportet, ac secundum Iuris intellectum. Bart. ad l. si quis filiabus. π. De testam. tut. Atque eam in

Tempus Nouitiatus in Monasterio, quem vulgò dicunt Annum probationis.

Petr. Bl[illegible]n Epist. 13.

Par la Coustume de Poictou, Art. 287. l'ingrez de la fille du viuant de son pere, si elle y faict profession apres le decés dudit pere, ladicte profession subsequente retro trahitur ad diem ingressus, tout ainsi que si elle fust decedee dés l. iour dudict ingrez faict viuo patre, neque facit partem & non admittitur ad partem.

Tantosfer B. Anselmus in Epistola 4 ad quandam dominam Quamuis ait, ab Episcopo sacrata non fueris, nec coram ipso professionē legeris, hoc solum tamen est manifesta, & quæ negari non potest professio, quia publicè & secretè habitum sancti propositi portasti, per quod omnibus te videntibus Deo dicatam te esse, non minus quam professionem legendo affirmasti. Nam antequam fieret ista nunc vsitata monachici propositi professio, & sacratio, multa millia vtriusque sexus hominum, solo habita, se ipsius esse propositi pœnitentia, celsitudinem & coronam consecuta sunt. Et qui nunc habitum sine hac professione & sacratione assumptum reijciebant, Apostatæ iudicabantur Inexcusabilis ergo es, si deseris sanctum propositum, quod diu habitum & conuersatione professa es, quamuis professionem nunc vsitatam non legeris, & ab Episcopo consecrata non fueris &c.

partem Iudicijs decisum à Mantuano Senatu, refert Ioh. Petrus Surdus, ibidem Senator, Decis. 303. Quoties namque Ius scriptum loquitur de introitu Monasticam in religionem, de irreuocabili eò intelligitur, ab expressa votorum professione ac solenni, post annum* δοκιμασίας. Cap. religioso. §. quamuis De sentent. excommun. In. 6. Nec rerum suarum dominio quis possessioneuè excidit, qui nondùm apertè Monastica vota ediderit. Iason. ad cita. Authen. Ingressi, Panormit. ad Cap. in præsentia De probat. Id quod disertè etiam sancitum fuit œcumenica Tridentinorum Patrum Synodo, An. 1563. Tum Bullato Pij. 5. diplomate. 58. De Resignat. Ac Francica Principum nostrorum Lege Molinensi, An. 1566. §. 55. Ex quibus elicitur, probati Monastici cultus Anno lapso, tacitè professum, liberè de suis facultatibus statuere posse. Paul. Roman. in Tract. De pension. Cap. 7. Num. 5. ex Clement. Ne in agro. §. cæterum Vers. sanè De stat. monach. Tacita quoque huiusmodi Cœnobitæ professio non soluit matrimonij vinculum,

Mantuani Senatus decisio.

* probationis.

Concil. Tridentinum, in Sessione 25. Cap. 6. De regularibus.

Statutum Carthusianorum.

posteriùs ab illo contracti, exuta Religionis Toga. Si Innocentio credimus, ad Cap. porrectum De regular. Proin Carthusien. Constitutionibus adscripta hæc voluuntur, *Professionem tacitam in nostro Ordine non habemus, sed volumus esse expressam & publicam.* Statutor. Part. 2 Cap. 17.

Aurelianeo. Synodus, sub Pelagio. 1. P. Childeberti regni An. 38. 5. Kal. No[illegible] Quòd puella Mo[illegible]sterio oblata, quæ post tẽpus probationis & vestimentum Religionis acceptum, relicto Monasterio, nupserit, cõmunione priuetur, idẽ placuit Gregorio Mag. Registi Lib. 8. Cap. 9

Turooense Conciliũ vlt.

Biturica Synodus Mense Septemb. Ao. 1584.

QVANQVAM igitur tacitè professum compellere licet Cœnobiarchæ, ad *Regularia* vota conceptis verborum formulis agnoscenda, Aurelianensi. 5. Concilio, & Viennensi. Cap. Eos De regular. Cum cap. Ad nostram Eod. Tit. In antiq. Sanctiores tamen Canones manifestam exigunt Monastici cultus professionem, literis vtrique consignatam. Can. vidua. 20. Quæst. 1. Can. omnes fœminæ. 27. Quæst. 1. Panormit. nuncupatim, ad Cap. cùm causam De elect. Ex in Prouinciali in Congressu Turonicæ Ecclesiæ decretum fuit Septembri Mens. An. 1583. singulorum nomina & ætates, qui iurarint in verba Monasticæ Normæ, edi describique in publicis Tabulis, cum Die ac Principe. Sacris itidem Biturigum in comitijs præceptum est, An. 1584. Religiosi sacramenti solennis chartulas in pontificalem Codicem testatò redigi, seu *insinuari*: nè Cœnobitarum, & familiarum status, ordóque temerè perturbetur. Carmelitis autem sua Lege cautum inuenimus, *vt profitentium ætates habeantur authenticæ, & describantur in Libro Conuentus, sub pœna excommunicationis.* Constitutionum Parte. 1. Cap. 15. §. 7. Pari Lege tenentur Dominicani Sodales, frequenti Ordinis Consessu, perlata Lutetiæ An. 1246. Quæ in Familiares illorum Sanctiones regesta est, Bandelli Distinct. 1. Cap. 15. Planè Ornatiss. Curia Parisiorum, iudicio censuit, Marillacum Lutetiæ ciuem, eo ipso *Regularia* vota emisisse videri, quòd maiores Sacerdotum infulas sacrósque ordines, Religiosi viri titulo & habitu, suscepisset: Religiosæ licet professionis syngrapha nulla in medium produceretur. Decreto sub Annum. 1578. quod Panormitani sententia fulcitur, (in cita. Cap. ad nostram) quatuor nempe circunstantium causarum concursu, Cœnobitam tacitè verèque adeo in verba Magistri Cœnobij iurasse existimari. At tacita certè nulla existit opum dedicatio apud Gallos, ex ingressu professionéque Religionis monasticæ. Vt secundùm Ioh. Fabrum in Authen. Ingressi De sacros. Eccles. tradit. Molineus, ad §. 249. Andegauæ Consuet. Expressa autem bonorum dedicatio ingredientis Monasterium, valet iure legati, donationisuè causa mortis. Opinione eiusd. Molinei, ad. §. 12. De Hæreditat. Atuernæ Legis Municipalis. Porro Cœnobiticum institutum tacitè professus, nec Pontificia quidem Lege, idoneus fuit Præfecturæ Ecclesiarum obeundæ. Cap. nullus Cap. indemnitatibus De elect. Apud Bonifacium. 8. Cui suffragatur Ecclesiasticus Viennæ Prætoriæ Conuentus, auspice Clemente. 5. P. Cap. Ne in agro. §. cæterum Vers. sanè De stat. Monach. Ac Panormitani dictata nominatim, ad præd. Cap. cùm causam

Fratrum Prædicatorũ Religionem profitẽtis nomen, dies, mensis, & Annus io aliquo Quaterno scribi debet.

Parisien. Curiæ Arestum.

Nõdùm expresse professus, ad Prælaturam regularẽ prouehi nequit.

Viennense Cõcilium.

causam De elect. His concinnè aptatur Petri Blesensis exhortatio, ad nouum quendam Cœnobitam, qui *Regulare* patœciaci Templi Sacerdorium venabatur. Epist. 13. *Nouitius es,* inst, *& ignoras, qualiter te in agricultura Domini oporteat laborare. Scriptum quippe est in Lege Domini, Non arabis in primogenito bouis, in Leuitico legis. Si obtuleris munus primitiarum frugum tuarum Domino, de spicis adhuc virentibus, torrebis eas igni, & confringes eas in modum farris. In quo, vita nouorum Monachorum patenter exprimitur.*

Prioratus curatus, seu, Cura regularis.

5. ENIMVERO qui, consignatis tabulis vouentes Monasticam philosophiam, subuehantur ad sacras præfecturas, voto suo vsquequaque manent obstricti. Vt eleganter ratiocinatur Angelicus doctor Aquinas, Religiosum virum, Pontificalis sacerdorij superuentu, non eximi Obsequio *regulari* sanctè iurato, nec Monasticis regulis ac Constitutionibus, quæ Episcopali muneri haud quaquam officianr: Sed quùm Cœnobiarcham non habeat ipse, cui pareat, ideo cœnobitæ Pontificatu, patriam in eum *Abba* potestatem solutam, vulgò iactari. Thomæ Summa Theologica, Parte. 2. secundæ Part., Quæst. 185. Art. 8. Post sacros Canones. 1. &. 2. Distinct. 58. Ita Sacri Iuris Scholiastæ produnt, monachum, Antistirem designatum, *Regularibus* votis obnoxium perstare: vsus tamen carnium Interdicto, *Abba* Iurisdictioni, ciuilibúsque Monasticarum Constitutionum pœnis minimè iam alligari. Panormit. ad Cap. olim De priuil. Et Cap. cùm ad Monasterium De stat. monach. Gloz. in Can. de monachis Caus. 16. Quæst. 1. Et Can. 1. Caus. 18. Quæst. 1. Cardinal. ad Clem. 2. De censib. Iason ad Authen Ingressi De sacros. ecclес. Quibus succinit Caietani Summula, Quæst. 17. Cap. 22. Hinc cucullarus sacerdos, Episcopali aduentitia dignitate, non recuperat testamenti factionem, nec vllas sibi fortunas, sed Templo quærit. Ex cita. Can. de monachis, Bartol. in Tract. Minoricar. In fin. At post Episcopatum parta, Episcopali Fano, non Monastico, comparata rectè censentur. Can. statutum

Exptessè professus factus Episcopus, remanet monachus, ttibúsque Votis substantialibus obligatus: A Regulis autem & Statutis, quoad obligationem legalem, & eius coactionem, suius est ac immunis, non tamen quoad morale vinculũ ipsorum Statutorum, quæ nempe seruare debet, licet a pœnis ipsorum liber. Ex B. Thoma, Aquinate.

Thomas de Vio, Caietanus, S. Sixti Cardinalis.

Baldus in Authentica Licentiam Cod. de Episc. & cletic. *tient que* monachus factus Episcopus non liberatur votis monasticis *Encore que* Episcopalis dignitas liberet a Patria potestate Autheotica Episcopalis à fortuna seruili, vel adscriptitia, sed non à curiali siue officiali, site &c. & Nouella 81. cui titulus est Constitutio quæ dignitatibus & Episcopatu filium liberat patria potestate Cap. 3. & Authen. Sed Episcopalis. Cod. de Episcop. & Cletic.

Caus. 18. Quæst. 1. Innocent. ad Cap. cùm olim de priuil. Nicolaus vtique, Carthusianus apud Bononiam Italiæ, adscitus cùm esset ad patrium eius Præsulatum Diœceseos, haud priorem intermisit rigidæ austeræqúe vitæ tenorem: sed actus suos Carthusiensem ad Normam, ceu Lydium lapidem, omnes dirigere, explorareque perseuerauit. Id quod D. Antonini Chronico perhibetur. Ibidem fertur Vilhelmus Cremonensis, Eremita Augustinianus, post Nauariensem pontificatum sibi delatum à Clemente. 6. P., nunquam à Monastico Regulæ suæ præscripto desciuisse. Nec absimilem depinxit Petrus Venerabilis monachum Cluniacen-

Hic Carthusiensis factus Episcopus, in humilitate eximia Deo seruiens, redditus suos pauperibus erogabat, reparatione Ecclesiæ, & cultui Diuino ampliando.

Parte. 3. De Martino. 5. P. Cap. 8 Et Tit. 24. Cap. 12. §. 1.

Gulielmus de Cremona, Augustini imitator.

sem, qui in Episcopum Albanensem assumptus nihil de monacho, quorundam more dimisit: sed, sicut de magno Martino legitur, eadem in corde eius humilitas, eadem in vestitu eius vilitas mansit. Nihil de officijs, nihil de curtibus, nihil de prolixa Cluniacensium psalmodia, quarumlibet Curarum praetextu, reliquit. Seruabat in Palatio Instituta Claustri, & Mundo expositus, firmo & longo vsu, velut innato Religionis proposito, à secularium vanitatibus se, quasi septo firmissimo, secernebat, &c. De Miracul. Lib. 2. Cap. 14. Quantò igitur insulsiùs, Cluniacenses *Abbae* glorientur honorario Romanorum Senatorum titulo ac nomine: quo nec abuti debere se ad humanum fastum, agnouit Petrus ille Cluniacensis Archimandrita, quùm Romae in Apostolico Senatu ageret. Scripta ad D. Bernardum Epist. 47. Lib. 6. Epist. Hoc in album vocandi nimi sunt Rauennatis Ecclesiae Canonici, qui, ab vetusto Pontificiae Sedis priuilegio, inclytum retinent nomen Purpuratorum Patrum, seu *Cardinalium.* Ioh. Andreae teste, in Addit. ad Speculat. in Tit. de iuram. calum. §. restat videre Vers. quid si aliquod Collegium. Iuxta quae, puniceo Galero donatus coenobita, mutare habitum non potest, cultúmque Monasticae togae. Ex Byzantia. 8. Synodo, Adriani. 2. auspicijs peracta, An. 3. Basilij Imperat. Cui appositè quadrat notus Canon, Sanctimonialis, Et ibi. Gloz. Distinct. 23. Panormit. ad Cap. penult. De vit. & honest. cleric. Bald. ad l. falsa. §. sed si cui. ff. De condit. & demonstr. Alexander, Iuris Responso. 32. Volum. 5. Et Boërius, in Burdigalensi Decis. 158. Vnde Germonius, Taurinensis Archydiaconus, scripto asseuerat, cernere se dietim Romae, cucullatos tres, eadem Monastica veste, in amplissimo *Cardinalium* Collegio, duos ex Dominicana, tertium ex Franciscana Secta Fratres, Michaëlem Bonellum, Hieronym. Bernerium, & Constantium Sarnanum, Qui *Claustralem* vitam ea virtute ac laboribus excolerent, vt statim ac in Senatum cooptati sint, Haeresum Inquisitores lecti, Christianam Rempub. summoperè adiuuerint. Lib. 3. De Sacrorum Immunitat. Cap. 4. Verùmtamen in Seraphica ista minorum Familia, statutum fuit pridem, ne ex ea quispiam Episcopales Fasces, nisi exorato priùs *regulari* Magistro, assequeretur. Bullaris tabulis Alexandri. 4. Quinto Idus Iunias An. 1256. Quòd si Minoritam, Episcopum admitti placuerit, Fratres certè, socij Episcopo attributi, subiacent prorsus monasticae Praefectorum suorum Censurae, ac in Ordinem redigi quandòlibet possunt. Eximio Alexandri ipsius Diplomate Idibus Maijs Eod. An. Sed is quoque paulò antea sanxerat, Franciscanos sodales, Ecclesiasticam Dignitatem adeptos, bonis suis cedere, & ea dimittere penes Sodalitium cogi. Rescripto Nonis Decemb. An. 1255. Dominicanae itidem Societatis Lege familiati, *suffragijs & beneficijs Ordinis priuati sunt, Episcopatum, vel Archiepiscopatum acceptâtes sine licentia.* Peraequè de Eremitis Augustinianis edixit Innocentius. 8. P. Codicillis. 17. Kalend. Decemb. An. 1487.

Monachus, fact' Episcopus, rochetto publicè vtinon debet, liber habetur à vulgari obedientia Abbae, à vigilijs, ieiunijs, officio, & silentio Gloz. in Cap. 15. De vit. & honest. cler. Speculat. in Tit. De stat. monach. Vers. 23.

Cluniaci Abbates, vulgò Cardinales dicti, ex Priuilegiaria Bulla à nobis relata, Lib. 1. Sacrae Polit. Tit 6. Art. 5.

Philippus Probus in Quaest. 60. Iotis Regal. orom ait Iulium 2. Pap. fecisse Aenionensem ex Episcopatu Aurelianensi metropoli subdito, archiepiscopatum & ei suffraganeos adiecisse ab Arelatēsi extractos, Caualicensem, Vasionē & Arausicensem Episcopos.

Constantinopolitanū 8. Concilium.

Anastas. Germonius, istud De sacrorū Immunitat. Opus typis publicauit Romae, Ao. 1591.

Apostolica Bulla, die. 9. Iunij. Ao. 2. Pontificat Alexandri: Quae inde excipit tantum Franciscanos Cardinales.

Literae Pōtificiae die. 15. Maij. An. 2. Pontif. Et die. 5. Decēb. Ao. 1.

Die. 15. Nouemb. 1487.

6 QVEMAD-

6 QVEMADMODVM priuati Cœnobitæ status, nouis sacræ Præfecturæ Insignibus non immutatur, vt antedictum est: Ita Monastici Delubri conditio non tollitur recenti Cathedræ pontificalis titulo & ornamento: at *Regulare* illud, Monasticísque legibus adstrictum permanet. Panormitani iudicio, ad Cap. 1. Ne sed. vac. Verbi gratia, Sarlatense, Petrocoriorum, Cœnobium à Iohanne. 22. P. Episcopali solio lituóque ornatum fuit: Maleacense, Pictonum: San-Pontium, Occiraniæ. Sed quorum ideo monastica tùm Collegia non desière. Castrensem rursus Ecclesiam *Regularem*, Antistes ille Max. Diœcesanum Præsulatum instituit, è sacro Albiorum Territorio decerptum atque detractum. Haud idcirco tamen Ecclesiastici Sodales Cœnobitica Norma soluti fūt, quoad Paulus. 3. P. cucullatum Sodalitium liberiori Clericorum statu mutarit, innouarit. Authenticis literis. 10. Kalend. Decembres An. 1536. Secundùm quas, Antonius *de Vesc*, Episcopus, cum sacro Collegio, nouas sanxit Ecclesiæ suæ Constitutiones. Duodecimo Kalend. Octobres An. 1538. Ac dignoscitur etiamdùm Monastica Casa Montis-Albani, Sede aucta pontificali, in Constitutione Iohannis illius. 22. P. quæ sic orditur, Ad cuiuslibet De Præbend. In Extrauag. commun. Vasconum insuper Condomiense Cœnobium, acciuit quondam in Vrbanæ consortium Iurisdictionis rectíque Dominij Eduardum, Britannum, Aquitaniæ Ducem. Solenni Pacto. 14. Kalend. Quintiles An. 1329. quod Philippus. 6. Galliæ rex comprobauit Ianuario subseq. At Cœnobiticum hoc Fanum, quod Episcopale de hinc euasit Apostolico nutu Iohannis. 22. minimè exuit Monasticum cultum viuendíque Institutum, vel Boerij quidem relatu, in Burdigalen. Decis. 271. Donec illud seculi Canonicorum Societate commutarit Paulus. 3. Romanæ Ecclesiæ princeps An. 1548. Ecquid verò de Tutelensi, Lemouicum, Æde monastica? Hæc enim perdiu, post adiecta ipsi pontificalia Insignia *seculare* in Collegium redacta est Canonicorum. Qua de noua, seculi Clericorum institutione Tutelensi, Boetius scripsit nuncupatim, decretúmque Senatus Aquitanici. 10. Kalend. Mart. An. 1520. recitauit, Decis. Burdigalen. 6. Nec prætereundum, Lucionense Sodalitium Episcopale, quod ex inferiori Cœnobio crearat Iohannes. 22. P., Monastica demùm religione solutum fuisse à Paulo. 2. Pontif. Cuius in Apostolicum Solium successor Xystus. 4. constabilijt nouas tum Præsulis Nicolaï, & Collegij Lucionensis Constitutiones Tertio Idus Martias An. 1472. Quin & vetustissimæ Episcopales Gallorum Basilicæ, à Cœnobitis solis incolebantur, nec alios sacrorum Administros ferebant, quàm *Regulares* sacerdotes. Id quod Karoli Mag. Capitula, seu Leges ecclesiasticæ indicant, Cap. 115. Quæ ex Cabilonensi, & Turonico. 3. Concilijs eiusdem æui desumptæ videntur, simul ex Moguntina Synodo celebrata Quinto Idus Iunias An. 813. Can. 9. Idem planè adstruunt Historici Cano-

Monasticæ ecclesiæ in Cathedralem erectio.

Sarlat, en Perigort.

Maillezais, en Poictou.

S. Pons, en Languedoc.

Castres, en Albigeois.

Bulla die. 22. Nouēb. 1536 Secularizationis Ecclesiæ Castrēsis regularis, antea in Cathedralem erectæ.

Capitularia Statuta Castrēsis Ecclesiæ maioris, ab Episcopo approbata, die. 20. Septemb. 1538.

Monasterium Montis Albani, fit Episcopatus.

Appariatio & partitio Iurisdictionis ac Feudi in Vrbem *de Condō en Gascongne*, facta inter Abbatem Condomiensem, & Anglū regem, Ducem Aquitanum Die 20. Iunij An. 1329.

Cathedralis Capituli *de Condon* Secularizatio.

Tules en Limosin, de cuius secularizatione Ecclesiæ, Arestū Burdigalen. die. 20. Febr. 1520.

Statuta Capitularia Ecclesiæ Lucionensis Mensi Nouemb 1472. Omologata a Syxto. 4 P. die. 13. Mart. seq.

De monasticatu huiusmodi Ecclesiarum in Cathedrales erectione, tum Secularizatione, in Gallia, Nos Lib. 1. Sacr. Polit. Tit. 3. Art. 7. 8.

nes, In omnibus De consectat. Distinct. 5. Can. 2. & 3. Caus. 12. Quæst. 1. Cap. quoniam De vir. & honest. cleric. Vnà cum Synodo Romæ habita, Nicolai. 2. P. auspicijs, in basilica Constantiniana, Cap. 4. Sic apud Cabilonem Heduorũ, Augustiniani Cœnobitæ vacatunt sacratissimæ Ædis ministetio ptimitùs: Et apud Matisconẽ, Cathedrali in Fano Diuinis operari sunt Canonici id genus, Monasticis deuincti præceptis. Donec licentior vsus posteritatis tales Ecclesiæ administros sacerdotibus seculi commutarit. Ex Petri Sãiuliani Libro Cabilonensium, & Matisconen. Antiquitatum. In media nec non Germania, Verdensis diœceseos Antistes Richebertus, fartam tectámque tutatus est Benedictinam Regulam, suo in Clero pontificali. Henrico. 5. Germanis imperante. Vt refert Gaspar Bruschius, in Epitome Germanic. Episcopat. Eodem Scriptore, Hildesey mensium Præsul. B. Alefridus, ex Benedictino cœnobita, Corbeyensi, struxit Karhedtale phanum Vitgini Deiparæ, Cœnobitica Templi sacerdotibus Lege proposita, statuítque, Ecclesiasticos sodales, Monachorum ritu, communia habere omnia, ac Benedictinæ regulæ dictu præsctiptísque DEO inseruire. Prætetea apud Italos, Mantuana D. Matci Basilica maior, administratur ab Augustiniana Canonicorum *regularium* Familia: Qualem B. Marcus in Alexandrina Ægypti vrbe excogitarat. Auctore Paulo Morisio in Ttactatu Monasticar. Religion. Cap. 9. Verùmenimuerò, Religiosi cultus æstu feruoréque passim tepescente Episcopalis templi Sodalibus suasit licentia luxum, sensímque ab arctiori vetere Cœnobitarum disciplina, illi ad laxiorem seculi Statum desciuêre. Ita Vangionum pontifice, in Germania, Adelgeto, qui obijt An. 1044. intercidit Vvormatiensi in Clero Monastica Norma, quæ solutiores Clericotum seculi in Ritus conuersa est, Gasparis Bruschij testimonio, in Epitome De omnib. Germaniæ Episcopat. Vbi Argentinensis quoque Episcopus legitur Adelochus, Scororum Cœnobium D. Thomæ sacrum transmutasse in *secularem* Canonicorum Cœtum. Circa Annum. 830. Quin & Romano Chtistianæ Ecclesiæ in sactario, ferunrur Canonici *regulares* Fani Iohannis Latetanen. abrogati à Bonifacio. 8. P., *seculaéreque* ijs subrogatum Collegium An. 1298. Sed postmodum Eugenius. 4. in id Templum Augustinianos illos cœnobitas restituit, ad Ecclesiasticæ disciplinæ tuinas instaurandas. Si Paulo Morisio fidem habemus, Iesuato Mediolanensi, Cap. 9. Historicæ Originis Religionum omnium Monastic. Aquitanici item Annales produnt, Virginis matris Ædem, Pictauensem, olim ministerio excultam *Regularium* canonicorum, Augustiniani Ordinis: Quæ postera ætate Clericos seculi in hanc vsque lucem pertulit. Lugdunensis, ad hæc, Insulæ Barbaræ Cella monastica, statu mutato, regimen subijt Clericorum *secularium*, vnà cum Sacerdotijs, quæ ab illa superiore pendebant. An. 1420. Ex Lugdunen. Historiæ Lib. 2. Gandaui

porrò

Cap. 115. Canonici in vno Episcopatu simul manducent & dormiant Et qui de rebus Ecclesiasticis stipẽdia accipiunt, in suo Claustro maneant & c. Idẽ in Cap. 24. Turonicæ Synodi. 3. & Cabilonẽ. Tomo. 3. Consil.

Die. 9. Iun. An. 813.

Cathedrales Ecclesiæ *de Chaalõ sur la Saone, & de Mascõ*, olim purè regulares & Monasticæ.

Hic Alefridus fundauit in Coloniensi Archiepiscopatu, Patria sua, puellare Cœnobiũ Elsense, & Atuedense pariter muliebre, in quo sepultus ipse est An. 877.

Vvormes.

Strasbourg.

Regulares Canonici, Ecclesiæ restituti.

Frat Paulus Morisius, Iesuatus, Ordinis Hieronymiani.

Annalium Parte. 1. de Ecclesia collegiata *de nostre Dame la grand, à Poictiers.*

Abbatiæ *de l'Islebarbe* secularizatio, cum Prioratibus ab ea dependentibus: Inter quos, est Prioratus S. Romani *en Iarest*.

porto Gotdunorum, Cœnobitæ D. Bauonis, ſublata cucullà, coiē re in Societatem Canonicorum ſeculi, Karolo. 5. Cæſare. Vt Guicciardinus in Belgiographia tradit. Foſſatenſe rurſus, Pariſienſis agri, Monaſterium Clemens. 7. P. exemit Benedictino *regulari* Inſtituto, ſeculíſque Canonicos in eo ſacra deinceps facere iuſſit. Reſcripto Idibus Iunijs An. 1533. Cuius executores Reſcripti Philippus cœnobiarcha D. Genoueſes, & Nicol. Quelainus, Collegij canonicorum Primas Moritaniæ Vnellorum oppidi, Sententiam dixêre, ac Eccleſiam, Monaſticis iam legibus liberam immuném que adunarunt Epiſcopali Cathedræ Pariſiorum. Decimo ſexto Kalendas Septembres An. 1536. Vizeliacenſe dehinc B. Magdalenes Cœnobium nouauit Paulus. 3. P., & in Sodalitium Canonicorum ſeculi vertit. Codicillis. 3. Idus Ianuar. An. 1537. quorum executio mandata eſt Philiberto Belloioco, Antiſtiti Bethleemitano, Nouioduni ad Ligerim, & Antiſſiodori Præſulum Vicarijs Iuridicis. Cæterum Paulus. 4. P. alijs impulſus rationibus, tranſtulit *regularem* Sacerdotum Fani Petri Conuentum, Auguſtinianæ Sectæ, in Collegium ſacrorum Sodalium ſeculi, & ex Suburbijs in Vrbem Mariſconenſem. Diplomate. 4. Idus Quintiles An. 1557. quod perlegi, cuiúſque meminit expreſſim Pett. San-Iulianus in Lib. Antiquit. Mariſconenſ. Prætetea in Adurenſi Diœceſi, Arminiaca, viſuntur antiquæ. 4. *Regularium* Canonicorum Ædes, Auguſtiniani Inſtituti: ſed quarum Sacrificí abhinc. 60. annos exuta Religionis Toga, *ſecularem* induerunt, titulo *ſecularium* Canonicorum. Nec diuerſum refertur de Benedictina S. Aſterij Mandra, apud Petrocorios: Quæ, Pontificijs Literis, regi haud dudum cœpit ab Eccleſiaſtico ſeculi Canonicorum cœtu. Denique apud Biturigas, Metropoliticum ſanctius Sodalitium, nouato Cœnobitarum ſtatu, tranſijt in liberiorem ſacerdotum Familiam, qui nulli deinceps Monaſticæ normæ deuincti ſint. Phil. Probo ſcriptore, in Addit. ad Iohan. Monachum, in Cap. cùm de beneficio De præben. In. 6. Et Rebuffo, ad. §. per præmiſſa De reg. ad Prælat. nominat. In verb. *Priuilegia eis conceſſa*. Quæ ego ſingula mente reuoluens, demiror noſtri æui Antiſtites, minùs feruidè animatos in Religioſam Monaſtici cultus Inſtitutíque tutelam, quàm vel profanos quondam Magnates: qui Monaſticam diſciplinam habitúmque paſſi non ſunt tali in *regularis ſecularem* Ordinis conuerſione labefactari. Nam Pipinus Aquitanorum Rex vltimus, Angoliſmenſes compulit cœnobitas B. Eparchij, de quo Gregorius Turonen., Monaſticam veſtem, vitæque tenorem, quem *ſeculari* mutarant, reſumere. Vt Engoliſmorum Chronicis traditum eſt. Idem verò quaſi Siſyphium voluiſſe ſaxum denuò proditur Vilhelmus Angoliſmorum Regulus *Sector ferri dictus*, ac reſtituendo iſtic Cœnobitico cultui multùm allaboraſſe. In Fragmento Aquitanicæ Hiſtor., ex peruetuſta ſcheda, nuper edito. Hoc am-

Gand en Flandres.

Bulla ſeculariſationis Abbatiæ S. Mauri *des Foſſez*, & Vnionis bonorum Abbatiæ cũ Epiſcopatu Pariſien. Die. 13. Iun. 1533. ad preces Ioh. Bellaij. Epiſcopi, & Abbatis. Eiuſdem Abbatiæ Prioratus & mẽbra ſeculariſata ibi numerantur, S. Arnulphi, S. Verani, S. Elegij S. Iohan. de Corbolio, *de Tournan*, Capellæ reginæ, de Caſtris ſubtus Montem Letericũ &c.

Die. 17. Aug. 1536.

Abbatia *de Vezelay*, Benedictini Ordiñ. & Heduenſis diœceſis ſeculariſata per Bullã die xj Ianuar. 1537. Deodato *de Beduer* Abbate tum religioſo.

Seculariſatio Eccleſiæ S. Petri *de Maſcon*, die 22. Iul. 1557.

In Epiſcopatu *d'Aire, en Armignac*, 4 Eccleſiæ Abbatiales, quarũ vna *de Pymbo* dicta in Collegiatas ſeculares redactæ.

Eccleſia collegiata *de S. Aſtier en Perigort*, antea regularis Abbatia, Ordinis S. Benedicti.

Maior Eccleſia Bituricæ vrbis.

Abbatia *de S. Cybart, en Angoumois*. Quo de Eparchio recluſo Engoliſmenſis eiuſque Cellula monaſtica, Gregorius Turonen. Hiſt. Lib. 6. Art. 8.

Anglicæ Ecclesiæ, regulares.

pliùs, Britanniæ Insulæ Edgarus Rex, qui effloruit An. 965., à Iohanne. 13. P. precibus obtinuit, cucullatos sacerdotes, pulsis seculi Clericis, præfici Ecclesiarum Collegijs, Vintonien. & Vigorniensis. Monachi deinde, Presbyteris *secularibus* abire iussis, in possessionem venêre Dunelmensis Basilicæ Episcopalis, Vilhelmo Anglorum Rege. Circiter annum. 1080. Quemadmodùm à Polydoro narratur, Anglicar. Rer. Lib. 6. &. 9. Quùm autem inibi Cestrensis Episcopus, Monachis Conuentrensis Ecclesiæ substituisset Canonicos seculi, Cælestinus. 3. P. rem improbauit, & pristinam in causam reuocauit Monasticum Ecclesiæ Ritum ac cultum. Diplomate ad literam perscripto in Anglicis Houedeni Annalibus, Parte posteriore. Nec impati Christianæ pietatis studio, Balduinus Flandrorum Comes, Sodalitium Canonicorum, apud Hasnouium, Osttouandiæ, verrit in Benedictinum cœnobium. An. 1070. Sic Balduinus, Ardensis toparcha, ingentem operam nauauit, Collegio sacerdotum, apud Ardam, in Præmonstratense Monasterium conuertendo. An. 1144. Vti à Meyero perhibetur, Flandric. Chronic. Lib. 3. &. 4. Idem memorat, Lib. 5., Societatem Canonicorum Cisoniensium, ad Insulanam Flandriæ vrbem transijsse in formam Regulámque Conuentus Monastici, An. 1129. Atque haud multò antea, Formiselenses, Flandricæ oræ, Canonici, *Regularem* viræ Normam complexi sunt, primúmque sibi Ætheriarcham Albaldum sumpsêre. Circa annum. 1100. Meyero eodem auctore. Sed ne domesticorum in copia emendicatis vtar aliunde rerum exemplis, Philippus. 1. Galliæ Rex Clericos Ædis Martini, quam Erricus pater Lutetiæ extruxerat, mutauit Cœnobitis Sectæ Cluniacensis. An. 1079. Quantum ex Vilhelmo Nangisio didicimus. Canonici Diui Martialis Lemouicens., pœnali exemplo tertiti secularizatam Ecclesiæ Diui Martini Turonens. relicto seculari habitu, se ad monasticam vitam conuertuntur Teste Guaguino, Annal. Francic. Lib. 5. Vtcunq; sit, tepetendũ saltẽ in Christiana Hierarchia videtur, quod Synodici apud Chalcedonem Patres sanxerunt, ne consecratæ quæ essent, Monasticæ Casæ, Diuersoria seculi fierent. Can. quæ semel Caus. 19. Quæst. 3. Et Innocentij. 3. Epistola decretali, Possessiones De reb. Eccles. non alienan. Quòd si, deficiente Monastico genere, ad *secularem* statum traducatur Cœnobium, antea vacuum exemptúmque Episcopali imperio, priorem tunc Immunitatem retinebit. Panormit. ad Cap. dilectus De capell. monach.

Matthæus Paris, in Angl. Hist. scribit quod Anno. 1198. Hugo de Nunant Conuentrensis siue Cestrensis Episcopus, ingrauescente morbo, mortẽ sibi vicinam cognoscens, inter alia pacta, cum ingenti mœrore agnouit, qualiter expulsis monachis Conuentrensibus, in locum eorum irreligiosos clericos introduxisset.

Rogerij *de Houeden* Historia Anglica de qua Nos supra Tit. 1. Art. 14.

An. 1139. Rogerius Salisberiæ Episcopus Abbatias in Episcopatum, & res Episcopatus in Abbatiam altera re conatus est: Malmesbericense & Abbedesberiense Cœnobia Episcopatui delegauit. Auctore Vilhelmo Malmesburiensi monacho, Hist. nouellæ. Lib. 2.

An. 1138 Tronchiniense Collegium, initis Canonicis, in Præmonstratense vertitur Cœnobium, per Yuanum Alostensem. Ex Meiero.

Chalcedonen. Concilij Can. 24. Ex Carthaginen. Synodi Cã 23. At si deformata fuerint Cœnobia aut diruta, in integrum restitui debent ab ijs qui ea possederint. Ex Bituricen. Concilio An. 1584.

7 In Cœnobium

Innocent. 3. Constantinopolitano Patriarchæ Cap inter quatuor. De religios. domib. Quamdiu monasteria per regulares remanere potuerint, ordinata non sunt ad seculares clericos transferenda. Sed si regulares defuerint in eis seculares clerici poterunt ordinari.

7 IN COENOBIVM quidem introitus, Votiuíque sacramenti religio natalitiam abstergit maculam naturalium liberorum. §. 1. Nouella Iustin. De Monachis. Quod & Pictauensi Concilio annotatur. Cap. 1. De fil. presbyt. Monastica tamen Almæ Triadis Sanctio diserte cauit. 8. Kalend. Maias An. 1429. *Ne recipiatur aliquis in Fratrem Ordinis, qui de legitimo thoro non fuerit natus: nisi à maiore Ministro dispensatione habita.* Carmelitica item Constitutione, *spurij non debent recipi ad Nouitiatum: Et si forent recepti, non debent ad professionem admitti.* Parte. 1. Cap. 13. Ita in Equestri sacra Hierosolymorum Familia, statuit eius Antistes. Fr. Hugo Reuellus, nullum deinceps ad professionem assumi *Regularis* ipsius Militiæ, qui ex iustis nuptijs procreatus non esset: præter Comitum, aut maioris gradus & tituli Dinastarum filios, si quidem ex ingenua matre ortum vitæ deduxissent. Verùm Fr. Philipp. Vilerius, in Principatum Ordinis successor, eam Legem sic moderatus est; vt qui semel in numeros relatus sit medio in Conuentu, ei nulla status controuersia à quoquam moueatur: *nisi qui quærit talionem subire,* ꝯ. *non probata intentione, reiici in gradum Fratris seruientis. Nulli verò, post quinquennium, super gradu suo quæstio inferatur.* Queîs facilè subnectas Carnutensis Sodalitij canonicorum Constitutionem priscam, de spuriis in eorum consortium minimè adsciscendis. Vt est apud Yuonem Carnutensem, Epist. 153. Porrò inter Carthusianos, sancitum fuit à Gregorio. 11. P., illegitimè natos, ad Leuiticum prouehi

Statuta Ordinis S. Trinitatis, seu de Redemptione captiuorum, correcta & ordinata in Capitulo generali Die. 24. April. 1429.

Carmelitarum Ordinationes.

Ordinis Statuta Dom' Hospitalis Hierusalem.

Syxti. 5. P. Bulla, de illegitimis, ad Monasticum habitum non admittendis.

Prioré de Seaux en Anjou dependant de l'Abbaye de S. Serge lez Angiers.

Le Prieuré du Port-Dieu dependant de l'Abbaye de la Chaise-Dieu, en Auuergne, qui est le Prioré de S. Martin De portu Dei *Ordre de S. Benoist, diocese de Limoges, contentieux au grand Conseil en Septembre 1604. assauoir s'il est collatif dudict Abbé ou electif à la nomination du Roy, ainsi qu'il a esté jugé par Arrest dudict Conseil pour le nommé par le Roy, par forclusion, & prononcé le 6. Octob. 1596. contre lequel y a eu Requeste Ciuile par l'Abbé susdict ioinct auec le colla-atre, qui est Franc. Hurault.*

ministerium posse, & ad publicas Ordinis functiones ex Comitiali Fratrum consilio. Bullaris tabulis pridie Nonas Octobres An. 1372. At Monasticæ certè adscripti cuiuis Militiæ nothi, haud ideo habiles fiunt ad sacra Beneficia adipiscenda: Nisi ipsorum ergô, natalibus restituti sint à Pontifice Max. Ex glossemate Cap. vlt. De fil. presbyt. Et Benedicto ad cap. Rainurius De restamen. Ne supprimam interim Cœnobitæ encomium (apud Petr. Blesensem) qui claustrum cunque beneficiario Cœnobiarchæ titulo antepo- nat. DOMINVS, ait, SECVLORVM, FVGERE NOS DOCVIT SECVLI DIGNITATES. Epist. 93. Omnimodò autem exploditur votiua, mente capti professio, nisi ad sanitatem redactus, solennia vota Superis nuncupet publico in Consessu cœnobitarum. Decretali Epist. Innocentij. 3. Sicut De regular. Quod ex facto proposito diserte tractatum est, Phil. Decij Responso. 86. Quinetiam regio Blesensi Edicto iubetur fœminei Cœnobij Magistra, Diœcesanum, Ordinisuè Antistitem præmonere, menstruo

Gregoriana Bulla die. 6. Octub An. a Pontific. pro Carthusiensibus, quòd bastardi ad sacros ordines promoueri possunt, & ad administrationem Ordinis, de consilio tamen Capituli generalis.

Benedict. In ver. Et vxorem nomine Adelasiam Num. 200. 201.

Monachi commendatio, Claustrum Abbatiæ præferentia.

ſaltem ſpatio ante ſacrarum Virginum profeſſionem: vt cettone ac libero animi iudicio eam editum velint, an alieno ſuggeſtu metu vè, ijs rogatis, explorent ſedulò ac dignoſcant. Art. 28.

Le Prieur & Religieux de S. Martin des Champs par Bulle d'Eugene. 3. en Iuin 1147 il a confirmation & enumeration de toutes ses anciennes possessions, & entre autres de 30. Cures & Eglises parochiales d'alentour de Paris, esquelles ils sont Curez primitifs decimateurs, comme de l'Eglise parochiale de Clamar &c. Item Maurice Euesque de Paris l'an 1175. en a donné pareille Chartre audict Prieur & Religieux, & par ladicte Bulle Eugeniene sont confirmez pareilles Bulles priuilegiaires de Paſchal. 2. Vrbin 2. Lucius 2. &c.

Caſa Dei, voa Hiſpanis vſitata, ſumitur pro Eccleſia, Lege Fräci. Caroli Mag. Cap. 135. Lib. 1. Cap. 68. Lib. 3. Cap 73. Lib. 4. Tum Meldenſis Concil. Cap. 53. Et Caſatum, pro ſeruo Eccleſiæ poſuit Fulbertus Carnutum Præſul, Epiſt. 3. 24. Vti Yuo Carnutenſis, Epiſt. 105.

Roman. Concilium, Tomo. 3. Concil.

QVONIAM verò ad Monaſticas Caſas nonnullos allicit receptitia partis opum ſuatum Conuentio, hæſitatum eſt, rarane pactio foret, an irrita *Regulare* etiam votum corrumperet. Expeditum vtique, Cœnobiticis Regulis contraria Pacta non valere Argum. leg. contra Iuris regulas l. Ius publicum. ff. De pact. Haud. ideo tamen *Regularis* vitæ ſtatus, votiuáque profeſſio labefactatur. Vt argutè diſſerit Baldus, Reſponſo. 248. Volum. 5. Ecquid porro de induente cucullam, ea concepta ſpe, vt fieret Cœnobiarcha?. Hoc pariter animi votum damnat Romana Synodus, coacta, Nicolao. 2. Pontifice, in Baſilica Conſtantiniana. Quem in ſenſum Petrus Venerabilis, *Aggredere*, inquit, *viam paupertatis, qua itur ad beatitudinem Regni cœleſtis: Viam aggredere paupertatis, non tantùm corporeæ, quantùm ſpiritualis, non tantùm rerum, quantùm humilitatis, non tantùm carnis, quantùm mentis*. Lib. 3. Epiſt. 9. Imo & ſcriptore eodem ad Innocentium. 2. Antiſtitem ſummum, Reſbacenſis Abba hunc obſecrauit enixiùs, *vti ſe iuxta deſiderium ſuum à cura paſtorali abſolueret, ac Cluniaci quietum manere permitteret*. Lib. 5. Epiſt. 56. Atquin Eccleſiaſtico ferè præfecto cuique familiaris eſt hodie nepotum ex fratre ſubſtitutio in Præfecturam Templi vel Cœnobij. Qua quidem ſubſtitutionis affulgente ſpe, propinqui monaſticorum Præſulum indignè ſe Cœnobijs obtrudunt. Sicuti perbelle adnotauit Petrus Bleſenſis, ad Epiſcopum Carnutenſem Epiſt. 15. in hunc modum. *Ad honorem vocauit te Deus propter onera, non ad multiplicandum numerum familiæ, aut equorum, non ad dandas parentibus dignitates, ſed ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius.* Ediuerſo autem Diuus Auguſtinus, ad Fratres in Eremo, Sermone. 21. Conſanguineos, infit, habeo, & nobileſſe eſſe non erubeſcunt: & ad me Epiſcopũ veniunt aliquãdo cũ minis, aliquando cum blandimentis, dicentes, Da nobis aliquid, pater, caro enim tua ſumus. Et tamen, Dei gratia, veſtris orationibus mediantibus, conſanguineum aliquem, me ditaſſe non recolo: Chariores enim mihi reputo pauperes quàm diuites. Hunc quoque Auguſtinum imitati ſunt tres potiſſimùm Romani Præſules, Clemens. 4. Martinus. 4. & Benedictus. 12. Ille enim Clemens, mortua ante Pontificatum coniuge, ex qua filias duas ſuſtulerat, alteri dotis nomine trecentas æris libellas dedit, ea lege, ne quid amplius depoſceret. Secundus fratrem, qui ad eum in Italiam ſpe-

8

Reſbaceoſe Monaſterium, verſus Campaniam Gallicam fundauit S. Dado, ſeu Audoenus Rothomagẽſis Archiepiſcopus. Vti eius frater Rado, Thezaurorum regalium procurator & cuſtos, Radolium ab eo dictũ. Sub Annum 637. Ex Aimoyni Lib. 4. Cap. 41 Reſbacenſi autem Abbatiæ, B. Audoenus primum Abbatem S. Agilum conſtituit. Ioh. Trithemij relatũ.

Le Prioré de Paraigne le Paulin, diocese du Mãs membre dependãt de l'Abbaye de S. Mesmin d'Orleans.

lautioris

lautioris fortunæ venerat, redire in Patriam iussit, mediocri solùm munere honestatum: quòd res Ecclesiæ, Pauperum esse diceret, non suas. Tertius, asserens supremum Pontificem, gente propinquos non habere, neptem suam, cum marito, mercatore Tholosano, qui Auenionem, ad eum profecti erant, remisit domum, erogatis duntaxat sumptibus in itinere factis, & qui ad suos reuersuris necessarij forent: nullúmque adeo ex sua stirpe, Purpurati Collegij Apostol. Senatorem creauit, quùm identidem Dauidicum carmen ore expromeret: SI MEI NON FVERINT DOMINATI, TVNC IMMACVLATVS ERO &c. Ast quantùm mutatus ab illis Bertholdus, Patauiæ Noricorum Episcopus: qui æs alienum grande conflabat, vndecúnque corradens, vt fratrum filios locupletaret. Qui eorum itidem filiabus dotem è sacro Ærario augebat, prætexens, hac se munificentia, Patauiensi Ecclesiæ amicos quærere, patronos, ac rebus dubijs defensores. Annum circiter. 1250. Bruschio auctore, De Laureaco Noricorum ciuitate, & Patauio Germanico. Rectiùs hercle, Petrus Blesensis, Episcoporũ hortatrice Epistola. 20. *Licet parentibus*, ait, *affectionem debeam naturalem: illud tamen non debeo, vt pro eis me perdam, aut pro eis ab honestatis proposito me reflectam. Vaccæ siquidem, quæ in Bethsames deferebant Arcam Domini, licet eas traheret naturalis quædam affectio vitulorum, ad eos tamen colla sua minimè reflectebant. Multi pro parentibus suis animas perdidêre, dum in eis plus amant carnem, quàm spiritum. Leuita, imo Archileuita ego sum. Scriptum est autem in Lege Domini, vt nemo in Sacerdotalem ordinem aut Leuiticum assumatur, nisi priùs dicat patri & matri, Vale, j. nisi in eo penitus extinguatur affectio parentelæ.* Exin sacra Innocentij. 3. Lege vetatur sacerdotis filius, quàmlibet legitimus, paterno Sacerdotio fungi: alioquin eo subindè exuendus. Can. Apostolica auctoritate Caus. 8. Quæst. 1. Cùm Alexandri. 3. P. Cap. 2. Cap. quoniam Cap. ad extirpandas De fil. presbyt. Nam proxima illa, velut successoria, paternorum Ecclesiæ Munerum functio deriuatur in agnatitiæ hæreditatis speciem, fœdo exemplo: vt bona Ecclesiæ, iam non CHRISTI, sed familiæ & sanguinis esse credantur. Quod Lateranа in Synodo prohibuit Alexander. 3. qui Christianæ tum Nauis regimini præfectus erat. Quinimò Regius Psaltes dicenti, Hæreditate possideamus * Sanctuarium DEI, hæc imprecatur. DEVS MEVS PONE ILLOS, VT ROTAM, ET SICVT STIPVLAM, ANTE FACIEM VENTI: Id est, eos cunctis calamitatibus angito, & continentibus Malis distorqueto. Similiter fatidicus Numinis Vates Michæas, Audite, inquit, hæc, Principes domus Iacob, qui omnia recta peruertitis, qui Syonem in sanguinibus ædificatis: Ob id vestrûm causa, Syon, quasi ager, inarabitur, & Solymorum ciuitas, quasi aceruus lapidum erit. Quapropter Dioscorus, in Alexandrinum Cyrilli Archiepiscopatum successor, increpuit grauissimè eius propinquos, qui sese ipsi commenda-

Cardinalium Collegium.

Passau, en Bauiere.

Dauid Iudææ rex, Psalmographus.

* Habitacula Dei, seu Ecclesias.

Michæas prophete.

Le Prioré Cure de Blancafort, pres Concressaut en Berry, membre dependant de l'Abbaye de S. Satur, en Berry, Ordre de S. Augustin.

bant obnixiùs, vt decessoris genus gentémque confoueret. Sancti insuper PATRES, cognationis nimium augendæ studium, tam Ecclesiasticis, quàm profanis, defixum execrati sunt: & cautiones remediáque aduersus luem hanc adhibenda, seuerissimis monitis procurarunt: Ne ab insana ea Terrenæ vanitatis cupidine, illi æternis se supplicijs prædamnarent. Tales Cœlestis iræ prænuntij visuntur Saluianus, ad Ecclesiam toto Orbe diffusam, Lib. 2. B. Hieronymus contra Iouinianum, ac D. Augustinus in Psalmum. 108. Queîs B. Ambrosium rite subiungas, qui haud ptopterea, infit, te DEO dicasti, vt tuos diuites facias: sed vt tibi vitam perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miserationis peccata redimas tua. Lib. 1. Offic. Cap. 30. quod transcriptum fuit in Canonem, Est probanda Distinct. 86. Tridentini demùm Christianæ Ecclesiæ Proceres, sacris addictos cohortantur, vt gentilitium illum, carneúmque in consanguineos affectum penitus deponant, ceu multorum in Templo DEI Malorum seminarium. Concil. Trident. Sessione. 25. Cap. 1. De reformat. aduersus Ecclesiasticos, iuxta Toletanam. 10. Synodum, in Episcopos, qui Cœnobijs, Ecclesijsve alijs cognatos, eorumvè fautores præponerent. Can. 3.

Le Prieuré Cure de la Faye en Perigort, membre dependant de l'Abbaye de la Courõne, en Angoumois, Ordre de S. Augustin. Laquelle Abbaye de la Couronne fut fondee & bastie par Lambert Simple Curé, estant fait Religieux, l'an 1118. auec & par les aumosnes du peuple. En la Chronique d'Angoumois.

Synodus Tridentina, de carnis affectu in propinquos, quoad bona Ecclesiæ dimittendo.

Toletanum. 10. Concilium, sub Recesu[n]tho Hispan. rege Tomo. 2. Concil.

ANNARIA lege tenetur votorum professio *Regularium*: sed non 9.
eadem vbique ætas præstituta fuit Monastici Instituti muneríque candidato. Nam Romani quidem Antistites puberem sanxêre idoneum Monastico sacramento. Alexander. 3. Cap. ad nostram, Et cap. significatum, Clemens. 3. Cap. cùm virum De regular. In antiq. Innocentius. 4. Cap. 1. Eod. Tit. In. 6. Ac totidem vtique annos Cœnobitico voto præfinijt Oxoniensis Anglica Synodus, auspice Stephano Archiepiscopo, celebrata. Ast veluti ex Gregoriano Regesto, cœnobita inibi non suscipitur minor. 18. annis, vbi duriuscula est Monachorum congregatio. Cap. quia in Insulis De regular. Sic Carthusienses, ab rigida & seuera Ordinis disciplina, statuerunt pridem Lege sua familiari, in hanc sententiam. *Nouitios ante vicesimum annum recipere non solemus: si tamen attigerint. 18. annum, & iudicio Prioris ac Conuentus idonei reperiantur ferendo oneri, eos recipimus.* Publicis tandem in Comitijs Cleri Tridentinis, condicta est vtrilibet sexui ætas annorum sexdecim, ad Monasticum Institutum ex professo ineundum. Sessione. 25. Decreto, de Regular. Cap. 15. Cuiusmodi œcumenicum præceptum Ecclesiæ, cucullati sacerdotes Almæ Triadis in suas Constitutiones transtulerunt, frequenti Ordinis Conuentu habito. 13. Kalend. Maias An. 1573. Inde & Gallicus Clerus vniuersim Regi suasor auctorq; fuit, ætatis huiusce, nuncupaturo vota sua Monacho, præscribendæ. Art. 28. Blesensis Edicti. Quod autem Cœnobium à Pontifice commendatum sit Clerico seculi, eius Alumni neutiquam in verba istius iurãt *Secularis Abbe*, sed in Vicarij verba perpetui ac irreuocabilis: quẽ fiduciarius illc Religiosum virum Cœnobiarcha præficere tenetur sacræ administrationi

Marium pubertas, istic quoque Anni. 14. Et fœminarum. 12. expletur.

Oxoniensis, in Britannia Insula, Concilij Cap. De ordinat. Religiosorum, Tomo 3. Concil.

Parte. 2 Statutorum Ordinis Carthusien. Cap. 17.

Concil Tridentinum.

Formula Reformationis, ad præscriptũ Regulæ Statutorumque Ordinis Mathurinorum, præsentata in Capitulo generali, à Fr. Iac. Burgesio, Ministro de Conuordia, Die. 19. April. 1573.

Statutorum Benedictini Ordinis edictorum a Benedicto 12. P. Cap. 33. sancitum est, quòd curam & regimé siue administrationem monachorum debet Prælatus commendatarius commit-

niſtrationi Monaſterij. Argum. Cap. 2. De capell. monach. Talem enim Vicario munere abdicari non poſſe à fiduciario *Abba*, pronuntiauit Senatus. Areſto Pariſien. 15. Kalend. Sextiles An. 1514. aduerſus eum, qui Pontificia commendatione Chaigeum cœnobium, Auguſtinianæ Sectæ, occupabat. Quod Rebuffus Iudicatum ciet, in Praxi benefic. Tit. forma Vicariatus, Num. 198. Enimuerò penes Clauſtri Primatem monachum, interior eſt quidem Cenſura, ac *Clauſtralis* diſciplinæ curatio in cœnobitas (cap. 6. §. prior De ſtat. monach.) Haud vlla tamen poteſtas auctoritaſq; ſacramento illo rogandi Nouitij. Vt perſpicuè definitur Synodico Biturigum Canone Eccleſiaſtico, Septemb. Menſ. An. 1584. Cæterum ætatis anno. 16. editam Profeſſionem conuellere ius non eſt cuiquam, Prætoria integri reſtitutione, tanquam minori. 25. annis circumuento. Sicuti Panormit. eruditè diſſerit, ad Cap. cùm virum De regular. Ex Cap. penul. Quod met. cauſ. At ſi is per vim aut metum extortam votorum pollicitationem obtendat, intra quinquennium audietur. Poſt luſtrum verò completum, os ipſi occluditur. Comitiali Turonicæ Eccleſiæ placito, Septemb. Menſ. An. 1583. Et Aquarum Sextiarū, Phocenſis Prouinciæ, Februar. Menſ. An. 1585. Secundùm Tridentina ſcita ac dogmata, Concilij Seſſione vlt. Tit. de Regular. Cap. 19.

tere Monacho eiuſdē religionis & domus. Niſi fuerint Rom Eccleſię [illegible] ardinales quos non decet ta[illegible]ium cōpulſionibus ſubiacere.

Placitum Curiæ die 18. Iul. An 1511 cōtra Abbatem commendatarium *du C[illegible]* Ordinis S. Auguſtini reformati Qui Abbatiæ Vicarium à ſe conſtitutum reuocarat.

Prior Clauſtralis.

Decretum Concilij Prouincialis Bituricen.

Sic maior 14. annis in Beneficialibus eſt ac ſi eſſet maior 25 annis nec facile reſtituitur. Boerij deciſ. 350.

Turonica Synodus Prouincialis vltima.

Aquenſe Concilium, in Comitatu Prouinciæ.

10. ETSI Pontificum Legibus cuiuis liceat, extra Monaſterij ſepta, triplex Votum emittere. Clementis. 3. Cap. porrectum, Vbi Gloz. De Regular. Nuſquam tamen Cœnobiticæ veſtis geſtatio extra Monaſticos parietes, inducit votorum Profeſſionem tacitam, multò minùs apertam & manifeſtam. Ex Toletano Concilio, Cap. Vt clerici Tit. quo. §. Gloz. in Clem. Eos Tit. eod. Cap. vn. De voto Lib. 6. Quod ideo citauit Panormitanus, ad d. Cap. porrectum. Vnde Religioſi homines, qui Franciſcum à Paula, Ordinis auctorem laudant, apud Senatum contenderunt nuper in Rhemenſem Archiepiſcopum, ſeſe tùm expelli ſacro Rhemorum Domicilio ſuo, multis nominibus non debere, inter alia, quòd varios eius Alumnos Monaſticæ Caſæ, ad votiuam pij Inſtituti profeſſionem aſſumpſiſſent. Cùm enim ij, Minimorum titulo, Fratres, antiquis ſedibus, Lingonen. Diœceſeos, exturbati eſſent Mauortio ciuili tumultu Gallorum, extorres vacuóſque excepit hoſpitio Rhemenſis Antiſtes, D. Remigij Æteriarcha. Subinde etiam hic Monaſticam illis Ædem dedit, dicauit, dotauit, in perpetuum Numinis cultum, eius miniſterio Collegij *regularis*. Ex Pacto conuento. 17. Kalend. Februar. An. 1572. quod Ampliſs. Curia Pariſiorum trino Decreto ratum manere iuſſit, Decimo tertio Kalend. Apriles An. 1589. Nono Kalend. Quintiles. 1590. & 4. Idus Decemb. An. 1594. aduerſus priuatos creditores Ludouici Lotharingi Rhemorum Archipræſulis, Remigiano cœnobio Præfecti. Horum quippe creditorum iure potior cauſa viſa eſt penſitationis annuæ nouis Incolis pactæ, in

Minimorum Ordo, ſeu Bonorum hominum, S. Franciſci de Paula.

Fratres Minimi *de Braquencourt*, in Campania, prope Chaumōtem, Baſſignium Oppidum, quorum ſacra Domus eruta fuit ab Hæreticis hoſtibus, ſub Ao 1569.

Concordatum die. 16 Ianuar. 1572 cum Cardinali Lotharingo, Archiepiſcopo, & Abbate.

Areſta Curiæ die. 20. Mart 1589 die. 13. Iun. 1590 & 10. Decemb. 1594.

Regiæ Literæ, Pacti confirmatrices, in Curia publicatæ die. 5. Iulij. 1596.

diurnum ſacri Officij vſum. Quibus, velut cumulo, acceſſit gratioſum Ordini, Principis elogium Codicillare, April. Menſ. An. 1596. in Senatu promulgatum Tertio Nonas Quintiles conſequentes.

Prioré de S. Martin de Chouſy, membre de l'abbaye de Marmouſtier, ſis pres Blois.

Aſt Philip. Beccus, qui Rhemenſi iam Pontificatu fungitur, eique nexa B. Remigij Cœnobiarchia, propalam oppugnauit Pactitium illud Minimorum Æs annuum, vti Eccleſiæ ſuæ onerosum & graue, nec ſolenni Canonum ritu ſeruato, Eccleſiaſticis fundis impoſitum. Quo argumento fretus, Iudicata Curiæ reſcindi, ex libello Principi oblato, poſtulauit, & abuſus ergô PATRES CONSCRIPTOS appellauit à Romano Clementis. 8. Diplomate. 3. Idus Septembres An. 1597. quod noui Minimorum Fani Rhemenſis fundationem dotémque conſtabilierat. Diſcuſſa tandem ab Oratoribus Fori controuerſia, Senatus cenſuit pleniùs delibetandum: & pomeridiana cauſæ Actione, Viletij, pro Minimis Sodalibus: & Preuoſti, pro Archiepiſcopo, *Abba*, dicentium. Decimo quarto Kalend. Iunias An. 1598. Hoſtili equidem laſciuia vaſtatæ dirutæque Monachorum Cellæ, integris alijs proximè ſunt adunandæ. Qualiter B. Gregorius, Agapiti Cœnobio Martianum copulauit, (Cap. 2. De relig. domib.) & Gatecenſe Neapolitano. Regeſti Lib. 8. Cap. 39. Et Lib. xj. Cap. 4. Ptopter eandem rationem, Francorum Rex Karolus Simplex, in vnum redegit, cum Foſſatenſi Monaſterio B. Mauri, Glannafolium Andegauenſe: Ita, vt duo hæc Sodalitia Monaſtica perpetuò eundem colerent Magiſtrum, quem Cœnobitæ ſuffragijs delegiſſent. Indice rei vetuſta Chartula, (quæ Foſſaten. Cœnobio, Pariſienſis territorij, adſeruatur) & Yuonis Carnutenſis Epiſt. 183. ad Paſchalem. 2. P. de vtroque Cœnobio, in Concilium Turonenſe.

Bulla die. xj. Septemb. 1597. approbatrix Concordati Minimorum, cum Archiepiſcopo, Abbate.

Appointé au Conſeil en la Cour die 19. Maij 1598.

Voio Monaſteriorum, ex cauſa Bellicæ deſolationis vnius ipſorum.

Glannafolium, Abbatia S. Mauri ad Ligerim, in Andegauia.

Iſtîc cõqueritur Yuo, Abbatem, in Turonica Synodo, ſpecialiter ordinatum Andegauo Monaſterio S. Mauri, quod ſub iure Foſſatenſis Monaſterij extitiſſet, ab huiuſque Abbate regi conſueuiſſet.

ALIOQVIN hetcle Monaſticas Caſas vel mutare, vel nouas condere, vetitum eſt, niſi petita à ſummo Pontif. venia. Vt ſanxit Gregorius. 10. in Lugdunenſi Concilio, Cap. vn. §. confirmatos De relig. domib. In. 6. Bonifacius. 8. in Cap. vn. De exceſſ. Prælat. Eod. Lib. Clemens. 5. in Viennenſi Delphinatium Synodo, Cap. cupientes De. pœn. Iuxta Agathenſe Concilium, ex quo deſumptus fuit Can. de Monachis Cauſ. 18. Quæſt. 2. Queîs ritè congruunt Acta Chalcedonenſis ſacri Conuentus, (in Can. 4.) & Tridentini vltimi, Seſſione. 25. Cap. 3. de Reformat. Regular. Ex eo tamen Interdicto dempſêre Lugdunenſes illi, & Tridentini Pattes religioſas Mendicantium Familias. Cita. Cap. vn. De relig. domib. Et Tridentina hac Seſſione poſtrema. Verbi gratia, Seraphicis Fratribus DE OBSERVANTIA, vulgò RECOLLECTIS, ſeu REFORMATIS, indulta eſt Monaſticarum Ædium ſtructura libera, Apoſtolico Clementis. 7. Reſcripto. 16. Kal. Decemb. An. 1532. Pij. 5. ſeptimo Idus Martias. 1569. & Gregorij. 13. Tertio Nonas Iunias An. 1579. Quibus ſuas etiam partes Chriſtianiſſimus Rex poſtmodùm accõmodauit. Epiſtola aperta Menſ. Aprili. 1599. 11.

Chalcedonenſe Concilium.

Tridentinum.

Pontificiæ Bullæ die 16. Nouemb. 1532. 9. Mart. 1569. & 3. Iun. 1579.

Patentes Regiæ.

Ac

Ac de eo quidem negotio interlocutus est primùm Senatus, inquirendum, nûm quid detrimenti caperet Xenodochium, cuius in fundo excitandum Franciscanis hisce Templum ædificiúmque destinabatur, apud Bellofortenses Andium Oppidanos. Postridie Nonas Iunias d. An. 1599. Sed patefacta dehinc rerum fide, Curia decreuit, sacram illis Basilicam extrui horum sumptu Oppidanorum, indicto tantùm solario, quod Hospitali pio Diuersorio quotannis pro solo ipsius appenderetur. S. Consulto pridie Kalend. Septemb. Eod. An. Pontificij autem illius Diplomatis An. 1569. Formulam his attexere non piguerit, ita conceptam. *Pius &c. Accepimus sanè nuper, quòd in Ordine S. Francisci de Obseruantia, nonnullæ sunt Domus & loca, Recollecta nuncupata, in quibus, D. Ordinis Fratres arctiorem, quàm in cæteris, vitam degant, ac propterea eidem Ordini commodum & opportunum esse censentes, vt in singulis D. Ordinis Prouincijs duæ Domus & loca Recollecta huiusmodi existant, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuò decernimus, & statuimus, quòd in qualibet Prouincia D. Ordinis, duæ ad minus Domus & loca Recollecta esse debeant: & præfata Monasteria Recollecta, nullatenus ab huiusmodi recollectione separari possint: & Fratres in illis degentes, etiam si velint (nisi de Ministri generalis ipsius Ordinis, vel Prouincialis, & Discretorum Conuentuum D. locorum Recollectorum consilio) ad alia loca non Recollecta transferri nequeant, nisi eisdem Superioribus, vt aliter fiat, visum fuerit expedire.* Nec ingratum erit pariter Lectori, Tabularum exemplar Clementis. 7. P. de *Recollectis*, ex Seraphica Franciscanorum Secta: Quò istorum simul & vetustas Historica, & Domuum constructio libera lucidiùs intelligatur. *Clemens &c. Leo. 10. Prædecessor noster voluerat & declararat, sub nomine Reformatorum, ac purè simpliciterque Regulam S. Francisci obseruantium, comprehendi omnes Obseruantes, tam de Familia, quàm Reformatos sub Ministris, ac Fratris Amedei, de Colletanis, Clarenis, de S. Euangelio, seu de Capucio, ac Discalciatos nuncupatos; aut alios similes quocunque nomine nuncupentur: Omnésque vnitos Generali, & Prouincialibus Ministris & Custodibus d. Ordinis, in quorum Prouincijs & Custodijs respectiue morabantur, in omnibus secundùm Regulam eandem subijci debere: Cùm nonnulli ipsius Ordinis professores, vt B. Francisci alumni & veri filij, affectent Regulam ipsam B. Francisci purè, & plenè iuxta illius literam, & Declarationes Nicolai. 3. & Clementis. 5. R. P. Nos &c. Ordinamus, quòd prad. Fratribus dictam strictiorem Obseruantiam desiderantibus, per præf. Generales, & Prouinciales Ministros, cæterósque d. Ordinis Prælatos, & quemlibet ipsorum, assignentur loca, quantùm fieri poterit, contigua, quatuor vel quinque, iuxta numerum Fratrum eorumdem. Et si in futurum plures Fratres voluerint, se vitæ præcedentium conformare, & ab eis acceptati fuerint, nullus eos impedire possit. Sed Minister Prouinciæ, cum Diffinitoribus, in Prouinciali Capitulo teneantur, alia loca, quantùm possibile fuerit, contigua prædictis, eis assignare, & prioribus addere: Quæ quidem loca Fratres prædicti expropriare possint superfluis, & pretiosis, & ea in vtilia & necessaria commutare, mediante Syn-*

Il y a eu semblables patentes du Roy pour vn Conuent à Tulles en Limosin, & pour Manrat en Auuergne, & 7. ou 8. en Aquitain, à Neuers, à Verdun, qui est en la protection du Roy.

Interlocutio Curiæ Parisien. die. 6. Iun. 1599.

Arestum Curiæ die vlt. August. 1599. Habitatoribus *de Beaufort* permitti ibidem ædificare Domum Religiosis S. Francisci Recollectis, in fundo priuatis locato ab Hospitali loci, cum onere annui in ipsum vectigalis, & ministrandi Pauperibus sacramenta gratuitò solennibus Festis.

Bulla Pij. 5. P. de Fratrib. Minoribus Recollectis.

Voyez le plaidoyé imprimé de Mõsieur l'Aduocat du Roy Seruin, touchant les Recollects, du 30. Iuin 1601.

Clementis. 7. P. Bulla, pro Recollectis Fratribus Ordinis S. Francisci, Die & An. quo supra.

Le prioré de la Magdelaine de Villeselue, diocese de Noyon, membre dependant de Vezelay en Auxerrois.

Le Prioré de Ranfroiffart ou Ranfrechart, diocese de Langres, est membre dependant de l'Abbaye de Monstierramey, en Champagne.

dico, à Nicolao. 3. ordinato &c. Enimuerò in Senatu disceptatum est nouissimè, *Recollecti* necne Sodales, inibi sedem domiciliúmque Sacrorum ritè desigerent, vbi propinquum Cœnobium, Apostolico Interdicto niteretur aduersus Monasticum eiusmodi Opus molientes intra binum à suo milliare. Vtpurà Dominicanæ Virgi-

Le Prioré de S. Pierre de Chaumont, membre de l'Abbaye de S. Denis en France.
Le Prioré de Marché-roux pres Beaumus, Ordre de S. Augustin.
Par Bulle de Gregoire 13. est ordonné, que au lieu des Ministres prouinciaux, s'ly aura des Custodes en l'Ordre des Recollects. Et par Bulle de Clement 8. du 26. Mars 1601. cela est declaré estre entendu pour l'Italie, parce que audit pays il y a grand nombre de Recollects, & de Conuents d'iceux prochez les vns des autres, qui sont en nombre suffisant pour faire prouinces distinctes auec les Obseruantins. Mais en Francoscecus, mesme en la Prouince de S. Bonauenture, le nombre des Recollects est si petit, qu'il n'y a quotrois commencemens de Conuents Recollects. Ainsi ne doiuent ils faire Prouince distincte d'auec les autres. Et combien que ladite Bulle de Clement 8. estend ledit Priuilege donné par Gregoire 13. qui estoit pour les Recollects d'Italie aux Recollects de France, toutesfois par Arrest du Conseil d'Estat du 9. Septembre 1604. est ordonné que en attendant que le Pape en decide le different d'entre les anciens Cordeliers & les Recollects, sur les Remonstrances qui luy en seront faites par l'Ambassadeur de Rome, les Prouinciaux auront authorité sur les Conuents de leurs Prouinces, & nommement es Prouinces de S. Bonauenture & de S. Loys. Veritablement ladite Bulle du Pape Clement 8. du 26 Mars 1601. a esté suynie, veue & approuuee par Lettres Patentes du Roy, du 26 Octob. 1602. Mais elles n'ont esté verifiees aux parlemens. Or par ledit Arrest du priué Conseil du 9 Septemb. 1604. il est inhibé au Commissaire des Recollects, de prendre aucune auctorité ne iurisdiction sur les anciens Cordeliers de ce Royaume, mesmement és prouinces de S. Bonauenture, & de S. Loys, esquelles le Roy entend que les prouinciaux exercent leur charge iusques à ce que sa Saincteté bien informee par l'Ambassadeur de France estant à Rome y aye pourueu & declaré son intention.

Montargis en Gastinois.

nes, in confinio Montis-Argi Vastinensium Oppidi, hoc suffultæ sunt Vrbani. 4. P. beneficio Codicillari. *Prohibemus insuper, vt infra fines Parochiæ vestræ, nullus sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestro, Capellam seu Oratorium de nouo construere audeat, saluis priuilegijs Pontif. Roman.* Sexto Idus Februar. An. 1261. Consimile propemodùm ius irrogauit eximium Xistus. 4. P. Eremitis Augustinianæ Societatis decimo Kalend. Februarias An. 1475. Eòdem conferre liceat Vilhelmitani Ordinis priuilegium, ex Literis Innocentij. 4. apud Lugdunum Galliarum, tertio Nonas Septêbres An. 1248., tali clausula, *Vt infra fines Parochiarum vestrarum, nullus sine assensu Diœcesanorum Episcoporum & vestro, Capellam seu Oratorium de nouo construere audeat, saluis Priuilegijs. &c.* Antiquiori etiam Iure Diplomarico Alexandri. 3. subnixa est Carthusiensis Familia, iam inde à quarto Non. Septêb. An. 1176. *Ne alij Religiosi infra dimidiam Leucam à terminis ipsorum, possint ædificia, aut aliquid acquirere.* Cùm igitur Franciscanæ Religionis alumni, titulo *Recollecti*, à Senonum Archipræsule veniam impetrassent struendæ Monasticæ Casæ, in suburbijs Montis-Argiui, vicinæ illæ Prædicatorij Ordinis Moniales, Senatû velut ex abusu prouocarunt à Veniali eo decreto Archiepiscopali. Sed in prouocatoria lite, Seraphici Fratres, hac interpretatione, Pontificij illius Interdicti obicem diluebant, vt in priuatos quidem, singulósque populares, qui suopte arbitrio Sacellum aliquod exædificarent, procederet, non verò in Ecclesiastica Collegia, seu Monastica, quæ Christianæ Reipubl. ergô, id Operis aggrederentur. Tametsi enim alieno ex dispendio nostrum compendium quæri minimè deceat: Principali tamen Rescripto, publicum illud sacrúmque Opus excitare fas est idoneo loco, ipsius modò proprietarius loci, refuso pretio, indemnis abeat. Ex ratione Antonini Imperat. l. si quis sepulchrum. ff. De relig. & sumpt. fun. Cum Domitij Vlpiani leg. venditor.

Vrbani 4. Bulla, die 8. Februar. An. 1261.

Apostolica Charta die. 23. Ianuar. 1475. Quòd non possint construi Monasteria eiusdem Ordin. Augustinianorum, vsque ad. 15. milliaria, sub nomine Obseruantiæ.

Die. 3. Septemb. 1248.

Religiosi des Blancs Manteaux.

Die. 2. Septemb. 1176.

Forensis Actio in Senatu de Appellatione tanquam ab abusu interiecta à Sororibus Iacobinis lez Montargis.

ditor. §. si constat D. commun. praed. Vers. nisi priùs solitum pro hoc solarium domino præstetur. Id quod ciuiliter, verecundèque adeo, sibi exequendum duxit Hebræus Rex Dauid, offerendámque pretij sorrem Areunæ Iebusæo suæ Areæ: cui, factam DEO Aram, superstructum volebat. Regum Lib. 2. Cap. vlt. Quamobrem ex illa facti specie, interfati sunt PATRES Parisienses, litis præiudicio quodam, exorandum à Franciscanis Principem, vt sacram Domum extrui Codicillis iuberet, pensata vicinis damni æstimatione, quantiuę sua ipsorum interesset, noui eius Operis structuræ nomine. Decreto Senatorio, 7. Kalend. Marr. An. 1600. quùm Robertus, Monacharum: & Montholonius, ciuium Montis-Argi, pro Minoritis, causam perorassent. At verò si in vacua non veniant Cœnobitæ, sed reapse occupatum ab alio locum deposcant; vix Codicillari etiam suffragio, possessorem sede gradúque deijciant. Exempli vice, Monetarij Luteriæ opifices, ab longinqua vetustate curationem gerunt Valetudinatij suburbani. Fulienses autem Monachi, omnium egeni, ex Diplomate sibi vindicatunt sacram profanámque Nosocomij præfecturam, in desides illos, Hospitalísque Officij pij contemptores. Nihilo seciùs, audita causa, religio fuit Senatui, nouare quicquam, & veteres ordinariósque publici Hospitij Rectores, caprantibus nouis, loco ordinéque mouere: Hinc Fuliensibus, Cisterciensis Sectæ, cœnobitis exclusis, pronuntiatum est, illos profanæ sortis homines, curatorio Ptochodochij munere, quo priùs, fungi debere. Secundùm Clementis. 5. præscripta, in Concilio Viennens. Cap. 2. §. vt autem Et. §. vlt. De relig. domib. Vers. antiquá consuetudo seruetur &c. S. Consulto Lutetiano. 3. Idus Sextiles An. 1597. Post forensem Matatelli, Fuliensium patroni, Orationem: & Bouchelli, Monetariorum. Circumspectè rursus Curia Ornariss. prospectum voluit antiquo Stampensi Xenodochio D. Iacobi, quod Sodalibus Capuccenis transcriptum fuerat à Principe, Iunio Mens. An. 1580. vt in illo facti Domicilij sedem noui coloni isti collocarent. Antequam enim Regij muneris tabulæ effectui mandarentur, placuit Senatui, Ædilium, Magistratuúmque Stampensium de eo sententiam rogari, simul & Hospitalis diuersorij fundationem, cetúmque ipsius Instrumenta proferri penes Curiam: Ne quid alieno iuri noxium ac dispendiosum, ex Rescripto, temerè insulséque tentaretur. Bina Interlocutione Nonis Decemb. An. 1580. & 15. Kalend. Septembr. 1581.

Placitum Curiæ interlocutorium, cum Retêro in mentē Cùriæ, Die. 24. Februar. An. 1600.

Hospitale situm *au village du Reulle lez Paris.*

Fueilhans, Ordinis Cistercien.

Alexander in Consil. 1. Volum. 7. ait pariter Rectorem Hospitalis Pisanæ ciuitatis, ea, cum Hospitali derelicta aliquo tempore, non ideo priuãdum esse illo regimine, sed ter prius monendum vt redeat. Cap qualiter C fin. de elet. non resid. C. peruenit 2. de appell. Quia autem singulis annis tenebatur reddere rationem d. administration. s Prioribus Ciuitatis Pisarum, reuersus poterit dicere se paratum reddere rationem, vt priuationem administrationis euitet.

Curiæ decretum die xj. Augusti. 1597.

Aresta Curię interlocutoria Die 5. Dec. 1580 & 18. Aug. 1581. de Hospitali S. Iacobi *A l'espee*, in suburbio Stamparum. Quibus Arestis postea definitiuũ accessit pro Fratribus Capuccenis.

12\. NVNC qui Cœnobiticæ Militiæ nomina dederint votiuo sacramento, imbuendi sunt politiori Doctrina: vt prouectiores, in

Ita Turonensi Synodo cautum An.1583. Eligatur per Abbam, Priorem, & Conuentum, cui demandetur cura erudiendorum Monachorum, stipẽdia verò ab Abbate accipiat.

commune Bonum Diuina promant oracula, tum verbis, tum Scriptis. Nam singula in Monasteria adsciscí Ludimagistrum oportet iustis stipendijs, qui Monasticam pubem cultiores literas edoceat. Artic. 20. Aurelianensis Francorum Edicti An.1560. Cui, Blesense posterius, subiunxit in Cœnobiarcham onus missionis Cœnobitarum in publica Musæa, & præbendæ tùm his pensionis alimentariæ, pro viribus sacrarum facultatum. An.1579.§.26. Speciatim vtique, Monastico Trisagiæ Diuinitatis Ordini præstitutum est, Nouellos cœnobitas, post annum, Religionem professos, ad literarias Scholas ablegari, ex Ecclesiastico ærario alendos, reditibusuè Seminarij instituendi: Nisi ea de re sumptuaria, aliud cum Nouitiorum parentibus actum fuisset à monastico Antistite. Vt Formula Reformationis cœnobiticæ cautum fuit, probata in celebriore Ordinis Conuentu. 13. Kalend. Maias An. 1573. Quàm verò latè pateat

Ordo S. Trinitatis seu Mathurinorum, ac Reformatio, iuxta Regulam Statutaque d. Ordinis, in Capitulo generali præsentata à Fr. Iac. Burgesio, & approbata, Die 19. April. 1573.

Chartre du Roy Philippes le Hardy en Mars 1275. par laquelle il declare que suyuant l'Ordonnance de son oncle paternel Alphonse Comte de Poictou & de Tholose, ses executeurs testamentaires auoient pour l'institution perpetuelle d'vne Chapelle ordonné aux Freres de S. Mathurin à Paris 12. liures parisis de rente pour vne messe à perpetuité, qu'ils diroient chacun iour pour l'ame dudit Comte. Ceste rente est assignee sur la recepte du Domaine royal de Montlehery. Ce que ledit sieur Roy confirme par ladite Chartre, laquelle est au Thresor des Mathurins.

Familiaris huiusce Legis vtilitas, planum facit insignis Catalogus sacrarum Ædium, quæ huic Sectæ primitùs dicatæ, ita seriatim accensentur Innocentiano Rescripto.11. Kalend. Quintiles An.1209. ac deinde MATHVRINORVM Codici manu exarato. *Prima Domus Ordinis S. Trinitatis, est Romæ constructa, dicta S. Thomæ de Formis. In Prouincia Franciæ, Domus. 1[illegible]., Prior de Ceruofrigido, Minister Parisiensis, Minister Meldensis, Fontisbleandi, de Claromonte, de Verberia, de Stampis, de Cala, de Mitriaco, de P[illegible]yaco, de Pontebermerio, de Siluella. In Prouincia Campaniæ, Domus. 11., Minister de Trecis, de Marchia, de Catalano, de Gloria Dei, de Bara supra Sequanam, de Vitriaco, de Metis, de Vidua, de Soudeio, de Grandiprato, de Fera Campanica. In Prouincia Picardiæ, Domus. 14., Minister Atrebatensis, de Hondiscota, de Vienna, de Siluanepe, de Duaco, de Andrigniez, de Templosio, de Lenso, de Aureaualle, de Lerinis, de Conuordia, de Huo, de Bastonia, de Reuerinado. In Prouincia Normaniæ, Domus. 14., Minister de Rieux, de Castrobriensi, de Lexouio, de Perrina, de Beluario supra Mare, de Mauritania, de Roboreto, de Sarseau, de Turono, de Taliburgo, de Dinando, de Pulteria, de Bellean, Conuentus S. Michaëlis apud Pontisarã. In Prouincia Linguæ Occitanæ, Domus. 14., Minister Tholosanus, Narbonẽsis, Montpessulanus, Castrẽsis, & alij à Celtica nostra*

Innocentij. 3. Bulla, die. 21. Iunij An. 1209.

Prioratus, seu Ministeria. 155. Ordinis S. Trinitatis, & de Redemptione captiuorum.

25. Generales Ministri huius Ordinis S. Trinitatis: Quorum penultimus, Bernardus Dominicus, Minister Metensis obijt An. 1597. Eiusque in vicem sublectus est Generalis, Francisc. Paruus. De Maioribus illis Ministris Ordinis, voluendũ Chronicum Robert. Gaguini.

Milleno, ducenteno, quarto quoque dempto, In Ceruo gelido, Triadis fit primus Ordo.

La Minstrerie de Fontainebleau fut fondee de 7. Religieux, 2. Clercs & 5. Prestres par le Roy S. Loys l'an 1259. Auec vne belle ampliation de dot d'heritage par luy faicte par autre Chartre en Decemb. 1260.

La Minstrerie de Chelles, aliàs de la Velleneufue aux asnes, diocese de Meaux.

La Minstrerie de S. Sauueur ès fauxbourgs de Tours, seu de Pontecari prope Turonum, ordinis S. Trinitatis.

La Minstrerie de la Trinitè ès fauxbourgs S. Sulpice de Chaalons en Champagne.

La Minstrerie de S. Catherine de Beauuoir sur mer, Diocese de Luçon en Poictou (Dont l'Eglise & maisons à present sont demolies) auec son annexe de S. Thomas de la Garnache. Dont Arrest du grand Conseil du 13. Aoust 1603. pour frere Charles Thomas Religieux dudit Ordre, contre plusieurs occupateurs des terres, par forclusion.

cæ nostræ finibus remotiores; quos recensere isthîc omnes, putidum sit. *In Comitatu Prouinciæ, Domus. 10., putà Aucnionensis, Tarasconensis, Arelatensis; Massiliensis, &c. In Prouincia Angliæ Domus. 6. In Hibernia, vnicus est Minister de Athacia; Lymeriensis diœceseos. In Prouincia Scotiæ, Domus. 6. In Prouincia Aragoniæ, Domus. 30. In Prouincia Castellæ veteris, Domus. 15. In Castella noua, Domus. 21.* Itaque, vt Scholastica Cœnobitarum munia refricemus; isti quidem Academias lustrare prohibentur, nisi irrogata à Monastico Præsule venia, ex consilio sacri Conuentus. Cap. 2. Ne cler. vel monachi Lib. 6. Et cap. Non magnoperè Eod. Tit. In Antiq. Aufrerius in Decis. Tholos. 270. Et Benedictin. Constitution. Cap. 6. De studijs. Ast Cœnobiarcha, pro suo munere; erudiendos curare debet Cœnobij alumnos, & necessaria Academicis eorum studijs vigiliísque suppeditare, aut eam in rem mutuò acceptá, versáque, ilico refundere. Vt Alexander. 3. & Gregorius. 9. P. P. viciſſim adnotarunt. Cap. ex. parte Cap. olim De accusat. Et à Panotmitano decisum est nominatim, Iuris Responso. 88. secundùm Archydiaconi sententiam, ad Canon, Pastoralis Caus. 2. Quæst. 7. Et Speculat. in Tit. De solution. §. vlt. Vers. monachum. Huc quoque spectant Benedicti Commentaria, ad Cap. Raynutius Vers. & vxorem nomine Adelásiam Num. 261. Si tamen Cœnobirici patrimonij facultates non sint Academico oneri illi ferundo, Tunc æquius melius videtur, Cœnobitæ propinquos, qui bonis cessir, quibus iam ipsi fruuntur, ex ijs saltem, annuum quid; alimenrorum nomine, illi suggerere in Gymnasio, nauanti operam literis. Atque ita Parisien. Curiæ Atesto definitum fuit. 13. Kal. Maias An. 1580.

Anglica huius Ordinis Ministeria, S. Roberti, *de Moryndge, de Tellefourd, de Oxonia, de Teogne* exemptum, *de Hodesevve*.

De consuetudine tamen, solus Abbas missioné in Scholas præstat & facultatem, eóque recusante, Episcopus. Rebuff. in §. volumus Vers. Religiosus De collat. In Concord. Argumen. Cap. Nullus De iur. patron.

D. Anshelmi Liber De excellentia beatissimæ Virginis Mariæ; Duati.

Lutetiani Senatus Placitum Die 19. April, 1580.

13. TALIBVS interea Musarum studiosis Monachis obseruandum sedulò, ne profanis Camœnis deliniti ac inescati, seriùs Christianæ ciuitaris Disciplinam complectantur. Nam & Gregorius Nazianzen., qui humanæ Sophiæ se addixerat, cœlestem hanc mature amplexari cœpit. Idem Basilium, Rethorices adhuc professioni vacantem, Auditorium eius ingressus, manu prehensum Schola abduxit, inquiens, Omitte ista, & Saluti da operam. Vnde ambo deinceps, quùm ad sacra Volumina perlustranda se contulissent; mulra antè tetra caligine mersa perspexêre, & liquidiori illius Doctrinæ haustu conceptam visceribus Diuinæ Philosophiæ sitim sedarunt. Id quod propalam arguunr, quæ illi in Ecclesiæ nostræ Libris præclara ingenij Monumenta reliquêre. Eucherius pariter Lugdunen. pontifex, ad Valerianum cognatum suum Epistola parænerica, Cur non, ait, repudiatis illis Philosophorum præceptis, quorum lectioni incumbis, ad imbibenda Christiani dogmatis studia adijcis animum?. Nec aliò ferè tendit Cyrensis Episcopi Theodoriri Opus, de curatione Græcarum affectionum: ne auidiori profanorum Scriptotum cultu, veterúmque Græcorum, Hellenismo iam immoremur, seu veriùs immoriamur. Eius sanè Operis Interpres

Palladius in Lausiaca Sanctorum Patrum Historia scribit in vita Abbatis Dioelis, qui is annum agens vicesimum octauum, renunciauit quidem disciplinis liberalibus, se Christo verò coniunxit.

Acciaolus, Dominicani Ordinis cœnobita.

Zenobius Acciaolus, Florentinus, testatur, Marcilium Ficinum, qui ætatis suæ hominibus Platonem ac Plotinum Latinos fecisset, sæpius illi dicere solitum, Florentini Antistitis prouidentia factum Antonini, quò minùs è Platonica lectione, quam inde à pueris summoperè adamarat, in perniciosam hæresin prolapsus fuerit. Bonus enim Pastor eùm adulescentem clericum suum nimio plus captum Platonis eloquentia cerneret, non antè passus est, in illius Philosophi lectione crebrò versari, quàm eum, D. Thomæ Aquinatis Libris quatuor aduersus Gentes conscriptis, ceu antipharmaco, præmuniret. Omnimodò certè Petrus Blesensis, profanarum Literarum dissuasoria Epist. 140. *Æmulare*, inquit, *consilio Apostoli, charismata meliora: & in corde tuo deuoret draco Moysi draconem Pharaonis,* i. *veritatis scientia scientiam vanitatis.* Vtcunque sit, Monachos saltem decet, vel Ethnica negligere priscorum Philosophorum scita, vel ex ijs modò obiter, ceu de stercore Ennij, aurum colligere: posito semper ob oculos B. Claræ elogio, *O quàm sordet Terra, cùm Creatorem aspicio.* Petrus item ille Blesensis, summum Cœnobitæ munus nobis spectandum proponit, quùm ad Priorem Cistercienscm Epist. 4. *Ascendisti*, ait, *in montem sacrificij: Ego autem adhuc in valle cœnosa moror, & expecto, cum Asino. Tu pennas contemplationis assumens, hæc Mundana transcendis: Me glutinum Terrenæ habitationis inuiscauit, vt volare non possim &c.* Inde nos prudenter exhortatur B. Hieronymus, ea vt discamus in Terris, quorum Scientia nobis perseueret in Cœlis. Qua etiam ratione, Petrus Cluniacen. Abba, Petrum quendam Scholasticum, relinquendi seculi, *seculariúmque* Literarum monitoria Epistola compellat in hunc modum. Quid inani studio cum Comœdis recitas, cum Tragœdis deplotas, cum Metricis ludis, cum Poëtis fallis, cum Philosophis falleris?. Quid iam non Philosophiæ, sed stultitiæ tantam operam impendis?. Nam & hoc verè Philosophi dictum est, Nonne stultam fecit Deus sapientiam Mundi? Curre ergo, Fili mi, ad propositum tibi à cœlesti Magistro, totius Philosophiæ vnicum fructum, Regni cœlorum beatitudinem: quam adipisci non poteris, nisi per veram Spiritus paupertatem. Lib. 3. Epist. 9.

B. Antoninus, Prædicatorij Ordinis, monachus, tùm Florentiæ Archiepiscopus.

Petrus Venerabilis.

QVARE sacra Doctrina instructissimi Cœnobitæ, Angelicis 14
suis Scriptis Orthodoxam Fidem mirè illustrarunt. Theologorum enim manibus teruntur Homiliæ. 50. S. Patris Macarij, Ægyptij: & Euthymij monachi Zigaboni, in omnes Psalmos Commentarij Græci. Sacræ necnon Bibliothecæ intexitur Liber D. Petri, *Abbæ* Monasterij Cellensis, de Panibus, & Mosaicum tabernaculum: Thalasij monachi Opus De syncera charitate, vera continentia ac regimine mentis: Tum D. Fausti, Lyrinensis cœnobitæ, ad Monachos Sermo. Lyrinensis enim Mandra monastica lectissimos tulit Sacerdotes eiusmodi, quos designauimus suprà, eiusque priscam Monasterij sanctitatem notauit Gregorius Turonen.

Lerini Insulæ Comitatus Prouinciæ, Monachi docti sanctique, supra Tit. 1. Art. 3.

sen. In Lib. de Glor. Confess. Art. 97. Edidit præterea D. Berengosius, Treuirensis Cœnobij Magister, Volumen De laude & inuentione S. Crucis, De Mysterio Ligni dominici. His subnectuntur alij Scriptores, Theofridus *Abbas*, De Sanctorum reliquijs, De veneratione Sanctorum: Albinus Flaccus Alcuinus, Turonensis cœnobiarcha, Lib. Theologico: B. Dacrianus *Abba*, De Speculo monachorum, & Spiritualis vitæ documentis: Ioh. Zonaras monachus, de S. Domina nostra Deipara: B. Dorotheus, Archimandrita, de Vita rectè & piè instituenda: Paschalis Ratbertus, Corbeiensis *Abbâ*, De corpore & sanguine Domini in Eucharistia: Arnoldus Carnutensis, *Abba* Bonæuallis, De laudibus sanctæ ac perpetuæ Virginis Matris Christi Mariæ, De vltimis. 7. Verbis Domini in Cruce: D. Lanfrancus, Cœnobio Præfectus Cadomensi, De Eucharistiæ sacramento. Algerus pariter, ex Leodiensi canonico, monachus Cluniacensis, accuratè discussit errotis nebulam Berengarij: de Christiana Hostia sacrâque Synaxi Lib. edito, An. 1048. Scripsit & Corbiensis cœnobita, Hugo Folietus, de Claustro animæ & corporis: Nangisio teste. Burchardus, ad hæc, Lobiensis sacerdos cucullatus, in vnum Volumen congessit Ecclesiæ Canones vetustiores. Ex Sigeberti Chronico An. 1008. Theodulphus insuper, *Abba* Floriacensis, Prosas & Versus contexuit, qui in Templis decantari consueuêre. An. 843. Vt est apud eundem Sigebertum: abs quo fertur itidem Hugo, Fani Victoris Canonicus, Augustinianus Libros duos, de Sacramentis, in lucem emisisse. Acutissimi porro Scholasticæ Theosophiæ professores floruêre Conradus Halberstatensis, Petrus de Palude, Dominicani: & Ioh. Scotus, Franciscanus, Libris publicatis sub annum. 1308. Habentur quoque Ecclesiastici Paraphrastæ, Balduinus *Abba* Fordiensis, & Ecbertus Florini cœnobiarcha, in Chronico Sigeberti An. 1171. Subiungitur ijs Iacobus, Ordinis Eremitarum Theologus eximius, Toletanus: qui vniuersam ferè Paginam sacram explanauit. Sophologium item condidit, diuinæ Sapientiæ exquirendæ peraccommodum, An. 1400. Petrus necnon Perpenianus, Caralanus, Carmelita, Theologicas Quæstiones concinnauit, Librum Summarum, & in Psalterium Opus grande, cum varijs Concionibus sacris. Nec minori lucubrationum fructu, in vulgus protulit Laurentius Iustinianus, Cælestini Ordinis, Lignum vitæ, de Disciplina monastica Volumen, de connubio Verbi & Animæ, de Agone *Christi*, de complanctu Ecclesiæ, de sacramento Altaris, de contemptu Mundi, de Vita solitaria, de Sermone Domini in Cœna, de Gradibus perfectionis. An. 1410. Gratianus verò, Bononiensis monachus, collegit Patrũ Decreta sanctiora. Alios multos citauimus eruditorum huiusmodi Operum Auctores cucullatos, Lib. 2. Ecclesiast. Polit. foren. Regum præterea, & Regionum Annales fermè debemus Monasticis laboribus ac vigilijs. Abbo namque,

Monasterij, ad muros Treuirorum, Abbas Berengosius.

De Eucharistia, cœlesti epulo, exilijque nostri vnico solatio.

Burchardus, Lobiensis cœnobita, Vvormatiensis deinde Episcopus.

Monachi Cassinensis, Iacobi a Grassijs, extant Decisiones aureæ Casuum conscietiæ.

Plerosque alios Ecclesiast. Auctores, ex Mendicantium Familijs, vide supra Tit. 2. Art. 15 & 16. Cum Hugonis Cardinalis, ex Prædicatorio Ordine, Commentarijs in sacras Literas vniuersim.

Laur. Iustinian. Venetus Patriarcha.

Sic edita est Frat. Petri Crespetij, Cælestini, Summa catholicæ Fidei, An. 1598.

Tit. 8. Art. 15. & seqq.

Ædis Germani Pratensis, cœnobita, Aimoyni discipulus, Libros duos exarauit de Normanica Regiæ vrbis, Lutetiæ, obsidione, An: 885. Tum Helgaudus, Floriacensis monachus, Roberti regis Historiam texuit. Marianus autem, Scotus, Fuldensis Cœnobij alumnus, inter alia, condidit totius Orbis Annales. Sigeberti relatu, in Chron. An. 1081. Ac sub idem tempus, Anglicam Historiam scripsit Vilhelmus monachus, & Bibliothecarius Malmesberiensis. Lambertus rursum Schafnaburgensis, Herueldensis monasterij sacerdos, vulgauit Historicum Codicem, ab origine Mundi, ad Annum vsque Christi. 1077. quo, egregius Auctor inclaruit. Qua etiam tempestate Hariulfus cœnobita, publicæ Memoriæ mandauit initia progressusque Centulensis sui Ambianorum Monasterij. Libr. 4. autographis. An. 1088. Temporum verò interiectu, Helinandus, monachus Frigidimontis, Chronologiam suo nomine publicauit, ad vsque Annum. 1210. Quantum ex Vilhelmo Nangisio assequimur. Nobis demum est in manu, Odorani Chronicon, alumni suburbanæ Senonum Casæ Monasticæ, D. Perri viui: Quo ille Chronico, Ecclesiasticas Senonum res pertractauit, clausitque Anno. 1122.

Robertus Galliæ rex, Hugonis Capeti filius.

Abbatia S. Richarij, qui in Vico paterno, Centula, dicto, villa Pontiuæ prouinciæ, Cœnobium condidit. Ex Lib. 1. Cap. 15. Hariulfi. Sed Nithardus, Hist. Lib. 4. ait patrem suũ Angilbertũ Berchæ maritum filiæ Caroli Mag., Centulo opus mirificum in honorem Dei, & S. Richarij construxisse.

Frigidi-Montis Abbatia, Cistercien Ordinis, in Beluacensi Territorio: Quæ a Valeranno Abba Vrsicampi fundata est, sub electo patre Manasse. Ao. 1140. Ex Sigeberto.

NIMIRVM hi sunt Monasticorum studiorum fructus vberrimi, augustioris præsertim Disciplinæ cœlestis. Ex qua, celebres pariter * Ecclesiastæ, sacris ad Populum concionibus sic effulserunt, vt tanquam Πειθὼ illa flexanima, quæ Suadela dicitur, eorum in ore resideret, CHRISTI præcones vnum ad se quemque allicerent, pertraherent. Inde præterea complures, multis rebus sanctissimè gestis, Diuorum in Album referuntur. Nam, Seraphico in Ordine, post B. Franciscum, Euangelicæ perfectionis exemplar, Cœlitibus accensentur Antonius Parauinus, Bonauentura, Ludouicus Tholosatium Præsul, Bernardinus ex Senis Hetruriæ, Iacobus ab Alcala Hispaniarum, cuius * Apotheosin celebrauit Xistus. 5. P. postridie Kal. Quintiles An. 1588. Inter mulieres verò, Monastici eiusdem Instituti, sancta habetur Clara virgo, B. Francisci primiceria: & Elizabetha vidua, *Terriaria*. Alios Martyrij palma insignes, ac Beatos enumerat Seraphica Historia Francisci Gonzagæ, Antistitis summi Franciscanæ Religionis: quam illustris hic Auctor Xysto. 5. ex ea Secta Pontifici Max. nuncupauit. Porrò Dominicanam in Familiam recepti plusculi, numerum Diuorum auxêre, quùm varijs miraculorum prodigijs coruscarent. Quippe, post Dominicum, Ordinis conditorem, præclara viget Thomæ Aquinatis memoria, Petri Martyris, Vincentij Valentini, Antonini Florentiæ Thuscorum Archiepiscopi, Hyacinthi Poloni, Catharinæ Senensis. Quod attinet ad Eremitas Augustinianæ Societatis, adscripti sunt Cœlitûm catalogo Nicolaus Tolentinas, Augustinus Siculus, Augustin. Anconitanus, Vilhelmus Aquitaniæ Princeps. Nec Carmelitani voti professoribus desunt viri 15.

* concionatores.

Antonius, de Padua, Lusitanus, Vlyssipponensis.

S Bernardinus, Senensis.

* relationem in Diuorum numerum.

Dom Diego *d'Alcala de Henares*, diœcesis Toletanæ, canonizatus die. 2. Iul. 1588.

Hyacinthus, à Clemente. 8. P. canonizatus.

eximio

eximio sanctitatis titulo nobilitati, secundùm Heliam Thesbiten Ordinis signiferum, Albertus, Siculæ oræ: Angelus, Panormi Siciliæ, ciues: Petrus Thomas, Byzantiorum Hierarcha: Thomas Valdensis, in Cypro Insula, qui Roman. Pontificatum gerente Martino. 5., cumprimìs eluxit. Isthæc quidem de sacris Mendicantium Sectis: In alijs pariter Cœnobiticis, piorum Series ingens habetur, quorum vitæ sanctimonia posteris faces prætulit ad bene beatèque viuendum. Nam in Cluniacensi Benedictinorum Familia commendatur magnoperè S. Odo cœnobiarcha, cuius vitam Iohannes Monachus conscripsit, ipsius discipulus: eiusdem verò opera admiranda, Petrus Venerabilis. Lib. 6. Epist. 17. ac Sigebertus in Chronico Anni. 938. Maioli item *Abba* Cluniacen. posthuma colitur pietas, viri nempe sanctissimi, & pro viuis apud Superos in preces non cessantis. De quo, B. Bernardus, in Apologia, ad Gulielmum *Abbam*, & Petrus Cluniacensis, Lib. 2. Miracul. Cap. 31. Qui Hugonis peræquè meminit, Cluniacensis Æteriarchæ, inter cœlestes Beatorum choros relati, eod. Lib. 2. Accedit his S. Odilo, Cluniacen. Cœnobij Rector, qui ad æterna Domicilia commigrauit An. 1048. Henrico. 2. Germanis imperante. Cælestinorum item in Sodalitiis effloruit, præter auctorem ipsorum Petrum Murrhonensem, B. Iohannes. Bassandus: qui e Canonico *regulari* Ædis Pauli apud Vesontionem Sequanorum, professus Ordinem hunc, decessit An. 1444., miraculis operum, Diuíque nomine insignitus. Rursum Cisterciensi in Familia, enituit primicerius institutórque eiusdem Robertus, rerum ab eo gestarum scriptore *Abba* Odone Molismensi. Ex Sigeberto. B. Stephanus insuper prædicatur, Cistercij Archimandrita, qui Eremum Cisterciensem primus incoluit, & D. Bernardum, cum sociis, ad se venientem excepit. Sigeberti testimonio, in Chron. An. 1107. Nec inclytos alios pietate *Abbates* omittam Cistercienses, Albericum, Raynaldum, Gozuuinum, Alexandrum, Conradum, & in Sconaugia Hildegundem monialem, quæ virili Nouitiorum habitu animam DOMINO impollutam reddidit. Imo & antiquiores promere licet Monachos, Præfectósque Monasteriorum Diuis adnumeratos. Percelebris namque extitit B. Palæmon *Abba* in Thebaïde, S. Pachomij magister: Bercharius, Altiuilarensis *Abba* & Martyr, cuius de Natali die, ac fœlici agone Martyrij, Vincentius Beluacensis, Lib. 24. & Trittemius Lib. 3. Viror. illustr. Ordinis D. Benedicti. Sanctus dehinc Ioh. Climacus, *Abbas* in monte Sina: Hilarion *Abba*, Cyprius: & S. Paulus Eremicola in Thebaïde, quorum vitam Hieronymus in literas redegit. Ad hæc, S. Nilus, Ascetes memoratur, apud Byzantium, ex Prætore Vrbis factus Monachus, pietate ac doctrina præcelluisse: cùm Theodosius iunior Romanum Imperium moderaretur. De eo *Abba* Nilo, Callistus Nicephorus, sacrorum Annalium Lib. 14. Cap. 30. 53.

De S Angelo Hierosolymis Patriarcha, Carthusianus Scriptor Fasciculi temporum: Idē, de S. Petro Thoma, Carmelita, & Constātinopol. patriarcha; An. 1344.

S. Maiolus obijt An. 993.

S. Hugo, mortuus An. 1109.

S. Ioh. Bassandus, Bisuntinus, fit Cælestinus An. 1395., tum Prior Ambianorum, inde Prouincialis, mittitur in Angliam An. 1408. supplicante rege Angliæ vt illic fieret Monasterium Cælestinorum. Dein missus ad reformandos Aquilanos Italiæ, ibi moritur.

S. Robertus, . 1. Abbas Cistercij, è Cœnobio Molismensi, vixit An. 1098 Vnde Carmen, Anno milleno cēteno bis minùs vno, Sub patre Roberto cœpit Cistercius Ordo.

De B Pachomio, & Palæmone, extat Lausiaca Palladij Historia; & Lipomani Ecclēsiastica, Tomo 6.

Sanctorum veteris Tēstamenti Catalogum pertexuit Georgius Vvicelius, Theologus, ab Adamo, ad Machabeos vsque, & Prophetas: Impressum Coloniæ An. 1549.

& 54. Præterea S. Spes *Abba* Nursiæ, à Gregorio. 1. P. recensetur, Dialog. Lib. 4. Cap. 10. S. Nicetas *Abba* Meditij cœnobij, qui Leone Armeno Cæsare, multa perpessus est ob cultum sacrarum Imaginum. D. Ægidius *Abba*, in Massiliensi Prouincia: de quo, Bedæ & Adonis Martyrologia accuratam fidem faciunt. Ita Cœlitum in ordinem transcribitur B. Fronto, apud Alexandriam, *Abba*: cuius piam vitam Beda, & Ado Viennensis graphicè depinxerunt. Subdo ijs S. Geremarum, *Abbam*, in finibus Bellouacorum, qui Ascetica in palæstra floruisse dicitur Trittemio, circa Annum. 670. Nec multò antea B. Vvandregisilus, Blandinij Monasterij Pater, fato functus est, An. 665. relatúsque in sanctorum Dei ciuium immortale Collegium. Eandem in seriem allegitur B. Gallus, apud Heluetios *Abba*, D. Columbani discipulus, qui excessit è viuis An. 640. Adone teste, & Vsuardo. S. Eugendus, Lugdunensis Iutensium Cœnobij Antistes: cuius vita, editis miraculis, virtutibúsque cõspicua refulsit. Chilperico Francorum Rege, Clotharij filio. D. Gerardus, *Abbas*, in Namurcensi Belgarum regione, qui extremum clausit diem An. 958. S. Vvinocus, Archimandrita, apud Bergas Flandriæ oppidum, humanis exemptus An. 716. De quo, Viennensis Ado, vbi suprà. D. Siuiardus, *Abba*, apud Cenomanos: Theodorico Galliarum Rege. B. Seuerinus, Agaunensis cœnobiarcha (Clodoueo Rege) cuius res gestas monumentis prodidit Faustus eius discipulus. S. Patritius *Abba*, Niuernen. quo de, Vsuardus, & Baronius in Martyrologio. B. Nilus *Abba*, Cryptæ ferratæ Cœnobij fundator: D. Maurinus *Abba*, & Martyr, Agrippinæ Vbiorum Coloniæ, An. 670. apud Tritthemium Spanheimensem. In Aruernia quoque, B. Portianus *Abba*, miraculorum Insignibus claruit, Rege Theodorico. In Ambianis, S. Vvalericus *Abba*, cuius sepulchrum crebris illustratur miraculis. Tulit pariter Lutetiana B. Germani Mandra cœnobitica sanctos Æteriarchas, Droctoueum, quem Fortunatus Epigrammate concelebrat, & Babolenum, de quo Aimoynus. Retum Francic. Lib. 4. Cap. 46. Vti de priore, idem iste, Lib. 2. Cap. 36. Pluribus hac in parte supersedeo, veritus, ab instituto longiùs digredi: ne fortè illud mihi obijciatur, *Amphora cœpit*

Institui, currente rota, cur vrceus exit?.

Pro S. Eugẽdi Iutẽsis Monasterio, D. Bernardus ad Eugenium. 3. P. Epist. 291.

Abbatia S. Germani, de Pratis.

S. Droctoueus, 2. Abbas, & S. Babolenus 6. Abba S. Germani de pratis a S. Colũbano vita regulari eruditus. Ad illũ Fortunatus ita, Vir veneran de, sacer, meritis & honore colẽde, Droctouee, mihi semper amure Pater. Qui de discipulis Germani Iure beati, Norma Magisterij factus es ipse sui. Cuius pontificis sacra per vestigia currens, Despicis hîc Mundum, & cupis ire Polo. Perge libenter iter, Cœli mansur' in Orbe, Et pro me famulo, quæso, precare Deum.

Tantorvm igitur virorum exemplo, ceu aculeo quodam 16 extimulantur cucullati sacerdotes ad officium, tuendámque pro virili Monasticam normam, & Canonum dogmata sibi præscripta. Iis putà lege interdictum est Agathensis Concilij, ne iniussu Monastici Præsulis Cœnobio exeant. Can. 27. qui transcriptus fuit in Gratiani Decreta, Can. Monachi vagantes Caus. 16. Quæst. 1. Sic Meldensis Synodi Proceres (Cap. 57.) districtè cauerunt, cœnobitis, Monasticæ Cellæ continuò insidendum: More D. Benedicti patriarchæ Ordinis, quem morem Grego-

rius. 1.

rius.1.P., Lib. 2. Dialog. ,percensuit, Cap. 3. Extat similiter in Cæsareis Legib. Ecclesiast. Karoli Mag. & Ludouici Pij Caput *De Monachis,qui Monasteria sua deserunt, ab Episcopo reuocandis* Art.196. Lib.7.Sigillatim vtique, religiosi Mendicãtes vagari vetantur extra suorum Conuentuum septa:Dempto,si publica Verbi Diuini prædicatione fungantur, mandante suo Antistite, cum Episcoporum assensu: siue in colligenda sacra Stipe fuerint occupati.Ex Synodica Turonum sententia An.1583. Quò grauiùs plectendi Vorifragi, seu fugitiui Monasticæ desertores militiæ.Ideo enim Henricus.3.Galliæ rex, ad Franciscanorum supplicem libellum, rescripsit Præsidibus prouinciarum, vt ex eo Sodalitio circumfaraneos Fratres, regia manu prehensos,in Claustra compellerent, redigerent.Epistolaaperta pridie Kalend. Decemb. An.1574. cui Senatus calculos admouit Duodecimo Calend. Sextiles An.1578. Quapropter Gregorius. 9. P. Seraphicis disertè Sodalibus diploma irrogarat.xj. Kalend. Decemb. An.1240. *Vt nullus Religionis alterius Prælatus, habitum. Franciscanum relinquentes recipiat.* Sic. Leo. 10. P. Fratribus Minimis indulsit,ne suæ Familiæ asdcripti, transire ad alios Ordines possent, *sub pœna excommunicationis etiam contra eos retinentes.* Bullatis tabulis. 15. Cal. Septemb. An. 1516. Atque hos omninò sacrorum Mendicorum in classem retulit Pius. 5. cunctisque ipsorum Priuilegijs frui voluit, iussit. Codicillis. 5. Idus Nouemb. An.1567. Porro de erronibus vagisque Monachis illis, statutum est peculiari Lege Ordinis S. Trinitatis, *Ne recipiantur à Ministris Fratres, qui sine lincentia sui Ministri vagi incedant: Ne quis pariter Fratrum clausuras domus absque licentia Ministri vel Prioris exeat, vel ad portas stallū faciat.* Haud abs re igitur, Petrus Cluniacen. Abba, de clandestino Pontij religiosi discessu ex-

Agatheose Concilium 3.idus Septemb. Messala Consule. Tomo.1 Concil.

Capitula seu Leges Ecclesiast. & Ciuiles Karoli Mag. & Ludou. Pij, ab Ansegiso Abba, & Benedicto Leuita congestæ, Lib.7.

Concil. Turonen.

Patẽtes regiæ die. vlt. Nouemb. 1574. Publicatæ in Parlamento die.21. Iul. 1578.

Gregoriana Bulla, die 21. Nouemb An. 14. Pontific.

Pontificiæ Literæ, die. 18. Augusti. 1516.

Die. 9. Nouemb. 1567.

Statutum Ordini Mathurinorum.

Petr. Venerabilis.

L'Abbaye de S. Germer prez de Beauuais reformee le 12. Septemb. 1603. par Monsieur Coquelay Conseiller de la Cour, le Prieur de S. Germain des Prez, en l'execution dudict Arrest de la Cour de reformation deladicte Abbaye. Par laquelle execution entre autres choses tous les Offices claustraux des Religieux ont esté vnis à la Mense Abbatiale: ledict Arrest du 7 de iuin audict an. 1603. Ladicte Abbaye fondee par S. Germer qui y donna tous ses biens, & en fut le premier Abbé, enuiron l'an 660. du temps du Roy Dagobert.

Le Prioré de S. Pierre de Cayeu membre dependant de l'Abbaye de S. Germer de Flay, en Beauuoisis.

Gregorius Magnus Pont. quia intellexerat plures ex Monachis, in Sarabaitas & Gyrouagos degenerasse, Edicto publico circa annum Domini. 792. voluit omnes Monachos sub vna ex tribus Regulis, videlicet diuorum Basilij, Augustini & Benedicti viuere & ad id via Iuris compelli.

Appellatio emissa ab Inquisitore, cuius Inquisitio fit causa correctionis & reformationis, non tenet. Cap. In singulis. De sta. monach. Cap. reprahensibilis Cap. cum speciali. De appellat. Cap. Irrefragabili De offic. ordio.

Les Abbayes & Priorez du Doyenné de Thron, l'Abbaye de S. Georges du Boys, Ordre S. Augustin: l'Abbaye des Nonains de virginité Ordre de Cisteaux, les Priorez des Essartz, de Ville-Dieu, de Gastineau, de Croix en Vaulx, de Lunay, de Montoire, de Selle, de Beaumont, de la Chartre.

postulauit, seuera hac censoriáque ad eum Epistola.16.Lib.3. *Tu frater ex Deo, germanus ex carne, intimus ex affectu, à me vt perfuga recessisti, vt dolosus euasisti, vt fur matutinus, ne dicam nocturnus, me contempto, inuiso, insalutato, fugisti. Hortor planè vt redeas, quia nunquam contraria contrarijs, sed similia similibus conueniunt. Monachum monachis, clericum clericis, laicum laicis cohabitare, nec ordines proprios confundere decet &c.* Quinimò Iohannes.22.P. districtè prohibuit, cœnobitam, voti causa Hierosolymitani, Cœnobio emigrare, illic concionari, aut sacramenta

Tit.2.Art.7.

Christianis hominibus ministrare, nisi imperrata idcirco superioris Præfecti venia, ac indulgentia. Vt à Nobis prænotatum est. Haud terrenam quippe, sed cœlestem requirere Hierosolymam, Monachorum propositum est: & hoc, non pedibus proficiscendo, sed affectibus proficiendo. D. Bernardi phrasi, in Epist. 319. ad Lelbertú *Abbam* S. Michaëlis. Eòque Religiosis viris minimè liberum sit, vel Romam quidem, IVBILÆI seu *Ἀφέσεως studio pio, aggredi, monastico Præsule irrequisito, & inconsulto. Laodicenæ Synodi Can. 42.

* remissionis & indulgentiæ.

Laodicensis Conciliū.

Qua de re, eleganter Rutilius Benzonius, Episcop. Lauretanus Lib. 5. de Anno sancti IVBILÆI, Dubio. 16. Huc quoque, transferri potest Perri Blesensis Epistola. 148. dissuasoria, à desertione Ponrificalis Ecclesiæ cuiusdam, prætextu votiuæ peregrinationis sacræ. Ne autem impunitatis spe, irrita fiant eiusmodi Monasticæ Religionis præcepta, neglectísque ijs *Regulares* pœnę condictæ, sublatú est omne prouocationis ad maiorem Iudicem perfugium ab indicta pœnali Cœnobiræ vitiorum emendatione. Nam prærer ea, quæ in húc sensum protulimus alibi, Dominicana Socieras priuilegio subnixa est Bonifacij. 9. Iulij. 2. & Leonis. 10. *contra appellantes, & recurrentes ad Curias seculares, vel ecclesiasticas pro negotijs Ordinis.* Ponrificia Leonis. 10. Charta. 3. Kal. Maias An. 1518. quæ Bonifacianam veterem stabiliuit, cum Iuliano Rescripto pridie Nonas Nouemb. An. 1510. Idem iuris benedictinæ Sectæ rribuit Innocentius. 4. P. ne ab Monastica censura coërtionéque prouocantes audianrur. Solennibus Literis ad Cœnobiarcham Ædis Germani, Prarensis, 3. Nonas Apriles An. 1252. in hanc formulam. *Exhibita tua petitio continebat, quòd nonnulli Monasterij tui monachi, Regularis refugi disciplinæ, si quando eos corrigere debeas, vt debitam correctionem euitent, & liberiùs habeant materiã delinquendi, ac licentiùs per Mundum valeant euagari, frequenter appellationis obstaculum interponunt: sicque talium excessibus, prætextu appellationis huiusmodi, remanentibus impunitis, reliqui ad similia collabuntur &c. Mandamus, quatenus nonobstante ealium appellationis obiectu, circa correctionem excessuum subditorum tuorum, officij tui debitum exequi non omittas.* Iuxta hæc, in Augustiniana etiam Familia Cruciferorum, qui principem Ordinis sui cient Huyensem Præfectum apud Eburones, Priuilegiariæ visuntur tabulæ Benedicti. 12. Auenionensis, pridie Idus Iunias An. 1340. verbis ira relatis. *Benedictus &c. Priori prioratus principalis S. Crucis de Huyo, Ordinis S. Augustini, Leodien. diœcesis. Præsentium tibi auctoritate concedimus, vt nonobstante friuolæ appellationis obtentu, circa correctionem Canonicorum, & Conuersorum tuorum, liberi officij tui debitum exequaris.* Quibus planè concinunr Yuonis Carnutensis scripta ad Paschalem. 2. P. (Epist. 75.), Hildeberti Turonensis, ad Honorium. 2. P. Epist. 82. Er D. Bernardi, ad Eugenium. 3. P. Lib. 3. de Considerat. (cap. 2.) in eos qui, forensi prouocarionum arte fucóque exquisito, iugum detrectent Ecclesiasticæ disciplinæ. Proin, Regius quoque Senatus Parisiorum decreuit, Lutetianos cœnobitas

Lib. 2. Ecclesiast. Polit. forens. Tit. 4. Art. 28.

Apostolicę Bullę Iulij. 2. die 4. Nouemb. 1510. & Leonis. 10 die 29. April. 1518. Super absolutionib⁹ ab Officijs Ordinis nulla fiat appellatio, & Generalis potest ordinare ac disponere omnia, quæ statum meliorem ipsi⁹ Ordinis Fratrum & Sororom respiciant.

Innoc. 4. Bulla die 3. April. 1252. ad Abbatē S. Germani de Pratis.

Benedicti 12. apud Auenionem Tabulæ, die 12. Iunij An. 6. pōtific. pro Religiosis S. Crucis, quorū Generalis Prior, est in conuento *de Huy, pays de Liege.*

Hildebertus, Cenomanus Episcopus deio Turonum Archiepiscop⁹ In Lib. Epistolar. qui Tomo. 3. inseritur Bibliothecæ Patrum.

Crucigeros,

Crucigeros, ad amussim exequi obseruaréque debere singula monasticæ Reformationis capita, quæ ijs supremus Ordinis Antistes dictaret: atque interim, vindiciarum in morem, pronuntiauit *statuta, reformationes, & ordinationes regulares, Aresto Curiæ specialiter expressas, esse custodiendas &c.* S. Consulto. 10. Kalend. Ianuar. An. 1530. Nec multò aliter *Conscriptis Curiæ* placuit, officiosè coli, seruari, quæ summus cunque Vallisscholarium Præsul monasticus statuisset antea inferiori obnoxióque Conuentui B. Catharinæ apud Lutetiam, quùm prisci Normæ eo loci restituendæ vacaret postridie Idus Ianuar. An. 1554. Iudicato Kal. Martijs An. 1572.

Placitum Curiæ prouisionale, die. 23. Decemb. 1530. inter Thomam de Gōda, Generalem Ordinis Cruciferorum actorem: & Priorem ac Conuentū S. Crucis, Lutetiæ, reos.

Arestum die. 1. Mart. 1572. inter Franciscū *de Bernes* Priorem cōmendatarium S. Catharinæ Vallisscholarium, & Religiosos. Quo Aresto, inter alia cautum, Reformationem factam ab Abbate Vallisschol. Fr. Ioh. Benedicto, die. 14 Ianuar. 1554. esse exequendam.

17 CIRCVMFORANEI erronésque Monachi, aliorumuè rei criminum, benignè illiciendi sunt ad pœnitudinem commissorum, ac suam in Cellam piè fraternèque reuocandi: Ne seuerius Domo pulsi ac profligati, desperatione veniæ, deteriora moliantur. Gregoriano Rescripto vlt. De Regular. In Antiq. Can. Abbates Caus.

Innocentius 8 Pont. breui Apostolico die 10. Decēb. 1485. concessit præsentibus cōgregationis Benedictinæ Cassinensis, quod liceat monachos fugitiuos, vel quouis modo, etiam auctoritate Apostolica, à corpore D. Congregationis separatos, etiamsi in aliquo monasterio, vel religione stabilitatem suam firmauerit, & habitum Congregationis non dimiserit, quoties eos cum habitu Congregationis repererint tertia præmissa monitione, denunciare & cogere, sub pœna excommunicationis, habitum huiusmodi dimittere & eos dicto habitu spoliare, inuocato etiam adhoc, si opus sit, brachio seculari &c.

Bulla Iulij. 3. quod vtriusque sexus Apostatæ, ad Regularia loca redire, & Superiores illos recipere teneantur, ne de cætero tam facilis pateat exitus: ex Lib. Collectaneo diuersarum Constitutionum & Literarum Rom. Pontif. à Gregor. 7. vsque ad Gregor. 13.

18. Quæst. 2. ex sacro Aureliæ Concilio, Et Meldensis Synodi Cap. 59. Idem repetitum fuit Prouincialibus Bituricæ Ecclesiæ Comitijs, Septemb. Mens. An. 1584. *Vt nemo eijciatur è Monasterio, quantumcunque crimen admiserit, sed puniatur & corrigatur: Quò in melius emendetur, nec in apostasiam incidat.* Haud diuersam sentētiam amplexus est Petr. Ancharanus, Iuris Responso. 352. Religioso itidem Carmelitarum Instituto, sic cauetur, *Nullus professus, pro quocunque vitio à nostro Ordine expellatur: nisi literas dimissorias à Priore generali obtinuerit.* Constitut. Carmelitan. Parte. 2. Cap. 1. Ac propterea D. Bernardus humanè exhortatur Aremarensem cœnobiarcham de fugitiuo monacho, hac Epist. 297. Is stultitia, infit, & leuitate sua, reiecto habitu sancto, à vobis exijt. Sed quia ductus pœnitentia, redire cupit: & se iterum recipi humiliter petit, petimus & nos, vt iterum recipiatur, pœnitentíque amore DEI & nostro, introitus & habitus non negetur. Consona ijs hortator suggessit Cantuariensis Archipræsul Theoberiēsi *Abbæ*, vt fugitiuum cœnobitam postliminio recipiat, Petri Blesēsis Epist. 88. Nec multò antè id seculi, Yuo Carnuten. exscripsit Monasterij Præfecto Gemeticensis, vt cucullatum adolescentem, quia à Cœnobio discesserat reuertentem susciperet, *ac cum satisfactione, quæ eius excessibus deberetur, intra Ouile, à quo aberrarat, colligeret.* Epist. 184. Vnde Senatoria Lutetiæ Curia, quùm censorias probaret sactiones præscriptáque Conuentui Cruciferorum Parisien. à maiori suo Antistite, hoc interseruit Monasticæ Reformationis caput. *Si fortè*

Biturica Synodus Prouincialis.

Partes. 5. Carmelitan. Statuter.

Epist. 88. Vers. Qui vitio leuitatis egressus est, deuota humilitate regreditur, ac per abiectioris habitus vilitatē, & lachrymas vberiores, sui etiam exitus reduxit & compēsat.

Senatus Arestum, de reformatione regulari Cruciferorum.

Fratres aliqui d. Conuentus professam Disciplinam temerariè violare & transgredi nitantur, Regulari correctione Statutorum Reformationis deuotione contineãtur: neque velut inutiles & morbidæ oues, mox ab aliorum grege amoueãtur: sed primùm benigna, demùm verò, si obaudierint, seueriori disciplina, intra præmissæ obedientiæ limites immorari cogantur. Et si fortè aliqui ex illis apostatarint, dictóque Monasterio illicentiati exierint; si demùm saniore vsi consilio, pœnitentes ad cor reuertantur, & ad d. Monasterium, vnde exierint, redeant, humiliter sese in illud introduci petentes, cum fraternitate, qua decet, admittãtur, salutarisque illis pœnitentia iniungatur. Nisi fortè à d. Conuentu liberè exierint, vt se ab illius reformatione seiungerent, & ad Generalem d. Ordinis se transferrent, vt eos ab illa reformatione eximeret. Quo casu, si intra biennium reuertantur, modo præmisso recipiantur. Si verò biennium labi permittant, Priores & Fratres d. Conuentus, eos recipere minimè tenebuntur, nisi hospitalitatis gratia, &c. Aresto prolato. 23. Luce Decembr. An. 1530. ex lite forensi Thomæ de Gonda, Cruciferorum Primatis Huyensis, actoris, hinc & inde, Religiosi Cœtus, titulo S. Crucis apud Lutetiam, rei. Abs quo quidem Senatorio decreto, interpretationem sumere est Pontificij diplomatis Martini. 5. ad Ducem eius Sectæ Monasticæ Decimo tertio Kalend. Maïas An. 1413., hoc sermone: *Martinus &c. Vt tu, qui Prior Domus S. Crucis Huyensis, Ordinis Cruciferorum, Leodiensis diœcesis, & caput eiusdem Ordinis existis, ac successores tui Priores eiusdem Domus, Ordinem eundem salubriùs manutenere & regere possitis, capiendi per vos vel alium, & sub custodia tenendi ac etiam excommunicandi Fratres & Conuersos ipsius Ordinis fugitiuos, seu contumaces, aut inobedientes, si reperti fuerint in seculari, vel eiusdem Ordinis habitu, plenam & liberam tibi & successoribus eisdem concedimus potestatem &c.* Ciuili autem prudentíque olim moderatione rem componebat Arsenius Monasterij Præsul, vt delinquentes iuuenes minimè piorum communione amoueret, sed ætate prouectos: quòd illi Ecclesiasticum fulmen spernerent rerum ignari: at prouecti, anathematis dolore solutiores mores emendarent. Tripart. Hist. Lib. 8. Cap. 1. In summa, Bernardi elogio, rectius iudicamus, quantumlibet reum, in suo Monasterio „ Monachum pœnitentiam agere, quàm foris vagando Prouincias „ circumire, etiam piæ Peregrinationis nomine, Epist. 319. Ac lau- „ data fuit quondam ethnicæ Romæ Politeîa, Abdicationem improbantis, quæ Græco more ad alienandos liberos vsurpabatur. Cæsaræa Diocletiani & Maximiani Leg. 6. C. de Patr. potest. Hæc enim * Ἀποκήρυξις, exhæredatione durior, natos, planè reddebat extraneos: cùm alioquin naturalia agnationis iura, ciuili ratione corrumpi nequeant. Vt præclarè secernit Tertullianus abdicatos, ab exhæredibus liberis scriptis. Lib. De præscription. Post Lucianum in Abdicato, Platonem. xj. De Legib., Aristotelem, Ethicor. Lib. 8. Cap. 14. Fabium, Lib. 3. Cap. 6. & Plinium Veronensem, Hist. Lib. 7. Cap. 45. Exin. Amplifs. Ordo Parisiensis, bonorum possessionem patrui addixit filijs abdicati à patre communi

D. Bernardi verbis, Nil turpius est, quàm Monachus per Vrbes & Castella discurrens Serm. 63. Hildebertus tamen Turonum Archiepiscopus monet Abbatem. Epist. 23. vt suo consilio suasúque ad Conuentum redeuntem monachum suscipiat in pace, & asperitatem Legis molliat virtute pietatis. In Tomo. 3. Biblioth. sacræ.

L'Abbaye de Charlieu, ou des Escharlis, diocese de Langres.

L'Abbaye de S. Pierre de Besze, dio ese de Langres, à 4. lieues de Dijon, de laquelle Abbaye & Abbez d'icelle y a Histoire ancienne manuscrypte, qu'a Papyrius Masson pardeuers luy.

Le Prioré de S. Thomas lez Espernon, diocese de Chartres.

Martiniana Bulla, die. 19. April. An. 7. Pontificat.

Excommunicatio.

D. Bernardus Claræuallis Abba.

* Abdicatio paterna liberorum.

Ius sanguinis delicto, pactoue non perimitur. l. eos. ff. De capit. diminut. l. ius agnationis ff. De pact. l. 3. D. de interd. & releg.

communi ex domestico cum sorore incestu nefando: nec, quasi extrarios illos, & familiari gente stirpéque expunctos, hæreditate summouit laterali: Queis, multò etiam infirmiùs, Exhæredatio posterior eiusdem, quàm Abdicatio illa, officere videbatur. S. Consulto in caussis agendis postridie Idus Martias An. 1600. quùm Marescotus, pro liberis abdicati, qui in gentem familiámque peccarat: & Nauarrotus, pro aduersarijs, perorassent. Simili modo, filios *Abba*, patri ex Monasterio insitos ingenitósque, haud abdicare licet idcirco, déque gradu & ordine deiicere Familiæ, ceu alienos & exteros, quòd lapsi humanitùs sint ipsi, & in *Regularia* præcepta impegerint: sed eos potiùs grauiter seueréque cohortari decet, vt Parentem suum agnoscant spiritalem, debitáque Canonibus veneratione prosequantur. Quemadmodùm Bernardus Claræuallensis, ad 3. Episcopos scripsit pro *Abba* Latiniacensi, Epist. 230. cuius periodum vnam hîc attexam: *A seculò non est auditum, quòd monachus rebellis, superbus, Ambitiosus, priuilegium propriæ libertati in Abbatem ex Apostolica auctoritate meruerit &c.*

Placitũ Curiæ *en plaidant* die. 16. Mart. 1600 pro liberis Iadi *Bermondet, desaduoné par le pere à filz, & declaré estrãger*: In cõsobrinos *les Singareaux* ex filia cõmunis patris illum abdicantis, quæ nubendo, omni hæreditatum generi, stantibus masculis, enunciarat.

C'estoit vn Appoincté au Conseil en plaidant, auec adiudication prouisionale aux enfant de la succession de leurdict oncle paternel. Ce qui a depuis esté confirmé par Arrest diffinitif, en vuidant ledict Appel au Conseil, au rapport de Monsieur Bauyn en la grand Chambre, & a esté cest Arrest diffinitif, prononcé en robbe rouge par Monsieur le President Molé, le Lundy 24. de Mars auant Pasques l'an 1603.

B Bernardus de muliebri Cœnobio S. Mariæ Trecensis, in Epist. 115.

18 Sicuti vitilis Monachorum, ita fœminea Monialium Societas continere se deber intra Claustri sui septa: ne licentiùs è Monasterio euagentur. Vt Tit. superiore exposuimus, Art. 6. Cuius optimi Instituti exemplum, fructúmque adeo, nobis suggerit B. Hildegardis, Virginei cœnobij Magistra, ad Eugenium. 3. Pontificem Epistolari hac clausula. *Ego, ô Pater, in loco cœlitus mihi ostenso, iuxta verba benedictionis tuæ, secundum regulam S. Benedicti, sub clausura eiusdem loci, cum Sororibus meis maneo. Et hoc, me tam viuente, quàm defuncta, semper obseruari desidero.* Hanc vtique Claustralem modestiam piámque animi demissionem celebrauit Episcopus Hierosolymorum, encomio tali. *Ecce veræ filiæ Hierusalẽ, in quib⁹ non est inuẽta macula, in quibus, Mũdus nihil quod diligat, habet, quæ etiã sequũtur Agnũ quòcunque ierit.* Ne autem Religiosi viri, adumbrata pietatis specie, Votiuæque professionis similitudine, versarentur liberiùs in puellarum Cœnobiis, cautum fuit Epaunensi Concilio, in Gelasij. 1. Pontificatu Max., haud alijs muliebres in Cellas Monasticas patere accessũ debere, quàm grandioris ætatis hominibus probatæque vitæ. Can. 38. Quùm igitur Aquisgranen. Synodi Patribus relatum esset, Monasticos fœminarum Cœtus, quibusdam in locis, lupanaria veriùs quàm Monasteria videri, statutum est grauem de eo quæstionem haberi ad expurgandas vitiorum istiusmodi sordes. Pæoniam quoque manum huic Malo addidit Agathensis Conuentus Ecclesiæ sub tempora Cælestini. 1. P., sanciens, Vestalium domicilium, sacrúmque Parthenonem, longiùs à Monachorum Cœ-

Ex Lib. Epistol. B. Hildegardis Abbatissæ in Monte S. Roberti apud Naam fluuium, prope Bingam in Germania: Quæ vixit An. 1150. Eam literis rogat D. Bernardus, vt sui memoriam habeat apud Deum, ac eorum qui in spiritali societate iuncti erant.

Conciliot. Tomo. 2.

Aquisgranense Concilium, An. 816. Tomo. 3.

Agathensis Synodus, Tomo. 1.

nobijs collocandum. Ex quo tractus est Can. Monasteria puellatum Caus. 18. Quæst. 2. Diuus quidem Basilius antea instituerat

Duplicia Monasteria.

Monasteria duplicia, virorum scilicet ac mulierum : quæ muris tantùm domibusque inuicem dispatata essent. Quale primitùs

Ammonius qui fuit magni Pambo discipulus, simul cum tribus fratribus & duabus sororibus, com peruenisset ad summum pietatis ac religionis, venerunt in solitudinem, & seorsum fecerunt vtrumque monasterium, virorum, scilicet, & mulierum, ita vt satis magnum intercederet spacium. In Lausiaca Sanctorum Patrum Historia, Cap. 12.

S. Hieronym. in Epitaphio paulæ, refert fœminea eius Cœnobia non longè à Monasterio virorum, quod & ipsa extruxerat, posita fuisse. Sed à viris tanta separatin, vt à spadonibus quoque eas seiungeret, ne vllam daret occasionem linguæ maledicæ, quæ sanctos carpere solita est, in solatium delinquendi.

En la ville de Naples, y a l'Eglise de S. Claire, où sont Cordeliers & Cordelieres, separez les vns des autres. Lib. 4. Des Voyages du sieur de Villamont Cap. 20.

Arrest en plaidant l'an. 1578 à la fin. Que la femme à cause de son sexe ne se peut immiscer à choses sacrees, encores que le testateur l'aye ordonné, & laissé des biens pour la fundation d'vn Predicateur eligible par chacun an par l'aduis & de l'Euesque & au Chapitre d'Amiens, & de la Dame de S. Ienurin sœur du Cardinal de Crequy testateur.

Monachis, & aliis quibusque, in monialium Monasterijs dormire vetitum. Can. diffinimus 18. Quæst. 2. & clericis prohibitū & frequentare talia monasteria sine causa rationabili sub pœna priuationis beneficij, & laicis sub pœna excommunicationis. Cap. Monasteria. De vit. & honest. cleric. Francis. Marcus in Decis. 956. Part. 1.

S. Richarii Abbatia, *au Bailliage D'Amiens.*

Centulense, in Ambianis, Cœnobium fuisse existimatur. Sed quia sexus vtriúsque propinquitas isthæc, poterat esse peccandi illecebra, malorúmque irritamentum, Nicæna. 2. Synodus vetuit, ex vno geminum tale conflari Cœnobium: ne cuiquam in posterum, offēdiculo foret. Id quod sanctioribus Decretis intexitur, Can. definimus Caus. & Quæst. supradicta, Cum Iustiniani Nouella. 123. §. 36. ac Nouella. 133. Tametsi verò binum eiusmodi Monasterium in

Anton. Tit. 24. Cap. 23. §. 4.

lucem reuocandum duxerit S. Brigitta Suetiæ Princeps mulier religiosissima, An. 1370. Virorum tamen Cellulas à fœmineis, cir-

Arestum Curiæ Parisien. *au Rolle de Chartres*, die 24. Iulij 1600. pro Steph *Herment*, & Michaelide *Desmarsins* vxora, appellantibus à Sententia Riomensium Aruarniæ Iudicum die. 26. April. An. 1595. Contra Oppidanos *de Sabazat*, in Aruernia, intimatos, pro quibus, Fauerellus dixit : vt pro appellantibus, August. Choppinus.

cumsepto clausóque pariete, discreuit, separauit. B. Antonino scriptore, Chronicōn Parte. 3. Nec dispari prorsus argumento, Senatus iudicauit. 9. Kal. Sextiles An. 1600. (orante Augustino, filio meo) fœminam, Templi Ædituam Canonicorum legi non posse, contrario vsu Ritúque patrio, abrogaro. Quippe quùm fragili ac lubrico in sexu metuenda sint violatæ pudicitiæ exempla, Paulinæ ciuis Romanæ, in Fano Anubidis, Et Christianæ mulierculæ à Diacono, pollutis Sacris Byzantij templi, constupratæ. Vt Iosephus, de priori eloquitur, Lib. 18. Iudaicæ Antiquit. Cap. 4. Et de posteriori, Eusebius, ac Nicephorus, Christianor. Annal. Lib. 12.

Spalensis, seu Hispalensis, 2. Synodus. Hispanica, tempore Sisebuti regis. Æra. 657. Tomo 2. Concil.

Cap. 28. Haud diffitemur vtique, *Regularibus* monialium Casis Religiosos, alios sacra administratione præesse, alios profana annuorum redituum tractatione ac dispensatione, instar Oeconomorum. Ex noua illa Iustiniani Constitutione. 123. §. in omnibus. Vnde Germanico B. Hildegardis Cœnobio Præpositus assumi

Turonensis. 2 Concil. Circa tempora Pelagij. 1. P. & Antissiodorensis, circiter tempora Deusdedit P.P. Eod. Tomo. 2 Concil.

consuērat ex monastico S. Dysibodi Collegio. Indicibus Alexandri. 3. Literis ad Vvezelinum, Præpositum. In Lib. Epistol. Hildegardis. Verùm hoc ita temperarunt Ecclesiastici Proceres Spalensis. 2. Concilij, sedente Honorio. 1. in Bationæ Solio, Ne cucullati sacerdotes, CHRISTI Virginibus familiares essent, at longè ab ijs disereti, ac seiuncti: quarum vnus modò curam subiret, probatissimus Cœnobitarum. Vniuersim porro mulieri cuique inter-

dictum

dictum eſt, virilis Cœnobij intra ſepta introitu. Turonica. 2. Synodo, Cap. 17. Et Antiſſiodorenſi, Can. 26. Hæc eadem Antiſſiodori Synodus Francica vetat, ſimul & Venetica Armoricæ oræ, Præfectum, Alumnumuè Monaſterij prodire ad Nuptias, popularíſque ipſarum celebritati intereſſe, aut luſtrico de Fonte ſibi filios, nomine indito, adſciſcere. Can. 24. 25. Nec diuerſum Agathenſi Concilio Eccleſiæ ſtatutum comperimus. Iuxta quæ, Cœnobiris almæ Triadis condita Lex eſt peculiaris, *Ne Miniſtri ſint compatres, leuando pueros per ſe, vel ſuo nomine de fonte Baptiſmali, aut etiam licentiam concedant ſuis Fratribus: niſi ex tam rationabili cauſa, quod alioqui periculum immineret.* Ac tale quidem ſacræ exhortationis caput Valentino *Abbæ* in monachos, præſcripſit Gregorius Magn. Regeſti Lib. 3. Epiſt. 40. Ex qua hauſtus Canon, peruenit Cauſ. 18. Quæſt. 2. Prædictæ tamen neceſſarij caſus exceptioni ſubſimilis, attexitur ſpecies Chronico Sigeberti: quum Robertus Archimandrita in monte B. Michaëlis, Chriſtiano Lauacro ſuſtulit Leonoræ Anglorum Reginæ filiam, eiuſque luſtricus Pater euaſit apud Dónum Frontem Neuſtriæ oppidum. An. 1161. A quibus parum diſſidet Conſtitutio ſacræ Equeſtris Hieroſolymorum Militiæ, condita à Fr. Nicolao Lorgue, Ordinis Magiſtro, in hæc verba. *Non liceat cuiquam Fratrum noſtrorum, aliquem in ſacri Baptiſmatis fonte recipere abſque ſui Superioris licentia: niſi baptizandus, eſſet filius Baronis, aut maioris Domini.*

Mathurinorum Ordinis Statutū Cum Formula Reformationis Cap. de vitanda familiaritate ſecularium, nec ad eos ſcribendis literis.

Robertus Abba de Monte S. Michaëlis, de periculo maris, in Normania.

Ex Lib. Statutorum Ordinis Domus Hoſpitalis, Hieruſalem.

19 COENOBITÆ præterea vitandum Forum, publicáque ciuilium Magiſtratuum Tribunalia. Queîs *ſecularium Placitorum* nomine, Clero interdixit Rhemenſis Synodus An. 813. Vulfario tunc Rhemorum Archiepiſcopo. Quin & Sacerdoti cuique antea inhibitæ ſunt ciuiles Actiones, quas ſeculares vocant. Chalcedonen. Synodi Cap. 3. quod apud Vernenſe Palatium Concilio renouatum fuit, Pipino rege, An. 755. Tum B. Gregorij Regeſto, in Epiſt. 67. Iubet enim CHRISTVS, Saluiani dicto, ne litigemus, ſed vt ea ipſa nos de quibus lis fuerit, relinquamus, dummodò litibus exuamur. Si quis enim voluerit tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, relinque ei & pallium. Interrogo, qui ſint, qui ſpoliantibus aduerſariis cedant: imo qui ſint, qui aduerſarios ſuos non ſpoliare conentur? Lib. 3. De ver. Iudic. & prouid. Dei. Monachos verò præſertim, à Forenſibus mæandris diſſidiíſque alienos commendat Petrus Venerabilis, Epiſt. 14. ad Eugenium. 3. P. quùm, Carthuſienſis, ait, Ordinis inſtitutio eſt, Mala ſi qua nouerit, his ad quos ſpectat, nota facere, non autem litigare, aut palatia ad cauſandum intrare. Non eſt Heremi noſtræ, Iudiciis adſtare, non eſt eorum qui mortui Mundo videntur, in publicis negotiis Actores vel Defenſores exiſtere. Nihil ſimplicitati noſtræ cum aſtutia ſeculari: nec decet, vt qui in ſeculo Heremum elegimus, nunc de Eremo ad ſeculum redeamus. Secundùm quæ, Fr. Raymundus Bé-

Volum. 3. Concil.

Gregorius, Regeſti Lib. 1. Expedit, inquit, paruo incommodo, à ſtrepitu cauſarum ſeruos Dei quietos exiſtere monachos: vt & vtilitates Cellæ per negligentiam non pereant, & ſeruorum Dei mētes ad opus Dominicum liberiores exiſtant. Idem, Lib. 8 Cap 21.

Lib. 6. Epiſt 14. ſimultatis inter Carthuſienſes exortæ ob electionem in Epiſcopū Gratianopolitanū ſignificatoria.

rengarius, Christianæ olim Rhodiorum Militiæ Dux, Lege sanxit, *Ne Fratres Ordinis nostri, aut Donati, cõcessionẽ, donationẽ vel cessionẽ rei litigiosæ à seculari persona percipiant, acceptent, vel emant. Qui contrà fecerint, perdant habitum, & , si Donatus sit, comitiua Fratrum priuetur, & in carcerem trudatur.* Quòd si etiam locupleti splendidóque Cœnobio comperat profana Ditio Iuridica, hæc tamen excoli Iurisdictio tractaríque non potest à Sacrato viro, seu Religioso, sed à profanæ forris Iudice, ac populari litium Disceptatore. Sicuti Valesius rex, in Galliis Lege edixit infrascripta. *Ordinatum fuit per Consilium domini Regis, quòd Duces, Comites, Barones, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Capitula, Collegia, Milites, & generaliter omnes in Regno Franciæ temporalem Iurisdictionem habentes, ad exercendam d. temporalem Iurisdictionem, Baillivos, Præpositos, & seruientes läicos, & nullatenus clericos instituant: Vt si ibi delinquant, Superiores sui possint animaduertere in eosdem. Et si aliqui Clerici sint in præd. Officiis amoueantur. Item ordinatum fuit, quod omnes causam habentes & habituri post præsens Parlamentum in Curia domini Regis, & coram Iudicibus secularibus Regni Franciæ, constituant Procuratores laicos: Capitula tamen poterunt facere Procuratores de suis Concanonicis, & similiter Abbates & Conuentus de suis Monachis.* An. 1344. Nec immeritò hercle, quùm prædiaria & dominicana Præsulum Iurisdictio, in formam redigatur profani cuiusuis Patrimonij, & ab Iuridicis ipsius, appellatorio iudicio deuoluatur ad ciuiles Magistratus superiores, non ad Ecclesiasticos & Pontificios. Alexandri. 3. Rescripto, Si duobus. §. denique De appellat. §. si quis contra aliquem clericum, Authent. De sanctissim. Episcop. Quò spectat itidem Allobrogica Ducis Constitutio, de secunda litium cognitione profani ciuilísque Fori sacrorum Procerum: Quam ille Constitutionem tulit sexto Kalend. Octobres An. 1561. Ex eodem fonte dimanat, quòd monachi vel clerici, profana pupillarium bonorum tutela, curatione vè rei Testamentariæ arceantur. Authent. presbyteros Cod. De episc. & cler. Cap. religiosus De sepult. In. 6. Cap. 2. De Testam. Eod. Lib. Clem. vn. Eod. Tit. Exprompta quoque est in hanc thesin Carmelitana Sanctio, Parte. 1. Cap. 9. §. 18. Iampridem enim in consilio Episcoporum statutum, constat. D. Cypriani Epist. 9. Ne quis de Clericis DEI ministris tutorem vel curatorem Testamento suo constituat: cùm singuli Diuino sacerdotio honorati, & cuncti in *Clericali* ministerio constituti, non nisi Altari & sacrificiis deseruire, & precibus atque orationibus vacare debeant. Honorariæ tamen functionis publicæ prætogatiua quædam, nonnullis tributa est passim Cœnobiorum Præfectis. Vrputà in Mattiacorum Insula, frequentibus Ordinum Comitiis, princeps sententiæ habetur nomine Cleri, Magister Cœnobiticæ Ædis Nicolai, Præmonstratensis Sectæ, apud Middelburgum eius Insulæ Oppidum nobilius. Quam primus Ædem excitasse

Hierosolymit. Ordinis Statutum.

Iustitia secularis, Ecclesiasticis competens iure dominij & territorij.

Ordinatio Francica Philippi Valesij, in antiquo Regesto Requestarum Hospitii in Palatio: Quæ Ordinatio videtur repetita, ex simili à Phil. pulchro edita, An. 1287. De qua Nos Lib. 2. Sac. Polit. Tit. 2. Art. vlt.

Ita apud Palatium Vernis Concilio Clericis ciuilium actionum prohibitorio excipiuntur causæ Ecclesiarum, orphanorũ, aut viduarum, ordināte Episcopo suo.

Sabaudiæ Ducis Edictum die. 26. Septemb. 1561 De appellationũ ressortu à laicis Iudicibus Ecclesiasticorũ dominorum ad superiores seculares, non ad Ecclesiasticos.

Carmelitæ, executor Testamentorum, sine licentia nullus potest esse.

In Zelandia Abbas S. Nicolai, *donne seul la parole & le consentemẽt aux affaires du pays, au nõ de l'Estat Ecclesiastic.*

taſſe creditur Gundebaldus Vltraiectenſium Epiſcopus. 24., auxiſſe verò Rex Romanorum Vilhelmus, Batauiæ & Zelandiæ Comes. Auctore Guicciardino, in Belgiographia. Eiuſdem relatu, Affligheſis, Brabantiæ, Cœnobiarcha, primas obtinet ſedes iuráque ſuffragij, in publico, apud Brabantiam, Congreſſu Monaſticorum Antiſtitum. Cui *Abba* reſcripſit Innocentius. 3. Decrerali Epiſt. 20. De regular. In Senonibus rurſum, B. Petri viui ſeu Vici, Archimandritæ conceſſit Seuinus Archiepiſcopus ſeſſionis locíque primatum in Conuentu *Abbatum* & Clericorum totius ſacræ Prouinciæ. Circa Annum. 990. Vt eſt in Odoranni Chronico manuſcripto, qui inſtauratam prorſus ab eo Archiepiſcopo Caſam illam Petri, arteſtatur: Cuius fundamenta iecerat Clodoueus Francorum rex, filiæ rogatu, ſubiecta dore, vt tempora ferebanr, ſplendidiſſima. Quam ideo munificentiam, antiquæ pieraris Gallorum admiratione, recitandam duxi, noſtriſque hominibus exemplo incultandam, vſitato hoc tempori idiomate. *In* CHRISTI *nomine Clodoueus rex Francorũ &c. Venit ante præſentiã meã filia mea Chariſſ. Theodechildis quæ ſe deuouit virginem in* CHRISTO, *poſtulans à me multis precibus, vt ei quantulamcumque portionem condonarem de hæreditate mea, ſeu de hæreditate matris ſuæ: Poſtulans inſuper, vt in ipſa hæreditate ei liceat ædificare Monaſterium monachorum in honorem Principis Apoſtolorum. Audiens igitur ego tam iuſtam poſtulationem, & tam beneuolam deuotionem, tradidi illam partam de hæreditate mea, quæ venit in ſortem meam ex parte vxoris meæ Chrotildis: quæ hæreditas fuit patris eiuſdem vxoris meæ, Chilperici regis Burgundiorum filiæ. Imprimis igitur trado ei Eccleſias meas. 2. Vnam, in honorem B.B. martyrum Sauiniani & Potentiani, alteram in honorem B. Serotini martyris, cum omni decimatione, & quicquid ad ipſas Eccleſias pertinere videtur, &c. Feriam autem annalem ſimiliter concedo illi in Feſtiuitate Apoſtolorum Petri & Pauli: Ita, vt nullus ex miniſtris noſtris neque Comes, neque Vicecomes, neque Iudex publicus, in Mercato, neque in ipſa Feria annali vllam conſuetudinem accipiat, niſi Monachi, qui ibidem* DEO *deſeruirent, neque rotaticos, neque portaticos, neque pedaticos homines diſtringendo: ſed tenean ſecurè abſque vllius contradictione, ſicut anteceſſores mei Reges Burgundionum tenuerunt &c. Præcipimus igitur & ſtatuimus, idem Monaſterium, quod filia mea chariſſ. fundare cœpit, cum omnibus ad ſe pertinentibus, ſub noſtra defenſione atque maniburdia, & huius noſtræ auctoritatis confirmatione, ab omni ſtrepitu & Iudiciariæ poteſtatis impulſione adeo liberum & ſecurum eſſe, vt nullus Iudex publicus in Eccleſias aut loca, vel agros, ſeu poſſeſſiones, quas in quibuslibet Territorijs in ditione Regiminis noſtri iuſtè & legaliter præfatum Monaſterium poſſidere videtur, vel in ea quæ deinceps ipſius Monaſterij dominio deuenerint, ad cauſas audiendas, vel freda, aut tributa exigenda, aut manſiones, vel paratas faciendas, aut fideiuſſores, aut homines commorantes ſua temeritate diſtringendos, nec vllas redhibitiones, aut illicitas exactiones requirendas;*

Abbatia *d'Afflighem*, ſeno milliari a Bruxellana vrbe diſtãs habet primariam vocem locúmque inter. 12. Abbates Brabantiæ.

Odorãnus monachus, & alumnus Monaſterij *de S. Pierre le vif les Sens.* Qui in ſuo Chronico, multa de Ramardo Abba in ſuam Eccleſiã munifico ſtructore & largitore, mortuo, An. 1015. Idem de Senonũ Comitibus Ramardo, Fromundo Mammeno: & de Garterio Senonum Vicecomite ibidem ſcribat, ab An. 877.

De S. Petri viui Abbate Senonenſi Innoc. 3. Poor. in Cap. 1. De poſtulat. prælat.

Charta regia fundationis Cœnobij S. Petri viui *lez Sens.*

Herbertus Abbas S. Petri viui Senonenſis, & Theobaldi abba S. Columbæ Senonenſis, ſignum ſanctæ Crucis aſſumpſerũt cum alijs quibuſdam Prælatis Franciæ in Aſiatica expeditione Ludouici iunioris regis ex Lib. Geſtor in Ludouici Reg. filij Ludouici Groſſi Regis.

Au lieu & bourg de la Vaudieu en Auuergne, y a vn Prioré de Dames Religieuſes, en nombre de 12. viuans fort religieuſement.

necpedaticos, nec theloneos, nec rotaticos siue portaticos, aut ripaticos tollendos, nostris nec futuris temporibus ingredi, nec auferre præsumat aliquis. Et sic eã teneant Monachi, sicut antecessores mei Reges Burgundionum tenuerunt securè & quietè. Trado etiam illi Basolum Ducem amodò superbum & tumidum, modò verò humiliatum: quem catenatum teneo cum hæreditate sua, cum Castellis, Vicis, terris, & Ecclesiis, & reliquas possessions suas: Eo tenore, quòd ab hodierna die & deinceps totum & ad integrum rem inexquisitam ad Monasterium prædictum S. Petri, Senonen. omnibus temporibus pertinere, decernimus, & vt in alimoniam Seruorum DEI *qui ibidem per tempora seruierint, & assiduam pauperum receptionem, & luminaria continuanda, & sacrificium offerendum, vel ipsam Domum* DEI *dirigendam, ipsæ res in futurum permaneant &c. Data Mense Octob. Indictione. 1. Parisiis, vrbe Regia.* De priuilegiaria quoque Cœnobij istius prærogatiua S. Petri viui Senonum scripsit Honor. 3. Rom. Pontifex in Cap. vlt. De offic. Archydiac.

Basolus Aquitaniæ Dux, postea attonsus & cucullatus, dein. 2. Abbas huius Monasterij Petri viui fuit.

In proprietarios Cœnobitas.

PRIVATI rerũ dominij reus, Monachus, sacra Execratione replectitur viuus, & mortuus Christiano funebri honore mulctatur. Ex Laterana Synodo, peracta An. 1215. Cap. Monachi. §. qui verò peculium habuerit De stat. Monach. Iuxta quod Synodicum dogma, Benedictus. 12. P., qui suam promulgauit Benedictinam An. 1336., è multis Benedictinæ Sectæ Prouincijs, binas sanxit, qualibet trieteride solennem cœnobirarum Conuentum feriatim habituras. Vnde Rhemorum & Senonum Prouinciæ ambæ, celebri in Congressu Monastico, edidere, præter alias, Constitutionem hanc, An. 1379. *Item volumus, in singulis Monasteriis, ad minus semel in Anno, Monachos & Conuersos proprietarios excommunicari. Et si quis eorum proprietarius repertus fuerit, Ecclesiastica careat sepultura. Item quod quilibet monachus semel in anno reuelet omnia bona sua, & ea quæ sibi debentur, Prælato suo proprio, vel alteri ad hoc deputato ab eodem, vel toties quoties hoc Prælatus exegerit.* Carthusiani planè quotannis, in Dominica Palmarum, Diris deuouent sacros Sodales, peculiarium bonorum possessores. Sicuti Ordinario Diuini eorum Officij continetur, Cap. 48. Neque absonum his, in Bursfeldensi vsurpatur Societate Monastica Saxoniæ, vnica ANNI vice, in Cœna Dominica. Ex *Statutis* eiusdem, Cap. 28. Carmelitanis etiam Legibus, piorum consortio pelluntur viui, suæ Familiæ, proprietarij, & diè functis Ecclesiastica humatio sepulturáque abnegatur. Constitution. Parte. 3. Cap. xi. Tale ædepol animaduersionis exemplum subiecerat antea Yuo Carnutensis in cœnobitam, qui, reconditis clanculum pecunijs, ex hac luce migrasset. Epist. 62. ad Gotfredum

Cõcilij Cap. 12. & Cap. in singulis De stat. monach. Generalia Monachorum Capitula de trienio in trienium celebranda sunt in singulis Regnis & Prouinciis.

Artic. 32. Statutorum Benedictini Ordini, in Capitulo generali præscripti, An. 1509.

Statuta Capituli generalis Monachorum Ordinis S. Benedicti, Prouinciarum Rhemensis & Senonensis Anno Christi 1379. Compendij, in Monasterio S. Cornelij Feria celebrati, tertia post Iubilate. *Lesquels sont imprimez l'an 1604. à la fin du Liure* Regula S. Patris Benedicti: Fuit aliud Capitulum Prouinciale an. 1373. in eodem Compendiensi Cœnobio celebratum: Cuius acta Publica seruantur in Tabulario D. Germaniã Pratis.

Bursfeldensis Congregatio Benedictina, apud Germanos.

Carmelit Statuto eod. Nullus teneat bona stabilia, siue in commendam, vsum vel vsum fructum, sed omnia in commune redigantur. Bonorum autem mobilium vsus poterit a Superioribus permitti hoc modo, vt in Regularium supellectili nil sit superfluũ, nilque, quod sit necessarium, denegetur.

tofredum

tofredum Vindocinensis Cœnobij Antistitem. Ita vis Numinis vltrix impium huiusmodi profligasse Monachum, perhibetur à Gregorio Mag. Dialog. Lib. 4. Cap. 55. Bearus certè Leufridus, cœnobiarcha Crucis S. Audoeni, apud Eburouices, diuinitus nouit, rerum proprietarium Cœnobitam, quadrageno lapso ab obitu die, anathematis nexu solutum: ideóque eius cadauer Christianis sepulturæ sacris honestauit. Cap. 23. Libelli, De vita B. Leufredi.

Iusti, monachi cadauer, post hæc funestium verba Sociorū, *Pecunia tua tecum sit in perditione*, in sterquilinium, fossa facta, proiectū est. Ex Dialogo, de vita & miraculis Patrum Italicor. & de æternitate animarum. Lib. 4. diuiso.

Abbatia Crucis S. Leufredi. Ebroicen. diœcesis Normanicæ, fundata à Dagoberto 1 rege Dequa nominatum, Lib. 5 Histor. Franc. Aimoyni. Cap. 41.

Prudenter igitur Lege cautum fuit militaris Ordinis religiosorum Equitum Melitensium, Fr. Claudio *de la Sengle*, Magistro, *quòd Priores, Baiuliui, Commendatarij, & Fratres quolibet anno despropriamentum facere teneantur, in quo res & bona eorum quæcunque, debita etiam & credita, ac status omnis suarum facultatum contineatur. Qui extra Conuentum erunt, illud ad Capitulum prouinciale portare teneantur: vt in Capsam publicam ad id deputatam clausa & sigillata bona reponantur. Qui in Conuentu agent, in manibus Magistri aut Procuratorum nostri communis Ærarij etiam clausa & sigillata consignabuntur. Quæ quidem despropriamenta, viuentibus illis, non aperientur.* Alia item Ordinis Sanctione, quam tulit Fr. Elionus Villanouanus, eiusce Dux Militiæ, hæc continentur. *Quæ Fratres nostri tenent & possident, ad nostrum Ordinem censentur pertinere. Quapropter cùm Fratres morbo tenentur occupati, in vim obedientiæ censentur obligati vocare ad se duos Fratres ex propinquioribus locis, vbi infirmitate detenti sunt, quorum vnus sit Capellanus, si adesse poterit, & alius probæ conditionis. Quibus duobus manifestent omnia bona, vtensilia, pecunias, & res quas tenent: quæ in scriptis redigantur. Et postea sigillo Fratris infirmi, & ipsorum duorum Fratrum, in eorum præsentia quæ scripta fuerint, sigillentur. ipsúmque scriptum ei, qui administrationem aut procurationem Ærarij habet, præsentari debeat. Si autem conualuerit, ipsum scriptum sibi restituatur.* Tit. De communi Ærario. Carmelitis pariter ægris eadem præcipiuntur, Constitutionum suarum Part. 1. Cap. 20. Imo nec talibus è Carmelo Monte Eremitis licet, proprium quicquam possidere ex Codicillari venia Apostol. Sedis. Vt disertè à Senatu pronuntiatum An. 1391., refert Ioh. Gallus, in Decis. Parisiensi. 244.

Statuto Ordinis S. Antonij Viennensis, liberum fit, in mortis articulo aliquid relinquere seruitoribus suis, & ad pias causas.

Abbas non potest dispensare, vt Monachus habeat propriū, sed solus Papa. ex confess. Cap. cùm ad Monasteriū De stat. monach.

21. PLANE cucullatus quisque sacerdos Lege intestabilis est, nec testamenti factionem habet vllam. Auctore Gregorio. 3. P., Cap. 2. De Testam. Et Oxoniensi Anglica Synodo, quæ Stephani Archiepiscopi nutu ductúque celebrata intexitur Voluminis. 3. Conciliór. Sed nec, assentiente quidem Cœnobiarcha, alioue, prærer summum Pontificem, testari potest cœnobita. Baldi opinione in Authen. nisi rogati C. ad S. C. Trebell. Et in l. vlt. C. Vnde legit. Cui adhæret Francis. Marcus, Gratianopolitanæ Curiæ Conscriptus, in Delphin. Decis. 566. Parte. 2. Ac postremus omnium Rebuffus, in Praxi benefic. Tit. De Rescriptis mixris: Imo & nuper-

Edict du Duc de Sauoye du 2. Mars 1563. verifié le 6. Mars au Senat de Châbery, que les Religieux profez ne pourrōt succeder à leurs parens. Lesquels toutesfois auant leur profession pourront dispo[s]er par la permissiō de leurs Prelats ou superieurs: pourueu que ce ne soit au profit de leur Monastere, ne d'autres g[ens de] mainmorte.

Le Prioré de S. Laurent de Chanffontaine, pres S. Menehoust, en Champagne, membre dependant de l'Abbaye de S Venne, diocèse de Verdun.

Le Prioré conuentuel de Saincte Gemme, en Xaintonge, de l'Ordre de l'Abbaye de la Chaise-Dieu, diocese de Clermont en Auuergne.

rimè Lutetiani PATRES, cœnobitæ contractum resciderunt postulante *Abba*, defuncti in peculium successore: quo ille contractu, grandem pecuniam, quæ ex amplissimo Sacerdotij Monastici reditu sibi debebatur, nouatione facta, passus fuerat lui dissoluíque fructuaria modò æris pensione annua, quasi vncia ad assem reducta quotannis, dùm ipse spiraret. Nam etsi libera peculij administratio data Monacho videretur, per consequentiam Monastici Primatus cuiusdam in ipsum collati: Huic tamen minimè ius fuit, ingentia debitorum nomina, pactis in tempus vsuris, remittere, velutíque mortis causa donare, in fraudem peculiaris successoris Æteriarchæ, quasi patroni. Ex argumento Saluij Iuliani, in l. viuus D. Si quid in fraud. patr. Et leg. Si arrogator. ※. De adoption. Quocirca Senatus, reos promittendi damnauit, solidam nummorum sortem Cœnobiarchæ appendere, nulla temporariæ illius Obligationis ratione habita. Decreto. 12. Kaléd. Sextiles An. 1600. secundùm *Abbatem* B. Iohannis à Vineis, Petrum Gondium, aduersus liberos, hæredes Nicolai *de la Haye*, & Iani Sellieri, qui Antonio Prato cœnobitæ obærati fuerant ambo. Quineriam vltimi duo Pij, qui summum vicissim Pontificium sortiti sunt, Diplomatis suis ademêre, liberam hactenus Clerico, testandæ postremæ voluntatis copiam de Ecclesiasticis rebus seu prouentibus, quàmlibet piæ causæ intuitu fauorabilem. Prior quidem ex ijs, septimo Kalend. Iunias An. 1560. Posterior, 6. Calend. Februar. 1570. Vt sparsim lectitatur in Collectione diuersarum Constitutionum & Literar. Roman. Pontific. à Gregorio. 7. vsque ad Gregorium. 13. Interim verò animaduerte, Pij illius anterioris Rescripto. 58., solerrissimè prouisum sacris Ecclesijs, vt publici Pactorum Scribæ seu Notarij districtè vrgerentur ab Æditiuis Fani Petri de Vrbe, ad exhibendas Testamenti tabellas post annuum spatium à morte testatoris. Quò aptè etiam referrur Allobrogica Lex Principis, Alpinæ genti sic dicta, *Quòd defunctis testatoribus, vel donatoribus causa mortis, Notarij habentes penes se instrumenta testamentorum, codicillorum, vel donationum à defunctis factarum, notificent hæredibus, vel legatarijs earum.* Lib. 3. Decretorum Ducalium Alpinæ regionis, (Cap. 46.) quæ, Antonius Sola, in Augustæ Taurinorum Senatu causidicus, Larinis Commentarijs expoliuit. An. 1582. Nec aliò tendit prisca Vvisigothorum Lex, *Vt scripta voluntas defuncti, ante sex Menses coram sacerdote vel testibus publicetur.* Lib. 2. Cap. 14. Consultiùs autem iis mehercle antiqui Galliæ Reges, qui supremarũ Tabularũ suarum arcana, fidei sanctiorũ Tẽplorum cõmendabant, cõmittebant. Nam præter eos, de quibus Nos alibi, Dagobertus. 1. Rex seruanda deposuit Testamenti sui exemplaria in Pontificalibus Basilicis Lutetiæ, & Lugduni ad Rhodanum amnem. Vti testator ipsemet, alia Charta, quæ in Cœnobio B. Germani Pratensis condita est, apertè profitetur: ex More Romano, quem commemorat Domitius Vlpianus, l. Cæteræ.

Rente viagere, ou denier douze.

Arestum Curiæ Parisien. die. 21. Iulij. 1600. In. 5. Camera Inquestarum, relatore Dn. Loueto, ex appellatione, quam Abbas commendatarius *de S. Jean des-Vignes, lez Soissons* interposuerat a Sententia Requestarum Palatij.

Bulla Pij 4. P. die. 26 Maij. 1560. Et Pij. 5. P. die. 27. Ianuar. 1570. in Testamenta Clericorum.

Commissarij Fabricæ S. Petri de Vrbe.

Subalpina Statuta Ducis Sabaudiæ.

Commentaria Antonij Solæ, in Parlamento *de Thurin* Aduocati, in Statuta antiqua Ducalia Patriæ Pedemontanæ.

Lib. 1. Morum Parisien. Tit. 4. Art. 19. Et Lib. 3. Legum Andegauen. Tit. De legatis Art. 6.

Cæteræ. §.vlt. D.famil. herciſc. Omnimodò certè trina Francorum Synodus proſpexit Tabularum cuſtodiæ ac exhibitioni, Eccleſiaſt. iura ſpectantium. Agathenſis. 1. Galliæ Narbonenſis: Quæ, Cæleſtino. 1. Pontifice, coacta eſt. Cap. 26. & ſumpto hinc Canone, *Si quis de Clericis, documenta, quibus Eccleſia poſſeſſio firmatur, aut celare, aut negare, aut aduerſarijs fortaſſe tradere præſumpſerit &c.* Cauſ. 12. Quæſt. 2. Alterum eiuſdem ſententiæ Concilium Aurelianenſe. 3. coijt ætate Childeberti Regis, Art. 22. Verſ. *Sed ſi agnito iure Eccleſiaſtico, non ſtatim Eccleſiæ vel ſacerdoti reformauerit, aut vt ipſum ius agnoſcere poſſit, in iudicium electorum venire diſtulerit &c.* Eòdem recidit Aruernus Cleri Conuentus, ſub tempora Vigilij, Romani Antiſtitis. In Cap. 13. Verſ. *Si quis cuiuſcunque Eccleſiæ munuſcula, ſub ſacramenti ſcriptura collata, fraudauerit, ſuppreſſerit &c.*

Vt Chartarum Theſauri, ſic pecuniarum, in Æde ſacra olim deponebantur. Ex Plautino Euclione, in Aulularia, Act. 4. l. acceptam. C. de vſur. Et nûmario Caroli Daniæ regis Depoſito penes Religioſos S. Dominici in Stockholmia arce, quod ſucceſſor Rex Chriſtiernus expilauit. Ao. 1460. Krantzij Lib. 8. Daniæ. Cap. 30.

Gallica Concilia, in ſupprimentes inſtrumenta & documenta rerum Eccleſiaſticarum.

Le Prioré Cure d'Aubigne, en Anjou, vers Chaſteaugentier.
Le Prioré de S. Aignan, en Tonnerreu, membre dependant de l'Abbaye de Moleſmes, en Champagne.
Le Prioré de Rouſſet, en la Marche, membre dependant de l'Abbaye de Grandmont.
Le Prioré de Ghantrum, pres de Laon en Vermandois, membre dependans de l'Abbaye de Tournay en Tourneſis.
Le Prioré de la Chappelle ſur Seine, dependant de l'Abbaye de ſancte Columbe lez Sens, ordre de S. Benoiſt, dioceſe dudit Sens.
Le Prioré de S. Iehan en l'Iſle, dependant de l'Abbaye de Montierramey, en Champagne.
Le Prioré Cure de S. Pierre de Pomponne, de S. Martin au Bois, aliâs de la Veronique pres Beauuais, Ordre de S. Auguſtin.
Le Prioré de S. Vincent de Fontenet, dependant de l'Abbaye de S. Iehan d'Angely, Ordre de S. Benoiſt.
Le Prioré de Dommart en Ponthieu, membre dependant de l'Abbaye de S. Germer de Flay, en Beauuoiſis, pres Beauuais.
Le Prioré conuentuel de S. Anne, pres Chartres, de femmes Religieuſes de l'Ordre de S. Benoiſt,
Le Prioré Cure de S. Eſtienne de Gannat, en Bourbeanou, membre dependant de l'Abbaye d'Yſſeire, en Auuergne, ledit prioré du Dioceſe de Clermont.

22. PROFANIS quidem poſſeſſionibus abdicant ſe purè Monachi, votiuo Sacramento. Aſt Oblati, ſeu Donati Cœnobio, alij ſe, non ſua, eidem deuouent: alij ſuorum partem duntaxat: alij cuncta expreſſim ſecum transferunt in Monaſticam Ædem, aut Xenodochium. Qua diſtinctione Abbas Siculus rem dirimit, Iuris Reſponſo. 102. Volum. 2. Et Reſpon. 366. Volum. 4. Oblatos enim ſeu Donatos definimus, qui, veſte non mutata, & *Regulare* modò obſequium profeſſi, ſecum bona traducant in nouum monaſtici Phani domicilium: cui ſe Phano ſuáque vulgò dedicarint, Innocentij. 3. Cap. conſulti ſumus De regular. Et Gregoriano Can. qui bona Cauſ. 17. Quæſt. 1. Cardinal. ad Clement. 1. §. vlt. De decim. Proin Aquitanicus Senatus in cognitione cauſarum decreuit, penes Oblatum, Donatumuè publico Valetudinario, liberum manere ſuis de rebus arbitrium, ſolutámque earum diſtrahendarum poteſtatem. Iudicato. 16. Kalend. Sextiles An. 1518. ſecundùm Stephanum Plancheum, aduerſus ſyndicum Noſocomij D. Andrææ, Burdigalen. Quod Boërius Iudicatum citat, ibidem Præſes, Senatoria Deciſion. 20. Quinimo, media in Gallia, vſu receptum eſt, prædiarias opes nuncupatim, cum poſſeſſore ipſo, ſacratas pio Hoſpitio, nihilo ſeciùs profano iure commercióque eodem teneri: ne popularis priuatáque fortunarum tranſlatio iſthæc, in Fiſcale vergat Principis diſpendium, Magnatiſuè inferioris. Sicuti Clariſſ. Ordo Pariſiorum pronuntiauit. 4. Kalend. Auguſti An. 1570. in N. Lauar-

De Oblatis ſeu Donatis Abbatiæ, vel Hoſpitali pio.

Ludou. Romani Conſil 291. Monaſterium non tenetur ad debita ingreſſi, niſi bona cum eo, expreſſe dedicentur.

Burdigalen. Curiæ Placitum die. 17. Iulij. 1518. pro Steph. *de la Planche*, contra Hoſpitale pium, Burdigalæ.

Pariſien. Senatus Areſtum die. 29. Iulij. 1570 *contre l'Abbé de l'Eſtoile, Maiſtre de l'Hoſtel Dieu de Vendoſme, pour les biens d'un Denné.*

dinum, Vindocinensis Andium Ptochotrophij Rectorem ac Magistrum. Ast offerenti se ac sua Religiosis huiusmodi locis, prudens cautio est, patrimonia quantocyùs ære mancipare priuatis, eorúmque pretium in sacram Ecclesiam, cui se voueat, integrum solidúmque conferre. Tales enim alioqui Cœnobitarum priuilegijs non vtuntur sed ciuili subiiciuntur foro vt antea, licitéque coniugia ineunt. Capel. Tholos. Quæst. 8. & Innocentij opinione, ad Cap. vt priuilegia. §. sanè Vbi Gloz. De Priuil. Cum Decision. 383. Capel. Tholos. Alia planè est *Conuersorum* ratio ac cōditio, qui Monastica nimirùm vota tria emittere solent. Panormit. ad Cap. 2. De for. compet. In *Regulari* tamen Cruciferorum Secta, *Donati*, communibus Cœnobitarum votis deuinciuntur, quæque *Propria* vulgus appellitat, illorum instar, quadantenus abnuunt. Quemadmodùm ex Eugenianis Literis. 9. Kal. Apriles An. 1431. statuit Eburonum pontifex Iohannes, Literarum executor. 12. Calend. Iunias An. 1433. tali sermone. *Ordinamus, vt Fratres in Donatos recipiendi, ante receptionem diligenter per annum vel circiter, probentur de vita, moribus, & conuersatione: Probati verò interrogentur, an sint coniugati, an liberi, an alterius professionis, an ratiocinijs obligati, aut occultam habeant infirmitatem. Nullus autem recipiatur in Donatum, nisi requisito consensu totius, vel saltem sanioris partis Capituli, & obtento. Post competentem verò probationem, præmoneantur à Prælato, qualiter omnino, si & quandiu nobiscum esse voluerint, castè & sine proprio viuere eos oporteat. Sed postquam de debitis se expedierint, omnia alia ante pedes Prioris ponant: deinde obedientiam voueant hoc modo. Ego. N. promitto* DEO *omnipotenti, B. Mariæ Virgini, B. Augustino, & tibi Priori. N., quòd ero obediens tibi, tuisque successoribus, Generali Capitulo & Visitatoribus Ordinis, secundùm Institutiones Donatorum Ordinis S. Crucis, eróque fidelis huic Domui vsque ad mortem. Habitum humilem deferant & decentem, secundùm morem Ordinis Carthusiensium. Dominicis verò & festiuis diebus semper Missam audire studeant: horis etiam canonicis, dum commodè possint, intersint. Singulis quindenis semel confiteantur. Quinquies in Anno corpus* CHRISTI *communicent, ac etiam pluries, si deuotio eorum exegerit, & discretioni Prioris visum fuerint expedire. In Capitulo suo conformes sint Conuersis per omnia. Ieiunia, vigilias, & abstinentias, similiter orationem pro horis quotidianis, pro benedictione mensæ, & gratiarum actione, singuli Priores, in singulis Conuentibus, ea moderentur & determinent, habito respectu ad labores eorum quotidianos. Si verò presbyteri fuerint, in Missis, horis canonicis, alijsque Diuinis officijs dicendis, se Fratribus presbyteris conforment: Et per hoc satisfaciant priuilegijs Ordinis, libertate Ecclesiastica, orationibus & suffragijs tam viuorum quàm defunctorum gaudeant, vt Conuersi. In omnibus verò alijs, discretioni sui Prioris, & ordinationi Capituli generalis, & Visitatorum Ordinis studeant obedire. Quòd si inobedientes, rebelles, & profugi, aut etiam incontinentes, vel propria furtiuè habere reperti fuerint, iuxta exigentiam culpæ, condignæ pœnę subiaceant, mitiori tamen Conuersis. Si verò culpa exegerit, à Priore suo capi, ligari, incarcerari,*

De Conuersis.

Bulla Eugenij. 4 P. die 24. Mart. An. 1431. Executioni mandata ab Episcopo Leodiē., die. 21. Maij. 1433.

Statutum, de Donatis, in Religioso Ordine S. Crucis.

cerari, & in carcere detineri poterunt, iuxta tenorem Statutorum Ordinis nostri: Inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis &c. Quinetiam *Parlamentaris* Curia vetus solenni iudicio addixit Cœnobiarchæ B. Cornelij, apud Carlopolim, censoriam CONVERSORVM sexus vtriusque coerctionem & castigationem, ministrātiúm Hospitali diuersorio S. Nicolai: nequicquam obnitente Syluanectensi Prætore, qui eius Xenodochij Administrorum institutionem, & animaduersionem in CONVERSOS sibi arrogabat. S. Consulto An. 1295. postridie Dominicæ diei, qua, *Lætare Hierusalem*, canebatur. Cui affinis est Synodica Viennæ Allobrogum Lex paulò posterior, de sacris Hospitijs, quæ Religiosorum hominum dispensatione regi consueuerint. Clem. quia contingit. §. penul. De relig. domib. Postmodùm autem simile controuersum negotium definijt Senatus. 7. Kal. Maias An. 1355. Ita, vt Augustiniani Fratres, ex prisco Ritu, Nosocomij ministerio adhiberentur, suffragio arbitrióque Corneliani *Abbæ*: sed profanatum rerum Valetudinarij ipsius Curatio superior Præfecturáque ad regium Eleemonem pertineret.

Abbas *de S. Corneille, de Compiegne.*

Parlamenti Arestum An. 1295.

Viennense Concilium.

Decretum Curiæ die 25. April. 1355. pro magno Eleemosynario Franciæ, super directione temporalium Primarus vel Hospitalis S. Nicolai *de Compiegne.*

In 6. Parte Constitutionū Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini. Cap. 9. De pœna proprietarij, *y a reste exception*. Pia tamen & laudabilis discretio ita à Superioribus obseruetur, vt ipsorum fratrum, quorum causa huiusmodi bona ad Monasterium venerint, quoad eorum necessitates pro loco & tempore huiusmodi bonis eis donatis vel relictis, ab eis vtcumque acquisitis, dispensandis spiritualem habeant rationem &c. Præcipimus autem in virtute S. Spiritus, ac salutaris Obedientiæ, vt si pecuniæ alicui fratri intuitu personæ ab aliquo donatæ fuerint, Superiori exhibeantur inf. 24. horarum spatium à receptione earum, vel a reuersione fratris in Conuentum. Prior verò illas in deposito pro communi vtilitate reponat. Prior etiam pecunias sibi in eleemosynam datas intuitu suæ personæ, in deposito pro Communitate, vt sup. habere omnimodo teneatur.

23\. ME PORRO non fugit, cucullaris Clericis aliquando reseruari, ineunda Monastica religione, suarum partem fortunarum: haud Pacto quidem votiuæ Professioni condicto, sed ab mera Cœnobiarchæ gratia & indulgentia. Quale receptitium ius probant Legum Scholiastæ, quos ciet Boërius, in Burdigalen. Decis. 20. & Nos perspicuè, Lib. 2. Ecclesiast. Polit. forens. At honestiori More comparatum reor, vt Cœnobiorum alumni, sacris Muneribus ac Sacerdotijs ornentur, queîs necessaria vsui priuatim quæritent, quàm profanarum rerum suarum reseruatione pio Voto incongrua, & indecora. Nam Ecclesiastica singula Collegij beneficia, collegæ cuique addicta sunt, potiùs quàm extraneo. Vtputà in Antoniano Ordine monastico, Xystus. 4. P. sanxit, *Regularia* ipsius Sacerdotia, solis tribui Antonianæ Familiæ cœnobitis. Apostolica Charta postridie Idus Ianuar. An. 1477. Quæ in maioribus Ordinis Comitijs promulgata est pridie Nonas Maias An. 1478. in hanc formulam. *Beneficia Religionis, quibus imminet cura animarum, non conferantur, nisi expressè professis, & constitutis in legitima ætate, quò possint intra annum promoueri: Alia verò beneficia minora, nisi expressè professis non dentur: Et quòd nullus plura obtinere possit in Religione, sine dispensatione.* Vsque adeo autem Antoniana Sacerdotia Religiosis ipsis destinantur peculiari eius lege Sodalitij, vt omnes de ijs controuersiæ, domestico Iudicio, seu veriùs Arbitrio Magistri Cœnobij relinquantur. Pontifi-

Sacræ Polit. Lib. 2. Tit. 2. Art. 14.

Statuta sacræ Reformationis Religionis B. Antonij Viennensis, facta secundùm Apostolicas literas Syxti. 4. die. 14. Ianuar. An. 1477., lectas & publicatas in Capitulo generali, die. 6. Maij. 1478.

Romanæ Bullæ, die 5. Nouemb, An. 10. Pōtificat. Et die 27. Martij. An. 23. Pontific. Quòd omnes lites, inter Præceptores, Canonicos, & personas Monasterij S. Antonij Viēnen., super Præceptorijs, & beneficijs ab eo depē-

dentibus, & iuribus eorum decidantur per Abbatem & Diffinitores generalium Capitulorum.

cijs tabulis Martini. 5., Kalendis Nouemb. An. 1416., & sexto Calend. Apriles. 1427. Antonianæ enim Sectæ Munerum, quæ *Præceptoria* vocantur, genus est quadruplex. Nonnullæ sunt primo loco, superioris tituli *Præceptoria*, vtpote Præceptor Ranuersi Flandriæ, Parisiensis, Rostorf Tusciæ, Chamberiaci Hispaniæ, Castroxeris Angliæ, Prior vrbis Pontismoutionis, Leodiensis nuncupatæ Nauarræ &c. Secunda seriè existunt maioribus subditæ *Præceptoria*. Taurinensi nempè Præceptori subest Præceptor de Buzella, de Fossano Mediolanęn. Tertio gradu veniunt *Præceptoria*, alijs non generalibus obnoxiæ: in quibus hi pariter illos Præceptores instituunt. Postremo loco intelliguntur *Præceptoria*, quæ *Abbatialis* Mensæ vulgò dicuntur, ipsi nimirum coadunatæ. Quam in classem rediguntur *Præceptoria*, Mompessulana, & Capdole, Biterrensis, Narbonensis, Albiensis, Amilliani, Nemausi, Pontis de rato, de Caturco &c. Vacantis autem Pręsule Cœnobij summi Antistes sublegi alius nequit, quàm Monastica in toga eum Ordinem professus expressim, déque communi suffragantis Conuentus sententia. Quo in Congressu publico, præsentes seu qui maturè eò accesserint, ius habent liberi suffragij. Vt gratiosis Antonianæ Familiæ Codicillis Bonifacij. 8. est comprehensum. Haud pauca alia Sectæ huic priuilegia irrogauit Clemens. 6. P. apud Auenionem. 4. Kalend. Septéb. An. 1345. in hæc verba. *Abbati & Conuentui Monasterij S. Antonij, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, & vniuersis Præceptoribus, ac Fratribus Domorum seu Hospitalium eidem Monasterio subiectorum &c. Personas vestras, & loca, in quibus Diuino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis quæ habetis, & in posterum habebitis, instar Innocentij & Alexãdri prædecessorum nostrorum, quamuis in eorum scribatur literis, Magistro & Fratribus Hospitalis S. Antonij, Viennen. diœcesis, cùm nondum Prioratus, qui tunc erat S. Antonij, d. diœcesis, in Abbatiam erectus, & d. Hospitale, d. Abbatiæ subditum ac vnitum fuisset &c., in nostra & S. Petri protectione suscipimus. Specialiter autem domos, terras, vineas, & alia bona vestra, Apostolica auctoritate confirmamus. Inhibentes, ne quis de hortis, virgultis, seu de vestrorum animalium nutrimentis, ac de Noualibus, quæ proprijs manibus vel sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat &c.*

Generales Præceptoriæ, à Monasterio S. Antonij Viennen. pendentes, habẽt suas Balliuias per se distinctas, & subiectas sub se Præceptorias, in quibus, vacationis tempore alios debent instituere sibi subditos. Et ita generales, dicuntur Dignitates, & instar aliarum Dignitatum, maiores sunt post Pôtificales.

Clementina Bulla, die. 29. Augusti, An. 4. Pontificat.

IVXTA hæc, aliáque variorum Ordinum Sacerdotia Monastica, quæ Religiosis sacro Iure debentur, isti quidem, Scholasticis gradibus prædıti, Academia nominante, nanciscuntur beneficia Ecclesiæ *Regularia*, suóque Instituto accommodata. §. volumus In ver. religiosus De collation. In Concord. Quod amplius est, cœnobita stirpe generosus, Academica nominatione consequitur Sacerdotia, iure stemmatum natalitiique splendoris. Vt à Rota Romana decisum prodit Ludou. Pontanus, Singul. 37. Rebuffus in Tract. Nominat. Quæst. 12. Sed idem vnus duo *Regularia* adipisci nequit Munera Ecclesiæ, nec, cum altero, annuam etiam æris pensitationem. 24

Nominationes Vniuersitatum.

Monachus, tanquam nobilis. Nominationes impetrat.

Ludou. Romanus.

Quæst. 12. Num. 31.

sitationem. Cap. cùm singula De præben. In. 6. Quia intolerabile foret, Monachum, ceu seruum, duobus subesse dominis, ac Cœnobiorum Magistris. Cap. 1. Ne sed. vacan. Can. 1. Caus. 21. Quæst. 1. Excepto, si vtrumque sacerdotium ab eodem penderet Monasterio, vel nexum inuicem copulatúmque esset. Tum enim ambo simul assequi ille non prohibetur. Ex glossemate, cita. Cap. cùm singula. Parœciacæ verò animarum curationi minùs licitè præficitur cœnobita: nisi aut veniali Sanctæ Sedis diplomate, aut si prædicatorium Diuini verbi munus dignè gerat Canonicus *Regularis*. Cap. Monachi Cap. quod D E I timorem De stat. Monach. Deficientibus tamen seculi Clericis, subsidio vocatur cucullatus sacerdos ad Parœciaca munia obeunda. Innocentij. 3. Epistola Decretali, Inter quatuor De relig. domib. Panormit. ad Cap. 1. De capell. Monach. Parœcorum autem partes sunt, curioni isti domum, quam incolat, suppeditare, familiari vtensilium Instrumento munitam. Cui enim temporarium victum, spiritalis pabuli vice, rependi oportet, parocho eidem debetur Habitatio, quæ alimentorum quoque nomine continetur. Leg. 6. & l. vlt. ff. De aliment. legat. l. verbo victus Et leg. seq. ff. De verb. signif. Quod interpretationi quidem subseruit Paulinæ sententiæ (Corinth. 9.) quam Innocentius. 3. P. refricat. Cap. cùm secundùm Apostolum

Etsi monacho Parochialem Ecclesiam habere non liceat sine dispensatione, quum plangentis, non docentis habeat officiũ. Can alia Can monachus Can. peruenit. 16. Quæst. 1. Beneficium tamen curatum sui Ordinis, & per fũdationem ei additum potest habere ad præsentationem Abbatis sine dispensatione. Clem vt professores De Regular. Can. doctos Ead. Quæst. illa.

Par Arrest de la Cour du 27 d'Octobre 1536. les manans & habitãs du faulbourg S. Iacques & de nostre Dame des Champs, à Paris, sont condamnez loger au plus pres de leur Chappelle succursale de S. Iacques du Haultpas, le Prestre Chappellain qui leur est baillé par les Curez de leurs Eglises parrochiales matrices, de maison manable garnie de meubles, & à icelle entretenir en bonne & suffisante reparation Et à bailler & payer audict Chappellain par chacun an la somme de 60. liures tournois, ensemble à fournir à ladicte Chappelle succursale d'ornemens Ecclesiastiques, liures & luminaire, tant pour le seruice diuin, que pour porter & administrer les saincts Sacrement à ceux dudict faulbourg, & le tout tenir en bon & suffisant estat.

Quid non de presbyterali domo, sed de Ecclesia parrochiali ruinosa, An curatus, & alij Decimatores Ecclesiastici in ea parrochia tenebuntur reficere templum illud ruinosum? *On dict qu'ils en sont tenuz au pro rata desdicts dismes & reuenuz qu'ils prennent en ladicte parroisse. Il y en a procez au Parlement, par appel du Lieutenant de Bar-le-duc, qui a condamné lesdicts decimateurs vers les parroissiens demandeurs Le Procureur Gorillon des appellans, qui sont les Religieux de S. Leon de Toul decimateurs en partie de ladicte parroisse de Tronuille, en Barrois. En Aoust l'an 1601.*

De præben. Atque ita de Sacerdotalium ædium structura pronuntiarunt C O N S C R I P T I C V R I Æ, pro Claud. Versorio Longiumelli Vici Curione, aduersùm Vicanos ipsos. Decreto pridie Kalend. Quintiles An. 1567. Qua de re Nos pleniùs, Lib. 3. Ecclesiast. Polit. foren. Ecquid autem de Curialis ædificij fultura refectionéque necessaria? Puto hercle, parœcos sartam tectam perpetuè tueri domum, ac ædificare, cogi: sepositis tantùm isthinc modicis impendijs, quæ vel colonus ipse, ac inquilinus, nedum fructuarius Curio, præstare teneretur. Vti Senatorio iudicio definitum est pro Zacharia Periero, Curialis phani Rectore *d'Estouy*, contra huius Pagi Habitatores, An. 1579. Hoc tamen ita accipiendum, nisi ex annuis Templi prouentibus, qui, omni subducto onere, Pastori supersint, refici ipsius Ædes commodè valeant. Ex Moguntino Concilio, in Cap. 1. Cap. de his De Eccles. ædific. Cap. si Episcopus De offic. ordin. In. 6. Et Capel. Tholos. Decisione pe-

Arestom, *de Lonjumeau* vulgariter dictum, die. 30. Iunij Ao. 1567.

Libri. 3. Tit. 3. Art. 15.

Placitum Curiæ, parœcianos, Presbyteralis domus reparationibus obligari, præterquam minutis ac leuioribus, quæ possessori ferendæ sunt. Ex l. hactenus §. Cassius ff. De vsufr.

Tridentinum Concilium, Sessione. 21. Cap.7. & Sessione. 24. Cap. 13. De reformat.

nult. Quam in partem demùm inclinat Tridentina Christianorum Præsulum sanctio, vt excussis priùs Curialis Fani reditibus superuacuis, parœci collapsum Sacerdotis ædificium restaurare teneantur. Regia insuper Edicta parochis gratificantur, conductionis prærogatiua sacrarum Decumarum, quas alicui locatum voluerint Episcopi, Præfectiuè Cœnobijs parœciacæ basilicæ Rectores primarij, seu qui alij Decumano iure præditi sint intra fines parœciaci Vici. Constitutione Francica. 12. Kal. Quintiles, An. 1577. quæ in Senatu Parisiensi lecta recitatáque fuit pridie Cal. Iulias Eod. Mens. & An. Cui consequenter, PATRES C. litem procurioni adiudicarunt, in curionem, Rhemotum Archiepiscopum, locatorem decimarum Parœciæ suæ: Ita, vt his conductione fruendis, ille alteri cuiuis pari conditione anteferretur. S. Consulto pridie Idus Februar. An. 1598. quùm Durandus, Petri Dauidis, Vicarij perpetui causam egisset: Monstrolius, ediuersò, Philippi Becci, Rhemensis Antistitis, qui maior simul parœciaci cuiusdam Templi Sacerdos erat.

Edictum die 20. Iunij. 1577. Verificatũ in Parlamento die. vlt. Iunij seq.

Iudicatum Curiæ die. 12. Februar. 1598. pro Vicario perpetuo, contra Curatum primitiuum, in locatione decimarum.

De la Cure de Lumel etiam apres & pendant le bail à ferme faict des-dictz dismes par le decimateur Ecclesiastic.

NIHILÒ firmius Cœnobitæ ius est, alterius Cœnobij, quàm 25.
seculi purè, Sacerdotia inire: ni Canonibus solutus sit à Pontif. summo, legitimève ad aliud translatus Monasterium, in quo seueriorem Regulam amplectatur. Cap. Monachi De stat. Monach. Cap. officij De elect. Cap. licet De regular. Can. statuimus Caus. 19. Quæst. 3. Fatis etiam rapto Cœnobiarcha, Episcopus translatitium ius istud potestatémque faciet Religioso viro, qui priùs eo nomine Conuentum exorarit. Lapus, Allegat. 62. & Rebuff. in Praxi benefic. Tit. De translat. Monach. In Conuentum nempe, vacua orbáque Monasterij Præfectura, deriuatur tuta administratióque rerum, paucis speciatim demptis. Cap. cùm dilectus De consuet. Cap. 2. De restit. in integ. Cap. vn. De regular. In. 6. Clem. Ne in agro. §. Abbate De stat. Monach. Hanc quoque in sententiam voluenda Decisio Gratianopolit. 1235. Francisci Marci Delphinarium Senatoris, Part. 1. In beneficiario autem Ecclesiæ iure, cauendum imprimis cucullato sacerdori, ne fidem suam accommodet incapaci profanóque Dynastæ. Quidam enim hodie pseudomonachi *Regularia* suorum Templorum Munera, profani ordinis viris improbato more custodiunt, tacito fideicommisso. Cuiusmodi Symonum labes perinde Canonibus damnata est, ac pecuniaria quæuis sacri Beneficij negotiatio, seu nundinatio quæstuaria. Haud illicitè tamen Sacerdotij controuersia transigitur, nummario in litis sumptus pretiolo, citra fraudem adhibito. Collectan. ad. cap. Forus De verb. signif. Siue etiam æris pensio quædam, à cedente iuri suo, priuatim recipiatur: modò Sacerdotij prouentus annui, æstimationem excedant, intra quam Tridentina Synodus pensiones imponi vetuit Ecclesiasticis beneficijs. Sessione. 24. Cap. 13. De reformat. Rursùm si iustus Monastici Primatus posse-

Vacante Abbatiali sede, succedit Conuentus, excepta bonorum alienatione, & collatione beneficiorum: quæ tamen collatio, ab ea suspenso Abbate, ad Priorem claustralem, cum consilio & assenso Conuentus, deuoluitur. hoc §. Abbate Clem. Ne in agro.

Custodet alienorum Beneficiorum regularium.

Symoniam, malorum nostrorũ Lernam detestamur.

Concilij verbis, Cathedrales Ecclesiæ, quarum reditus mille ducatos, & Parochiales, quæ ducatos centum annuo valore non excedunt, nullis pensionibus aut reseruationibus fructuum grauari debent.

tus poſſeſſor, grandi pacto ære, negotium dirimat cum iniuſto violentóque illius raptore Toparcha, vt ab iſto Monachi fideicommiſſario pacem redimat: Neutiquam tùm ille reus agi poterit Symonicæ notæ. Vt ſecundùm Thomam Aquinatem, diſſerit Antoninus, Summæ Parte. 2. Tit. 1. De Symonia. §. 13. Ex dictatis Can. quæſitum Cauſ. 1. Quæſt. 3. & Cap. nemo De Symon. Cum Hug. & Hoſtienſi, ad Can. nullus Cauſ. 1. Quæſt. 1. Quapropter Senatus de eo cognoſcens, noxa fraudéque liberum ac ſolutum cenſuit Alexandrum Rupefocaldum, ex ſyngrapha promiſſæ ab eo Magnati pecuniæ, quò potentioris moleſtia aduerſarij ſe eximeret, ac *Regularem* D. Portiani, Aruerniæ, Primatum, quem ille, contracta laruati Cuſtodis fiducia, inuaſerat, quiete pacatéque retineret. Hunc proinde chirographi ſui nummariæque in illum Obligationis nexu liberarunt æquiſſimi PATRES. Decreto memorabili. 6. Kalend. Septemb. An. 1598. poſt forenſem Roberti orationem pro Rupefocaldo: & Dureti, pro Belino Lupo, Rupiſbrunæ domino.

Prioratum hunc de *S. Pourſain*, Karol. Caluus Imper. dedit Geiloni Abbæ Trenorchienſi. Vt ait Petr. San Iulianus, Lib. Antiquitatū Trenorchij Caſtri & Monaſterij, *de Tournus*.

Curiæ Areſtum die, 27. Auguſt. 1598. hoſtijs clauſis in magna Camera, reſciſſio iram priuatæ promiſſionis nummorum pro ceſſione iuris beneficiarij: quos nummos Curia pauperibus adiudicauit, *ſans que le Religieux competiteur du Prioré, ny autre deuolutaire ſuſcité, ſe puiſſent ayder de la nullité de ladicte promeſſe*.

D. Anſelmus Monachos, vt nō minima quidem ſui Ordinis contemnerent, admonet, conteſtans, per contemptum minimorum xuituros eos in deſtructionem & deſpectum omnium bonorum.

Quando quis vult redimere vexationem litis de ſacerdotio motæ, habet bonum ius & certum, Tunc dare poteſt pecuniam pro eo beneficio pacifice tenendo. Cap. dilectus 1. De Symon. Can. nullus 1. Quæſt. 1. Panorm. in Cap. cum pridem. De pact. Item quando is cum quo litigamus, eſſet perſona valde potens, contra quam vix poſſemus victoriam obtinere. Panorm. & Felyn in d. Cap. Dilectus Tunc nobis cedendum eſt aliquo accepto, & licet vexationem redimere. Rebuffus in *Praxi* benefic. Tit. de Symonia in reſignatione pag. 497.

26 IAMIAM ſacrorùm Munerum auidiùs ſequaces reuocemus in Clauſtra Monachos: ſua quibus Cella addicta eſt, pœnitentiæ delictorum agendæ Inſtituto; non, fouendæ pinguiorum Sacerdotiorum ambitionis. Diuus enim Bernardus piè Chriſtianéque agnoſcit, ſua ipſius, Sodaliúmque peccata, eos omnes in Monaſteria conieciſſe. Epiſt. 49. ad Honorium. 2. Pontif. Max. Priſci vtrique Regionum Principes ac ſummates viri, Cœnobijs abuſi ſunt identidem ad animoſum ſupplicij genus in æmulos Principatus ſui, tanquam ad ergaſtula, perpetuaq; eorum Vincula, quos infenſo odio proſequerentur. Varijs paſſim apud Aymoinum exemplis, Rerum Francicarum Lib. 1. Cap. 23. Lib. 2. Cap. 12. Lib. 3. Cap. 15. Lib. 4. Cap. 44. 61. 88. 106. & Appendicis Cap. 12. Sic Albertus Kranzius, ſecundùm vetuſtiores Auctores, pœnalem memorat detonſionem detruſionémque in Monaſterium, Gothis vſitatam, & Francis, imitatione Græcorum. Sueciæ Lib. 4. Cap. 36. 37. Romanus enim Lecapenus, à Stephano filio, quì cum imperarat. 23. annis in Græcia, coactus eſt, Imperio ſe abdicare, & in Cœnobium Inſulæ Protes relegatur. Ita Theodoſius. 3. à Leone Conone, Orientalium copiarum Duce, exuitur Auguſtalium faſcium Inſignibus, & data fide, quòd Monaſticam vitam com-

Libror. Aymoini Appendix.

Theodorico Franciæ rege, VVlfoaldus, qui Hilderico, contra Auſtrafiæ regi adhærebat, cœpit Ebroinum, Theodorici patruum ſectatorem, & detruſit in Lexouienſe monaſterium. Regem verò Theodoricum pari ſorte concluſit in Cœnobio S. Dionyſij.

An. 1121. Gregorius quidam pseudopontifex Romanus, qui Sutrij se continebat, à Sutrinis deditus Calyxto vero Papæ, Cauensi cœnobio includitur, vbi ingloriùs mortem oppetijt.

plexurus esset, incolumis dimittitur. Cuspiniano scriptore. Ad hæc, Michaël 7. Ducas, Imperij. An. 6., propellitur à Nicephoro Botoniate in Cœnobium Studij, nec multò pòst, Metropolites Ephesi lectus, obiit in monasterio Manuëlis. Auctore Zonara. Vice etiam versa, Botoniates, exacto Michaële. 7., Cæsareis titulis emicuit triennio: sed in Cœnobium Peribleptæ extrusus est ab Alexio Comneno, Isaaci filio, quem * Megadomesticum creauerat.

* Maiorem Domus.

Iustæ autem pœnæ titulo, adulteræ coniugi infligitur missio in Monasterium, seu exilium. Iustin. Nouella. 134. Cap. 10. Vnde sumpta Authen. Sed hodie C. de adult. Et Leonis Imp. Nouel. 32.

Præterea Fl. Leontius Imp., cùm Græciæ iura dedisset tribus iam annis, Tiberij Apsimari iussu, Dalmatij Cœnobio includitur. Anastasius item Arthemius Imperio exturbatur à Theodosio Quæstore publico, & in ordinem redactus, presbyter ordinatur: ne de Cæsareis infulis postmodùm cogitaret. Eòque minùs nouum videri debet, Græco Cæsare, Leone, Gregorij. P. capiti insidiante, mulctatos fuisse coniurationis in sacrum caput detectæ reos, Basilium Ducem, Monasticis vinculis & Claustris: Iohannem Chartularium, Iohan. subdiaconum, vltimo supplicio.

Arestum Curiæ die. 22. Iul. 1600, recitatum die. 17. Iul. Hectori Lesneo, appellanti à Iudice criminali Carnutum: qui Mariam Moysiam cōiugem, ab eo separatam bonis & habitatione, multis vulneribus affecerat. Dn. *Deslandes* criminosæ litis relatore.

Quinetiam Curia Parisiensis nudiustertius, reum pœnæ causa damnauit, perenni mansione in Victoriano cœnobio Lutetiæ suburbano: quòd ille vxorem crebrò fœdè vulnerasset. Decreto. 4. Idus Quintiles An. 1600. ad prouocationem ex Carnutensi Prætura. Verùmenimuerò qui Monasticis sacris initiantur ex Christiano Ritu, spontaneo se Voto obstringunt, non aliena vi suscepto: & hoc* ἀσκητικὸν subeunt placando immortali Deo, non autem mortalibus, quos minimè tum, aut leuiusculè offenderint.

* monasticum exercitium veræ Philosophiæ.

Lib. 8. Cap. 1.

Monasticam sanè exercitationem probauit Isidorus *Abba* (Tripart. Hist. Lib. 8.) quùm vndique Cœnobium muniens curaret, ne vllus inde egrederetur, sed queîs opus erat, omnia sibi intus suppeterent. Serapion, ad hæc, decem circiter millium Cœnobitarum Pater, cunctos sic educabat, vt ex proprio sudore compararent sibi necessaria, aliísque Indiæ Gentibus ministrarent. Piamonem quoque presbyterum ferunt, cùm sacrificaret aliquando, vidisse S. Angelum ad Aras stantem, præsentes Monachos descri-

Apud Eginhartum in vita Caroli Magni, An. 818. Imperator coniuratos in eum Episcopos, cum Bernharto rege Synodali decreto depositos iussit Monasterijs mancipari. Bernhartum verò, iudicio Francorum capitali sententia condemnatum, luminibus tantum orbari.

Tassilo Baioariorum Dux, crimine læsæ Majestatis conuictus, vna cum filio, in Monasterium truditur.

D. Hieronymus, vitæ B. Malchi monachi scriptor.

bentem in codice, & delentem absentes. Exin B. Hieronymus in Malcho monacho, Ouis, ait, quæ exit Ouili, statim Lupi morsibus patet. Vt autem Monastici officij partes resecarentur ad viuum, instituta fuit sensim Cœnobiorum lustratio emendatióque censoria, antiquæ Disciplinæ instauratrix: Qualem & Regius Parisiorum Senatus promouit actutùm, obseruarique præcepit *Regulari* Cruciferorū Familiæ. S. Consulto. 10. Kalend. Ianuar. An. 1530. cuius præcipuæ hæ sunt clausulæ. *Regulæ & Statutis conueniens visum fuit, Generalem Ordinis, qui pro tēpore fuerit, vocatis secum Vicario Abbatiæ*

Placitum Curiæ die. 23. Decemb. 1530. de Visitatione & Reformatione Religiosorum Ordinis S. Cru[...]

S. Germani

S. Germani de Pratis, prope Parisius, Priore S. Saluatoris, Meldunensis, Ordinis S. Augustini, & Priore Conuentus Fratrum Prædicatorum Parisius, aut duobus ex illis, quotannis secundùm solitum morem d. Ordinis, præd. Monasterium S. Crucis Parisien. visitare, ac de sibi assistentium consilio & assensu, correctione & reformatione digna quæ videbuntur, corrigere & reformare posse, præstito per illum iuramento, in ingressu præd. Domus, quòd nihil attentabit contra Reformationem vel Statuta illius &c. Vbi verò d. Generalis personaliter d. Monasterium visitare noluerit, aut non potuerit, dabit ex nunc Vicariatum irreuocabilem proprio Religioso sui Ordinis, qui vocatis secum d.d. Vicario & Prioribus, aut duobus ex illis, d. Conuentum personaliter visitabit &c. Et in negligentiam ipsarum, visitabunt d. Vicarius S. Germani, & Priores prædicti, aut duo ex illis, d. Conuentum &c. Prior & Conuentus Monasterij, ex Fratribus eiusdem quatuor eligant, quos, pro more reformatorum Monasteriorum, Discretos vocabunt: quorum consilio & consensu, Prior d. Monasterij omnia illius negotia peragat, in locationibus terrarum ad Conuentum pertinentium, & in quibuscunque earum solitis alienationibus, in processionibus introducendis, & introductis trãsactione finiendis, in pœnis grauioribus delinquẽtibus imponendis, & id genus cæteris. In alienationibus verò rerũ d. Monasterij non solitis, quas necessitas vel vtilitas fieri exposceret, Prior, præd. 4. Discretos, & alios quatuor ex senioribus d. Domus euocabit, quorum consilio & consensu alienandi modum & causas tractabit & concludet &c. Visum est etiam, d. Vicarium triennalem esse debere, quem nihilominùs pro hac vice Generalis constituet, & triennio finito, per Priores Conuentuum in hoc Regno existentium, vnus de Conuentu reformato d. Ordinis eligetur: & electione Generali præsentata, tenebitur Generalis, eidem electo committere vices suas, iurabitque d. Generalis, à d. Vicario potestatem minimè reuocaturum se, nisi propter d. Vicarij corruptos mores, & quòd à reformatione apostataret &c.

eis: Vbi etiam agitur de prouocatione ex abusu facta à Vicariatu dato à Generali, cuidam Bertino *Coppin*, religioso Prioratus *du Verger*, in Andibus, eiusd. Ordinis S. Crucis.

27 QVVM verò antiquitùs è principe Cruciferorum Æde, Leodiensi, peteretur externus Francicorum Cœnobiorum Visitator ac Censor, cautum est illo S.Consulto, indigenæ posteà mandandam hanc Cœnobitæ prouinciam. Hauc secus ac Cælestinorum in Ordine, quos è media Italia in Gallias euocauit Philippus. 4. Francorum Rex, his præpositi sunt, quos *Prouinciales* dicimus, ab Antesignano Cælestinæ Sectæ Italorum, cœnobiarcha Spiritus Almi, Sulmonensis, in sacra Valuensi diœcesi: Donec ex Clementino Rescripto. 8. Kal. Februar. An. 1343. lectus fuit primùm suffragijs, Gallicæ Prouinciæ Præfectus, Francigena, apud Luteciam, in Conuentu Cælestinorum An. 1380. Vt autographo Codice Cœnobij huius lectitatur. Transalpina autem eius Familiæ Templa, quæ Pontificijs tabulis Benedicti. xj. sigillatim referuntur ex Priano die Iduum Martiar. An. 1304., sunt isthæc, Monasterium B. Iohannis in Plano, Luceriniæ diœceseos, Phanum D. Bartholomei de ciuitate B. Mariæ, S. Spiritus de Magella, B. Georgij de Rochamonice, B. Petri Vallisbonæ, D. Petri de Monte plano, Almi Spiritus & Hospitalis cum Ecclesia S. Andrææ de Bucelano, D. Ma-

Prioratus Hoyensis, *de Huy, au pays du Liege*, caput Ordinis Cruciferorum. Ex quo, Visitatores aliorum Prioratuum sumebantur.

Bulla Clementis. 6. P. die. 25 Ianuar. An. 2. Pontific.

Benedicti. xj. Literæ, die. 14. Mart. 1304.

Cælestinorum Italiæ Cœnobiorum numerus.

riæ de Ciuitellis, in ciuitate Thearina: S. Spiritus de Ortona, S. Spiritus de Lauzano: B. Mariæ inter montes, Theatinæ diœcesis: D. Eusebij de Vrbe, S. Mariæ in Piezan., Pennensis diœcesis: S. Saluatoris, de ciuitate Pennensi: B. Mariæ de Collemadio: S. Cesidij de Caporzano: Almi Spiritus de Yseruia: B. Mariæ de Triuento: D. Mariæ de Anglonensi, Treuentinen. diœces.: S. Spiritus iuxta Venafrum: S. Spiritus Alifan.: B. Antonij de Campania, Forenrinen. diœcesis: *Prioratus* S. Antonij: D. Leonardi prope Sculculam, Agnann. diœcesis: B. Iohannis de Aqua sancta: D. Marci de Fucis, Marcisen. diœces.: S. Nicolai de ciuitate: B. Martini de Boyano: S. Iohannis de Rodio, &c. Minùs autem, Italis, exterisuè alijs demirandum, nostrates, patriæ Prouinciæ Cælestinorum, Præsides quęri, non extraneos, vt olim: quùm Gallis etiam inter ipsos Lex scripta sit à Francisco. 1. rege, Mart. Mens. An. 1542. vt intra proprios Senatorij cuiusq; Territorij fines, Diœcesanus quilibet pontifex propontificem constituat, omnibus sua in Regione clericis ius dicturum, non in peregrina, & aliena. Cui Principis Edicto causam præbuisse videtur anterius simile S. C. Lutetianum decimo octauo Kalend. Ianuar. An. 1524. in A[rc]hiepiscopum Burdigalensem: Qui vicarium Præsulem, Pictonicis Ecclesijs imponere damnatus est, intra metas videlicet Senatoriæ Parisiorum Prouinciæ. Sicuti ex Rebuffo didicimus, Praxeos benefic. Tit. Forma Vicariarus, Num. 158. In hoc pariter argumentum nonnulla congessimus, Lib. 2. Sacræ Polit. Foren. Eapropter Heduorum Antistes, qui in Burgundia sedet, Vices suas gerentem instituit apud Boios, & Fanum Petri, intra septa nempe Senatorij Lutetiæ imperij. Ediuersò quoque, Episcopus Lingonum, cuius sacra Ditio porrigitur Senatoriam vsque Burgundionum vrbem, Diuionem, Vicarium huic Iuridicum dedit pridem, Episcopalibus munijs persuncturū. Vnde & *Officialis foraneus, & principalis Officialis Episcopi*, à Clemente. 5. P. nuncupati: Concilio Viennæ ad Rhodanum celebraro, in Cap. 2. De Rescript. Post Innocentium. 4. in Synodo Lugdunensi, Cap. 1. De offic. ordin. Et Cap. Romana De appellat. In. 6. Eadem vtique, aut potiori forsan ratione, qui delecti eranr forensibus Trecarum Conuentibus Iudices summi, decreuēre Octob. Mens. An. 1555., vicatium Magistratum, à Tullensi Leucorum Antistite, in Ducali Ambarrorum Oppido creandum: ne Barrenses Galli peregrinū subire examen Tullensis fori Episcopalis cogerentur. Nûm verò Barrenses ipsi, ex prouocatione à Tullensi episcopo, adi re teneantur superiorémque agnoscere Treuirorum Archipræsulem, Lis pendet iam inde ab An. 1599. in Lutetiana Curia, abusus nomine prouocata aduersùm eos, qui à Tullensi Treuirensem Germaniæ Antistitem appellarant, potiùs quàm Galliæ Senonensem. Nouissimè etiam PATRES PARISIEN. iudicio censuerunt, ab Atrebatum pontifice propontificem seu Vicarium, Francico in Regno

Gallicæ Cælestinorum prouinciæ Magister prouincialis debet esse originarius Galliæ ciuis.

Edictum regium, quod in Henriciano Codice Principalium Sanctionum euoluitur.

Arestum Curiæ die. 15. Decemb. 1524.

Lib. 2. Tit. 4. Art. 26.

Episcopus *d'Austun*, habet Vicarios à *S. Pierre le Moustier.* & *à Molins, en Bourbonnois.*

Sed à Curia iudicatum est die. 24. Apr. An. 1600. *au Roolle de Champagne*, Lingonen. Episcopi Officialem foraneum in loco *de Mussy l'Euesque*, abusiuè institutum fuisse ab eo, intra limites eiusdem Parlamenti Paris. Nanarroto, & Lametho dicentibus.

Magnorum Dierum Trecensium Arestum, a Senatoribus cōmissis à Principe latum An. 1555.

Galli, extra Regnum litigare non compelluntur, siue Ecclesiastica de re, siue profana.

Regno constitui debere, qui ex Sacerdotijs Francicis, Atrebaticæ diœceseos, Episcopalia munia obiret: atque interim à vicino Ambianorum Præsule, illius vices adimpleri. Decreto. 7. Idus Martias An. 1600. ad libellum supplicem Fr. Nicolai Parui, de monastico Primatu B Leodegarij *de Leucheu*, (qui Molismensi cœnobio contribuitur) sito intra fines Attrebatici Episcopatus. Vturfit, nulla est Principis, Dynastæuè profani in sacratos viros animaduersio Iuridica, præterquàm in Clericos coniuges, qui Regijs auspicijs publica Munera gererent. Tales quippe, Clemens. 7. P. Regiæ coërtioni obnoxios, ingenuè professus est. Codicillis An. 1527. Idib. Septemb. Qui, vnà cum Principali diplomate. 4. Kal. Ianuar. An. 1530. regesti sunt in monumenta Curiæ Parisien. duodecimo Kalend. Maias An. 1531. his verbis. *Clemens &c. Tibi Clericos vxoratos, qui aliàs priuilegio clericali gaudere deberent, Officiales tuos, Officia secularia, etiam in Curiis Parlamentorum Regni tui, & aliorum locorum tibi subiectorum, exercentes, delinquentes capi, & examinari, ac iuxta eorum demerita puniri faciendi, dummodò alios Clericos coniugatos priuilegio clericali gaudentes, tuos Officiales non existentes dicto priuilegio clericali gaudere facias, auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam concedimus, nonobstantibus premissis, ac Constitutionibus Apostolicis &c.* Cui Rescripto apositè quadrat Decretalis Epistola Honorij. 3. ad pontificem Ambianorum. Cap. vlt. De vir. & honest. cleric. Post Iustinianeam Nouellam De mandat. Princip. §. festinabis.

Placitum Curiæ die. 9. Mart. 1600. de Prioratu *de Luchen*, *siz. pres Doullens*, Benedictini Ordinis cuius possessionem adprehendendi ex Rom. Signatura mandatum acceperat Episcopus *d'Arras* nouo Prioratus titulari o Gallo, monacho. Dn. *Debore*, relatore.

Apostolicæ literæ die. 13 Sept. 1. 527. & Regiæ patentes, di- 25. Decemb 1530. Publicatæ in Senatu die. 20. Apr 1531.

Clerici secularia Officia tenentes, si in his delinquant, possunt à Rege puniri. Benedict. ad Cap. Raynutius In ver. Et vxorem nomine Adelasiam, Nu 447.

28 COMMVNES denique monastici Præsulis, & Monachi partes sunt, ab Aula, Principúmque Basilica abstinere: Ne qui suis Ecclesiis assiduo obligantur ministerio, ministri fiant Regiæ, & Aulico in Prætorio moras trahant, obtentu ambitiosi in illo Consiliariorum rituli, vel suarum litium priuatarum. Vt Cabilonensi Galliæ Synodo sanctum fuit, (Art. 15.) Meldensi, cap. 57., ac Viennensi œcumenica, §. quia verò Cap. 1. De stat. monach. In Clement. Hoc itidem nomine, Tridentinum Concilium Episcopos taxat nonnullos immemores officij, qui Aulis Principum virorum inseruiant nec leuiter idcirco dehonestent Pontificalis itiri decus. Sessione 25. Cap. 17. Decreti de Reformat. Quin & Antiocheni Conuentus Ecclesiæ Regula. xj. arceantur Episcopi aditu Cæsareæ Aulæ, subiuncto minaci Anathematis simul & Exauctorationis edicto. Quòd si publica necessariáque ratio, vt adiretur Princeps, expósceret, id confieri oportuit Metropolitæ consilio tractatúque habito, ac reliquorum in Prouincia Antistitum: qui proficiscentem insuper Episcopum commendatitiis Literis prosequerêtur. Id quod Aureliensi quoque Synodo. 1. cautum legitur, Cap. 9. Sardicensi necnon Concilio, acerbè perstrinxit Osius Episcopus Antistites sacrorum plerósque, Afros præsertim, qui ad Imperatoria castra accessissent. Can. 7. Pudendum est namque, superni Numinis Sacerdotes primarios, in terreni Principis familia comitatúque nu-

Cabilonense Concilium, tempore Clodouei. 2. regis.

Concilium Antiochenum, Volum. 1. Concil.

Nullus clericorum sine cōmendatitijs Episcopi sui ad Regem accedat.

Sardic. Concil. tempore Iulij. 1. P.

Nazianzen. ad Imperatores Constantinopolitanos, Lex, inquit Christi sacerdotali vos subijcit potestati, atq; istis Tribunalibus subdit. Dedit enim & nobis potestatem, dedit & Principatum.

merari: Qui eos, ceu Patres ac Pastores, venerari debeat, paternóque honore, ac debita ipsis reuerentia colere. Sicuti Gregor. Nazianzenus scripsit Byzantiorum Augustis. Can. suscipitis Distinct. 10. Ea de causa, verè pij Reges prisci non expectarunt sanctorum Patrum, Monachorumque in Regias suas aduentum: sed eorum vel Cellulas petiêre, vel Precibus in Cœlites, se suáque beneuolis Epistolis commendarunt. Vt illustribus sacræ Vetustatis exemplis ostendimus, Lib. 2. Ecclesiast. Polit. Tit. 8. Art. 30. Extant similiter, Conradi. 3. & Friderici. 1. Impp: Epistolæ nonnullæ ad Hildegardim. monialium Præfectam religiosissimam, quæ vita decessit An. 1180. In nostra itidem Gallia, Augustæ memoriæ rex Philippus. 2. conuenit paulò post ea tempora Bernardum, Eremitam, qui in nemore Vicenarum degebat: eiúsque suasu, populares suos quosque, Hebræis debito ære liberauit, saluo quincunce in Fiscum inferendo. Quemadmodùm Rigordus tradit, Philippi pædagogus simul & Historiographus. Ita Karolus. 7. Francorum rex, consilio ministerióque vsus est Cælestini cœnobitæ, Iani Bassandi, in publica Re gerenda: quum Basileam Rauracorum eum transmisit ad Amedeum Ducem Allobrogum, vt Romano se Præsulatu abdicaret, qui Basiliensi Synodo fuisset in Schismate designatus Antistes primæ Sedis Christianorum. Vnde Cælestini tandem monitis impulsus, cessit Amedeus Romanæ Ecclesiæ Pontificatu: Quem multi antea Regum Principúmque summorum Legati mouere nequiêtant, ad tanti Magistratus fasces deponendos. Vt manuscripta Cælestinorum Historia continetur. Porro si Principis rogatu, sacer Præsul immoretur Regiæ aliquantisper, hic illum libere debet hortari, vitia incusare, & acti censura in Regios mores, communi saluti prospicere: non autem profani Aulicíque officij titulo, eidem famulari. Nam Gregorius Turonum Archipræsul, sanctis DEI Sacerdotibus, qui regia Chilperici Franci gratia præualebant, adhibete, infit, ei consilium sanctum, atque sacerdotale, mementote verbi huius Prophetici, Si viderit speculator iniquitatem hominis, & non dixerit, reus erit animæ pereuntis. Ergo nolite silere, sed prædicate, & ponite ante oculos Regis peccata eius: ne fortè ipsi aliquid mali contingat, & vos rei sitis pro anima eiusdem. Sicuti à Gregorio ipso memoratur, Francicæ Hist. Lib. 5. Cap. 18. Tum Aimoyni Lib. 3. de Gestis Francor. Cap. 26. Egregiè verò Lupus, apud Ferrariam Senonum *Abba*, commonuit Karolum. 2. Imperat. & Galliæ regem, hoc modo. *Consilium Domini in æternum manet, acquiescite consilio quod per Prophetam ipse dignatur dare mortalibus: Iacta cogitatum tuum inde, & ipse te enutriet, ac sperantes in Domino misericordia circundabit &c. Me autem noueritis, quotiescunque possum, Dei clementiam intentis precibus implorare, vt concedat vobis prolixam sospitatem, incruentam victoriam, perpetuam pacem, vitiorum odium, possessionem virtutum: sicque vos faciat regnare in Terris, vt Regnum non amittatis in Cælis &c.* Lib. Epist. 33.

De hac B. Hildegarde Abbatissa & prophetissa, Nos suprà Art. 18. De qua etiam Tritemius Abba.

Hic Bassandus, Supprior Conuentus Cælestinorum Parisien. Dein Ambiano in Cõuentu Prior, ob vitæ sanctitatem & doctrinã quinquies electus fuit in Prouincialem Ordinis.

Alia piè monentium Principes exempla sunt Symoneti Camertini Heremitæ, Francisci de Paula Heremitæ, &c. apud Bapt. Fulgosium, Lib. 1. Tit. De Maiestate.

Gregor. Turonensis.

Lupus, Bethlehemitici Cœnobij Abba, in Senonen. diœcesi, interfuit Synodo Suessionensi, an. 843. Imperante Karolo Caluo. Cuius fundationem Monasterij Ferrariensis cernere est nostro Lib. 1. Sacræ Polit. Tit. 4. Art. 12.

Epist.33. & 38. Hæc de nostris quidem: externa nunc perlustremus Regna, quæque optimorum Præsulum in scelestos Reges censo-

In vita S. Mauri Abbatis à Fausto eius condiscipulo scripta An. 583. quo ille mortuus est, Rex Theodoricus, petita ab eo venia, Cœnobium ipsius ingressus est, & illico spreta dignitate Regali, Purpura indutus, omnium fratrum pedibus se prostrauit, & lachrymis totus profusus, vt se suumque filium orationum suarum omnium participem facere dignarentur, humillimè rogauit. Cumque Maurus è pauimento eum eleuare vellet, benedictionem viri sancti postulauit, qua percepta, lætus Andegauis recuersus est.

ria libertas effulserit, obiter exploremus. Stanislaus Cracouiæ, in Sarmatia Episcopus quondam, variè commotus fuit in sæuitiam flagitiáque Boleslai Principis sui. Is enim pietate iuxtà, ac genere conspicuus, prudenter cernebat, iniurias & exempla Regiorum facinorum ad multos pertinere: eòque aditum Regem blandè admonet, semotis arbitris, orat, obsecrárque, vt moribus istis & corruptelis finem statuat: Ne quod graue malum sibi, suisque, ac Regno accersat vniuerso. Peccata per se maxima, longè tamen maiora esse in Principe, quàm in priuato homine: cùm ea pariter, quæ in aliis leuia existant, grauissima in illo, qui cæteris Dignitate præluceat, esse videantur. Quandoquidem ipsa mortalium sese oculis vltrò ingerant, plurimósque secum fœdo exemplo in præcipitium trahant. Quò sublimior Rex sit ac fortunatior, hoc maiori vitæ puritate ac innocentia eum niti, Superûmque beneficentiam agnoscere oportere. Nisi faceret istud, caueret, ne diuina ipsa Nemesi, de suo gradu in imum deturbaretur, neu denique falsas & momentaneas voluptates diris sempiternísque cruciatibus commutaret. Dicta isthæc, Rex iniquiore animo pati, & ira odioque inflammatus, contumeliis incessere pium Antistitem, quærere, quo pacto ipsius auctoritatem eleuaret, orísque libertatem comprimeret. Haud segniùs, Stanislaus, vbi Regem minimè resipiscere animaduertit, tetro eum anathemate perculit: vetat Sacra fieri Vrbe tota, vt ille Populi, qui sacris arcebatur, detestatione ac conuitio ad saniorem mentem reuocaretur. Sicuti Chromerus narrat, Polonie. Rer. lib. 4. Ab eodem relatum est. Sarmatiæ regem Vladislaum immensis largitionibus Ærarium suum exhausisse: quúmque superforent multi, quibus subuento opus esset, Ecclesiastica bona illis dilargiri cœpisse: vt media bruma duntaxat eorum vsufructu sustentarentur. Quæ perniciosi res exempli visa est Proceribus Ecclesiæ. Albertus itaque, Gnesnensis Archiepiscopus, & Sbigneus, Cracouiensis Episcopus properè excurrerunt ad Regem, simul cum primoribus suorum Templorum Sacricolis: quò Regias illas donationes cohiberent. Prima fronte, Archipræsul submissiùs frustra orabat Principem. Ast Sbigneus, præfracti animi & constantiæ vir, in eum inuectus est asperius, profusaque illa alienarum opum munera acerrimè taxauit, ac, ni cœpto absisteret, grauiori se in eum animaduersione vsurum minitatur. Excusanti verò necessitatem Regi, & piam in calamitosos homines commiserationem, adiecit, nihil ea opus misericordia futurum fuisse, nisi ipse tam multis cala-

Stanislaus, cognomento Sciepanouius, Cracouiensis in Polonia Episcopus.

An. 1256. Henricus 3. Angliæ Rex vocauit fratrem Iohannem de Derlintona Religiosũ ad familiare consilium suum, qui de Ordine Prædicatorum existens, literatura pollebat & cõsilio. ex Matthæo Parisio in Angl. Hist.

Ladislaus, seu Lancelotus poloniæ Rex.

mirarem illam intulisset. Neque id vllatenus Sbignei animum emollijt, haud suam vnius, sed publicam Sacerdotum causam agentis. Annal. Polonic. Lib. 20. Ex Britannia item Insula ciere possumus illustre argumentum Pontificiæ liberæ in Principem exhortationis. Nam, vt protritum D. Thomæ, Cantuarien. Præsulis exemplum omittam, Heraclius Solymorum Patriarcha, quùm appulisset in Angliam, cœpit Erricum Regem orare, obtestari, vt pro re Christiana tuenda conscriberet exercitum, ac Latinis in Syria laborantibus suppetias ferret: enixè professus, pij laboris mercedem à cœlesti Numine breui pòst repensum iri, quod bene acta gestáque æternis præmijs remuneraretur. Ad ea verò respondit Henricus, sacræ expeditioni domesticas seditiones, externáque bella admodùm obstare: sed in militum stipendia pecunias pollicetur. Replicat Patriarcha, rei bellicæ molem istam, viris impensiùs egere, quàm nummis, quos abunde multi suppeditabant, proindeque strenuos milites, clarissimúmque Imperatorem postulare: Vt rationibus periclitantis Ecclesiæ Asiaticæ consuleretur. Tùm Erricus, multas causatus occupationes, quo minùs sanctæ Militiæ se accingeret, verborum blanditijs Hierarcham Doûerum vsque deduxit, Gallico littori finitimum Oppidum: vbi ingentibus onerarum pollicitationibus hominem dimittere voluit. Sed Antistes, priusquàm digrederetur, Ingratissimus, air, es Princeps, qui tot acceptis à DEO beneficijs, hanc ipsi neges operam, datísque verbis, illudas: abs quo propterea desertum iri te ne dubites. Et quia illibenter audiri à te hæc video (Rex enim subirascebatur) haud ideo conticescam: quùm mea nil intersit, hîccine à Christiano te impio, an in Syria ab infidelibus occidar Sarracenis. Cui Rex ilico, Si meis, infit, populis vna omnibus lingua foret duntaxar, talia apud me non auderes effari. Verè istud quidem, subdit Antistes, quòd sis charus nemini: Nemo te perperam admissorum commonefacit: quò malè transacta vita, malam quoque mortem obeas. Nec plura fatus, in continentem transmisit Heraclius patriarcha. Scriptore Polydoro, Anglicæ Hist. Lib. 13. Pannoniæ autem Reges prisci, semper comitibus vsi sunt Bellicarum expeditionum Religiosis quibusdam, salutiferi VERBI præconibus: ne quid irrito Numine molirentur Principes ipsi, neuè castrensi Militum lasciuia, irati Superi, Regiorum armorum conatus pessundarent. Hine Pannonica Lex vetus sic cōsignata literis, *Prædicatores duo ex singulis Monasterijs ad castra mittātur* Quinimò Pannonū Rex Ludouicus, ciuili Monachorū opera ac industria, Fœdus pepigit cum Karolo. 4. Imp. & Cazimiro Sarmatarum Rege An. 1363. Nam inter eos feruente Bello, Vrbanus. 4. P. de pace eum ipsis diligenter egit per Legatum suum Iohannem, Franciscanum sodalem. Qui mira demùm arte prudentiáque, inimicos Principes sic conciliauit inuicem pronuba concordia & affinitate

Anglia.

Hierosolymitanus patriarcha.

Aidanus autem Scotiç, & Bru.e.s Pictonum reges, inuicem dimicantes, reprehēsi à D. Columba, eius monitis parēt Lib. 4. Leslæi, De Scotor. reb. gest.

Hungaria.

Ex Tripartito Opere Iuris Consuetudinarij Hungariæ quod Vladislaus rex confirmauit Ao. 1490., collectū antea, & post annotū Centurias aliquot redactum in ordinem à Steph. Vuerbevvczio, & Hieronymo Balbo.

affinitate, vt Karolus Cæſ. Cazimiri Regis neprem Elizabetham ſibi connubio ſociarit. Auctore Chromero, Polonic. Rer. Lib.12.

29 HACTENVS de ſingulis priuarim Cœnobitarum partibus ac functionibus munerum neceſſariis: Quas exinde mútuò agnoſci, rependíque par eſt grato ac beneuolo in illos Summatum Eccleſiæ Terreníque Orbis ſtudio, ac Beneficiis eximiis. Iſthæc autem Beneficia, priori Monaſticorum officiorum Tractarui ſubiungenda duxi ſeorſùm proximo Libro: Vt ſigillatim latiore campo diſcuſſa, deſcriptáque adeo, ocyùs vindicarenrur ab obliuionis iniuria, naufragiiuè ac direptionis veterum Tabularum: quæ piam in Religioſos viros munificenriam tùm Pontificum, rùm Principum teſtantia, in peniriori illorum Cartophylacio recondunrur. Quantùm enim inrerſit publicè, antiqua Monaſticorum Priuilegiorum Diplomata, variis Exemplaribus, Memoriæ commendati poſteritatis, indicat B. Gregorius R. P. Brunichildi Francorum Auguſtæ, de Gallicis quibuſdam Heduorum Monaſteriis, tali ſententia. *Nos pro munitione locorum, de quibus Excellentia veſtra ſcripſit, omnia, ſicut voluit, ſancire ſtuduimus. Sed ne fortaſſe ab eorum locorum Præpoſitis eadem Decreta noſtra tempore quoque ſupprimantur, pro eo quòd eis quadam interdicta eſſe noſcuntur, hæc eadem Conſtitutio Geſtis eſt publicis inſerenda quatenus ſicut in noſtris, ita quoque in Regalibus ſcriniis teneatur.* Regeſti Lib.xj.Cap.8.

EPILOGVS Lib. I.

Præſules ſacri. Principes terreni.

De Eccleſia nemne S. Martini in ſuburbio Auguſtodunenſi, de Monaſterio ancillarū Dei, & Xenodochio in eadem Vrbe.

Explicit Liber primus.

LIBRI. II.

MONASTICARVM RERVM,

Titulo. 1. summatim excussa.

1. *Privilegiis multis digna piorum Monachorum vita & Institutum.*
In primitiua *Christianorum Ecclesia, Monasticæ Casæ passim erectæ.*
Diurnæ, per calculos, Orationes in Deum, ac Preces.

2. *Monastici exercitij vera ac genuina remuneratio, in Cœlis.*
Prælaturæ diœcesanæ, *à Monachis repudiatæ nonnullæ, aliæ dimissæ ac depositæ.*

3. *Summi Pontifices quidam, ex Monastico Ordine assumpti.*
Abbates *plurimi, Normanicæ oræ, Anglicæ, Belgicæ, Aquitanicæ, Episcopi facti.*
In Germania pariter, Italia, Hispania, Græcia Monasticus labor, ac virtus Episcopali munere dignitatéque exornata.
Carmelitæ, & Franciscani, *ad Episcopatus euecti.*

4. *Apostolica Cœnobij cuiusque in vniuersos eius Alumnos Priuilegia.*
Arelatensi Monasterio datum à Vigilio P. priuilegium, confirmatur à Gregorio *Mag. successore.*
Bulla *priuilegiaria, in gratiam* Abbatiæ *S. Medardi, Suessionen.*
Pontificiæ Literæ, exemptionis Fori, aliorúmque priuilegiorum, pro Cœnobio S. Germani de Pratis.
Quatenus Monastica Exemptio, vacatióque Fori ordinarij Ecclesiastici procedat, vel restringatur.

5. *Cluniacensis Ordinis priuilegia Apostolica.*
Abbas *Cluniacensis præest cunctis Conuentibus, Membrísque ab eo dependentibus, tam* mediatis *quàm* immediatis.
Prioratus *Charitatis, insigni dono affectus à Cæsare Constantinopolitano.*

Reformationis

Reformationis Statuta *Religiosorum* S. Martini de campis, *Lutetiæ.*

Decimarum immunitas: pro Cluniacensibus, & Cælestinis Monachis.

6. Prioratus *Ordinis Cluniacen., non sunt fundationis Regiæ, Ducum, aut Comitum: eóque* Oblati *à Rege, alimentis minimè obnoxij.*

Secularisatio Abbatiæ, *eam non liberat à iure Regio imponendi Cœnobiis Veterani militis, qui in ijsdem alatur.*

Præbenda *vna in* Cathedralibus *&* Collegiatis *quibusdam Ecclesiis, adsignata Cluniacensi Monasterio, S. Vincentij, & S. Mauri* de Fossatis,

Redituum dispensatio Cluniacen. Cœnobij, in vsus pios largissima.

Abbatiarum *numerus, &* Prioratuum *Ordinis Cluniacensis, tam fœmineorum, quàm virilium.*

7. *Cistercienſium Priuilegia Pontificia.*

Abbatum *depositionis canonicæ forma.*

Benedictio, Abbati *quatenus ab Episcopo danda.*

8. *Vacante Episcopatu ordinario, noui* Abbates *benedictionem petant à vicinis Episcopis.*

Ad seculare *Forum, Cistercienses, pro Monasticis etiam latifundiis, ne trahantor.*

Libera Abbatum *huius* Ordinis *electio, ex* Romanis Bullis.

Conseruatores priuilegiorum *Apostolicorum, pro variis Ordinibus Monasticis, & Monasteriis.*

9. *Negotiorum Ordinis Cistercien. Procuratores constituendi potestas, penes summum* Abbam, *& Quotuor primos.*

Excommunicandi Cistercienses facultas, Ordinariis Prælatis *locorum adempta.*

A Mendicantium *Ordine, transire non licet ad Cistercienſem.*

Reuocatio Gratiarum expectatiuarum, Commendarum; Reseruationum, *Vnionum, de beneficiis Cistercienſis Ordinis.*

In Commendatarios *Monasteriorum eiusdem* Ordinis.

10. *Decimarum exemptio Cistercienſibus indulta, distinctáque variis Pontif. Rescriptis.*

In spolia *Monachorum eiusmodi decedentium,* Commendatarij Abbates, Prioresue *an succedant.*

Egregiorum Operum Scriptores Cistercienses.

11. Maius-monasterium, *iuxta Turonensem vrbem, Benedictini Ordinis.*

Eiusdem Priuilegia, à Romana Sede concessa.

Noualium Decimæ illi attributa, pro portione antiquarum ab eo possessarum in alienis fundis: Vt immunitas decimarum, in propriis.

Delegatis à Papa non licet, eius Cœnobij, & Prioratuum Monachos excommuni care, vel suspendere.

Prioratuum *numerus, à* Maiori-Monasterio *dependentium.*

Cælestinorum Priuilgeiaria *iura.*

Bullæ *Romana, & Aresta Prisien., de Cælestinorum exemptione à Decimis.*

Nummaria decima, ex Ecclesiasticis bonis, in Principem, quando primitùs imposita.

A quibus Decimis præstandis, initio, Cistercienses, Carthusiani, & Moniales Fontis-Ebrardi exciperentur, eximerentur.

13. Statuta, *& prærogatiuæ Cælestinorum, ex* Bulla *Cælestini 5. eorum Institutoris.*

Pontificia Ordinis *Cælestinorum adprobatio.*

Transmontanis Cœlestinis Conseruatores *priuilegiorum dati.*

Cismontanis irrogata Fiscalium Indictionum omnium Immunitas.

Gregorianum Rescriptum, pro Cælestinis.

14. Charitatiuum subsidium *Clero imponere, ius est* Prælatis, *ex probabili causa.*

Diœcesanorum *potestate exempti Monachi, debeant necne Episcopo* charitatiuum subsidium.

Cisterciensium, de eo, Priuilegium exemptionis speciale.

Pro iure Visitationis *&* Procurationis officij, *moderata vel impensa victus, vel pecuniæ taxatio solùm permissa.*

Beneficiorum vacantium Annatæ.

Annatæ, *& Decimæ, à* Prælatis *ad tempus Franco Regi indultæ.*

15. *Ius funerandi, est* parochiale.

Mortuorum corpora, olim intra Ciuitatem sepeliri prohibita.

Multò minùs in Ecclesiis Vrbanis, & templis humari quondam solita.

Episcopi antiquitùs soli, Reges, aut Sacerdotes primarij, Ecclesiis inhumabantur.

De S. Renato, Andium Præsule, post D. Maurilium, Andegauen. Episcopum.

16. *Bonifacianum, pro Cælestinis, priuilegium.*

Eorumdem Statuta, *ordinariam vitæ Monasticæ Normam spectantia.*

Commenda Abbatiæ *S. Germani de Pratis: Cuius tamen, Conuentus vnicus est* Congregationi Casalis-Benedicti.

17. *S. Trinitatis, seu de Redimendis captiuis, Monachorum priuilegium vetus.*

Infeudatæ *decimæ, quæ ad suam Ecclesiam quoquo modo redeant, Ecclesiastico iure primæuo censentur.*

18. *Vectigalibus publicis immunes sunt Religiosorum res annonariæ.*

Rober. Gaguini vitæ summa, & Monumenta literaria.

19. *Monachi*

19. *Monachi iuuenes, in Academijs, vt sacra Doctrina imbuantur, alendi sumptibus Monasterij sui.*
Vallisscholarium *Ordini, in eam studiorum causam, tributa Priuilegia à summo Pontif.*
Ordo iste à diœcesano *Episcopo, &* Ordinariorum *potestate liber ac solutus est.*
20. *Episcopalium Insignium vsus,* Abbæ *permissus, non protenditur extra suum Monasterium, &* Prioratus *subditos, vel extra Cœnobium similiter exemptum.*
Priuilegium sumendæ per nouum Abbatem *benedictionis à quouis Episcopo.*
S. Ruffi Ordo; sub regula S. Augustini: cuius Caput *Ordinis, est* Abbatia, *in Delphinatibus, propè Valentiam.*
21. Cruciferorum O*rdo, alius in Francia, alius in Italia.*
S. Crucis Monachorum priuilegia Apostolica.
Prioratuum *huius Ordinis quorumdam enumeratio.*
22. *Præmonstratensis Ordinis origo, & Priuilegia.*
Grandimontani O*rdinis institutio.*
Eiusdem Statuta *&* Prioratuum *Series ab eo pendentium.*
23. *Monasticus Fratrum* Hospitalariorum *Ordo S. Antonij Viennens.*
Indulgentiæ, Gratiæque *in hunc* O*rdinem Pontificiæ.*
Statuta *Monasterij S. Antonij Viennensis, &* Præceptoriarum *ab eo dependentium, ac subditarum.*
Regiæ literæ confirmationis Priuilegiorum Ordinis S. Antonij.
24. *S. Iohannis, Hierosolymitani, Militum Ordo religiosus.*
Eximia ipsius Iura ab Pontificio, & Regio Francorum Beneficio.
25. *Militantium Religiosorum Ordo triplex, &* Hospitalariorum *Equitum origo.*
Rhodiæ Insulæ fortuna varia.
Melita Insula, & Melitense Concilium Ecclesiæ.
Templariorum *Ordinis initia, progressus, & euersio.*
Teutonicorum *Militum sacrorum institutio.*
Hispanici Religiosorum Equitum Ordines.
Semiles in Portugallia *creati.*
26. Statuta O*rdinis* S. *Iohannis Hierosolymitani, à Pontificibus Max. comprobata.*
Hospitalariis *Equitibus nefas est, de bonis quæ acquisierint, testamento etiam ad pias causas disponere.*
27. *Monasticis officiis Hospitalitas coniuncta.*
Ecclesiæ priuilegia, pijs Hospitalibus *communicantur.*
Aresta Francica, Hospitalium *regimen Politicum exactè statuentia.*
28. *Reditum annuum à Mauio debitum,* Hospitali *specialiter lega-*

tum, garentire *non tenetur hæres testatoris.*
Secus de Reditu annuo generaliter aut indefinitè legato.
Senatus, de ijs, Decreta.
Regum, in Hospitalia, *liberalitas, de cibariis, & aliis,*
Trecentorum Cæcorum, Parisien., Priuilegia Apostolica.

29. Mendicantium *Ordines monasticos* Prælati *Ecclesiarum grauare prohibentur.*
Immobilium bonorum incapaces Monachi eiusmodi, sed quorum venditorum pretia, in necessarios ipsorum vsus impendi possunt.
E Mendicantium *Ordine, ad alium transeuntes, non habebunt* vocem in Capitulo, *nec Administrationes*, Prioratus, *vel Officia.*
Minores. 27. *annis, non consequuntur* Prælaturas *in certis Ecclesiis.*

30. *Priuilegium* Mendicantium *concionari, confessiones audire, & mortuos in suis Ecclesiis sepelire.*
Fratrum Prædicatorum *Constitutiones à* Papa *adprobatæ, plenáque exemptio à potestate Ordinariorum.*
Magistris, & Prioribus *licitum est, Fratres, à quauis excommunicatione, paucis exceptis casibus, absoluere.*
A regularibus *Magistrorum &* Priorum *præceptis appellatio non admittenda.*

31. *Fratres & Sorores* de Pœnitentia B. Dominici.
Statutorum *Prædicatorij Ordinis Articuli multi.*

32. *Eremitarum Augustinensium approbatio Pontificia.*

33. *In hunc Ordinem, Apostolica multiplex* Indulgentia.
Mantellati, *& præcincti* Zona Augustinensi *paribus, cum Ordine, vtuntur Priuilegijs.*
Augustinensis Ordinis Statuta, *eorúmque Appendices.*

34. *Franciscanorum Ordo, &* Regula.
In Fratres Minores, *Pontificia multiplex gratia.*

35. *B. Claræ Sororibus, Ordinis S. Francisci, concessa à Rom. Præsule, Decimarum exemptio, omniúmque Tributorum.*
Fratres, & Sorores tertij Ordinis S. Francisci.
Fratres de Familia, *de iisque, cum aliis B. Francisci Ordinibus, pacificè statuta à Pontifice Max.*

36. Cappucenorum *institutio, & priuilegia.*
Hierosolymitana Monasteria Fratrum Minorum.
Andegauorum eiusce Ordinis Conuentuum catalogus.

37. Minimorum *Ordo, inter* Mendicantes *connumeratur.*
Priuilegia Fratrum Minorum, *& Prædicatorum*, Minimis *communicata.*
Horum exemptio à Decimis, & Oblationibus *soluendis.*
Vectigalium omnium Immunitas regia, iisdem tributa.

Conuentus

Conuentus etiam Minimorum *quidam, à Gallo Rege fundati.*
Catalogus Conuentuum, huius Ordinis, in Gallia.
38. Carmelitarum *Regula, eique postmodum addita Capita, vel* Statuta *ipsam temperantia.*
Apostolica huius Ordinis Priuilegia.
Prioribus Carmelitanis *licitum, Fratres apostatas & criminosos* incarcerare, *punire.*
39. *Sancti* IVBILÆI *solennitas, ex Carmeliticis* Statutis.
Ordinis Carmelitici Statuta *pleráque.*
Publica Studia Carmelitarum.
De infirmorum Fratrum conscientia, & bonis, sancita ab iisdem.
Fratres Carmelitæ, annis. 40 *minores, de Conuentu in Conuentum quotannis transmutentur, etsi in altero eorum professionem fecerint.*
Sacrorum Operum Scriptores Carmelitani.
40. *Carthusiensis Sectæ commendatio, à seuera Regulæ suæ obseruatione.*
Antiqua Romanæ Sedis in Carthusiam Priuilegia.
Hic Ordo immediatè *subiacet Apostolicæ Sedi, ab Ordinariis exemptus.*
Annatis *quoque, Decimis, aliisque nummorum collationibus exoneratur.*
41. *Eiusdem potestas absoluendi excommunicatos, qui ipsi Ordini se vouent.*
De iure alienandi bona Carthusianæ Ecclesiæ, ex causa, solennibus adhibitis.
42. Statuta *Carthusien. Ordinis, &* Capituli Generalis *eiusdem Decreta.*
Theologici Interpretes, & Scriptores, è Familia Carthusiensi.
Ecclesiarum Carthusien. *in Gallicis prouinciis, Cathalogus.*
43. *De aliis Monasticis Ordinibus quinam tractarint Auctores.*
Apostolica Priuilegia, veris Monachis, non autem discolis *&* irregularibus, *scripta ac proposita.*

MONASTICΩN; LIBRI· II·

TITVLVS. I.

DE APOSTOLICIS COENOBITARVM PRIVILEGIIS.

SANCTA, VERE' MONACHI, studia & opera prouehi iuuatíque decet Priuilegiariis in eum Ordinem muneribus, tum Pontificiis, tum Regiis. Nam Politica ista Monaſticarum rerum Curatione ac tutela, integer etiam ſtatus, neruúſque ſeruatur Diſciplinæ *regularis* ac Cœnobitici vitæ Inſtituti: Quo non præſtantius aliud, futuríſque Regni cœleſtis ſpeculationi aptius, excogitari poteſt. Id quod, Gregorius in Maximum, oſtendit perſpicuè, quùm & Heliam Theſbiten oculis ſubijcit, qui libenter in Carmelo Diuinæ Philoſophiæ

D. Iohannis, 44. Epiſcopi Hieroſolymorum, De inſtitutione primorum monachorum in veteri Lege exortorum, & in noua perſeuerantium, Liber, ad Capraſium monachum, Tomo. 9. Bibliothec. ſacræ.

Vide Hieronym. Platum ex Societate Ieſu, Lib. 2. De Bono ſtatus religioſi, Cap. 20. Religioſum ſtatum ab ipſo Chriſto inſtitutũ fuiſſe, & in ipſis primum Apoſtolicis, & Cap. 21. Religioſum inſtitutum vt viguerit tempore Apoſtolorum.

* Deſerto.

Religioſæ vitæ duplex genus Chriſtus docuit: vnum Anachoreticæ, dum ſolitarius in Deſerto orauit, ieiunauit & tentatus eſt: Alterum Cœnobiticæ, dùm nec ipſe diuitiis ſeculi abũdare voluit, nec Apoſtolos, niſi qui his renunciarent, admiſit, & communi victu cum illis vſus eſt.

vacabat: & Iohannem Baptiſten, in * Eremo, Dominicum præcurſorem: ac IESVM adeò SERVATOREM ipſum, qui vt Actiones multitudini hominúmque frequentiæ, ita Preces quieti locíſque ab humano commercio ſemotis ferè tribuebat. Hoc nimirùm exemplo, præſcripſit CHRISTVS, ac velut lata Lege promulgauit, nobis quietem pariter interdum amplexandam, mortaliúmque ex cœtu ſolitudinem ac ſeceſſum captandum: vt ſine vlla fæce ad DEVM: & à fluxis incertíſque rebus ad meditationem æternæ ſalutis, mentem reuocemus. Exin prima Chriſtianorum ætate, Paulus Telmiſius varias Monachorum Cellas excitauit, multóſque

tósque ad Philosophiam hanc consectandam hortatus, ipse sibi Monasticum domicilium struxit, vbi extrema senecta morte occubuit. Cuiusmodi Monasteria, non Syros tantùm, sed Persas quoque, ac Saracenos plurimos ad Fidem nostram pertraxêre: & Hellenismi cultores, vt hunc Græcæ superstitionis cultum desererent, effecerunt. Inde monasticam Disciplinam Galatæ, Cappadoces, finitimíque ijs populi ad Euxinum pontum, Bithyniam, & Hellespontum excoluerunt, feruentissimo Christianæ * Orthodoxiæ complexu. Vt Nicephorianus sacrorum Annalium Codex attestatur, Lib. xj. Cap. 41. Insigne verò illud in Ægyptia Rhinocururæ vrbis Ecclesia fuit, quòd Clerici, domicilium inibi, mensam, Regulam morum, diætam vnam, cunctáque alia inuicem communia habuêre. Eiusd. Libri Cap. 38. In Palæstina itidem, eo tempore complures enituerunt Christiani philosophi seu Anachoretæ: Syri necnon monachi ad Nisibin Sigaro in monte, alij in Nitria Sceti: tanto piæ Religionis in Superos æstu, vt Moses Æthiops monachus, diurnarum. 50. precationum pensum absolueret. Quo pacto etiam, Paulus quingentorum Ascerarum *Abba*, Orationes in Numen fundebat vsquequáque, & eas, velut Tributum quoddã, ad trecentas numero, quotidie DEO offerebat. Ne autem ab eo numero aberraret, totidem lapillos in sinum deponere cõsueuerat, & ad precationes singulas singulos eijciebat calculos. Quibus ad eum modum consumptis, precationes totidem absolutas esse cõstabat. Sic in Europa dehinc, orandi per calculos formulam primus docuisse traditur Petrus Eremita, Ambianus, An. 1080. Vt Polydorus, secundùm antiquiores, literis prodidit, De rerum Inuentorib, Lib. 5. Cap. 9.

S. P. Cæsarius Arelatensis Episcopus scripsit, de fœlicitate vitæ Monasticæ, ad Monachos Lyrinenses. Tom. 2. Bibliot. patrum

* rectæ veræque fidei.

In Nitria Sceti fuêre Monasteria contigua, haud quinquagenis pauciora. Eorum quædam Monachi communiter, quædam seorsùm incolebant. Niceph. ead. Cap. 38. Lib. xj.

Diurnarum precationum pensum, *Patenostres par compte*. d. Lib. xj. Cap. 36.

2. PRISCIS certè illis seculis, Monastica exercitia scopum vnum spectabant laborúmque fructum, vt Ascetæ duri, spretis Mundi præmiolis, ad beatas Empyræi Regni sedes vocarentur. Quippe Ammonius monachus, quem cœlesti afflatu Clerus Pop. Q. Episcopum legerant, electioni reclamauit: *Praeualentibus autem illis, & inuitum trahentibus*, vt cum Pet. Blesensi loquar, *ipse sibi radicitus sinistram aurem secuit, videntibus cunctis, inquiens, Lex diuina nullum, præcisa aure, Episcopari permittit. Cùmque Timotheus patriarcha consuleret hunc Episcopatu dignum, etiam si nare & auribus truncatus esset, dummodò scientia & virtutibus praemineret, illis rursùs Ammonium capientibus, nolentémque trahentibus dixit ii, linguam meam, propter quam vobis placeo, nisi me citiùs dimittitis, abscindam: Tunc eum dimiserunt.* Haud secus, Iohannes presbyter Antiochenus, patrium Episcopatum, quasi onus detrectauit grauissimum. Publia verò eius mater, lege soluta viri, præfuit religiosarum cœtui Virginum, seséque prorsus Numini deuouit, hymnis & canticis assiduè celebrando. Nicephori Lib. 10. Christianæ Antiquit. Cap. xj. Eodem auctore, Euagrius diœcesanum Pontificatum, sacerdotio se abdicans, reiecit. Cùm

Petri Blesensis Epist. 15. exhortatoria electi in Episcopum Carnutensem.

Antiochenus Episcopatus.

enim à Theophilo Alexandrino ad sacram eam Præfecturam traheretur, vbi artibus excusationum varijs vsus esset, Sacerdotali dignitati nuncium remisit, & profugit. Lib. xj. Cap. 37. Quinimò è Pontificali solio fastigióque, multi se in Cellulas demisêre Cœnobiticas, vt liberiùs rutiúsque DEO verè * τιμωμένῳ inseruirent. Nam Godevvaldus Traiectensium Præsul, Monasticen amplexus fuit, quindecimo anno Episcopatus. Quantùm ex Hadriano Barlando colligimus, in Traiectensium Episcoporum Catalogo. Remaclus, ad hæc, Traiectensis Antistes, missa Hierarchia ista, Religiosam sumpsit cucullam, & in Srabulensi cœnobio conquieuit. Ioh. Tritthemio teste. In Scotia rursùm, B. pater Dysibodius, Episcopali Magistratu abijt An. 664., & cum plerisque in Euangelij diffundendi societatem accitis, traiecit in Germaniam: Vbi, locatis in Fuldensi monasterio sedibus, Christiani stadij curriculum sanctè peregit. Ex illa quoque piorum hominum feraci Insula Caledonia, D. Gallus Præsulatum tenuit sacræ diœceseos, quem Gunzo Princeps Ticoniæ ad Lolmiacum amnem, vbi degebat Gallus, vltrò porrexerat. Ille enim rectam & compendiariam ad DEVM in solitudine esse viam arbitratus, oblato Episcopatu cessit Iohanni, Diacono suo, quem singulari morum integritate præditum cognouerat. Gallus autem ipse, Monasterium apud Heluetios, quod struxerat, piè rexit. Vnde San-Galli oppidum in Heluetica regione appellatum. Vt est apud Hectorem Boethium, & Ioh. Lesleû, in Scoticis Annalibus, Lib. 4. Nostratis pariter Yuonis suo Carnutensis, traditur Hilgotus Suessionum Episcopus, exutis Pótificalibus infulis, Monasticæ vitæ statum arripuisse: vti priuatim Superis quietiùs placidiúsque famularetur. Roganti enim causam, MALO, inquit, HVMILI IN LOCO SALVARI, QVAM IN ALTO PERICLITARI. Sicuti de coætaneo suo scripsit ille Carnutum Antistes, Epist. 37. Nec longè aliter, Gnesnensis Sarmatarum Archiepiscopus, Iaroslaus sacra deposuit Insignia, ac in Lădense cœnobium extremo vitæ actu secessit. Circa Annum. 1370. Chromeri relatu, De Reb. Polonor. Lib. 13. Eadem in Sarmatia Europæa, Vincentius Cracouiæ pontifex abdicauit se Ecclesiastico Magistratu, & in Monastica Andreouiensi Casa postremam vitæ particulam religiosè transegit, velut in tutissimo Innocentiæ portu. Id quod Polonicis Chromeri Annalibus enarratur, Lib. 7. Sed his etiam Præsulibus vetustior Moderanus, Brito, dimisit sacram Rhedonum Præfecturam, & Rhemēsi cœnobio D. Remigij se dedit, addixit. Quemadmodùm à Flodoardo memoratur, Rhemensis Ecclesiæ presbytero simul & Historiographo. Lib. 1. Cap. 18. Paribus vestigijs institisse creduntur Hugo, Turonum, & alter Narbonæ, Archipræsules: qui Monasticam demùm Religionis Togam induerunt. Rei fidem adstruente Petro Cluniacensi *Abba*, illorum æquali. Lib. 5. Epist. 9. ad Innocentium. 2. P., & Epist.

* ter Maximo.

Episcopatus *de Vtrecht*, in finibus Hollandiæ: Quem Vltraiectensem nonnulli vocant.

S. Gallus, Scotus.

S. Gal, en Suisse.

Guesnæ Archipræsul, Primas Polonicæ Ecclesiæ.

Episcopatus *de Rennes, en Bretaigne.*

Epist. 10. ad Narbonensem Archiepiscopum: *qui*, Scriptoris phrasi; *de Martha laboribus, in quibus ad senium vsque iam detritus erat, ad Mariæ otium transire desiderabat.* Eius necnon verbis Petri Venerabilis, refertur alibi, *solitos Clericos diuersorum Ordinum, Canonicos diuersarum professionum, & ipsa adeo Ecclesiæ cacumina, Episcopos nempe, consueuisse, Episcopalem dignitatem pro abiecta Monachorum vilitate commutare, & de summo Ecclesiasticorum honorum, ad humilem se huiusmodi propositi ordinem inclinare &c.* Lib. 4. Epist. xj. ad Matthæum Albanensem episcopum. Haud mirum itaque videtur, quòd Gregor. Nazianzenus antea, vt derelicto Byzantiorum Primatu sacto, priuatus in Eremo DEVM veneraretur tranquilliùs, hac Theodosium Imp. compellarit oratione. Beneficium, quod à te deposco, potentissime Princeps, dare ne graueris. Non pro pecunijs tibi sum supplex, non pretiosa Altarium tegumenta concupisco, non cognatis Dignitates ambio: sed, vt laboribus libeter, obsecro. Ex Nazianzeni vita, à Gregorio presbytero Græcè conscripta. Quin & Populo ipsi Nazianzenus solitudinis amantissimus, Me, ait, huius vitæ Malis offensum, communémque hunc turbinem ac puluerem omni celeritate vitare, salutémque meam in tuto collocare cupientem, nescio quo modo in hoc permolestum insidiosúmque Animarum Forum, specioso Sacerdotij nomine, intulistis. In Orat. De Funere patris. Imo viuus adeo pater filium, quem repugnantem, ægréque cedentem Presbyterum crearat, Præsulem quoque instituere aggressus fuerat: Verùm ab Ecclesia proripuit se clanculùm Gregorius, vt curas mentem humi detorquentes ac deprimentes effugerer: atque in Pontum profectus, cum egregio illo Basilio philosophari decreuit. Hi vitæ Monasticæ Leges pijs hominibus, & à Mûdi societate disiunctis tulêre, Lycurgi legibus pacatiores, Solonis grauiores, Minois æquiores.

Prælatorum multitudo Gregorium, quamuis nolentem, vehementérque recusantem, Archiepiscopali Sedi imposuit.

3. ALIOS porro Cœnobitas, pietatis doctrinæque commendatio, vt subuexit ad Episcopales Cathedras, ita in his vel inuitos vsquequáque continuit, Monastici laboris sui non tam leuandi remunerandíque proposita spe, quàm augendi, vberiore cum fructu, & vtilitate communi. Summi enim Magistratus Ecclesiæ fasces adeptus fuit, ex monachis Syriæ, primus Dionysius, An. 267. (apud Ysidorum iuniorem) Qui scripta Constitutione iussit, Presbyteris Romæ Fana Cœmeteriáque distribui. Platina reste, in Vitis Pontificum Roman.: Abs quo fertur itidem Agatho Siculus, monachus, Apostolico Solio præsedisse, sanctitatis titulo sic celebris, vt quùm obuio elephantiaco homini osculum obtulisset, extempló pristinæ illum sanitati restituerit. An. 680. Sacrorum dehinc Principatum obtinuit Hugolinus, è Cella Camaldulensis Eremi, ac Gregorius. 9. P. est appellatus Decimo tertiò Kal. Apriles An. 1227. Ne istuc posteriores adducam S. R. E. Præsules è Cœnobiticis Fa-

Dionysius, P.

Leprosus, osculó Papæ, sanus incolumisque factus.

Camaldulensis monachus, Papa electus Die. 20. Mart. 1227.

milijs, Pium. 5., Syxtum. 5., & quos sigillatim protuli, Sacræ Politiæ Lib. 2. Prouinciales autem Ecclesiæ Præfecturas gessisse traduntur cucullati passim sacerdores clarissimi, Chronico Sigeberti. Quippe Lanfrancus, post *claustralem* Monasterij Beccensis Neustriæ Primatum, & Cadomensem Cœnobiarchiam, quibus vicissim functus est, adsciscitur ad Cantuariensem, Britanniæ Insulæ, Archiepiscopatum. An. 1051. Milo item, Cœnobij Magister D. Iudoci ex Sodalitio Præmonstratensi, ordinatur Antistes Morinorum: & Aluisus cœnobiarcha, Atrebatum pontifex salutatur. An. 1130. Vvalterus insuper, *Abba* Templi Martini, legitur Episcopus Lauduni Veromanduorum, An. 1149. Vilhelmus posthæc, *Abbas* Radingis, ad pontificale Sacerdotium promouetur Burdigalæ Aquitanorum. An. 1174. Ruandus similiter, Monasterij Cisterciensis alumnus obiit Episcopalia munia apud Venetos Britanniæ citerioris. An. 1177. Balduino autem, Fordensi *Abba*, ex Cistercensium Secta, delatus est Vvigorniensis, Angliæ, Præsulatus: Vti monasticæ Ædis Remigij Præfecto, Carnutensis Episcopatus. An. 1181. Cluniaci dein Archimandrita Theobaldus, Hierarchiam inijt Episcopi Cardinalis Hostiensis: & Pontiniacus *Abba*, Præsulis Atrebatici, An. 1182. Multò quoque antea D. Albinus, qui, Monastica veste, præfuerat Cœnobio Tiuilocensi, apud Armoricos, gessit pontificale Andium Sacerdorium. Auctore Petro de Natalib., & Demochare, in Tract. De diuino Missæ Sacrif. Præterea à Tritthemio spectandus exhibetur Gallis hominibus, Aureliæ pontifex Theodulphus, qui Floriacense ad Ligerim monasticum Collegium priùs sacro imperio administrarat. Nec aliter Freculphus effloruit, Lexouiorum Pastor diœcesanus, ex Benedictino cœnobita. B. Leodegarius, ex monacho, Episcopus Flauiæ Heduorum. Rabanus Maurus, *Abba* Fuldensis, postmodùm Archipræsul Moguntinus, ætate Karoli Mag. Ansegisus itidem, coæuus, *Abba* Lobiensis, Archiepiscopalem rexit Senonum Ecclesiam. Notgerus Eburonum Antistes, post Monasticam S. Galli Præfecturam. Ratbodus, ex Clerico cucullato, Traiectensis Belgarum Episcopus: tum Ratherius, ex monacho Lobiensi, Præsul Veronensis. Ne D. Burghardum subriceam, Anglum, sacerdotem *Regularem*, qui primus Herbipolensi Diœcesi præponitur à Bonifacio Moguntiæ Archiepiscopo, An. 748. At B. Kilianus, Scotus, cœnobita, Munere affectus est Herbipolensis Præsulatus à Conone, Pontif. Maximo. Sanctus verò Pirminius, qui monasterio innutritus fuerat D. Mauri, *Abba*, Meldorum Cathedram pontifex cōscendit. Nicerius æquè propemodùm, ex Cœnobiarcha Lemouicensi, euasit Archiepiscopus Treuirorum, Clothario, rege Gallo. Tum Cæsarius, ex monacho Lyrinensi, creatur Episcopus Arelatensis. Alphanus rursùm, ex Cassinensi Mandra, vocatur ad Salernitanam Hierarchiam. Pari modo, Guitmundus, qui monasticæ Casæ adscriptus erat S. Leufredi, Antistes fit Auersanus.

Lib. 2. Tit. 3. Art. 6.

Abbatiæ *du Bec Hellouyn*, & *de Caen*, in Normania.

Monasterium Dommartinense, alias *de S. Iosse*, prope Hisdinum, in Picardia: Cuius Abba. 1. Milo, fit Episcopus *de Therouane*.

Laon, en Vermandois.

Vennes, en Bretagne.

Cluniacensis Abbas.

Cistercien. Ordinis *de Pontegny* Abbas, Episcopus *d'Arras*. Guarinus etiam, [illegible] tiniacen. Abba, fuit Biturigum Archiepiscopus, An. 1176. Vt eius decessor Abbas Archipræsul Lugdunensis. Ex Sigeberto.

S. Albinus, 10 Episcopus Andegauen.

Abbatia *de S. Benoist le Fleury, sur Loire*, a Leodebodo Abba. fundata. An 6. regni Clodouei 2. Apud Tritthemium.

Episcop. *de Lysieux*.

Ausun.

Lobiensis Episcop. Nurgerus.

Vviritzburgensis Episcopatus in Francia Orientali.

Monasterium, de Cruce *de S. Leufroy*.

ſanus. Petrus Damianus, è cuculla Benedictina, Epiſcopus Hoſtieſis, & S.R.E. Senator purpuratus. Leander, Hiſpalenſis pontifex, ex Cœnobitico vitæ Inſtituto: Quíque Moguntini Archiepiſcopatus habenas moderatus eſt, Bonifacius. I. Benedictinæ Legi deuinctus fuerat cœnobita. Hildouinus certè, ex *Abba* Lobienſi, Epiſcopus deſignatur Laudocienſis, inde Veronenſis, poſtremò Mediolani Inſubrum Archipræſul. Hirsfeldenſis autem Cœnobiarchiæ gradibus, euehitur Haymo ad Epiſcopale ſolium Halberſtatenſis Eccleſiæ Saxonicæ. Adelmus, Occidentalium Saxonũ Epiſcopus, ex *Abbate* Maildubenſi, in Scotia, Benedictinæ Regulæ. Ne altiùs Euſtathium repetam, Sebaſtienſis Armeniæ: aut Epiphanium, Salaminiæ Cypri, Eccleſiæ Præſules, qui antea Monaſticis Legibus obſtricti erant. Vt Nicephorus Calliſtus literis prodidit, ſactorum Annal. Lib. 10. Cap. 16. & Lib. xj. Cap. 39. Porro apud Flodoardum, veteris memoriæ aſſertorem Francici Cleri, Hincmarus traditur Rhemorum Archiepiſcopus, Monaſticum ſumpſiſſe habitum in Æde Dionyſij Areopagitæ, ad Sequanam Pariſiorum. Lib. 3. Rhemenſis Hiſtor. Eccleſiaſt. Cap. 1. Senonum peræquè Hierarchiam ſubijt An. 864. Egil monachus, qui cucullatis Fani Petri Sodalibus, Villam Alſonis, eiúſque appendices benignè erogauit. Si Odoramno monacho fidem habemus, in Chronico manu exarato. Vbi & B. Ebbo celebratur, è Cœnobiarchia D. Petri, Senonen., allectus antea ad Prouinciæ pontificatum, An. 705. poſt auunculi obitum Gerici Archipræſulis. In Bohemia verò, decem continenti ſerie Antiſtites, ex Strahouienſi cœnobio, ſederunt in Cathedra Olomucenſi. Vt refert Ioh. Dubrauius Olomuzẽſis epiſcopus, Bohemicæ Hiſt. lib. 14. Ac Erricus quidem, Galliæ regis Ludouici Iunioris frater, qui in Votiua Ciſtercienſium verba iurauerat, acclamatus eſt Bellouacorum Epiſcopus: ſed hóc, non abſque graui ipſius querimonia apud Petrũ *Abbatem* Cluniacenſem, *ſuper conſilio dato, vt cogeretur electioni de ſe facta à Clero & Populo Beluacen. conſentire.* Sicuti eiuſdem Petri Venerabilis ſententia conſtat, Lib. 6. Epiſt. 3. Atqui rigida & Anachoretica Carthuſia in lucem extulit Lincolnienſem, Angliæ, Præſulem B. Hugonem, & D. Amedeum, Cantuarienſem Antiſtitem: qui varia operum miracula, propitio Numine, ediderunt. Quemadmodùm de illo Molanus refert, ex Catalogo Scriptor. Britannic. Et de iſto, Nicol. Ægidius in Francicis Annalibus. Cæterum apud Gaſparem Bruſchium, (De Germanic. Epiſcopat.) comperitur D. Victerpus, monachus, inde *Abba* Elefancenſis, Auguſtanæ, Germanorum, diœceſi præfuiſſe An. 750. Eandem diœceſin ſacra Poteſtate rexit Neodegarius, *Abba* Vitemburrhani, in Sueuis, cœnobij. An. 860. Exin D. Adalberus, cœnobita priùs Elſangenſis, An. 904. Et Gebbardus, *Abba* Elefancenſis, An. 998. Burchardus interea, ex Hirsfeldenſi cœnobiarchia, peruenit ad Herbipolenſem Epiſcopatum, An.

Haymonis Alberſtatenſis Commentarij extant, in Prophetica omnia Scripta, & Apoſtolica. Ao. 841.

Epiphanius, Conſtantiæ Cypri Epiſcopus.

Hugo Matiſconenſis, è Cœnobio Pontiniacenſi, quod ipſe ædificatat, venit ad Epiſcopatum Antiſſiodorenſis Eccleſiæ. Lib. 1. Cap. 3. Vitæ D. Bernardi.

S. Petri, Senonenſis, Abbatia.

Odramnus, monach. S. Petri Viui, lez Sens.

Ludouicus 7. Francor. rex, Ao. 1145.

Petrus hic Venerabilis memorat, donnum Matthæum, ex Cluniacenſi Monaſterio, Albanenſem Epiſcopum factum. Lib. 3. Epiſt. 2.

S. Hugonis, monachi Charthuſiani, dein Lincolnien. Epiſcopi, Acta ſcripsère Syluester, Geraldus, & Adamus Carthuſianus.

S. Eſme, Chartreux, in Pontiniaca Eccleſiâ tumulatus, & canonizatus An. 1247.

Elefancenſe Monaſterium, ab Hariolfo quondam Lingonum Epiſcopo fundatum.

Vuirtzbourg.

941. Ita B. Gothardus, post monasticam Alrachensis Noricorum, & Hirsfeldensis, Buchonouiæ, Templorum Præfecturam, factatur pontifex Hildesheymensis, An. 1024. Vti Einhardus. 2., Lympurgensis Monasterij Pastor, deligitur Augustæ Nemetum Præsul, An. 1058. Sacram quoque hanc prouinciam sortitus est Arnulphus, Corbejensis Saxonum, dein Laurissensis cœnobij Magister, An. 1123. Nec paucis ordinarim, Monastica in toga, obtigit Episcopalis, Constantiæ Harudum, Dignitas: Vvolfoleoni nempe, An. 820., Notingo, An. 930. San-Gallensibus cœnobitis: Lamberto, monacho Petershusano, An. 1009., Gebhardo. 3. Hirsaugiensis Mandræ clerico cucullato, An. 1081.: Vlrico. 2. monacho apud D. Blasium, in Hercynia: Mangoldo *Abba* Diuitis Augiæ, An. 1384. Huius pariter Cœnobij Dux Otho, cooptatur Antistes Argentinensis. Vangionum similiter Episcopa, Samueli decreta est, Archimandritæ Laurissensi, An. 838. Ac diu pòst, Adelbero, in Sangallensi monachorum Cella degenti. An. 1065. Philippus autem, Barisiensi Cistercensium Casæ Præfectus, designatur pontifex Aystetensis. Friderico dehinc, Cistercensium Conuentuum Primati, Lankhenheymensis, ac Eboracensis, mandatum est pontificale Sacerdotium Archistadianum, An. 1318. Lambertus item, ex *Abbate* Gengenbacensi, Episcopus instituitur Brixiensis, postmodùm Babembergensis. Henricus necnon Spiegelus, ex *Abba* Corbeiæ, Saxonicę, adscitus fuit ad diœcesanam Paderbornensium Hierarchiam, auspice Innocentio. 6. P. An. 1360. Patauiensi verò, Bauariæ, Diœcesi præsedit Manegoldus, *Abba* Cremiphanensis: qui vitam cum morte commutauit. An. 1215. Alios prætereà Benedictini Ordinis monachos velut aceruatim coëgit Arnoldus Vvion, Episcopatu digne perfunctos. Libro neoterico, cui, *Lignum Vitæ*, titulus præfigitur. Atque vt his interim sacros Mendicorum Ordines admisceamus, Franciscani Sodales quidam, Episcopales magistratus gessêre. Vvalterus enim, Brugensis, suffragatione Cleri assumptus est ad Pictauensem Præsulatum: teste D. Antonino, Chronicôn Parte. 2. Vilhelmus, ad hæc, Seraphicæ Familiæ sacerdos, fuit Constantiensis Antistes: cùius, de Fide, errorum Palinodia, quam cecinit, Tomo. 4. intexitur Bibliothecæ Patrum. E Dominicanis porro Fratribus, in medium prodit B. Antoninus, qui Florentinum quidem Pontificatum haud semel renuit: sed quùm nullum elabendi perfugium sibi reliquum cerneret, ad eius Præfecturæ molam, velut ad pistrinum, se trahi passus est. Denique Carmeli montis Eremitas, tum Græcos, tum Latinos, Episcopales litui aliquando decorarunt. In Græcis namque Carmelitarum Sodalitijs, emicuit Petrus Thomas, Pacensis Episcopus, & Constantinopóleos Patriarcha. An. 1344. Sic Latinos inter Carmelitas, Daniel nactus est Verdensem, Germaniæ, Præsulatum, An. 1337. Bruschio auctore, vbi suprà. Imo & Benedictus. 12. P., Iohannis. 22. sororis filius, ex summo Car-

Spirensis, in Germania, Episcopus.

Constantienses, Alemaniæ, Episcopi.

Strasburgensis Præsul.

Vvormaciensis Episcopatus.

S. Borrardus, etiam monachus Labacensis cœnobij, fertur Vvormaciensem Episcopatum tenuisse. Sub annum. 1000. In Epitome Germanic. Episcopat. Bruschij.

Passau, in Bauariæ Ducatu.

Arnoldi Vvionis, Belgæ, Duacensis, Monachi S. Benedicti de Mantua, Opus, Religionis Benedictinæ initia conscribens, ex eáq; Viros illustres.

Galterus de Brugis, Ordinis Minorum.

Guillelmus quidam, Minorita.

Petr. Thomas, Carmelita, Sedis Apostol. Legatus fuit pro sacra expeditione Petri Hierosolymorum Cyprique regis, in Alexandriam Ægypti vrbem, quam cepit.

mo Carmeliticæ Sectæ Theologo, Cistercensium monachorum *Abba*, thronum conscendit supremæ Apostolicæ Ecclesiæ, apud Auenionem, Prouinciæ Narbonensis, An. 1335. Vt Carmelitana Bibliotheca testatum est Fr. Petri Lucij, Belgæ, Bruxellensis.

Benedicti. 12. P. Epitaphium, Hic iacet Benedictus, quem Carmelus protulit, Cassinus aluit, Vaticanus coronauit.

4. SED PRÆTER hæc sacratum Dignitarum fastigia, Monasticæ virtutis meritique symbolum, seu præmium paucorum, tanquam singulorum: Communia iam vniuersis patent Ordinique Monastico Priuilegia ac beneficia, quæ Romani Pontifices sparsim impertière. Nam & Vigilio Arelatensi Præsuli rescripsit Gregorius. I. P., Childebertum Galliæ Regem, qui intra mœnia Arelatensis vrbis Cœnobium condiderat, & dotarat, enixis precibus apud Sanctam Sedem contendisse, *vt ei Monasterio tam in dispositione rerum, quàm in ordinatione Abbatis, quædã priuilegia largiretur. Sciebat quippe Rex, eam Apostolicæ Sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur. Vnde quia effectum Regia voluntas, & res valde desiderata poscebat, à prædecessore Papa Vigilio ad Aurelium, tunc Arelatensem Episcopum scripta transmissa sunt, vbi omnia, quæ amplectendæ voluntatis studium deposcebat, Apostolicæ auctoritatis libenter annisu firmata sunt &c. Quibus lectione percursis, hortamur te*, ait Gregorius, *vt omnia sacerdotali, sicut decet, studio inuiolata conserues, nihilque illi de indebitis, nihil permittas de illicitis irrogari, nec ea, quadam patiaris vsurpatione conuelli. Nam licet ea, quæ semel Apostol. Sedis auctoritate sancita sunt, nil egeant firmitatis, ex abundantia tamen nostra, cuncta quæ pro huius rei quiete à prædecessore nostro statuta sunt, nostra iterum auctoritate in omnibus roboramus, &c.* Regesti Lib. 7. Cap. 115. Quali ex formula, cõtinuam Pontificiorum Diplomatum seriem perspicere est in omnibus penè Cœnobijs, reseruantium ijs vicissim singularia illa Iura, quæ, anteriores Romani Antistites, Monasticæ cuiuis Familiæ erogarint. Speciatim certè ab eodem Gregorio. I. perscribitur Apostolicum Iohannis. 3. priuilegium in Suessionense Monasterium D. Medardi: Cuius nonnulla Priuilegij capita, Monasticis alijs Casis posteri vulgò Pontifices tribuerũt. Verba igitur priuilegiarij istius Rescripti antiquioris sunt præcipua isthæc: *Auctoritate diuina vice B. Petri Apostolorum principis, consensu omnium Roman. Pontificum, & voluntate totius Senatus Romani, suadente nobis viro Apostolico Anserico Suessorum vrbis pontifice, & omnium Galliæ Episcoporum fauente iudicio, decernimus, vt nullus Archiepiscoporum vel Archidiaconorum, Fratres præfatæ Basilicæ, de ordinatione sui Abbatis, vel Ecclesiasticorum graduum assumptione inquietet: sed secundùm prærogatiuam ipsius loci vobis modò recitatam, beati prædecessoris nostri Domini Iohannis Papæ tempore decretam, & Apostolica auctoritate firmatam, ordinationem sui Abbatis ipsi Fratres peragant, & Ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant, consecrationes quoq; Fontium, & Scrutinij mysteria in ipso Monasterio celebrent: Chrismatis quoque ac olei, altaris, calicis, corporalis, à quocunque voluerint pontifice, benedictionem expetant: Ne tantus honor à quoquam Rectore, vllius occasionis causa vel ne-*

Arelatensis Monasterij priuilegium Apostolicum.

Bulle d'Alexandre 4. du 13. d'Aoust l'an 1257 ottroyât plusieurs Priuileges à l'Abbaye de nostre Dame d'Eurõ, en Mayne, Ordre de S. Benoist.

Monasterium seu Abbatia S. Saluatoris Ananiæ, Ordinis S. Benedicti, Mompessulanæ dioceseos.

Apostolicæ Monasticorum Priuilegiorum Confirmationes.

S. Medardi Abbatia apud Suessiones Veromanduorum: Cuius primariam fundationis Chartã exarauimus Libro superiore, Tit. 2. Art. 19.

Monastici huius Ordinis Benedictini Archimonasterium, est in Monte Cassino Italiæ: Quod nempe Iulius. 2. P. Congregationi seu Vnioni S. Iustinæ de Padua incorporauit, ea lege, vt deinceps Congregatio Cassinensis, quæ aliàs S. Iustinæ de Padua dicebatur, vocaretur. An. 1504. Ex Ligni vitæ Lib. 5. Arnoldi Vvionis.

cessitatis, intermittatur, ne vilescat tanta sublimitatis locus S. Mariæ & B. Petri, necnon & protomartyris, & domini Medardi meritis sacratus, quem, Caput Monasteriorum totius Galliæ constituimus, nullius; Ditioni patimur subesse: sed velut hæc Sedes Romana speculationem suã toti Orbi indicit, & nouas consuetudines omnibus mittit, & omnium personarum seruitio caret, ita præfatus locus, remota omni cõsuetudine pessima Regum, Antistitum, Iudicũ, exemplum diuinæ Religionis & honestatis ceteris exhibeat Monasteriis, & super ea plena gaudeat libertate, Cuius Rectores & filij præsentes & successuri, tantùm sub Regum custodia positi, admonitionem S. Petri, & successorum suorũ, huius Sanctæ Rom. Sedis Pontificum auctoritate proclament &c. Ex Gregoriano

Chronici Cassinensis Lib. 1. Cap. 4. voluitur primum omnium Apostolicæ Sedis in Cassinensem Abbatiam priuilegium, à Zacharia Papa, qui Gregorio 1. P. successerat: Nempe vt hoc Monasterium, cum Cellulis omnibus ad se pertinentibus, vbicumque terrarum constructis, ob honorem ac reuerentiam sanctissimi patris Benedicti, ab omnium Episcoporum ditione sit liberum: ita vt nullius iuri subiaceat, nisi tantum Romani Pontif. Item in calce eius Chronici Cassinen. sunt Priuilegia eius Abbatiæ, tam Apostolica quàm Imperialia: *& entre autres* Diualis sacra Iustiniani Imp. De immunitate Cœnobij Cassinensis, *ou toutes les terres, Villages & possessions de ladicte Abbaye sont exprimez.*

Priuilegium S. Gregorij Pont. pro Bonito Abbate Monasterij B. Baptistæ Iohannis siti in Castro Cassini, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Item Priuilegiariæ Bullæ Vrbani 2. Pont. Clementis 4. P. & Benedicti 8. P. in Cassinensem Abbatiam. In calce Chronici Cassinensis.

Cassinensis Abbas, Patriarcha est sacræ Religionis, Dux & Princeps omnium Abbatum atque Religiosorum, Vicecancellarius sacri Imperij per Italiam, Cancellarius regnorum Siciliæ, Hierusalem, atque Pannoniæ, Comes & Rector Campaniæ.

Abbatiæ S. Germani de Pratis priuilegiaria Bulla An. 1107. Cuius copiam mihi fecit doctus simul, & pius F. Iacob. Dubreilius, cœnobita S. Germani. Alia eiusdem Abbatiæ Priuilegia adnotauimus Lib. 1. Sac. Polit. Tit. 7. Art. 14. Et Tit. 8. Art. 14. 27.

Regesto, Libri. 12. Cap. 32. Subsimili hercle Paschalis. 2. P. beneficio adaucta est D. Germani Basilica cœnobirarum, eiusdem Ordinis Benedictini, in suburbijs Lutetiæ. Præclaris hisce Codicillis An. 1107. ad Cœnobiarcham & Conuentum B. Germani. *Paschalis &c. Tibi, tuísque successoribus in perpetuum confirmamus, vt quæcunque libertas, quæcunque dignitas, priuilegio B. Germani, scriptis Childeberti, Clotharij, atque aliorum Regum Francorum vestro Monasterio collata est, quæcunque possessiones concessione Pontificum, liberalitate Principum, vel oblatione Fidelium ad idem Cœnobium pertinere noscuntur: quæcunq; etiam in futurum iustè & canonicè poterint acquiri, vel adipisci, firma tibi tuísque successoribus & illibata permaneant &c. Omnis verò Abbas post ee, qui à congregatione eiusdem Cœnobii, secundùm regulam B. Benedicti electus fuerit à Rom. Pontifice, vel à quo maluerit, Catholico Episcopo consecretur. Præcipimus quoque auctoritate Apostolica, ne quis Episcoporum oleum, chrisma, benedictiones, consecrationes, ordines, vel quæque ex Pontificali ministerio sunt necessaria, eis vel successoribus eorum deneget. Missas itaque, ordinationes, stationes ab omni Episcopo, vel Clero Parisien. Ecclesiæ, in eodem Monasterio præter voluntatem Abbæ, vel Congregationis fieri prohibemus: nec habeant ibi aliquam potestatem imperandi. Sed nec ipsis interdicere, nec excommunicare, nec ad Synodum vocare Abbatem, aut Monachos, Presbyteros, aut Clericos Ecclesiarum ipsius loci facultatem damus &c.* Hinc est, quòd licet Innocentius. 4. P. Lugduni sanxerit in Concilio Cleri, cœnobitas, Episcopali foro vacuos, ei subijci nónunquam in Criminum quæstione, Pactorum, aut Rei quæ controuertatur: Ab regula tamen excepti videantur cucullati sacerdotes Tẽpli Germani. Põtificijs tabulis Alexandri. 4. An. 1259. Verùm ita Fori immunitatem hanc ciuili modo intellige, siquidem Monachus in libero immuníque loco deliquerit, pactusué sit, aut litigiosa res ibidem situm habeat. Alioqui enim sua relinquitur Diœcesano Antistiti iurisdi-

Chrisma à proprijs tantùm Episcopis Presbyteri petere debent, idque ante solennitatem Paschæ. Can. presbyteri. Distinct. 95. ex Concilio Carthaginen. 4 Item Can. Omni tempore Can. presbyteri Can. in sabbato De consecrat. Distinct. 4. Debet autem renouari chrisma quotannis profesto Paschæ. Ex Concil. Lugdunensi, Cant si quis de alio chrismate De consecrat. Distinct. 4.

Innocentij Cap. 1. De Priuil. In. 6. aduersus exemptos Monachos, qui in loco non exempto deliquerint, contraxerintuè, &c.

iurisdictio in Cœnobitas. Cap. Auctoritate De priuileg. Apud Bonifacium. 8.

5. BENEDICTINÆ id genus Sectæ Monachos tractanti occurrunt Cluniacenses, multis olim priuilegijs ornati ab Sede Romana. Quæ Nos quidem eximia Iura in publicum exeruimus sparsim; Ecclesiast. Polit. Lib. 2. & 3. Eiusmodi beneficia piè officioseque agnouit Petrus Venerabilis, Epistolari hoc sermone ad Eugenium 3. P. *Sicut inter vniuersos filios, olim Iacob patriarcha, Ioseph præcipuo ac velut vnico amore dilexit, coluit, fouit: sic fœlicis memoriæ Beati prædecessores vestri, nostram Cluniacen. Ecclesiam, præ cunctis penè sibi subditis, ac commissis Ecclesiis, affectiosiùs dilexerunt, familiariùs coluerunt, teneriùs confouerunt. Quibus quoniam omnipotentis Dei dispositione, in Sedem Apostolicam successistis, oramus, & licet absentes, ipso quoque corpore supplicamus, vt quibus successistis officio, succedatis, si placet, amore, succedatis & beneficio.* Lib. 5. Epist. 27. Quemadmodum autem Ordinis sui princeps habetur Cluniacensis Archimandrita, qui purè, medioue interposito, subditis præest sacra visitatione ac Iurisdictione, Oldradi I.C. Responso. 204. Ita iam olim celebris enituit Monasticus inferior Charitatis Oppidi Cœnobiíque Primarus: cui haud paucas etiam, obnoxias esse Monachorum Cellas, ostendit Cæsarea Alexij Græcorum Augusti in ipsum munificentia, Cluniacensis *Abbæ* elogio commendata, illis omnibus superioris. Huius quippe, ad Ianum, Thracium Cæsarem literis adscripta inuenimus isthæc, *Cluniaco monasterio, omnibus Latinis Regibus & Gentibus notissimo, eique subdito magno & religioso loco, qui Charitas dicitur, Monasterium iuxta ipsam regiam*

Cluny, Qui Ordo cœpit An. 913 Teste Vincentio Belvacen. Lib. 25. Speculi Histor.

Lib. 2. Tit. 1. Art. 8. Tit. 4. Art 18. 19 Et: Lib. 3. Tit. 4. Art. 15. Tit. 4. Art. 6.

Oldradi sententia; Abbas Cluniacensis, est vnum Caput tantùm in Ordine, & competit ei visitare subditos mediatos & immediatos.

Prioratus de la Charite, Ordinis Cluniacen.

La fondation de l'Ordre & Abbaye de Cluny, est de l'an 910. dont la Chartre originale est au Prioré de S. Martin des-Champs.

Berno Cluniaci Abba construxit Balmense seu Belnense cœnobium in superiore Burgundia. Ex Glabri Rodulphi Lib. 3. Cap. 5. Qui multa de suæ Cluniacens. Abbatiæ Cœnobiarchis refert, Qui Glaber fuit primum S. Germani Cœnobii A. tissiodorensis postea Cluniacens. monachus, ad Odonem Abbatem Cluniacens. scripsit Historiarum Libros 4. ab Anno. 1000. qui fuit Roberti Regis 13. ad annum 1045.

Ciuitatem, quod Ciuitot vocatur, dedit, & in perpetuum Abbatis Cluniacensis, & Prioris de Charitate obedientiæ subiecit. Quod nostris aut mortuis, aut recedentibus, aut expulsis, alieni Monachi inuaserunt &c. Lib. 4. Epist. 4. Ad Monasticũ quoq; Charitatis Antistitem Theorardũ missa legitur Petri Venerabilis * parænetica Epistola. 7. Lib. eiusd. Primarijs item accensetur eius Ordinis Conuentuum Fanis Martinianum, Parisiense: quod Henrici. 1. Regis, conditoris filius, successórque Philippus mirè locupletauit, perpetuóque submissum voluit Hugoni, ac posteris Cluniaci Ærariarchis. Luculento diplomate, apud

Petrus Cluniacensis Abbas rogat Constantinopolitanum Imperat. hac Epistola, vt reddendum sibi curet Monasterium, quod ab eius patre datum, alij occupabant.

* admonitoria.

Prioratus S. Martini de campis, apud Lutetiam, à Francis Regibus fundatus. De quo, supra Lib. 1. Tit. 3. Art 6.

La fondation Royale & donation premiere au Prioré de S. Martin Des-Champs, à Paris, est du Roy Henry 1 de l'an 1060. La confirmation du Roy Philippes I. fils dudict Henry, est de l'an 1067 Et entre autres choses y donna l'Abbaye de S. Symphorian, & S Sanson d'Orleans. Et par autre Chartre de l'an 1065. il confirme le don paternel des Eglises de Iasnuelle & de Nonfuelle en Beausse audict S. Martin des-Champs. La quatriesme est de l'an 1078 don faict du dit S Martin à l'Abbaye de Cluny.

Arrest de la Cour du 6 d'Auril 1516. touchant l'Office titulaire Hospitalariatus *audict Prioré S Martin, dont fut pourueu frere Guillaume Seine Religieux de l'Ordre S. Augustin, fut iugé qu'il ne pourroit tenir ledict tiltre s'il ne vouloit obeyr aux Statuts Benedictins de S. Martin, & que le viure est commun, auec les Religieux de S. Martin* sine proprio.

S. Benoist le Fleury sur Loire.

Lib. 2. Tit. vlt. Art. 26.

Bulla, die. 16. Septemb. 1516. Cum Placito Curiæ die. 6. April. Vbi inter alia Reformationis Capita Religiosorum S. Martini, cautum ne monachi aliò transferri ab Abbate possint, nouóque subrogari ab Abba Cluniacen., vel alio, sine consensu Prioris & Conuentus S. Martini: Cui etiam Priori licet, nouitiorum professiones recipere, & Ecclesiast. ornamentis benedictionem imponere. Tamen hoc postea Transactione inter eos compositum est, omologata in Castelleto Paris. die. 3. Aug. 1524.

Benedictinum Floriacense Cœnobium exarato, An. 1079. Quod Martiniano Chartario adseruatur. Monastico huic Conuentui dictas Leges censorias attigimus obiter, in Sacra Politeîa. Quas quidem Leges probare non dubitarunt Leo. 10. P. decimo sexto Kalendas Octobres An. 1516., Lutetianus Senatus, decreto postridie Nonas Apriles subseq. Ac Franciscus demùm Rex, Epistola aperta, Mart. Mens. An. 1530. De Præfectura hac Martiniani Conuentus, visuntur Petri Cluniacensis Literæ familiares, *ad Odonem Priorem, & Fratres S. Martini de Campis*. Lib. 5. Epist. 38. Eundem ipsemet *Prioratum* laudibus vexit, Miraculor. Lib. 2. Cap. 7. in hæc verba. *Est S. Martini Monasterium, summo Cluniacensi Monasterio, in Ordinis, religionis, ac feruoris proposito, pro modo suo sic consimile, & intantùm conforme, vt velut simulachrum ceræ impressum, multis alijs ad Cluniacum pertinentibus Monasterijs, originalis sigilli imaginem familiariùs repræsentet.* Martiniani eiusce Conuentus Præfectum Theobaldum commemorat Yuo Carnutum Præsul, in Epist. 206. Cæterum Innocentius. 4. P. Lugdunensi in Concilio ita sanxit antiquiora Celsissimæ Sedis in hunc Ordinem Priuilegia, vt quæ interim sacri Diœcesum

Apostolica Bulla die. 21 Maij, An. 2. Pontificat.

Præsides aduersus ea moliri essent ausi, omnia in irritum deduxerit. Rescripto. 10. Kalend. Iunias An. 1244. Multò quoque antea Innocentium. 2. P. commonuit Petrus Venerabilis, decumani priuilegij,

Bulla Nicolai. 3. P. pro Cluniacensibus, quòd possint percipere decimas noualium, sicut antiquas habebant.

quod vetustiores Pontifices Ordini irrogarant: *Vt Fratres Cluniacenses non solùm omnium Parochiarum suarum decimas susciperent, sed etiam quas proprijs excolebant sumptibus, retinerent.* Lib. 3. Epist. 33. Ac illud idem Cluniacensium in percipiendis decumis ius eximium adstruit Oldradus. I. C. Bullato Nicolai. 3. Diplomate. In Respon.

Gregorianæ Literæ die. 22. Mart. 1274. Et Cælestini. 5. P. die 27. Septemb. An. 1. Pontificat.

Cælestinus hic, Murrhonensis Eremita, seu professione Anachoreta, Patria Esernienfis, secundo à Sulmone, lo Hernicis, milliario Cœnobium incoluerat, ante Rom. Pontificatum.

109. Decumani verò muneris vacatio exemptióque Monasticis quibusdam Sectis alijs communicatur ab Apostolica Sede. Religiosæ enim Cælestinorum Familiæ compar tributa est Decumarũ immunitas à Gregorio. 10. P. apud Lugdunum Galliarum, Vndecimo Calend. Apriles An. 1274., ac paulò pòst, à Cælestino. 5. Apostolici Solij Antistite, Quinto Kalend. Octobres An. 1294. Vnde Francisco Parisiorum Senatui placuit, factas decimas ex prædiatijs fructibus annuis nullas deberi à Cælestinis Lutetianis: hi

Arestum Curiæ die. 19 Febr. 1600. confirmans Sententiam Præpositi Lutetiani, latam die 15. Octob. An 1588. pro immunitate decimarum ex fundis, quos Cælestini suis manibus aut sumptibus colebant. Victo Priore *de S. Prix*, eique iuncto Abba S. Martini, à quo Prioratus pendebat. Dn. Gilloto, litis relatore in magna Camera.

tametsi, vltronea aliquot annorum pensitatione Decumana, viderentur Priuilegiatio iuri suo renunciasse. Iudicato. 12. Kalend. Martias An. 1600. in Cœnobiarcham D. Martini, Pontisaræ Syluanectensium oppidi, & Vilhelmum *Dompoint*, inferioris Ædis Prædicti monasticæ Primatem: Qui à Sententia Prætoris Parisiensis supremam Curiam appellarant. Sed ne à suscepto Cluniacens. Priuilegiorum argumento secedam longiùs, Cœnobitis hisce, à prisco iam æuo, copia facta est potestásque sacrorum ordinum pro arbitrio sumendorum abs quouis Diœcesano Antistite. Libertatem hanc fulciente Petro Venerabili munificis Roman. Præsulum Codicillis.

dicillis. Lib. 4. Epist. 33. ad Attonem Trecensem Episcopum, qui apud Charitatis oppidi Conuentum monasticum, Ecclesiasticos ordines, in quosdam contulerat. Quòd si vos Pontificiæ in hoc Sodalitium propensionis, benignitatísque capiat admiratio, expédite, rogo, quàm pijs ipsum primordijs, ceu auspicijs cælestibus, Mundo se exercuerit. *Veniat*, antiqui Scriptoris elogio, *Veniat post Magnum Benedictum, & eius discipulum Maurum, summus Ordinis Monastici in Gallijs reparator, præcipuus Regulæ reformator Odo, Odo, inquam, primus Cluniacensis Ordinis pater, qui emortuum iam, & penè vbique sepultum Monastici propositi feruorem resuscitare suo conamine aggressus est. Defecerat suo tempore Sanctus: diminutæ erant veritates à Filijs hominum. In cunctis penè Europæ nostræ finibus, de Monacho, præter tonsuram, & habitum, nihil. Instituit ille Diuino operi, ferè tunc solus, & Cluniaci prima iaciens fundamenta, pòst, huc illúcque Religionis semina, quandiu aduixit, serere non cessauit.* Huius adeo, inclyti Odonis, laudes decantarunt Sigebertus in Chronico, Vincentius, Historici Speculi Lib. 24. Cap. 55. Et B. Antoninus, Summat. Parte. 2.

Petri Cluniacen. Abbæ Epistol. 17. Lib. 6. ad Priores vel Supriores locorum Cluniacensium.

De S. Odone, Cluniacen. Ordinis propagatore.

Parte. 2. Tit. 15. Cap. 16.

Le Prioré de Bellenoue, au bas Poitou, dependant de l'Abbaye de S. Michel en Rey, en l'Isle de Re.
Le Prioré de S. Pasuin, lez le Mans, membre dependant de l'Abbaye de nostre Dame d'Euron.
Le Prioré de Montillers au Bourg, au Bourg dudict Montillers, vers Saumur en Anjou, ledict Prioré conuentuel membre dependant de l'Abbaye de S. Florent lez Saumur.
Le Prioré de S. Sauueur, prez Bray, membre dependant de l'Abbaye de Bonneual, au Pays Chartrain.

6. Exin, Tritthemij *Abbæ* testimonio, Cluniacense cœnobium, nominis celebritate reliquis antecellit, & ab eo cætera Monasticæ normæ disciplinæque typum mutuantur. Idipsum proinde nó tam eximia Principum liberalitate auctum deprehendimus, quàm effusa vndique ac proiecta opum collatione Popularí. Quod & Ludouicus Crassus rex haud obscurè professus fuit, apud Aureliam exaratis Tabulis An. 1119. quùm ait, *Cluniacensis Monasterij Prioratus singulos per Abbates Cluniacenses acquisitos, vel eis datos à priuatis: Et à fundatione ipsius Monasterij Cluniacen. obseruatum, quòd eosdem Abbas committit regendos & custodiendos, sicut rem propriam, cuicúnque voluerit de suis Monachis &c.* Qua lecta in Auditorio Senatus cautione chartáque Regia, immunis pronunciatur vulgari onere educandi Oblati à Principe Magister Conuentus Saluiniaci Boiorum, qui Cluniacēsi Cœnobio superiori respondet. Decreto Senatorio in pomeridianis causarum Actionibus, 4. Kalend. Mart. An. sesquimillesſ. 99. secundùm N. Biragum, monastici Prinatus Saluiniaci Præfectum, qui à Molinensi Bojotum Iuridico summam Curiam prouocarat: contra Anton. Bailliuum, ediuersò, altercantem. Du Marcheo, ptouocantis: Viletio, aduersarij: & Mario, Fisci, patronis. Ætiologia est, quòd *Regularium* huiusmodi sacerdotiorum fundatio nulli accepto feratur Regi, Duci, aut Comiti: Qualem Principes etiam no stri agnouerunt, eóque Sacerdotia isthæc, ab vno Cluniaci Antistite suis liberè conferenda. Regijs Crassi diplomatis An. 1119. Phi-

Tritthem. in Chronico Monasterij Hirsaugiensis.

Patentes Literæ Cassi regis Ludouici. 6.

Parif. Curiæ Arestum die. 26. Febr. An. 1599 pro Dn *de Birague, Preur de Souuigny en Bourbonnois, dependant de Cluny, qu'il n'est tenu à la reception no pension d'vn Oblat audit Prieré.* Iuxta anterius S. Consultum pro Priore S. Lupi de Afferento, *pres Luzarche*, in Diœcesi Parisien Cuius meminimus Lib. 5. Sacræ Polit. Tit. 2. Art. 13.

Ludou. *le Gros*, Galliæ rex.

lippi Valesij, An. 1329. Iani. 2. An. 1360. Mens. Ianuar. Tum Caroli. 6. An. 1397. Cœnobijs autem, quæ Regia fundatio adstringat Oblato à Principe, excipiendo & alendo, nulla præstatur eius oneris vacatio, hoc nomine, quòd illaipsa, è *Regulari*, in *secularem* dehinc habitum statúmque conuersa sint, assentiente Rege. Talis enim status mutatio translatióque, intelligitur fieri cum sua causa, onere, & conditione. Papiniani leg. Legatum sub conditione ff. De adimen. & transfer. legat. Nec, priuatorum actibus purè adiecto Principis assensu, creditur is augusta Regaliorum iura à se abdicasse. Ex sententia Leg. Obligatione generali. ff. De pignor. Eorúmque argumento, quæ toties inculcauimus Libris REI DOMINICÆ Francici Sceptri. Quocirca Senatus, iudicio decreuit, Regiam veterem prærogatiuam offerendi Cœnobio Orilliacensi, Aruerniæ, Veterani militis enutriendi, haud ideo conuulsam esse ac sublatam, quòd Cœnobium interim, annuente Principe, versum sit in seculi Collegium ecclesiasticum. Aresto Parisiensi. xj. Kalend. Februar. An. 1600. pro Claudio Verogneto, aduersus Sacros Sodales phani Giraldi apud Orilliacum Aruerniæ oppidum, qui appellantium partibus fungebantur. Dn. Barillone, Conscripto Curiæ, litem exponente in Senatoria prima Inquisitionum Decuria. SINGVLARI rursus in Cluniacensem Familiam beneficio, addictum ipsi legimus olim Præbendum Templi maioris Diœcesum plurimarum. In Trecensi purà Æde sacratissima, in Carnutensi, Aurelianensi, Pontiuensi Ambianorum. Vt posteris testatum reliquit Petrus Venerabilis, Lib. 3. Epist. 2. Et Lib. 5. Epist. 7. Vincentiano itidem Cenomanorum Monasterio erogauit Geruasius, 30. Episcopus

Lib. 3. De domanio Franciæ. Tit. 10. Art. 1. & 2.

Placitum Curiæ die. 22. Ianuar. An. 1600. confirmans Iudicium Seneschalia *du Haut Pays d'Auuergne*, à quo prouocarant Canonici Ecclesiæ collegiatæ *de S. Gerauld d'Orillac*: Cuius Ecclesiæ olim Regularis Secularizationem recensuimus Lib. 2. Sac. Polit. Tit. 3. Art. 8 Monasticæ verò ipsius fundationem primæuam ab S. Giraldo deducit Fragmentum Histor. Francor., sumptum ex antiqua Membrana Floriacen. Cœnobij.

Priorez dependans de l'Abbaye de S. Vincent lez le Mans. Noyan sur Sarthe, Villemin, S. Martial, Souday, S. Kalès de Guereteau, Tresson Connerray, Saree, Mesieres, Maruille, Auenes, la Lande, Patry en Normandie.

Præbendum suæ Cathedralis Basilicæ. *Ita, vt tantumdem Monachi recipiant, quantum quilibet ex ipsius Ecclesiæ assiduis* Canonicis: *pro eo quòd in cœnobio S. Vincentij, Episcopalis, & Canonialis habeatur Sepultura.* Ex Codice idiographo fundationum Ædis Vincentianæ. Pari modo, Fossatenses D. Mauri cœnobitæ frui debent Præbendo sanctioris Delubri Parisiorum, ab insigni Æneæ Episcopi in eos liberalitate, his consignata literis. *Ego Æneas &c. Notum facio &c. quòd Anno.* 868. *iussu serenissimi Karoli regis, ad Fossatensem (ob recipiendum corpus B. Leuitæ Mauri) accedens Abbatiam, dum à proprijs sacram præfati Sancti deposui humeris super B. B. Apostolorum altare glebam, Concessi eidem Ecclesiæ, annuentibus cunctis Archidiaconis & Clericis nostris, qui vnà mecum illic aderant, in Sede nostri Episcopatus, in Ecclesia videlicet B. Dei genitricis Mariæ perpetuò Præbendam integram: Ita, vt ab hac hora, vsque in nouissimam huius seculi horam, omnes Abbates eam liberè, & sine inquietudine, aut aliquo seruitio habeant, & securè possideant &c.* Lutetiano insuper Fani

Præbendæ in Ecclesijs Cathedralibus, & in Pontiuensi, pro Cluniacen. monachis.

Abbatiæ S. Vincentij data Præbenda à Cenomano Præsule in Ecclesia S. Iuliani. Ex Lib. 1. Fundationum B. Vincentij, Charta 54. Fol. 31.

S. Maur des Fossez, quem Maurum Aimoinus refert in vita Childeberti filij Clodouei. 1. regis, è Cassino monte in Gallias missum à D. Benedicto, venisse ad preces Cenomani Pop vt pijs Regulis a Benedicto traditis informaretur. Hist. Lib. 2. Cap. 22.

Fani Victoris Cœnobio dedit Stephanus Episcopus Præbendum in pontificali Diuæ Mariæ templo. Cuius idcirco sacris Templi vacare oportet Cœnobiarchæ Vicarium sacerdotem, vt diurnas Præbendi sportulas percipiat, maiores autem eiusce reditus, Magister Cœnobij. Quod ita definitum ab Episcopali Collegio canonicorũ, liquet vetusto Ecclesiæ Instrumento An. 1145. Illi præterea Monasterio Cælestinus. 3. P. adsignauit Præbendi fructum annalem Canonicorum B. Mariæ, vita decedentium. Bullatis codicillis. 13. Kal. Iunias An. 1191. iuxta anteriores, Clementis. 3. nomine expeditos. Verùm, vt Cluniacenses repetam, peculiari æquitatis ratione, opus fuit quondam Cluniacensi Mandræ monasticæ temporarijs Ecclesiarum prouentibus eiusmodi, quùm Petri Venerabilis dicto, *Famosum hoc Monasterium à primo fundationis suæ lapide, ab omnibus soleret colligere, quod posset vniuersis effundere. Factum est enim à sui principio non solum externorum Hospitium, non tantùm confugientium Asylum, sed vt sic loquar, publicum Reipubl. Christianæ Ærarium. Ea de causa, nec sua ei, nec aliena sufficiunt: quià longè maior est quantitas rogatorum, quàm liberalitas largitorum. &c.*

Quænam Cœnobia Præbendas obtineant in Ecclesijs Canonicorum secularium. Vide Lib. 1. Sacræ Pol. Tit. 8 Art. 5. Et Lib. 3. Tit. 3. Art. 17.

Cõclusio Capitularis.

Bulla, die. 10. Maij. An. 1191 explicata per Transactionem Capituli B. Mariæ cum Abba S. Victoris die. 3. Decemb An. 1501. *que ledit Abbé aura le gros du dernier Chanoine decede, & non celuy de so successeur*, Quod a Capitulo adprobatũ est denuo, die. 3. Febr. An. 1596.

Fondation du Prioré de Duyzy (de Oysiaco) *diocese de Meaux pres la Ferté au col, fondé* à Simone de Oysiaco, & Ada vxore *l'an.* 1170 Quem locum siue cellam monasticam suis expensis constructum donarunt Monasterio Redoliensi. i *au Priore de Rueil, membre dependant de Cluny. Ledict Prioré de Duyzy dedié à nostre Dame, S. Pierre, & S. Paul.*

Lib. Lib. 5. Epist. 34. ad Rogerium Siciliæ regem. Nec desunt tamen Cluniacensi inferiores Cœnobiarchiæ, seu *Abbatiarum* tituli, nedum *Prioratuum*: vt à multis temerè creditum est. Nam, præter supremum Cluniaci Archimandritam, numerantur in Catalogo Ordinis, *Abbates.* 14., Moysiacensis, & Thierni; apud Aruernos: Figiacensis, Lozacensis, Balmensis, Belliloci in Argonia: de Pasleto, in Anglia: de Cosraquuell., in Scotia: Paterniaci, Amillani, Campirotundi, Monasterij noui, Varinensis, in Germania: & D. Benedicti, ad Eridanum Italiæ amnem. In hoc quoque Ordine habitus est olim Vizeliacensis *Abba*, *seculari* postmodum Toga insignitus à Sede Romana: vt superiùs à Nobis adnotatum est. CVIUS GARDAM ABBATIS ET CONVENTVS DE VIZELIACO, CONTRA COMITEM NIVERNENSEM, iudicio constabiliit Regia Franciæ Curia PARLAMENTARIS An. 1307. Hos verò maiorum nominum ac tituli Æteriarchas Cluniacenses, sequuntur Præfecti Monasticorum quinque Conuentuum celebriorum: in quibus, secundum, à Primate Charitatis oppidi Cœnobiique, locum obtinuit Sacerdos Fani Pancratij in Britannia Insula, vel innuente quidem Gregorio. 9. P., in Cap. 51. De elect. Tertius deinde occurrit, Martiniani Conuentus Primas, Lutetiæ: tum Antistes Saluiniaci templi, apud Borbonios: & Præfectus Selceniarum, in Aruernia. Inde gradatim prodeunt *Triplices Conuentuales*, quos vocant. *Prior* nempe Marcigniaci, Pr. de Gignia-

Manuscripto Libro Dn. Prioris de Riuo, continetur Series ista Abbatum, Priorum, Officiariorum Religiosorum Cluniacensiũ &c.

Abbatia *de Vezel-y, en l'Auxerrois*, nunc secularisata.

Parlamenti Arestum verus An 1307. de Gardia regia Abbatiæ.

Priores. 5. maiores vt. puta Prios de Charitate Prior S. Pancratij in Anglia. Prios S. Martini de câpis, Prios *de Souuigny*, & Prior *de Soucilange*.

Ex secundi illius Prioris otonut peculio 40. milliũ Aogelatorũ struxit Abbas Cluniacẽsis Ambosius. *l'Hostel de Clugny à Paris* Circa Annum. 1490.

co, Pr. de Cariloco, Pr. S. Saturnini de portu, Pr. B. Mariæ de Nazarero, in Hiſpaniis. Pr. D. Petri, Abbatiſuillæ: Pr. S. Lupi de Aſſento, Pr. B. Arnulphi de Criſpeio, Pr. Valenc, vnitus: Pr. de Volra, Pr. Romani monaſterij, Pr. S. Orientij, Pr. B. Mariæ de aurata, Decanus de Guya, Pr. de Longoponte, Pr. de Vallibus ſupra Poligniacum, Pr. de Riuis, Pr. S. Iacobi de Ponrida, in Italia: Pr. de Lathona, in Anglia: Pr. Montiſacuti, in eadem Inſula: Pr. de Longauilla, Pr. de Rodolio, Pr. de Gornayo: Et poſteriores hi. 4. in Anglicis oris, Pr. S. Milburgis, Pr. de Arantona, Pr. de Monteſracte, Pr. de Catelereo. His ſenſim accedunt *Duplices Conuentuales*, Pr. Nantuaci, Pr. S. Marcelli, Cabilonen.: Pr. de Coinciaco, Pr. de Barbiſilio, Pr. S. Albani Baſilienſis, Pr. de Alezaco: Decanus de Paredo, Menſæ Cluniacenſis *Abbæ* connexus: Decanus de Vergeyo, Decanus de Lehuno in ſanguine terſo, Decanus de Carnaco. In medium dehinc promuntur Conuentuum Magiſtri, qui ex duodenis cœnobitis conſtantur. Hanc claſſem occupant *Prior* de Amberto, Pr. de Nogento rotrodi, Pr. S. Margaretæ de Helyncuria, Pr. S. Stephani, Niuernen.: Pr. S. Riueriani, Pr. de Prato. Pr. de Nanrholio Banduini, Pr. Montis Deſiderij, Pr. Aræ grandis, Pr. de Rampone, Pr. S. Marcelli Dienſis, Pr. Ganagobiæ, Pr. Iallifoco, Aueniomen. Collegio adunatus: Pr. de Tornaco, Pr. de Contamina, Pr. de Domena, Pr. S. Eutropij, Xantonenſis: Pr. Inſulæ Aquenſis. Octonis autem Religioſis modò conſtant ſinguli iſti Conuentus, cum monaſtico ſuo Primate, de Medicino, S. Margaretæ, in Campania: B. Marcelli de Sanzero, de Sezana, D. Mariæ Senonen., ſub Charitate: B. Nicolai, Syluanecten.: de Căpis, de Ancra, ſub B. Martino de Luperciaco Burgo, apud Niueodunum ad Ligerim: & Decanatus de Roncenaco. Iſtorum autem quilibet Conuentuum, ſupremo obnoxius fertur, annua nummorum penſitatione. Ex inſigni Decreto Prætoriani Conſilij poſtridie Idus Decemb. An. 1598. ſecundùm Fatr. Claudium Guiſium, Cluniaci Archimandritam: aduerſus Franciſc. Arnulphum *de la Borie*, *Priorem* Luperciaci Burgi.

Triplices, & Duplices Conuẽtuales Priores: poſt quos. veniunt. 4. Socij in ordine, & Subcamerarius Poſtea veniunt Priores conuẽtuales. 12. vel 8. Religioſorum. Veniũt deinde Obedientiarij Monaſterij Cluniacẽ.

Priores conuentuales ſimplices. 12. Religioſorum.

S. Dionyſij de Nogẽto rotrodi Prioratus (de quo, Petr. Venerabil., in Epiſt. 40. Lib. 5.) à Gaufrido Vice comite Caſtrodunẽſi fundatur eſt. An. 1. Regni Henrici 1., bonis auctus a Rotroco, nepote, Pertici Comite, An. 1190 & Bullatis Alexandri. 3. priuilegijs, 15. Cal. Ianuar An. 1160. Tũ Agi naldi Carnuten Epiſcopi An. 1180. & 1193. die. 24 Iulij.

Prioratus ſinguli conuentuales, octo Monachorum.

Lurcy le bourg, en Niuernois.

Placitum Magni Conſilij Regis, die. 14. Decemb An. 1598. de annua pẽſione, 40. librarum Turonen. à Priore debita ſuo Abbati.

FOEMINEA porro eiuſce Ordinis Collegia ſunt perpauca, quorum præfectæ ſingulorum, nudam adminiſtrationem ſubibant antiquitùs, præfecturæ verò titulos gerebant Religioſi, quidam viri, Cluniacenſis ipſius Sectæ. Aſt Iacob. Amboſius, Cluniaci cœnobiarcha, Lege ſanxit, in maioribus Comitiis ſuis. 17. Kalend. Iunias An. 1501., muliebrium Cœnobiorum Antiſtitas, vt re, ſic nomine, *Priores* extituras, ſplendidóque eas *Priorum* vocabulo honeſtari decreuit. Quam Alexander. 6. P. Conſtitutionem probauit Sexto Idus Auguſti ſeq. Eadem cautum erat, Moniales tres à Virgineo quóque Conuentu Magiſtra deſtituto nuncupandas Ordinis principi *Abbæ*: quarum vnam is præfectam ſeligeret, cooptaret. Haud ſecus ac, fœminei Ordinis Fontis-Ebrardi, Conuentus. 52. inferiores, exhibere ſolent tres ſuffragiis lectas ſuperiori Antiſtitæ: quarum

Statutũ Ordinis Cluniacen. in Capitulo generali, die 16. Maij An. 1507. omologatũ à Sede Apoſtolica, die 8. Auguſti Eod. An.

Religioſæ *de Fronteuault*: De quibus honorifica fit commemoratio, Petri Venerabilis Epiſt. 17. Lib. 3.

quarum hæc vnam, vacuo Sodalitij sui Magisterio, condecoret. Iuxta ea, quæ de sacrarum electionum formulis accuratè seruandis præscripsit Innocentius. 3. P. in Laterana Synodo, Cap. Quia propter Vers. Nisi autem De elect. Verumtamen Prætorianus Senatus, abhinc sexennium, muliebrem Primatum monasticæ Ædis Sepulchri *d'Auoynes* addixit sanctimoniali Ianæ *de Vichy*, à Sororibus delectæ soli oblatæque Claudio Guisio Cluniaci Archimandritæ: Victa Iana *Damanzay*, quam Guisius *Abba*, Virginei sui Conuentus Magistram designarat. Iudicato postridie Nonas Septembres An. 1594. quod litigatoribus propalam recitatum fuit duodecimo Kalend. Sextiles An. 1595. Tales vtique *Prioratus* fœminei, Cluniacensis Familiæ, nominantur isti, Marcigniacus, Matisconis: Victorianus, Eburonum: Sallesius, Lugdunensium: Croperius, & S. Sepulchri, Aruernorum. De primo autem illo Marciniaco, Petrus Venerabilis expressim, Lib. 3. Epist. 17.

Arestum Magni Consilij regij die. 6. Septemb. 1564. litigantibus prolatum die. 18. Iul. 1595.

Prioratibus Monacharum *de Marcigny les Nonnains, en Masconnois S. Victor, en Liege: Salles, en Lyonnois Croupieres, & S. Sepulchre d'Auoynes en Auuergne.*

7 Eivsdem, cum Cluniacensi, Regulæ Benedictinæ, Ordinem subnecto Cisterciensem: cuius summo Ordinis Præsuli submisse parendum: notat perspicuè D. Bernardus, Epist. 6. in Arnoldum, *Abbam* Morimundensem. Ac Monastica quidem hæc Secta, multorum præconiis celebrata est, ideóque Priuilegiariis muneribus Apostolici Solij vberrimè cumulata. Nam præter ea, quæ huius honori Familiæ tribuit Petrus blesensis, Epist. 4. ad quendam Cistercienlis Conuentus Præfectum, Cluniacenses etiam, sacra largitate, Cistercij initia progressúsque illustres adiuuerunt. Dedi, inſit Petrus Cluniacēsis, *Cisterciensibus Fratribus, quibusdā in locis Decimas. Sed tanta iam est per Dei gratiam ipsorum, & aliorum Religiosorum vbique Terrarum in circuitu nostro numerositas vt si omnibus Decimas indulserimus, iā Decimam fere numeri nostri partem perdamus* &c. Lib. 3. Epist. 33. ad Innocentium. 2. Christianæ Ecclesiæ Antesignanum. Vnde & Cisterciensis Pietatis merito dicatū est iam olim Metricum elogium istud.

Cisteaux, cuius Ordinis Priuilegia multa volue Lib. 2. Sact. polit. Tit. 3 Art. 5 6. Tit. 5. Art 4. Tit 7. Art. 14. Lib. 1 Tit. 2. Art. 8.

Feminin Prioré de Salles, en Beaujolois Ordre de Cluny.

Le Prioré de Grād, chāp. Ordre de Cluny, diocese de Meaux.

Le Prioré de S. Martin de Chastenay, membre dependant du Prioré de Souuigny, en Bourbonnois

Le Prioré de la Cochere membre dependant du Prioré de S. Barbe en Auge, en Normandie.

Vt Sydus nitidum, vester præfulgidus Ordo
Iam penitus toto clarus in Orbe micat.
Sanctus, & exemptus, primáque ab origine liber:
Nullus in hunc quicquam iuris habere solet.

De Cisterciensi Ordine, Petrarcha, ad Sagramorum Equitem & monachū scripta Epistola, ait. O Cisterciū, sacra Domus! &c.

Nouum enim Cisterciense Sodalitium amplexatus fuit vltrò Paschalis 2. Pontifex decimo quarto Kalend. Maias An. 1100., hac Codicillari clausula. *Paschalis &c. Venerabili filio Alberico noui Monasterij Abbati, quod in Cabilonensi parochia situm est, eiusque successoribus &c. Quòd locus Cistercii ab omni mortalium molestia tutus & liber maneat, & controuersia pacificatio inter Cistercienses, & Molismenses.* Interiectis deinde aliquot annis, Calyxtus. 2. P. sanxit primæuas Cisterciensis *Abbæ*, Cœtúsque sui monastici Constitutiones, vulgò tùm dictam *Chartam Charitatis, Consuetudines, & Statuta Ordinis.* Bullaro diplomate. 10. Ianuar. An. 1119. postmodùm Eugenius, 3. P., qui Cisterciensi Familiæ adscriptus fuerat, cuncta eius Instituta Legésque mona-

Romana Bulla die. 18. April. An. 1100.

Antiquiora Cisterciensium instituta.

Literę Pontificię, die. 23. Decemb An. 1119.

Eugenii 3. Bulla Die 1. Aug. 15 An. 8 Pontificat. E. Anastasij. 4 P. die. 9. Decemb. An. 1. Pontific.

sticas comprobauit. Kalendis Sextilibus An. 1152. Queîs, Anastasius. 4. successor, velut cumulo, adiecit. 5. Idus Decemb. An. 1153. *Vt propter communia Interdicta terrarum, nulla Ecclesiarum Cistercienſium à Diuinis compellatur obsequiis abstinere. Interdicimus item, ne aliqua omnino persona Fratres Ordinis vestri audeat ad secularia iudicia prouocare, sed sub Ecclesiastici Iudicis examine experiundi habeat facultatem.* Secundùm quæ, Alexander. 3. P., collato symbolo, addidit hoc Cistercienſium Priuilegiis. *Electus, ne vlli Archiepiscoporum, vel Episcoporum, emancipatus, vel quasi absolutus, tradatur: sed nec post factam Archiepiscopo, vel Episcopo suo professionem, occasione eius Ordinis sui Constitutiones transgrediatur. Item quòd quilibet Abbas Ordinis, potest absoluere Fratres sui Monasterij, & eos, qui ad Ordinem accedunt, à vinculo excommunicationis per appositionem ignis, pro violenta manuum iniectione in Clericum, vel aliam Religiosam personam, & pro communicatione cum excommunicatis, mediante pœnitentia salutari.* Rursùs, vt peculiare Cistercij ius aliud calleamus, præmittendum, nemini fas esse, monasticam Præfecturam, *Abbati*, indicta causa, abrogare, vel auctore quidem superiori Antistite. Quemadmodùm in Corbienses Ambianorum monachos decretum fuit, Rhemensi in Synodo peracta An. 892. Quam refert Flodoardus in sacra Rhemorum Historia, lib. 4. Cap. 7. Vice etiam versa, maioribus Diœcesum Præfectis interdictum est monasticos Præsules, inconsulto eorum Conuentu, sacro Munere abdicare: Nisi & aliis simul in consilium adhibitis, Episcopalis territorij, Cœnobiarchis.

Innocentij. 8 P. Bulla die 10. Aug. 1487. Quòd omnes lites pēdētes tàm Rom. Curia quàm extà aliis Iudicibus, etiam per appellationē, inter personas Ordinis Cistercien. euocantur inde, & remittuntur ad Abbam Cisterciensem, & ad Patres Abbates vel ad generale Capitulū, vt summatim iudicētur omni appellatione postposita, præterquàm in casu denegatæ Iustitiæ, vel illati grauaminis cōtra Statuta Ordinis.

Abbatia de Corbie Ambianæ diœceseos, Benedictini Ordinis.

Turonicum 2. Concilium, extra tempora Pelagij. 1. P. Ex Tomo 2 Consil.

Lateranen. Synodus Volum. 3. Concil.

Vt Turonica. 2. Synodo definitum voluitur, ac denuò statutum ab Alexandro. 3. P. in Lateranensi Ecclesiæ Concilio, parte vlt. ad Patriarcham Hierosolymorum. Idem certè Alexander Cistercienſi Sodalitio hanc addidit prærogatiuam, *Quod Abbatibus deponendis, si commoniti, sua Prælationi sponte cedere noluerint, non liceat ad Sedem Apostolicam appellare, aut reatum defendere.* Solenni Instrumento. 4. Nonas Quintiles An. 1169. Quo pariter Instrumento, *Licet Abbatibus, nouitios suos benedicere, & alia quæ ad illud officium pertinent, exercere: etiam si ab Episcopis benedictione petita, & negata benedicti non sint. Quod si Episcopi aliquid ab Abbatibus contra priuilegia Ordinis petierint, licet eis auctoritate Apostolica denegare.* Nil planè diuersum, de sacra ipsius benedictione *Abbatis*, sanxit Alexander ille, Decretali epistola ad Cistercienses, Cap. 1. De supplen. neglig. Prælat. Cap. Meminimus De accusat. Talem *Abbatum* benedictionem Pontificalem excutit copiosè Glossem atarius ad Clement. Attendentes De stat. regular. Hostiensis, Ioh. Andræas, & alij, ad Cap. tuam De ætat. & qualit. Eandem verò illam, minùs Cœnobiarchæ necessariam putat Yuo Carnutensis, Epist. 37. & 57. ad Bernardum Maiorismonasterij *Abbam*. Vers. *Promotionem Abbatis non facit Episcopalis benedictio, sed Fratrum communis electio.* Neque ab iis longè recedit Oldradi. I. C. Responsum. 14. Ecquid iam, si benedictionis repulsam ab Episcopo tulerit nouus *Abba*, quòd chirographum suum canonicæ professionis

Pontificia Bulla, die. 4 Iulij An. 10. Pontific.

De benedictione nouo Abbati ab Episcopo danda.

Yuonis Epist. 17. Ver. Benedictionis abstinentia non impedit Abbam electū ad procurandabona spiritualia vel temporalia.

Oldradi sententia Abbatis beneficia vacare post adeptam possessionem, ante benedictionem.

professionis illi non exhiberet? Consimili enim specie facti, Gislebertus Lexouiorũ Neustriæ Antistes negasse legitur benedictionis munus Seiloni Vticensis Cœnobij Magistro, quia insolitam huic D. Ebrulfi Monasterio professioné subire recusasset, An. 199. Verùm " coæui Scriptoris stylo, Regalis potestas ea de re à Monachis requi- " sita, iure prævaluit, & pertinaci Episcopo imperauit, vt mores, quos " antecessores eius in Normania sub patre suo tenuerant, obseruaret, " & Abbatem sine alicuius nouitaris exactione consecraret. Iussio " Regis ab inuito Præsule concessa est, & pristinus mos Cœnobio confirmatus. Hæc vtique, Frat. Ordericus Vitalis, Anglus, Ebrulfiani illius Templi sacerdos, in Historico suorum temporum Lib. 9.* idiographo, qui Annum vsque. 1141. producitur. Pari argumẽto, Lucius. 3. summus Christianorum Præsul, Cisterciensibus indulsit. xj. Kalend. Decembres An. 1183., *Quòd Episcopi in benedictionibus Abbatum sint contenti professione, quæ noscitur instituta ab initio Ordinis: scilicet quòd Abbates tunc debent dicere (saluo Ordine suo, & priuilegiis Ordinis) nec compellantur aliam tunc facere professionem contra Ordinis*

Abbatia de L. Evroul, diocese de Lyzieux.

Post hanc consecrationem Abbatis Vticẽsis seu S. Ebrulfi, Ecclesia Vticen. dedicata est subinde à 3 Episcopis, d. An. 1099.

* manu scripto.

Lucij. 3. Rescriptũ die. 21. Nouemb. An. 1183.

L'Abbaye de la Grace-Dieu, Ordre de Cisteaux, en Xaintonge.
L'Abbaye de la Bussiere, Ordre de Cisteaux, diocese d'Austun.
L'Abbaye de Flourigny, ou Fontenay, en Bourgongne, Ordre de Cisteaux.
L'Abbaye de nostre Dame de Rigny, Ordre de Cisteaux, diocese d'Auxerre.
L'Abbaye de Beaupré, Ordre de Cisteaux, diocese de Beauuois.
L'Abbé, & Conuent de nostre Dame de la Trappe, Ordre de Cisteaux, diocese de Sens. Ausquelz Charles de Valois, frere du Roy, Comte de Valois, d'Alençon & du Perche donna ses Lettres d'Admortissement l'an 1328 Extraict de l'Inuentaire des Tiltres de la maison d'Alençon.
L'Abbaye de Vaucler, seu Vallisclaræ, *Ordre de Cisteaux, diocese de Laon, fondee anciennement par les Comtes de Roucy.*
Par Bulle d'Innocent 8. Cistercienses habent priuilegium speciale pro Abba capite Ordinis, vt possit nouis Abbatibus & Abbatissis sui Ordinis sacræ Benedictionis munus impendere citra Episcopi auctoritatem. Bulla 5. Idus Apriles Ao 1489. *Par laquelle aussi ledict Abbé peult conferer aux Religieux de son Ordre, les Ordre de Diacre & Soubzdiacre. Depuis par Bulle de Clement 8 du 24 de Iuillet 1599. il est permis à l'Abbé Chef d'Ordre de Cisteaux, d'establir & deleguer Vicaires par les prouinces pour donner la benediction aux nouueaux Abbez & Abbesses.*
L'Abbaye de nostre Dame de Lyoncel, Ordre de Cisteaux, diocese de Valence, en Daulphiné.
Abbatia Grandissyluæ, in partibus Tholosanis, Ecclesiæ Claræuallensi specialiter associata Quam D. Bernardus suo Ordini tradiam ab Abbate Grandissyluæ, ait D. Bernardus in Epistola 241. ad Tholosanos.

Instituta. At cœnobitæ Ædis Germani Pratensis, qui Diœcesana Parisiorum potestate soluti erant, domo sedéque extruserunt idcirco Cœnobij sui Magistrum, Vilhelmum, quòd ab Episcopo ipso, edita solenni professione, Benedictionem sumpsisset. Vt Aimoyni Appendice perhibetur. Cap. 50. Lib. 5. Rer. Francic.

8 PONTIFICIAS sanè illas Lucij. 3., in Cistercienses, Literas non modò stabilijt eius successor in Cathedram Apostolicam Vrbanus. 3., Insubriæ ciuis, sed infrascriptis simula dauxit An. 1186. *Quod, Sede Episcopali vacãte, omnia illa Cisterciẽses à vicinis Episcopis suscipere possint. Item ab Episcopis transeuntibus per Monasteria, Monachorũ ordinationes, vasorũ & vestiũ benedictioné recipere valeãt. Quod nulli liceat, personas Ordinis, etiã pro Monasteriorũ possessionibus, ad iudicia secularia trahere, nec ad Concilia, Synodos, seu ad loca Ordinis, causa ordines celebrandi, chrisma faciẽdi, causas tractãdi, vel Congregationẽ cõuocandi, accedere. Quod nullus, infra milliare ab Abbatiis vel grãgiis Ordinis ædificia noua faciat. Quod in causis Cisterciensiũ, siue ciuilibus, siue criminalibus, liceat eis, Fratrũ Minorũ testimoniis vti.* &c. Inde sensim Gregorius. 9. P. statuit, Cistercienses, Romano ex Diplomate in ius minimè vocari, nisi illo ipso nominatim, Ordinis eiusce commemorario facta ostenderetur. Authenticis rabu-

Vrbani, 3. Mediolanẽsis Literarum Clausula prima, Si Episcopi munus benedictionis, & alia quæ ad Episcopale officium pertinẽt, Abbatibus Ordinis exhibere renuerint, liceat eis, si sacerdotes fuerint proprios Nouitios benedicere, & ab alio Episcopo ea recipere, quæ a suo denegata sunt.

Gregoriana Bulla die. xj. Ianuar. Au. 2 Pontificat.

lis.3.Idus Iannuar. An.1227.mirè consentaneis Alexandri.3.Epistolæ Decretali, Cùm Ordinem Cistercìensem De rescript.Gregoriana rursus Charta alia sancitum fuit, Monasticorum suffragiorum libertatem in cooptando aliquo eius Sectæ cœnobiarcha, minimè præpediri à diœcesano Antistite, vel alio quoquam. Vti de hac sanctione expressim à Nobis est actum Libro superiori. Prædictis autem Roman. Pontificum beneficijs subiecit hoc Vrbanus.4.P. Ne delegati à Sancta Sede, Internuncij, Mandatiuè Apostolici executores, valeant Anathematis spiculum distringere in Cistercienses, aut exquisito Procurationis titulo ab ijs pecunias exigere. Codicillis pridie Nonas Maias An. 1260. Is quoque Pontifex Cisterciensibus fœminis, virorum priuilegia communicauit, æquata omnium sorte, Idibus Maijs Eod. An. Quibus Cistercij Priuilegijs Iudices dati sunt peculiares, cœnobiarcha B. Stephani, Diuionensis, alijque Ecclesiarum Præfecti nonnulli, à Bonifacio.8. Antistite Max. Ita vt Cœnobirarum eiusmodi sacris finibus, posthabita quauis prouocatione, iudicium interponerent, Bullaris Literis sexto Idus Ianuar. An.1382. Sic Carthusiensium Ordini Iohannes.22.P. addixit suorum Priuilegiorum Seruatores, Ebredunensem Archipræsulem, Gratianopolis Episcopum, & Decanum Viennensem. Rescripto. 4. Nonas Quintiles An. 1308.quod Martinus.5. P. confirmauit pridie Kal. Septembres An. 1417. Ast Iohannes idem, Franciscanæ Sectæ *Conseruatores* extra Gallias designauit Bracharensem Archiepiscopum, Mindionensem, ac Legionensem episcopos. Solenni Charta apud Auenionem. 6. Kalend. Maias An.1319. Latius tamen Seruatorium Munus istud Xystus. 4.P. Ecclesiarum Præsuli cuique, Fratrum Minorum gratia, demandauit. Pridie Kalend. Septembres An.1474. Tum Iulius. 2., in rem Fratrum ac Sororum Ordinis.2.&.3. Seraphici. Diplomare. 12. Calend. Martias An. 1507. Nec Minimorum pariter Familiæ sui desunt Tutelares priuilegiorum Vindices assertorésque, à Iulio.2. P. instituti, Luce. 29. Mart. Eod. An. 1507. Cælestinis porro Cisalpinis decreti sunt causarum suarum Disceptatores singulares, Archiepiscopus Viennensis Delphinatium, & Decani templorum Lutetiani, ac Villanouani ad Auenionem, Pontificiam vrbem, Apostolicis Benedicti.12. codicillis, Idibus Maijs An. 1343. Cruciferis itidem Cœnobitis Paulus. 2. P. selectos Iudices tribuit seu Recuperatores, *Abbam* D. Victoris, Parisien. & sacrorum Collegiorum Decanos, Leodiensis purà, titulo B. Pauli, & Agrippinensis, titulo S.S. Apostolorũ. Diplomate. 16. Kalend. Octobres An. 1464. iuxta concinnas Pij 2. Tabulas, Quinto Cal. Martias anteriores. Peræquè Religiosus almæ Trinitatis Ordo Recuperatores sortitus est, insigniúmque Iurium suorum protectores, Æteriarchas B. Genouefes, apud Lutetiam, D. Vedastii in Atrebatibus, & S. *Saluatoris*, Rothonensis, in Venetica, Britanniæ Celticæ, diœcesi. Sacro Pij.2. Rescripto postridie Idus Decemb.

Tit.1.Art.13.

Literæ Vrbani.4.P.die. 6. &. 15. Maij An. 1. Pontific.

Conseruatores priuilegiorum Apostolicorum pro Cisterciensibus, ex Bulla die. 8. Ianuar. An 8 Pontificat Bonifacij. Similem ex Clemente.5 competies Lib. 1. Sac. Polit. Tit.5. Art 13.

Iohannis. 22. Bullæ, die.4. Iul. An.2. Pontif. Et die 16. April. An.3. Item Martini 5 die. vlt Augusti. An 1 Pōtif. Tum Syxti 4 die. vlt. Augusti An. 1474.

An.1319.die.26 April.

Iuliana Bulla, die 18. Febr. An 5 Pontific.

Bulla Clementis 7. die 19. mart. An 1524 Conseruatores Ordinis Minimorum in fratribus deputat illorumque officium & potestatem tribuit.

Benedictina Charta, die. 15 Maij An. 9. Pontific.

Bullæ Conseruatoriales pro Cruciferorum Ordine, die 16. Sept. 1464

Die.25. Februar. An.6. Pontificat. Pij.2.

Apostol ex Literæ de Conseruatoribus Ordinis Mathurinorum, Die. 14. Decēb. 1458.

Decemb. An.1458. Illi necnon Genoueſes Cœnobio, ſui conſtant Apoſtolicar. prærogatiuarũ Cuſtodes magiſtratus, Monaſtici nẽpe Antiſtites Ædis Germani, Pariſiorum: & D.Petri, in Valle, Carnutum. Vt Ioh. Lomedeus, Proconſeruator S. Genoueſæ tradidit nuncuparim, Libello Exemptionum eccleſiaſtic., publicato, An. 1588. Similiter D. Germani Monaſterio ipſi, cui à Pratis cognomen inditum, ſelegit Innocentius.3. P. Seruatorem priuilegiorum, Rhemenſem Archipærſulem: Exſcripta ad hunc Epiſtola, Quinto Idus Maias An.1198. quæ Tomo.2. Operum Innocentij attexitur, typis excuſorum Agrippinæ Coloniæ An. 1575. Tutelares vtique alios Monaſticorum templorum Magiſtratus recitauimus Lib. 2. Eccleſiaſt. Polit. Tit. 5. Quùm enim ſæpiuſculè infeſti ſint Cœnobitis Clerici, ritè proſpectum fuit antiquitùs illorum ſanctæ quieti & tranquillitati, mandata idcirco propitijs æquiſque Iudicibus ſuarum controuerſiarum notione ac definitione. Sicuti apertè præmonuit Gregorius Magn., Regeſti Lib. 4. Epiſt. 43. ad Caſtorium, Ariminenſem epiſcopum: ex qua, ſacer. Can. luminoſo Cauſ. 18. Quæſt.2.

I. *Lomedo*, Vicesgerẽs Conſeruatoris S. Genoueſæ.

Innocentiana Bulla, die.23 Maij Ao.1198. pro Eccleſia S. Germani de Pratis, quam ibi P. P. appellas Rõ Sedis Filiam deuota & ſpecialem.

Valliſſcholariũ Cœnobiis Conſeruatores Iudicéſque datos recenſuimus Lib 2. Sac. Polit. Tit. 8. Art. 10

Bulle de Gregoire 10. (pour l'Abbaye & Conuent de Bonne-Fontaine Ordre de Cisteaux, diocese de Rheims) 6 Idus Octob. An. 2. Pontific. Dilectis filiis Abbati & cõuentui Monaſterij Bonifõtis, Ciſtercien. Ordinis &c. Omnes libertates & immunitates à Rõ Pontif. prædeceſſoribus noſtris vobis & monaſterio veſtro cõceſſas, necnõ libertates & exemptiones ſecularium exactionum, à Regib⁹ & Principibus, aliiſque monaſterio prædicto indultas, ſicut eas iuſtè ac pacificè obtinetis, vobis auctoritate Apoſtolica cõfirmamus.

Autre Bulle de Clement 7. Datum Auenione 6. Cal. Iulij, Pontific. An 7. *confirmatiue d'autre Bulle d'Innocent* 4. Datum Lateranẽ. 4. Idus Mart. Pontif. An.2. *(pour ladicte Abbaye de Bonne Fontaine)* Veſtris iuſtis precibus inclinati, auctoritate vobis præſentiũ indulgemus, vt in parochiis illis, in quibus vobis veteres decimæ ſunt conceſſæ, noualium quoque, de quibus aliquis hactenus non percepit, pro portione qua veteres vos contingunt, percipere valeatis &c.

9 REDEO Ciſtercium, cuius gratia, Nicolaus. 4. P. decreuit liberum fore principi *Abbæ*, & Quatuor primis arbitrium poteſtatémque in res ac negotia inferiorum Primatuum monaſticorum, ac ſingulis adeo, in eorum geſtionem negotiorum, procuratores ſtatuendi. Codicillis, Kalend. Mart. An. 1289. Inſuper Clemens. 5. priuilegium Lucij. 3. P. comprobauit, ne quiſquam, Ciſtercienſ. Sodalitij Magiſtros, Fratres, Domoſuè ſacro Anathemate, vel Interdicto ferire auderet. Vetuit dehinc Iohannes. 22. P. Reſcripto. 8. Kalend. Decemb. An. 1318., huiuſmodi Cœnobiis Præfectos à Rom. Pontif., obſequium detrectare Ciſtercienſ. *Abbæ*, & œcumenici Conuentus Ordinis. Quibus conſequenter, Benedictus. 12. ſucceſſor edixit, è ſacra Mendicantium Secta, tranſitum non patere ad Ciſtercienſem Familiam, abſque venia & indulgentia Celſiſſimæ Sedis, quæ huic Conſtitutioni ſpeciatim derogaret. Literis ſolennibus. 4. Nonas Quintiles An. 1335. Nec longa pòſt temporum ſerie, Nicolaus. 5. P. renouauit Iohannis. 23. P. decretum, apud Hatudum Conſtantiam, . 7. Kal. Februar. An. 1414. ita Ciſtercienſibus fauorabile. *Quòd nullus, qui de d. Ordine non exiſtat, cuiuſcunque alterius Religionis, aut præeminentiæ, etiam Cardinalatus, Apoſtolica, vel alia auctoritate poßit habere, nec impetrare quamcumque Præſidentiam, gubernationem, adminiſtrationem, aut præeminentiam per ſe vel alios*

Nicolai. 4. Reſcriptũ, die. 1. Mart. An. 1289.

Die. 24. Nouẽb. An. 2. Pontific. Iohannis. 22. ſancitum, promotos in Abbates per Sedem Apoſtolicam, nõ poſſe ab Abbatis Ciſtercien. & Capituli generalis obedientia ſe ſubſtrahere.

Die. 4. Iulij An. 5. Põtificat. Benedicti. 12.

Confirmatio & innouatio Pontificia, die. 5. Octobr. An 1454. Decreti & Conſtitutionis Iohannis. 23. P. die. 26. Ianuar. An. 1414.

Pij. 2. Bulla, die 7. Augusti. 1459. quòd Abbas Cistercij, & 4. primi possint cogere omnes Abbates, Abbatissas, & Officiarios, ad visitandum quolibet anno Capitulum generale, ad soluendum contributiones & subsidia Monasteriis suis imposita, & ad mittendum studentes in Vniuersitates.

De his Bulla alia 7. Cal. Aug. An. 1459.

Rescriptum Xysti. 4. P. die. 12 Mart. 1475. in Commendatarios Abbates & Priores.

Innocentij. 8. P. Bulla, 4. Idus Aug. An. 1487. iuxta aliam Xisti. 4. Cisterciensibus mandatur, pro facultatum diminutione Conuentuum eius Ordinis, quorumdam moderari contributionum, quibus singula Monasteria taxata fuerant à Benedicto. 12. P. pro sumptibus generalis Capituli celebrandi.

in Ordine Cisterciensi, aut Membris eius. Tertio Nonas Octobres An. 1454. Sensim inde Pius. 2. P. sanxit, Cistercij Archimandritæ, & Quatuor gradu proximis ius esse, inferiores Cœnobiorum Præsules & Officiales ad publica Ordinis Comitia accire, singulósque ad debiti æris annui collationem, ac iuuenum Monachorum in Academias missionem vrgere, compellere. Tabulis insignibus. 7. Iduum Sextilium An. 1459. Queîs prærerea, reuocato in vsum Calyxti. 3. priuilegio, irrita pronuntianrur Ponrificia cuncta Beneficiariæ Expectationis munera, Commendationis, Reseruationis, aut Nominationis cuiuslibet ad Sacerdotia Cisterciensium, Vnionis &c., *etiam si per resignationem, & iuris cessionem, aut aliàs, etiam Cardinalibus, seu Officialibus Curiæ concessa sint.* Iuxta hæc, Syxtus. 4. P. qui *secularibus* ralium Cœnobiorum Fiducijs minimè fauebar, binam Legem promulgauit *Regularis* disciplinæ Ordinis tutricem ac patronam, Quarto Idus Martias An. 1475. *Quòd Monasteria commendata, & commendanda, post mortem Commendatariorum, plenè, liberè & integraliter redeant ad omnimodam Ordinis dispositionem & prouisionem: Et quòd nulli præficiantur in Abbates, nisi per patres Abbates, seu per commissarios & conuentus, iuxta antiquum Ordinis modum: & quòd promoti, sint de Ordine. Item pensiones extinguantur per mortem eorum, qui eas leuarint, nec in alios transferantur. Commendatarij nullam habeant Iurisdictionem seu executionem in dictis Monasteriis, quæ tota ad patrem Abbatem reducatur. Ita quòd Commendatariis nec Monachorum numeri taxatio competat, nec Nouitiorum receptio, nec benedictio in Monasteriis: sed eius rei cura penes Abbates aliosque Ordinis Superiores remaneat. Cassentur insuper Gratiæ expectatiuæ, reseruationes, mandata, commendæ, nominationes, collationes, vniones, &c.*

Bullaræ literæ, die 16. Nouemb. An. 9. Pontific. De exemptione decimarum pro tertiis ante generale Concilium An. 1175., acquisitis

Die. 5. Maij Ao. 6 Pôtificatus Innocentij 4 Et die. 21. Maij An. 1. Pontific. Vrbani.

Gregoriana Bulla, die. 5. April. An. 4. Pontific.

Abbatia *de Persegne*, alias de Piscinia, (Ordinis Cistercié.) apud Cenomanos. Quæ olim fundata & dotata fuit ab Alençoniis Comitibus, Baronibus *de S. onnois* in Cœnomanis, vbi illa sita est, Vilhelmo nempe, Iohãne & Roberto vicissim.

Pontificiæ bullæ die. 23. Septemb. An. 7. Pôtif. Et die. 26 Sept. 1482.

HVCVSQVE de sacra Cisterciensium Politia: Ciuilis autem 10
& profana Monasticæ rei prædiariæ curatio, æquè fautores nacta est, adiutorésque Apostolicos Præsules. Decumarum maximè immunitatem Honorius. 3. P. irrogauit Cisterciensi Familiæ, ex prædijs ante Concilium Lateranense partis, quæ illa suo impendio manuuè inararent. Præclaro Rescripto. 6. Kalend. Decemb. An. 1224. Deinceps Innocentius. 4. eidem indulsit, vt noualia in fundis, pro qua portione vereres decimas, perciperent: Lugdunensi in Congressu Ecclesiæ vniuersæ, 3. Nonas Maias An. 1248. Porro Vrbanus. 4. P. omnium omninò decimarum præstatione liberos vacuósque iussit esse Cistercienses. Quinto Idus Maias An. 1260. Posthæc, Gregorius. 10. P. extraordinariis & indictiuis decumis illos exemit, nummariáque alia quauis exactione. In Lugdunensi Conuentu Christiani Clerici, Nonis Aprilib. An. 1275. Ac sigillatim vtrique, Eugenius. 3. P. Monasticas stabilijt B. Mariæ *de Persenia* possessiones, An. 1150. subiecta hac Literis clausula, *Sanè laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas*

exigere

exigere præsumat. Generatim verò Decumani muneris vacationem, quæ Ordini data sit antiquitùs, produxere Martinus. 5. & Xystus. 4. vicissim ad latifundia, etiam post Lateranam Synodum comparata. Bullato illius Rescripto. 9. Kalend. Octobr. An. 1423. Huius autem. 6. Calend. Octobr. An. 1482. Denique postremi Romanæ Sedis Antistites nouo Diplomate fulcierunt antiqua illa Maiorum suorum in Cistercienses beneficia: Gregorius. 13. pridie Idus Iunias An. 1574. ac Xystus. 5. decimo sexto Kalend. Iunij, & septimo Iduum Iuniarum An. 1586. Inter quos, Gregorius quoque, secundùm Pij. 4. &. 5. Codicillos, sic interdixit *commendatarijs, eorúmque ministris, cæterisque personis secularibus, quouis titulo ipsius Ordinis Monasteriorum fructus prouentúsque percipientibus, ne Templa & alia loca regularia, & ad Monachorum vsum destinata Abbatiarum huiusmodi & Monasteriorum quomodòlibet occuparent, aut profanarent, neuè in illis mulieres cuiuscunque conditionis introducerent, nec sese in bonis per Monachos pro tempore decedentes relictis, illorumuè spoliis quomodòlibet intromitterent, aut bona ipsa sibi appropriarent.* Ecquis verò non applaudat Pontificiæ Cisterciensium rerum iutiúmque tutelæ, quùm ex hoc Ordine clarissima Theologiæ lumina prodierint, Christianóque Orbi salutaria in omne æuum Monumenta? Lectitantur enim vulgò D. Bernardi Claræuallensis Opera, cœlestis doctrinæ refertissima. Vilhelmi item cœnobitæ Claræuallis, sub Bernardo ipso, Speculum Fidei, De contemplando Deo Meditationes pro Nouitiis, contra Petr. Abailardum, & Commentaria in Paulinam ad Romanos Epistolam, edita An. 1140. Teruntur quoque multorum manibus sacræ Conciones Thomæ apud Cistercium monachi, in Cantica canticorum. Scripsit & Cæsarius, Germanus, in Euangelia de Sanctis, in Euangelia *Dominicalia*, Sermones ad Nouitios, *De Miraculis & Visionibus diuersis suo tempore factis in Germania*: Arnulphus item, *Abba* Bonæuallis, Pictonum, D. Bernardi familiaris, Res à viris illustribus gestas, An. 1160. Helinandus, ad hæc, Frigidi Montis sacerdos cucullatus, De reparatione lapsi, Sermones Euangelicos, & vniuersam Mundi ad sua vsque tempora concinnauit Historiam. Guerricus rursùm, Igniacensis *Abba*, contexuit publicas de Diuis conciones, & de Festis: Adilredus, *Abba*, Speculū charitatis, in Lucam. Sub annum. 1200. Gottofredus porro Antissiodotensis, Petri Abailardi auditor ac discipulus, in eundem, distrinxit stilū, & D. Iohannis Apocalypsim Scholiis explanauit. An. 1160. Nicolaus pari ter, Cœnobij alumnus S. Crucis, in Austria, calamo pinxit Imaginem seu laudes B. Mariæ, & Prædicatorias diuini verbi ad Populū conciones. Vti singulorum nomina Auctorum, Scriptáque, à I. Tritemio recitantur: quasi satæ ab illis Arbores, quæ alteri seculo prosint. Sanctissima denique Cisterciensis Sodalitij Instituta literis prodidit Vincentius Beluacen., Historiei Speculi lib. 27. Sigebertus in Chronico Anni. 1098. & D. Antoninus, Summar. Parte. 2.

Priuilegiorū Cisterciensiū Confirmationes Apostolicæ die 12. Iunij. 1574. Die. 17. Maij. &. 7. Iun. 1586.

Par Arrest du grand Conseil en Octob. 1581. approbatif des Statuts de la cōgregation Benedictinorum exēptorum Franciæ, inter alia Statutum approbatum est, quo spolia monachorum decedentium referuntur Conuentibus, non autem Abbatibus Cōmendatariis.

Hodie tamen in peculium Monachi cōmendatarius Abba succedit.

Librorum Auctores Cistercienses.

De Petro Abailardo, qui, erroribus suis excussis, in pacē redierat cū B. Bernardo & Cluniaci pœnitentiā agebat, Extat Pet. Venerabilis Epistola. 3. ad Innocentium. 2. P. Et Epist. 20. ad Eloysam Abbatissa, quæ Abailardi vxor fuerat. Lib. 4 Epistol. in eum Abailardum, vide D. Bernardi Epistolam. 187.

Igniacensi Abbæ Hūberto, qui Abbatiam dereliquerat, scrisit D. Bernardus. Epistol. 141. &. 192.

Parte. 2. Tit. 5. Cap. 5. 18.

De Maiori Monasterio Turonensi, *Marmonstier*, Franciscorum a B. Martino auctore, antiquissimo, Nos quoque, Lib. 1. Ecclesiast. Polit. Tit. 5. Artic. 18. Et Lib. 2. Tit. 8 Art. 12.

SECVNDV'M has, Benedictinæ normæ, Cellas monasticas, occurrit Maiusmonasterium, in Turonibus, D. Martini cœnobium: quod non modò vetustate originis, sed amplitudine etiam Ditionum per Gallias celebre, prædicari solet. Nam vltra ea, quæ de ipso summatim, Gregorius Turonensis Libro inculcauit, De gloria Confessorum, Art. 8., Glaber Rodulphus ait, Cœnobium istud præ cæteris explenduisse in Gallia, An. 1003. Et ab Henrico eius loci Archiclauo euersum, mirabili rursus Opere, viuo eo, exædificatum. Hist. Lib. 3. (Cap. 4.) Bernardo dehinc Maioris-Monasterij *Abbæ* rescripsit Yuo Carnutum Antistes, de Cœnobitica disciplina. In Epistol. 4. 57. & 80. Hanc planè in Casam monasticam Honorius. 3. P. contulit singulare istud beneficium, *vt Monachi, noualium decimas in Ecclesiarum parochiis, quæ ipsos patronatus iure contingerent, in quibus veteres decimæ ad eos dignoscerentur pertinere, tam in capite, quàm in membris, liberè percipere valerent.* Codicillis 11

Yuo quoque hic, ad Vilhelmum Maioris-monasterij Abba[tem] scripsit, Epist. 236. Honorij. 3. Bulla die. 14. Maij An. 4. Pontific.

Abbas S. Michaelis in periculo maris *a plusieurs presentations des Cures en Bretagne, au Maine, Touraine, Normandie, Angleterre, par le don de Martin Euesque de Rennes de l'an 1050. & de Stephanus aussi Euesque de Rennes de l'an 1164 lesquels droicts de presentations & autres priuileges & possessions sont specifiez & confirmez pour lesdicts Abbez de S. Michel, par Bulles du Pape Eugene 3. de l'an 1150. & du Pape Adrian* Idib. Februarij, *l'an* 1155.

L'Abbaye de S. Sauueur d'Aignagne, Ordre de S. Benoist, diocese de Maguelonne, à present Monpeslier.

Abbatia montis S. Martini, *vers le Cambresis, est mentionnee & celebree par Froissart Lib. 1. Cap. 40 disant que le Roy Edoüart d'Angleterre, leuant son siege deuant la ville de Cambray, se logea en ladicte Abbaye du Mont sainct Martin & sainct Bernard*, in Epist. 224. ad Innocentium 2. Pont. *il luy recommanda* virum religiosum & sanctum Godescalcum, Abbatem montis sancti Martini.

Bulla Alexandri P. Anno. 4. Pontificatus 2. Idus Nouembr. *Par laquelle il accorde à l'Abbé Religieux & Conuent S. Eugendi, qui est sainct Claude en la Franchecomté*, vt ibi antiquas decimas percipere soliti sunt, ibidem noualia perciplant.

Le Prioré de Marly le bourg, diocese de Paris, membre dependant de l'Abbaye de Coulons, Ordre de S. Benoist.

De Maiorimonasterio, *comme tenant grand lieu* in Hierarchia regulari, loquitur D. Bernardus in Epist. 126. ad Episcopos Aquitaniæ.

Le Prioré de Suce vers le mont S. Michel, membre dependant de l'Abbaye de Marmonstier.

Le Prioré simple Dinsiadicq, dependant de l'Abbaye de Marmonstier, assis au diocese de S. Malo, en Bretaigne.

Par Bulles & Indults des Papes Clement 6. Nicolas 5. Vrbain 3. Innocent 3. Gregoire 9. Innocent 4. Vrbain 4. Gregoire 10. Boniface 8. Martin 5. Honoré 3. & autres consecutiuement a esté attribuee l'entiere & pleine disposition & collation en tout temps aux Abbez de Marmonstier, & Prieurs qui dependent des benefices estans en leur collation ou presentation, sans que les Papes y puissent pouruoir, ne prendre cognoissance de tels benefices.

Prior & Monachi de Basseuilla, *Prioré & membre dependant* à Maiori monasterio Turonensi. Apud Innocentium 3. P. in Cap. Dilectus Vt lite pendente.

De Abbatia S. Bertini in Attebatica Belgarum diœcesi, B. Bernardus in Epist. 325. ad Aluisum Atrebatensem Episcopum. Et in Epist 342. & 341. ad Leonium Abbatem S. Bertini.

Le Prioré de Villiers Charlemagne, annexé à l'Office claustral de Secretain en l'Abbaye de Marmonstier, ledict Prioré, au diocese du Mans.

Le Prioré de S. Martin du vieil Belesme, dependant de Marmonstier.

Le Prioré, de Benré diocese de Rennes, membre dependant de l'Abbaye de Marmonstier Item le Prioré d'Anuers le Hamon, au Maine.

Le Prioré de S. Martin en la ville de Chartres, dependant de l'Abbaye de Marmonstier.

Priuilegium decimarum noualium limitatum ad mensuram antiquarum, non potest vltra dimidiam excludere.

Alexandri. 3. P. Rescriptũ, die. 28 Octob. An 3. Pontific. pro Abbatia de *Marmonstier lez Tours.*

pridie Idus Maias An. 1219. Ac postmodùm vtique Alexander. 4., perpetuo velut Edicto in omnes id genus Priuilegiarios, coarctauit Decumanam Noualium perceptionem dimidia eorum portione: saluo tantùm & incolumi relicto Cisterciensium iure, ac Carthusiensium. Cap. 2. §. statuimus De decim. Lib. 6. Decretal. Epistola. Ast ipsemet Pontifex Maiori Turonum Monasterio proprias quasque comprobauit possessiones, decimas, profaniuè iuris bona alia: Quibus antea bonis, Cœnobitæ, quadrageno, & ampliùs, spatio frui cœpissent, tùm in Cœnobio illo, tùm in Monasticis Conuentibus, qui à superiore eo propenderent. Diplomate. 5. Kalend. Nouemb. An. 1161. Deinceps cuncta itidem Romanæ Sedis in Monasterium ipsum collata Munera sanxère

Clemens

Clemens. 6. P. tertio Iduum Septemb. An. 1342. & Nicolaus. 5. Septimo Idus Maias An. 1450. Cum honorifica anteriorum mentione Pontificum, Lucij. 3. Vrbani. 3. Innocentij. 3. Gregorij. 9. Innocentij. 4. Vrbani. 4. Gregorij. 10. Bonifacij. 8. & Martini. 5. Qui Cœnobiticum iſtud Templum ſplendidis Immunitatum beneficiiſque aliis præmunierant. Queîs ſubtexuit Nicolaus ille Reſcripto ſuo infra relata. *Et nihilominùs potiori pro cautela, Abbati & Conuentui prædictis, & Prioribus ac Fratribus Prioratuum, Membrorum, & locorum à d. Monaſterio dependentium, vel ad illud ſpectantium, vt de poſſeſſionibus, terris, & agris ſuis, quos manibus propriis ſiue ſumptibus excoluerint, ſiue excoli fecerint, decimas etiam nouales ſoluere non teneantur, ac decimas in Parochiis Eccleſiarum, ad Monaſterium, Prioratus Mem. ra, & loca præd. ſpectantium, quæ laici dimittere, reſignare, vel donare voluerint, recipere poſſint, Diœceſani loci conſenſu ſuper hoc minimè requiſito. Quòdque familiares & ſeruitores Monaſterij, Prioratuum, Membrorum, & locorum præd., in ſingulis etiam forum conſcientiæ concernentibus, Abbati, Prioribus, ſeu Adminiſtratoribus locorum, in quibus degunt, ac deputatis ab eiſdem, tanquàm veris eorum Ordinarijs ſubeſſe, & ab eis Euchariſtiæ, ac alia ſacramenta, & ſacramentalia recipere teneantur, eadem auctoritate concedimus: Diſtrictiùs inhibentes, ne quis infra limites Parochiarum, in quibus Abbas, Conuentus, vel Priores, aut Suppriores prædicti ius Prioratus habent, abſque expreſſo eorum conſenſu, de nouo Capellas, conſtruere ſeu Altaria, vel alia beneficia Eccleſiaſtica erigere præſumat. Et ſi in contrarium Capellas, Altaria, vel beneficia erigant, illorum, & illarum ius patronatus ac præſentandi perſonas idoneas, quoties vacarint, Abbati & Conuentui, ac Prioribus & Supprioribus præd., prout ipſos continget, perpetuis futuris temporibus reſeruamus &c. Inſuper, ne quis laicus à Monaſterio, Prioratibus, Membris, locis præd. decimas exigat, & ne Abbas & Conuentus, Priores, & Suppriores præd., obedientias Monaſterij, Prioratuum, & locorum præd., quæ in vniuerſis Regionibus obtinent, perſonis ſecularibus adſignent, eadem auctoritate prohibemus: Sed illas eiuſdem Ordinis Monachis duntaxat committant, vel in titulum conferant, ac prouideatur de eiſdem: Decernentes, Cōmendas de illis, quibuſuis ſecularibus, vel alterius Ordinis, ſeu conditionis perſonis factas, vel ſub quibuſuis formis verborum in futurum faciendas ſeu concedendas, nullius exiſtere roboris ac momenti. Præterea Abbati & Conuentui præd. vt Prioratibus, ac locis & membris præd. ac alijs quibuſcunque, etiam ſi ex quauis cauſa ſub ipſius Abbatis obedientia non fuerint, vel alterius Ordinis ſeu conditionis perſonis collata, quauis auctoritate extiterint, poſtquam per ceſſū vel deceſſum vacarint, Abbas d. Monaſterij pro tempore exiſtens, de eiſdē liberè*

Clementis. 6 tabulæ, die 11. Septemb An. 1. Pontific. Et. Nicolai. 5. Die 9. Maij An. 4. Pontif.

A ſolutione Decimarum Exemptio.

Le Prioré de Louës dependant de L'Abbaye de Cormery en Touraine.

Parochiale ius ſeu Cuſtale Abbatis, & Priorum, in familiares Domum ſuarum Regidatium.

Ne ſtruantur Ædes ſacræ intra Parochiā in qua ſit Maiuſmonaſterium Turonēſe, & Prioratus ei ſubiecti.

In Commendas Beneficiorum regulariū.

Le Prioré ſeculier de S. Martin de Peyre, au reſſort de S. Iehan d'Angely, dioceſe de Xainctes, eſt dependant de l'ancienne Egliſe collegiale de S. Gilles en la ville de Surgeres, pays d'Aulnys, vers la Rochelle. Laquelle Egliſe collegiale & Aumoſnerie a eſté donnee par les Seigneurs de Surgeres aux Religieux Minimes qui y ſont à preſent demeurans, & en jouyſſent, & à cauſe de ce pretendent tous les fruicts & reuenux dudict Prioré.

Exemptio à Delegatorum Apostolicor. potestate excommunicandi &c.

disponere possit, ac si per Religiosos eiusdem Monasterij tempore eius vacationis regerentur & gubernarentur, concedimus & ordinamus. *Quodque nullus Delegatus, vel Subdelegatus, executor vel conseruator Apostolicæ Sedis, vel Legatorum eius auctoritate deputatus, in ipsos Abbatem, monachos, Priores, Suppriores, ac personas Monasterij, & Prioratuum, excommunicationis, suspensionis, interdicti, vel alias Ecclesiasticas censuras & pœnas, absque speciali d. Sedis mandato, facientis plenam & specialem de præsentibus mentionem, proferre audeat. Abbas quoque, Conuentus, Priores & Suppriores præd., decimas noualium, in Ecclesiarum parochiis, quæ ipsos iure patronatus contingunt, in quibus ad eos veteres decimæ pertinent, tam in capite quam in membris, & vbi integras veteres decimas percipere non consueuerunt, sed aliquam ex illis portionem similem, etiam nihilhominus de Noualibus percipere possint, Constitutione quæ ad mediam partem noualium percipiendam, vbi integræ veteres percipiuntur, restringit, non obstante &c.* Quanti autem sint Pontificia isthæc in Maius-Monasterium Priuilegia, coarguit numerosa Cellarum inferiorum series, seu monasticorum Primatuum, qui illi Cœnobio contribuuntur. Horum enim Magistri, per singulas ferè Galliarum Diœceses regionatim effusi, accersuntur de more ad publicos Monasterij Congressus, Mensæque principis Casæ Annuum æs quoddam appendunt. Nimirum patrio meo Andium Territorio pontificali insunt minores hæ monasticorum Conuentuum Præfecturæ, Chemillea, B. Eligij à Virgulto, Rilleya, Daumerea, Monte-Iana, D. Quintini in Maugijs, Pouenceya, Carbeya. Apud Cenomanos item, Andibus meis finitimos, existunt *Regulares* Primatus, Castrilidi, Fontisgehardi, Viuoniæ, B. Martini à Lauardino, B. Mariæ de Troo, D. Celerini, S. Mariæ à Torceyo, Sabolij, Boeriæ, S. Lupi, Balleyæ, Louuegneyus & Mouligneyus coadunati, Origneyus & Arquenayus simul nexi, B. Martini apud Lauallum oppidum, Montileyus. In Parisiensi autem Diœcesi, quam, fixis Lutetiæ sedibus, incolo, visuntur duo Conuentus Maiori-Monasterio obnoxij, Diuæ Mariæ à Campis, tùm B. Nicolai à Villapetrosa. Atque illic interim ex sacra Cenomanorum Historia obseruare est Vilhelmum eorum Præsulem, grandi pecunia, Maiorismonasterij cœnobitis ædes struxisse amplissimas in Ciuitatis suæ Vico, *Bretonaria*, dicto: Vt quùm in ijs Cenomanos suos Conuentus lustraturi adirent matricem Vrbem, in hac perpetuo Ædium illarum hospitio vterentur iure dominij, ab egregia piáque Episcopi in Monachos largitate. Sicuti Lib. Pontificali Cenoman. manuscripto expressum est. Sed ne reliquos sigillatim percenseam maiori Cœnobio subditos PRIORATVS, quorum Catalogum habeo, hi summatim numerum implent centum, & viginti sex Monasticorum Primatuum: in quibus, Anglici tres, Conuentus purà Almæ Triadi sacer, Eboracensis dic-

Decimæ Noualium.

Ita Honorius. 13. P. An. 1222. die. 20. Iulij. Et Vrbanus 4. P. An. 1263. dederunt Abbatiæ S. Vincentij Laudunensi, Noualia in locis, quibus antiquas decimas percipere solita erat.

Priores, & Suppriores Prioratuum à Maiori-monasterio dependentium tenentur comparere annuatim in Capitulo generali d. Monasterij, ac pensiones annuas Mensæ Abbatiali, cæterisque Officiariis d. Monasterij debitas, ante discessum ipsorum à d. Monasterio, persoluere.

Prior conuentualis *d. Chemillé*, de Verno vnitus Prioratui S. Eligij de Virgulto, Prior de Rilleyo. Prior de Daumerayo, Prior de Monte Iohannis. Prior S. Quintini *aux Mauges*, & S Vincentij de Calonna vnitus, Prior de Pouenceyo, Prior de Carbeya.

Hic Gulielmus, Episcopus, antea maior Archidiaconus Cenomanco., moritur An. 11 8.

Gesta Episcoporum Cenoman.

sis diœceseos: Primatus *conuentualis de Liltrefort* iuxta *Memport paynel*, in Lincolniensi Episcopatu: In Exoniensi autem, Præfectura *regularis* de Auertono.

Prioratus conuentualis S. Trinitatis, in diœcesi *Dyerck, en Angleterre. &c.*

12. Ex antedictis apparet, patrimonialis muneris vacationem sacratum Decumarum, omnibus penè datam Cœnobijs Benedictinis à Pontif. Max. Nam, vt Benedicti Regulæ deuinctos persequar cœnobitas, liquidò patet, Cælestinos, ab eximio S.R.E. beneficio, liberos immunésque esse Decumana hac pensitatione. Quandoquidem præter Apostolica diplomata, quæ superiùs citaui (Art. 5.) Gregorius. xj., apud Auenionem, produxit hoc genus immunitatis ad futuras prædiorum possessiones, quæque in posterum Cælestinis pararentur latifundia, perinde ac si ante Lateranam Synodum illis quæsita essent. Insignibus tabulis. 18. Kalend. Februar. An. 1376. Queîs consentaneas priùs ediderat Benedictus. 11. & Iohannes. 22. P.P. Ac ne contrario vsu antiquatum Priuilegium arbitremur, Paulus. 3. P. talem decimarum exemptionem comprobauit Septimo Calend. Iunias An. 1547. ac deinceps Galliæ Rex Henricus 4. Epistola aperta Septembri Mens. An. 1594. Cui subscripsit Ampliss. Ordo Parisiorum, pridie Nonas Octobres posteriores. Quinetiam multiplici Senatus Decreto, ex priuatis Fori controuersijs pronuntiatum est olim secundùm libertatem immunitatémque Decumani tributi, in gratiam Cælestinæ Familiæ, quæ sua vel manu vel impensa fundos proprios excoleret. Meduntenses enim Cælestini, talis oneris leuamen iudicio euicerunt, in Societatem canonicorum Meduntæ oppidi. Rem definiente Curia summa., 6. Idus Februar. An. 1422. quum Senatoriæ decuriæ, quæ Palatinis libellis præest, Sententiam firmaret, dictam postridie Kalend. Maias. An. 1420. Neque huic absimile S. C. factum repetitur Octauo Idus Maias An. 1445. pro Cælestinis Fani Petri in Monte Castorum, ad Carlopolim, Syluaenctensis agri oppidum: contra Robertum Souplainuillam, Monastici conuentus Præfectum Nouifontis, & Ianum Guyennotum, Petri-Fontis Oppiduli curionem. Quibus cōsequens est, quod Lugdunenses Cælestini obtinuêre aduersus Decimarum petitores, cucullatos etiam clericos Athanatensis Cœnobij. Aresto Parisien. 7. Idus Septemb. An. 1479. quod Sententiam probauit delectorum Iudicum supplicibus libellis Regiæ forensis Basilicæ, prolatam Quarto decimo Kalend. Nouembres An. 1478. In pari demùm iuris quæstione Decumani, dictæ sunt vindiciæ Lutetianis Cælestinis, supremo Iudicio tertiæ Inquisitionum Classis Senatoriæ: in Ianum Tossinum, qui ab illorum Sententia, Delegatorum Palatino foro, Senatum appellarat. Dn. *Lecoigneux*, Conscripto Curiæ Max., collegis suis referente controuersum negotium, Postridie Idus Quintiles An. 1583. Ex quibus colligitur interim, ciui-

Gregoriana Bulla; die. 11. Ianuar. An. 6. Pontific.

Paulinum Rescriptum, priuilegia Cælestinorū confirmans die 26. Maij. 1547. & Iulij. 3. Literæ similes. die. 23. Mart. An. 1551.

Patentes Literæ, in Curia Parisien. verificatæ Die. 6. Octob. An. 1594.

Cælestini S. Trinitatis *de Mante*.

Aresta Curiæ die. 8 Febr An. 1422. die 8. Maij. 1445. Die 7. Septemb 1479. Die. 16 Iulij. 1583. In confirmandis Sententijs Requestarum Palatij, latis die 2. Maij An. 1420. Die. 29. Octob. 1470. Et. 15. April. 1582. pro Cælestinorum exemptione a decimis.

Cælestini S. Petri *de Castres pres Compiegne*, Contra Priorem *de Nouffontaines* & Curatum *de Pierrefons*.

Abbatia *d'Aisnay*, à *Lyon*: quam, cum rebus suis, Innocentius. 4. P. suæ protectioni reseruauit An. 1250. in Concil. Lugdunensi.

Le Prioré de S. Iulien en Iarestz, ou en Iarest, dependant de l'Abbaye d'Aisnay, à Lyon, fut vny l'an 1593 par le Pape au College des Iesuistes de Lyon. Pour le tiltre duquel Prioré, contre eux, il y auoit procez l'an 1604. para; pel comme d'abus de ladicte vnion.

les Principis Magistratus propenso animo studióque ferri, non minùs, quam Ecclesiasticos, in tutelam Pontificiorum priuilegiorum Monastici cuiusque Sodalitij. Regiæ tamen æris decumæ, quæ sanctioris Militiæ ergô primitùs indictæ sunt Clero, omnes tenent, peræquè Monachos profanarum opum possessores, ac Clericos seculi, nullum *Regulare* votum amplexos. Cùm enim Syriaca quondam expeditio suscepta esset in CHRISTI hostes, facta CRVCE sumpta, institui cœpit pecuniariæ Decimæ collario in Bellicos sumptus. Teste Rigordo, veteris Memoriæ assertore Phil. Augusti regis: què sua hæc verba sonantem audire par est. *Constitutũ est de Decimis, quòd omnes illi, qui Crucem non habent, quicunq; sint, decimam ad minus dabunt hoc anno de omnibus mobilibus suis, & de omnibus reditibus: Exceptis illis qui sunt Cisterciẽsis Ordinis, & Carthusiensis, & Ordinis Fõtis-Ebrardi: & exceptis Leprosis, quantùm ad suum pertinet propriũ.* Haud falsò tamen auguratus fuit iam tùm Petrus Blesensis, primam hanc Decumani muneris sacri Indictioné, quæ à pio Christianóq; auspicatu in vsum exerceretur, aliquandò protractũ iri ad cõsequentias, & annuæ Tributionis nũmorum exemplum. Epistola. 20. ita concepta. *Sanè, sicut audiuimus, exijt Edictum à Philippo Rege, vt describeretur Gallicus Orbis, & oneretur Ecclesia decimationibus recidiuis. Sic paulatim transibit decimatio in consuetudinem, & præsumpta semel abusio, ignominiosam Ecclesiæ seruitutem infliget.*

Militares Decimæ nummariæ.

La Croisade, in Transmarinam Christianorum expeditionem.

De Fontis Ebrardi monialibus eiusmque Reformatione, Nos Lib. 2. Sac. Polit. Tit. 5. Et Tit. 8. Art. 16.

Decimes du Clergé.

PLVSCVLA Cælestinis iura singularia impertiêre summi Pon- 13.
tifices, vltra patrimonialis muneris vacationem Decimatum, de quibus suprà. Cuiusmodi Priuilegia expeditiùs noris ab Archetypo ipso Literarum Apostolicæ Sedis, earumque puto contextu. Ne inhæreas diutiùs, fcriptis raptim de hoc Ordine à B. Antonino, Volaterrano, Chasseneo. Atque, vt initium duceamus à primicerio Ordinis Cælestino. 5. P., Codicillare eius beneficium in suos Cœnobitas sic habeto. *Cælestinus &c. Dilectis filijs Onufrio patri Abbati monasterij S. Spiritus de Sulmona, Valuensis diœcesis, eiusdem coabbatibus, & Prioribus, & Prælatis monasteriorum, Prioratuum, Ecclesiarum, membrorum, & colonum, d. Monasterio S. Spiritus subiectorum, eorúmque Conuentibus, Collegijs, & Fratribus Ordinis S. Benedicti &c. Statuta & Ordinamenta, in eodem Ordine pro salute vestra facta, auctoritate Apostolica confirmamus, ac eundem Ordinem, Monasterium S. Spiritus de Sulmona, & alia Monasteria, Ecclesias, Prioratus, Membra, & alia loca d. Monasterio S. Spiritus subiecta, vbicunque consistentia, eidem Ordini incorporata, vel incorporanda, eorúmque personas ab omni Iurisdictione, potestate, & dominio Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Abbatum omnium, in quorum Ciuitatibus ac Prouincijs illa consistant, eximimus & liberamus &c. Sanè de fructibus terrarum vestrarum, ac etiam noualia, quæ proprijs manibus & sumptibus colitis, vel per homines vestros, aut aliàs excoli facietis in proprijs prædijs, aut alienis, siue de hortis, piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigat. De decimis namque, quæ pro subsidio Dominorum temporalium, de man-*

Antoninus, Summarum Parte. 3. Tit. 16. § 7. Volaterranus Lib. 21. Anthiopog. Et Chasseneus, in Catal. glor Mundi, Parte. 4. Consider. 61.

Cælestios 5. Bulla, die 27. Septemb. An. 1294. Qui antea Petrus, ex Elernia colonia regionis Aprutij. Campaniæ Italicæ ortus est An. 1215. Cœlitum catalogo adscribitur à Clemente. 5. P. An. 1305.

Vitæ B. Cælestini Rationatium, in Cellula penitiori reconditum illustrauit Petrus Alliacensis Cameracensium Præsul.

Eandem decimarum exemptionem Cœlestinis dedit Bonifacius. 8., Bulla die. 8 Maij An. 1297.

de mandato Sedis Apostolicæ, ab Ecclesiasticis, in Italia partibus pro tempore exiguntur, circa vos & vestra Monasteria & loca sic volumus obseruari, quòd vobis pro singulis vestris Monasteriis, cum grangiis & pertinentiis eorumdem, pro decimis prædictis singulos florenos auri plenè soluentibus, ad solutionem maiorem pro d. decimis faciendam decernimus vos non teneri. Liceat quoque vobis, clericos seculares vel religiosos, cuiuslis Religionis existant, vel laicos quoscunque ad Ordinem vestrum in locis vestris recipere ac retinere. Nonobstantibus quibuscunque priuilegiis Apostolicis super hoc cuicunque Ordini, vel Religioni concessis. Prohibemus insuper, vt nulli Fratrum vestrorum, post factam in Monasterio vestro, vel aliis locis vestris professionem, fas sit, sine Abbatis sui licentia Ordinem vestrum relinquere, & ad aliud Religionis alterius, vel ad aliam Ordinem se transferre. Discedentem verò alter nullus, cuiuscunque Religionis vel status existat, audeat retinere. &c. Illud quoque districtiùs inhibentes, ne tu fili Pater Abbas, vel aliquis ex Prælatis suis terras suas dare, vendere, aut alienare absque consensu totius Capituli generalis, aut maioris, vel sanioris partis ipsius, & in casibus à Iure permissis, modo quolibet, præsumatis &c. Cæterum ne Monachus, vel conuersus in Monasteriis vel locis vestris professus, absque licentia proprij Abbatis, vel maioris partis Conuentus, pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuam recipiat, quoquo modo districtiùs inhibemus &c. Inhibemus etiam, ne aliquis Episcopus, vel alia persona, spiritualem vel aliam Iurisdictionem habens, vos ad Synodos & conuentus forenses, nec ad conuocationes suas accedere; vel cum eis intra vel extra Ciuitates vel terras processionaliter exire, aut suis Constitutionibus subiacere, seu capitula, scrutinia, inquisitiones in locis vestris vel alibi de vobis facere &c. vos compellat &c. Quinto Calendas Octobres An. I. Pontificat. De huius verò auctore Diplomatis, Ordinisque sui, Cælestino, Franciscus Petrarcha, In supremo, ait, rerum culmine, & intra augustissimum ac *Papalem* thalamum, angustam sibi Eremiticámque cauernulam meditatus, in alto humilis, inter turbas solitarius, inter diuitias pauper vixit. Inde Laziardus, Cælestinus, de eodē, Discant, inquit, Mundi amatores, huius vnius exemplo, subesse potiùs, quàm præesse, velle: Vt sic DOMINVM sequantur, qui se suis Apostolis tanquam ministrum exhibuit. Ita Cælestini imitator, qui eius Ordinis est, Magistratus honoréſque, non secus ac fœtida stercora, à se procul repellit. Quamobrem, ad hæc vsque tempora, multis Monachis ab Instituto collabentibus, immobilis firmúsque permanet Ordo Cælestinorum. Hæc, Laziardus: ex quo tritum Epigramma sacrum:

Cælestinus eris, cælestia si mediteris,
Insideántque animo Cælica quæque tuo.

An. 1264. Cælestinus impetrauit ab Vrbano. 4. P. priuilegium de incorporatione Congregationis (quam iam fecerat) Regulæ S. Benedicti. Quod Priuilegium Gregorius 10. confirmauit in Cōcilio Lugdunensi, An. 1274.

Les Priorez de Pruniers pres d'Angiers, & de S. Iehan de Chasteaugōtier, depēdat de l'Abbaye de S. Aubin d'Angiers.

Ioh. Gerso, Theologus, duos fratres Cælestinos habuit. An. 1410.

Laziardus, Cælestinus.

Petr. Castellanus quondam Prouincialis, Ordinis Cælestinorum, doctissima edidit Commentaria in Constitutiones eius Ordinis.

Crespetius etiam nuper Cælestinus scripsit Summam Ecclesiasticæ disciplinæ, *ob ils tiennent* ex d Ordinis Constitutionibus, trimestre iure præfixum ad eligendum nouum Prælatum in Cathedralibus & regularibus Ecclesijs Cap. ne pro defectu. De elect. Can. postquam 50. Distinct. Can. obeuntibus 63. Distinct. breuiari quidem posse ob publicum Ecclesiarum vtilitatem sed prorogari nunquam posse.

Ac propterea Iohannes. 22. P. Cælestinis gratiam copiámque fecit, Ecclesiasticos ordines, statis Canone temporibus, à quocunque maluerint, Diœcesano Præsule assumendi. Ijs pariter indulsit, vt Eucharisticum sacramentum, aliáque liberè ministrarent Oblatis seu Donatis Ordini, corpore ægris, modò extra Ciuitates & Castra, parochi iure saluo: nequicquam restragante Clementis. 5. Sanctione. Præterea sacras popularium Confessiones audire permisit Monastico isti Sodalitio, illósque eximere noxæ: instar paræciaci Rectoris ipsorum, abs quo priùs veniam petijssent alieni Sacerdotis adeundi. Bullara charta Kalendis Quintilib. An. 1333. Cuiusmodi Priuilegium Vrbanus. 5. P. renouauit. 4. Nonas Iulias An. 1365. Ne silentio interim premam Seruatores priuilegiorum Transalpinis Cælestinis datos ab illo Iohanne. 22. Ysemiensem & Lesinensem Episcopos, vnà cum cœnobiarcha D. Iohannis, Veneti, Theatinæ diœceseos. Tabulis cōsignatis. 8. Kalend. Iunias An. 1322. Præterea Benedictus. 12. P. Cisalpinos eius Ordinis cœnobitas exonerauit nummarijs Indictionibus quibusque, tum præsentibus, tum futuris. Rescripto pridie Kalend. Octobr. An. 1342. Cunctis autem effusius multò habetur Gregorij. 10. in Cælestinos priuilegiarium Diploma, Vndecimo Kalend. Apriles An. 1274. in Synodo Lugdunensi: Cuius Diplomatis conceptio fermè talis est. *Gregorius &c. Imprimis statuimus, vt Ordo Monasticus, qui secundùm Deum, & B. Benedicti regulam in eodem Monasterio S. Spiritus de Magella institutus dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones & bona ibidem Monasterium iustè & canonicè possidet, aut in futurum poterit adipisci, firma vobis permaneant. Sanè noualium vestrorum, quæ proprijs manibus vel sumptibus colitis, de quibus alius hactenus non percepit, siue de ipsorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere præsumat. Liceat quoque vobis, clericos, vel laicos, liberos, & absolutos, è seculo fugientes, ad conuersionem recipere, ac nonobstante contradictione eos retinere. Prohibemus insuper, vt nulli Fratrum vestrorum, post factam in Monasterio vestro professionem, fas sit, sine Prioris sui licentia, nisi arctioris Religionis obtentu, de eodem loco discedere. Discedentem verò absque communi literarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere. Cùm autem generale Interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, excommunicatis & interdictis exclusis, non pulsatis cāpanis, suppressa voce, Diuina officia celebrare: dum modò causam nō dederitis Interdicto. Chrisma verò, oleū sanctū consecrationes Altarium seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad ordines fuerint promouendi, à diœcesano suscipiatis Episcopo. Prohibemus insuper, ne in fines Parochiæ vestræ, si eam habetis, vllus, sine assensu Diœcesani Episcopi & vestro, Capellam seu Oratorium de nouo construere audeat, saluis priuilegijs P. P. Romanorum. Ad hæc, nouas & indebitas exactiones, ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, alijsque Ecclesiasticis, secularibusuè personis, à vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni, qui se illic sepeliri deliberarint, nisi excō-*

municati(s)

Iohannis. 22. Bulla, Die. 1. Iul. An. 17. Pontificat. in gratiam Cælestinorum.

Clement. Dudum De Sepult.

Vrbani. 5. Literæ die. 4. Iulij An. 3. Pontif.

Italicis Cælestinis Conseruatores priuilegiorum dati. Die. 25. Maij Ao. 6. Pontif. Iohan. 22. Cismontanorum autem Cælestinorum Conseruatores vide suprà Artic. 8.

Benedicti. 12 priuilegium die vlt. Sept. 1342., aliudque, de Altari portatili in vsum Cælestinorum, & Diuina canendi libertate horis antelucanis, ac locis etiam interdictis.

Bulla Gregorij. 10. die 22 Mart. An. 4. Pontific. Cuius primam periodum legito suprà Lib. 1. Tit. 5. Art. 10.

Speciali Charta Gregorij. 11. P. die. 22. Septemb. An. 1372. donatæ sunt Priori & Conuentui Monasterij de Barretis, .i. Cælestinorum Parisiensium, Oblationes quæcunque fierent in ipsorum Ecclesia, nonobstante lite, inter hos & parochum S. Pauli Lutetiæ, de eo mota, in Romana Curia.

municati vel interdicti sint, aut publicè vsurarij, nullus obsistat: salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas praeterea, & possessiones, ad ius vestrarum Ecclesiarum spectantes, quae à laicis detinentur, ad redimendum, & legitimè liberèque de manibus eorum, & ad Ecclesias, ad quas pertinēt, reuocandum, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi praeponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum maior pars consilij sanioris, si ad eos duntaxat Prioris electio spectat, secundùm Clerum & S. Benedicti regulam, prouiderint eligendum.

De canonica portione funeralium, & relictorum Ecclesiae, in qua quis sepelitur Parochiali ecclesiae debita, Leo. 3. P. Cap. 1, 2. De sepult.

14. GREGORIANA autem haec in Caelestinos gratia & Indulgentia, quae nouas insolitásque nummorum exactiones prohibet, neutiquā abrogat veteres sacri vectigalis Indictiones necessarias, quae Episcopis, publicam in causam Ecclesiae, permittebantur. Quali de Indictione temporaria, Nos Lib. 2. Sacrae Polit. Hildebertus sanè Turonum pontifex refert, Carnutensem Antistitem, suae ad Oecumenicam Synodum profectionis viaticum sumpsisse ab Heroina quadam & Comite foemina: Quam Hildebertus etiam ipse oratum maluit, vt eodem iturum se pari munusculo prosequeretur, quàm populares suos idcirco graui aeris collatione oneratum. Lib. Epistol. 26. qui Bibliothecae S.S. PATRVM interseritur. Coenobitae insuper, qui PETRI Cathedram purè superiorem colunt, vacui liberíque creduntur nummarijs perinde Episcoporum Indictionibus, ac reliquis sacri eorum Imperij notis. Ex Viennensi Clementis. 5. Synodo, in Cap. frequens. §. in exigendo De excess. Praelat. Ioh. Andr. & Archidiac. ad Cap. 1. De praebend. In. 6. Cardin. Zabarel. ad Cap. cùm Apostolus. §. prohibemus De censib. Diuersa tamen sententia arrisit Innocentio, ad Cap. 1. De stat. regular. Et Hostiensi, ad Cap. conquerente De offic ordin. Secus in exemptis Dioecesana potestate ijs, quibus suffragetur continua libertatis possessio, seu peculiare istius priuilegium immunitatis. Tales enim, imposito Ecclesiae vectigali non tenentur, quod *Charitatiuum subsidium* vulgò vocant. Panormit. in Iuris Responso. 27. Volum. 2. Cap. accedentibus De priuileg. Cap. cùm instantia vestra De censib. Quam in partem flectitur Burdigalensis Decisio. 135. Boërij, Praesidis in Aquitanica Curia summa. Sic Iohannes. 22. P. Cistercienses omnium aeris collectarum praestatione liberauit, nummariáque Tributione, quam Apostolici dehinc Praesules, eorumuè Legati Clero iniungerent: ni supremi ipsi Pontifices Cistercienscm Familiam nominatim ei pecuniarum collationi obstrinxissent. Bullatis codicillis, Idibus Sextilib. An. 1330. Imo nec, sacrae Visitationis specie, merces ab illis exigi stipendiaria potest, quam vernaculè *Procurationem* appellant, dari solitam lustranti Dioecesin Episcopo, vel Archidiacono Templi episcopalis. Diplomate Alexandri. 3. P. Quindecimo Kalend. Maias An. 1160. ac Honorij. 3. Quarto Nonas Decemb. An. 1219. Qui verò Ecclesijs Prae-

De Charitatiuo Praelatorum Subsidio in Clerum suum.

Lib. 2. Tit. 7. Art. 1. 2. 3. 4.

Monasteria, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentia, eique immediatè subiecta.

Londinensi Angliae Concilio sacro habito ab Othone Legato pontificio, An. 1237. cautum est inter alia, de officio visitationis Archidiaconorum per Ecclesias, & de moderatis expensis seu salario ab his parcè, modestéque exigendo pro illi Visitationis munere. Vt scribit Matth. Paris in Anglic. Histor.

Romana Bulla, die. 13. Augusti An. 14. Pontific.

Alexandrinae Literae pro Cisterciensibus, die. 17. April. An. 1160. Et Honorij. 3. die 2. Decemb. An. 4. Pontific.

Innocentiana Bulla, die. 5. Augusti. 1489. quòd Cistercienses annuatim deputent Visitatores & Reformatores, qui secum non ducant comitatum, per quam Ordo in expensis grauetur.

Yuonis Epistola. 73.

fecti, eas sigillatim inuisunt pro officio, vetantur, grandi familiarium comitatu sumptúque ipsas onerare. Pontificio Innocentij.8. Rescripto Nonis Augusti An. 1489. Secundùm egregia Yuonis Carnutensis de eo Dictata, hac Epistolari periodo, *Non pertinet ad Archidiaconum, præter portionem suam, aliquid de reditibus Parochiarum, quas inquirat cum iussione Episcopi, retinere sibi, vel vltra terminos à Patribus positos, aliquid vsurpare.* Omnibus porro Sacerdotijs indiscriminatim, quæ possessorem amisissent, impositum fuit quondam Vectigal annarium, seu caducarij Anni redituum Sacerdotalium: quod in sacram Militiam, aduersus Ethnicos Asiæ & Africæ populos, insumeretur. Hostiensis enim, Pontificiarum Legum Scholiastes, qui floruit An.1260., testatur, publicæ huiusmodi Ecclesiasticorum fructuum pensitationi sæpe reclamatum: Et Francisc. Zabarella perhibet, Viennensi in Concilio statutum fuisse, vt sublatis *Annatis*, Vicesima Sacerdotalium prouentuum quotannis Romano Pontif. appenderetur. Vtcunque sit, Bonifacius.9.P. (ex Iohannis.22. vestigijs, de quo, Platina) indixit quibusque *Annalia* Beneficijs Ecclesiæ, Apostolico Fisco persoluenda: Queîs, ceu neruis Belli, Christiana acies, profligato communi Hoste, orthodoxam Fidem toto Oriente propagaret. At Polydorus tradit, hoc oneris Sacerdotalis detrectasse Anglos, & in Pontificalibus modò, alijsque maioribus Sacerdotijs admisisse. Lib.8. De Inuentor.rer. Cap. 2. In Gallia equidem, Benedictus.xj. indulsit Philippo. 4. Regi, vt sacris Beneficijs, quo anno possessore vacarent, frueretur solido iure. Oldradi I. C. relatu, in Respon.310. Qui antea pariter Oldradus asseruit, (*Responso. 61.*) Francorum Regi concessum à Romana Sede, vti incerta Legata indistinctéque relicta, vsui sanctæ expeditionis Asiaticæ impenderet. Sic regio in Tabularo conditas euolui solennes Literas Vilhelmi à S. Pastore, Præfecti monastico Conuentui *de Arnesso*, Cluniacen. Ordinis: Quibus Litteris, eidem Principi erogarit quadriennem Sacerdotalium fructuum Decumam, An. 1295. Ibidem quoque visuntur donationis Chartulæ duarum Decimarum, ex annuo Episcopali reditu, in Regem ipsum collatæ à Raymundo Albiæ Cadurcorum Episcopo, An.1304. His denique cohærent, suprascripta Cælestini.5. Diplomate luculento, de collecta Decimarum ex Ecclesiasticis Italiæ beneficijs, in gratiam Equestris militiæ Procerum & magnatum virorum.

Hostiens. ad Cap. Inter cætera De offic. ordin.

Da Annatis Beneficialibus, Nos Lib. 1. Ecclesiast. Polit. Tit. vlt. Art 18.19 Et Lib. 3. Tit 3. Art. 4. 5. 6. 7.

Ex Thesauro Chartarum regiarum, eiusque authentico Inuentario, facto mandatis Ludouici. 11. regis Luce. 12. Septemb. An. 1482.

Cadurcensis Episcop.

supra Artic.13.

Bulla Gregorij. 10. anterius descripta, Art. 13.

Mortuorum funeratio, est de iura parochiali, deficiente familiari sepulchro Maiorum, vel alterius electione sepulturæ. Cap. ex parte De sepult. Cap. Is qui Eod. Tit. In 6. 13. Caus.13. Quæst.2.

GRATIOSA rursùm Cælestinis, Gregorij.10. P. Constitutio, 15.
quæ liberam, in eorum Fanis, sepulturam tribuit Christianorum, duo simul complectitur singularia Iura: tùm quòd funeraria aliorum functio, sit Parœciaci iuris, sacrísque ParœciarumCœmeteriis debeatur: tum quòd medio Téplo corpora humari sinantur istîc, quæ primitùs extra DOMINICÆ septa Basilicæ condebantur. Leg.2. Cod. De sacrosf. Eccles. Ac Moguntinæ Synodi Can. nullus mortuus intra Ecclesias sepeliatur Caus.13. Quæst. 2. Quinimò priscis

Hebræis

Hebræis mos erat, populísque alijs, cadauera humo contegere extra Vrbium mœnia: Ne habitationi viuorum peculiaria loca, fœtore mortuorum polluerentur. Nam, vel Lucæ Euangeliographi Cap. 7., filius viduæ mulieris, extra portas Naim Oppidi, defunctus efferetur. Similem Palæstinæ Ritum Athenienses coluêre, ex Tabulis. 12. Ita Plato, Nomorhesiæ suæ Dialogo. 12., non solùm Ciuitate excludit, verùm fœcundo quoque agro, corpora mortuorum: quæ nil scilicet, præter vermes putredinémque, progenerent. Cuiusmodi Leges renouans Hadrianus Cæs., pœnam iis condixit. 40. aureorum numûm, qui in Vrbe sepulchra extruerent. Leg. 3. §. Diuus. ff. De sepulch. viol. Huic pulchrè consonat Imperatoria sanctio. 6. Eod. Tit. In Cod. Theod. Cum Iulij Pauli sententia, Receptarum Lib. 1., cadauer in Ciuitatem minimè inferendum: ne funestentur Sacra Ciuitatis. Sensim tamen hac se lege soluerunt Romani Augusti, Duces, Vestaléque virgines: quorum reliquiæ ac cineres Vrbem inuehi, condíque in Foro cœpêre. Vt D. Chrysostomi Sermone elicitur, De Fide & Lege, Tomo. 3 Ac Turco-

Hominem in Vrbe ne sepelito, neue vrito.

Item Diocletiani & Maximini Lege, mortuorum reliquias, ne sanctum Municipiorum jus polluatur, intra Ciuitatem condi jampridem vetitum est. Cod. de relig & sumpt. fun.

Lib. 1. Tit. vlt. C. TH.

Theodulphi Aurelianen. Episcopi Epistola (inter Hincmari Epistolas) ad fratres & compresbyteros suos Aurelianens. Parochiæ, Artic. 9. Antiquus in his regionibus in Ecclesia sepeliendorum mortuorum vsus fuit, & plerunque loca diuino cultui mancipata, & ad offerendas Deo hostias præparata cæmeteria siue polyandria facta sunt. Vnde volumus vt ab hac re deinceps abstineatur, & nemo in Ecclesia sepeliatur. Nisi forte talis sit persona sacerdotis, aut cuiuslibet justi hominis quæ per vitæ meritum talem viuendo suo corpori defuncto locum acquisiuit. Corpora vero, quæ antiquitus in Ecclesijs sepulta sunt, nequaquam projiciantur, sed tumuli qui apparent, profundius in terram mittantur, & pauimento desuper facto, nullo tumulorum vestigio apparente Ecclesiæ reuerentia conseruetur. Vbi vero tanta est multitudo cadauerum, vt hoc facere difficile sit, locus ille, pro cæmeterio habeatur, ablato inde altari, & in eo loco constructo, vbi religiosè & purè Deo sacrificium offerri valeat.

manni etiamdùm Scythæ, nullum intra Vrbes sepulturæ mandant, præter Scythicos Principes è Thracia, suos. Teste Bartholomæo *de Georgieuitz*, Turcicarum rerum scriptore oculato. Tametsi ex anterioribus Byzantiorum Augustis, Leo Philosophus statuerit, cuique tam intra Ciuitates, quàm extra, sepelire defunctos licere. Græca Nouella. 53. In Templis autem humari, primùm fuit vsquequaque interdictum. Cæsarea Gratiani, Valentin. & Theod. Lege Nemo De sacros. Eccles. Mileuitanus pariter Africanæ Ecclesiæ pontifex negat Optatus, sepulturam IN DOMO DEI esse concessam. Lib. 3. De schismate Donatistarum. Præterea B Gregorius, Regesti Lib. 1., ita demùm siuit, Iohannem Surrentinum Episcopum sacrare Ecclesiam in Cœnobio protomartyris Stephani, Insulæ Cabis, in qua, reponerentur Agathæ martyris reliquiæ, si modò nullum ibidem tumularum appareret. Secus ergo Ædem sacram humari, tentatum: illúdque initio potentiores, deinde etiam plebeij obtinuêre. Sic Constantinus Cæs. in porticu Templi Apostolorum, Constanrinopoli, sepultus est: ac Honorius, in porticu Fani Petri, Romæ. Quod obiter perstringens Chrysostomus, In Constanrinopoli, air, Reges nostri gratiam ingentem putant, non

Othomanici Reges.

Hic patria Hungarus, viator per Turcicas regiones, captus à Turcis, & redemptus, Libellum edidit De Moribus Turcarum.

Optatus, Afer.

Gregorij Mag. Epistola. 52.

S. Agatha.

Turonens. Synodi prouincialis habitæ An. 1583. Tit. de Sepulturis, Laicis omnibus etiam nobilibus minime liceat, sepulturas in Ecclesijs, iure proprio sibi vendicare. Neque sepulturam in illis assumere & eligere, iuxta vel prope maius altare aut sacrarium, quacunque prætextu in contrarium cõsuetudine aut possessione non obstante. Nisi forte sint Episcopi, aut Ecclesiarum Rectores, earumuè fundatores.

D. Chrysost. Tomo. 4. in Demonstrationem aduersus Gentes, Quòd Christus sit Deus, Regésque, ostiarij & ianitores Piscatorum.

si ptope Apostolos, at si vel extra eorum vestibula, corpora sua humo mandentur, fiántque Reges, Ostiarij, & ianitores Piscatorum. E quibus, vnum nominat Constanrinum Magn., Homilia. 66. ad Populum Antiochenum. Vasensi rursus Concilio veritum est, pro Maiotum Institutis, mortuos vllos Delubris Diuûm inhumari:

Vasensis Concil. sub Leone. 1. P. circiter Annum. 442.

sed in attio, in potticu, aur in exhædris Ecclesiæ, nec in Ecclesia vtique ipsa, vel ad sacram eius Aram, vbi corpus & sanguis Domini conficiatur. Qualis Synodica Lex, iteratò sancitur, Cap. 6. Nannetensis Concilij, Dagoberto Galliarum Rege. Btacharensi itidem Christiano Conuentui placuit, (Can. 36.) defunctorum corpora nullo pacto intra Basilicam, sed circa Basilicæ murum fotis sepeliri. Eapropter B. Amatus Romarici *Abba*, se ratus honore indignum sepulturæ intra Ecclesiam, iussit sibi effodi sepulchrum in ipso Basilicæ aditu, Matri Dei sacræ. Id quod in illius vita Laurent. Surius commemorat. Proinde neglectam hanc ab antecessoribus Regibus Ecclesiasticam reuerenriam conatus est reuocate Karolus Magnus, edita Lege Ftancica, An. 790. Ne vllus deinceps in sacra Ecclesia mottuum tumularet. Lib. 1. Cap. 159. Cuius vestigia Legis consectatus est D. Reinbertus, Bremensis Archiepiscopus, qui, Ludouico Pio Cæs., inclaruit, moriensque Templo vetuit inhumati. Iuxta hæc, Benedictus. 3. P. qui obijt An. 858. & Nicolaus. 1. in eam Hierarchiam successor, qui decessit An. 867., ad valuas Ædis Petri humo tecti sunt, vtì mandatant. Ast paulò pòst, Ttiburiense Concilium, quod An. 895. celebratum est, prætogatiuam hanc Sacerdotibus adsignauit, ob Altatis ministerium, vt sacra in Ecclesia sepelirentur. Verùm succedente tempore, reseratis Ecclesiarum valuis, adsciti sunt in media Templa non solùm Episcopi, sacerdotes, Reges, pattoniuè sacrarum Ædium: sed alij quoque, nummis potiùs quàm metitis virtutum graues. Ob id, Meldensis Congressus Gallici Cleri, quùm non posset omnino morem tollete humandorum in Ecclesia defunctorum qui varijs iam Regionibus inoleuerat, condonauit istud sacerdoti duntaxat ei, proſaniuè ordinis viro, qui integræ vitæ suffragio, talem mortuo suo corpori Vrnam dignè quæsijsset. Cui Synodo aptè congruit Moguntina. 1., coactā., An. 813. In Can. 52. qui à Gratiano collectus, habetur, Caus. 13. Quæst. 2. Tum à Burchardo, Decretorum Lib. 3. Cap. 151. Et ab Yuone Carnutensi, Pannomiæ Parte. 3. Cap. 213. Christianæ insuper Pietatis voro, sepulturam in Phanis deligunt probi viri plerunque: vt fato functi, quasi præsentes oculisque subiecti viuorum, communibus Ecclesiæ precibus indies adiuuentut. Quantoperè enim viuorum beneficia mortuis prosint, addocens Pettus Blesensis, post tot vetustiorum dogmata Theologorum, affert etiam venerandi patroni mei exemplum, D. Renati Andegauensis. Epistol. Lib. 1. in hanc sententiam. *Maurilius, Andegauen. Episcopus, longè post Apostolorum tempora, puerum, quem propter*

Nanneten. Synodus, Tomo. 3. Concil.

Btacharense Concil sub Honorij. 1. Pontificatum, & ante Annum 635. Tomo. 2. Concil.

L. Surij Volum. 5. De Sanctis, Cap. 15. Die. 13. Septemb.

Vulgrinus quoque Angulismorum Comes, & Petrocoriorum, sepultus fuit iuxta Basilicam S. Eparchij: Et Ademarus Pictonum Comes, iuxta Basilicam S. Hilarij. Ex Fragmento Aquitan. Hist. excuso publicè An. 1588.

Triburien. Synodi Cap. 17. Volum. 3. Concil.

Meldense Concil., Tomo Eod. 3.

Maguntinum. 1. Concil. (Tomo. 3.) Quòd nullus mortuus intra Ecclesiam sepeliatur, nisi Episcopi, Abbates aut digni presbyteri, aut fideles laici.

Lib. 1. Cap. in Hæreticos.

D. Marilius, & S. Renatus, Aedium Episcopi seriatim. Hunc enim illi in Cathedram successisse, tradit B. Antoninus in Chronic. & Demochares in Lib. De diuino Missæ sacrificio.

hoc

hoc etiam postea Renatum vocauit, septem annos integros iam in Monumento habentem, excellentissimo miraculo suscitauit. Eam admiratu dignam Historiam refricat B. Antoninus; Chronicōn Parte. 2. Tit. 10. Cap. 13.

16. IN EXPLANANDIS Cælestinorum priuilegijs Apostolicis, minimè supprimendum venit Bonifacij, 8. Rescriptum Idibus Maijs An. 1297.: Cuius porissimæ hæ sunt particulæ. *Sanè de ijs, quæ in ornamentis Ecclesiæ, vel pro eis, aut libris, fabrica, luminaribus, anniuersario septimo, vicesimo, tricesimo, siue aliàs ad perpetuum cultum diuinum, seu pro pitancijs, indumentis, vel calciamentis vestris, vobis legantur pietatis intuitu, dummodò id fraude non fiat, nulli teneamini iustitiam seu canonicam portionem exhibere. Concedimus etiam tibi, fili Abba S. Spiritus, tuisque successoribus, qui pro tempore fuerint, vt Fratribus vestri Ordinis in ipso Monasterio S. Spiritus, & alijs Monasterijs, Prioratibus, & Membris, ac locis subiectis eidem Monasterio S. Spiritus constitutis, absolutione & dispensatione indigentibus, priusquàm intrarint Ordinem, siue pôst in casibus excesserint, pro quibus excommunicati, suspensi, interdictiuè sint, de consilio Fratrum vestrorum qui literati sint & Deum timentes, absolutionis beneficium valeatis impertiri: Nisi adeo grauis & enormis foret excessus, quòd essent propter hoc ad eandem Sedem meritò destinandi: Prouiso quòd læsis satisfaciant competenter. Inhibemus etiam, ne aliquis Episcopus, vel alia persona, spiritualem vel aliam Iurisdictionem habens, vos ad synodos vel conuentus forenses suos accedere, vel cum eis intus vel extra Ciuitates vel terras processionaliter exire, aut suis Constitutionibus subiacere cogat, aut capitula, inquisitiones in locis vestris, vel alibi de vobis, aut fidelitatem iuratam, aut manualem obedientiam à vobis, aut Prioribus, Supprioribusuè vestris exigere audeat &c.* Voluitur insuper Codex autographus Constitutionū eius Ordinis, Franciçæ Prouinciæ, tribus Libris digestus: Quo, singula *Regularis* disciplinæ, quam Cælestini ad amussim seruant, præcepta tradunrur. Vnde probabilius fit, seculi Clericos, Regia nominatione, huius Magisteria Sodalitij hactenus aggredi non ausos, nec Comitialem Magistri cuiusque delectum Monasticum, in luce Fori oppugnare. Alij verò, Benedictinæ normæ, Conuentus perplures eò redacti sunt, vt arctiorem ipsi quidem, Benedicti regulam complectantur, sed horum Præfecti, seu *Abbæ*, Cœnobitico Instituto nolint alligari: Inuersa Monstri figura Horatiani, cuius

Humano capiti ceruicem pictor equinam
Iungere qui voluit.

Nam, verbi gratia, Vilhelmus Brissonetus, Meldensis Antistes, qui præfuit Monasticæ Ædi Germani, Parisijs suburbanæ, pollicitus erat obsignatis Tabulis An. 1513., factură se, curaturum, vt posteri Cœnobiarchæ, Religiosa in toga, sese addicerent sanctiori Legi Casæ Benedicti: cui iam, priuati eius Ædis alumni confertim se ex professo deuinxerant. Ast nullus exinde Cœnobij Rector cul-

Bonifaciana Bulla, die. 15. Maij An. 1297.

Abbas S. Spiritus de Sulmona, Valuensis diœcesis, in Italia, Caput Ordinis Cælestinorum.

Tridentini Concil. Sessione 25. Cap. 13. Exempti omnes, tam clerici seculares, quàm regulares quicunque, etiam monachi, ad publicas processiones vocati, accedere compellantur: ijs tamen exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, vt Carthusiani, Camaldulenses, &c. Ita Decision. 484. Capellæ Tholos. Archiepiscopus potest cogere Religiosos ciuitatis exemptos, venire ad processionem, quando ex magna causa fit processio, vt in nouo introitu Principis, Legat, Episcopi, vel eminente peste, aliòue flagello.

Prioratus Conuentuum singulorum aut Prouinciæ Cælestinorum.

Concordatum Guilelmi Brissoneti, Meldensis Episcopi & Abbatis S. Germani, cum Conuentu suo, & Congregatione Casalina seu Casali Benedicti, cui Monasterium hoc erat vnitum: Quod Concordatum, Leo. 10. & Clemens. 7. P. P. omologarunt.

tum habitúmque sumpsit *Regularem*, nec Monasticæ suis vitæ typum domestico exemplo præbuit. Solennis enim illa pollicitatio, cui nec Regia, nec Senatoria Lutetiæ accesserat auctoritas, in irritũ recidit prorsus, & fiduciarijs Clericis seculi, nuncupante Principe, commendata est vsquequaque Cella monastica D. Germani. Formula certè eius Pacti conuenti promitur istiusmodi. *Obtinebit Abbas à Sanctiss. Domino Literas apostolicas, accedente ad id consensu Regis, quòd cedente, vel decedente d. Reuerendo, Monasterium prædictum nullo modo possit commendari, sed de eo prouideatur, & ad regimen ipsius assumatur aliquis de d. Congregatione Casalis Benedicti, sitque exnunc, prout extunc, d. Monasterium affectum d. Congregationi: Adeo, quòd non possit quispiam præfici aut assumi ad Dignitatem Abbatialem, nisi sit de d. Congregatione &c. Habebunt Vicarius, & ab eo substitutus potestatem conferendi Regularia Beneficia, & Officia claustralia, Capellanias que, in d. Monasterio S. Germani existentes &c.* In hac vtique Casa B. Germani, splendet cucullatus senex Iacob. Dubreilius, omnigena doctrina, simul & morum probitate suspiciendus. Qui publicis sui Ordinis Magistratibus ritè perfunctus, iamdudum sibi canit & Musis, summo cum lucubrationum fructu Scriptorúmque, Ecclesiasticis de rebus, in Religiosam omnem posteritatem. Superi, precor, tantum virum nobis Reíq. Publ. sacræ perdiu saluum incolumémque tueantur.

Frat. Iac. *Dubreil*, eruditissimus Cœnobitarum nostri seculi.

Bulle d'Alexandre 3. de l'an 1164. 12 Kal. Febroar de priuilege special Abbati & fratribus S. Germani de Pratis, Sepulturam locorum vestrorum, in quibus quatuor aut tres vestrum assiduè commorantur, liberam esse decernimus: Vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Salua tamen, iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumunturt &c.

Autre Bulle d'Alexandre 4. de l'an 1260. quo familiares vel seruientes domestici *de ladicte Abbaye de S. Germain*, qui Religiosis participant, non possunt pro hoc à suis Ordinarijs excommunicati vel interdici.

Bulla Pij 2. Vt omnia Sacramenta, etiam in die Paschæ conferri possint per monachos Benedictinus peregrinis, famulis, & hospitibus quos in Monasterijs ipsarum contigerit infirmari.

TRANSGREDIAMVR nunc à Benedictina Monachorum Re- 17
gula, ad Augustinianam. Huic subsunt Almæ Triados Cœnobitæ, seu captorum à Barbaris Christianorum redemptores. Quos Innocentius. 3. P. varijs Muneribus cohonestauit. Diplomate. 3. Nonas Februar. An. 1198. infrà relato. *Innocentius &c. Dilectis in Christo filijs, Ministro S. Trinitatis Ceruifrigidi, eiúsque Fratribus &c. Præfatam domum S. Trinitatis Ceruifrigidi, in qua, Diuino mancipati estis obsequio, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis Scripti priuilegio communimus, Statuentes, vt quascúnque possessiones, quæcúnque bona eadem Domus impræsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione Fidelium, seu alijs iustis modis, præstante DOMINO, poterit adipisci, firma vobis vestrísque successoribus permaneant. &c. Sanè Noualium vestrorum, quæ proprijs manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalium vestrorum, hortorum, vel pomorũ fructibus, nullus à vobis decimas exigere præsumat. Liceat quoq; vobis, clericos, vel laicos liberos & absolutos, à seculo fugiẽtes, ad conuersionẽ recipere, & eos sine cõtradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli Fratrum vestrorum,*

Mathurinorum Ordo, seu S. Trinitatis, & de Redemptione captiuorum. Quem Ordinem celebrat Chasseneus, in Catalogo Glor Mun Parte 4. Consideratı 63. Præter alios Auctores supracitatos Lib. 1. Tit. 1. Art. 12.

Bullatæ literæ die. 3. Febr. An 1. Pontific

Le Prioré de S. Marie de Corcheres, dependant du Prioré de S Barbe en Auge, en Normandie, fust fondé par Guillaume Comte de Ponthieu, & est de l'Ordre S. Augustin, & est reputé manuel, venerable, & non en titre de benefice perpetuel. Dit y a arrest au grand Conseil en Aoust. 1583.

veſtrorū, poſt factā in Domo veſtra profeſſionē, fas ſit abſq; Miniſtri ſui licētia, niſi arctioris Religionis obtentu, de eodem loco diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Chriſma verò, oleum ſanctum conſecrationis Altarium ſeu Baſilicarum veſtrarum, ordinationes Clericorum veſtrorum, qui ad ſacros Ordines fuerint promouendi, & cætera Eccleſiaſtica ſacramenta, per diæceſanum Epiſcopum, ſiquidem Catholicus fuerit, & gratiam atque communionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, vobis gratis ac ſine prauitate aliqua volumus exhiberi. Cùm autem generale Interdictum terræ fuerint, liceat vobis, clauſis ianuis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis ſuppreſſa voce, Diuina officia celebrare. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Miniſtro, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi, qualibet ſubreptione, aſtutia ſeu violentia, præponatur, niſi quem Fratres communi conſenſu, vel Fratrum pars conſilij ſanioris, ſecundùm Dei timorem canonicè prouiderint eligendum &c. Ac Pontificia quidem *Mathurinorum* Priuilegia nouauit Innocentius. 4. eximio Reſcripto pridie Kalend. Martias An. 1247. Cui præterea ſigillatim accenſuit nomina titulóſque Sacerdotiorum, quæ Ordini ipſi ſacræ Trinitatis ſubiaceant. Sed hic quoque Innocentius paulò antea, in ſtabiliendis vetuſtiorum Pontificum beneficijs, clauſulas haſce intexuerat Codicillis ſuis Quinto Kalend. Decemb. An. 1246. *Nouas & indebitas exactiones ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Archidiaconis, ſeu Decanis, alijſque omnibus Eccleſiaſticis, ſecularibuſuè perſonis, in vos omnino fieri prohibemus &c. Decimas item, & poſſeſſiones ad ius Eccleſiarum veſtrarum ſpectantes, quæ à laicis detinentur, redimendi, & legitimè liberandi de manibus eorum, & ad Eccleſias, ad quas pertinent, reuocandi libera ſit vobis de noſtra auctoritate facultas &c. Prohibemus, vt infra clauſuras locorum veſtrorum nullus rapinas ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, ſeu violentiam audeat exercere.* Quod autem Literis iſtis agitur de repetundo ex profana manu Decumano fundorum iure, vt priſtino Eccleſiæ dominio reſtituatur, id quadrat aliquatenus Ciuili temporum illorum diſciplinæ. Nam priſca ea tempeſtate, ſanctum Lege fuit B. Ludouici An. 1269., tum Francico S. Conſulto Diualium An. 1272., Decumas à profanis viris clientelæ formula poſſeſſas, quæ ad ſacram Eccleſiam quoquo modo tediijſſent, antiquo ſpiritali iure ſuo & Eccleſiaſtico teneri. Vt hac *Parlamentari* Sententia, quaſi penicillo exprimitur. *Cùm inclytæ recordationis Ludouicus rex Franciæ per priuilegium ſpeciale conceſſerit Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, quòd abſque contradictione ſui vel hæredum ſuorum poſſent acquirere decimas, quas laici tenebant, & epiſcopus Baiocenſis emiſſet decimas, quæ antea tenebantur in feodo laicali, quas propinqui venditoris per burſam retrahere nitebantur. Dictum fuit, quòd ex quo Rex reliquerat quod ibi habebat, non in Curia domini Regis, ſed in foro Eccleſiæ, dictam retractionis cauſam proſequentur, ſi velint.* Lutetiano item Senatui placuit nuper, clientelares profanorum hominum decimas, quæ ad Epiſ-

De Chriſmate, & oleo ſancto, à quonam petenda ſint, diximus paulo anteriùs, Art 4.

Romana Bulla, Die vlt. Febr. An. 1247.

Innocentij. 4. Literæ die. 27. Nouemb. An. 1246.

Decimæ laicales & infeudatæ, ab Eccleſia redemptæ, non cenſentur nouæ Acquiſitiones Eccleſiaſticæ bonorum ſecularium.

Vetus Areſtum Parlamenti, omnium Sanctorum, de Decimis infeudatis Ex Regeſtis Curiæ Pariſien.

Iudicatum Curiæ: die.7.Septemb. 1582. inter Capitulum Ecclesiæ *d'Amiens*, *appellant* a Locumtenente Gubernatoris Peronensis: & Iohannem *Cuel*, curatum *de Neuille*, intimatum.

copale Collegium Ambianorum, tractu temporis peruenissent, æquè obligari congruæ Curionis portioni, in Pontificio Foro adiudicandæ, ac spirituales & ecclesiasticas decimas: Quùm profanæ alioquin illæ, nec tali parochorum portioni, nec sacro quidem Magistratui subiiciantur. Aresto. 7. Iduum Septemb. An. 1582. Quæ omnia planè congruunt Apostolico Gregorij. 9. & Innocentij. 4. decreto percelebri, inter Ducem, & Clerum Armoricæ Britanniæ: Quod Ianus Dux seruaturum se, iuratò spopondit Romæ. 7. Idus Apriles An. 1266. Eius quippe Decreti Cap. 4. continetur, decimas, quæ à popularibus beneficiaria lege possideantur, Templis liberè cedi transcribíque posse, nulla Principis, Magnatumuè auctoritate adhibita: sed eas tum subinde primæuam Ecclesiasticę rei immunis conditionem resumere. Sicuti Argentræus memorat, Britannicæ Histor. lib. 4. Cap. 24. 25. De hoc genere profanarum Decimarum & parrimonialium, quæ ad sacram Ecclesiam reuersæ sint, Nos fusiùs Lib. 3. Fisci Gallici.

Die. 7. April. An. 1266.

Tit. 23. Art. 8.

PRÆDIARIAS insuper *Mathurinorum* Sodalium possessiones 18
sanxêre Vrbanus. 4. & Clemens. 4. vicissim Pontifices Max., liberásque plebeijs vectigalibus ac immunes decreuerunt. Ille quidem, Rescripto. 10. Kalend. Mart. An. 1260. Hic verò, 4. Idus Decemb. An. 1267. tali verborum schemate. *Dilectis filijs, vniuersis Ministris & Fratribus Ordinis S. Trinitatis & Captiuorum &c. Vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, vt de animalibus, blado, vino, sale, ac alijs, quæ aliquotiens emere pro vestris vtilitatibus vos contingit, nulla pedagia, vingia rotatica, trauersa, roagia, minagia, & foragia, quæ pro ijs à secularibus exiguntur, soluere teneamini, auctoritate vobis præsentium indulgemus &c.*

Apostolicæ Bullæ, die 20. Feb. An. 1. Pontific. Et die. 10. Decemb. An. 3.

Præclarè istud certè, quùm Lupi Ferrariensis *Abba* sententia, Monasticus Ordo diu stare nequeat, nisi iustarum Facultatum augmento fulciatur. Quemadmodùm ipsemet loquitur, Epistola. 42. ad Hincmarum, Remensem Præsulem, ac Epist 45. ad Karolum regem. Cæterum in Religiosa S. Triadis Familia, præluxit multis Robertus Gaguinus, Flander, qui à tenellis annis sacram Religionem professus est in Monastica Belgicæ prouinciæ domo Silua-nepe: Dein perita Lutetiæ Academia, Magistralem Pontificij Iuris lauream adeptus, legitur suffragijs Comitialibus Antistes Ordinis sui *Mathurinorum*, extincto Rudolpho, maiore Ministro, An. 1473. Idem à Carolo. 8. rege Legatus adiit Romanum Pontificem, quique Florentinum Senatum Orator, rediit exorator. Is rursùm in Britannia Insula Gallicam obiit legationem, vnà cum Vilhelmo *de Sains*, Syluanectensi Præside, publici Fœderis ergô, sanciendi inter Gallum & Britannum Reges. Sextili Mens. An. 1489. Gaguino tandem humanis erepto, Faustus Andrelinus, quem ille ex Italia ad Karolum regem deduxerat, istud posuit actutùm funebre Carmen Vndecimo Kalend. Iunias An. 1501.

Karolus Caluus, Imperator Roman. & Rex Galliæ.

Domus isthæc B Mariæ de Pietate in Siluanepe, Morinensis diœcesis, (in Picardia) quæ est de Ordine S. Trinitatis, instituta fuit suo Annum. 1392. Reginaldo de Marcha tunc maiore Ministro) Quam primus administrauit Fr. Guido, Deo deuotus Heremita.

Rob. Gaguin. 20. Minister generalis electus à Capitulo generali, qui antea Præfectus fuerat Domibus de Verberia, Turonicæ, & Mathurinorum Parisien. Decessit Luce. 22. Maij An 1501.

Illustris

Illuſtris Gallo nituit qui ſplendor in Orbe,
Hic ſua Robertus membra Gaguinus habet.
Si tanto non ſæua viro Libitina pepercit,
Quid ſperet docti cætera turba Chori?

Sepulchrales Verſus.

Ioh. Tritthemius egregia quædam recenſet Gaguini monumenta, De conceptione B. Mariæ aduerſus Vincentium Caſtronouanum: De miſera hominis conditione, De Arte Metrica: Chronicon de maioribus Miniſtris Ordinis: Librum Epiſtolarum: & Francicos Annales, qui multorum manibus etiamdùm circumferuntur.

Hic Gaguinus, in Domo Mathurinorũ, Clauſtra, quæ nunc vidẽtur columnis ſuſtentata marmoreis, à fundamentis erexit, Bibliothecam ſuperſtruxit, & varijs Scriptorũ Operibus exornauit: Eius quoque nauim Eccleſiæ abſoluit.

Bulles d'exemption de toute Iuriſdiction, ſuperiorité & excommunication d'Eueſques, Archeueſques &c. & d'immediate ſubiection au S. Siege Apoſtolic, de tous les Miniſtres, freres & ſœurs, de l'Ordre de la S. Trinité de la Redemption des captifs, auec leurs maiſons, Egliſes, Oratoires, Chappelles &c. tam in ſpiritualibus quam in temporalibus, *& pour leurs gens, familiers & ſeruiteurs, donnez, & autres demeurans eſdictes maiſons. La premiere Bulle eſt au Pape Clement* 5. *à Auignon* 13. Kal. Octob. An. 4. Pontific. *Bulle d'Eugene confirmatiue de celle cy deſſus à Florence l'an* 1434. Nonis Nouemb. *Bulle pareille de Pius* 2. *l'an* 1458. 16. Calend. Febr. *ar. Item d'Innocent* 8. *Confirmatiō ſemblable, auec clauſe extenſiue* ad familiares & ſeruitores *deſdicts Conuents*, ad ſupplicationem Roberti Guaguini maioris ſeu generali miniſtri d. Ordinis decretorum doctoris & apud nos Oratoris Caroli Francorum Regis. *Sa Bulle dattee de l'an* 1485. 18. Kalend. Maij An. 1. Pontificatus.

Arreſt du Parlement de Paris du 22. *Iuin l'an.* 1602. *ſur la Requeſte de frere François Petit General de l'Ordre de la S. Trinité &c. & veu les pieces iuſtificatiues du contenu en ladicte Requeſte. & veu les concluſions du Procureur General du Roy. Par lequel Arreſt ſurce qu'en faiſant le procez criminel à Anne de Rieux, ſeruante de frere Philippes Aranut, Religieux dudict Ordre & Miniſtre de la Villeneufue aux aſnes dioceſe de Paris, la Cour auroit par Arreſt du* 19. *d'Auril audit an* 1602. *ordonné qu'à la Requeſte du Promoteur de l'Officialité de Meaux, le procés luy ſeroit faict & parfaict &c. La Cour, dis-je par ceſt autre Arreſt de Iuin a renuoyé ledict Aranut au General de l'Ordre de la S. Trinité, pour luy eſtre ſon procés faict & parfaict, & contre luy procedé ainſi qu'il appartiendroit.*

61 PARISIENSIS Academiæ Comitia habentur ex more in Clauſtris præd. Cænobij *Mathurinorum*, velut Academica Sede. Quam tamen precariò rogatam ſedem locúmque interpretatur vetus Academicorum profeſſio ingenua, ſcriptis mandata Iunio Menſ. An. 1291. Ita VALLISSCHOLARIUM Ordo, Auguſtinianæ regulæ, exorſus eſt ab eius alumnis Academiæ, cœleſti Sophia apprime eruditis. Quorum ſectandis veſtigijs, illicò poſt deſtinatur Monaſticæ pubi ſacra Domus Catharinæ, apud Lutetiam, à Sholaſticis cognomen ſortita. Nimirùm vt cucullata totius Sodalitij iuuẽtus publicum hoc Muſæum peteret, ſanctioribus potiſſimè literis inbuẽda. Sicuti anteriore Lib. ſubnotauimus, ac Pontificio Iohannis. 22. Diplomate comprehenſum eſt, apud Auenionem edito Kalendis Sextilib. An. 1319. in hunc modum. *Iohannes &c. Dilectis filiis Priori & Diffinitoribus Capituli generalis, Ordinis Valliſſcholarium &c. Petitio veſtra nobis exhibita continebat, quod vos olim attendentes, quod à noſtris prædeceſſoribus prouidè fuerit ordinatum, vt ſinguli Priores domorum veſtri Ordinis certas perſonas mitterent ad Domum eiuſdem Ordinis Pariſiis exiſtentem, vbi viguit hactenus, & viget ad præſens, ſtudium Theologicæ facultatis ipſorum Priorum expenſis & ſumptibus, in ſacra Pagina inſtruendas: vt eædem perſonæ iſtius Paginæ fulgoribus illuſtratæ, alios Chriſti Fideles valerent inſtruere, vt per ſemitas Mandatorum Domini rectè incederent, idemque Ordo Valliſſcholarium perſonarum ipſarum, poſſet re & nomine meritò nuncupari, &c. Verùm quia huiuſmodi ordinatio hucuſque fuerat prætermiſſa, vos ad inſtantiam & requiſitionem vniuerſorum Priorum eiuſdem Ordinis nouiter ſtatuiſtis ac etiam ordinaſtis, quòd.* 12. *Fratres d. Ordinis dociles, & habentes animum ad*

Charta Vniuerſitatis Pariſien. Quòd Miniſter & Fratres domus S. Mathurini Pariſien. locum illis conceſſerũt in curia Domus eorũ ex mera gratia, ad opus receptionis & vẽditionis pergamenẽ &c.

ſuprà Lib. 1. Tit. 1. Art. 13.

Bulla Apoſtol. die. 1. Auguſti, An. 3. Pontif.

De Monaſtica liberalium ſtudiorum & literarũ cura, Nos antea Lib. 1. Tit. 2. Art. 8. Et hoc Tit. Art. 9.

studendum, à Diffinitoribus Capituli generalis Ordinis prælibati, qui pro tempore fuerint eligantur, & mittantur Parisius ad studium Paginæ memoratæ, in Domo vestra Parisien. adhoc specialiter deputata, ad sumptus communes totius Ordinis memorati: Quódque Diffinitores Ordinis sæpefati singulis Domibus d. Ordinis prædictos sumptus pro rata suorum prouentuum possint imponere, & exigere à Prioribus Fratribus ipsarum Domorum, eos ad id, si necesse fuerit, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, statutum & ordinationem huiusmodi, si est ita, ratam & gratam habentes, ipsam ex certa, scientia auctoritate Apostolica confirmamus &c. Iuxta hæc, beneficis Pauli. 2. in eam Sectam Codicillis attexitur talis periodus. *Quòd ad nutriendum. 12. Scholares eiusd. Ordinis in Theologia studentes Parisiis, & ob id, ad quinquagesimam partem suorum redituum eisdem Scholaribus. 12. pro eorum sustentatione dandam, Prior Monasterij comppellatur &c. districtius inhibentes quibuscunque Episcopis diœcesanis, & aliis locorum Ordinariis, ne aliquos ipsorū Prioratuū, Ecclesiarū & domuū, Priores aut rectores in Prioratibus & Ecclesiis ipsis cōfirmare, instituere, aut visitare, vel ad Synodū vocare, vel procurationes, aut alias sūmas ab eis exigere, nec censuras ferre præsumant &c.*

Paulina Bulla, die. 29. Maij An. 1469.

Cœnobitica Exemptio Vallisscholarium ab Ordinariis, & Diœcesanis Episcopis.

Il y a enuiron 30. Priorez, de l'Ordre du Val des Choux au Pays de Bourgongne desquels l'vn, est le Prioré de S. Lieu du petit Val des Choux, en la ville de Dijon, fondé & dotté par vne Duchesse de Bourgongne, diocese de Langres.

Le Prioré du grand Val des Choux, d'ans les Bois, entre Dijon. & Austun. Duquel Prioré bien que chef d'Ordre nommé & reserué par l'Edict de Blois, le Roy y exerça sa nomination l'an 1585. de frere Fremiot, frere au President Fremiot de Dyon, lequel Religieux Fremiot estant Enfermier en l'Abbaye de Flauigny fut pourueu à Rome dudict Prioré par permutation de son Office claustral d'Enfermier. Et encor par sa mort Nicolas Bazenet Religeux de S. Benigne de Dyon, l'an 1595. encores qu'il ayeesté esleu par les Religieux, il a prins aussi nomination du Roy.

Vallisscholarium Ordinis caput, in Campania. Vallisćaulium in Borgundia, cuius Prioratus sunt, Vallis Benedicti iuxta Heduam, Vallis Crescentis prope Sedelocum, & alij.

Sacræ Polit. Lib. 2. Tit. 5. Art. 5. Et Tit. 8. Art. 10. 21.

Apostolicæ literæ Pauli, 3. quas ad verbum exscripsimus supra Lib. 1. Tit. 2. Art. 18.

* Mitram gestans.

Bullam, die. 13. Maij An. 1539.

De isto quidem Vallisscolarium Ordine, pauca Historici 20
Scriprores prisci. Vt Genebrardus, Chronographiæ Lib. 4. eius institutionem refert: vt Valliscaulium Ordinis, Chasseneus. Parte. 4. Catalogi glor. Mundi, Consider. 58. Monasticæ porro illius Vallisscholarium Familiæ priuilegia quædam protulimus alibi in mediū, ex vetustis Rom. Ponrif. Charrulis, antequàm Ordinis Antistes sublimiori Cœnobiarchæ dignitate decoraretur. Quo autem Rescripto, eius princeps Sodalitij, qui *Prior* dicebatur, *Abbatis* titulo auctus est An. 1539., nominatim adijcitur nouo Æreriarchæ honorarium litui, anuli, tiaræ que Pontificalis gestamen in sacra sua Basilica, & minorum Conuentuum Templis. Nam extra eas metas interdictus illi est talium vsus Episcopalium Insignium: nisi Priuilegiarijs tabulis cautum aliud inueniatur. Cap. Vt Apostolicæ De Priuil. In. 6. Si tamen alienum in Cœnobium vocatus accesserit priuilegiarius *Abba*, quod peræque exemptum sit Diœcesani imperio, ibidem tum * metrophorus ille Diuina ritè celebrabit. Iohan. Andreæ iudicio, ad Cap. Abbates Tit. eod. Rursùs Vallisscholarium Præsuli cuique indulsit supremus Ecclesiæ Antistes Paulus. 3. Codicillis suprà relatis, *vt à quouis catholico Episcopo, gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habente, munus benedictionis suscipere valeat: ac ipsi Episcopo, vt munus prædictum illi impendere licite possit &c.* Sigillatim

verò

verò Gregorius. 9. P. conſtabilijt prædiarias res omnes, iura, profanáſque facultates, quæ Præfecto Conuentus D. Mariæ in Inſula Trecenſi, eiuſd. Ordinis, competerent, ſuum quoque ipſius Sacellum in Æde Katharinæ, Pariſien. Quæ Valliſſcholarium pariter Familiæ accenſetur. Romano diplomate,. 8. Kalend. Sextiles &. 16. Calend. Septembres An. 1229. HVIC porro, Auguſtinianæ normę, Ordini alterum ſubiungo, obſcurioris quidem nominis, ſed priſca origine, nihilò inferiorem. Is quippe à B. Ruffo titulum accepit monaſterij, ſimul & Principatus ſuæ Sectæ. Nam haud diu, poſt dira paſſum CHRISTVM, Ruffus, Hebræus, de quo Euangelicum Marci Cap. 15., fertur, relicto patrio crudeli ſolo, in Maſſilienſem prouinciam appuliſſe, cum B. Magdalene, Lazaro, Maximino: & Auenionenſes præſertim, Epiſcopali munere ac ſtudio Chriſtianam Fidem edocuiſſe. Exin religioſum Fanum ad Auenionem excitatum, in quo, D. Ruffi ductu & auſpiciis, nonnulli verè pij Apoſtolicum viuendi ritum ſectarentur. Aſt fremente Albiorum bello ſacro coacti ſunt Religioſi homines, aliò ſedes laréſque transferre, Valentiam verſus Delphinatium: Vbi Cœnobium maius, B. Ruffi nomine, erigitur. Cui vtique ſanctiori Caſæ, Vrbanus. 2., qui ſummi Sacerdotij faſtigium tenebat An. 1092., multas erogauit Diuini iuris prærogatiuas, minoribúſque adeo Cellis monaſticis, quæ Ruffi Baſilicam, Ordinis ſui primarem reuerentur. De eodem Ruffo, Auenionenſi Præſule, Cæſ. Baronius in Martyrologio Romano, ex Membranis veteribus manuſcriptis: Et Petr. San-Iulianus, Libro Matiſconenſium Antiquit.

Gregorianæ Literæ die. 25. Iulij, &. 17. Auguſti An. 3. Pontific. In gratiam Prioris & Conuentus *de noſtre Dame en l'Iſle de Troyes.*

S. Ruffus, Symonis Cyrenenſis filius creditur. Quo de Cyrenēſi, in Paſſione Chriſti aperta mentio, Lucæ Cap. 23., Matthęi. 27. ac Marci. 15. qui de Ruffo quoque illo, Symon. Cyrænei filio loquuntur.

Guerre des Albigeois circa annum. 1210.

Monaſterium S. Ruffi inter alia, ad Rō. Eccleſiam nullo medio pertinere declaratur, cum Prioratibus ab eo dependentibus, vbicunque Regionum in quibus, ut Prioratus B. Mariæ *de la Platiere* Apud Lugdunum.

L'Abbé Ioachim en ſon Commentaire in Apocalipſin *parle de ceſt Ordre* S. Ruffi. *pres Valence en* Dauphiné, *approuué par* Paſcal 2, Pape l'an 1100.

Il y a 3. chefs d'Ordres Religieux en Dauphiné, ceſtuy-cy de S. Ruff, celuy de S. Anthoine de Viennois, & de la Chartreuze de Grenoble. Extraict de la Chambre des Comptes de Grenoble.

Catalogue de 112. *Priorez & Egliſes regulieres dependans de l'Abbaye de S. Ruff*, en Dauphiné, *chef d'Ordre, entre autres depend l'Abbaye de Entremont en Sauoye*, Collegium S. Ruffi de *Montpelier*, Eccleſia S. Mariæ de Biſodunn, cum Eccleſiis ſuis ibi nominatis *en Portugal*, Eccleſia S. Ruffi extra muros ciuitatis Ilercienſis, Eccleſia S. Michaëlis de Ianua, extra muros ciuitatis Ianian. de Genes, Eccleſia S. Stephani in Campania, extra muros vrbis Papiæ &c. Eccleſia S. Mariæ Intermontium, Gebennenſis diœceſis, cum ſuis mēbris & dependētiis, Prioratus S. Petri *de Canafaya & autres* Pictauēſis diœceſis, *contre lequel Prieur de Canafaya y a Bulle d'Innocēt.* 3. *donnee* Peruſij 1. Idus Mart. An. 10. Pontificatus, *ratificatiue du jugement donné par le Cardinal de S. Euſtache pour l'Abbé de S. Ruff de Valence, contre le Prieur de Canafaya, qui eſt condamné* obſeruare ſentētias & mandata d. Abbatis, Canonicos *de Canafaya* non profeſſos mittere ad profeſſionem in ſuo monaſterio faciendam, & venire ad generale Capitulum, quod annuatim in eodem monaſterio celebratur, recepturus & obſeruaturus eiuſdem Capituli Statuta *& ledit Prieur a eſté abſous de la reintegrande requiſe par l'Abbé comme ſpolié de la collecte & ſubuention* de Capituli generalis conſenſu taxata &c.

21 CRVCIFERORVM Ordini, ab exaltata CHRISTI Cruce, dandus eſt proximè locus. Hunc, Auguſtini Regula duce, militantem apud Eburones primùm, & Gallos, depinximus antea ſparſim, Lib. 1. Alterius verò Sectæ, eodem almæ Crucis titulo, exortum in Italia, repetit Volateranus ab An. 1197. Anthropologiæ Lib. 21. Eòque antiquior B. Antoninus, Summar. Tomo. 3. Tit. 16. §. 5. qui Cruciferos cœnobitas Auguſtinianis adnumerat. Noſtrati certè Sodalitio illi monaſtico Iohannes. 22. Pontifex complura irrogauit Priuilegia Quarto Kalend. Apriles An. 1318. in hanc phraſin. *Perſonas veſtras, ac Monaſteria, in quibus Diuino eſtis obſequio,*

Supra Lib 5. Tit. 1. Art. 7. Tit. 2. Art. 9. Et Tit. ſupra Lib. 1. Tit. 1. Art. 9. Et Tit. 3. Art. 2 1.

Iohānis. 22 Bulla pro Religioſis S. Crucis, Die. 29. Mart. An. 2. Pontif.

mancipati, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcepimus ſpeciali, nolentes, vos à quibuſlibet locorum Ordinarijs conueniri, exceptis duntaxat Iudicibus à Sede Apoſtolica delegatis. Primùm vobis concedimus, prout noſtri prædeceſſores Innocentius. 4., *Bonifacius.* 8. *& Clemens.* 5. *vobis conceſſerunt, vt nouas plantationes ſeu Monaſteria de conſenſu Diœceſanorum recipiatis, & in ipſis ſecũdùm Regulam B. Auguſtini, & Conſtitutiones Ordinis veſtri regulariter viuatis. Temporibus verò Interdicti, clauſis ianuis, vobis Diuinum officium celebrare licebit. Sepulturam etiam Eccleſiaſticam in veſtris Cœmeteriis habere concedimus. Oblationes quoque Altarium veſtrorum, & ea quæ ſpecialiter cauſa mortis & ſepulturæ vobis proueniunt, veſtra erunt, ſine præiudicio tamen cuiuſlibet iuris alieni. Sacros autem ordines à quolibet Archiepiſcopo gratiam Sedis Apoſtolicæ habente, & executionem ſui officij obtinente, vobis recipere licebit. Officium quoque Prædicationis, & audientiæ Confeſſionum tibi Priori generali committimus, & per te aliis ad hoc idoneis committendum duximus, ſaluo iure parochiali ſacerdotum. Eleemoſynam Fidelium in ſingulis Eccleſiis & Parochiis vobis ſemel in anno mendicare concedimus. Ad quod vos, Diœceſani & Parochiales ſacerdotes omnino admittere teneantur &c. Liberas perſonas ad veſtrum Ordinem vobis recipere licebit, qui poſtquàm profeſſi fuerint, facultatem non habeant ad ſeculum redeundi. Nec aliquis Ordo ipſos recipiat, vel receptos abſque veſtrarum literarum communi cautione retineat: niſi arctioris Regulæ exiſtat. Prohibemus, ne quis exactiones, taillias, vel pedagia, quocunque vocabulo nominentur, vobis quomodolibet imponat. Cæterùm indulgemus tibi Priori, vt cum Fratribus tuis, auctoritate Apoſtolica, ſuper irregularitate contracta valeas diſpenſare. Te quoque Priore obeunte, vel cedente, nullus per potentiam vel ſubreptionem Ordini præponatur: ſed qui de conſenſu omnium de Capitulo fuerit ritè & canonicè electus, hic pro Priore habeatur.* Quale priuilegiarium Diploma firmarunt deinceps Eugenius. 4. An. 1433. & Innocentius. 8. poſtridie Idus Februarias An. 1487. Hoc etiam Cruciferis ſupererogato, *Vt Confeſſores idonei, quos duxerint eligendos, omnium ſuorum peccatorum, de quibus corde contriti, & ore confeſſi fuerint, ſemel tantùm in mortis articulo, plenam remiſſionem eis in ſynceritate Fidei, vnitate S. R. E., ac obedientia & deuotione noſtra vel ſucceſſorum noſtrorum Roman. Pontif. permanentibus concedere valeant, indulgemus. Sic tamen, quòd ipſi Confeſſores, de his de quibus fuerit alteri ſatisfactio impendenda, eam dictis modernis per ſe vel alios faciẽdam iniungant, quam ipſi facere teneantur &c.* Qui autem ordinis principi Conuentui ſubijciuntur monaſtici Primatus, omnes fermè ſunt iſti, Præfectus ſeu *Prior* Viridarij, Lutetianus, Cadomenſis, Buzancien., Varenenſis, Tholoſanus, de Lanis ad Nemus, Prior Caluiacenſ.

Pontificiæ Literæ An. 1433 & die. 14. Febr. 1487.

Eugenianæ Bullæ clauſula.

Prioratus, ab Ordine S. Crucis pendentes, in Francia.

Antoo. Chronicõn Part. 2. Tit. 15. Cap. 19.

De eodem Præmonſtraten. Ordine Chaſſeneus in Catal. glor. Mun. Parte 4. Conſiderat. 66. *Iuxta Volaterrani Anthropologiam*. Lib. 21.

PRÆMONSTRATENSES iam adeamus, Auguſtinianæ pariter 22
Normæ, cœnobitas. Nota quidem eſt eorum inſtitutio, An. 1120. Quam, Ordinis conditore Norberto, probauit Innocentius. 2. P., ſigillatímque deſcripſit B. Antoninus, poſt Hiſtoricum Vincentij Speculum, lib. 27. cap. 28. Pontificia verò in hanc Familiam beneficia

neficia adnotauimus, Ecclesiast. Politic. Lib. 2. Quò minùs, excutiendis in præsens Sectæ eiusce priuilegijs immorari, necesse sit. Nec longiùs iridem, Grandimontano in Ordine tractando, elaborabimus. Quippe quē Benedictinæ potiùs, quàm Augustini Regulæ addictum, dilucidè explanarim, Sacræ Polit. Lib. 1. &. 2. Pluscula de eo, pete ex Vincenriano Historiæ Speculo (Lib. 26. Cap. 46.) Vilhelmo Nangisio, ac D. Antonini Chronico, Parte. 2. Tit. 15. Cap. 21. Vnum his subdam quod Iohannes. 22. P., Grandimontanis beneuolo gratiosóque Rescripto, constituit, *Fratres eiusdem Ordinis professos, quos dociles, nouerint Abbates, ad studia mittere teneri: Item Fratres d. Ordinis, in Conuentibus, in quibus recepti fuerint, perpetuò morari debere nisi propter delicta & excessus translatio fieret. Abbatem maiora proter delicta deponi posse. Omnes Priores quolibet anno Grandimontem venire ad Capitulum generale oportere &c.* An. 1317. Ordinis autem primario Cœnobio respondent minores hæ Conuentuum Præfecturæ monasticæ, Espoissea, Catalaunij agri Veromanduorum: Faya Nouiodunensis ad Ligerim: Mauriciana, & Dymonia, apud Senonas: Castronouana, Biturigum: Haya, & Primauderia, Andegauorum: Monguidona, Berseya, & Grandimontensis, Cenomanorum: Villeria, Bosrahiera, & Pomeregra, Turonum: Puteocapraria, apud Pictonas: Chesnogalona, Sagiensis diœceseos: Bellomontana, Eburouicum: Grandimontana, ad Rothomagum: Loya, ad Dordanum, Belsiæ oppidulum: Bolonea, Blesensis oræ: Razaya, Meldensis: Chauanonia, Claromontanæ Aruernorum: Conuentus Bonorum-Hominum, in nemore Vicenarum Parisien. Maynela domus Monastica, in saltibus Escouanis: Montherbedoa, in Magalonen. Episcopatu: Francoüa, in Carducensi: Pinella, apud Tholosates: Fanum Martialis, apud Tudellam, Cantabrorum: Erfordiensis, apud Eboracum Britanniæ Insulæ: cum Auberbistera, alia Grandimontis Præfectura, Anglica. Nam & Angliæ Rex Henricus, Andium Comes, patronus conditorque habetur Grandimontani Turonum cœnobioli Bosrahieri, de quo.s.

Sac. Polit. Lib. 1. Tit. 3. Art. 7. Tit. 7. Art 17. Ac Tit. 8. Art. 5. De Præmonstrateus. priuilegijs.

De Grādimont. Ord. Nos Lib. 1. Sac. Polit. Tit. 2. Art. 15 Et Lib. 2. Tit 6. Art. 12. Post Vollaterranum, vbi supra, aliósque vetustiores.

Prioratus conuentuales a Grandimontis Abbatia, capite Ordinis pendentes nempe, *de Expoisse, diocese de Chalons: de la Faye, en Niuernois. de S. Maurice, alias Fieuxpont, vers Sens de Dymonuilie Lenfourchure, Sens: de Chasteau neuf, en Berry. De la Haye, & la Primaudiere, en Anjou: Mongaidon, Bersay. & Grādmont, au Maine. Villiers, pres Monthrezor: Boisrahier, pres le Bourg S. Auertin sur Cher: Pommeregra pres Chinō. Puycheurier, en Poictou: Chesnegallon, vers Sees: Beaumont, à Evreux: Grādmont, pres Rouē. Louye pres Dourdā. Boulogne, pres Chābort, vers Blois. Razay, pres Meaux: Chauanō, diocese de Clermont: Les Bonshommes, du Bois de Vincennes: du Maynel, dans la Forest d'Escouan: Montherbedou, diocese de Maguelone. Fredon, de Cahors: Pinel, de Tholose. de S. Martial de Tudelle, en Nauarre: de Erford, diocese d'Yorck, & Auberbister en, Angleterre.*

23 Anthonianus dehinc sacrorum Hospitum Ordo, multis donatus est Priuilegijs, titulo *Hospitalariorum* S. Antonij Viennensis. Quem, velur Augustinianæ normæ adstrictum, Ordinem memorar obiter Antoninus, Florenriæ Hetruscorum Archipræsul. Summar. Tomo. 3. Tit. De statu Religiosorum. §. 5. Et Chasseneus, in Catal. glor. Mun. Parte. 4. Considerat. 65. Ast eximia Celsissimæ Sedis in hanc monasticam Familiam collata Munera prodidit Oldradus I.C., in Respōso. 211. & 321. ac Nos Lib. superiori, tum. 1. &. 2. Volum. Ecclesiasticæ Politiæ forensis. Præter hæc, maioris in Cœnobij Armario comperimus, Antonij Fanum sanctius à Calyxto. 2. præsente sacratum, & antiqua ipsius Priuilegia, sacræque potissimùm Stipis vicatim emendicandæ, probata Vrbano. 4., Gregorio.

Oldradi Consil'a, pro Fratrib. S. Antonij Viennen. eorumque Priuilegio Apostolico audiendi cōfessiones quorumcunque Curialium, & mortuos recipiēdi ad sepulturā.

Sac. Polit. Lib. 1. Tit. 2. Art. 5. 6. 7. 8 Et. Lib. 2. Tit. 5. Art. 10.

Primæua Hospitalis Cœnobijq; Antoniani fundatio constitit Eleemosynis fidelium, & Quæsitis diornis fieri solitis per Religiosos Ordinis, vel Quæstores ab eis deputatos. Vt inde hospites & ægri sustentarentur.

10., Benedicto. 11., Nicolao. 4., Martino 5., Calyxto.3., Pio. 2., Alexandro. 6., Iulio.2. & Leoni.10., Ecclesiæ Præsidibus summis. Quorum singula Pontificum in Ordinem beneficia, cum immunitate Decimatum omnium, stabiliêre vicissim Clemens. 7. & Paulus. 3. P. P. Authenticis tabulis, sexto Kalend. Decembres An. 1523. & Quinto Calend. Sextiles An. 1536. Ac speciatim vtique, Vrbanus. 5. P. qui Christianæ Hierarchiæ clauum moderabatur An.1363., edixit, Antoniana Sacerdotia, quæ animarum curationem coniunctam haberent, solis deferri ætate prouectis, qui intra annuum spatium assequerentur presbyterij gradum. Insuper Xystus. 4. P. Antonianum quemque Præceptorem generalem dignatus est Apostolica forensium causarum delegatione. Bullatis Codicillis. 5. Kalend. Februar. An. 1471. Præclata ædepol Ordinis Constitutio, in pletáq; diducitur Capita, queîs summatim cauetur,

Apostolicæ Literæ die.26. Nouemb.1523. Et die. 28. Iulij.1536.

Bulla, die. 28. Ianuar. Ao. 1. Pontific. super dignitate Præceptorũ generaliũ, quòd possint esse Iudices delegati.

Quod Religiosorum creatio ad Abbatem solum spectat, nec Vicarius generalis potest hoc facere, nisi ad id habeat speciale mandatum. Quòd n[illegible] Præceptor præsumat arrendare suam Præceptoriam laicis, seu eti[illegible]gatis clericis, sed tantùm Ecclesiasticis: & non vltra triennium. Quò[illegible] mortis articulo licitum sit, aliquid relinquere seruitoribus suis, & ad pias causas. Quòd Annatæ seu fructus Beneficiorum vacantium soluantur per. 10. annos Thezaurario communi Ordinis. Quod bona acquisita per Religiosos claustrales in aliquibus Bailliuiis, si se transferant ad alias Bailliuias, tunc Præceptor, in cuius domo Religiosus, qui eò migrarat, decesserit, illa recipere possit, tanquam eius Superior, nisi essent bona stabilia acquisita eo tempore, quo residebat in prima Præceptoria: Quæ tunc ad primum Præceptorem pertinebunt. Statutum est præterea, de taxatione tailliarum omnium Præceptoriarum ipsius Religionis in singulos annos: De pensionibus item debitis Hospitali S. Antonij per Præceptores Ordinis, & per dominum Celerarium: De Beneficijs ipsius Religionis secularibus non conferendis, aut eisdem Pensione aliqua super ipsis beneficiis non adsignanda. De Vicariis, qui, vacante Sede, Abbatiæ regimen & administrationem habent, & de potestate ipsorum, & qualiter debent reddere rationem de Administratione. De Procuratore in Curia Rom. annuatim constituendo, de eius iuramento, & de suis stipendiis. De Taillia seu collecta per Abbatem non imponenda, sine consensu totius Capituli generalis. De habendo in Curia Romana vnum Cardinalem in Protectorem Religionis, & de eius stipendiis. Hoc ampliùs, in Antoniana Viennæ Allobrogum Casa instituit Vrbanus. 5. P. *claustrale* Operarij Munus: qui, huius re sumptuaria Officij, sarta tecta procuraret Templi, Claustri, Officinarúmque monasticatum ædificia, simul cum Hospitali ægrorum, inopúmque viatorum Diuersorio. Ac eum quidem in vsum Pontifex ipse recens creato Muneri copulauit maiorem Præceptoriam Antonianæ Domus, Vapincensis Delphinatium, cum annuis istius prouentibus, patrimonióque vniuerso. Ad extremum, Galliæ Rex Karolus. 8., paternæ pietatis vestigijs, in suam recepit tutelam præsidiúmque

Statuta Ordinis S. Antonij Viennensis.

Vtrum, Monasteriorum priusne, an posterius quò Cœnobita translatus sit, huic succedat, & quousque, Dicetur 1 Tit. 3. Art. 23.

Antoniani hi monachi impressum Vestimento gerunt signũ literæ, Tau. De cuius efficacia signi, Petrus Cluniacensis. Lib. 1. De Templis & Aris, Cap. De Crucibus, ex Ezechiel. Cap. 9.

Operariæ officium, in Monasterio S. Antonij Viennen.
Sic, ediuersò, Cabiscoli seu Cantoris officiũ claustrale in eodem Monasterio, est, Diuinum cultum ceremoniasque in Choro seruanda curare.

De Cabiscalo, seu Capiscolio & magistro chori Ecclesiæ metropolitanæ S. Mauricij Viennæ, quod teneatur in sua creatione iurare, traditurum se in scriptis nomina & cognomina omnium d. Ecclesiæ antiquorum incorporatorum & continuò seruientium, nomina ac cognomina, vsque ad numerum 68. Francisc. Marcus in Decis. 117. Part. 1.

diúmque Antonianos sacerdotes cucullatos, ac liberas immunésque eorum res omnes permanere iussit. Luculento diplomate Mart. Mens. An 1483. quod Ludouicus. 12. comprobauit Quintili Mens. An. 1498. Franciscus. 1. Martio. 1515. Erricus. 3. Aprili. 1576. Henricus. 4. Septembri. 1596. Senatu Principalibus literis subscribente, 14. Calend. Septemb. An. 1581. Ex quo, D. Antonij cœnobita, Franciscus Regius, nuperrimè Curiam Parisiorum abusus ergô prouocauit à donatione Trecensis Præceptoriæ, in Frat. Ianum Theuignonem, alterius Ordinis monachum, collata à Pontificio Legato, An. 1597. Quasi hic Antoniana de sacris Beneficiis Instituta, queîs auctor Princeps Senatúsque intercesserit, euertere videatur voluisse. De ea autem prouocatoria lite decisum est priuata competitorum transactione: Ita vt alter Sacerdotium controuersum, alter annuam ex eo pensitationem nummariam sit assecutus, Maio Mens. An. 1600.

Generalis Commenda S. Antonij *de Gap, en Dauphiné.*

Regiæ Francorum Literæ pro Ordine S. Antonij, Viennen. Quas Literianæ Curia publicauit die 19 August 1581. quatenus antea Monachi suis priuilegiis rite vsi essent.

Commanderie de S. Antoine lez Troyes membrum dependens ab Ordine & Abbatia S. Antonij Viennen., litigiosa inter Franciscum *Roy.* & Ioh. *Theuignon* religiosum S. Martini de Ære, à Troyes.

Le lendy 20. de Ianuier 1604. iugé par prouision plaidant Bernage pour le Receueur du commun Thresor de l'Ordre de S. Iehan de Ierusalem, & Dolé pour le Legataire du feu Commandeur de Troyes, que suyuant la permission & dispense de grand Maistre dudit Ordre conformement aux Statutz d'iceluy, qui estoit de tester iusques au quint de son bien & pecule, ledict deffunct auoit peu leguer, encore que la dite dispense est venue de Malthe en France apres ledict Testament ia faict & ita par prouision a esté adiugé audict legataire la somme de 2000. liures iusques à la liquidation du quint: est par le mesme Arrest diffinitiuement adiugé au Legataire dudict Commandeur de Troyes nommé Iuuenal de Lunnay & en attendant la liquidation dudict quint luy est par prouision adiugé ladite somme de 2000 liures, encores que ledict Testament ne fist mention aucune de la dispense & permission du grand Maistre de tester iusques au quint. Laquelle toutesfois par la datte d'icelle auoit peu venir à la cognoissance dudict testateur parauant sa mort & ledict Testament.

Confirmation des Priuileges des Templiers & des Cheualiers de l'Ordre de S. Iehan de Ierusalem, generalement octroyez par Richard Roy d'Angleterre, Duc de Normandie & d'Aquitaine, Comte d'Anjou Die. 5. Ianuarij An. 5. Regni, faicte par le Roy Philippes le Bel en Ianuier l'an 1304. Et par le Roy Henry 2. en Iuillet 1549. par lettres verifiees au Parlement de Paris le 13. Iuillet l'an 1550 & par lettres du Roy Henry 4. en Decembre l'an 1596. publiees audict Parlement le 21. Feburier 1597. & en la Cour des Aydes le 24. Iuillet audict an 1597.

Lettres Patentes du 26 d'Auril 1568 publiees en Parlement le 14. Iuin audict an, pour les grand Maistre, Prieurs, Baillifz & Hospitaliers Commandeurs, & autres membres Rhodiens de l'Ordre de S. Iehan de Ierusalem, que suiuant leurs priuileges d'exemption & separation d'auec le Clergé, ils ne seront compris aux taxes dudict Clergé & ainsi a esté iugé par Arrest de la Cour des Aydes doné en playdoirie l'an 1600 & ledict Ordre separé du Clergé, sur le faict des subsides imposez sur le Clergé, M. Le Bret y plaidant pour le Roy, Ce fut en Feburier l'an 1600. & encores le mercredy 16. de May 1601 plaidant Chonne pour le Clergé d'Auxerre defendeur en lettres de conuersion d'appel en opposition, & Bernage pour le Commandeur d'Auxerre demandeur esdictes lettres de conuersion d'appel en opposition, à la taxe faicte par ledict Clergé, ayant compris en sa taxe ledit Cōmandeur sur l'imposition faicte par le Roy sur les Villes de ce Royaume pour le siege d'Amiens de l'an 1597 les exempts & non exempts &c. Par lequel Arrest ledict Commandeur gaigne sa cause, comme estans ceux dudict Ordre separez & distincts du Clergé de France.

24 Sicuti, ab Hospitali in Christianos officio pio, exordium noménque sumpsit Monastica B. Antonij Secta, cui, pro symbolo, gestamen est Togæ impressi. T. Græci: Ita & Equites Crucigeri, sacræ Solymorum Militiæ, cuius Numen tutelare, prophetes Baptista. Id quod vel sola Ordinis huiusce Constitutio indicat, tali scriptura. *Ad hoc, Hospitalarij milites, Christi hospitalitatem, & Militiam exercentes, exteriori veste signum Crucis octogonum deuota consideratione virtutibus insignitum gestant, vt interiori etiam veste, viuificæ Crucis signum spiritualiter deferant, dextráque manu acutum vibrantes gladium, post multifariam eleemosynarum largitionem, gentem Mahumeteam, & qui à Fide deuiant, oppugnent, premant, possundent. Quibus sanctis operibus addicti, sanctorum Martyrum militum Machabaorum pro cultu diuino pugnantium, exemplum saluberrimum sequi monentur.* Isthæc dictante Fr. Raymundo de Podio, Ordinis Magistro, in Cap. 2. Tit. I. Statutorum Ordinis Domus Hospitalis Hiervsalem. Exin primores Dignitatum tituli Equestris huiusce Religionis,

Hospitalarij Equites Ordinis S. Iohannis Hierosolymitani.

Statutor. Tit. 1. De Regula Hospitalariorum, & Militiæ Ordinis S. Iohannis Baptistæ Hierosolymit.

Q

Draperius, magnus Conseruator.

Turcopulerius, à Turcopolis, qui erãt Equites leuis armaturæ, in Historia bellorum à Christianis in Syria gestorum.

feruntur *Magnus Commendatarius*, *Mareschalus*, *Hospitalarius*, *Admiratus*, *Draperius*, *& Turcopolerius*: *Qui Baiuliui conuentuales dicuntur*, *quia suarum Linguarum præsides existunt. Tit. de Baiuliuis.* Haud pauci equidem scripsêre de hac Equestri militia D. Iohanni consecrata, Augustinianæ regulæ: Vilhelmus Tyrius, sacri Belli lib. 18. Cap. 4. 5. 6., Vincenrius, Historici Speculi Lib. 27. Cap. 28. B. Antoninus Chronicon Parte. 2. Tit. 15. Cap. 20. Aliíque nonnulli veteris Memoriæ assertores. Singularia autem Ordinis Iura, tum Pontificia, tum Regia, exprompsimus in Forensi Ecclesiæ Politeîa, & Fiscalis Galliarum Patrimonij Lib. 1. Queîs subnectere est priuilegiarias Clementis. 7. tabulas postridie Kalend. Ianuar. An. 1523. & Pij. 4. Calendis Iunijs An. 1560. Quibus Pontificum tabulis vetusta Ordinis Priuilegia constabiliuntur, quæ Ecclesiasticam Politiam maximè spectant. Ne interim silentio transmittam Indultum Hierosolymitanæ Militiæ à Tridentinis Christiani Cleri Proceribus, vt literarium in Seminarium conferre nequicquam teneantur, qui tali Militiæ addicti sint. Concilij Sessione. 23. Cap. 18. Decreti de Reformat. Principes quoque nostri, propéso in sacros Equites studio, non cessêre Apostolicis Præsulibus. Multiplici enim immunitate vacationéque munerum Ordinem hunc cumularunt Galliæ reges. Vtputà Philippus. 6., insigni Diplomate Mens. Decemb. An. 1339. Ianus. 2., Nouemb. An. 1350. Karolus. 5., Iunio. 1364. Carolus. 6., Ianuar. An. 1592. Karolus. 7., Decemb. 1423. Ludouicus. xj., Sextili Mens. An. 1461. & Martio. 1480. Karolus. 8., Maio. 1484. Ludouicus. 12., Quintili An. 1468. Cuiusmodi Principum Rescripta Lutetianus Senatus promulgauit Decimo Kalend. Iunias An. 1497. ac. 12. Calend. Apriles. 1498. Suprema verò publicorum Vectigaliũ Curia, regias Literas legi recitaríque præcepit. 12. Kalend. Iulias, præd. An. 1497. Ac particulatim vtique enumerantur Vectigalia & portoria, quibus alleuatos exemptósque voluit Erricus. 2. Religiosos Melitæ Insulæ Equites, Codicillis Quintil. Mens. An. 1549. quos CONSCRIPTI CVRIÆ in Acta sua retulerunt Octauo Idus Septembres An. 1550. Quinimò Henricus ipse Rex militarem eiusmodi Religionem eximiè segregauit à Gallico Clero, ne huic indictis à Principe Tributionibus nummarijs comprehensi vsquam, adstrictíque sacri Milites censerentur. Id quod Errici filius Carolus. 9. cordatè piéque repetijt. Epistola aperta Mart. Mens. An. 1563. quam PATR. CONSCR. suis Monumentis inscribi iussêre Decimo Calendas Apriles posteriores.

Lib. 2. Sac. Polit. Tit. 8. At. 22. 23. & Lib. 3. Tit. 2. Art. 9. 10. 11. Item Domanij Franc. Lib. 1. Tit. 13. Art. 6.

Apostolicæ Bullæ, die. 2. Ianuar. 1523 & die. 1. Iunij 1560.

Tridentinum Concilium.

Regiarum Literarum in Senatu verificatio die. 23. Maij An. 1497. Et die. 21. Marti. 1498. Tum in Curia Iuuaminũ die. 20. Iũ. 1497.

Equitibus pariter ac Præceptoribus, Ordinis Militiæque S. Spiritus apud Gallos, rex Hẽricus 3. dedit exẽptionẽ Subsidiosũ omniũ Fiscaliũ, *des Impositions, preuostez, peages, trauers, fortifications de Villes &c. cõme les Domestiques du Roy*, Diplomate Mẽs. Mart. An. 1580.

Senatoria Patentium regis Henrici. 2. publicatio die. 6. Septemb. An. 1550.

Confirmata etiam sunt hæc Melitẽsium Equitum priuilegia, Literis Errici. 4. regis, Mens. Decemb. An. 1596. Registratis in Parlamento, die. 25. Febr. Et in Curia Iuuaminum die 5. Mart. 1597. *aux conditions portees par l'Arrest de lad. Cour des Aydes du 24. Iuillet. 1577.*

Literarum in Curia verificatio die. 23. Mart. 1563.

NE AVTEM voriua multiplex Christianorum militum Familia tenebras effundat nostræ huic Monasticorum priuilegiorum tractationi, altiùs petenda sunt Religiosæ CHRISTI Militiæ primordia. Nam Orbi imperanre Phoca, Saraceni, occupata Asia, Europam aggessi sunt, ac imprimis Rhodon Insulam Carpathij maris Expugnarunt. Sed Hierosolymis Christana acie recuperatis An. 25

1099, in-

1099., ingés Christianos omnes cupido incessit Sepulchri CHRISTI visendi: Eaq; res trino militari Religiosorū hominū Ordini causam præbuit, Hospitalatijs nempe, Templarijs, & Teutonicis. Nondùm enim recepta Solymorum Vrbe, Iohannes Hircanus Machabæorum vnus, in eadem construerat primus, egenorum Hospitium: quod, capta Ciuitate ab Ægyptio Principe, dirutum fuit. Abs quo deinde Christiani Latini imperrarunt ius ftruendi prope Sepulchrum bini Cœnobij: in quo sacra Latino ritu fierent. Alterum viris, alterum mulieribus qui Sepulchrum adijssent, dicarum est Monasterium nomine B. Mariæ Virginis, & D. Mariæ Magdalenes. Sensim verò peregrinorum copia ranta eò confluente, vt duobus his Cœnobijs contineri non posset, addirum fuit Xenodochium cum sacra Ædicula, cui Iohan. Baptistes titulum imposuit. Syonis dehinc vrbem ingresso victote, Christiano Duce, Vir quidam pius, Rector Hospitalis eiusce Domus instituitur: qui ex annuis ptouentibus vrriusque Cœnobij, ijs qui Dominicum viserent Monumentum, ægrotantibus necessaria curaret subministranda. Is post aliquot annos, vnà cum Socijs, habirum Religionis assumpsit: & Cruce alba ad dextram amiculi insignitus, certa se obstrinxit vitæ Disciplina. Inde Ordini initium datum, cui posteà adscripti, studium rei militaris ac defensionem piorum Viatotum aduersus Saracenos professi sunt. Ex quo, maximis in toto Christiano Orbe opibus ditantur sensim ab munifica Principū priuatorúmque largitione: mox *Hospitalarij* Milites, ac Hierosolymitani, dein Rhodij appellati. Quùm enim Martia vi, Rhodos Insula redijsset in Christianam ditionem An. 1309. Ea tùm, præsidiarijs septa Crucigerorum istorum armis, euasit Christiani vt limitis, sic Orbis propugnatrix, auspice Clemente. 5. P. Donec à Turcis hostibus obsessa, in Solymani potestatem venit Octauo Kalend. Ianuar. An. 1523. Quo de Bello Rhodio scripsir Iacob. Fontanus, Brugensis I.C., & prouocationum Iudex sacræ nobilísque Militiæ Hierosolymitanæ, ac Populi Rhodij. Libris. 3., Clementi. 7. P. dicatis. Ast hic subinde Clemens Rhodijs Equitibus Melitam Insulam adsignauit, vti limitaneam Christi Imperij, Arcem & propugnaculum: Neque hoc quidem sine Numine diuûm. Nam Innocenrij. 1. P. temporibus, habita est Melitæ Synodus. 214. Episcoporum, aduersus Pelagi uni hæresiarcham: Cui Synodo, prærer cæteros, adfuère Syluanus eius Insulæ Episcopus, Aurelius Carthaginēsis, & Augustinus Hipponensis Antistites. Exin Melirensia Concilia, receptissimæ inrer Ecclesiastica Decreta auctoritatis. Mileuitana Grarianus nominat, & insignis ille Manichæorum defensor Faustus, Mileuiranus pariter nuncupatur. Quam nunc vulgò appellationem Romana similiter Curia vsurpat, de Melita illa sentiens, ex qua Mileuitum detorserunt. Equestrem igitur Solymorum Ordinem, qui Melitensis etiam nunc dicitur, probatunt duo vicissim Honorij. 2. &. 3. Præ-

Galli Principes, illico post recepta Hierosolym e, Leges statuerunt Equestri Ordini S. Sepulchri, Hierosolymitani: cuius se Ordinis conditores dictabant. Die. 1. Ianuar. Ao. 1099. Harum verò Legum & Statutorum Capita extant io calce scriptæ Peregrinationis sacræ Domini Villamontis, Equitis Hierosolymitani.

Ecclesia sub nomioe S. Iohan Bapt.

Hospitalariorum Religionis monasticæ primordia.

Rhodia vrbs, post lōgā obsidionem Turcis dedita, Die. 25. Decemb. An. 1523.

Iuge d'Appeaux.

Melitæ Insulæ originem eleganter rerensuit Quintinus, Heduus, Hierosolymit. Ordinis professor, Libello edito An. 1536.

Melitēnsis, seu Mileuitana Synodus, Volum. 1. Concil.

Le Commandeur du Temple lez Angers, a plusieurs fiefs, cens, rentes & dismes en plusieurs parosses aux enuirons de ladicte ville d'Angers.

Cap. canonica De senten. excommun.

Templariorum Ordo militaris.

Cretensi Côcilio statuta Regula Templariorum militum, decretûmque, vt albo Pallio vterêtur. Hinc paucorum annorum interiectu, fuêre circiter 300. Equites, & infiniti penè Fratres inferiores, Seruientes dicti.

sules Romanæ Ecclesiæ: quorum posterior, Magistro & Fratribus Hospitalis Hierosolymitani scriptam reliquit Decretalem Epistolam.50. De senten.excommun. PORRO, vt ab *Hospitalariis*, ad Equites Templaris Militiæ transiliamus, Christiani quondam viatores, dum sacra Syriæ Monumenta inuiserent, ab impijs spoliabantur identidem, aut miserè trucidabantur. Quousque Nouem uiri nobiles, vitæque sanctimonia commendati, inter quos, Hugo Paganus, & Gorrofredus à Fano Odomari, primas obtinebant, vouerunt, se, per Templa & sanctiora loca, peregrinorum cœtum comitaturos, & contra vim omnem recturos Barbarorum. Iis Area attributa fuit pro Templo DOMINI ad Ædes struendas, quò se reciperent: Vnde nomen Templariorum adepti. Amictus, initio, nullum discrimen, sed Anno. 1125. iussi sunt illi ab Honorio. 2. P. & Stephano patriarcha Solymorum, Togam candidam sumere, peracto apud Cretam Insulam Concilio, quæ olim ἑκατόμπολις, hodie *Candia* vocitatur. Candido autem Pallio Eugenius. 3. P. rubræ CRVCIS Insigne adiectum voluit. Atque ita ducentos in annos Téplaris militiæ Religio propagata, eorúmque res Militum vbicunq; in Gallia potissime, excreuerunt. Auctore Vilhelmo Tyriorum Pôtifice, lib.12. cap.7. ac continuat. Sigiberti. Quin etiam Petrus *Abba* Cluniacêsis, missa ad Ebrardû, Tépli DOMINI Magistrum Epistola, *Feci, inquit, hoc à primordio institutionis vestræ, quæ cû meo têpore exorta fuerit, velut rutilû noui Syderis iubar, Mûdo illuxisse, & mirat⁹ pariter, & lætat⁹ sû &c. Estis Monachi virtutibus, milites actibus: illud spiritualiter implêdo, istud corporaliter exercendo.* Lib.6. Epist.27. Eòdem alludit D. Bernardi Petro æqualis sententia, ad Andræâ auunculum, Militem Templi, quùm hæc, Ascendamus, in fit, super Solem, & conuersario nostra in Cœlis sit: iam mente præcedentes, quò sumus & corpore securi. Ibi, mi Andræa, ibi fructus laboris, ibi retributio tua. Sub Sole militas, sed sedenti super Solem. Hîc militantes, inde donatiua expectemus. Merces Militiæ nostræ non de deorsum est: procul & ab vltimis finibus pretium eius &c. Epist. 288. Postmodùm verò abrogatur hic Ordo Templaris Militiæ, An. 1307., multis Militibus viuis exustis: quòd fœda in vitia prolapsi, Ethnicam dè Numine persuasionem, cum Turcis, & Saracenis, ind uissent. Quali ex crimine itidem, Hierosolymitani Ordinis Magistrum à Conuentu deponi posse, affirmat Oldradus, Iuris Respon so. 128. CÆTERVM militaris TEVTONVM ORDO, tertius fuit, qui Hierosolymis cœpit. Nam Germanus quidam * philoxenus, in Vrbe sancta Domum suam

Conuentus Hospitalis Hierusolymit. ex causa potest deponere Magistrum, maximè si côfœderet cum inimicis Christianorum.

Teutonici Milites sacri, in Germania: Quorû Princeps natalibus illustris est, nunc Prussiæ Dux dictus, de quo, nos Lib. 2 Doman Franc. Tit. 2. Art. 15 Hispanicos autem Ordines Militum sacræ excussimus Lib. 1. Polit. Ecclesi. Tit. 2. Art. 6.

* *hospitalis.*

vertit pium

Il n'y a en France qu'vn seul Prioratus seu præceptoria Ordinis B Mariæ Teuthonicorum *qui est la Commanderie ou Cheualerie du S. Esprit de l'Hospital d'Auren en la basse Bretagne, diocese de Vannes, auquel benefice en Commanderie & Cheualerie, de l'Ordre Teutonique, le Pape Gregoire 13. pourueut vn Clerc seculier in* commendam *l'an 1583 & en l'an 1601. Clement 8. y a pourueu vn Clerc, à la charge expresse de prendre l'habit & faire profession dudit Ordre Teuthenique dans 6. mois. Lequel en estoit en procés au priué Conseil du Roy, contre vn simple nommé par le Roy sans autre tiltre, qui n'est que simple Clerc, ne chargé se mettre audit Ordre, ledit procés en Iuillet & Aoust. 1621.*

vertit pium in Hospitium, quò Teutones illuc peregrè venientes admitterentur: adstructa deinde Ædicula, quæ almæ Dei genitrici sacrata est. Mox clari stirpe viri, qui perennis Continétiæ & Obsequij votis se deuinxerát, Ordiné excitarunt, auspice Cælestino 2. P., Togæ candidæ assutis pullæ Crucis Insignibus. Verùm amissa Ptolemaide Syriæ sub Ann. 1307., Sedes huius castrensis Religionis primaria, in amplissimam Mariæburgi Arcem traducta fuit, ac sacri Equites Prutenıam à Fide alienam subegêre. Fuerunt & in Hispanijs Religiosorum militum instituta Collegia, ad nefarios Afrorum & Pœnorum conatus insultusque reprimendos: Vtpote Milites D. Iacobi, Milites de Calatraua: Milites IESV CHRISTI, in Lusitania, à Dionysio. 6. rege conscripti, donatíque omnibus Templariorum copijs & fortunis. Votiuos alios Militiæ Cisterciensis Equites inuexit Alphonsus. 1. Alios B. Iacobi Sectæ addixit militari Sanctius. 2., Lusitaniæ reges. Dionysij autem illius opera, Lusitani Principis, Equestres hi Ordines, Cisterciensis, & S. Iacobi, à reliquis discreti exemptíque sunt, qui in regno Castulonensi militares habentur. Vnde nec Cisterciense denuò, superiorem agnouêre Magistrum de *Calatraua*: nec Velensem, milites D. Iacobi;

Mauri infideles.

Ordo Militiæ Cisterciensium, quæ postea in Auiium translata est, oppidum Transtaganę prouinciæ In quo Presbyterorum eiusdem Ordinis Monasterium conditum. Huic Præpositus. i. magnus Prior de Auis, habet spiritualem auctoritatem in omnes Equites, Commendatores, & Presbyteros Ordinis. Sic Ordini D. Iacobi præest Magnus Prior Palmettæ, qui regularium presbyterorum Monasterio præficitur. Vel & Magno Priori Tomarij cœnobij paret Ordo Militiæ Iesu Christi.

Le Pape Paul 3. donna Bulle de priuilege aux Religieux Cheualiers de l'Ordre militaire de Calatraua. Cisterciēs. Ordinis, *en Espagne, de se marier & auoir des enfans* De quo Vide *la marge m, cy apres à la fin de l'Art. 26. & au commencement de l'Art 27.*

26 IAM VERò non vnius Regni, sed Orbis totius Christiani, Equites sacros reuisamus: qui, ab Hospitali Solymorum Diuersorio pio, nomen vnum sumpserunt vbique Terrarum. Ex quo, primitùs titulum hunc prætulit Ordinis Antistes, SERVVS PAVPERVM CHRISTI, ET HOSPITALIS HIERVSALEM CVSTOS: Quasi profana cuncta Religiosæ Militiæ bona iuráque prædiaria, sacro Inopum vsui propria, reseruentur. Proin Constitutione Ordinis, quā Frat. Hugo Reuellus, Magister sanxit, *Non licet Baiuliuis Prioribus, Castellano Empostæ, Cōmendatariis, aut alüs Fratribus testamentū cōdere, hæredē instituere, aut legata facere, nec seruitoribus etiam, aut aliis aliquid elargiri: Nisi tantùm eorum stipendia, ac debitorū & creditorū declarationē redigere, & cum licentia Magistri, de eorū moderata portione disponere.* Cui Legi ne insidiosa fraus strueretur, ita prospexit Frat. Hugo *de Loubenx* Verdala, eius Militiæ Dux, noua Sanctione in publico Conuentu edita: *Nullus Fratrum nostrorum, in infirmitate constitutus, facere possit donationem inter viuos, seu aliam dispositionem, promissionem, seu consignationem pecuniarum, & bonorum quæ possidet: cùm non sua, sed Ordinis sint. Quòd si fecerit, eam, & eas, nisi 40. dies postea superuixerit, nullas & irritas decernimus.* Cuiusmodi recentiores, Verdalæ, Præfecti, Conuentúsque solennis Constitutiones firmauit Xystus. 5. P. decimo tertio Calend. Apriles AN. 1586. Vti vetustiores, probarant Innocentius. 8., Paulus. 3., ac Paulus. 4. demùm Quarto Idus Iunias AN.

Statuta, seu Stabilimenta Ordinis Domus Hospitalis Hierusalem.

Castellania Empostę, in Regno Arragoniæ, Magnus Prioratus huiusce Ordinis.

Rescripto Apostolico die 20. Mart. An. 1585. Et die. 10. Iunij An. 155.

Arestum Curiæ cōtra testamentarias tabulas du Commandeur de Villegaignon, die. 13 Septemb. 1585. de pecuniario Reditu annuo, constituto & assignato super publicas Domus Scabinorum Vrbis Parisien.

1556. Vnde Lutetianus etiam Senatus, Ordinis instantia, rescidit Nicolai Durandi testamentum, sacri Equitis Melitensis, & Præceptoris Villægaignonis: quo quidem testamento, annuum Vectigal nummarium, de Mensa Ædilitiæ Domus Parisiorum, quod viuus emerat testator, legatum fuerat Collegio pauperum Vrbis. Decreto Idibus Septemb. An. 1585. Aduersus Cognitorem regium, pij legati propugnarorem. His apprimè concinit Familiaris Equitum Constitutio, perlata ab Odone de Pinibus, eorum Ductore ac

Le Samedy 9 iour d'Aoust.1586 il a esté iugé en la 4 Chābre des Enquestes au rapport de M. de Berulles, que le don de 500. escuz faict par le feu Cōmandeur de l'Aumusse en Sauoye, nōmé frere Claude de Louebier, à Loys Vaurgeois son ancien seruiteur, estoit nul, cōme faict paulò ante mortē, quū Monachis testari non liceat. *Mais par le mesme Arrest, la Cour adiuge audict donataire gages & salaires, lesquel's elle liquide à certaine some. Dautāt que c'estoit une debte, en ce cas necessaire. De laquelle mesmes l'Ordre successeur,* peculio tenus, *seroit tenu*

Magistro, in hęc verba. *Quicquid Religios⁹ acquirit, Religioni acquirit. Ideo Fratres Ordinis nostri, qui per emptionē, donationē, aut alia quacūq; ratione, bona, prædia, cēsus, seu annuos reditus, vel iurisdictionē acquisierint, nullo pacto absque Magistri & Capituli generalis consēsu vendere, alienare, impignorare, aut quouismodò distrahere possūt: sed ea, quę acquisiuerint Fratres, vita eorū durāte possideant & teneant.* Tit. De contractib. & Alienation. Ecquid vero si acquisirores huiusmodi in morbum incidant grauissimum?. Quænam Ordini cautio, in peculium illius successori futuro? Audi Frat. Elionum Villanouanum, Legislatorem, eiúsque adeo Legis rei accommodæ recitatorem, suprà Lib. 1. Animaduette postremò, Apostolicam Diœcesani imperij Forique vacationem, quæ *Hospitalarijs* Equitibus data sit antiquitùs, minimè trahi ad parœciacas Ordinis Ecclesias: Queîs nimirum Episcopus censoria Visitatione ius dicat, quoad curationem animarum, & sacramentorum administrationem. Bullaris Pij. 5. tabulis. 10. Cal. Octobres An. 1571. quæ Voluminis inscribuntur, collectaneo variarum Constitutionum, & Literarum Roman. Pontif. à Gregorio. 7. vsque ad Gregorium. 13.

F. Elionus de Villanoua, Magister Ordinis Hierosolymitant.

Lib. superiore, Tit. 3. Art. 20.

Commendatarij milites S. Iacobi, & aliarum Religionū Hispaniæ, S. Iohannis, Stephani, Lazari, & alij, sunt quidem, horum instar Hierosolymitanorum, religiosi, & c. votu faciūt. Sed ex Apostolico priuilegio ducunt vxores Vt ait Sot. Lib. 7 Quæst. 5 Nauarr. De redditib. Eccles. Quæst. 1.

HAVD SEGNIVS vtique tractanda veniunt singularum patrimonia Hospitalium ædium, quam Hierosolymitanæ illius, abs qua Melitenses Equites Religiosæ vitæ Institutum petierunt. Monasticis enim Regulis nexum Hospitale munus indicans Hieronymus, Nobis, ait, in Monasterio Hospitalitas cordi est, omnésque ad nos venientes, læta humanitatis fronte suscipimus. Veremur enim, ne Maria cum Ioseph locum non inueniat in diuersorio: ne nobis IESVS dicat exclusus, Hospes eram, & non suscepistis me. Solos Hæreticos non recipimus: quos, vos, solos recipitis. Propositum nobis quippe est pedes lauare venientium, non merita discutere. Hæc, B. Hieronymus, Lib. 3. contra Ruffinum. Exin publica quoque Egenorum Domicilia, quæ Ptochodochia vocant, Templis adæquamus Priuilegiario iure. Barrol. ad Leg. omnia priuilegia Cod. De sacrosf. Eccles. Bald. ad Authent. Hoc ius porrectum Eod. Tit. Ancharanus ad Clement. Dispendiosam De iudic. Et ad Clement. 1. De restit. in integ. Idem planè sibi vult Yuo Carnutum Antistes, 27

Pij 5. Bulla die 22. Septēb. 1571 Quo modò Episcopus, aliique Superiores possint S. Iohannis Hierosolymit. Ecclesias, in ijs quæ curam animarum gerunt sacramentorúmque ministrationem, visitare.

De Hospitalibus, & Leprosariis generatim. Vltra ea, quæ Not. de iis, Lib. 3. Sac. Polit. Tit. 5.

Antistes, Epistola. 214. de Xenodochijs & Prochotrophijs. Atque adeo Ecclesiarum clauum qui obtinent, hisce præsertim Hospitalis functio curáq; mandara fuit, Paulina Epist. 1. ad Timotheum, Cap. 3. Quinetiam Episcopi domum, teste Hieronymo, oportet commune omnium esse Hospitium. Commentar. in Cap. 1. ad Titum. Præterea Romanæ Ecclesiæ Principes, Decumana fructuum pensitatione fundos liberarũt publici cuiúsque Valetudinarij. Oldrado memoráte, in Iuris Respõso. xj. Quemadmodũ Hospitalis ædis Hierosolymitanæ Rectores Adrianus. 4. P. Decumis immunes sanxit, Ex Decretali Epist. Alexãdri. 3. Ex parte. 1. De decim. De Hospitali autem munere sigillatim, procurationéque Christiana, B. Gregorius, Euangelij Homilia. 23. & Parisiensis Francicorum Pontificum Synodus: Quæ, Ludouici & Lotharij Cæss. impulsu celebrata, patrios imprimis sacrorum Præsules monuit Hospitalis illius Officij. Cap. 14. Lib. 1. Ideóque, ea circiter tempora, anathemate perculsi sunt ab Ecclesiastico Meldorum Conuentu, qui Nosocomia vi aggressi, in bonis ipsorum grassarentur, Pauperum vt spoliatores, ita occisores. Cap. 40. De Hospitalibus. In summa, nullum latiùs hucusque, ac fusiùs patet S. Consultum de sacra profanáque Hospitij pij œconomia, quàm quod Prætoriani Senatores pro Meduntensi Valetudinario distinctis Capitibus edidêre. Sexto Iduum Martiar. An. 1592. Nam vt profani ordinis Magnates piè condiderunt olim publicos inopum virorum Secessus huiusmodi, sic prædiarios ipsorum reditus dispensari, par fuit, vulgari Popularium curatiōne, quibus patroni Dynastæ, vel vrbium Decuriones, prouinciam hanc demandassent. Iuxta hæc, Alençoniæ gentis illustrissimæ Chartario percepimus, Oppidanos Castrinoui Carnutũ, nominare solitos Regionis Toparchæ, Alençoniensi Heroï, Oeconomum seu Rectorem Hospitalis Ædis Laurentio sacræ. Literis consignatis. 7. Idus Februar. An. 1460. Longè verò antea, de Xenodochio Fulgeriarum, Armorici oppidi, conuentum fuit à Ciuibus, cum Maria Hispanica, Alençonij Reguli nutrice, matre, Dispensatorem rerum Xenodochij, alternatim nuncupante illorum alterutro, institutum iri. Quod quidem Pactum Galliæ Rex Philippus. 6. ratum gratúmq; habuit. Codicillis Sextili Mens. An. 1347. Cùm autem alibi diœcesanus Antistes sibi arrogaret in sacrum Hospitium potestatem auctoritatémque maiorem, Ædiles Plebis eam ipsam Decreto euicêre Senatus *Parlamentaris* in Diualibus habiti, An. 1287., prisca ista verborum dialecto. *Cùm contentio mota esset inter Episcopum Ambianensem ex vna parte, & Maiorem & Scabinos Villæ Ambianen. ex altera: Super eo, quod d. Episcopus dicebat, quòd ad ipsum, tam de Iure communi, quàm Consuetudine, pertinebat visitatio, correctio, scire statum Leprosariæ Ambianensis, audire computum d. Domus, & quòd erat in saisina, præmissa faciendi: Maximè cùm Fratres & Sorores d. Domus suo ingressu emitterent tria vota, paupertatis, obedientiæ, castitatis, nec essent coniu-*

Yuonis dicto, Hospitalis Domus non est computanda in rebus humanis, sed Diuinis patrimonijs: Hic Spiritalis sacraq; eius Administratio, Ecclesiasticis competit, vt profana laicis.

Priuilegium Apostolicum, de prouentibus Hospitalium pauperum infirmorum Decima ne soluatur.

Concil. Tomo. 3.

Meldense Concilium.

Magni Consilij regij Arrestum die. 10. Mart. Ao 1592. in executione alterius ab eodem lati, die. 18. Nouemb. An. 1559. *sur le reiglement de l'Hostel Dieu de la ville de Mante, entre les Eschevins, M. Iehan Viel, Administrateur dudit Hostel Dieu; sœur Marguerite Deschamps Religieuse en iceluy, &c.*

Inuentarium Chartarum Aleoçoniæ Domus, stirpis regiæ.

Literæ die 7. Febr. An. 1460. *de l'Hostel Dieu de Chasteauneuf, en Timerais.*

Domus Dei *de Fougeres, en Bretagne*, alterna vice præsentantibus Oppidanis & Domino loci, committenda Administratori rationibus obnoxio.

Inquestæ & Apprisiæ expeditæ in Parlamento omnium Sanctorum An. 1287

Parlamenti item Aresta publicè impressa, statutæ sunt Regulæ quædam Curatoribus Pauperum, quos ammilatios Burelli Communitatis Pauperum Vrbis Parisien. vocant Die. 21. Mart. An. 1584. Quibus & iniunctum fuerat antea, infirmos longa ægritudine inopes deducere ad publicum Dei Hospitium, donec à morbo reualuissent. Aresta die. 20. Ianuar. An. 1582.

Maiori & Communiæ S. Florentini, in Campania Francica, adiudicatum eius loci & oppidi Hospitale.

Est quoque in Biturica vrbe Galliæ pium Hospitale, regi solitum à Maiore & Scabinis Lib. 6. Cap. 5. Bituricæ Hist.

Trecensis Synodus, de qua, in Can. Maior Et seq. Distinct. 50. Cum Aimoini Appendice, Cap. 17. In eo Concilio, Flandri, fiunt Tornacensis Diœcesis * Confratriæ sacræ Sucinorum.

Hospitale, & Prioratus *de Montmorillon, en Poictou*: Vbi & Confratria Domus Dei.

gati. Dictis Maiore & Scabinis contrarium asserentibus, & dicentibus, quòd ad eos pertinebat, & erant in saisina, custodire d. Leprosariam, corrigere Fratres & Sorores d. Domus, scire statum, & audire compotum ipsius Domus, ponere tam sanos quàm infirmos clericos & laicos, ponere & deponere Magistrum d. Domus: Maximè cum Fratres & Sorores d. Domus viuant sine Regula, & liceat eisdem habere proprium, secundùm Vsus & Consuetudinem d. Domus. Tandem visa Inquesta super hoc facta, Indicatum est, quòd ad d. Maiorem & Scabinos pertineat custodia d. Domus, scire statum, audire compotum d. Domus, ponere tam sanos quàm infirmos clericos & laicos, ponere & deponere Magistrum d. Domus, & alia facere, quæ tangunt temporalitatem d. Domus, & quòd sunt Maior & Scabini in saisina, præmissa faciendi. Cui S. Consulto ritè adplicatur alterum, in Parlam. Omnium Diuor. An. 1295. de Curatore Leprosorum, pijsque eorum Diuersorij, à *Gressibus* dicti: Quem legi Curatorem, abdicariuè posse Trecensium ciuium arbitrio, P.C. decreuêre contra Senonum Archipræsulem, qui id iuris sibi asserebat. Ex vetustis Curiæ monumentis. Per hunc modum, Præfecto & Decurionibus Fani Florentini Campaniæ Oppidi addixête PATRES PARISIENSES regimen curationémque patrij Xenodochij. An. 1306. Si tamen, primæua fundationis lege Nosocomij, Episcopo recepra fuerit illius Præfectura superior, tunc penes ipsum integra solidáque ea perstare debet. Qualiter Montismorillonis Pictonum oppidi Valetudinarium comperimus, à Roberto quodam Magnate, qui Hierosolymis domum reuersus erat, côditum ac dotatum, probâte Paschali. 2. P. in Trecensi Galliæ Concilio, & Pictauensi Episcopo Petro, ijs legibus nominatim, subscribente, An. 1107. Quippe cui Valetudinario nexum esset monasticum Sacerdotium, & Christiana *Symphratrorum Societas, quam Diœcesani Præsulis censura regi, æquum foret. Vt pleniùs hoc de negotio à Nobis est actû, in Ecclesiast. Politia, Lib. 3. Tit. 5. 28. NVPER

Bulla Vrbani P. *de l'Hospital de Nemours* 3. Nonas Februarij An. 1186 Dilectis filijs fratribus & sororibus in Hospitali de Nemosio ad sustentationem infirmorum & pauperum, sub regulari proposito & habitu deputatis &c. Domum vestram precibus vestris annuentes, & Philippi Francorum Regis, Theobaldi Blesen. Comitis, & Galteri Regis Camerarij sub B. Petri & Pauli protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes, vt qui inter vos de communi vita ducenda, obedientia, côtinentia, & abstinentia, de receptione Hospitum, & obsequio pauperum, & sub regulari fratrum Hospitalis Hierosolymitani, antiquam sub ar[...] viuatis &c. *Il confirme aussi tous les biens donnez audict Hospital* à d. Galtero fundatore &c. De Noualibus vero & hortis vestris quos colitis, siue de nutrimentis *animalium* vestrorum, nullus à vobis decimas extorqueat. Statuimus etiam vt laicis non teneamini decimas exoluere. Capellanum quoque per electionem vestram *ad* exhibenda pauperibus & infirmis apud vos manentibus sacramenta diuina, sicut Lucius 3. P. indulsit vobis, & cœmeterium ad sepulturam habeatis &c.

Arrest de la Cour du 12. Mars 1552. contre Pierre Millon, & Godeau, qui par Prouision du Roy, estoient Administrateurs de la Maladerie de Bray sur Seine. Par lequel Arrest, fut dit que outre le tiltre de la collation de la Chapelle annexee audit Hospital, oú y a vn Chapellain en tiltre de benefice, pour le gouuernement du spirituel, ledict Hospital sera regy par 2. Commissaires, bons bourgeois eligibles par le corps des habitans de Bray, qui exerceront par 2. annees, sans salaire, à la charge de rendre compte. Ce reglement confirmé par Patentes du Roy du 23. Iuillet 1569. & autres du 26. Iuin 1575.

Pour l'Hostel Dieu d'Abbeuille fort ancien & priuilegié, y a Patentes du Roy à Blois du 3. Mars 1581. verifiees en Parlement le 10. May audict an, où ledict Roy approuue & authorise l'establissement du Bureau des pauures dudit Hospital, à la requeste des Commissaires establis par le Seneschal de Ponthieu, sur le faict de la Bourse & Police des pauures de ladicte Ville, & veut que ladicte Police des pauures soit administree instar des autres establies es bonnes villes du Royaume à sçauoir à Paris, Orleans & amiens &c. Et en cas d'opposition ou appellation desdicts Commissaires en cas de cottization, visitation des maisons Dieu inferieures & leur Ordonnance sera executee nonobstant & sans preiudice des oppositions ou appellations.

L'Hospital de Chasteau-thierry fut fondé par le Testament de Iehanne de Champagne Royne de France & de Nauarre, le iour & feste de nostre Dame en Mars l'an 1304. en l'honneur de S. Iehan Baptiste & de S. Louys, moyennant 1000. liures de rente.

L'an 1221. en Aoust Albert de Hangest Cheualier seigneur de Ienly, fonda & dota vn Hospital en son Village & Chasteau de Ienly. Mais son fils Iehan de Hangest Cheualier l'an 1245. commua ledict Hospital en vne Abbaye de Religieuses de la Reigle de S. Victor, qui sont de Premonstré, dicte l'Abbaye de S. Elizabeth de Ioly diocese de Noyon. Laquelle nouuelle fondation de Monastere fut confirmee par le Roy S. Louys, comme seigneur feodal souuerain, & l'Euesque aussi omologua ladite fondation l'an 1246.

18. NVPER porto in dubitationem Foti incidit hæc de Riomensi Aruetnorum Domo DEI species facti. I. Reginus testator, Pauperum Collegio isti legauit annuum Vectigal, quod sibi Mævius nummis constituerat. Debitor exinde, paucorū annorum pensiones legatatio exoluit; Nosocomo Riomensi. Mox facultatibus lapso illo, Pauperum Oeconomus regreditur ad testatoris hæredem; vti reum locupletem assiduumq; præstet, aut pensitet ipse æris Reditum singulis annis: Quandò pia nimirùm legata, hætedis sumptu ac periculo luenda videantur. Sicuti multis Auctoribus freti. dissetuimus, Lib. 3. Sacræ Polit. Ast defuncti hæres, econtrariò, defendit, multùm refetre, certane res ac peculiaris supremo elogio relicta sit, an generaliter concepto legato transcripta. Nam illo casu, euictionem non præstat hæres; qui rem, qualiscúnque esset, talem legatario tradiderit. Pomponiana leg. si à substituto §. si verò certus l. si legati serui nomine l. si servus Titij l. legatum est §. fundus ✶. De legat. 1. Aliter quidem, si homo purè, aut nummarium Vectigal generatim legatum sit. Tunc quippe hęres euictioni obligatus permanet: cita. l. si à substituto §. hæres generaliter l. si hæres D. Eod. leg. Qui concubinam §. si hæres ✶. de legat. 3. Cum Prisci Iaboleni leg. Hæres servum ✶. De euiction. Iuxta quā distinctioné, ex ea hypothesi pronunciauit Senatus in causis orandis: Decimo sexto Kalend. Maias An. 1598. pro Reis conuentis, aduersus Prochodochij Curatores, quià Iuridico Aruernorum Prætore apud Riomum, supremā Curiam appellarant. Durando, appellantium: & Roberto, aduersariorum causidicis. Persimile Decreto huic, latum fuerat priùs ab Ordine Clariss. in prima Inquisitionum Classe. 7. Idus Martias An. 1591. secundum testatoris hæredem Magdalenum Hunaldum: contra Gabrielem Perrinum, tutorem filiorum Francisci, fratris, legatarij: qui, Palatinis libellorum supplicum Iudicibus primis, superior euaserat, Dn. Rubentello, litis in Curia expositore. Cæterum ne inopes ægri, in Valetudinario, rebus egerent tuendæ corporis saluti necessarijs, Reges prisci, cumulo, adiecerunt primæuæ doti Xenodochij cuiusq; portionem Aulici sui commeatus annonarij: Qua propinquius illud hospitio transeuntis Aulæ, vesceretur, frueretur. Id quod Francicus Senatus haud obscurè declarauit, insigni Iudicato PARLAMENTARI, pridie Assumptionis Diuæ Dei Genitricis An. 1274. in hanc formulam. *Priores & Fratres Domus Dei de quarta, Grandimonten. Ordinis, petebant à domino Rege decimam panis, qui expendebatur in Curia sua, quando erat apud Niortum, apud S. Maxentium. Quia dicebant se habere Chartam regis Angliæ Richardi, & quod erant in possessione habendi & percipiendi d. decimam tempore regis Ludouici patris Regis qui modò est, & tempore Comitis Alphonsi, quando tenebant dicta loca. Visa charta regis Angliæ, & visa Inquesta super possessione, adiudicata fuit d. Priori & Fratribus saisina decimæ panis qui expenditur in Curia sua, Quando est in locis præd., & præceptum fuit, quòd eis redderetur.* Neque ab his mul-

Hospit. Dieu de Rion, cuius meminit expressim Froissartes Hist. Lib. 4. Cap. 29.

Tit. 1. Art. 3.

Parisien. Curiæ Arestum, die. 16. April. An. 1598 confirmans Sententiam Seneschalli Aruernia, à Riom.

Placitum Curiæ, die 9. Mart. 1591. ex appellatione, quam testatoris hæres interposuerat à Sententia Requestarum Palatij.

Inquestæ expeditæ & determinatæ, in Parlamento Assumptionis B. Mariæ An. 1274.

D Ludouicus Philippi. 1. pater, & Alphonsi Pictonum Comitis.

Dei Hospitalibus propinquis locorum, in quibus Rex diuersaretur Donum ab eo factum *des feurres ou pailles a portez à cause de luy esd. lieux, à leur estre baillez, si tost qu'il seroit party.*

Bulla Iohannis. 23. pro Hospitali. 300. Cœcorum Lateriæ die. 8. Nouemb. An. 2. Pontific. Cuius Bullę Commissio executorialis die. 8. Maij An. 1414. directa est ad Vilhelmum Abbatem S. Germani de pratis, ad Abbatem S. Genouefæ, & ad Thezaurarium S. Capellæ Parisien.

tùm abludunt Philippi Pulchri tabulæ munificæ in vicinius quodque transeunti Principi, cum Regia, Diuersorium pium, April. Mens. An. 1309. Sed, ne diutius è Pontificijs in sacras Ædes priuilegijs, aliò euagemur, Hospitalis Cœcorum Parisien. Casa, quam rex Ludouicus. 9. excitauit, multis honestata est beneficijs à Iohanne. 23. qui præsulatu Romano fungebatur An. 1412. Apostolici de eo Rescripti seriem accipere. *Nos dilectorum filiorum Magistri & pauperum Cœcorum Hospitalis, siue Domus* DEI, *domus quindeuiginti Cœcorum nuncupati seu nuncupatæ, olim per B. Ludouicum Francorum regem Parisius fundati, siue fundatæ supplicationibus inclinati, & eorum inopiæ ac cæcitati pio compatientes affectu, ne ipsi Pauperes à Iudicibus ecclesiasticis molestentur, eosdem Magistrũ & Pauperes, qui nunc sunt, & pro tempore futuris perpetuis temporibus erunt, ac præd. Domũ siue Hospitale, cũ singulis Membris, rebus & bonis eorum, quæ impræsentiarum rationabiliter possident, & in futurum iustis titulis poterunt adipisci, & eorum Capellam, cum capellanis & clericis, sororibus, alijsque quibuscũnque personis pauperibus & infirmis degentibus in eisdem, præsentibus & futuris, ab omni Iurisdictione, dominio & potestate venerabilis Fratris nostri Episcopi & dilecti filij Archidiaconi Parisien., auctoritate Apostolica prorsus eximimus, & perpetuò liberamus &c. Fœlicis recordationis Innocentij P. 3. prædecessoris nostri circa exemptos edita, quæ incipit Volentes, ac alijs quibuscũnque Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrarijs nonobstantibus. Nos enim quascũnque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ac alias sententias & quoscunque processus, quas, & quos contra tenorem & formam exemptionis nostræ huiusmodi, promulgari & haberi contigerit, irritos decernimus & inanes. Et nihilominùs volentes, eosdem Magistrum & Pauperes, capellanos, clericos, & personas præfatas amplioris dono gratiæ præuenire: Volumus, & eadem auctoritate præsentium tenore decernimus Magistros Pauperum, Capellanorum, clericorũ, & personarum in eadem Domo pro tẽpore degentium, & præfatæ Domus iurisdictionem, punitionem, correctionẽ, condemnationem, & expeditionem, prout casuum & temporum necessitas postulabit, ad dilectum filium Eleemosynarium Regis Francorum illustris pro tempore existentis, etiam pro tempore existentem, dummodò sit in aliquo sacrorum ordinum constitutus, alioquin ad primum Capellanum præd. Capellæ in prepetuum pertinere. &c. Datum Romæ apud S. Petrum. 6.* Idus Nouembr. An. 2. Pontificat.

An. 1412.

Tit. 16. §. 5.

Cap. Nimis praua De excess. Prælat. Vlt. 12. grauamina Fratrib. Prædicatoribus, & Minoribus illata designantur: a quibus Prælatos abstinere, Papa præcepit.

RELIGIOSI Mendicantium Cœtus perinde reguntur Augu- 29
stiniana norma, ac suprascripti alij, profanis facultatibus in commune dotati. B. Antonino teste, Summat. Parte. 3. Quo in genere existunt Prædicatorij Ordinis viri, quos in summa egestate CHRISTO egeno famulantes commendat Gregorius. 9. Præfectis sacrarum Ecclesiarum: ne eos varijs oneribus premant specie Ecclesiastici in diœcesanos Antistites obsequij. Decretali Epistola. 17. De excess. Prælat. Qua quidem, Franciscanos pariter alleuatos voluit Sanctissima Sedes. Dominicanos item, ęqua Seraphicis Fratribus lege meritur

gemetitur Alexander. 4. P. vti intra annum probandæ explorandæque Nouitiorum religionis ac constantiæ, neutiquam præcipitent solennem monastici Instituti professionem ipsorum. Cap. Non solùm De regularib. In.6. Præterea Gregorius.10. Lugdunensis Concilij Præses exemit derogatoria sua nouorum Ordinum Mendicorum Sanctione, notos quatuor, Rom. Sedi iamdudù, cum elogio, acceptos gratósque: Prædicatores nempe, Minores, Eremitas Augustinianos, & Carmelitas. Cap. vn. §. sanè De relig. domib. Apud Bonifacium. 8. planè B. Dominicus moriens, votiuam illam Paupertatem inculcauit sacris Sodalibus, ceu commodissimum Virtutis organum: ac vltrices adeò Numinis Diras imprecatus est cœnobitæ profanarum opum captatori. Vt Dominicanæ Familiæ alumnus prodidit memoriæ D. Antoninus, de supremis B. Dominici verbis, quùm ab hoc Exilio ad cœlestem Patriam euocaretur. Chronicon parte. 3 Tit 32. Cap. 4 §. 13. Imo & ante eum; Baldus Perusinus I.C. retulit vltimæ voluntatis sententiam istam Ducis suę Sectæ Dominici Calagurritani. *Hæc sunt, Fratres charissimi, quæ vobis, tanquam filijs, possidenda relinquo; Charitatem habete, Humilitatem seruate, Paupertatem voluntariam possidete. Quanta verò possum districtione prohibeo, ne quis in hunc Ordinem possessiones Dei inducat, maledictionem Dei imprecans contrarium facienti.* Ex quo Baldus. I. C. censuit, (Responso. 438. Lib. 2.), prædicatores Fratres, ac Minores, rerum soli, quouis titulo incapaces videri: donatas tamen ipsas, aut legatas venire debere, vt earum pretium in diurnos Monachorum vsus, sumptuariásque rationes necessarias insumatur. Sicuti de talium venditione ac pretio immobilium, Nicolaus. 3. P. statuerat in gratiam MENDICANTIVM cœnobitarum, ex præscripto Clementis. 4. antecessoris. Quorum de eo Pontificum Diplomata Baldus ibidem recitauit. Nec diuersum sensit ipse de Fratribus Carmeli Mòtis: Quos hac in parte Dominicanis, Seraphicisque sodalibus adæquauit. Respon. 232. Eod. Volum. 2. In sacræ tamen Basilicæ fulturam ac instaurationem parta his, rata ma ent. Ex Viennensi Præsulum Synodo, in Clem. dudum §. verùm De sepult. Et Francis. Marci Decisione. 534. Part. 1. Nomina quoque debitorum illis licite transcribuntur, vel mouentia se alia, in causam alimentariæ pensionis singulorum. Iudicio Baldi, qui multis de eo præclare disseruit vtrobique suprà, & in Authent. si qua mulier Cod. De sacrosf. Eccles. Eundem in sensum rite torquetur Pontificia Nicolai. 3. Constitutio antepenul. §. cæterum De verb. signif. Lib. 6. Decretal. Epistol. Quapropter Ancharanus. I. C. vulgari vsu receptum air, vt prædiariæ res, sacro Mendicorum Sodalitio oblatæ, distrahantur, redactáque inde pretij sors conferatur in victum, libros, aliáque legatario Cœnobio necessaria. Respon. 55 ex Speculat. opinione, in Tit. De stat. monach. Cum Gloz. Cap. 1. De relig. domib. In. 6. Hoc quoque Iuris problema exagitat Ancharanus, Con

Dominicani, immobilium sunt incapaces, ex suis Constitutionibus, non ex Regula originali: Vt Canonici regulares, de regula B. Augustini, & sic possent quodammodò habere proprium in communi. Cap. sanè De regular Nam Constitutiones facilius mutantur quam Regula ipsa Secus de Franciscanis, qui ex sua Regula nil proprium hab re queunt omnino P. Ancharani Consil. 65.

An facti Mendicantes, pro ijs quæ possident, immobilibus, teneantur conferre in charitati subsidium, Legato de Latere Apostolicæ Sedis impendendum, ac clausula Bullæ, exemptos etiam generaliter grauante. Illos non teneri, putat Hostiensis, in Cap. postulasti De Rescript. Vide tamen Ancharanum, contra, disputantem, in Consil. 169.

Cap. 3 De verbor. significat. extrauagantibus Iohannis 22 P. Dominium rerū, quæ perueniebant ad fratres minores, retentum ab Ecclesia Romana, simplici vsu facti fratribus ipsi reseruato in Cap. Exiit qui seminat eod tit. in 6. Summus Pōtifex refutat, probans eos non posse habere simplicem vsum facti in re aliqua vsu consumptibili.

fil. 321. non modò inter Dominicanos, & Minoritas, sed Eremitas etiam Augustinianæ Societatis, ac Seruos B. Mariæ: Quos tamen postremos negat Mendicantibus adscribêdos. Nec dissimili argumêto, Senatus Parisiensis cuidam addixit Franciscanò apud Pruinum oppidum Meldensis prouinciolæ, vsumfructum Reditus annui à matre legatum: Cuius alioqui Reditus proprietatem Cœnobium ipsum retinere non posset. S. Consulto, purpurea in Toga prolato, postridie Idus Sextiles An. 1584. Vtut sit, Clemens. 5. P. Mendicantium Ordinem professis, qui ad alium, nec illicitè, trâsiissent, interdixit iure suffragij in Comitijs Sodalium, publica item Muneris functione in Cœnobio ipso, vel Præfectura quauis Monastici sacerdotij. Cap. 1. De Regular. In Concilio Viennensi. Ad hæc, sacri Mendici omnes, pati Legis sanctione tenêtur Iohannis. 22. P. Qua Lege vetuit, minores. 27. annis vocari ad Ecclesiasticas quasdam Dignitates, pluribúsque in Conuentu Nolis vti. Cap. 1. De postul. prælat. Et Cap. 1. De offic. Custod. In Extrauag. communib.

Decretum Curiæ solenniter pronuntiatum Die. 14. Augusti. 1584. pour vn Cordelier de Prouins en Brie.

In Religiosorum Mendicantium Conuentibus plures Cenpanę esse non debent.

Evangelicæ Paupertatis, aliáque Mendicantium Vota alleuantur sparsim Apostolicis Priuilegijs. Nam Pontificia Lege velut in æs incisa constat, Mendicos Cœnobitas, alium Ordinem subire, etsi arctiorem, prohiberi vno dempto Carthusiensi. Martini. 4. Côstitutione. 1. De Regularib. In Extrauag. cômun. Inibi quoque, singularia Iura à Benedicto. xj. P. irrogantur tria Dominicanis & Franciscanis, concionandi scilicet, lapsis Confitentibus aures accômodandi, & vita functos sepeliendi. Cap. 1. De Priuileg. Prædicatorium verò Ordinem, qui exorsus est iam inde ab Innocentij. 3. 30

Mendicantium Priuilegia, clausa in corpore iuris communis.

De Priuil. In Extrauag. commun.

Matth. Peris. in Angl. Histor. describit ad verbum priuilegiariam Bullam, Gregorij 9. pro fratribus Prædicator. 5. Kal Octob. An. 1. & Innocentij 4. 16. Cal. Iun. An. 1. vt ab Ordinarijs ad prædicandum benignè recipientur, ad confessiones audiendas: Exceptis ijs qui fratres Prædicatores se dicentes ad quæstum se pecuniarium conuertendo, per quod Religio eorum Mendicantium infamaretur, prædicere attentarint.

Vrbanus 4. P. Gellis Ibid. Ianuarij An. 1261. indulsit Magistro generali & priorib. Fratrum prædicatorum, vt vota quæcunque Ordinem intrantium, in Obseruantias regulares commutare valeant.

Innocentius 4. P. An. 1253. 10. Cal. Aug. multa priuilegia concessit prædicatorum Fratribus in partibus Orientalibus, & terris infidelium ad prædicandum Christi Euangelium proficiscentibus.

Pontificatu An. 1203., sanxit Honorius. 3. P. Vndecimo Kalend. Ianuar. An. 1216. Tum Alexander. 4. vestigijs inhærens Gregorij. 9., beneuolû se præbuit B. Dominici sectatoribus, qui in Academia Parisiensi cultiorum literarum studijs incumbebant, & Academicas inter eos Constitutiones probauit. Rescripto postridie Idus Aprilis An. 1259. Inde Clemens 4. Narbonensis, ciuilia quæque Instituta dictauit particulatim Dominicanæ Familiæ, Tertio Nonas Iunias An. 1265. Nec ita multò pòst, Nicolaus. 4. P. monasticam hanc Prædicatorum Sectam exemit quorumcunque imperio ac potestate Antistitum Ecclesiæ. Quinto Kalend. Sextiles An. 1288. Tum Bonifacius. 8. priuilegiaria cuncta Sodalitij capita repetijt ac nouauit. Decimo quarto Calend. Iunias An. 1296. Ordinis præterea

Iacobinorum Ordinis Confirmatio die. 22. Decemb. An. 1216.

Apostolica Bulla, die 14. April. An. 5. Pontificat. Alexandri. Quæ incipit, Quasi Lignum vitæ in paradiso Dei, & quasi lucernæ fulgoris in domo Domini, est in sancta Ecclesia, Parisien. Studij disciplina.

terea immunitatem ac exemptionem fulcit Martinus. 5. ex Constantiana Synodo Idibus Iulijs An. 1417. Rursùm Eugenius. 4. ratas habuit Pontificias Bonifacij. 8. (Super Cathedram) & Clementis. 5. (Dudum) Leges, de libero Concionum sacrarum, Cōfessionum, & Sepulturæ munere obeundo. Bullata charta. 17. Kal. Februar. AN. 1446. quam Nicolaus. 5. P. comprobauit Tertio Calend. Quintiles AN. 1448. Nec illuc, velut in proscænium, producam Gregorij. xj. diploma Auenionense, secundùm cucullatos, B. Dominici titulo, sacerdotes, Pridie Nonas Mart. An. 1374. periodo sequenti. *Magister electus, ipso facto habet plenitudinem potestatis super omnes Fratres & Sorores Ordinis. A Diffinitoribus tamen Capituli generalis absolui potest &c. Liceat Fratribus, à quocunque Episcopo sine dimissorijs sacros Ordines sumere &c. Magister, & singuli Priores prouinciales, & Conuentuales, eorumque Vicarij poterunt, Fratres quacunque excommunicatione soluere: nisi adeo grauis enormisque excessus fuerit, quòd sint ad Sedem Apostolicam meritò destinandi &c.* Iisdem Tabulis derogatur receptitio iuri Quadrantis paræciaco Fano debiti ex Testamentariis legatis, vel funebribus exequiis: Quem Clemens. 5. quadrantem curiali Templo reseruarat, Cap. Dudum De sepult. In Concilio Viennensi. Talem quoque derogatoriam clausulam inseruit Eugenius. 4. Rescripto suo Idibus April. An. 1443. Nec pauca iis accessêre posterorum Christiani Orbis Pontificum Max. in Dominicanos munera eximia, Xysti. 4. Pridie Kal. Septembres An. 1474. & Septimo Calend. Sextiles An. 1479., Iulij. 2. P. Luce. 3. Augusti An. 1508. de libertate sacrarum Confessionum audiendarū, tum Postridie Idus Decembres Anno vertente, de iusta ac licita Fratrum assumptione ad gradus Theologicæ laureæ. Dein tertio Kal. Mart. & pridie Nonas Nouemb. AN. 1510. ne à *Regularis* abdicatione Officij prouocans audiatur. Quam quidem Iulij. 2. sanctionem postremam renouauit Leo. 10. P. tertio Kal. Maias AN. 1518. ex prisco Bonifacii. 8. Interdicto, ne à Cœnobiticis Magistrorum præceptis appellationes recipiantur. In summa, Leo ipse Prædicatoribus communia fecit, quæ Franciscanis priuatim, Eremitis Augustinianis, Carmelitis, nouellæque tunc Minimorum Sectæ data Priuilegia erant. Codicillis. xj. Kal. Quintiles AN. 1518.

31. CÆTERUM Prædicatoriam in Classem illam relati sunt Fratres ac Sorores militiæ IESU CHRISTI, aliàs de *Pœnitentia S. Dominici* Quorum Ritus Institutáque sensim probata sunt Gregorio. 9., Honorio. 4. Iohanni. 22. Bonifacio. 9. Innocentio. 7. ac Eugenio. 4. Ecclesiæ Præsulibus summis. Tali enim Militiæ causam præbuit Dominicus Calaguritanus, quùm, debellatis iam ab eo impiarum hæresum monstris, Italia tota & Gallia Narbonensis succenturiatos CHRISTI milites excitauit, piis armis repetituros, quæ ab Hæresiarchis ereptæ fuerant Templorum res prædiariæ, ac spoliatis ipsorū Præfectis reddituros. At sublato è viuis Dominico, Fra-

Clementis. Literæ die. 3. Iunij An. 1. Pontif. Item Nicolai. 4. die 28. Iulij, Ao 1. Pont. Dein Bonifacij. 8. die. 19 Maij An. 2. Pontif. Martini. 5. die. 15. Iul. An. 3. Pont. Eugenij. 4. die. 16. Ianuar. 1446. Nicolai. 5. die. 29. Iun. 1448.

Die. 6. Mart. An 4 Pontif. Gregorij. xj.

Quartæ parochialis reseruatio ex legatis, vel impensis in funus defuncti, sublata, fauore Mendicantium Religiosorum.

Die. 13. April. An. 1443.

Bullæ Syxti. 4. die vlt. Augusti. 1474. &. 26 Iul. 1479 de reuocatione quartæ partis a Clemente. 5. taxatæ, dandæ parochialibus Ecclesijs: Et quòd omnes Prælati a Iacobitis requisiti, eos Apostolica auctoritate iuuentur. &c.

Iulij. 2. Literæ, die. 14. Decemb An 1509. Magistrum Ordinis posse, socios idoneos ad omnes Theologiæ gradus promouere, & Sorores de Pœnitentia recipere ad. 3. Vota.

Die. 27. Feb. &. 4. Nouemb. An. 1510.

Die 29. April. Ao. 1518.

Die. 21. Iun. 1518.

Fratres & Sorores de Militia Iesu Christi, eorúmque Ordo & Regula confirmati a Sede Rom.

ctes isti militantes nomen mutarunt, & Fratrum *de Pœnitentia* titulo sunt insigniti. Vt Fr. Raymundus Capuanus, Magister Ordinis, enarrat in vita B. Katharinæ Senensis: quæ eam Sectam complexa, inter cœlestes Beatorum choros transcripta fuit à Pio. 2. Christianę Religionis Antistite. Equidem Thomas Firmus, Sodalitij sua ætate Primas, vulgari idiotismo exposuit Regulam eiusce Militiæ IESV CHRISTI, seu *de Pœnitentia B. Dominici.* Ast celebrantur cumprimis Fratrum Prædicatorum Constitutiones, quæ solennibus in Comitijs Ordinis sigillatim perlatæ, iustum Volumen exæquant: quod Vincent. Bandellus Scholijs perpoliuit. Verbi causa, in Monspessulano Fratrum Congressu maiore An. 1247. & apud Mediomatrices An. 1313. cautum fuit, Episcopos, qui Dominicana in vota iurassent, Religiosa veste, ieiunijs, alijsque partibus, quæ Episcopali muneri gerundo nil obstarent, Ordinis præscripta accuratè exequi debere: alioquin Socios illis datos, in Claustra reuocari. Ibidem, lustrales Confessiones extetorum audire prohibêtur Cœnobitæ, nisi Inquisitoribus scripto adprobati, & cum bona Ordinarij cuiusque Pastoris venia. Sodales item Dominicani, legatorum Dispensatores esse nequeunt, seu rei Testamentariæ Procuratores, nisi ex superioris Magistri permissu. Singulis præterea non licet, in vsum sibi concessa, suisue parta operis, effusè aliis largiri, aut æs alienum quoquo pacto conflare. Sancitum, ad hæc, ne infra ætatem. 25. annorum prodeat quis in suggestum concionaturus extra Claustrum, Fratrúmque consortium, nec in finibus quidem alterius Conuentus, Prouinciæuè monasticæ, ni priùs exorato ipsius Præfecto prouinciæ, vel Conuentus. In publica rursus Diuinorum eloquiorum Prædicatione, non expedit colligere pecunias. Nouitiorum verò bona, quæ hi grandiuscula ætate ad Conuentum detulerint, communi in Arca deponi iubentur, nec ante votiuam Professionem abalienari. Monasticæ insuper exercitationis tyrones, qui ad alios Conuentus emissi sint, vetantur, in his Professionem illam edere, prærerquàm eius assensu Conuentus, abs quo Religiosam togam cultúmque Ordinis sumpserint. Vt statutum fuit in celeberrimo sacrorum Sodalium Cœtu, apud Massiliam Phocensis Prouinciæ An. 1300. Cœnobitica autem Instituta qui ex professo vouent, eorum nomen est, cum Die, Mense & Anno, solennibus Actis inscribendum, Comitiali decreto apud Lutetiam Parisiorũ An. 1246. Inde profanas facultates venari, & amplecti, Dominicanis nefas. Tridentinæ tamen Synodi sanctione, Monastica etiam *Mendicantium* Collegia, res soli possidere sinuntur indiscriminatim: Demptis modò Fratribus B. Francisci *Capuccenis*, & Minoribus, ab *Obseruantia* vulgò nominatis. Prædicatoriæ deinceps Familiæ Alumni, qui Sacerdotia, re, speuè certa nacti sint, inhabiles fiunt ad *Regulares* Præfecturas seu Magisteria, dicundæque inter suos sententiæ prærogatiua excluduntur. Amplius, monastici

Fr. Thomas de Firmo, Magister Ordinis Prædicatorum.

Frat. Vincent. Bandellus, de Castronouo, Generalis Ordinis, in Statuta ipsius Declarationes argutas compilauit.

Sic Clemens 5. in Concilio Viennen. statuit, nulla clericis aut laicis sacramenta ministrari à Religiosis, absque Curati illorum licentia, neque etiam excommunicatos absolui debere. Cap. 1. De priuil. & excess. priuileg.

In Capitulo generali Iacobinorum Lutetiæ, ordinatum fuit An. 1234. ne Fratres susciperent commissiones causarum, arbitria vel iudicia, nec pignora vel obsides, nec per Episcopalem iurisdictionem aliquos coercerent.

Capitulum generale Ordinis, apud Massiliam, in Comitatu Prouinciæ.

Concilij Sessione. 25. Decreti de Regularib. & Monial. Cap. 3.

Apud Treuerim, sancitum in Capitulo generali An. 1289. solum Magistrum Ordinis, aut Priorem prouincialẽ, non eorum Vicarios, posse dare licentiam recipiendi Episcopatum.

nastici Diffinitores, Comitialibus lecti suffragijs, libera præditi sunt potestate in singulos Cœnobitas, Ordinísque adeo Magistrum delinquentem ritè coërcent, ac, prout admissi qualitas suggesserit, abdicant Magistratu. Quòd si è Familia ista, * Ecclesiastes, in popularibus cœlestium Oraculorum præconiis, vellicet nomen Romani Pontificis, in carcerem coniiciendus est, nec vinculis antea eximendus, quàm coacto maiori Concilio Ordinis, cum noua per illum Palinodiæ cantione, & retractatione conuitiorum. Existunt etiam Dominicanæ aliæ Constitutiones, queîs auctoritatem suam Bonifacius. 9. P. interposuit, authenticis tabulis Quinto Kalend. Maias An. 1402. Vnà cum Lib. *de Instructione Officialium Ordinis*, quem huius Antistes summus, Frat. Humbertus concinnauit. His subiungere est Formularium Codicem, de rebus ad Officium Præfecti Prouinciæ Conuentúsque spectantibus: quem vulgandum curauit Fr. Vincentius Iustinianus, Ordinis suo seculo Princeps. Porro in antiquioribus S. Dominici Casis numeratur Tholosana, hinc Lutetiana D. Iacobi Cella, quam piè erogauit Iohannes, decanus Fani Quintini, cum Academia Parisiorum, An. 1218. Negotium imprimis promouente Frat. Reginaldo, sacri Euangelij præcone eximio. Lemouices inde missus fuit Fr. Petrus Cellanus, vbi Conuentus Ordinis, cum Cœnobio, statim erigitur. Subinde Rhemos, & Aureliam legati Sodales B. Dominici, ac Monasterium vtrobíque nouo Gregi Prædicatorio adparatum. Gallicos denique omnes, Italicos, & Hispaniarum Conuentus Dominicanos percenset B. Antoninus, Chronic. Parte 3. Tit. 13. Cap. 13. Prima autem Ordinis Comitia, Bononiæ habita sunt à Dominico suæ Sectæ Primicerio, An. 1220. & 1221. Quibus in Comitijs decretum, nullas fundorum possessiones, reditúsque prædiarios à Fratribus retineri, & si quos tenuerint priùs, derelinqui, repudiari. Aliquantò quidem pòst, Vilhelmus à S. Amore, qui degebat Parisijs, dentata charta persecutus est sacras huiusmodi MENDICANTIVM Familias, votiuámque Paupertatem, Libello porrecto Apostolicæ Sedi, cui Innocentius. 4. præerat. Sed quemadmodùm Angelicus doctor Aquinas, scripta Apologia, contudit Vilhelmi proteruiam: ita Alexander. 4., Innocentij in Cathedram successor, expunxit Innocentiani Diplomatis clausulas, quæ Ordinis iura minuere putarentur: Quem & Ordinem æquus Religiosorum patronus, varijs beneficijs affecit. Nonis Aprilib. An. 1255. De Canonico illo, Mendicotum cœnobitarum æmulo, D. Antoninus, Chronicon Parte. 3. Tit. 23. Cap. 5. §. 1.

* concionator.

Statuta Ordinis Prædicatorij, à Bonifacio. 9. P. confirmata, die. 27. April. An. 1402.

Libri Capita, De officio Magistri Ordinis, De officio Prioris prouincialis. De officio Prioris conuentualis, De officio Supprioris, De officio Magistri Nouitiorum, De officio Magistri Conuersorum, De officio Correctoris Familiæ, De officio Cantoris, De officio Succentoris, De officio Sacristæ.

Bononiæ, in Italia, primum Capitulum generale Ordinis Fratrum Prædicatorum.

An. 1254. Gulielmus de S. Amore, Canonicus Matiscoen. suo Libro probare nitebatur, Fratres non posse de communi viuere, nec mendicare, nisi cum damnatione animarum suarum. Vnde Innocentij. 4. P. Bulla ijs interdictum fuit Parœcianorum receptione in Ecclesiis suis Diebus festis, eorumuè confessiones audire sine speciali licentia sacerdotum parochialium, nec inter Missarum solennia prædicare.

Alexandrina Bulla, die. 5. April. 1255.

32. B. AVGVSTINI Eremitæ, hunc iam sibi locum vindicant inter addictos Augustinianæ Normæ sacerdotes, cucullatos. Illi quippe, in auspicatu Ordinis, Eremum incolebant: Queîs Innocentius. 3., collato Priuilegio, gratificari cœpit, & Honorius. 3. addidit tutelare præsidium Apostolici Imperij. Verùm ijs dehinc

Augustini.

Innocentius. 3. confirmauit locum S. Antonij in Ardigneta, prouinciæ Senensis, Italorum. Cuius formam Priuilegij vidisse se ait D. Antoninus.

Parte. 3. Tit. 24. Cap. 14. §. 3.

Bulla Innocentij. 4. P. die 7. Septemb. 1254. pro Augustinianis Eremitis.

Martinus. 5. P., hæc Augustinensium priuilegia confirmauit Bulla. 4. Cal. Maij An. 6. Pontific. Ac Eugenius 4. Decimo Kalend. Augusti An. 1433.

Pontificia priuilegiorum Confirmatio, Die 20. Mart. An. 1. Pontif. & die. 12. April. An 2.

Immunitas Collectarum, & Exactionum secularium, quam Reges Augustinianis tribuerunt, à Pont. Max. confirmata, Die vlt. April. An. 2. Pontif.

intra mœnia Vrbium clausis, Iohannes. 22. P. Monasterij sedem idcirco statuit, Ticini præsertim apud Insubres, vt D. Augustini corpus sacratissimum, quod è media Africa in Sardiniam, hincque Ticinensem in vrbem translatum fuerat, religiosiùs custodirent. Antea necnon Eremicolæ isti, concessu Alexandri. 4. P., Ciuitates adierant, inhabitarant: quò, publica Verbi cœlestis promulgatione, ac exemplo piorum Operum, Christianis ciuibus in commune prodessent. Sicuti auctor est grauissimus, in Chronicis, D. Antoninus. Primaria autem, Innocentij. 4. nomine, voluunt nunc Priuilegiorum in Ordinem hunc Rescripta, 7. Idus Septemb. An. 1254. tali sermone. *Domos vestras, in quibus Diuino mancipati estis obsequio, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis Scripti priuilegio communimus &c. Quoscunque hortos & syluas, ac quæcunque bona præd. Domus, impræsentiarum iuste possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione Fidelium, seu alijs modis poteritis adipisci, firma vobis permaneant &c. Sanè Noualium vestrorum, (quæ proprijs manibus aut sumptibus colitis,) de quibus aliquis hactenus non percepit, siue de hortis, virgultis, & piscationibus vestris, nullus à vobis decimas exigere præsumat. Liceat quoque vobis, clericos, aut laicos liberos, à seculo fugientes, ad conuersionem recipere, & eos retinere. Prohibemus insuper, vt nulli Fratrum vestrorum, post factam in Domibus vestris professionem, fas sit, sine Prioris licentia, de ijsdem locis discedere: discedentem verò, absque communium literarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere &c. Insuper prohibemus, vt nullus Episcopus, vel qualibet alia persona, ad Synodos vel Conuentus forenses vos ire, vel iudicio seculari de propria substantia, vel de possessionibus vestris subiacere compellat, nec ad Domos vestras causa ordines celebrandi, vel Conuentus publicos conuocandi venire præsumat, nec regularem Prioris vestri electionem impediat, aut de instituendo, vel remouendo eo, contra Statuta Ordinis vestri se intromittat. Pro consecrationibus verò Altarium seu Ecclesiarum, pro oleo sancto, & quolibet Ecclesiastico Sacramento, nullus à vobis sub obtentu consuetudinis quicquam audeat exigere. Sed hæc omnia gratis Episcopi diœcesani vobis impendant. Quòd si sedes Episcoporum diœcesanorum vacarint, interim omnia Ecclesiastica sacramenta à vicinis Episcopis accipere liberè possitis: sic tamen, vt ex hoc in posterum proprijs Episcopis nullum præiudicium generetur &c.* Quæ quidem Alexander. 4. Priuilegia constabilijt binis Tabulis. 13. Kalẽd. Apriles An. 1254. & Pridie Iduum April. An. 1255. hac subiecta prioribus clausula, *Vt ad receptionem, vel prouisionem alicuius, in pensionibus vel beneficijs Ecclesiasticis, aut ad solutionem Collectarum seu Exactionum quarumlibet, vel Vicesimæ cogi à nemine valerent per literas Apostolicas, impetratas vel impetrandas.* Pari pietate, Vrbanus. 4. sanxit Pontificias anteriores, Regiásque Augustinensis Familiæ exemptiones à nummarijs collationibus, & Indictionibus Fisci. Sacro Diplomate pridie Kal. Maias An. 1261. Porro Honorius 4. fertur, talem Eremitarum Ordinem, Luteriæ nondùm receptũ, probasse. In Chronico Trirrhemij. Bonifacius itẽ Octauus Mona-

fticæ huic Familiæ applausit, beneficis Codicillis. 12. Kalend. Februar. An. 1298. in hæc verba. *Dilectis filijs Priori generali, & vniuersis Prioribus & Fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini &c. Vos, & præd. Ordinem, personas, & Ecclesias, Oratoria, domos, & res alias & loca vestra, ac spectantia ad eadem, in quibus inhabitatis, cum omnibus iuribus & pertinentijs suis, ac personis degentibus in eisdem, in ius & proprietatem B. Petri & Apostolicæ Sedis assumimus, illáque à cuiuscunque Diœcesani, & cuiuslibet alterius Iurisdictione & dominio omnimodè in perpetuum eximimus de gratia speciali &c.* Is quoque Pontifex, Sodalitij dignitatem auxit tali Indulgentia Diplomatica, 17. Calend. Februar. An. 1302. *Sepulturam in Ecclesijs & locis vestris liberam esse censemus, vt eorum deuotioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint (nisi excommunicati, interdicti aut etiam publicè vsurarij fuerint) nullus obsistat. Statuentes, vt nulli Religiosi, vel seculares, vobis inuitis, aliquorum corpora defunctorum in vestris Cœmeterijs sepelire, aut in Ecclesijs vestris Missarum solennia, vel pro animabus eorum, qui ad loca vestra tumulandi ferentur, ibidem exequias celebrare, sine vestro assensu præsumant. Cæterum Constitutione nostra, quam super Prædicationibus faciendis, Confessionibus audiendis, iniungendis Pœnitentijs, absolutionibus impendendis, sepultura, & quarta portione obuentionum tam Funeralium quàm relictorum, datorum in personis Fratrum Prædicatorum & Minorum, Ordinum, olim edidimus, in vestri Ordinis Fratribus per omnia volumus inconcussè seruari &c.*

Booifacianæ Bullæ, die. 21. Iannar. An 4 Pontif. Et die. 16. Ianuar. An. 8.

Augustinianj, Andegauæ vrbis, præter Apostolica priuilegia, varijs affecti sunt Muneribus a Bertraodo *de Beauuau*, dynasta *de Precigny*, & Præfecto Aulæ Renati Andegaui, Siciliæ regis. Circa Ann. 1460. Bertrandus enim illorum Templum, claustra, ædificiaque funditus restaurauit, ac eximia quaque instruxit supellectile, inibi demum tumulatus. Ex Andegauā Histo.

Confirmatio, & ampliatio priuilegiorum Fratrum Eremitarum S. Augustini, nec non totius Ordinis Congregationum Fratrum, Monialium, Corrigiatorum, Mantellatarum, ac Confraternitatum. Per Bullas Clementis 7. Die vlt. Octob. Ao. 1530. Dilecto filio Gabrieli Veneto, totius Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini Priori generali.

Origo Canonicorum regularium Lateranen. Ordinis S. Augustini, ab Apostolis primòm originem traxerunt. Sed hæc congregatio postmodum, a B. Augustino diuinis regulis illustrata fuit, & cum per tempora varias habuissent reformationes, iuxta illas, diuersa nomina sortitas, & inter alia, sprima fuit hæc Lateranensis Congregatio, quæ tandem in Italia in agro Lucensi An. 407. apud Canonicam S. Mariæ Frigionariæ prope ciuitatem Lucæ reparata fuit a quodam Clerico Romano nomine Bartholomæo, & ab eius socio Iacobo de Auoga. Sed prior per 800 annos, vsque ad Bonifacium 8. in Ecclesia Lateranen. de vrbe, a Gelasio R. P. instituti fuere sub Regula D. Augustini, licet plures inde eiecti sint, & iterum regressi, sub Syxto 4. illius Ecclesiæ possessionem amiserunt omnino non tamen Titulom & Priuilegia, quæ idem Pontifex ijs reseruauit, vna cum Monasterio S. Mariæ Pacis, in quo adhuc Romæ perseuerant Ex Collectione Priuilegiorum sacrorum Ordinum Fratrum Mendicantium & non Mendicantium, per Ioh. Baptistam Confertium, Florentinū, Protonotarium Apostolicum, Theolog. Doctorem An. 1598.

Constitutiones Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini recognitæ & in ampliorem formam ordinémque redactæ, in eius Congregatione generali, Iubilæi An. 1575. à Fratre Thadæo, Perusino, Ordinis Eremitarum S. Augustini Priore generali, incipit Regula B. Augustini, Dilectio Dei & proximi, Omnes vnanimiter & concorditer viuite & honorate in vobis inuicem Deum, cuius templa facti estis, Psalmis & hymnis canotatis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in ore. Carnem vestram domate ieiunijs. Lites aut nullas habeatis, aut quàm celerrimè finiatis, ne ira crescat in odium &c. Qui vobis præest, non se ex istimet potestate dominante sed charitate seruiente fœlicem. Circa omnes seipsum bonorum operum præbeat exemplum.

Constitutiones autem Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini in sex Partes. Prima continet quæ ad diuinum cultum spectant, Secunda quæ ad Ordinis Obseruantias. Tertia agitur de electionibus & de omnibus Ordinis gubernationem spectantibus. Quarta de cura & regimine Monialium ac Mantellatarū d. Ordinis. Quinta de studijs, gradibus & officio prædicationis. Sexta de culpis, pœnisque eis debitis.

Frater Iordanus de Saxonia, Germanus, Ordinis Fratrum S. Augustini de Eremo, qui clatuit An. 1410. scripsit vitas Fratrum d. Ordinis, Apologiam Ordinis, Vitam S. Monicæ, in Apocalypsin, Sermones de Sanctis, De Passione Domini. Obijt Viennæ Austriæ De quo Tritemius Abbas Lib. De scriptoribus Ecclesiast. Et Iacob. Bergomensis. Lib. 14 Supplementi chronicor.

Henricus de Vrimaria, ex hoc Ordine Fratrum Eremitarum D. Augustini doctiss. & sanctissimus claruit temporibus Lodouici 4. Imp. & Benedicti P. 12. An 1334. Quem tamen frater Iordan Saxonicus, in Vitis Fratrum scribit, se adolescentem vidisse Bononiæ in Italia.

Augustins fondez au Conuent de Brou, en Sauoye, par Margueritte d'Austriche, vefue du Duc Philibert 2. de Sauoye, l'an 1505. selon l'institution de S. Nicolas de Tolentin, Ex Lib. 3. Chronic Sabaud.

Les Conuents des Augustins d'Italie, à Pauie, Rome, Naples, S. Iacobi Bononiensis, S. Marci Mediolan. Eremitarum Patauinus, S. Stephani Venetus, S. Stephani Florentinus, S. Augustini Senensis, S. Augustini Genuensis, S. Nicolai Pisanus. & Augustini Anconitanus, S. Iohannis Euangelistæ Ariminensis, S Augustini Pisaurensis, S. Margaretæ Tarusinus, S. Euphemiæ Veronensis, S. Augustini Firmensis, S. Augustini Panormitanus, S. Augustini Messinensis.

De Prædicationis Officio, Episcopum semper cogitare debere ait B. Gregorius, Lib. 2. Epistolarum Cap. 19. & Carthaginen. Concil 4. Cap. 20. Et Trident. Concil. Sessione 24. Cap. 4. Sicuti Christus Apostolis quorum in vices successerunt Episcopi, specialiter iniunxit, Ite in vniuersum mundum, & prædicate Euangelium omni creaturæ

> Clementis 6. Bulla, die 19 Iulij An. 6 Pontific., a Successoribus confirmata, die 10. Martij 1419, die vlt. April. 1450. & die 7. Februar. 1474.

HORUM porro fauore Cœnobitarum, decreuit Clemens. 6. P. 33. quòd ratione cuiuscunque delicti, contractus, vel rei, conueniri non possint coram quibusuis Diœcesanis alijsuè Iudicibus, tanquam perpetuò ab ijs exempti, fœlicis recordationis Innocentij. 4. P. & alijs Apostolicis Constitutionibus contrarijs nonobstantibus &c. Literis apud Auenionem exaratis. 14. Kalend. Sextiles An. 1347. Quas Eugenius. 4. P. firmauit tertio Calend. Apriles An. 1439. Nicolaus. 5. pridie Kalend. Maias An. 1450. & Syxtus. 4. septimo Iduum Februar. An. 1474. cum horum adiectione Capitum summorum. *Quòd prior generalis, quamprimùm est electus, facto ipso est confirmatus: Quomodò & quando Fratres possunt communicare secula-res: Quomodò Ecclesiæ parochiales, quæ veniunt ad Ordinem, sunt exemptæ, nempe in Conuentu Fratrum in ijsdem Parochijs, vel si concessæ sint Fratribus, vt per Cappellanum ab ijs ponendum Curam exerceant. Item de auctoritate Prioris generalis pro Fratribus absoluendis: De Exemptione Quartæ funeralium, ab ijs non dandæ parochiali Ecclesiæ. Quomodo possunt eligere Conseruatores vbique, & de eorum auctoritate. Qualiter priuilegia & Indulgentiæ Fratrum Minorum, & Prædicatorum, Fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini communicantur.* His consequenter, Iulius. 2. P., in Augustinianos præferuido studio, produxit superiora ipsorum Priuilegia ad sacras Ædes, tum Parœciacas, tum cuiusuis Ordinis alias, locaque quæcunque ad eos in posterum peruenirent: Quorum suscipiendorum copia illis potestasque facta est. Ab eodem simul interdictum professis Ordinem hunc, ad alterum, seuerioris Regulæ obtentu, transilire. Authenticis Chartulis, quindecimo Kalend. Quintiles An. 1508. secundùm ea, quæ, de Monachorum istorum transitu ad aliam Religionem prohibito, sanxerat Innocentius. 8.) post Martinum. 5.) decimo septimo Calend. Decemb. An. 1487. Adsciti quoque sunt in huius iura Familiæ populares ac plebeij vtriusuis sexus, quos *Augustiniana Zona præcinctos, Mantellatos* etiam vocitarunt. Talibus quippe indulta Ordinis priuilegia, demonstrant Pontificiæ Tabulæ Bonifacij. 9. Septimo Idus Nouembres An. 1401. Pauli. 2. pridie Kalend. Septembres An. 1470. & Iulij. 2. Cuius diploma sine Die ac Consule retulit Ægidius Viterbiensis, Antistes Ordinis qui apud Iulium gratia auctoritatéque insigni pollebat. Sanctas autem Constitutiones Augustinensis Familiæ, typis mandandas curauit ille Viterbiensis: Quibus Notæ subiunguntur Thomæ de Argentina, Ordinis quondam Præfecti: cum statutis quibusdam ab Ambrosio Coriolano, qui suæ itidem Sectæ Principatum olim tenuerat. Eiusmodi Constitutionum capita paucula obiter expendere istic, non piguerit. Nam Caput. 2. inscribitur *De officio Fratrum illiteratorum, & de operibus manuum.* Caput, 4. *Qualiter ad culpas audiendas, in Capitulo quotidiano procedatur.* Cap. 14. *De cura habenda circa Fratres decedentes, & qualiter Res & Libri eis concessi distribuantur.* Cap. 17. *Qualis debeat esse Magister Noui-*

> Hic Xystus. 4 Ecclesiam & conuentum B. Mariæ de Populo, iuxta portam Flamineam de Vrbe, Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini, suscepit in protectione Apostol. Sedis immediata, eique Domus B. Mariæ de Populo vniuit Congregationem Fratrum regularis Obseruantiæ d. Ordinis, Prouinciæ Lombardiæ Bulla 10 Cal. Ianuar. An. 1472.

> Aurea Bulla Iulij. 2. die 17 Iunij. An. 1508 ad Ægidium Viterbiensem, Generalem Ordinis.

> Innocentij. 8. Rescriptum die 15 Nouemb. 1487 Quo, additur, Fratres assumi ad Dignitates non debere.

> Bonifacij 9 Literæ, die 7. Nouemb An. xj. Pontif. Et Pauli. 2. die vlt. Augusti. 1470.

> In Epistola Ægidij Viterbien., qui Generalis erat Ordinis, edita publicè Kalendis Nouemb An. 1508.

> Statutorum Capita Ordinis Eremitarum S. Augustini.

ster Nouitiorum, & de quibus ipsi Nouitij instruantur. Cap. 30. *Vt Fratres sine literis testimonialibus aliquò non mittantur.* Cap. 31. *De officio & authoritate Prioris conuentualis, & pro quibus causis absoluatur. Prior localis non potest, sine Prioris prouincialis licentia, ferre excommunicationis sententiam.* Cap. 32. *De forma celebrationis Capituli generalis Ordinis.*

Rursus nouæ Sanctionum Ordinis Appendices fermè sunt hæ.
„ Præcipimus sub pœna furti, vt nullus audeat, bona sua extra Conuentum retinere, nisi de licentia sui Superioris, assignato priùs Inuentario bonorum illorum, quod debeat poni in deposito Conuentus. Nullus Officialis adscribat sibi debita Conuentus tempore administrationis suæ, ex eo quòd, cùm Conuentus satisfecerit creditoribus, adhuc Officiales remanent creditores in libris Conuentus. Nullus audeat quouis modo, secreta Ordinis secularibus reuelare, & aliquem nostri Ordinis apud eos infamare. Quòd ad prandium vel cœnam seculares non admittantur, & contubernia fiant &c.

Ordo Seruorum B. Mariæ cœpit à 7. nobilibus Florentinis, in monte Senario propè Florentiam, Fesulanæ diœces. ex B. Mariæ Virginis monitu. & Heremitico more diu deductus, mirabilis postmodum à B. Philippo Florentino sub D. Augustini Regula An. 1213. sub Gregorio 9. propagatur, ampliatur, & ab Alexandro. 4 confirmatur, & inter 4. Mendicantes relatus, eorum priuilegiis insignitus est, iisdemque Instituti viri eiusque professores, vna tantùm familia contenti, ab vno quoque Priore generali regi consueuerant Sed postea defluentibus ijs, ab instituto regularis obseruantiæ, quidam ex ijs arripientes primi instituti disciplinam arctioremque vitam colere, se à reliquis eiusdem Ordinis segregarunt, & creato sibi Vicario generali, cui subessent ex Apostolico Indulto, nouam familiam constituerunt, eamque congregationem Obseruantium Seruorũ B. Mariæ nominarunt Sed cum hæc quoque Congregatio progressu temporis à regulari Obseruantia prolapsa esset, Pius 5. P. eam & omnes eiusdem Ordinis ad Regularem Obseruantiam sub vno Generali Ordinis reuocauit. Bulla An. 1573.

34 D. FRANCISCI Ordinem aggrediamur, cum sua ipsius Regula, cœlitùs emissa ac tradita: quam Honorius. 3. P. mirè commédauit An. 1223. Quo de Ordine, Legéque *regulari*, ei imposita Flamine ab Æthereo, egit B. Antoninus in Chronico, & Summar. Volumine. 3. Iuxta Historicum Vincentij Speculum, lib. 30. Cùm autem Franciscus ille, Assisiates, Ordinem auspicatus esset An. 1210. præside Christiani Cleri Innocentio. 3., huius in Solium successores vberrima contulêre certatim Muneta in sacrosanctum istud Angelici viri Sodalitium. Nam Gregorius. 9. P. Seraphicis Fratribus indulsit, vti quùm apud Barbaros, Ethnicósque Populos degerent, noxa exoluere possent Christianos, qui Ecclesiastico fulmine perculsi essent: Tum vt Ordinis minister summus, Prouincialisuè, adhibito *Discretorum* consilio, suis liberè criminum veniam, sacra expiatione, condonaret: siue ea ante, siue post Franciscanæ Religionis ingressum contracta crimina proponerentur. Gemino Rescripto Nonis Maijs, & octauo Iduum Iuniarum An. 1240. Minoriticæ item Familiæ concessum fuit ab eodem Pontifice, vt Prouinciales monastici Antistites, accitis secum Diffinitoribus, instituerent Diuini verbi præcones, in suis Prouincialibus Comitijs: Franciscani, ad hæc, interdictis ab Ecclesia locis inhærent impunè, & ab eorum Incolis: tametsi interdictis, aut piorum societate amotis,

Fratrum Minorum Ordo.

Franciscanæ Regulæ Confirmatio.

Chronic. Parte. 3. Tit. 24. Cap. 7. §. 4. Et Summar. Tomo 3, Tit. 16. De Reg. & Religionum 8. Item. in Speculo Minorum, seu Mari magno, edito, An. 1509. sunt Constitutiones Martini. 5. P. super Regulam Fratr. Minorum.

Regulæ Minoritarũ Expositio per Fr. Hugonem, eiusd. Ordin. Post S. Bonauenturæ Declarationes ad d. Regulam, 12. Capita continentes.

Gregorianæ Bullæ die. 7. Maij. & 4. Iun. An. 14. Pontif.

Pontificiæ Literę die. 22. Decemb. & 20. Iunij An. 14. Pontif. Ac die. 19. Maij An. 1236.

sacram Stipem emendicarent. Ne Cistercienses insuper monachi, Seraphicos sodales, profugos suum in consortium admitterent, inscijs aut inuitis Franciscanæ Sectæ Præfectis, & inconsulta Sede Romana. Codicillis. xi. Kal. Ianuar. &. 12. Kal. Quintiles An. 1240. Ac decimo quarto Calend. Iunias An. 1236. istuc quoque liceat aliud proferre Gregorij. 9. Diploma Quarto Kalend. Octobres An. 1230. de pretio coëmptorum à Fratre *Minore* in necessarios vsus, commode expedireque soluendo.

Bulla, die. 28. Sept. An. 4. Pontif. Greg. Qua, Franciscanus re sibi necessariam emere volens, præ entebit nuncium emptoris, vel alium ex valentibus sibi eleemosynam facere, qui soluet pretium &c.

Deinceps Innocentius. 4. P. vetuit *Minoritas* quosdam, Ordine sedeque deiectos ad sacras Militias transilire seu, Equitum Ordines, qui pro voto in CHRISTI hostes arma induant. Episcopis pariter iussit, Franciscanos æquanimiter ferre, Christianæ veritatis Oracula è suggestu fundentes: sed in Eleemosynarios horum quæstores imperio vti illos posse decreuit. Bino Instrumento, 17. Kalend. Septemb. &. 3. Calend. Octobres An. 1245.

Innocentianæ Chartulæ, die. 16. Augusti & 19. Septemb. An. 3. Pontificat.

Præterea Alexander. 4. P. liberam fecit Ordinis Antesignanis copiam gratiámque, Fratres Apostasiæ reos cõpertos sacrâ communione pellendi, vinciẽdi, publicáque distringendi custodia, subsidio etiam, inuocata ciuilis Magistratus ope manúque militari. Tabulis insignibus. 15. Calend. Octobr. An. 1257.

Alexandri. 4. Literæ. die. 7 Septemb. An. 3. Pontif.

Porro Clemens. 4. sanxit, *Minores*, cœnobitas, quos diœcesum Præsules ad sacras Confessiones audiendas adsciuissent, his mortuis, eodem in munere obeundo ritè perstare, quoad nouus Antistes inauguratus esset. Bulla Charta 17. Calend. Quintiles An. 1265.

Clemẽtis. 4. P. Bullæ, die. 15 Iun. An. 1. Põtif. Et die. vlt. Augusti An. e.

Is rursum Pontifex nouellis præcepit Monachis, qui, Franciscanæ Normæ tacita professione inita, profanum vitæ cultum repeterent, addicere se Monastico alicui Instituto. Literis Apostolicis Pridie Cal. Septembres An. 1266. Idem antea gratificaturus huic Sodalitio, cui rescribebat; *Declaramus*, ait, *quòd vos in temporalibus bonis, in quibus succederetis in seculo existentes, licite possitis succedere, & bonorum ipsorum possessionem apprehendere, ac vendere liberè bona ipsa, eorùmque pretium in vtilitatem vestram conuertere, vt vobis expedierit meliùs.* Codicillis pridie Idus Februar. An. 1. Pontificat.: Qui tamen Codicilli, Gallica Lege exhæredibus scriptis Monachis, non sunt Vsu recepti.

Xystus 4 P., Bulla pridie Cal. Mart. An. 1471. concessit, Minoritas succedere posse, ac si essent in seculo; quod postea decreuit non habere locum in. Obseruantibus; & capere posse institutiones substitutiones: legata donate inter viuos, & causa mortis.

Hæc de profectitiis quidem parentum, agnatorumuè hæreditatibus: Sed de aduentitiis bonis diuersa causa est, vtpote donatis Franciscano Collegio latifundiis.

Romanæ Bullæ, die. 22. Febr. An. 1265. de Hæreditatio Franciscanorum iure in bona propinquorum: Quod minime a Francia obseruatur.

Nam eo nomine Gregorius. 10. P., in Lugdunensi Galliæ Synodo, ita edixit Seraphicæ Familiæ Præfecto, An. 1273. *Cùm Fratres ipsius Ordinis, ex professione suæ Regulæ, nec in communi, nec in speciali, proprietatem cuiúsque rei habere valeant, sed vbi donatores quorumcunque bonorum sibi non reseruarint dominium, donata vel collata eidem Ordini, ad Roman. Ecclesiam immediatè pertineant, eaque, propter hoc, sine eius licentia alienari non possint, Nos discretioni tuæ, quam credimus Institutis regularibus sollicitam, & honestatis obseruantiæ studiosam, tribuendi Fratribus d. Ordinis licentiam alienandi, & commutandi, aliásque de bonis huiusmodi mobilibus, quibus ipsi vtuntur, in res alias magis sibi necessarias,*

Bulla Vnionis fratrũ Minorum, Obseruãtiæ regularis, cum Reformat. 4. Cal. Iunij An. 1517.

Speculum Minorum.

farias, *cùm eis videbitur opportunum, disponendi*, *liberam concedimus facultatem.* Secundùm isthæc, Honorius. 4. immunitatem sacrarum Decumarum irrogauit Franciscanis virginibus titulo B. Claræ, Quinto Kalend. Decemb. An. 1286. Sic biennio pòst, Nicolaus. 4. Pontifex, Ordinis Præfectura quapiam, Administrationeuè interdixit MINORITIS, qui ad alios Ordines, perita etiam venia, commeassent. Diplomate egregio, pridie Iduum Maiar. An. 1288. Deinceps Bonifacius. 8. Rescripto cauit pridie Idus Nouemb. An. 1295. *Fratres Minores ab Episcopis rogatos*, *Monialium monasteria ingredi posse*, *& eorum Prælatos*, *in correctionibus*, *Iuris apices seruare non teneri: sed Ordinis Statuta sequi posse*, *& inferioribus iuxta ea correptis appellationis auxilium denegari.* Reliqua multa promere liceret Franciscanorum Sodalium priuilegia Apostolica: sed que * κατ᾽ ἔπος exscripta sigillatim in *Firmamento trium Ordinum B. Francisci*, comperiet illîc auidus Lector, aut in Seraphica Gonzagæ Historia, maioris Ministri Franciscanæ Religionis, siue apud Petr. Rodulphium, Tossiniani Æmiliæ oppidi ciuem, in agro Imolensi, ad radices Apennini montis: Abs quo Tossianensi, *Minorita*, editus voluitur Historicus Codex Monasticæ Sectæ Minorum.

Exemptio decimarum pro Clarissis seu Claretatis monialibus, data, die. 17. Nouemb. Ao 1. Pontificat. Honorij. 4.

Die. 14. Maij An. 1. Pontific. Nicolai.

Die. 12. Nouemb. Ao 1. Pontific. Bonifacij. 8.

* ad verbum.

Nos de hoc Firmamenti Volumine, & Apostolicis Fratrum Minorum Priuilegiis, Lib. 2. Sac. Polit. Tit. 8. Art. 8. 9. 10.

Fr Francisci Gonzagæ. Generalis Ordinis, ad Syxtum. 5. P. Opus, in. 4. Partes diuisum.

Le Lundy 20. d'Aoust 1582. à S. Maur des Fossez au Conseil priué du Roy, fut vuidé le different d'entre Frere François de Gonzague, General de l'Ordre S. François, & les Cordeliers du Conuent de Paris. Et fut arresté, que 4. des principaux dudict Conuent de Paris (qui faisoient la diuision côtre ledict General) partiroient hors dudict Côuent selon l'obedience que leur auoit parauât dônée ledict General, pour aller en autres Conuents, & que le General feroit sa visite & reformation audict Conuent de Paris luy seul, sauf que s'il interuenoit quo la pretendue contrauention aux Statutz dudict Conuent de Paris & aux Priuileges de l'Eglise Gallicane, trois en cognoistroient, assauoir l'Euesque de Paris, & les Presidens Broue & Renart presidens aux Enquestes du Parlement.

Exemptiones ab exactionibus, datiis, gabellis, pedagiis, vectigalibus ex vtriusque sexus Religiosis personis Ordinum Mendicantium concessæ per Pium 5. Die. 29. Iul. Ao. 1566.

Alexander 4. P. An. 1257. 17. Cal. Nouemb. concessit Fratribus minoribus, quod de malè acquisitis & incertia relictis, possint licitè recipere. Idem alia Bulla. 7. Cal Augusti An 1259. declarat conuentiones, & pacta in præiudicium Ordinis absque licentia Generalis, aut Prouincialis facta, irrita & inania esse

Martinus 5. P. Ao. 1417. 4. Cal. Aug. statuit quod Mendicantes ad Monasticos Ordines (Charthusiensi duntaxat excepto) absq; Sedis Apostolicæ venia transire non possint.

Pius 2 P An. 1458. 15. Calend Nouemb. statuit quòd Generales Ordinum Mendicantium omnimodam habeant Iurisdictionem super suos fratres, cuiuscunque Vniuersitatis priuilegio gaudentes.

Gregorius. 9. P. declarat casus in quibus licitum est fratribus Minoribus ingredi Monasteria S. Claræ monialium 6 Non. Iul, Ao. 15. Pontific.

Les Cordeliers de Chasteau-villain, en Champagne, bailliage de Chaumont, furent fondez par le Seigneur & Baron de Chasteau-villain l'an 1292. & dotez ou augmentez l'an 1307.

Patentes du Roy François I. du 20 Decemb 1543 ordonnant que les Statutz faictz par frere Iehan Chauue Ministre general de tout l'Ordre S. François le 4. de Septemb. dernier, soient par tous lesdicts freres gardez & obseruez, ensemble ceux du 4. de Decembre ensuiuât & ordonna que le nombre des Religieux estrangers estudians au Conuent de Paris cy deuant reduit au nombre de 18. sera augmenté de six. Que tous les procès & differens d'entre lesdits freres de diuerses prouinces, touchant l'vnion ou mixtion d'icelles, qui ne peut estre sans confondre les Prouinces, sont surcis & renuoyez audict Ministre general ou à son Commissaire, ou au Chapitre generalissime, sans que les Religieux dudict Ordre esdictes choses concernant l'estat de tout ledict Ordre, l'entretenement & regime d'iceluy, ayent à recourir à nos Cours souueraines ne bras seculiers.

Sequuntur alia Statuta Conuentus Parisiens. fratrum Minorum An 1543. confirmata à Ministris generalibus Christophoro à Capite fontium, & à Francisco Gonzaga, nempe Christophorus die. 18. Octob. An. 1578. & Gonzaga die. 4. Octob. An. 1582.

L'Abbaye de saincte Claire, de Cisteron en Prouence, de Religieuses de l'Ordre de S. François.

Religieuses du tiers Ordre de S. François en la ville de Rue en Ponthieu.

En France y a plusieurs Conuents de femmes du tiers Ordre de S. François Mais d'hommes y en a peu: mais en Italie y en a beaucoup dudict, 3. Ordre d'hommes. Il y en a aussi vn Conuent à Rouen, à Limoges, à Tholose, à Velli en Soissonnois.

35 EX PIO B. Francisci Instituto ac Sodalitio manarunt velut succenturiati Ordines S. Claræ seu B. Damiani quique *Tertiarij* populariter appellantur. Franciscanas quidem secundæ Classis, Moniales illas dignatus fuit beneficio hoc Diplomatico, Bonifacius.

Rodulphius, Frater Minor Conuentualis. De quo, Nos suprà, Lib. 1. Tit. 1. Art. 11.

8. P. Nonis Iunijs An. 1296. *Indulgemus, vt ad præstationem decimarum, de quibuscunque possessionibus, & alijs omnibus bonis, quæ impræsentiarum habetis, & iustis modis acquisieritis in futurum, vel ad contribuendum in procurationibus quorumlibet Ordinariorum, Legatorum, & Nunciorum Sedis Apostolicæ, & quibuslibet Tailliis & Collectis, & ad ꝑhibendum pedagia, thelonea, & alias exactiones quibuslibet Regibus, Principibus, seu aliis personis minimè teneamini, nec ad id compelli aliqualiter valeatis. &c.* Cuiusmodi Romanæ Aulæ Rescriptum Eugenius. 4. P. comprobauit Idib. Sextilib. An. 1439. per consequentias similium Diplomatum Gregorij. 9. Innocentij. 4. Nicolai. 4. & Vrbani. 5. in gratiam Seraphicæ illius muliebris Familiæ. Nec dubitandum tamen est intereà, sacras hasce Virgines, Pontificiæ vectigalium publicorum immunitati Principale suffragium consultò adiunxisse. Iuxta quæ, Syxtus. 4. P., qui Franciscanæ Sodalitati nomen dederat, Claretanas Vestales Priuilegiario munere decorauit, Pridie Nonas Quintiles An. 1475. verbis ita nuncupatis. *Concedimus, quòd ipsæ, de quibuscunque terris & possessionibus ad eas legitimè spectantibus, quas etiam per alios, quàm eorumdem Monasteriorum seruitores & subditos excoli faciunt, decimas, primitias, aut census, auctoritate tamen Apostolica non impositas, quibusuis personis, cuiuscunque dignitatis, status, ordinis, aut conditionis fuerint, soluere minimè teneantur: nec ipsæ aut ipsarum terrarum aut possessionum cultores, ob solutionem decimarum, primitiarum aut census eiusmodi per quempiam molestari possint &c.* Porro tertium Ordinem D. Franciscus instituit An. 1221., eorum rogatu, quos coniuges, Numinis afflatus vocabat ad * μετανοίαν, prauèque admissorum pœnitudinem. Vnde Fratres hi *de Pænitentia* dicti, in coniugali pudicitia DOMINO famulantes: Quorum primus extitisse, B. Lucius perhibetur. Huius necnon Seraphicæ Classis tertiæ Sorores descripsimus paucis, Lib. 3. DE PRIVILEG. RVSTICOR. Cap. 8. Art. 4. Eadem verò illa duce Regula, militant Fratres *de Familia* vocitati: quòd secedentes è Familia, condictis sibi proprijs Legibus, ac peculiari Magistratu, viuere perierint, vnam spirantes B. Francisci Regulæ obseruationem. Quales Minoritas *de Obseruantia*, amplexi sunt Patres Constantianæ Synodi An. 1415. & in supremum Franciscanæ Sectæ Antistitem obsequio exemerunt. Id quod Martinus. 5. P. apud Florentiam Hetruscorum probauit Decimo tertio Calend. Februar. An. 1420. Verùm coacti sunt in ordinem isti posteriore Eugenij. 4. diplomate, maioríque illi Præfecto parere iussi: ea lege, vt vices hic suas impertire teneretur alteri, quem idcirco *Vicarium generalem de Familia* appellarunt. Sane multiplex huiusmodi Fratrum Minorum Secta argumentum præbuit Romanæ Sedi, variè statuendi pro tempore de Obedientia à singulis debita cuiusque Magistro Sodalitij. Vt liquet bino Leonis. 10. Rescripto, pridie Idus Iunias An. 1517. ac. 13. Kal. Februar. An. 1521. Aliorum quoque de

Secundus Fratr. Minorum Ordo, in fœmineis Monasterijs S. Damiani, & Minorissis S. Claræ. De quibus nos anteà Lib. 1. Tit. 1. Art. 11.

Bonifacianum Priuilegium die. 5. Iunij An. 2. Pontific in B. Claræ Sanctimoniales.

Die. 13. August. 1439.

Xysti. 4. P. Bulla, die 6. Iulij An. 1. Pontif.

* pœnitentiam, resipiscentiam

Fratres de Pœnitentia tertij Ordinis S. Francisci: Quos proprio non carere, nec vxoribus, & pacisci testarique posse, concludit Angelus Perusin. in Consil. 218.

Constantiense Concilium.

Martini. 5. Bulla, die. 20. Ianuar. 1420.

Bulla Concordiæ inter Ministrum generalem totius Ordinis S. Francisci & Magistrum generalem Fratrum Conuentualium, eius. Ordinis, Die. 12. Iunij. 1517.

Altera Leonis Bulla, die. 20. Ianuar. 1521. de Vicario peculiari, cui Fratres Tertiarij obedire tenentur, iuxta Literas Nicolai. 5. P.

que de eo Pontificum Codicilli, patent Historicis Gonzagæ Collectaneis Seraphicæ Religionis.

36 INTERIM verò Ordinum istorum varietas turbáque, nouas faces accendit pij religiosíque *Capuccenorum* Instituti: qui ad profligandas nostri æui corruptelas, puram syncerámque humilimi FRANCISCI normam humiles consectarentur, riuulis ad Fontes suos primordiáque reflexis. Cui piæ Societati initium dedit Fr. Matthæus à Basso, nobili Vmbrorum oppido ad Maridam fluuium: Qui in Cœnobio Montis-Florentini, apud Montem-Feltrium in Vmbria, vestem sumpsit D. Francisci, colore cinericio. Talem cultum Sectámque probante summo Pontif. Clemente. 7., authenticis Tabulis, 5. Kalend. Iunias An. 1526. Vnde plaudentibus bonis omnibus, accini cœptum Disticho sequenti,

Relig. Capucin.

Apostolicę literæ pro Capuccenis Fratribus die. 28. Maij An. 1526.

Ecce Capucceni Matthæus nominis auctor,
Seraphici lumen suscitat ipse foci.

Ideóque CAPVCCENIS Sodalibus priuilegia multa tribuit Paulus. 3. P., quæ deinceps à Pio. 4. firmata sunt postridie Calend. Apriles An. 1560. Sic in Monasticis penè familijs quibusque, collapsam, aut laxatam Maiorum disciplinam restituit noua quorumdam pietas, in lucem pristina Religiosæ Normæ femina reuocâtium. Vti de Cisterciensibus, cœnobiticísque alijs scribit Antoninus, qui à Patrū vestigijs quùm declinarent sensim, tediuino paucorum in Numē studio feruentissimo, tedacti sunt in ordinem, ac priscis Legibus reddiri, accuratioris vitæ Regulæque cōplexu. Chronicōn Parte. 3. Ecquis verò, renouata B. Francisci memoria, sanctitatísque admiratione, nō rapiatur ad æmulationē tantæ virtutis? Mos erat Diuino viro, nunquam otiari à Bono: quin potiùs, supernorum instar Spirituum, in Scala Iacobæa, aut ascendebat ad DEVM, aut descendebat ad Proximum. De cuius Stigmatibus sacris, dicatum ipsi hoc Epigramma.

Confirmatio Priuilegiorum die. 2. April. 1560.

Ad Ordinem Cisterciensium in obseruātia regulari transierūt Monachi quidā Abbatiæ Florentinæ, sub Eugenio. 4. (Circa Annum. 1436.) collato ipsis Monasterio Septimi, ꝓpe Florētiam. Sic ferè Cluniacenses reformati sunt Camaldulenses, Vallisumbrosæ monachi &c. Ex Antonini Chronico, Tit. 15. Cap. 23. §. 1. Parte. 3.

Scala Iacob., Genes. Cap. 28.

In CHRISTVM *tanto fueras succensus amore,*
Vt data sint membris Stigmata sancta tuis.

S. Paul dixit, Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto, ad Galat. cap. 6.

Vnus porro hic, quùm longius radices acturum Ordinem suum mente præuideret, imprimis cauit præscripta Sodalibus Regula, purpuratum quendam Romani sacti Collegij Senatorem, Legatumuè Apostolicum Ordinis Protectorem esse nominatim deberé, ac Rectorem correctorémque Fraterni huiusce Sodalitij. Aiebat enim vir pius, cupere se, vt sua Religio, S. R. E. subijceretur vsquequaque: Cuius præpotenti Ecclesiæ ferula terrerentur improbi ac corriperentur, filij autem DEI, in æterna salutis augmento vbique plena libertate fruerentur. Cæterùm monastica hæc Religio, in sancta Solymorum Vrbe Regionéque, quatuor retinet Domicilia seu Cœnobia, vtpote Syonis Montem, Bethlehemiticum, Redemptoris CHRISTI Sepulchrum, & Deiparæ Virginis ce-

Cardinalis Romani, Protectoris Ordinis Minoritarum, auctoritas declaratur Bulla Gregorij. xj. die. 27. Maij Ao. 1373. Et Syxti. 4. An 1472. die. 28. Ianuar.

Bessario Nicenus, Cardinalis Sabinēsis, & Patriarcha Constātinopol., fuit Protector huius Ordinis, longè post Ioanem de S. Paulo, Cardinalem & Episcopū Sabinēsem, primum Ordinis Protectorē. De eiusdem Protectoris auctoritate. Fr. Galganus librū composuit.

Guardianus Montis Syon potest, ex Priuilegio Apostolico vota commutar, edem ptis Hierosolymitana SS. Petri & Pauli, & Religionis votis, participare cum excommunicatis, hæreticis, schismaticis, infidelibus &c.

notaphium in Valle Iosaphati. Ex quibus Terræ sanctæ Monasteriis, tanquam ex equo Troiano, multi prodiêre Fratres, qui, vitæ cum Doctrina consortio plurimum frugis in DOMINICVM horreum aduexerunt. Eos proinde Romani Pontifices eximiis honestarunt priuilegiis, Innocentius. 4. Alexander. 4. Clemens. 5. Iohannes. 22. Innocentius. 6. Vrbanus. 5. Gregorius. xj. Martinus. 5. Eugenius. 4. & alij: Quorum tabulas Seraphici Scriptores refricant exactiùs in Historicis Monumentis. Vnum silentio prætereuehi nequeo, Calyxtum. 3. P., qui Montis-Syonis Custodi Franciscano prærogatiuam superioris imperij attribuit in Sacerdotes seculi, profanósque adeo homines, eum quoque in partibus Orientis Solis, honorario insigniisse titulo Delegati Pontificij. Ast præter Asiati-

Arrest de la Cour en la grand Chambre à huis clos, le Samedy 30 Iuin 1601. plaidant Robert pour Louys Benedictini Prouincial des Cordeliers de la Prouince de Touraine en Poictou appellant come d'abus des Actes, procedures, & empeschemens, faicts par l'Euesque d'Angers, à la visitation & reformation, qu'auoit voulu faire ledict prouincial au Conuent de la Basmette lez Angers: & Menthelon, pour les Religieux de la Basmette intimez. Seruin pour le Roy: La Cour dit qu'il a esté mal & abusiuement faict & procedé par ledit Euesque, & que les anciens Religieux dudict Conuent de la Basmette expulsez seront restablis. & sur les particularitez du reiglement & reformation monastique dudict Prouincial sur ledict Conuent, a appoincte les parties au Conseil: & au surplus par ledict Arrest, la Cour faict deffenses aux Cordeliers de se pouruoir à Rome ny au Nonce du Pape, comme auoient faict les Intimez, pour les faire Religieux de l'Obseruance, ne de changer leur reigle en ordre en plus estroit, sans la licence & lettres patentes du Roy. Bouchel aussi plaidoit pour Charles Miron Euesque d'Angers, & Iacques Arnault maire de la ville d'Angers intimez. Toutesfois depuis par Patentes du Roy a esté empeschee l'execution de cest Arrest. & frere Iacques Garnier dict Chappon, gardien du Conuent de la Basmette, & les Religieux reformez ou Recollez dudict Conuent confirmez en iceluy, sans qu'il en soient transferez par l'Ordonnance dudict Prouincial & de faict ceste Reformation de l'Ordre S. François par nos Recollez a esté introduicte par Clement 7. l'an 1532. Pie 5. l'an 1579. & Gregoire 13 l'an 1579 & par lettres Patētes verifiees en Parlement, comme plaida Montelon, Suyuant lesquelles Bulles, Gonzagues, General des Cordeliers assembla vn Chapitre general à Tolede pour ordonner sur ceste reformation: & audict Chappitre furent arrestez Statutz que gardent à present lesdits Reformez. Et depuis ce temps il y en a eu plusieurs Conuents fondez & establiz tant en Italie, Espagne que en France. Assauoir en Frāce y a la Basmette, à Picquepusse pres Paris, à Beauffort en Vallee, à Tours, à Saumur, à Montargis, à Tulles en Lymosin, à Murat en Auuergne, à Verdun. Vide supra Lib. 1 Tit. 3. Art. 11. in marginis.

Fratrum Minorum Ecclesiæ S. Sebastiani Lauallensis, in Cenomaniana, Domus sacra Minoritarum, fundata est à pio Guidone Lauallensi, & Ianavaore, sub An. 1396. Vbi etiam humati sunt.

Mauric. Baro de Craon.

cos istos B. Francisci Conuentus, innumeri propemodùm Seraphicis *Minorum* Libris recensentur. Pauculos nunc, ex natali Andegauia mea, prompsisse sufficiat. Fanum Sebastiani, in Ciuitate Andiū, quod à Templariis primitùs incolebatur, ijs extinctis, transcriptum fuit Collegio Fratrum Minorum, Principali permissu. Qua in Æde facta, Mauricius, Credonius Baro torquatus Eques, Sacellum D. Nicolao adstruxit, in quo & sepultus est An. 1287. Eodem in Templo, Andegauus Dux, Renatus, Sacellum Arámque dicauit memoriæ D. Bernardini Senensis, Franciscani: quo de, istud vulgatur poëma Encomiasticum.

D. Bernardinus Seos. fuerat olim Renato Andegauo Siciliæ Regi a Confessionibus factis.

> *Senensis colat vt meliùs Mysteria* CHRISTI,
> *Bernardinus opes spernit, & imperia.*

Dic. 28. Iulij. An. 1488.

Conuentus de Saulmur, priuilegiatus, Bulla aurea, die. 26. Iul. 1479.

Minoriticum item Flechiæ, in Andibus, Cœnobium condidit Renatus Alençonij Dux, Comésque Vnellorum, cum Margaride Lotharinga, coniuge, in spem futuræ prolis, quā suscipere nequibant. Ex Pontificio Innocentij. 8. concessu, 5. Kalend. Sextiles An. 1488. Rursus Salmuri Andium Conuentus, sublatis Templariis, occupatur à Frat. Masseo B. Francisci socio, aut coæuo certè, qui Mortalibus cunctis communem ingressus est viam An. 1287. Huic gratiosum Conuentui Xystus. 4. P. Diploma edidit, quam *Bullam auream* vocant, Septimo Calend. Sextiles An. 1479. Insuper Collegium B. Mariæ Angelorum, in Credonio, Andegauiæ, Baronatu, patronum conditorémque ciet Petrum Rohnaum, Franciæ militum Tri-

tum Tribunum, ex venialibus Codicillis Alexandri. 6. P. pridie Calend. Apriles An. 1500. Renatus verò Siciliæ Rex & Andium Dux, Conuentum exædificauit Fratrum Minorum Balmetæ, indito Eremitorij nomine ob reuerentiam DEI & B. Magdalenes: instar Eremi à Balma in veteri Phocensium Prouincia sitæ. Tabulis obsignatis. 3. Calend. Februar. An. 1456. Quêis suffragatus est Paulus. 2. P. Sexto Iduum Decembr. An. 1467. Ad

Alexandri 6 Bulla, die. vlt. Mart An. 1500. ad preces *du Sieur de Gye Mareschal de France*

Religiosi *de la Basmette lez Angers*, instituti die. 30 Ianuar. An. 1456 approbante Rom. Pont. die. 8. Dec. 1467.

Frere Raoul de Vphaleze, l'vn des Escuyers du Duc de Bourbon, Comte de Clermont, enuiron l'an 1480. se rendit Hermite en la forest de Hez à vne lieue de Clermont, & ayant luy faict bastir son Hermitage, quelques Cordeliers passant par là luy accorderent d'y demeurer en Religion & Conuent de Cordeliers, pourueu qu'il y fist bastir vne Eglise desd. Cordeliers. Ce qu'il fit à ses despens auec la permission du Pape au milieu de ladicte forest du Duc de Bourbon son maistre Comte de Clermont, & s'appella les Gardien & Cordeliers du Conuent de nostre Dame de la Garde en la forest de Hez.

Pierre de Foix Religieux Cordelier & Cardinal fonda le College de Foix, de Tholose, enuiron l'an 1480. Il fut filz d'Archambault de Graillay, Captau de Buch, & de Ysabeau de Foix fille du Viscomte de Castelbon Seigneur de Montcade.

hæc, Tertij Ordinis Franciscanæ incoluerunt pridem Cœnobiolum Castrigonterij Andium oppidi, piè excitatum à Margarera, Alenconiensi Heroide An. 1507. Quæ suo orbata viro, An. 1492., iam inde solum meditabatur animo DEVM, sanctísque in Superos precibus ac operibus diu noctúque incumbebat. Ast paucos abhinc annos, Monastica Virginum illarum Casa Laréſque, Belli ciuilis ergô, traducti sunt in gentile nostrum auitúmque latifundium *du Buron*, præd. Oppido confine. Quo de prædio nobili Maiorum nostrorum, obiter Nos Lib. 1. LEGVM ANDEGAVEN., Cap. 48. Art. 4. CHOLETI præterea Conuentum, Andegauensem, (Maleacêsis tamen Pictonum diœceseos), fundauit Maria Montalesia, Choleti, & Montis-Iani dynasta, An. 1406. Publicum Opus laudante Benedicto 13., qui Auenioni, tunc Pontificatum Maximum gerebat. Supradictis porro vetustis Mirabelleum habetur, Andegaui soli, Monasterium: ortu deducto à Magnate Rodulpho Brisayo, qui ex Syriacis oris duos secum B. Francisci socios adducens istuc, Conuentui præfecerit: Quem idcirco, in Mirabellea Arce sua, D. Francisco ponendum curauit.

Monasterium S. Claræ de Patiétia, Lauallis, in Cenomanis, structum a Nicolao Comite Lauallensi, & eius vxore. Quibus Leo. 10. P. assensus est.

In hoc deinde Conuentu *de Mirabeau*, Philippus Turoniæ Prouincialis Minister, aliquot Fratribus sedem constituit, vna cum Monastici gregis Custode, An. 1584.

37 FRATRIBVS Minoribus Minimos subiungere, absonum non est: quùm hos etiam Pius. 5. P. sacris Mendicantium Ordinibus adnumerarit: Bullata charta, Nouembris Luce. 9. An. 1567. in hanc formulam. *Singula priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, indulta, libertates, & alias gratias tam per nos nuper, quàm quoscunque Roman. Pontif. prædecessores nostros quomodolibet Mendicantibus Ordinibus concessas, ad præfatum Minimorum Ordinem de nouo extendimus, & ampliamus, ipsósque verè Mendicantes, & sub Mendicantium Ordinibus esse, & comprehendi debere: Necnon singula Concilij Tridentini decreta pro Mendicantibus Ordinibus declarata & modificata, etiam pro Ordine Minimorum huiusmodi declaramus & modificamus &c.* Ita priùs statuerat Xystus. 4. Pontif., quæ Romani cunque Antistites Franciscanis & Dominicanis irrogassent priuilegia, in Eremitas Francisci à Paula, communi & æquo iure, conferri. Rescripto solenni.

De minimorum Ordine, Nos Lib. 1. Sac. Polit. Tit. 6. Art. 22, 23.

Syxti. Bulla, die. 26. Iul. 1479. Et Alexandri. 6. P. die. 26. Febr. An. 1. Pontif.

7. Kalend. Sextiles An. 1479. Ac, progrediente tempore, Alexander. 6. P. cuncta Minimorum priuilegia confirmauit. Quarto Calend. Martias An. 1491. Quibus nec exiguam subdidit Iulius. 2. P. decumarum, sacrotúmque libaminum immunitatem, ac piè donatatum rerum, oblatarumuè vsum perpetuum, nuda proprietate Apostolico Solio recepta. Præclaris Literis Quinto Calend. Augusti An. 1506. Postero autem Anno, Pontifex idem, irrita manere iussit Pacta conuenta à Minimis cœnobitis, nisi quæ, auctore Præfecto Ordinis, contracta docerentur. Codicillis. 4. Kalend. Apriles An. 1507. Paulus demùm Quartus P., omnia Romanæ Sedis in Familiam hanc Muneta, ipsi reseruauit. Insigni Diplomate. 15. Calend. Octobr. An. 1555. Nec leuiore pietatis instinctu, Principes nostri fouerunt Minimorum Sectam monasticam. Quippe secundùm antecessores Reges, de quibus Nos alio loco. Karolus. 9. effusâ vectigalium immunitate donauit cucullatos hosce Sacerdotes. Epistola aperta quinto Idus Decemb. An. 1560. Cui subscribere non dubitauit Lutetianus Senatus, decimo quarto Kalend. Ianuar. posteriores Regia quoque huiusmodi Diplomata promulgarunt Rationales Parisienses sexto Iduum Augusti An. 1576. Et supremi Fiscalium Indictionum Iudices tertio Nonas Septemb. Eod. An. Denique Christianiss. Princeps Erricus. 4. Maiorum singularia in illum Ordinem Iura benificiáque comprobauit. Memorabili Charta Mens. April. An. 1594. quæ apud Patres Conscriptos lecta recitatáque est Tertio Idus Sextiles, indeapud Præfectutam Ratiociniorum. 6. Calend. Nouemb. An. præd. Summa verò publicorum Vectigalium Curia tales Literas in Acta sua regessit. 7. Calend. Iunias An. 1595. Eò certè commendabilior habetur Regia portorij mercium tributorúmque libertatio isthæc, quò plures etiam Minimorum vsui sacras Domos Galli Principes condidêre. Vtut enim Franciscus, Ordinis Primicerius, struenda curarit apud Calabros, Siculæ oræ, Monasteria quatuor, Paulæ, Paterni, Spezani, & Coriliani: Rex vtique Karolus Octauus duo excitauit, apud Turonas, Cœnobia, Plessæum, & Ambosianum. Ex Rescripto An. 1497. Tertio nonas Februar. Vniuersim porro Gallica Ordinis Domicilia monastica, senis hisce distinguuntur prouinciis, Turonensi, Francica, Campana, Lugdunensi, Aquitanica, & Massiliensi. Etenim Turonica in prouincia, octoni Conuentus existunt, Gyennus, Castriheraldi, Montgoguetius, Nannetensis Bosmietus, Pictauensis, Plessæus, & Ambosianus. Item Francico in Territorio, Collegia septem, feruntur, Nigeonũ ad Luteriam, Dieppense in Neustria, Ambianum, Abbæuilleum Pontiuensis agri, Suessionense, Nemoris Vicenarum, & Foublaineum in Bria. Rursus apud Campanos, seni Conuentus numerantur hi, B. Mariæ Angelorum apud Rhemos, Bracquencurtius, D. Ludouici Essuorum, S. Ludouici Vertodunensium, Nanceyus, Serreus ad Fanum Nicolai. Lug-

Iulij 2. P. Literæ, die 12. Iulij An. 1506. de exemptione soluendi decimas & oblationes &c.

Mart. luce. 29. An. 1507.

Die. 17. Septemb. 1555.

Ecclesiast. Polit. Lib. 3. Tit 6. Art. 23.

Regiæ Literæ *d'Affranchissement de tous peages, passages, coustumes, gabelles, subsides, de guet, garde de portes &c.* Die 9. Decemb. An. 1560. Publicatæ in Parlaméto Die. 19. Dec. seq.

Rescripti verificatio in Camera Computorum die 8 Aug. Et in Curia Iuuaminum die 3. Septemb. 1576.

Recentioris Diplomatis publicatio in Senatu, die. 23. Augusti, & in Camera rationũ Regiar. die. 27. Octob An. 1594. tum in Curia Iuuaminum die 26. Maij 1595.

Parentes Caroli. 8. die 3. Februar. An. 1497. *de la fondation des Bons-hommes du Plessis du Parc lez Tours, & d'Amboise.*

Montgoguier pres S. Espin, Bosmiers, Fonblaines pres S Fiacre en Brie, Bracquedcourt pres Blaise le Chastel, S. Loys de Rethel, De la Plaine pres Grenoble, Nostre Dame de Beauregard en Auuerghe, de S. Mathan &c.

lai. Lugdunensi autem prouinciæ respondent, vrbanus Lugduni Minimorum Cœtus, Planeus ad Gratianopolim Delphinatium, Bellouisus Aruernorum, Cabilonensis Heduorum. Aquitanicis deinde oris inhærent tres Minimorum Cellæ monasticæ, B. Rochi ad Vrbem Tholosanam, Narbonensis, S. Mathani. Ad extremum, Prouinciali Phocensium Municipio adscribuntur quattuor Ordinis Casæ, Auenionensis, Poireria, Aquensis, & Massiliensis. Denique Minimorum Sectam, ductu auspiciísque institutam Francisci Pauli, excussit Boërius aliquantulùm, in Tract. De statu & vita Eremitarum, Num. 9.

Il y a vn Conuent de Minimes, en la ville de Surgeres, pays d'Aulnez pres la Rochelle.

In Comitatu Prouinciæ h... Cõuentus Minimorum.

L'an 1496. Messire Iehan de Baudricourt Mareschal de France, & Anne de Beaujeu sa femme fonderent vn Conuent de 13 Religieux des Bons hommes au lieu de Braquincourt, parroisse de Blaise, diocese de Langres à eux appar... & basirent ledict Conuent. Mais apres leur mort soudaine Marguerite de Baudricourt sœur dudict sieur Mareschal, femme du sieur de S. helon, & sa fille Catherine de S. belin, femme de Iehan d'Amboise, le 29. Decembre 1514. doterent ladicte Eglise d'une rente nouuelle sur leur terre de Blaise ... &c. laquelle rente de 300 liures a esté confirmee ausdits Religieux par Arrest du 9. Mars 1548 Entre le Cardinal d'Amboise & autres proprietaires desdictes Seigneuries.

38 CARMELI iam Montis Eremitas lustremus, qui in desertis Asiæ primitus egêre, variegata Chlamyde induti: præuio Antiocheno præsule Almetico, præscriptâque sibi Græcorum monachorum Regula, Basiliana. Verùm hi postea ex Eremis Asiæ in Europeas vrbes Cœnobiáque vocati, nouam sumpsêre Togam monasticam, Regulæquè Appendices, varias Sanctiones Antistitum superiorum, Romaníque adeo Pontificis Innocentij. 4., An. 1247. Vt eleganter refertur à B. Antonino, Summar. Parte. 3. Tit. 16. §. 8. Et a Polydoro, De Inuentor. rer. Lib. 7. Cap. 3. Ordinis autem Priuilegia repetuntur ex complusculis Alexandri. 4. P. Rescriptis *ad Generalem, & Prouinciales, Priores, & Fratres Heremitas Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo.* Altero enim cauetur, hos Familiatibus suis Ecclesiastica ministrare sacramenta posse, ac fato functos, Sepulturæ Christiano Ritu mandare. Quinto Nonas Martias An. 1254. Alio Diplomate sanctum, Magistros Carmelitici cuiusque Sodalitij, curationem animarum habere Fratrum sibi subditorum. Sexto Kalend. Mart. Eod. An. Distrinctè verò prohibitum est, eiusdem Codicillis Idib. Februar. An. 1257. ne Carmelitanæ Sectæ sodales, ad aliam quamlibet transgrediantur. Quo Anno pariter, Carmelitanis Præfectis ius esse, voluit Alexander ille, publicis coercere vinculis, punireque Fratres apostatas & maleficij reos. Quindecimo Kalend. Octobres An. 1257. Vice itidem versa, Pontifex ipse, Carmelitarum primoribus viris potestatem copiámque fecit, anathemate ictos, in societatem piorum reuocandi, siue ingredientes, siue iam professos monasticam Religionem. Quarto Calend. Apriles An. 1259. Deinceps vtique in Apostolicum Munus successor Vrbanus. 4. sacram hanc prærogatiuam renouauit Quinto Kalend. Septemb. An. 1260. Tum 16. Calend. Octobr. eo Anno, ita rescripsit Carmelitano Antistiti & Cœnobitis. *Nos vestris supplicationibus annuentes, vt de vsuris, rapinis, & alijs malè acquisitis si quibus horum restitutio fieri debeat, ij omnino inueniri & sciri non possint,*

Les Barrez.

D. Basilij Norma Monastica Græcæ seu Orientalis Ecclesiæ.

Fr. Hugo de S. Theodorico, Cardinalis, & Fr. Gulielmus Episcopus Antecanensis, Dominicani, scripserunt Carmelitis, ex commissione Papæ specialia Regulæ suæ Capita, quæ nunc profitentur & tenent.

Alexandri. 4 Bullæ, die. Mart. & 24. Februar. An. 2. Pontific.

Bulla Nicolai 5. P. An. 1452. Nonis Octobr. Decernit moniales & Mantellatas Ordinis Carmelitarũ omnibus Priuilegijs gaudere quibus moniales Ordinis Prædicatorum, Minorum & Eremitarum S. Augustini gaudent & fruuntur.

Priores Carmelitarum conuentuales.

Literæ Alexandri. 4. die. 13. Febr. & 17. Septemb. An. 5. Pontif. Ite die. 29. Mart. An. 7.

Vrbani. 4. Bullæ die. 28. Augusti, & 16 Septemb. An. 1. Pontific.

necnon de quibuscunque legatis indistinctè ad pios vsus relictis, dummodò Executorum testamentorum ad id accedat assensus, ac redemptionis Votorum, quæ fuerint auctoritate Diœcesanorum Pontificum commutata (Hierosolymitano duntaxat excepto) vsque ad summam centum Marcharum argenti recipere valeatis, auctoritate præsentium vobis duximus concedendum, si pro similiū receptione aliàs non sitis à Sede Apostolica huiusmodi gratiam consecuti &c. Secundùm hæc, Clemens. 4. P. statuit, Carmelitas minimè alligati Canonicæ portioni, ex ijs pensitandæ, quæ Diuinum in cultum, aliamuè causam sibi erogata essent. Nonis Sextilib. An. 1265. post Decretales Alexandri. 3. & Innocentij. 3. Epistolas, de iusta illa donatorum parte Canonibus attributa parœciaco Templo. Cap. de his De sepult. Cap. Officij Cap. requisisti De testam. Religiosis, ad hæc, *Mendicantibus* interdixit Clemens ille Pont. Ædium structura prope Carmelitanas, saltem infra spatium. 140. *cannarum.* Bullato diplomate Nonis Nouemb. An. 1268. Rufus Iohannes. 22. P. vetuit, Carmeliticum Institutum complexos, in aliam quamuis Mendicantium Sectam transcribi. Codicillis postridie Nonas Sextiles An. 1322. Item Calyxtus. 3. P. edixit Quinto Idus Mart. An. 1450., Carmelitas, qui sacris Beneficijs fruerentur, ad Officia Ordinis assumi neutiquam oportere. Sensim inde Pius. 2. P. sanxit, eius Sodalitij Primates quosque, pro imperio vincire posse, & merita pœna plectere Ordinis desertores, ac criminosos. Nonis Decemb. An. 1459.

Clementina Rescripta. die. 5. Augusti. An. 1. Pontif Et die. 5. Nouemb. An. 4.

Die 6. Augusti An 6. Pontific. Iohan. 22.

Calyxti. 3. Tabulæ. die. 11. Mart. An. 1. Pontific.

Die. 5. Decemb. An. 1459.

Statuta Carmelitarū antea in Libellum redacta à Ioh. Balistario Vt supradictū est Lib. 1. Tit. 1. Art. 16. Et Tit. 1. Art. 14.

Iubilæa sacra Communionis solennitas.

CONSTITVTIONES porro Carmeliticæ, quæ, frequenti Or- 39
dinis Conuentu, præside Ioh. Baptista Caffardo, Senensi, recognitæ sunt promulgatæq; An. 1580., multa produnt Christianæ pietatis dogmata: hoc imprimis, de IVBILÆO à Fratribus excolendo, ad vitiorum sordes eluendas. In. 4. Parte Constitution Cap. 26. Vbi solennes precum ceremoniæ, lustralium Confessionum, aliæque, prolixa serie, ad amussim seruandæ proponuntur. IVBILÆI autem varia tempora notauimus in Præfatione huius Operis: quùm & Hebræi, septimo quoque Anno ipsum celebrarint, SABBATARIVM inde dictum: Quo nimirùm, remissionem Aruorum à cultura, debitique æris à proximo, amicoue, concessetint, vnà cum illorum libertate ab herili imperio, seruiliue Ministerio, quale dominis sexennio antea præstitissent. Vt colligere est, Exodi Cap. 23. & Deuteronom. 15. Quinquagenatium verò Indulgentiæ lætitiæque Annum factum pertractant egregiè D. Gregorius Nazianzenus, Oratione. 44. in Sanctam Pentecosten. D. Chrysostomus, Homil. 23. in Genesin, Et B. Gregorius Magn. Lib. 2. in Ezechielem, Homil. 19. Sed, vt ad rem, Carmeliticæ insuper Leges prudenter definiunt Cœnobitica quæque munia ac Officia. Nam Constitutionum

Statutz des Carmes de Paris en Latin, arrestez par les Vicaires generaux en toutes les Prouinces de France, Commissaires Apostoliques, & le Vicaire general de la Congregation d'Alby, du 1 de Iuin 1572. pro reformatione studij, & regimine studentium in prædicto Carmelo, seu nostri Ordinis Carmelitici. *Publiez en Parlement le 3 d'Auril 1573.*

num Patte.1.Cap.17.decretum est, Theosophiæ Magistros, quilibet *claustralis* Muneris functione arceri: peculiarium verò Conuentuum, Prouinciæuè sacræ Præfecturam gerere posse, aut monasticam Prouinciæ Visitationem inire, procurationem Ordinis, seu Antistitis maioris societatem. Cauetur, ad hæc, Constitut. Parte. 2.(cap. 2.) Prouinciales Sodalitij Magistros, peracto triennio, Magisterium deponere cogi. Item Parte. 1. statutum, Monasticæ pubis studia publico in Musæo, vltrà sextum annum, Conuentus sui impendijs non porogari: Eos autem, qui trieteride plena nil promouerint in literis, ex Academia domum reuocandos. Cœnobitis pariter sua Lege non licet, Medicinam exercere nisi gratuitam, ex Pontificia quidem venia, nec vllo Ordinis sui offendiculo. Ægros porro, quàprimùm morbus inuaserit sacra * Exomologesi peccata luere expedit apud Conuẽrus Primarẽ. Inde grauiori laborãs valetudine teneatur, profanas suas tes, quarũ vsũ habuerit, adstante bino teste, liquidò profiteri: Relictas dehinc à morienre, describi oportet minutarim solenni Repertorio, ac publicis Chartis annotari. Cæterum de possessione rerum soli, ita præscriptum fuit (Parte.3.Cap.xj. *Nullus teneat bona stabilia, siue in commendam, vsum, vel vsumfructum, sed omnia in commune redigantur. Bonorum verò mobilium vsus poterit à Superioribus permitti hoc modo, vt in Regularii supellectili sit nil superfluum nilque quod sit necessarium, denegetur.* Veritum præterea Magistro Conuentus, res huius communes, vel assentienre Cœtu ipso, Religioso cuiquam, aut profano homini largiri: nisi auctore Principe Ordinis, vel Prouinciæ suæ, aut Prouinciali Conuentu. Rursus Parte. 2. (Cap.5.) indicta Fratribus pœna est, *Regias literas impetrantibus pro obtinenda aliqua Gratia contra voluntatem sui Superioris.* Quò alludit proxima Ordinis Constitutio, *De recurrentibus ad seculares pro sua promotione, aut defectuum purgatione.* Fuit quoque prospectum Monastico singulorum Fratrum incolatui, vt quotannis murent colonias, ex vnoque in alterum Cœnobium emigrent: donec quadragenum ætatis annum expleuerint. Sepositis hinc modò sacræ Paginæ Doctoribus, Lauribaccis, seu quos alios supremus Familiæ Præses e lege soluerit, probabili de causa Patre illa. 2. Cap. 5. Eadem Pate continetur, (xj. Cap.) nummos à Sodalibus quæsitos publicarum Lectionum opera, vel Prædicationis sacrorum Eloquiorum communi Arca concludendos. Pleráque alia inter Carmelitas rite ancita, Partibus. 5. digeruntur: Quæ hoc loco refricari sigillatim, non est operæpretium. Sed prudens interim Politia isthæc, Christiano Orbi peperit eruditos cœlestis Sophiæ præcones, ac scholiographos. Qualis Getardus Bononiensis, qui in Libros Sententiar. Commentaria edidit, sacrásque Conciones suas, An.1317. Tum Sibertus Beka, German⁹, qui de Ordinis sui Regula scripsi. An.1320. Eam deinde in Classem tedigitur Iohannes Bachon, Anglus, qui in Euangelicum Codicem Notationes publicauit, in Paulinas Episto-

Hoc Cap. 17. Quilibet Conuentus nutriens 8 Fratres, manuteneat vnum studentem.

Priores locales,

Prouinciales,

Generales.

Parte 2. Statutorum, Cap. 5. De Visitatoribus Vicarijs nõ licet, vices suas alijs substituere.

Statut. Parte 2 Cap. 3. Appellationes a correctione regulari penitus inhibentur.

* Confessione

Cap. 2. Part. 2. Prouincialibus interdictum, Priores locales ad libitum deponere & pro culpis etiam, si intra Mẽsem Capitulum Prouinciale sit celebrandum.

Parte 2. Cap. 1. Apostata ad Ordinem rediens, loco suo priuetur.

Doctores, & Baccalaurei Theologiæ.

Pecuniæ exactæ reponantur in Capsa communi, scilicet introitus Conuentus, neque in manu cuiuspiã Ministrorum, aut Exactorum retineantur.

Gerardus de Bononia.

las, in Acta Apostolica: Quibus etiam Opusculis addidit ille Ordinis sui Apologeticum, contra Hebræos elucubrata de Pauperrate CHRISTI, in Regulam Carmeliticam, in Volumen Sententiarum. Vulgatus est insuper Iani Balistatij Tractatus, de Bello militantis Ecclesiæ, & Anti-Christi ipsam oppugnantis: in Libros Sententiar., An. 1370. Sub idem tempus Iohannes Hildenshemensis, Germanus, De tribus sanctis Regibus multa contexuit, de Anti-Christo, aduersus Iudæos, de Monstris in Ecclesia, cum Ordinis sui Defensione. Hubertus verò Leonardus non modò in Euangelium Lucæ Notas adornauit, sed Ecclesiasticam quoque Immunitatem, & sacras Diuini verbi Declamationes, in Hæreticos Niuellenses, expoliuit ingenij sui Monumentis, An. 1490. Præterea Arnulphus Bostius, Germanus, de patronatu Diuæ Mariæ, de illustribus viris Ordinis sui, & Carthusiensis, Libros exarauit An. 1494. Nec sibi defuerunt hac in parte Nicolaus Ritzon, & Philippus Ferrariensis, Tholosates, in lucem emisso Concionum Volumine, de cœlestibus Diuis, in sacra Euangelia: quæque speciatim Quadragenario Ieiunio propalam explanantur. Mitto Rupertum, Gallum, qui in Paulinas Epistolas, & in Sententiar. Libros stylum exercuit. Tilmanum simul Aquensem, Germanum, pretermitto, cuius, in Euangelium Matthæi, Scholia lectitantur. Reliquos denique piorum Operum Auctores, Carmelitas, Lectori suggeret Abbas Spanheimensis Tritthemius, in Collectione Scriptorum Ecclesiasticorum.

Præter Monachos Operum scriptores, de quibus nos antea, Germani veteres monachi quidam Historiographi innotuerũt hinc An. 1600. Editis, Francofurti, Annalibus Godefridi Colonien. monachi, Haintici Steronis monachi Altahæ inferioris, Haintici monachi in Rebdorff: Cũ celebri mentione Monachi Paduani ex sua Insubrum Historia, Vvigornien. Monachi, Alberti Abbæ Stadẽsis, in suis Chronic. & aliorum.

B. Maria Patrona Ordinis Carmelitarum.

D. Pauli Epistolæ.

CARTHVSIENSES anachoretæ postremas tenebunt in hac 40
Monasticarum Religionum serie. Quippe qui haud alia Ordinis Lege ac Regula, quàm familiari sua Constitutione, quæ vicem Regulæ obtinet, vtantur, regantur, Antonino teste, Summar. Parte. 3. Exin Carthusiensem Sectam merito Encomio prosequitur Vincẽtianum Historiæ Speculum, & Volaterrani Anthropologia. Ac ne Dionysij Carthusiani scriptis instemus, (de Laudib. Ordinis Carthusien.) Bernardus ille, Claræuallis cœnobiarcha miratur accuratiorem & Angelicum viuendi morem talium Monachorum: Quibus apud Cœlites suffragatoribus veniam erratorum comprecatur, Epistolari hac periodo. *Miseremini mei, nõ quia merui, sed quia egeo: Misereminì, tãquã misericordiã cõsecuti à Domino: vt sine timore à Mũdi tumultib⁹ liberati, seruiatis ei &c.* Idem Orator, ad Bernardum de Portis Carthusiensem, Dominum, infit, & patrem nostrum Priorem vestrum, cum cæteris Fratribus, per te deuotè saluto, & propitios habete apud DEVM, corde humili supplico. Epist. 153. Itaque Apostolici Præsules splendidis Priuilegijs, ceu stimulis virtutum, Religiosa prouexerunt Carthusianæ Familiæ studia atque opera: ne apud eam, Monasticæ Pietatis æstus vnquam deferuesceret. Nam, vt silentio transigam Pontificia Alexandri. 3. in hunc Ordinem beneficia, de quibus antehac, Lucius. 3. qui proximè ad Apostolicum culmen

Summar. Part. 3. Tit. De regulis Religiosorum §. 5.

Vincentij Beluacen. Lib. 28. Cap. 8 Et Volaterrani Lib. 21.

Bernardi Epist. 11. ad Carthusienses.

Alexandrinæ Bullæ supra Lib. 1. Tit. 1. Art. 6. Et Tit. 2. Art. 20.

culmen euectus est, cauit nũcupatim, Carthusienses perpetua Romanæ Cathedræ tutela præsidióque tectum iri: libera etiam ijs copia facta, Ecclesiasticos ordines sumendi à quolibet sacrorum Antistite, si quando rogati Diœcesani opera vti nequiuerint. Rescriptis.12. Kalendas &.6. Idus Ianuar. An.1184. Posthæc verò, Clemens 3. P. indulsit pio Sodalitio, vt alterius Sectæ cœnobitas suam ipsius Religionem profiteri paratos, adsciscerent in consortium: Nisi intra annuum spatium illi à suopte Ordine condicerentur, repeterentur. Is pariter Monachis potestatem fecit, cuiusuis tùm adeundi Ecclesiarum Pontificis, cùm proptius in eos officio desoret: quò Templorum Aras sacraret, cucullatosue ordinaret sacerdotes. Literis pridie Iduum April. An.1186. Alio autem Clementis Diplomate, interdictum est prouocatione à decretis monastici Conuentus, prætetquàm ex ipsius permissũ: quæque item maiori in Congressu Ordinis acta gestaque fuerint, confirmantur. Septimo Idus Iunias An.1188. His consequenter, Cælestinus.3.P. Diris deuouit malè feriatos homines, qui piam in Carthusianos liberalitatem ac * ἐλεημοσύνας præpedirent. Bullata charta Kalendis Aprilib.1191. Cui, Anno vertente, accessit noua Sanctæ Sedis Indulgentia, ne Diœcesum Præfecti à Carthusianis obsequium extorqueant, quenquamuè è Cella sua inuitum abducant, neuè illorum Domos nummarijs exactionibus premant. Codicillis.4. Idus Quintiles An.1192. Ab eo itidem Pontifice, exprompta Priuilegij formula, veritum legimus, Septimo Idus Iulias eius anni, *Ne quis Episcopus cogat Carthusienses, ire ad Synodum, vel Conuentus forenses; aut iudicio seculari subiacere pro rebus eorum, siue etiam veniat ad Domos eorum pro ordinibus celebrandis, nisi vocatus, aut pro tractandis causis &c. Item quod non possint excommunicari, vel interdici, aut mercenarij, & benefactores eorum, vel etiam hi, qui cum eis laborant, quando alij ferias agunt. Item propter communia Interdicta terrarum non teneantur à Diuinis cessare: Nec liceat Fratribus, à Claustro recedere sine licentia, nec vllus audeat eos retinere. Laborum verò ipsorum, quos proprijs manibus auc sumptibus colant, siue de nutrimentis suorum animalium, nullus ab eis decimas exigat, &c.* Qualia Celsissimæ Sedis in cœnobitas iura eximia constabilijt Innocentius.3.P. Nonis Decemb. An.1202. Similiter dehinc Honorius.3.P., Decumanæ illius pensitationis immunitatem explicuit gratioso Carthusianis Rescripto huiusmodi, circa Idus Iunias An.1216. *Vobis vniuersis, & singulis, vt laborum vestrorum, de possessionibus tam ante quàm post generale Concilium acquisitis, quas proprijs manibus vel sumptibus infra vestros terminos colitis, nulli soluere decimas teneamini, ad instar fœlicis recordationis Clementis.P.3. prædecessoris nostri, auctoritate præsentium indulgemus &c. Non obstante, quòd aliquæ Domus vestri Ordinis decimas de huiusmodi laboribus aliquando persoluerint: Dummodò inter vos, vel aliquos vestrûm & Rectores Ecclesiarum, ad quas decimæ pertinent, de ipsis soluendis Pactum non interuenerit, vel tanto tempore eas non soluerint, quod sufficeret aliàs legitimè præscribenti &c.*

Lucius. 3. P. confirmauit terminos Domus Carthusien. Quæ suscepta est sub protectione Sedis Apostolicæ, & intra eos limites prohibita piscatio, venatio, aucupatio, pascoa, & transitus animalium &c. Bullis die. 21. Decemb. & 8. Ianuar. An. 1184.

Die. 12. April. An. 1. Pontif. Clementis. 3.

Acta in Capitulo generali Ordinis omnia, adprobantur Bulla, die. 7. Iunij An. 3. Pontifi.

Die. 1. April. An. 1. Pontif. Cælestini. 3.

Eiusdem Bulla, die. 12. Iulij An. 2. Pontif.

* Misericordiæ munera.

Die. 9. Iul. 1192.

In hanc rem volue suprascripta, in Margine Artic. 16. huius Tit.

Pius. 2. P. singularium Domuum Carthusiensium Priuilegia, toti Ordini communia fecit Idibus Iul. An. 1460.

Innocentiana Bulla die. 5. Decemb. An. 5 Pontif.

Honorij. 3. Literæ Iunio Mense An. 1. Pontif. Aliæque, die. 9. Febr. An. 2. quod Fratres Ordinis non teneantur præstare iuramentum calomniæ, nec ad aliquod perhibendũ testimonium.

Clementis 7. apud Aueniouem priuilegio, Carthusiani possunt mittere ordinandos ad sacerdotium. Anno. 13. Pontif. Literis die. 19. April. An. 1391.

PRÆTEREA Gregorius. 9., qui post Honorium, S. R. E. Præ- 14.
sulatu functus est, decreuit, anathematis nexu districtos, qui Ordini huic sese ex professo vouerent, solui posse à Magistro Conuentus Carthusien.: Dempto grauiorum noxarum genere, quarum expiatio, supremæ Rom. Pontif. auctoritati, sacris Canonibus, reseruetur. Codicillis. 3. Nonas Nouemb. An. 1228. Gregorius necnō ipse, singula Ordinis priuilegia valere iussit, nec cuiquam subesse eum, præterquàm Apostolico Solio, declarauit. Octauo Kalend. Februar. An. 2. Pontific. Egregio rursùm Alexandri. 4. P. munere, liberum sit Carthusiensis Familiæ Præfectis, sibi subditum, qui à Regulæ præscriptis praue aberrarit, noxa liberare: Sepositis hinc maioribus flagitijs, quæ Romanæ Sedis iudicio recepta sint. Postridie Kalend. Apriles An. 1254. Is quoque posteriori Diplomate permisit Conuentuum Magistris, sacras Confessiones excipere Mercenariorum, ac Familiarium Cœnobij sui cuiusque, & Ecclesiastica ijs sacramenta subministrare. Illos insuper, commeatus onere, victúsque leuauit suppeditandi Diœcesanis Episcopis, qui ad Monasticas eiusmodi Casas DEI appulerint. Sexto Iduum Februar. An. 1256. Inde Clemens. 4. P. sanxit Nonis Iunijs An. 1266. *Quòd Priores & Fratres Ordinis possint petere ac recipere portionem bonorum sibi competentium, mobilium ac immobilium, tempore ingressus & professionis: Ita tamen, quòd eadem bona, postquam ad manus illorum peruenerint, teneantur vendere iuxta Statuta Ordinis, in vtilitatem Domorum ipsius, dictorum bonorum pretium conuertendo.* Speciatim vtique Iohannes. 22. P. Carthusianis irrogauit Decumani possessionum muneris vacationem: nisi cui vel Pactum conuentum, vel temporis præscriptio longissimi opponeretur. Quarto Nonas Iulias An. 1318. Imo & posteri Anni Idib. Quintilib. protraxit ille decimarum immunitatem ad Noualia, seu quæ nouissimè Cœnobijs accereuissent. Insuper decreta est ab eo, Carthusiæ Bonipassus, Cauallicensis diœceseos, perceptio sacrarum decimarum ex latifundijs, quæ Carthusiani ipsimet plebeijs colonis dederint excolenda. Luculentis tabulis Quarto Kalend. Maias An. 1330. Quod amplius, Pontifex idem Monasticos istiusmodi Conuentus Annaria fructuum lege exoluit vacui Primatus singulorum ipsorum. Tertio Kalend. Maias Eod. An. Secundùm hæc, Clemens. 6. P. Carthusiæ Alumnis interdixit migratione ad *Regulares* Mendicantium Sectas: nisi exorato ob id Pontifice Max. qui huic Sanctioni nominatim obrogaret. Literis exaratis, ad Idus Decemb. An. 1350. Quibus consonat Benedicti. 13. P. Constitutio postridie Kalend. Mart. An. 1402. Et Martini. 5. P. Quinto Nonas Octobres An. 1424. At versa vice, Martinus hic cauit, Mendicantibus cœnobitis, ad disparem Ordinem desciscere, fas non esse, præterquàm ad Carthusianum. Quarto Kal. Sextiles An. 1417. Vnde Lex isthæc deprompta, Viam ambitiosæ cupiditatis De Regular. & transeunt. In Extrauag. commun. Deinceps porro In-

Gregorianæ tabulæ, die. 3. Nouemb. An. 2. Pontif.

Die. 5. Ianuar. An. 1228.

Priores Conuentuales monachum ab irregularitate possunt absoluere. Bulla, die. 2. April. An. 1. Pontif. Alexandri.

Die. 8. Feb An. 3. Pontifi.

Clementina Bulla, die 5. Iunij An. 2. Pontif. Quæ tamen in Gallia, quoad tacitam bonorum dedicationem & transitum, cum nouo monacho, in Monasterium non seruatur: nisi is expressim de illis ante professionem disposuerit, pro modulo quidem Consuetudini locorū præfinito.

Decimarum Exemptio Apostolica, die. 4. Iulij An. 2. Pontif.

Die. 15. Iul. An. 1319.

Die. 28. April. An. 14. Pontif.

Bulla, die. 29. April. 1330. Quòd Carthusiani non teneantur ad solutionem primorum fructuum, vacāte Prioratu Conuentuali.

Circa diem. 13. Decemb. An. 9. Pontificat. Clementis. 6.

Die. 2. Mart An. 10. Pontificat. Benedicti. 13.

Die. 3. Octobr. An. 8 Pontificat. Martin 5.

nocentius.

nocentius. 6. P. annuit Carthusiensium postulatis, vt sacri Interdicti tempore, Conuersi, Familiares, seu qui intra Monasterij septa degerent profanæ sortis homines; Diuinis interessent libere, vnà cum sacerdotibus cucullatis: modò ne illi causam Interdicto præbuissent. Codicillis pridie Kal. Mart. An. 1355. Cœnobio item Vallis-Benedictionis, apud Villamnouam, Auenionen. diœceseos, permisit Innocentius sacrorum fundorum permutationem, locationemuè perpetuam, Libellæ titulo, solarij, vel emphyteuticę pensionis: Sed hoc ita, si ex dictatis rei Ecclesiasticæ alienandæ solennibus nil omitteretur, Actusque, superior intercederet Carthusiæ auctoritas Gratianopolitanæ. In eum simul Vallis-Benedictionis Conuentum Pontifex benignè contulit symbolum suum, Decimatumque immunitatem ex prædijs, quæ Rusticano cuiuis inaranda transcripsissent monachi; aut in posterum transcriberent. Pridie Idus Sextiles An. 1362. Nec silendum est interim, Carthusianis Collegijs gratificatum piè Gregorium. xj., Vt illegitimis orti Natalibus, sacro Altaris ministerio admoueri possent sacerdotes, & ad publicas adeo Sodalitij functiones vocari, adscito tantùm maioris Cœtus Ordinis consilio. Diplomate, 6. Nonas Mart. An. 1375. Gregoriano itidem beneficio, Carthusianæ Ædes vniuersim Decumano ære immunes fiunt, pecuniæque in Apostolicum Fiscum collatione. Decimo sexto Kalend. Octobres An. 1377. Haud aliter Clemens. 7., apud Auenionem, rescripsit, Carthusianam almę Crucis Basilicam in Iatesio, pendendis decumis non obligari ex possessionibus quas haberet habiturauè esset, seu quas profanis etiam Agricolis fruendas tradidisset. Pridie Nonas Ianuar. An. 1391. Nunc prodeat in medium Christianę Pastor Ecclesiæ Innocentius. 8. Cui nimirùm rectè prudenterque placuit, Carthusienses Paulina Sanctione non teneri, alienationis prohibitoria fundorum Diuini iuris, inconsulto Rom. Pontifice. Kalendis Aprilib. An. 1487. Pöstremò Iulius Secundus, fœminis aditum præclusit in Carthusiana virorum, & hominibus vtriusuis sexus in fœminea eiusdem Ordinis Septa monastica: Excepto tantùm, si Familiæ Antistes summus, & Diffinitores celebriore in Conuentu lecti, rogantibus veniam dederint introitus in muliebre Cœnobium. Bino diplomate, . 7. Idus Ianuar. An. 1506. &. 17. Kal. Quintiles An. 1508.

Martiniane Bulla dic. 29. Iul. An. 1. Pontif.

Innocentij 6. Literæ, die vlt. Feb. An. 3. Pontific.

Bail à rente fonciere, à cens, ou emphyteose.

Au grand Chartreuse, pres Grenoble.

Die. 12. Augusti An. 1362.

Gregorianum Rescriptum die. 2. Mart. An. 5. Pontific. de nothis ad sacros ordines promouendis.

Die. 16. Septemb. An. 7. Pontific. Gregorij. xj.

Clementis. 7 Antipapæ Bulla, dic. 4. Ianuar. An. 12. Pontificat. Idem statuit. 4 Idus Iuniae An. 6. personas Ordinis, etiam Donatos, esse omni exemptos iurisdictione, præterquam Apostol. Sedis.

Innocenti. 8. Bulla die. 1. April. 1487., Carthusienses non comprehendi lege Pauli. 2. P. alienationes vetante rerum Ecclesiæ, sine Apostol. auctoritate.

Iulij. 2. P. Literæ, die. 7. Ianuar. 1506. &. 15. Iunij. 1508.

La Chartreuse de S. Donatien & Rogatian de Fauxbourgs de Nantes en Bretagne, fut fondee le 14. d'Octob l'an. 1445 par le Duc François I. de Bretagne pour 13. Religieux, & dotee de 780. liures de rente sur la recepte de la Preuosté de Nantes. Depuis par bulle Apostolique 3. Cal. d. Mart. An 1570. le Prioré de S. Leonard d'Isseron vallant 800 liures de rente, dependant de l'Abbaye de S. Michel en l'Air a esté vny à la Mense desdits Chartreux. Mais y a eu appel comme d'abus de ceste vnion gratieuse par vn titulaire pourueu de ce Prioré. Lequel appel comme d'abus fut plaidé au Grand Conseil en Aoust, l'an 1584 & appointé au Conseil. Mais depuis & le 27 d'Octob. audit an 1584. par Arrest dudit Conseil a esté dit auoir esté mal & abusiuement vny ledit Prioré d'Isseron, comme faict par Gregoire 13. l'an 1573 nonobstant l'Arrest du Parlement de Rennes omologatif de ladicte Vnion gratieuse, & in forma gratiosa, contre ledict Arrest de Rennes y auoit aussi eu Requeste Ciuile par Henry du Bon, titulaire Prieur d'Isseron, & demandeur & complaignant, pour le tiltre dudit Prioré. Depuis apres le decez dudit du Bon titulaire y a eu nouuelle Sentence d'Vnion de l'Euesque de Nantes pour lesdits Chartreux, auec cognoissance de cause, donnee le 28 d'Apuril 1603. Et autre pareille dudit Euesque du 10. May audit an, sur le nouueau consentement à ladite vnion, ce par les Religieux, Abbé & Conuent de S. Michel en l'Air dont descend ledit Prioré. De laquelle nouuelle vnion y a eu appel comme d'abus par René Courtin pourueu à Rome, qui a perdu sa cause par Arrest du grand Conseil au Septemb. 1604. & l'Vnion confirmee au rappor de Monsieur Lauocat Conseiller audit Conseil.

ROMANIS in Carthusianos Priuilegijs ritè subnectuntur Familia- 42
res ipsorum Constitutiones, Lib. edito apud Basileam Rauracorum, collectæ vulgatæque An. 1510. Præter quas Ordinis Constituriones, feruntur Comitialia Decreta quædam, istud cumprimis de esu carnium vsquequaque repudiato ab vniuersa Familia, definitum An. 1254. die Lunæ Dominicam Ascensionem sequenti. Hac igitur seueriori vitæ Disciplina Carthusianis proposita, rum à principibus Ordinis, rum ab Apostol. Sede, emerserunt insignes ex eo Sodalirio sacræ Doctrinæ Magistri, qui suis lucubrationibus Christianam Rempubl. magnoperè adiuuerunt. Nam Brunonis exemplo, Carrhusiæ conditoris, cuius Theologica Opera exranr, Guido. 5. Præfectus Carthusianæ Familiæ, scriptis publicauit, inter alia, sui Ordinis institutionem, cum vita Hugonis, Gratianopolitani Episcopi. Sub Annum. 1130. Ludolphus, in Æde Carthusiæ Argentinensis, Saxo, Libros exarauit in viram DOMINI IHESV, in Psalterium, aliáque multa, An. 1330. Henricus de Cosueldia, Germanus, Exodum Scholijs mysticè interpretatus est, ac Paulinam Epistolam ad Romanos. In tria quoque Vota *substantialia* Tractatum edidit, ac Circuncisiorium mysticum, circa Ann. 1410. Erricus ab Hassia, iunior, Libros Sententiat., Genesin, ac Exodum Commenrarijs illustrauit. Annum circiter. 1426. Gerardi verò Stredani Monumenta visuntur, de Cura pastorali, de Decem præceptis, de. 7. Sacramentis, cum Speculo Religiosotum, & Concionibus de Diuis. Sub Ann. 1440. Iohannes Hagenus scripsit De vita Religiosorum, de casu Religionis, in Regulam S. Benedicti, aduersus Bohemorum Errores, De auctoritate Pontificis summi in Concilijs Ecclesiæ, de Visione Danielis, &c. An. 1460 Iohannis autem Teneramundæ Volumina inscribuntur De notitia DEI, de Natura & lapsu hominis, de Reparatione lapsi, de Sacramenro Altaris, de Fide Christiana, de Conceprione B. Mariæ. Sic Iacobus Gruytrodeus, Germanus, in lucem emisit suas Commentationes, De veris virtutibus, De. 7. Peccatis mortalibus, De quatuor nouissimis, De vita DOMINI IHESV, De præparatione ante Missam, de *Lectionario* Mensæ, de Speculo *Prælatorum*. Irem Dionysij Rikel, Germani, Opera vulgò prostanr, cunctos ferè prisci Fœderis nouíque Libros explicantia. An. 1472. Henricus Arnoldus, Saxo, Basilien. Côuentus, Orationes de Cœlitibus varijs pertexuit, Concordiam Euangeliographõn, De passione DOMINI, Meditationes de Vira CHRISTI, de Conceprione immaculatæ Virginis MARIÆ

Statuta Ordinis Carthusiano impressa Basileæ die. 15. Ianuar. An. 1510. Et Acta Capituli generalis expedita, An. 1254.

Brunonis Coloniensis Commentaria in Psalmos, in Epistolas Pauli, De Ornatu Ecclesiæ, &c.

Lodolphus, Carthusianus, in Psalmos.

Hic *de Gruytrode*, Prior Domus omniū Apostolorum, iuxta Leodium.

Dionysius Carthusianus Domus *de Bethleem* in Rur 3munda, Gueldriæ oppido, scripsit in Vetus & Nouum Testamentum.

D. Guerneri, Carthusiani olim Coloniæ, De venerabili Sacramento missarumq; valore Paradoxa vndecim. De quo Trithemius.

Le conuent des Chartreux du Val S. Pierre, en Laonnou, pres de nostre Dame de Liesse, dedans les Bois, est de la fondation de l'Abbaye de S. Remy de Rheims. Depuis les Abbez & Religieux de S. Michel en Thierasche y ont faict des dons & augmentatiōs, & aussi l'Abbe de Vauclor.

Gregorius quidam Carthusianus, fuit a confessionibus sacris Maximiliano Cæsari, & An. 1519. Maximilianus moriens illum Friburgo accersi iussit, virum doctrinæ & sanctimoniæ commendatione insignem: Cui vbinam & quomodo se sepeliri vellet præcepit, & vltima sacra ab eo ritè percepit. Austriacæ Hist. Lib. 2. Gerardi de Roo olim Bibliothecarij Ferdinandi Austriæ Archiducis.

L'an 1300 *Messire Guillaume de Mascon, Euesque d'Amiens, fonda les Chartreux pres d'Abbeuille, & leur achepta des Templiers leur maison & Eglise.*

MARIÆ, De recta Nouitiorum Institutione, Chronicon Domus Carthusien., Circa annum, 1480. His supersedeo, déque alijs, è Carthusia polygraphis Theologis, Lectorem reijcio, ad Tritthemium, Spanheimensem cœnobiarcham, Lib. De Scriptorib. Ecclesiastic. Vitæ porro sanctimonia conspicui in omnem posteritatis memoriam, celebrantur DIVI, Bruno Carthusiæ patriarcha, Stephanus, Hugo, & Ancelinus Episcopi, cum Guigone Ordinis Antistite, Vilhelmo, Nicolao, & Basilio. Quoniam, ad hæc, variæ passim Ordinis Cellæ monasticæ, Orbi dederunt clarissimos istos literis ac moribus cœnobitas, haud absonum erit, nonnullas illustrium virorum altrices, ex hac Familia Domos in medium producere. Ac ne Gallicarum regionum finibus egrediamur illîc, apud nostrates Francos prædicantur, cum elogio, Carthusianæ Casæ, Vallis-Dei, Luuigniaci, Ligeti, Appoinaci, Bellilarrici, Vallis S. Georgij, Domus Parci, Vallis-viridis ad Lutetiam, Vallis-Profundæ, Basseuillę, Fontis B. Mariæ, Fontaneti ad Belnense Burgundionum oppidum, Diuæ Mariæ de Pratea ad Trecas Campaniæ, Almę Trinitatis iuxta, Diuionem vrbem, Rosæ D. Mariæ ad Rothomagum., S. S. Donatiani & Rogatiani prope Nannetas Armoricarum, Campi S. Michaëlis d'Auraij. In Belgica pariter Ambianorum Gallia, Veromanduorum, & Flandrorum, habetur Carthusiense Fanum B Honorati ad Abbatisvillam Pontiuensium oppidum, Montis D. Ludouici ad Nouiomum, Domus Montis-Dei, Vallis S. Petri, Vallis S. Spiritus iuxta Gosnayum, Montis S. Mariæ ad Betunam Atrebatum, muliebre Cœnobium B. Mariæ *de Macort* prope Valentianas Hannoniæ, Vallis D. Aldegondis ad* Odomaropolim, B. Mariæ de pratis iuxta Monstroliense Ambianorum oppidulum, Montis S. Andrææ apud Neruios Tornacenses. Rursus in Gebennensi prouincia, incolitur Domus Carthusiæ maior, Ædes Valonis, Angionis, Repausatorij, Vallis S. Hugonis, Allionis, Pomerij, Vallis sanctæ, Calesij, Partis-Dei, Sancti loci de lancea, Vallis-Virturis, Domus Correriæ, principi Carthusiæ adunara. Insuper apud Aquitanos situm est Carthusiense Monasterium Bonæfidei, Portus B. Mariæ, Glanderij, Almæ Crucis in Iaresio, Vallis-Claræ, Belliuisus, S. Saluatoris, & Cadurci: Quod Albiæ Cadurcorum cœnobium, Templarij quidem primitùs tenuerant, sed, ijs profligatis ad Carthusianos transtulit supremus Antistes Ecclesiæ Iohannes. 22. Vti Francisc. Petrarcha memorat in Epist. ad Sagramorum, Equitem & monachum. Deinceps in Massiliensi prouincia, effulgent sacræ Basilicæ d'Vrbonis, Montis-Riui, Vallis S. Mariæ Verne, Vallisbonæ, Bonipassus, Vallis-Benedictionis, Pratimollis, monialium: Bertaudi, Sanctimonialium, annexa Ædi d, Vrbonis. In Burgundijs itidem oris, florent Carthusianæ Domus Portarum, Siluæ Benedictæ, Maioreui, Aruerię, Vallisclusæ, Sellionis, Boniloci, Montismerulæ, Siligniaci, Petrecastri, Poletens, mona-

Spanheimense hoc seu Spanhense Monasterium, in Germania, fuit sub Cōgregatione Bursfeldensi Saxoniæ Benedictina reformata: Cuius Congregationis Statutorum, & Ceremoniarum Codicem legi, manu descriptum 10. Kal. Ianuar. An. 1502. in Cœnobio Egmundensi, Ordinis S Benedicti, diœcesis Traiecten. Prouinciæ Colonien. De qua Congregatione, Nos supra Lib. 2. Tit. 2. Art. 18.

Nomina Domuum Ordinis Carthusien., in Prouincia Franciæ,

Carthusienses Domus in Prouincia Picardiæ: in qua, Philippus 4. Rex fundauit Domum Montis S. Ludouici.

Le Mont S. Louys, alibi, Le Mont Regnault, pres Noyon, lequel Reginaldus estoit de la maison du Roy S. Louys.

* Vrbem S. Audomari, in Artesia.

Gebennensis prouinciæ Domus Carthusianæ.

Aquitaniæ Prouincia.

Cadurcorum Episcopus Iacobus, dein summus Pontifex, Iohan. 22. dictus. Ex Fontano Brugensi, in eius Vita.

Comitatus Prouinciæ, Ædes Carthusianæ.

Virgineum quoque est Cartusianum, in Flandria Cœnobium, prope Brugas.

charum: Saletarum Virginum. Plusculas nunc missas facio Carthusiæ Cellas, quæ in exteris semotísque à nostra Gallia Regionibus positæ, Diuino cultui planè sacrantur.

43 DENIQVE Monastica aliorum Ordinum Collegia huc adduci possent ex Sabellico, Volaterrano, Polydoto, cæterísque huiusmodi Ecclesiasticorum Operum Auctoribus neotericis, præter vetustiores. Sed nec Collegia illa omisimus, in Forensi nostra Ecclesiæ Politeîa, nec tam multitudine quam meritis singulorum dignitatem metimur Apostolici in cœnobitas Priuilegij, in quo versamur. QVOD superest igitur, cucullatis nostri æui Clericis enitendum sedulò, ne à Maiorum norma vitaque degeneres, antiquis simul illorum Priuilegijs, ceu Palladio, excidant, suo:neue in eos preterea torqueatur obiectum à D. Bernardo olim probrum istud in pseudomonachos quosdam suæ tempestatis. Quæso, dolete vos, qui Monachi estis, vicem Magistri vestri beati Benedicti: cui iam, vt videtis, prope est vt vbique contradicatur, & pereat omnis vigor monasticæ Disciplinæ, Monachis aduersus Abbates suos cornua sumentibus de manu forti. Epist. 230. cui talis quoque subijcitur clausul. A SECVLO NON EST AVDITVM, &c. Eò refertur propemodùm, æqualis Bernardo Petri Cluniacensis Abbæ censura, ad sui alumnos Monasterij. SI MONACHVS ES, infit, VBI EST HOC QVOD PROFESSVS ES? QVID DEO MENTIRIS, QVID TEIPSVM FALLIS? &c. Lib. 6. Epist. 17. Omnimodò sane, Cæcilij Cypriani verbis, oportet Sacerdotes & Ministros, qui Altari & Sacrificijs deseruiunt, integros atque immaculatos esse: cùm DOMINVS in Leuitico. 21. loquatur, HOMO, in quo fuerit macula & vitium, non accedat offerre dona DEO.

Lib. 2. Tit. vlt.

Bernardi Epistola pro Abbate Latiniacensi, *de Lagny*.

Vide hanc clausulam supra Lib. 1 Tit. 3. art. 7. 10 fine.

Petrus Venerabilis.

D. Cypriani Lib. 1. Epist. 2.

1. NOVORVM

Guido Delphinus Viennens filius Andreæ Delphini fundauit hoc Carthusiense Pratimollis Monialium Cœnobium, Gratianopolit diœcesis, in eoque sepultus est. Eius vero vxor Beatrix filia Petri Sabaudiæ Comitis sepulta est in monasterio de Melans, Carthusien. ordinis, Gebennen diœcesis, quod ipsa fundauit Ex libro libertatum Delphinalium.

Verne, au diocese de Tholon, en Prouence, c'est vne Chartreuse de nostre Dame, fondee l'an 1202 Renuoy de quelques Religieux de ladite Chartreuse de Grenoble, & les Gentils-hommes voisins dudit Terroir de la Verne, se faisans là Religieux, ils donnerent la seigneurie dudit pays, qu'ils y auoient à ladite Chartreuse de la Verne, par Tiltre de Raymundus de Foulquerijs l'vn d'iceux, de l'an 1204. &c. & iusques à l'an 1213 que Raymundus Beranger Comte de Prouence confirma toutes lesdictes donations, & aussi Louys 2, Roy de Sicile l'an 1400.

1. Novorum Ordinum *Monasticorum status pendet à Romanæ Sedis adprobatione.*

Terreni Principis officium, Pontificia Ecclesiæ decreta vt potestate tueri, sic pietate complecti & seruare.

Cæsarum, Regumque priscorum, in Sacerdotes Prælatósque *Ecclesiæ, obseruantia religiosa.*

Sancta Imperatorum, Regumque monita, ad Filios proximè in Imperium successuros.

2. *Annuæ pensiones alimentariæ, è Fiscalibus tributis primitùs Ecclesijs adsignatæ.*

Ecclesiastici fundi, publicis Vectigalibus exempti ac immunes.

Cæsareæ quædam Leges, immobilium rerum donationis in Ecclesiam prohibitoriæ.

Boioaria, & Vvisigothorum Leges, tutrices bonorum Ecclesiasticorum.

3. *Imperialia, & Regia in Cistercienses monachos Priuilegia.*

Claræuallensis Cœnobij lites seculares, *ab vno Iudice* gardiatore *Priuilegiorum monasticorum, tractandæ.*

Cistercienſium exemptio, à vectigalibus & tributis Fisci.

Abbatia de Challis, *sub* immediata *Regum protectione & custodia.*

Muliebris Abbatiæ du Lis *fundatio, & exemptio ab omnibus* pedagiis *& portorijs.*

4. *Senatorij fori* Priuilegium, *Claræuallis Monasterio datum.*

Eiusdem liberatio Regia à vectigali Salis Lotharingici in Monasticam domum aduecti.

Campanorum Comitum beneficia in Claramuallem, Religionis Ædem.

Tholosani Comitis Statutum, *pro Monachorum libertate, Cisterciensium præsertim.*

5. *Cælestini, Fiscalibus nummorum subsidijs, & Indictionibus quibusque liberi ac vacui.*

Salaria ex publicis Horreis perceptio annua, Cælestinis à Principe gratis adsignata.

Speciales Iudices, eorum causis, tanquam Conseruatores, *delegati.*

6. *A Viarum munitione, Monachi, alijque Priuilegiarij non excusantur.*

Vetus de eo Arestum Parlamentare, *in Cistercienses* Barbelli *cœnobitas.*

Alterum, in Religiosos Abbatiæ *S. Victoris, Parisien.*

Simile pro Consulibus Vrbis, in Clerum Lemouicensem.

7. Bursæ *communis regiorum* Secretariorum *participes sunt*, *Cælestini Lutetiani.*

Eodem, cum Secretarijs, *Priuilegio vtuntur isti.*

Nec, dum litigant, Greffarijs *quicquam soluunt Cælestini, instar* Secretariorum.

A Banno *&* Retrobanno, Feudorum *ratione debito, ijdem exempti sunt.*

Gabellam *quoque Salis ex Fiscalibus horreis desumpti, non pensitant.*

8. *Carthusienses, omnium Tributorum immunitate donati.*

Qualis exemptio prodest etiam Familiaribus, seruis, & Donatis cuique Carthusiæ.

Tailliarum, *& subsidiorum Fiscalium immunitas Ecclesiastica, intelligitur tam pro nouis, quàm antiquis possessionibus prædiarijs.*

9. *Ex Salaria annona* Gabellam *Fisco non præstant Carthusiani.*

Neque Sigilli *regij emolumentum soluunt in* Cancellaria, *in* Præpositura *Vrbis, alijsque Tribunalibus regijs.*

Pro Regibus Franciæ, Clerus orare tenetur.

10. Cruciferi, *nihilo magis quàm Carthusiani, coguntur alere Oblatum à Rege Veteranum.*

Fori priuilegium Regium, pro Cruciferis.

Abbariæ de Liury *lites commissæ sunt Præposito Parisiensi.*

Canonici Nemoris Vicenarum, Cœnobitæ S. Iuliani Turonen., S. Capella *Biturigum, pari gaudent priuilegio Fori, apud Regium sui cuiusque Municipij Iuridicum.*

11. *Causarum delegatio Cœnobiorum, & Ecclesiastic. Collegiorum, Consiliarijs* Requestarum Palatij *Parisien.*

In eo genere sunt Architpiscopus & Capitulum *Turonense, Maius Monasterium, & Ecclesia* collegiata *S. Iohannis Euangelistæ prope Turonicam vrbem.*

Canonici S. Hilarij Pictauensis, B. Mariæ Carnutensis, B. Mariæ Melodunensis, S. Capellæ Palatij *Parisien.*

Abbaria de Ioüerre, *Religiosæ* Longicampi *ad Lutetiam.*

Fontis-Ebrardi Abbariæ *fundatio, & Priuilegium forense.*

12. *Monastica libertas in* seculares *omnes Exactiones, &* Laicales consuetudines.

Longicampi *Sanctimonialium exemptio ab vniuersis Tributis.*

Sumptuum contributioni, pro Regio in Vrbem introitu, obnoxia est Ecclesia.

13. *Cleri liberatio generalis à* reparatione *sacrarum Ædium, per Bella ciuilia dirutarum.*

Edictum vetus, de reparationibus Ecclesiarum *Franciæ.*

14. *Maioris Ecclesiæ Priuilegia competunt vnitis ei.*

Concessa loco Priuilegia, eo postea vnito alteri pariter vniuntur.

Abba-

Abbatiarum *Vniones variæ.*
Vnionum Ecclesiasticarum aliæ personales, *aliæ* reales.
Episcopatus simul vniti.

15. Abbatiæ *Burgi-Dolensis, Ordinis S. Benedicti, Priuilegium regium.*
Hospitale Mathurinorum *Parisien.*
Appellationes à Cluniacensi Abbate, in profanis, veniunt ad Parlamentum immediatè.

16. Mendicantium *Religiosorum exemptio à* Fiscalibus subsidijs.
Multiplex de eo Rescriptum, & Arestum pro Fratribus Minoribus, *&* Prædicatoribus.

17. Minimorum *Ordinis, Priuilegia Regia.*
Mutatio nominis, in ipsa Monachorum Professione, vbinàm Terrarum, & cur introducta.
Votiua cœnobitæ Professio, quasi secundus Baptismus.
Benedictinorum monachorum, à Rom. Sede immediatè dependentium, *sub* Capitulis generalibus; *Congregatio; & Reformationis Acta.*
Numerus Abbatiarum, *Congregationis Monachorum S. Benedicti exemptorum.*

18. *Longobardiæ, & Italiæ Monasteria multa, à Regibus fundata.*
Imperialia Cœnobiorum, & Cleri Italici priuilegia.
Germaniæ Fana monastica, Bohemiæ, Sabaudiæ, Hispaniæ, Poloniæ, Daniæ, Scotiæ, à Cæsaribus, & Regibus condita.

19. Abbatia de Meobec, *aliæque, Dagoberti regis Galli pietate constructæ.*

20. *Senonense cœnobium B. Petri, & S. Luciani Bellouacense..*
Monasteria S. Iohannis de vineis, B. Mariæ de Turpenay, *& S. Menenni, à quibus fundata.*
S. Nicolai, Andium, Abbatiam *dedicauit Vrbanus.* 2. *P.*
Flandrica Cœnobia, fundationis Comitum, plurima.

21. *Carthusia Villenoua iuxta Auenionem, quorum muneribus creuerit.*
Admortizatio *regia bonorum Ecclesiæ, & Diœcesis Nouiomensis.*
Vnioni beneficiorum Ecclesiastic. accedere debet Regis patroni consensus: & Regij procuratoris, in ea Iudicio examinanda, elogium.
Rhemensium Canonicatuum *Vnio Apostolica, in Senatu, ex appellatione, disceptata.*

22. *Ad Principem, eiusque Magistratum pertinet ciuilis & externa Politia Ecclesiæ.*
Arestum Parlamentare, *nullam Regi* finantiam *solui debere ex acquisitis, diuque possessis à Monasterio ipso.*
Cathedralis *Ecclesiæ priuilegium, ne appellationes* laicorum *ipsius subditorum, deuoluantur ad alium, quàm merè Regium Iudicem.*

23. *Curiæ Aresto præscripta inter* Abbatem commendatarium, *&* *Religiosos, de* temporali *Bonorum regimine, Officiorum, & Beneficiorum Monasterij.*

S. Dionysij, in Francia, Abbatiæ, *adiudicantur Imagines Regum, mortuorum, Ornamentáque* accessoria, *quæ Regio in funere spectanda portantur.*

Imperialium, & Regiarum exequiarum celebritas prisca.

24. *Angliæ rex Rufus, malæ tractationis Ecclesiarum, & rerum Ecclesiastic. insimulatus.*

Pij Reges, quinàm, Regnis relictis, Monasticum habitum votúmque complexi sint.

Reginæ, & Principes fœminæ, ex voto Cœnobijs inclusæ.

25. *Eremitæ, nùm inter Religiosos habeantur.*

Ægyptij Anachoretæ.

Græci, & Latini Eremitæ.

Qui sunt sub obedientia alicuius Superioris, vel Episcopi, Eremitæ gaudent priuilegio Clericali.

26. *Eremiticæ domus Vnio, cum proximo Religiosorum Conuentu.*

Archiepiscopo non licet, Beneficiorum Vniones in Diœcesi Suffraganei *sui constituere.*

Vacante Sede Episcopali, Capitulum *potest Beneficia vnire cum causa.*

Mendicantium *Ordines, nouas Domos, Ecclesiasuè aliorum sibi vsurpare prohibentur.*

TITVLVS.

TITVLVS. II.

DE REGIIS, IN MONASTICOS ORDINES, BENEFICIIS.

1. VT SACRA PROFANIS, ſic Pontificia Regijs præſtruximus Monachorum Priuilegia: quò, iſthæc redderemus illuſtriora tantò, quantò certiùs, Monaſticæ Religionis auſpice Præſule ſummo, dignis irrogarentur à Principe. Ex conſimili Quintinianæ Bellouacorum Eccleſiæ exemplò, apud Yuonem Carnutenſem, quæ communibus ſtetit Român. Antiſtitum, Regúmque Franc. auxilijs & beneficijs. Epiſt. 208. ad Gottofredum, Bellouacenſem Epiſcopum. Quemadmodùm enim Principali poteſtate munitur Eccleſiaſtica diſciplina, Iſidori dictò. Ita Pontificale in Eccleſia decretum ſectari decet Reges ac Monarchas; ſeu quæ Eccleſiaſticis placitis ſemel recepta ac probata ſint. Id quod, Gregorio. 1. Sacerdote Max., reuerenter obſeruatum à Childeberto Francorum Rege, teſtatur Regeſti Caput. 97. Lib. 4. Vetuſtius etiam, de Cæſareo in ſacros Proceres obſequio, promitur D. Ignatij elogium iſtud, ad Philadelphienſes Epiſt. 6. * Οἱ ἄρχοντες, πειταρχείθωσαν τῷ καίσαρι, οἱ στρατιῶται τοῖς ἄρχουσιν, οἱ διάκονοι τοῖς πρεσβυτέροις, ἀρχιερεῦσιν: οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι, καὶ ὁ λοιπὸς κλῆρος, ἅμα παντὶ τῷ λαῷ, καὶ τοῖς στρατιώταις, καὶ τοῖς ἄρχουσι, καὶ τῷ καίσαρι, τῷ ἐπισκόπῳ, ὁ ἐπίσκοπος τῷ Χριστῷ, ὡς ὁ Χριστὸς τῷ πατρί, καὶ οὕτως ἡ ἑνότης διὰ πάντων σώζεται. Ideóque Reges, ac Cæſares præſto ſunt maioribus Eccleſiæ Concilijs, non vt imperent ac præſint, ſed eorum vt auctoritatem, vnitatem, ac concordiam tueantur: quæque ſalubriter in ijs conſtituta fuerint, eadem vt ſeruentur ab omnibus, prouideant. Ioſaphati illius more Hebræorum Regis, qui Iudices populi ſeduló hortabatur indies, vt ſuum ipſius in Superos officium fidémque exoluerent aſſidua cura inculcandæ ciuibus, exequendæque Diuinæ Legis, cœleſtium Mandatorum, præ-

S. Quintini Eccleſia, à Beluacis. Quo in Monaſterio S. Quintini aut Mõtis Quintiniani, Karolus Caluus Galliæ rex, placitum tenuit cum ſuis Conſiliarijs An. 874. Ex Aimoyni Appendice, Lib. 5. De Geſt. Francor. Cap. 11. Fuit quoque à D. Bernardo celebratus Abbas Mõtis S. Martini Godeſcalus vir religioſus & ſanctus, in Epiſt. 214. ad Innocent. P.P.

Iſidori Can. 19. Cauſ. 23. Quæſt. 5.

Regeſtum Gregorianum.

* Principes obediant Cæſari, milites Principibus, diaconi preſbyteris, ſacrorũ præfectis: preſbyteri, diaconi, & reliquus Clerus, vnà cum omni Populo & militibus, & Principibus, & Cæſare, epiſcopo: Epiſcopus Chriſto, ſicut Chriſtus patri obedijt: Et hac ratione vnitas per omnia cuſtodietur.

ceptorúmque Ritualium. Lib. 2. Paralipom. Cap. 19. Sic regiam Iosiæ Hebræi pietatem æmulatus Karolus Magn., profitetur publicum suum in Religionem studium propensionémque animi: vt lustrandis omnibus Regni Gallici oris, monendis Popularibus, emendando formandóq; vitæ Instituto, Diuina ijs dogmata protsus instillet. In Præfat. *Capitulorum*, seu Legum Francicarum Caroli. Hanc quoque ciuilis supremæ Potestatis prouinciam esse eximiam, agnoscunt Theodosius & Valentinianus Cæss., leg. 1. Cod. Vt nemini liceat, signum SALVATORIS &c. Gennadio necnon Patritio & Exarcho Africæ scripsit Gregorius. 1. P., nobiliorem victoriæ lauream ex publicis Ecclesiæ hostibus referri à Principe, quàm ex suis priuatim, ac proprijs, quos conferta acie debellasset. Lib. 1. Epist. 72. Equidem Karolus ille, cui præclarè acta gestáque Magni cognomen peperêre, quùm sibi fatalem instare horam perspiceret, accersijt vndecunque Regni primores, & Optimates, tum Episcopos, tum Duces & Comites: ac circunstante Pop. corona, in sanctiore Basilica Aquisgrani commonefecit Ludouicum filium, vti piè supernum Numen veneraretur, Ecclesias DEI regeret, nec prauorum hominum contumelijs violari vllatenùs pateretur: Sacerdotibus insuper honorem, ceu patribus, exhiberet, reliquisque amorem subditis, veluti filiis. Haud aliter Basilius Græcorum Augustus filium exhortatus est, cognomine Philosophum, Imperiique collegam, sententia istiusmodi. Sana mente, fili, capesse, quæ ad Religionis Orthodoxiam pertinent, meritísque honoribus prosequere matrem tuam Ecclesiam: quæ te, almo Spiritu afflante, lactauit, tuóque capiti, in Numinis decus, mecum imposuit Diadema Imperatorium. Honora ergo inclytam DEI Ecclesiam, vt ab ipso vicissim, honore afficiare. Sacerdotes eiusdem reuerêre, ceu spiritales Patres, ac Populi oratores apud DEVM. Iuxta hæc, Diuæ memoriæ Rex noster Ludouicus, proxima obitus sui hora, Nate, inquit, primum hoc, summúmque aduertito, vt DEVM OPT. adames ésque inuisa ac infensa vitato. Clericos omnes honorificè complectere, & Monasticis votis addictos. Eorum census, sacráque latifundia enixè tutare: ne profana impiorum manu illis eripiantur. Sicuti de his copiosiùs, Iohan. Ioynuilla, coætaneus Ludouici. 9. Regis Chronographus, Cap. 93.

Gregor. Can. sicut excellentiam Caus. 23. Quæst. 4.

Basilij Imp. Constantinopolitani, ad filium, Exhortationū Capita 66 de Religione, Quæ Tomo. 5. attexuntur Bibliothecæ sacræ, seu Ecclesiastic. Scriptorum.

EXIN Romani Cæsares, ac Reges primitùs, annuis è Fisco suo prouentibus sacras fouerunt Ecclesias, cum patrimonialium munerum vacatione amplissima. Illis enim Constantinus Imp. oppidatim regionatímque adsignauit publicorum Vectigalium partem ac Tributorum. Auctore Sozomeno, & Niceph. Callisto, in Christianis Annalib. Pari modo, Thraciæ Augustum ferunt, Michaëlem Comnenum, Monasticis Sodalibus ex Ærario suo pendi iussisse in annos singulos tantam pecuniæ summam, quanta 2.

Sozom Lib. 1. Cap 8. Et Lib. 5. Cap. 5. Nicephori quoque Lib. 7. Cap. 46.

ad victum

ad victum veſtitúmque indigerent. Ex Græca Nicetæ Hiſtoria. Francorum itidem Chilpericus Rex quotannis erogauit Lupicino *Abbæ* & monachis triticeam, viníque penſionem in alimenta, nummariámque adeo, in veſtium comparationem & indumentorum. Gregorio Turonenſi, ſcriptore, in Vitis Patrum, Cap. I.

Nicetas, in Annalib. Pag. 104. & ſeq.

Quùm autem priuati interim multas largirentur poſſeſſiones Templis, Guntchramnus Rex pias largitiones vſquequaque confirmauit. Vt eſt apud eundem Turonum Antiſtitem, patriæ Hiſtor. Lib. 7. Cap. 7. Quibus, velut auctario quodam, ſubiunxêre Principes noſtri libertatem immunitatémque prædiorum, quæ Phanis Diuûm ſemel parta eſſent. Qua de immunitate, Diuini iuris poſſeſſionibus debita, agit nominatim Gregorius. I. P. ad Theodoricum & Theodebertum Galliæ Reges. Epiſt. 114. Regeſti Lib. 7. Ac vniuerſim deinde, Carolus Magn., liberas, Tributariíſque vacuas oneribus ſanxit Eccleſiaſticas facultates. Capitul. Lib. 6. Cap. 107.

De Cæſareis, ac Regiis Eccleſiæ Priuilegiis immunitatum, Nos cumulaté, Lib. 1. Sacræ Polit. Tit. 2. Et Domanij Franciei Lib. 1. Tit. 13. Art. 8 Tum in oratione noſtra forenſi, pro Clero Gallico edita, An. 1580.

Qualis igitur hic Orbis Imperator, quantùm alienus ab illis, qui vetuerant, Clero quicquam donari, etiam teſtamento? Valentin. Valens, & Gratian., leg. 20. & 27. Cod. Theod. De Epiſc. Eccleſ. & cleric. Quò ſpectare videtur B. Hieronymi, ad Nepotianum, expoſtulatio iſthæc. Pudet dicere, ſacerdotes Idolorum, aurigæ, mimi, & ſcorta hæreditates capiunt: ſolis Clericis & Monachis id lege prohibetur, & prohibetur non à perſecutoribus, ſed à Principibus Chriſtianis: nec de Lege conqueror, ſed doleo, cur meruerimus hanc Legem. Boioariorum autem Conſtitutiones, Religioni oblatas res eripuere mortalium poteſtati, tutelaréque in patrocinium Eccleſiæ tranſtulerunt: Ita vt eas à profana quauis ſeruitute in Eccleſiaſticam libertatem aſſeruerint. Vviſigothorum pariter Lege ſanciuntur, & commendantur, quæ Dei cunque Baſilicis erogata ſint à priuatis, nedum à Principe. Lib. 5. Tit. 1.

Hieró. Oper. Tomo. 1.

Leg Boioarior. Tit. 1 De donatiõ Eccleſiaſt.

Tit. De donationib. eccleſijs datis.

5 Propivs nunc adgrediamur, Cæſarea, Regiáque cœnobitarum Priuilegia, quibus peculiarem hunc Cœnobitis Tractatum nuncupamus. Trenorchium D. Valeriani Cœnobium, quod Cabilonenſi Burgundiæ Territorio inſitum eſt, multis affecit beneficijs Karolus Caluus Imp. & Galliæ Rex, in gratiam Geilonis tùm Cœnobiarchæ. Codicillis. 14. Cal. Apriles, Regni An. 35. quos deſcripſit ad verbum, Petrus San-Iulianus, Libello Trenorchienſium Antiquitat. Hoc quoque Diploma Franci Reges poſteri ſanxêre, Henricus. I. An. 1059. Philippus. 2. An. 1196. Carolus. 5. An. 1367. Decemb. Menſ. Et Carolus. 7. An. 1439. Ne Pontificium multiplex omittam in illud Cœnobium Munus, Iohannis 8. P. Literis conſignatum in Trecenſi Campaniæ Synodo, imperante Ludouico Balbo. An. 878. Cuius Synodi fidem facit Rhemenſis Hiſtoria Flodoardi. Lib. 3. Cap. 1. Rurſum Fridericus. 2. Cæſ. qui Romana Sceptra tenebat An. 1240. profeſſus fuit in celeberrima Ciſtercienſium *Abbatum* frequentia, Ordinis patronum ſe, aſſertorem, ac vindi-

Die. 19. Mart. Ao. 875.

Abbatia *de Tournus* cuius habentis ſub ſe multo's Prioratus, *de S. Pourſain, Cunault, Nermouſtier, le Godet, Lodun,* &c. Priuilegia varia citat Petr. *de S. Iulien,* Lib. Antiquit. *de Tournus.*

Fridericus. 2. Cæſ & Siciliæ Rex.

Ciſteaux.

cem: eiúsque Sodalirio ascribi postulauit. Duodecimo Calend. Septembres Indictione.3.E' Gallis verò Monarchis, Philip. Pulcher insigni beneficéria prosecutus est Cisterciensem Familiam. Authentico Instrumento, Quintil. Mens. An.1304. Eandem posthæc Familiam Ianus. 2. exemit forensi ciuilium Magistratuum imperio, præterquàm Barrensis ad Albam flumen Iuridici, velut Monasticorum iurium Seruatoris, Iudicísque tutelaris. Rescripto ad libellum Claræuallensis *Abba*. Ianuar. Mens. An. 1361. Neque officium hac in parte deseruerunt posteri, Ludouicus.xj. & Carolus filius seriatim Reges: vtpote qui, Cistercienses monachos Tributorum immunitate plenissima cohonestarint: Ille Septimo Idus Ianuar. An. 1461. Hic postridie Nonas Martias An.1483. Quinimò in ipsis etiam Cistercij cunabulis, Gallum Principem Ordini fauisse plurimùm, arguit vetus Charta Belæ Pannonum regis An.1183. de libertate illi donara Ordini apud Hunnos suos, quanta iam apud Gallos ipse, Regio concessu, vteretur. Nam & paulò anteà, Hugo Burgundiæ Dux, Cistercium quùm appulisset, in publico Religiosæ Sectæ conuentu, irrogauit ei Priuilegium, *Quòd Monachi securè pergant per Terram suam, ducantque & vendant res proprias absque pedagio, minagio, venta, & omni alia coustuma*. An.1170. Hos quoque mercium portorio & vectigalibus leuarût omnino Philippus vicissim, Flādriæ ac Veromanduorū, Gerardus, Matisconis, Comites An. 1173. G. Comes Lugdunēsis, Guigo, Foresiorū, An.1225. Gottofredus Barralis, Massiliæ Procomes, & Raynaldus Trāsiuranę Burgūdię Regulus. Quorū beneficæ, in Cistercienses, Literæ singulorū, inscribuntur ad verbó domestico Tabulario Cœnobij maioris. Ne externa Gallicis admisceam Munificentiæ patris exempla, Danorum Regis, & illyrici, in cucullatos hosce sacerdotes. Codicillis postridie Calend. Mart. An. 1229. Quòd si penitiùs sacra hæc Sodalitia introspicere lubuerit, En tibi Caroliloci Monasterium, Syluanecten. diœceseos, à Regibus conditum: Quod Princeps noster Carolus.5. augustiore Diadematis rutela præsidióque tectum voluit, Priuilegij Seruatrice data, Senatoria Classe, quæ Palatinis libellis supplicibus Lutetiæ præest. Diplomate Mart. Mens. An. 1378. Cui & Reges nepotes sanctionem suam adhibuêre, Karolus Septimus, 3. Nonas Octob. An. 1441. Ludouicus. xj. Septembri Mens. An. 1461. Carolus. 8., Quintili. 1484. Ludouicus. 12., Septembri. 1498. & Franciscus. 1. Aprili.1515. Rursus Lilio, ad Melodunum, Cœnobio, Cisterciensi, impertijt Philippus Longus, Francorum & Cantabriæ Rex immunitatem Fiscalium indictionum vberrimam, selectósque Iudices dedit, qui sacra Monialium iura apprimè tutarentur. Epistola aperta Februar. Mens. An. 1319. in hanc phrasin. *Notum facimus &c. quòd cùm charissima mater inclyta recordationis B. Ludouici prædecessoris nostri, Blanca, Dei gratia Francorum quondam Regina illustris, Abbatiam B. Mariæ regalis, Cistercien. Ordinis, prope Melodunum, pro remedio animæ suæ, & animabus*

Die.21. Augusti.

Garde gardienne aux Relig. de Cleruaux, en la Preuosté de Bar-sur Aulbe.

Regiæ Patentes die.7. Ianuar. 1461. Et die. 8. Mart. 1483.

Hungari Regis in Cistercicēses Priuilegiū.

Capitulum generale, *tenu à Cisteaux* in Burgundia.

Angliæ rex Ricardus dedit Cistercio Ecclesiam suam parochialē *de Scardebourg*, cum omnibus Capellis & pertinentijs suis in Eboracensi Archiepiscopatu. Die.14 Maij. An 9. Regni.

Daniæ, & Sclauorum Regis, in Cistercicēses, Priuilegium. Die. 2. Mart. An. 1229.

Guidonem Caroliloci Cisterciense valde commendat D. Berdus apud Innocentiū. 2. P. in Epist.198.

Abbatia *de Challis*, in Gardia speciali Regū, eique Iudices gardiatores dati. Consiliarij Requestarum Palatij Parisien.

Die. 5. Octob. An. 1441.

Virginea Abbatia *de Nostre Dame la Royal, dict du Lis, pres Melun*, priuilegiata.

animabus progenitorum nostrorum & suorum construxerit, Volumus & præcipimus, quod dilectæ nostræ Sorores præd. Abbatiæ, & omnes res, & seruientes ipsarum, sint quieti ab omni exactione & consuetudine seculari, & liberum transitum per terram & aquam habeant in omni loco Potestatis nostræ: Ita, vt de rebus propriis ipsarum, quas emerint vel vendiderint, aut deportari fecerint ad vsus suos proprios, vel ad vsus ædificiorum suorum, pontagium, pedagium, theloneum, passagium, roagium, & modiationem vini, vel aliquas alias consuetudines, aut seculares exactiones nulli omnino reddere teneantur. Item prohibemus, ne quis eas, aut homines earum in aliquo vexet vel disturbet: Quia tam ipsas, quàm quæ earum sunt, sicut res nostras proprias, in manu, protectione, & custodia nostra retinemus &c. Prohibemus etiam, & d. Religiosis ex certa scientia & de gratia speciali concedimus, ne de aliquibus bonis suis quibuscunque ponantur in placitum, nisi coram Nobis, aut certis Commissarijs à nobis super hoc specialiter deputandis. Concedentes insuper ex gratia speciali, vt huiusmodi libertates, custodiæ, & franchisiæ, tam ad Caput quàm ad Membra, necnon res & personas ipsius Abbatiæ vniuersaliter extendantur &c. Quale Immunitatis Rescriptum, mandaræque Iurisdictionis Senatoriæ, comprobauit Valesius Rex, quum eo in Cœnobio diuersaretur. Postridie Kalend. Ianuar. An. 1348.

Grandimontanum vtique Prioratum ad Turonensem vrbem, exemit Henricus Angliæ rex & Andiū Comes fundator, omnibus costumis & exactionibus, taillagio, pontagio, theloneo, passagio, pasnagio, minagio, foilagio, exercitu & equitatu &c Literis, postea transcriptis Die. 17 Decemb. An. 1403.

Philippi. 6. Valesij Literæ confirmatricẽs Priuilegiorū Monastic. Die. 2. Ianuar. 1348.

Du Prieuré de S. Iehan de Nemours, Chartre de fundation du Roy de l'an 1170 Louys le Ieune lequel à son retour de la terre saincte à doné à l'Eglise S. Iehā de Sebuste, & fratribus inde ad nos trāsmissis, concedente filio nostro Philosopho, 20. libras in cēsu nostro apud Castrū Landonis. *& quand ils auront Eglise bastie pour eux en ce Royaume, ladicte rente leur appartiendra: Et iusques à ce ladicte rente sera enuoyee à l'Eglise de Sebuste, confirmé par le Roy Philippes l'an 1189. Donation faicte par Guillaume Archeuesque de Sens Legat du S. Siege l'an 1170 à la requeste du Roy à l'Eglise de S. Iehan de Sebuste*, Ecclesiæ de Nemorosio, *qui est l'Eglise parochiale de S. Pierre*, & Ecclesiæ de Vlmequin liberè & quietè, secundum consuetudinem & libertatem Ecclesiæ S. Iohannis Senonens.

Chartre de la protection de l'Eglise de Sebuste de Nemours par Clement 3 & leur exemption, appellant secta au S. Siege, de l'an. 1188. Transaction de l'an 1397. le 17. Decembre entre le Prieur de S. Iehan de Nemours, & le grand Vicaire de l'Archidiacre de Gastinois: Par laquelle ledict Vicaire declare n'auoir aucun droict de visitation de ladicte Eglise, & en quitte ledict Prieur.

4 Claræuallis Item Monachi, Cistercienses, sua Priuilegia accepta ferunt, post Campanos Comites, Iano. 2. Galliarum Regi, (de quo. s.), exin, Karolo. 5. paternas Literas confirmanti, Iunio Mens. An. 1366. & Maio. 1376. Sigillatim vtique, Ludouicus. xj. perpetuò remisit Cœnobitis Salariæ mercis portorium: quam ijs gratuitam Mercem annonariam adsignarat è Salinis suis Carolus Lotharingiæ Dux, in Francicum Claræuallis Cœnobium quotannis transuehendā, tertio Idus Sextiles An. 1424. Regia Chartula Mart. Mens. An. 1481., summæ Vectigalium Curiæ probata Nono Calend. Augusti An. 1482. Cui denuo Karolus. 8. auctoritatem suam accommodauit Postridie Nonas Mart. An. 1484. ac Erricus. 4. Ianuar. Mens. An. 1599. Præterea Karolus ille Octauus profanarum Monasterij litium notionem delegauit Senatoriæ Parisiorum Decuriæ, quæ Palatinis libellis decidendis præficitur. Codicillis Quintili Mens. An. 1484. Ludouicus autem duodecimus, omnia Campani huius Cœnobij iura singularia sanxit Iulio Mens. An. 1498. Et Franciscus, 1. Decembri Mens. 1518. Solennibus tabulis in Senatu promulgatis. 13. Kalend. Marr. An. 1535. Primirùs verò, Campaniæ Briæque Comites priuati splendidis ornarunt muneribus Ca-

4. Modij salis in perpetuū donati die xj. Augusti An. 1424. *à les prendre tous les ans le. 4. d'Auril sur les proffits & vsages des Salins de Rosieres en Lorraine, pour la prouision de Cleruaux.*

Literæ regiæ, apud Generales iustitiæ iuuammum verificatæ die. 24. Iulij 1482 Aliæ Literæ die. 8. Mart. 1484 registratæ apud Generales Financiarū die. 17. Iul. seq.

Claræuallensis Abbatiæ Priuilegiorū cōfirmatio regia, publicata in Parlamento die. 27. Febr. An. 1555.

Blāca Theobaldi mater dedit Monachis in puram eleemosynam Domum & Grā-giam *de Meraines* &c.

sam illam Claræuallensem. Verbi gratia, Theobaldus Comes: *Regulari* huic Conuentui piè erogata à Matre, firmauit, neque his contentus, adiecit infrascripta, Aprili Mens. An. 1231. *Sciendum etiam, quòd ego concedo in perpetuum iamdictis Fratribus Claræuallis, quicquid ipsi de feodo antecessorum meorum, & de feodis meis, & quicquid ab hominibus meis, cuiuscunque conditionis sint, & quicquid in toto Comitatu Campaniæ & Briæ qualitercunque acquisierint &c. Et hæc omnia sub mea & successorum custodia protectione, & defensione suscipio: Ita quòd: nec ego, nec successores mei poterimus, dictam Custodiam, protectionem, & defensionem aliquo modo alicui concedere, vendere, nec alienare: Sed quicunque tenebit de cætero pro tempore dominium & Comitatum ciuitatis Trecensis, volo firmiter & statuo, quòd habeat & teneat immediatè sine aliqua diminutione Custodiam, protectionem, & defensionem omnium prædictorum &c. Ideòque ad maiorem securitatem d. d. Fratrum, me & successores meos ipsis Fratribus obligo in perpetuum, vt non possimus aliquo modo aliquando alienare Barrum super Albam, nec Firmitatem super Albam, nec etiam Villam de subtus Firmitatem &c.* De hac obiter Clara Campaniæ Valle monastica, referam sui Archimandritæ elogium, qui Christiano etiam Orbe Clarissimam reddidit. Nam D. Bernardus cœnobiarcha, ad Alexandrum Lincoliensem pontificem Epistola. 64. Claræuallis, ait, ipsa est Hierusalem, ei quæ in Cœlis est, tota mentis deuotione, & conuersationis imitatione, & cognatione quadam spiritus sociata. Hæc ille. In Narbonensi pariter Gallia, Cistercienses Mandras suo fulcijt patrocinio Raymundus Tholosatium Regulus, edita in nouatores Religionis Albios Constitutione. 12. Kalend. Mart. An. 1233. ex antiquis Membranis sic decerpta. *Statuimus, vt nullus sit tantæ temeritatis, quòd Domos Religiosas, & præcipuè Cistercien. Ordinis, offendat in aliquo, in rebus vel personis, palam vel occultè. Et si quis contra hoc fecerit, bona eius occupentur, de quibus, passis damna plenariè satisfiat, & persona ipsius debita animaduersione puniatur. Item statuimus, ne Barones, milites, & alij homines nostri, Abbatias, Grangias, & alias Domos religiosas nimia importunitate albergandi opprimere præsumant. Et si quis contra voluntatem Custodum nostrorum, quos in singulis Domibus ad requisitionem ipsarum ponemus ibi continuè moraturos, qui iurati nobis suo ministerio auctoritate nostra huiusmodi albergatores reprimen importunos, reipsa Domos prædictas albergauerit, si eques, in. 5. solidis Tholosanis, si pedes, in. 2. solid. puniatur.*

Sic Trecensis Campanorum Comes Hēricus Largus, Theobaldi Comitis Blesēsis frater, exemit taillijs & subsidijs, suaque adeo iurisdictione Canonicos S. Quiriaci. Priuinensis, in Bria. Literis An. 1617. quæ adhuc obseruantur.

Barsur Aube.

Lafferté sur Aube.

Cleruaux.

Pays de Languedoc.

Tholosani Comitis Raymūdi Statutū die. 3 Februar. An. 1233. Quod nec omisit Pat. Massonus, Frācic. Annal Lib. 3.

Pro Cœlestinorum Ordine, Exēptio Regia *de toutes tailles, aydes, & emprunts mis ou a mettre.* Die. 22. Iul. An. 1383. Verificata à Generalibus Iustitiæ Iuuaminum die. 30. eius Mens.

COMPAR vtique Religionis fauor mouit Christianissimos Re- 5
ges, ad Cælestinos Sodales multis iuuandos Beneficiis, eorúmque in Superos Ministerium pium feruentius prouocandum, augendum. Nam Katolus. 6. publicorum munerum vacationem ijs dedit, regiarúmque Indictionum. Gratioso Diplomate. xj. Calend. Sextiles An. 1383., quod supremi vectigalium Iudices propalàm recitari iussêre Tertio Kalendas Augusti seq. Idem Princeps Salariam annonam Cælestinis tribuit, gratuitámque ex Fiscalibus Horreis perpetuò

perpetuò adsignauit. Sexto Calend. Octob. An. 1413. Cuiusmodi Munus Rex Cœnobitis Ludouicus. xj. reseruauit. Epistola aperta Quindecimo Kal. Matr. An. 1461. quam Præfecti Ærarij probarunt. 16. Cal. Apriles Eod. An. Regiam quoque largitatem illam sanxête Caroli. 8. Codicilli Maio Mens. An. 1484., quibus Rationales Parisiéses subscripsêrunt. 6. Calend. Septemb. consequentes. Insuper Carolus. 6. Cælestinos cunctis mercium portorijs exemit, nummarijsque in Fiscum Oblationibus ac subsidijs. Rescripto Calendis Martijs An. 1402. &. 12. Calend. Octobres An. 1412. Quod Ericus. 6. Britanniæ Insulæ Rex, Galliciq́ue Imperij æmulus, ratum habuit Lutetiæ Parisiorum, Quatro Calendas Octobres An. 1424. Ac deinceps, pulso æmulo, Carolus. 7. iustus Rex, duodecimo Calend. Octobres An. 1440., huiusque filius Ludouicus, Calendis Octob. An. 1465. Quotum Tabulæ Pincipum vicissim promulgatæ sunt in Curia summa Vectigalium Regiorum, decimo Cal. Ianuat. Eod. An. 1465. Et apud Præfecturam Ratiociniorum publicorum, Quindecimo Cal. Septemb. An. 1472. Nec minore in tales Monachos studio, Ludouicus. 12. priscam sanxit eorum Immunitatem Quintili Mens. An. 1498. Quæ tamen Sanctio, in Acta Rationum Principalium ijs legibus relata est septimo Cal. Octobres sequent. vt Cœnobitarum coloni, redemptoresuè partiarij, pro suo modulo, dependerent vectigalia, Religiosi item ipsi minutatim duntaxat vinum suum promercale diuenderent, quo Regia immunitate fruerentur. Franciscus demum Galliæ rex in liberalem Maiorum suorum sententiam pedibus ijt Mart. Mens. An. 1514. Cuius proinde Codicilli actutùm Regestis inscripti sunt Lutetianæ Rationalium Decuriæ Nono Kalend. Apriles præd. Anni. Sigillatim autem Parisiensi Cælestinorum Conuentui gratificatum voluit Karolus. 5. rex, conditor patronúsque Cœnobij Codicillis Octob. Mens. An. 1369. ita calamo exaratis. *Religiosos Priorem & Conuentum Monasterij Cælestinorum, Ordinis S. Petri dicti Celestini, per nos in loco de Barratis nuncupato prope nostram Domum seu Hospitium iuxta S. Paulum Parisius fundatos, & membra d. Monasterij speciali ac beneuolo prosequentes affectu, attento quòd ipsi Religiosi promiserunt, & exnunc tenebuntur perpetuò Deum orare pro nostro, prædecessorúmque & successorum nostrorum Regum Franciæ animarum remedio & salute, ipsos Religiosos tam in capite quàm in membris eiusdem, vnà cum eorum gentibus, familiaribus, singularibusque personis d. Monasterij, & Membris eiusdem, hominibus de corpore, possessionibus, locis, terris, in nostra protectione, ac salua & speciali gardia suscipimus per præsentes, eisdem Religiosis Gardiatores concedimus & deputamus vniuersos Hostiarios Parlamenti nostri, & Seruientes nostros &c. Et si in casu nouitatis inter ipsos Religiosos, gentes, familiares, singularésque personas d. Monasterij, & membrorum eiusdẽ, ac homines præd. & aliquos alios oriatur oppositio vel debatum, locis de ablatis, si sint in rerum natura, alioquin de valore & æstimatione ipsorum, ante omnia realiter ressaisitis, d. debatum & rem conten-*

Prouision de Sel, sans payer gabelle, ayde au impost, pour le Conuét de Paris, & 14. autres de cest Ordre & Prouence Die 20. Septéb. 1413. & 15. Febr. 1461. Verificata à Generalibus Financiarum die. 17. Mart. seq.

Literarum publicatio in Camera Computorũ die. 27. August. An. 1484.

Exemptio *de toutes Aydes, tailles, entrees, yssues, trauers, peages, vinages, quatriesme, emprunts, gabelles &c.* Die. 1. Mart. 1402. 20. Septemb. 1412. 28. Septemb. 1484. 20. Septemb. 1440. &. 1. Octob. 1475. Verificatio Pantcrũ Regiarum die. 23 Decemb. 1465. 18. August. 1472. 25. Septéb 1498. & 24 Mart 1514.

Cælestinorum Parisiensium Priuilegium regium.

Ad Lugdunésem Cælestinorum Conuentum erigendum dedit Ludouicus 2. Allobrogum Dux suam Domum Lugdunensẽ (*l'Hostel de Sauoye*) quæ incendio conflagrauit Die 8 Septéb. An 1501. Ex Lib 1. Lugdunen. Histor. Cap. 13.

tiosam ad manum nostram tanquam superiorem ponant, & opponentes, & etiam nostræ saluægardiæ, infractores coram dilectis & fidelibus gentibus Requestarum Palatij nostri Parisius adiornent ad certam diem processuros. &c. Has porro Regiæ pietatis testes obsidésque Literas Carolus. 6. vt æquas censuit, sic porrexit quoque ad alia Cælestinæ Sectæ Collegia, pridie Nonas Octobres, & Mense Februar. An.1384. ac Maio Mens. An. 1405. De forensi item Monasticarum rerum ac litium disceptatione statutum fuit à Carolo. 7., ne quis eam sibi Magistratus arrogaret, præter Regiæ Vrbis Prætorem, aut Senatoriam Decuriam, quæ Palatinis libellis primaria cognitione ius dicit. Epistola aperta Quintili Mens. An. 1459. cui Ludouicus.xj. suam de hinc auctoritatem interposuit Nouembri Mens. & decimo quarto Cal. Februar. An. 1461. Carolus. 8., Maio Mens. An. 1484. Et Franciscus.1., Martio An. 1514.

> Patentes Regiæ, die. 6.Octob.An.1384.pro Conuentu B. Mariæ de Ambertn, S. Petri de Monte de Castris, B. Mariæ Senonen & S. Crucis prope Ausemontem.

> Cælestinorum Iudex gardiator, Præfectus Vrbi Parisien. aut Cōsiliarij Requestarum Palatij.

> Die.19. Ianuar. An. 1461.

INTEREA obseruatu dignum est, Priuilegiarios huiusmodi, 6
queîs publicorum munerum vacatio tributa est, Viarum munitione non eximi, seu mercimoniorum portorio, quod instruendis Viis dicatum sit. Hæ quippe itinerum publicorum instructiones, auctore Calistrato, locorum munera sunt, non personarum. l. honor. §. munus π. De muner. & honor. Tametsi enim quæ ad tempus extra ordinem exiguntur, vt munitio viarum, non præstentur ab immuni solutóque publicis oneribus. Iaboleni Prisci iudicio, in l. cui muneris D. eod. Tit. Æquissimè tamen placuit Iulio Paulo, eum qui viam publicam exararit, ad eius instaurationem & purgationem compelli. l. si in agrum π. De via publ. & itin. publ. refic. Siquidem Antonini Imp. sententia, cunctis obeunda sunt, quæ possessionibus munera indicuntur, communis vtilitatis gratia. l. 2. De muner. patrimon. Lib. 10. Cod. Iustin. Huc pertinent Cæsareæ Constantini, aliorumque sanctiones. l. 2. 3. De itin. munien. In Cod. Theodos. Quinetiam Caroli Mag. Lege proditum fuit, Religiosæ familiæ res prædiarias, quæ fauorabili munerum vacatione patrimonialium subnixæ sint, Viarum constitutione aut Pontium districtè teneri. Capitul. Lib. 6. Cap. 107. Ac plusculis ædepol S. Consultis patriis definita res est secundùm curatores Viarum pontiúmque publicorum, aduersus Monasticam immunitatem. Ita namque priscus Francorum Senatus, cognita causa pronuntiauit, in peruigiliis sacræ Pentecostes An.1273. *Cùm dominus Rex hominibus de Meleduno concessisset falsam costumam, vsque ad triennium Meleduni leuandam, pro ponte & calceia eiusdē loci reparandis Monachique de Barbello dicerent, se non teneri ad huiusmodi costumā persoluendā, cùm sibi indultum esset per Regale Priuilegiū, quòd de rebus ad vsum suum necessariis pedagium, theloneum, & aliam quamcunque consuetudinem non exoluant. Visis Chartis dict. Monachorum, dictū fuit per ius, nihil inuentum pro eis, quare à præstatione d. costumæ debeant esse quitti.*

> *Droict de Barrage & Peage des Marchandises & denrées, pour la reparation des grands chemins, ponts, & chaussees.*

> Iudicia, Consilia, & Aresta in Parlamento Pentecostes An. 1273.

> Abbatia *de Barbeau pres Melun*, in qua humatus est eius fundator Ludouicus.7. Fräciæ rex An.1180.

Nostra

Nostra itidem ætate, PATRES CONSCRIPTI decreuêre, cucullatos Sacerdotes templi Victoris, Lutetiani, qui prædia nonnulla ad Aureliam sita possiderent, vectigali pendundo obnoxios, quod Aureliæ viæ refectioni destinaretur. Aresto. 9. Kalend. Iunias An. 1583. quùm Chauuelinus, pro cœnobitis D. Victoris, egisset: Robertus autem pro iis, qui talis Viæ curationi præfecti essent. Neque ab his multùm abludit *Parlamentaris* Curiæ Francicæ Iudicatum vetus, ad Pentecostes An. 1283. pro Ædilio Lemouicum Collegio, in Clerum Vrbis Lemouicen., hoc verborum schemate. *Cùm discordia verteretur inter Consules & Communitatem Ciuitatis Lemouicen. ex vna parte, & Clericos Ciuitatis prædicta, ex altera, super eo quod dicebatur ex parte Communitatis & Consulum prædictorum, Consules & Communitatem esse in possessione imponendi tallias super hæreditates Clericorum Ciuitatis præd. Episcopo & Clericis Ciuitatis hoc negantibus, & contrarium asserentibus. Visa Inquesta super hoc facta, auditis rationibus hinc & inde, saisina imponendi taillias super hæreditatibus Clericorum prædictorum est adiudicata Consulibus & Communitati prædictis, propter reficere fontes, puteos, muros, vias Ciuitatis præd., & propter caualcatam & exercitum Regis.* Quò refabûtur etiā Senatoria decreta An. 1384. & 1393. aduersus priuilegiarios quosdā Aureliæ ciues: Qui, Priuilegij ratione omni posthabita, pecunias conferre dānati sunt in pontium instaurationē ac mœniū Vrbis. apud Iohan. Gallum, Quæst. 40. & 321. iuxta Leonis Imp. Legem vlt. Cod. Ex quib. munerib. nemini se liceat excus. Lib. 10.

Decretum Curiæ Parisien. die. 24 Maji An. 1581 pour les Maistres prouiseurs des Chaussees d'Orleans, contre les Religieux de S. Victor, à cause de leur Prioré de Bussy.

Inquestæ & Aprisiæ expeditæ in Parlamēto Pentecostes An. 1283.

Arestum aliud Parlamentare, latum An. 1299 Sabbati post Candelosam, Quòd habentes hæred tagia debent contrib ere in reparationibus Ex alio Lib Inquestarum Parlamen.

7 VERVM, vt à quibus digressa est, ad Cælestinos reuocetur oratio, Karolus 5. Galliæ Prorex, eos aulicorum Scribarum priuilegiis donauit Parisienses, velutique Secretarij vnius regij vicem implentibus istis, referri in medium iussit menstruo quoque spatio communia Principalis Anuli commoda, quæ à Collegio regiorum Amanuensium inuicem de more distribuantur. authenticis tabulis Sextili Mens. An. 1358. & 3. Calend. Decemb. An. 1359. Quas Ianus Rex tabulas postmodùm sanxit, Octobri Mens. An. 1361. & ipse adeo Karolus, patre mortuo, Diademate insignitus, Literis Decemb. Mens. An. 1368. Secundùm hæc, Ludouicus. xj., Secretariorum Albo, Monasticum Lutetiæ Conuentum, ceu ex illis vnum, accensuit, consortémque fecit menstruorum Officij præmiorum, quæ communibus loculis Scribarum Principalium adseruantur. Rescripto Quintili Mens. An. 1465. cui affine sacri Prærotij Decretum geminum victores retulēre Cælestini hi, aduersus Regios Diplomaticæ Officinæ Burdigalen. Amanuenses, & Administros. Decimo quatro Calend. Ianuat. An. 1576. ac Pridie Calend. Apriles 1579. Ex quo, cœnobitæ etiam isti, Secretariorum instar, nullum æs Actuariis exoluunt, forensium Actorum nomine, quæ, litigantibus ipsis, apud Prætutam Vrbis, vel in Senatoria Basilica Parisiorum, expediantur. Quemadmodùm ab Ordine Amplifs. pronunciatum fuit. 10. Calend. Sextiles

Bina Charta Latina Caroli, Rectoris Regni, Delphini Viennensis, & Ducis Normaniæ, An. 1358. Et die. 29. Nouemb. An. 1359 Quòd Cælestini Lutetiani habebūt vnam Bursam in Cācellaria quolibet Mēse super portione Secretariorum.

Iudicata duo intimi & arcani Consilij regij Die. 19. Decemb. An. 1576. & vlt. Mart. 1579.

Placitum Senatus Parisien. die. 23. Iul. 1574 d'exemption aux Celestins de payer aux Greffes, pour les droicts du Greffier, comme eux estans du corps des Secretaires du Roy Contre le Greffier en chef, & son Commis au Greffe du Chastelet de Paris,

An. 1574. secundùm hosce Cælestinos, contra Nicol. Generum, protoscribam in Foro Castelli Parisien., & Nicol. Drouartum, illius in Scribaru Vicarium: Qui Magistris libellorum supplicum in Prætorio, Senatum appellarant, Britone appellantium: Normano, Cælestinorum: & Thuano, Fisci causam orantibus. Regia insuper Militum Euocatione ac Subeuocatione liberi vacuique ferunrur Cælestini omnes, licet militarium nobiliúmque fundorum possessores. Principali Indulgentia Ludouici. xj., Quinto Nonas Iulias An. 1465. Eodem dehinc Principe, lata est à selectis Iudicibus fiscalium Indictionum Sententia pro libertate colonorum Monasterij: ne equos, nummosuè conferant in vecturam bellicarum Machinarum & tormentorum. Quarto Nonas Maias An. 1476. Is rursum Ludouicus rex Diplomate cauit, Cælestinos Salaria pensitatione annua ex Fiscalibus Horreis fruituros. Duodecimo Calend. Maias An. 1483. Cui diplomati calculos admouêre Præfecti Ætarij, septimo Kal. Maias subsequentes. Consimilem Salis annonam Franciscus. 1. Rex vniuersis tribuit Gallicæ prouinciæ Cælestinis, Tertio Idus Decemb. An. 1518. Subscribente his Curia publicarum Indictionum. 12. Kalend. Apriles posteriores. Quin & priuilegiaria isthæc grauiti Salis concessio, nuper est publicitùs probata supremæ Vectigalium Curiæ, 14. Calend. Septemb. An. 1581. in rem Cælestinorum Lutetiæ, contra Viscardum Faurum, Decuriones Vrbis, & Claud. Daubreum Salariæ mercis negotiatorem, qui hacipsa tùm merce Lutetianum Hotreum muniebat. Nimirum paulo antea, Secretariorum insigne Collegium, cui Cœnobitæ hi adscribuntur, pari Curiæ iudicio euicerat Salariam illam perceptionem annuam, Idibus Februar. ineuntis Anni. 1581. Singula postremò huius Monasticæ Sectæ priuilegia Henricus. 3. Francorum Rex constabilijt. Præclaris codicillis Postridie Idus Februar. An. 1576.

Literæ exemptionis Banni & Rerrobanni pro Cælestinis Die. 3. Iul. An. 1465.

Sententia *des Esleuz de Paris* die. 4. Maij An. 1476. *pour les Fermiers des Celestins, qu'ils ne baillent Cheuaux ne argent, pour mener l'Artillerie.*

Droict de prendre sel aux Greniers, francs de Gabelle du Roy, & à la charge de payer seulemēt le droict du Marchant. Literis die. 20. April. 1483. Verificatis à Generalibus Financiarum die. 25. April. seq.

Francisci. 1. Rescriptum die xj. Dec. 1518. publi[illegible]m in Curia Iuuaminum die. 21. Mart. seq.

Decretum Curiæ *des Aydes* die. 19. Aug. 1581.

Arestum pro Secretariis die. 13. Febr. 1576.

Priuilegiorum Cōfirmatio, die. 14. Febr. 1581.

Sentence des Requestes du Palais du 29. Octob. 1478. pour les Religieux Prieur & Conuent des Celestins de Lyon, opposans contre les Religieux Abbé & Conuent d'Aisnay de Lyon demandeurs & complaignans. Veu &c. Les defendeurs bien opposans, & sont maintenuz en possession qu'à cause des fruicts de leurs heritages qu'ils labourent en leurs mains, ou font labourer à leurs fraiz & despens, ils ne seront tenuz payer aucune disme &c. Arrest en Latin confirmatif de ladicte Sentence du 7. de Septembre 1479.

Pareil Arrest en Latin die. 8. Maij An. 1445. *sur le procés pendant deuant les Maistres des Requestes de l'Hostel du Roy Commissaires en ceste part, entre les Religieux Prieur & Conuent de S. Pierre* in Monte de castis iuxta Compendium, Suessionen diœcesis, Ordinis Cœlestinorum *complaignans, & Don Robert de Souplainuille Prieur de Neuf-fontaines prés Pierrefonts, & Iehan Guyonnet Curé de Pierrefonts deffendeurs & opposans à ladicte complainte formee*, ratione possessionis & saisinæ non soluendi par. d. Actores quibuscunque personis decimam fructuum excrescentium in terris vel hereditagiis, quas præfati actores colunt aut coli faciunt propriis eorum sumptibus & expensis, iuxta tenorem priuilegiorum suorum Apostolicorum. *Surquoy par Sentence lesdits demandeurs ont eu la recreance, & au principal de ladicte exemption appointez à informer, & l'Arrest susdit confirmé.*

RELIGIOSISSIMI irem Principes nostri effusa benignitate res auxerunt Carthusianæ Familiæ. Nam Karolus. 5. rex, Carthusiæ Alumnos cunctis nummorum Intributionibus vacuos sáxit, quocunque nomine, aut bellorum occasione, Populo imponerentur. 9

Epistola

Epiſtola aperta. 14. Cal. Februar. An. 1369. quam Carolus filius ratam habuit. 7. Iduum Februar. An. 1382. Carolus. 7., Menſ. Septemb. 1446. Ludouicus. xj., Nouembri An. 1461. Carolus. 8. Quintili. 1484. Franciſcus. 1. Octobri. 1520. Erricus. 2. Octob. 1547. Carolus. 9. Decembri. 1563. Henricus. 3. Quintili. 1575. ac Erricus. 4. Octob. Menſ. An. 1597. Hæc autem Principum Reſcripta Senatus promulgauit Tertio Nonas Iulias An. 1485., pridie Cal. Maias An. 1548., Poſtridie Cal. Martias An. 1563. &. 7. Idus Septembres An. 1576. Eorum quoque anteriora ſummi Vectigalium Iuridici publicarunt decimo Calend. Quintiles An. 1383. Tertio Calend. Februar. An. 1521. ac pridie Iduum Sextil. An. 1552. Principalium itidem Rationum Magiſtri, pridie Idus Maias An. 1548. Enimuerò Ludouicus. xj. rex Monaſticam illam vectigalium Immunitatem ampliauit, diſertè profeſſus, Cœnobitas non modò ipſos, ſed eorum quoque familiares, ſeruos, & *Donatos* cuiuis Carthuſiæ; liberos exemptóſque plebeiis Indictionibus, portoriis mercium; ac nummariis in Fiſcum collationibus indiſcriminatim. Codicillis pridie Cal. Nouemb. An. 1465. quos Præfectis Ærarij placuit executioni demandari. 6. Idus Nouemb. Ac ſupremis Vectigaliū Magiſtratibus. 17. Cal. Ianuar. Eod. An. Verùm in ſumma iſta Fiſcalium Indictionum Curia agitatum ſcio, illanè patrimonialium munerum vacatio produceretur ad res ſoli recens partas Monaſteriis, poſt Diplomaticum immunitatis beneficium. Primo quidem intuitu, Priuilegiariis obſtare videbatur Lex Pontificia, immunes præſtatione decimarum ex patrimoniis ſuis, eas ipſas debere ex aduentitiis fundis, & poſt Lateranam Synodum comparatis. Cap. Nuper. Abbates De decim. Ad hæc, protrita Iuris regula, humanæ conſtitutiones, ſeu diſpoſitiones rerum, de præſentibus ſolùm intelliguntur. Iulij Pauli leg. Si ita eſſet legatum. ff. De aur. & argen. legat. Nec, poſt bonorum criminoſi publicationem acquiſita, ſequuntur Fiſcum. l. ſi mandauero. §. is cuius D. Mand. Leg. Cùm ratio §. vlt. ff. De bon. damnat. Neq; Reſcripta de legatæ Iuriſdictionis, ad mouendas in poſterum lites porriguntur. Cap. vlt. De Reſcript. Clem. literas Eod. Tit. Aſt in ſuperiore facti ſpecie, diuerſa ſententia iudicanti applauſit Curiæ vectigalium regiorum Poſtridie Calend. Sextiles An. 1585. Roberto, Carthuſiæ Dionyſianæ *d'Orques*: & Boſſantio, Vicanorum loci, cauſidicis. Nam fauorabiliter indultum eſt Eccleſiaſticæ popularium Tributorum immunitati, vt futura, nedum præſentia, complectatur. Alexandri. 4. ſanctione. 1. De immunit. Eccleſ. Apud Bonifacium. 8. Et Decumani vectigalis exemptio cœnobitis data ipſos purè liberat, tametſi noualis agri recenſque exculti poſſeſſores. Vt vult Innocentius. 3. P. Cap. 27. De decim. Cui pariter Eccleſiæ diœceſanus Antiſtes ſacras decumas remiſit, eidem futuras perinde, ac præteritas condonaſſe creditur. Alexandri. 3. Cap. 22. De priuil.

Carthuſianorum. Priuilegiū regiū die. 19 Ianuar. 1369 A Carolò. 6. confirmatum die. 7. Febr. 1382.

Verificatio in Senatu, die. 5. Iulij An. 1485. die vlt. April. 1548. 2. Mart. 1563. 7. Sept. 1576 & in Curia iuuaminum die. 22. Iun. 1383. 30. Ianuar. 1521. 12. Aug. 1552. Tum in Camera computorum die. 14. Maij. 1548.

Patentes literæ die. vlt Octob. 1465. Verificatæ à Generalibus Financiarum die. 8. Nouemb & à Generalibus Iuſtitiæ iuuaminū die. 16 Dec. ſeq *de ne cōtribuer aux tailles, aydes, dixeiſmes, quatrieſmes, fortifications & reparations de Villes, impoſitions, emprunts gabelles, ny des gardes, peages, acquicts, pons, paſſages, trauers, entrées, yſſues, rouages, vinages, aualages, & autres mis ou à cause de vente de leurs bleds, vins, beſtiaux &c.*

Areſtum Curiæ Iuuaminum die. 1. Aug. 1585. inter Habitatores Pagi S. Dionyſij *d'Orques*, Genomanos, & Carthuſianos *du Parc en Charnie audict pays.*

Priuilegium de non ſoluendis decimis, Eccleſiaſt. co conceſſum, noualia comprehendit.

Espaye de la France, où les Tailles sont purement reelles & patrimoniales, non autem *personnelles, lesdits Chartreux ont esté condamnez y contribuer : Assauoir les Chartreux de Villeneufue lez Auignon, à cause de leurs fonds roturiers six au territoire de Roquemaure, diocese d'Vzes en Languedoc. Par 2. Arrests de la Cour des Aydes de Montpellier : le premier prouisional du 6. Decembre. 1559. & un Principal à informer que les biens desdits Chartreux estoient assis audict territoire de Roquemaure, s'ils estoient roturiers ou feodaux, entre eux, & les Consulz de Roquemaure, & le Sindic dudict diocese d'Vzes, incidemment appellé à garend par lesdits Chartreux, comme payans decime à raison desdits fonds, de laquelle subsidiairement ils demandoient estre deschargez, au cas qu'ils fussent declarez taillables. Depuis par Arrest diffinitif de ladicte Cour du 8. de Nouembre 1571. lesdits Chartreux sont condamnez payer la taille pour certains fonds comme roturiers. Et en ce faisant sont deschargez des decimes*, pro rata *vers ledict Sindic, & aussi declarez exempts des tailles*, pro manso seu pro prima dote Ecclesiæ. *Toutesfois contre cest Arrest, lesdits Chartreux ont eu requeste ciuile en l'an 1582. euoquée au grand Conseil du Roy.*

Immunitas censetur in dubio concessa, etiam quoad bona postea quæsita. Bartol. in Consil. 59. ax l. peculium ff. de legat. 1. &. cap. quia circa De priuileg. Baldus in Consil. 40 1. &. 152. Lib. 2. Alexander in Consil. 178. Volum. 2. Atque ita Senatum Augustæ Taurinorum iudicasse refert Octauianus Cacheranus in eodem Præses, Decis. Pædemont. 136.

Droict de franc Sale, auec exempté du droict de Gabelle, iusques à 4. Septiers de sel par an en payant le droict du marchant. Literis registratis in camera computorum die. 23. Maij An. 1483.

HAVD tenuiora prædictis Iura singularia irrogauit Ludouicus. 9
xj. Carthusianæ Parisiorum Familiæ. Hanc enim annua Salis quantitate Sextariorum. 4. donauit, in vsum diurnum victumque Cœnobitarum. Regia Charta Mart. Mens. An. 1482. quam Magistri Ratiociniorum promulgarunt. 10. Kal. Iunias An. 1483. hoc adhibito temperamento, *promisso, quòd quantitatem salis intra quatuor sextaria receptam ipsi impetrantes non vendidisse, nec donasse, nec quouis modo alienasse, aut permutasse, sed in proprios vsus Fratrum, & virorum eorum seruitorum conuertisse fideliter annis singulis afirmabunt, certificationem quoque de eo Grenetario tradente, quam super suo Compoeo afferre tenebitur.* Inde Rationales ipsi, postmodùm obsignatis Literis mandarunt regio Lutetiæ Salinatori curam Salariæ annonæ Carthusianis dispensandæ. Octauo Calendas Februar. An. 1515.

Mandatum Cameræ computorum Grenetario, *de deliurer la prouision de sel aux Chartreux.* Die. 25. Ianuar. An. 1515.

Queîs consequenter, decretum fuit in Auditorio Principis. 14. Calend. Apriles An. 1579. Ecclesiastica Lutetiæ Collegia, quæ Salarij vectigalis immunitate prædita forent, eadem liberè frui, ac redemptorem Vectigalium eiusmodi, Viscardum Faurum sacræ Libertati acquiescere debere. Id quod Erricus. 3. rex solennibus Codicillis sanxit, Carthusiensium rogatu. 16. Calend. Octobr. An. 1582. & Sexto Calendas Quintiles An. 1586. Assentiente his Fiscalium tributorum Curia Max. 16. Cal. Octob. Eod. An. Ac Præfectis rationum Principalium, Idibus Nouemb. seq. Quinimò antequàm Carthusia Salariæ perceptionis gratuitæ commodis vteretur, eam Ludouicus. xj., noxæ pœnæque exemerat Salis aliunde quæsiti & comparati, quàm ex publicis Horreis. Veniali Rescripto. 4. Idus Maias. 1480. quod Præfecti Ærarij legerunt ac recognorunt Pridie Cal. Sextiles Eod. An. Is præterea pio feruore succensus, Ludouicus gratuitam præstitit Carthusiæ Parisiorum, immunémque nummaria mercede, Regij Anuli functionem & expeditionem, in Diplomatica officina, Prætura Vrbis, alioue regio Tribunali, ex quo iudiciaria litium Acta depromerentur. Epistola aperta Mart. Mens. An. 1482. cui Rationum regiarum Præfectura calculum adiecit. xj. Cal. Iunias An. 1483. Eamque Forensium sumptuum immunitatem renouauit Carolus. 9. authenticis tabulis

Decretum arcani Cõsilij regij, die. 19. Mart. 1579.

Regiæ literæ, die. 16. Sept. 1582. &. 28. Iun. 1586. Publicatæ in Curia Iuuaminũ die. 16. Sept. Et in Camera computorum die. 13. Nouemb. 1586.

Patentes die. 12. Maij An. 1480. verificatæ a Generalibus Financiarũ die vlt. Iul. seq. *ac remise aux Chartreux de Paris de toutes amendes & forfaitures, pour auoir vsé de sel non gabelé, & prins ailleurs qu'aux Greniers.*

Exemptio soluendæ pecuniæ, *pour l'emolument des Seaux des Lettres de Chancelerie, du Seel royal de la Preuosté de Paris, ny d'autres Seaux royaux.* Registrata. in Camera computorum die. 22. Maij. 1483.

tabulis Septemb. Menſ. An. 1566. & quindecimo Kalend. Sextiles. 1572. Quas quidem Tabulas Senatus propalàm recitari iuſſit Pridie Nonas Decemb. hoc eod. Anno. Ad extremum, Ludouicus ille, profanis Catthuſiæ controuerſiis Fori, ſelectos dedit Iudices ſeu Recuperatores, initio vtrique Prætorem almæ Vrbis, intra quadragena paſſuum millia, 14. Kalend. Octob. An. 1461. Curiæ dehinc Conſiliarios, qui ſupplicibus litigatorum libellis notionem ſuam interponebant. Diplomate Februar. Menſ. An. 1476. cui auctoritatem denuo accommodauit Karolus. 9. Septemb. Menſ. An. 1566. Cuncta demùm Ordinis priuilegia ſummatim Henricus. 4. Rex nouis ſtabilijt Codicillis Maio Menſ. An. 1596. qui PATRIBVS C. accceptiſſimi fuêre duodecimo Kal. Iunias, rum Rationalibus Principis, vndecimo Kalend. Quintiles, & Curiæ publicorum Vectigalium, 15 Kal. Sextiles Anno ſupradicto. Haud æquior videlicet Lex vſpiam fuit, quàm vt ſpiritale æternúmque Cœnobitarũ in omnes munus temporario demererentur Monarchæ, & ſacras illorum ad Superos Orationes, profanis vitæ ſubſidiis viciſſim remunerarentur. D. Cyprianus, VNI, inquit, DEO CHRISTIANI SERVIMVS, HVNC NOCTE DIEQVE DEPRECAMVR PRO OMNIBVS, ETIAM PRO IMPERATORIBVS, qui tamen à Chriſtiana tùm* Orthodoxia alieni erant. Vt eſt in Paſſione Cæcil. Cypriani, à Pontio eius Diacono edita. Quò ſtudioſiùs deinceps pro Chriſtianis ſuis Principibus orarunt Cœnobitæ. Quales, Lupo *Abbate*, monachi Ferrarienſes: qui pro Karoli Calui ſalute, hymnis in Cœlites canticiſque diu ac noctu perſonabant. Sicuti Lupus ipſe teſtatur, ſcripta ad Caluum Imperat. Epiſtola. 45. Quinetiam Clemens. 5. Pont. Max. in Numen preces fundendi cuique pro Gallo Rege, veniam impertijt maleficiorum. Ioh. Feraldo auctore, in Priuileg. 3. Francor. Regum. Et Benedicto, in Repetit. Cap. Raynutius De Teſtam. Verſ. ſi abſque liberis. Aſt nonnunquam olim, cogentibus malorum Principum flagitiis, vetitum fuit, Regũ eiuſmodi, vel Impp. nomina in Templis, inter Sacrorum ſolennia, recitari. Quemadmodùm de Philippico Byzantiorum Cæſare tradidit P. Diaconus, Lib. 8., Beda, De Tempor., ac ſecundùm eos, Gotfredus Viterbienſis, Chronicōn Lib. 16.

Cōfirmatio regia Caroli 9. die. 18. Iul. 1572, in Senatu publicata die. 4. Dec. ſeq.

Literæ de Garde gardienne, adreſſee au Preueſt de Paris dans les 20. lieues, die 18. Sept. 1461. Et depuis aux Requeſtes du Palais.

Priuilegiorum Confirmatio generalis, in Senatu regiſtrata die. 21. Maij, vt in camera computorum die. 21. Iunij, & in Curia *des Aydes*, 18. Iul. 1596.

Pro Regibus orat Clerus De quo, Nos in Præfat. Sacræ Publ. & Lib. 3. Doman. Franc. Tit. vlt. Art. penult.

La Chartreuſe de Bourg-fontaine ayant eſte fondee par Charles Comte de Valois, elle fut paracheuee de fonder & doter par ſon fils le Roy Philippes de Valois.

* recta Fide.

Carthuſiæ Burgifontis, diœceſeos Sueſſionẽ. Monachi, tanquam Oratores pro Regibus, priuilegiati ſunt in multis à Philippo 6. Carolo. 5. & 8. Ludouico. 12. & Francisco. 1. Quorũ Literæ poſteriorum ſunt Menſ Nouemb. An. 1494. Nouemb. 1495. Main. 1514. April. 151[illegible] Die 19. Aug. 1516 Verificatæ in Curia ante penultimæ, die. 8. Iulij. 1514.

10 ADMONENDI ſumus iſtic, Francos Reges haud ſolis Carthuſianis iure ſuo ceſſiſſe Veterani militis Cœnobio offerendi, verùm & Cruciferis, Auguſtinianæ Normæ, cœnobitis. Nam vt illis Erricus. 2. & Franciſcus filius indulſerunt hac in parte, Diplomatis, Nouemb. Menſ. An. 1553. &. 5. Idus Octob. 1559. quæ Senatus Regeſtis conſignata ſunt Cal. Decemb. ſeq. Ita Carolus. 9. id iuris remiſit condonauítque fauorabiliter Monaſticæ Sectæ Cruciferorum. Epiſtola aperta. 4. Calend. Quintiles An. 1568. quam CONSCRIPTI CVRIÆ probatunt tertio Nonas Sextiles conſequentes. Eadem porro immunitate honeſtauit Erricus. 4. cucullatos Ædis

Exemptio recipiendi ac nutriendi Militis, ſeu Religioſi laici, à Rege præſentati Catthuſianis, et cauſa votiuæ ipſorum ſolitariæ vitæ. Literis die xj. Octob. 1559. publicatis in Curia die. 1. Dec. ſeq.

Priori & Religioſis S. Crucis Immunitas data *de receuoire Oblat ou Frere lay, comme n'eſtans de fondation Royal, Ducal, ne Comtal, ou de peu de choſe, & ayans peu de reuenu.* Die 28. Iun. 1568. Cũ Verificatione in Curia, die. 3. Aug. Eod. An.

Germani Sodales. Parisiis suburbani: Aliorum instar, Casæ Benedicti, Cœnobiorum, quæ, hospitali & alimentorum onere huiusmodi in Oblatos à Rege, iampridem liberantur. Rescripto egregio. xj. Cal. Ianuar. An. 1599. Iuxta quod, obtinuêre iudicio, D. Germani Cœnobitæ: in Francisc. Alanum, militem, alendum Monasterio à Principe exhibitum. Senatorio decreto postridie Calend. Iunias An. 1600. post forensem patronorum Actionem, Baussantij, pro Monachis appellantibus à Palatino Iuridico: & Morini, pro clientulo, aduersarum partium, litigatore. Sed Cruciferorum Familiam illam vt persequamur, Ludouicus. 12. Rex eam decorauit Codicillari munere, Iun. Mens. An. 1514., ita concepto. *Nostros Religiosos Priorem & Conuentum Monasterij S. Crucis Ordinis S. Augustini, in Vico Gallicè* de la Bretonnerie, *per prædecessorem nostrum S. Ludouicum fundatos, speciali ac beneuolo prosequentes affectu, ipsos tam in capite quàm in mẽbris, eorum gentibus singularibusq; & hominibus de personis corpore, si quos habent, possessionibus, bonisque & rebus ipsorum omnibus in nostris protectione, tuitione ac salua & speciali gardia suscipimus per præsentes. Eisdemque Religiosis Gardiatores deputamus vniuersos Parlamenti nostri Hostiarios & Seruientes nostros: Et ex gratia ampliori, Præpositum Parisien., aut eius Locumtenentem, eisdem Religiosis in Gardiatore, vnà cum præd. Hostiarijs & Seruientibus nostris, committimus & deputamus, in litigatores qui sunt de Præpositura & Vicecomitatu Parisiensibus nostris, & qui sex Leucis tantùm ab eisdem Præpositura & Vicecomitatu vltra fines eorum sunt distantes. Cæteros verò adsignari volumus coram Iudicibus nostris, ad quos rerum spectauerit notitia &c.* Quod Principis quidem Beneficium forensibus Vrbanæ Prętruræ monumentis intextum reperitur Pridie Nonas Nouemb. eiusd. Anni. 1514. Et à Francisco. 1. reseruatum Fatribus almæ Crucis Quintili Mens. An. 1515. denuò inseritur Tabulario Castelli Parisiorum., 6. Kal. Augusti subseq. Nec absimili Priuilegio Fori innititur Liuriacum, Augustinianæ regulæ, Cœnobium, in sacro Parisiensi Territorio. Ex diplomare regio Ludouici. 12., Decemb. Mens. An. 1507. ac Francisci Prisci Martio, An. 1515. quod propalàm recitatum fuit apud Præfecturam Vrbis regiæ Quinto Kalend. Iunias An. 1516. Sic Canonicorum Societas in Nemore Vicenarum, Diplomatico suffulta est beneficio mandatæ Iurisdictionis Magistratui ordinario Franciçæ Metropolis huiusce, aut Senatorijs Libellorum supplicũ Iudicibus. Mens. Ianuar. An. 1383.

Regiæ Patentes die. 21. Decemb. 1599. pro Abbatia S. Germani Paris.

Placitum Curiæ, *en plaidant*, die. 2. Iun. An. 1600. Quo infirmata est Sententia Baillivi Palatij, dicta, die. 28. Febr. An. 1598.

Priuilegium *de Garde gardienne*, publicatũ in Castelleto Paris. die. 4 Nouembr. 1514. & 27 Iul. 1515. pro Religiosis S. Crucis apud Lutetiam.

Pro Abbatia *de Liury en Lannoy*, Literæ *de Garde gardienne*, registratæ die. 28. Maij An. 1516.

Garde gardienne pour le Thresorier, Chanoines & Chappelains du Bois de Vincennes, au Preuost de Paris, ou aux Requestes du Palais. Literis die. 24. Februar. An. 1385. alijsque Registratis in Castelleto, die 21. Ianuar. 1519.

Ceste Abbaye de Liury, fut fondee l'an. 1223. par Guillaume Gallade sieur de Liury, qui donna aux Religieux Abbé & Conuent leur maison Abbatiale de present, iardin & clostare, auec toute Iustice audit enclos. Peu apres la Comtesse de Grand-Pré leur donna vne belle terre là aupres, auec toute Iustice. Toutesfois l'an 1583. Sanguin seigneur de Liury les troubla en leur Iustice hors ledict enclos, contre lequel ils ont formé complainte comme, pretendans aussi auoir toute Iustice hors ledict enclos, iusques à certaines censiues & limites.

An.1383. ac postridie Idus Februar.1385. Id quod Franciscus.1. benignè pieque repetijt solenni Instrumento, Ianuar. Mens. An. 1517. Cuius exemplar visitur in Foro Castelli Parisien., 12. Kalend. Februar. An. 1519. Haud aliter Cœnobitæ phani Iuliani, Turonensis, adeunt regium Turoniæ Iuridicum Seruatorem Priuilegiorũ suorum, aduersus patrios Municipes ac populares suos: in exteros verò, Senatoriam inuocant Lutetiæ Decuriam libellorum supplicũ. Ex Principali Rescripto Ludouici.xj.Ianuar. Mẽs.An.1477., quod, vnà cum Priuilegiarijs in Cœnobium alijs, cõfirmauit Franciscus. 1. Aprili Mens. An. 1515. Clarissimo Ordine isthæc promulgante An.1517. pridie Idus Ianuar. Per hunc modum, sacri Sodales, qui in regio Biturigum Sacello Diuinis operantur, leuioribus in causis sortiuntur Iudicem Auarici Biturigum: in grauioribus, CONSCRIPTOS CVRIÆ Lutetianæ, à Palatinis libellis vulgò nuncupatos. Epistolà aperta Karoli.7.regis, qui, à patruo, Bituricensi Duce Iano structum Delubrum, insigni priuilegio muniendum duxit. Mart. Mens. An. 1422. Et hoc quidem Forense Ius eximium, in Commentarios Curiæ relatum est à Senatu Pictauis sedente, xj. Kalend.Septemb. An. 1424. Reliquas planè eius singulares ac priuilegiarias Sacelli dotes constabilijt Franciscus.1. Marr. Mens. An. 1514. Quæ in publicis Biturici Fori Scrinijs annotatæ sunt, 13. Kal. Maias An.1515. Eadem in Ciuitate, D. Sulpitij Abbæ & Conuentui datus fuit causarum Disceptator tutelaris, Præfectus prouinciæ. Luculentis Codicillis Mens. Octob. An. 1455. Qui deinceps, probante Ludouico. xj. Mens. Febr. An. 1466., inscripti sunt Biturico forensi Chartophylacio, 4. Nonas Octobr. An. 1471. Nec multò secus, Ludouici parens Karolus. 7., in Antissiodorensi Municipio, prorogauit Iuridicum Legati eius Prouinciolæ imperium ad quadragena passuum millia, in profanis Cœnobij litibus D. Germani, Antissiodorensis. Charta memorabili. 6. Iduum Nouemb. An. 1448. quam filius Regios Fasces adeptus confirmauit Septimo Kalend.Septemb. An.1466.

II. PLVSCVLA autem Monasteria, purè subnixa sunt Regio fori priuilegio Senatorij, in quo Palatini litigatorũ libelli decidantur. Nam Ludouicus. xj., beneuolo in Maiusmonasterium Turonum studio, *Ipsos, ait, Religiosos Abbatẽ & Conuentũ, tã in capite quàm in membris, tã coniunctim, quàm diuisim vnà cũ eorũ Officiarijs, Familiaribus, & subditis, in nostra protectione, tuitione, & speciali saluagardia pro nobis & successoribus nostris in futurum suscipimus & ponimus de gratia speciali per præsentes, ac eisdem Gardiatores concedimus & deputamus vniuersos Seruientes nostros, & in casu litigij Gardiatores Consiliarios nostros gentes Requestarum Palatij nostri Parisius &c.* Diplomate Mens.Decemb.An.1466. quod posteri Reges nouarunt, Karolus.8., Martio Mens. An.1483. Ludouicus. 12., Octobri.1498. & Franciscus. 1., Iunio. 1515. Turonensis

Abbatia de S. *Iulien de Tours*, seculares Iudices, Baillíuus Turoniæ, aut Consiliarij Requestarum Palatij Parisien.

Verificatio Curię die. 12. Ian. 1517.

S. Capella *de Bourges*.

In Parlamento Pictauensi registratum Fori Priuilegium Die. 22. August. An.1424. Et in Actis Bituricæ Sedis iuridicialis, die. 19. Octob. Eod. An.

Die. 19. April. 1515.

Iudex gardiator bonorum & iurium Abbatiæ S. Sulpitij, Baillíuus Bituricus.

Registrum *du Greffe de Bourges*, die 4. Octob. 1471.

Garde gardienne pro Abba & Religiosis *de S. Germain d'Auxerre*, die. 8. Nouemb. An. 1448. Confirmata An. 1466. die. 26 Augusti De eius Abbatiæ priuilegijs regiis seculariq; iurisdictione scripsimus plura Lib. 3. Sacræ Polit. Tit. 6. Art. 10.

Consiliarij Requestarum Palatij Parisien.

Mairemõstier lez Tours

item Collegio B. Iohannis Euãgelistarum principis, tributum fuit à Ludouico vndecimo, fundatore, ius Fori Recupetatorij, in Lutetiana iudiciali Basilica apud Libellarios Iudices, ex Ordine illo Ampliss. Literis solennibus Iun. Mens. An. 1483. quæ in Senatu promulgatæ. 4. Kal. Sextiles, refricanrur à Carolo. 8., Decembri eiusd. Anni, tum à Ludouico. 12., Octobri. 1498. à Francisco. 1., Iunio Mens. 1515. Hisque nouum interim accessit Ornatissimæ Curiæ suffragium, regias Ludouici. 12. tabulas comprobantis Decimotertio Kalend. Februar. An. 1500. Sic Karolus. 7. Ecclesiastico Fani Hilarij Sodalirio Pictauensi decreuit profanarum litium Iudices, Consiliarios Curiæ, qui Palatinis libellis iuridicam operam nauabant. Quintili Mens. An. 1425 Quo anno, Senatus Parisiorum, occupata ab Anglis Lutetia, apud Pictonas ius dicebat auspicijs legitimi Galliæ Regis. Tale autem Iurisdictionis mandatæ Rescriptum Karolus. 8. repetijr, Mart. Mens. An. 1485., Ludouicus. 12. Nouemb. 1498. & Franciscus. 1. Septembri. 1520. Nec dubirarunt PATRES PARISIENSES, regijs Codicillis addere calculum, hoc modo, *prout hactenus iustè & ritè vsi sunt & gauisi*, Seprimo Kalend. Iulias An. 1501. Consimile Fori priuilegium sibi vindicant Almæ Triadis cœnobitæ Vindocinenses, ab Principali benignitate Ludouici. xi., Més. Quintili An. 1476. Quam vltrò consectati Scepcrorum successores, illis reseruatunt expressim Codicillare munus antecessoris Karolus. 8. Febr. Mens. An. 1483. & Franciscus. 1. Maio. 1515. Turonum rursùs Atchipræsul, sanctiúsque eius Collegium, alibi litigare non tenentur, quàm in Senatu Parisien., aut Senatoria eorum Classe, qui Palatinos supplices libellos iudicio definiunt. Rei auctore Karolo. 5. rege, tertio Nonas Seprembr. An. 1372. Cuius Literæ, in Auditorio Curiæ promulgantur. 5. Kalend. April. posteriores. Id quoque beneficij firmum fixumque stare voluerunt Karolus Sextus, xj. Kalend. Ianuar. An. 1408. Karolus. 7. Martio Mens. An. 1443. & Maio. 1454. (adstipulante Senatu. 4. Kal. Sextiles An. 1455.) Ludouicus. 12. Quintili. 1498. Frãciscus. 1. Maio. 1515. Aprili. 1519. & postridie Idus Sextiles An. 1522. Nec diuersum forense ius sibi arrogar Melodunensis Canonicorum Societas Diuæ Mariæ, ab regia Karoli. 8. Indulgentia, Mens. Nouemb. An. 1485. in hanc formulam. *Ipsam Ecclesiam collegiatam B. Mariæ de Mileduno, Senonen. diœcesis, de fundatione regia, & iamdudum in nostra speciali & prædecessorum nostrorum gardia existentem, cum suis pertinentijs vniuersis, tam in capite quàm in membris, ipsósque Cantorem, Canonicos, & Capitulum præsentes & futuros, Vicarios, Capellanos, clericos, officiarios, familiares & seruitores, vnà cum hominibus de corpore, ac domibus, grangijs, possessionibus, territorijs, in nostra & successorum nostrorum Franciæ regum protectione & saluagardia speciali suscipimus, & ex certa scientia & gratia speciali Consiliarios nostros gentes tenentes Requestas Palatij nostri in suo Audi-*

Decanus, Canonici, & Capitulum S. Capellæ B. Iohan. Euangelistæ *fondee en l'Hostel royal des Montils lez Tours.*

Dia. 23. Iul. 1483.

Literarum verificatio in Curia, die. 20. Ianuar. An. 1500.

Ecclesia collegiata *de S. Hilaire le grand, à Poictiers.*

Die. 25. Ian. 1501.

Abbatia S. Trinitatis *de Vendosme*, apud Andes. *De laquelle le Prieure de S. George en l'Isle d'Oleron, en Xaintonge vallant 1600 escus de reuenu, est membre dependant.*

Le Prioré de la Chartre sur le Loir, au Maine, est aussi membre dependant de l'Abbaye de Vendosme, & s'appelle le Prioré de S. Nicolas de la Chartre sur Loir.

Archiepiscopali huic Toronum Ecclesiæ Ludouicus. 7. rex confirmauit An. 1157. donum Caroli regis *de la Quinte*, iacentis in circuitu vrbis Turonicæ, cum terris &c.

Patentes *de Garde gardienne*, die. 3 Septemb. An 1372. Verificatæ in Curia die. 28. Mart. seq. Et confirmatæ Literis die. 21. Dec. 1408., Martio. 1443. Maio. 1454. regestis in Parlam. die 29. Iul. 1455. Item Literis die. 14. Aug. 1528.

Collegiata Ecclesia B. Mariæ, *de Melun.*

Ita maiori Carnutum Ecclesiæ, suarum caularum Iudicem Carolus. 6. dedit Parlamentum, &, eo non sedente, Consiliarios Requestarum Palatij. Rescripto die. 10. Nouemb. An. 1380. quod renouauit Erricus. 6. Angliæ rex die. 17. Sept. An. 1423.

suo Auditorio Parisius, speciales Gardiatores eisdem deputamus &c. Id quod summoperè etiam Ludouico. 12. placuit, Septemb. Mens. An. 1498. & Francisco. 1., Martio. 1521. Nec dispar huic forense Priuilegium sibi asserunt Sacrifici Palatini apud Lutetiam. Præclara Karoli. 6. Venia ac Gratia Septemb. Mens. An. 1384. quæ restatò redacta est in Præfecturæ vrbanæ Commentarios Tertio Nonas Octobres posteriores. Virgineis, ad hæc, Cœnobijs suffragantur delegatæ Iurisdictionis Diplomata similia, vtpote Iorrensi Meldorum, Sextili Mens. An. 1518. Franciscanis B. Claræ apud Longumcampum, Augusto Mens. An. 1359. & Iunio, An. 1364. Monialibus Fontis-Ebrardi, Pictauensis, martio Mens. An. 1423. Hæ quippe DEO dicatæ Virgines Fontis-Ebr., vt Henricum. 2. Britanniæ Insulæ regem, patronum cient, Pictonum Comitis Leonoræ maritum: Ita ab Errico. 6. Angliæ rege, qui Gallicum Regnum inuaserat, selectos Iudices acceperunt, Cautione istiusmodi. *Dilectas nostras Religiosas Abbatissam & Conuentum Monasterij Fontis-Ebraudi, & membra d. Monasterij speciali prosequentes affectu, attento, quòd ipsæ Religiosæ pro se & successoribus suis spontaneè promiserunt facere celebrari & cantari anno quolibet perpetuis temporibus vnam Missam solennem, quandiu vitam duxerimus in humanis, & post decessum nostrum, de defunctis, pro nostro, prædecessorum & successorum nostrorū Regum animarum remedio, præd. Religiosas, tam in capite quàm in membris, vnà cum earum gentibus & famulis, singularibúsque personis d. Monasterij & Membrorum eiusdem, hominibus de corpore, & bonis ipsarum in Regno Franciæ existentibus, in nostra protectione, tuitione, salua & speciali Gardia suscipimus per præsentes: Eisdemque Religiosis Gardiatores concedimus vniuersos Seruientes nostros, quibus, & eorum cuilibet committimus, quatenus Religiosas, familiares, singularésque personas d. Ecclesiæ, & Membrorum eiusdem, ac homines de corpore defendant ab omnibus iniurijs, violentijs, grauaminibus &c. Lites autem, quæ illis interuenient, committimus Parlamento, Præsidentibus quoque, si non sedeat Parlamentum, seu coram gentibus Requestarum Palatij nostri, sedeat vel non sedeat Parlamentum &c.*

Thesaurarius, Canonici, & Capellani Sanctæ Capellæ Palatij.

Die. 5. Octob. 1384. Registratum priuilegium *au Greffe du Chastelet de Paris.*

Abbatia *de Ioarre, en Brie*, Regijs sumptibus extructa, & aucta.

Religiosæ *de Longchamp lez Paris.*

Fontis-Ebraudi Sanctimoniales, primitùs institutæ & congregatæ à pio Roberto *de Bruxelles*, auxilio Petri Episcopi Pictauen., in fundo, quem propterea Baro *de Monstreubellay* Monialibus dederat. Sed Anglus Rex ibidem magnificentiùs struxit Cœnobiticas Ædes. Sub. Ann. 1160. Ex Aquitan. Annal. Parte. 1. Cap. 1.

12. QVVM verò vrbanus litium Iudiciorúmque strepitus minimè deceat quietum Monachi silentium, cui *Oppidum carcer, solitudo Paradisus esse debet*, Hieronymi verbis, idcirco Forensi illo supersedemus Principum in Religiosos priuilegio, vt commodiorem ipsis Fiscalium tributorum Immunitatem postliminio repetamus. Iusta enim Cæcilij Cypriani sententia, Patrimonium DEO creditum nec Respub. eripit, nec Fiscus inuadit, nec calumnia aliqua forensis euertit. Sermone. 1. De eleemosyna. Gallus imprimis Rex Ludouicus. 7., ex maiorum suorum vestigijs, sanxit vniuersas monasticæ Ædis Sulpitij Biturigum possessiones, *libertatem videlicet Burgi sui, cum omnibus consuetudinibus suis, vt nullus aliquam alicui pro aliquo forisfacto violentiam inferre præsumat &c.* Diplomate An. 1168. quod Karolus. 7. constabilijt Octobri Mens. An. 1455. Illius autem Ludouici Crassus genitor DEO sacrauit profanas Calensis Parthenonis Ve-

Hieronym. ad Rusticum.

Ludouici Iunioris, Regis Priuilegium, in Abbatiam S. Sulpitij, Ordinis Casalis Benedicti.

Regiæ Ludouici *le Groz* Literæ pro Religiosis fœmineæ Abbatiæ *de Chelles pres Paris.* An. 19. Regni.

ſtalium facultates, An. 1127. *Ita, vt nullius Poteſtatis, ſiue iudiciariæ, ſiue Fiſcalis, aut etiam Reipublicæ iuridicæ admi niſtratio, intra vel extra, in manſionibus illarum, vel in agris, aut ad aliqua ibidem placita tenenda, aut homines illarum diſtringendos, vel feoda exigenda, aut fideiuſſores tollendos, eóſque capiendos, vel telonea requirenda, vel manſionaticum, vel paratas recipiendas, aut illicitas occaſiones obijciendas, vel componendas, ſeu requirendas ingredi audeat &c.* Clariſſæ porro, Seraphici Ordinis, Sorores apud Longumcampum, deprædicant non modò Ludouicum. 9. Regem patronum ſuique conditorem Cœnobij, verùm & Karolum. 5., abnepotem, pleniſſimæ vectigalium Immunitatis donatorem beneficum. Publicis tabulis Sextili Menſ. An. 1359. & Iunio. 1364. Quas inſignes Tabulas Sextus Carolus nouo Reſcripto cōmuniit Maio Menſ. An. 1396. & Henricus. 6. Britannus rex, Quintili., 1425. Hiſdē ſolenne acceſſit iudiciū & comprobatio Præfecturæ Ratiociniorum poſtridie Nonas Septembres, tum ſupremæ Iudicantium de Vectigalibus Decuriæ. 17. Kalend. Octobres, ac Præturæ Vrbis regiæ Nonis Septemb. illo An. 1425. Aſt priuilegiarij vtique Principum Codicilli huiuſm odi, non præſtant vrbano Clero omnium promiſcuè excuſationem munerum ciuilium: putà ſi reliqui Ciuitatis Ordines, pro auſpicato Regis in eam introitu ſumptus faciant, teſtandæ popularis lætitiæ gratia, Æquum fuerit, Sacris addictos, qui eam Ciuitatem incolant, ad feſtam Regij aduentus celebritatem, pro ſuo modulo conferre pecunias. Aduentitium enim munus iſtud, & Honorarium, haud commentitio Iure receptum eſt, ſed à priſcæ vetuſtatis moribus repetitum: quippe quod ingredienti Prouinciam Cæſari Romano præberi ſoleret. Vt tradit Spartianus in Hadriano. Eòdem alludunt Vlpiani dictata, Lib. 1. De offic. Procōſ. Inde etiam Aurum illud coronarium, quod licet à Prouincialibus erogaretur vltrò, nec imperaretur. leg. 1. De aur. coron. l. vn. Cod. Publicæ lætir. nunciat. Lib. 12. Tamen ab læto gratóque municipibus in ſuos fines Principis appulſu, Aurum illud conſtat, grandem in molem excreuiſſe. Apud Appianum, lib. 2. Bell. ciuil. Quali de auro coronario, Nos pluſcula, Fiſci Gallici Volum. 1. Demus igitur, Sacerdotes, alioſuè dignitate illuſtres, plebeijs oneribus non ſubijci patrimoniorum. Cæſarea leg. Maximarum De excuſat. muner. Lib. 10. Cod. Iuſtin. Ac leg. 1. De Epiſc. Eccleſ. & cleric. In Cod. Theod. Honorarium certè in Principem, cuius ſancta nobis perſona eſſe debet, munus detrectare, licet nemini: Quùm & illum ſacra Eccleſia patronum, tutorem, ſuæque auctorem Immunitatis acclamitet. Leonis. 4. P. Epiſtola ad Lotharium & Ludouicum Auguſtos, Can. Reatina Et ſeqq. Diſtinct. 63. Bald. ad Cap. quanto De iudic. Abbas in Cap. 15. De accuſat. Quare ſuprema Vectigalium Curia, Trecenſem, Campaniæ, Clerum interceſſione ſummouit, ab eo interpoſita nummariæ collationi in ciues omnes indictæ, Regij ſolennis in Vrbem ingreſſus nomine: Quando & hic Clerus, ſimilem

Religioſæ *de Longchamp. lez Paris*, Ordinis S. Claræ fundatæ An. 1259. Quibus Prioriſſa initio præfuit Yſabella Ludouici Regis fundatoris ſoror.

Affranchiſſement de toutes couſtumes, guets, ſeruices ſeculiers, pontages, peages, paunages, barrages, tenages, tenlieux, tailles, vicomtez, minages, & autres Impoſitions reelles ou perſonnelles.

Regiſtratæ Literæ in Camera computorum die. 6 Septemb. An. 1425. Et apud Generales Iuſtitiæ *des Aydes*, die. 15. Septemb. Ac in Caſtelleto Pariſ. die. 5. Sept. Eod. An.

l. ſolent. ꝟ. De offic. Proconſ. & Leg.

De Doman. Franc. lib. 1. Tit. 9 Art. penult.

Delphinal. Parlamenti Dec. 1. 458. Franciſci Marci, Parte 2. Si fuerit facta collecta in aduentu Principis, Prælati Eccleſiarum tenētur. Ex Iohan. de platea in l. cùm ad fœliciſſimam C. De quib. munerib. nemi. lic. Lib. 10.

similem in causam, Ludouico. 12. & Francisco. 1. Regibus, pecunias sponte contribuisset. Decreto Parisiensi fiduciario postridie Nonas April. An. 1596., post facundam Gouterij orationem pro Ædilibus Trecarum: Chauuelini, pro Sacerdotio: Et Lebreri, Fiscalis Aduocati, disertissimi.

Prouisionale Arestum Curiæ Iuuaminum, die. 6. April. 1596. *contre l'Opposition du Clergé de Troyes à la contribution pour les fraiz de l'entree du Roy à Troyes.*

13. TOGATIS palliatum, & Equestrem monasticæ Religionis Ordinem subtexere hîc, non est necesse: cuius nimirùm Regia Ordinis Hierosolymitani priuilegia perstrinximus Tit. superiore, Art. 24. Sed præter vulgaria Immunitatis vectigaliū beneficia, quibus sacri isti Milites, vt reliqui Cœnobitæ, affecti sunt à Regibus nostris, Indultum fuit illis vniuersim, ac Clericis seculi, à Karolo. 9. Principe: ne sacra Ædificia, quæ ab intestinis Galliæ Motibus corruerint, reficere teneantur ac instaurare: Saluo eo, vt quæ extant, sarta tecta tueantur. Edicto gemino, 14. Kalend. Octobres An. 1571. Et. 3. Nonas Nouemb. An. 1572. Cui Senatus subscripsit, anteriori quidem, pridie Kal. Ianuar. eod. An. 1571. Posteriori autem, xj. Kal. Ianuar. 1572. Rectè profectò, quùm vim maiorem Fructuarij non præstent, ad quos etiam modica sola ædium refectio pertineat. Celsi I.C. leg. 7. l. arbores vi tempestatis, non culpa fructuarij euersas ff. De vsufr. l. 7. Cod. eod. Sic ab Ornatiss. Curia pronuntiatum quondam, Ecclesiasticas domos & tecta, quæ Hostili lasciuie collapsa dirutáque fuerint, non esse priuatis Episcopi impendijs resarcienda, ac restituenda in pristinum statum. Bino Decreto Parisiensi, prius, An. 1385. secundùm procuratores rei testamentariæ Iani Nicori, Aureliæ Pontificis, in huius successorem Præsulem: Alterum latum An. 1386. pro Dispensatore legatorum Gonterij Senonum Antistitis, in Vidum Royam, nouum Archipræsulem. Vt Ioh. Gallus refert, Quæst. 69. Ne autem Cœnobiarchæ, ac Sacerdotes seculi, Ecclesiasticos census redítúsque aliò proterue effundant, quàm in necessariam sacrarum Ædium fulturam ac instaurationé, maturè præcauerunt Reges nostri: quibus, ciuilis externáque Politia curatione Templorum ritè deferrur. Consultissima Lege Karoli. 6., quam ex autographis Curiæ Regestis hausimus, in hanc sententiam. *Carolus &c. Ordinamus, quòd Præpositus noster Parisiensis, necnon Seneschali, & Bailliui nostri, vel eorum Locatenentes, videlicet eorum quilibet in Prouincia sibi commissa, fructus & reditus temporalitatis beneficiorum Ecclesiasticorum, in quibus, defectus supra tactos repererint, quæ d. Cardinales, & alij Ecclesiastici, quicunque maximè extra Regnum nostrum suam moram trahentes obtinent, & etiam annuas pensiones, quas d. Cardinales, & alij, super beneficijs Regni nostri percipiunt, ad manum nostram realiter ponāt: Ipsas verò Ecclesias, ac ipsorum Beneficiorum ædificia in ruinam lapsa, & cæterá hæreditagia, ex fructibus & reditibus eorumdem beneficiorum reparari, & d. hæreditagia excoli minoribus sumptibus, quibus rationabiliter & vtiliùs fieri poterit, faciant. Religiosis etiam, ac cæteris Deo famulantibus in d. Beneficijs iuxta numerum antiquum, vel alium minorem, secundùm Beneficiorum ipso-*

Præceptores, & Equites Ordinis S. Iohannis Hierosolymitani.

Ordinatio regia, die, 18. Septemb. 1571. & 3. Nouemb. 1572. Publicata in Parlamento die vlt. Decemb. 1571. & 22. Dec. 1572.

Girardus Maynardus Senator Tholosanus Lib. 1. Quæstion Iuri scripti Cap. 6. *escript que par arrest de Tholose contre l'Euesque de Castres du 9. de Septeb. 1599. il auroit esté condamné faire les reparations de son Eglise ruinée par les dernieres guerres ciuiles. Et auparauant auoit aussi esté jugé audit Parlement pour le Patriarche d'Alexandrie administrateur de l'Euesque de Carcassonne.* Ex eodē Maynardo.

Parlamentaris Curiæ Aresta, pro Executoribus testamentarijs Prælatorū mortuorum, in nouos Prælaturę successores.

Edictum regium die. 6. Octob. An 1385. de Reparationibus Ecclesiarum huius Regni.

Aresto quoque Magnorum Dierum Lictauensium, prolato, die. 17. Nouemb. Ao. 1579. prouisum fuit generatim reparationi Ecclesiarum Lucionensis Episcopatus, Malcacensis, Lemouicen., Xantonensis, simul & Visitationi Ecclesiarum parochialium, Leprosariarum, &c.

rum facultates per Abbates, vel alios ad quos spectabit, ordinatis vel ordinandis, de victualibus, ac cæteris sibi necessarijs, vt circa Diuinum officium intendere possint, prouideri, ac hospitalitatem, & cætera charitatis opera, in locis vbi consueuerint fieri, necnon creditoribus, quibus d. Beneficia obnoxia repererint, satisfieri procurabunt. Certos Commissarios Ecclesiis nullatenùs onerosos, & idoneos, vbi d. Beneficia ruinosa situantur, aut ex propinquioribus locis, absque stipendio, & cum moderatis expensis, ad hoc committendo &c. Quos quidem Commissarios ordinari volumus cum consilio Religiosorum aut Fratrum d. Monasteriorum, & Hospitalium, si qui sint in d. locis: Alioquin, cum consilio Abbatum & aliorum de Conuentu, quibus d. Prioratus, aut alia Beneficia præd. subsunt, vel saltem consilio Abbatum, & eorum Conuentuum, Priorum, seu Decanorum Ordinis eiusdem, sua Beneficia magis prope d. Beneficia ruinosa habentium. Volumus etiam & ordinamus, quòd statim quòd aliquem Episcopum Regni nostri, Abbatem, vel Priorem, aut Orphanotrophum, seu Domus Dei, vel Hospitalis Administratorem, aut alium virum Ecclesiasticum alicuius Beneficij administrationem habentem, ab hac luce migrare contigerit, d. Præpositus Parisien., Seneschalus, vel Bailliuus, seu eius Locumtenens, in cuius Præpositura, Seneschalia, vel Baillia, bona ex decessu talis decedentis relicta reperta fuerint, illa realiter & de facto ad manum nostram apponant, si per Executores, aut hæredes ipsius Episcopi mortui, vel per Religiosos Conuentuũ Monasteriorũ, vel per Fratres Hospitalium, vel Domorũ Dei requisitus fuerit, aut si d. Collectores aut subcollectores Papæ bona præd. capere, aut ad manũ d. summi Põtificis apponere vellent, aut iam apposuerint: Et d. bona Executoribus aut hæredibus decedentis, cui licitũ est testari, iuxta ipsius testamentum: & si sit Abbas, aut Religiosus, qui testari non potest, Ecclesiæ, cui præsidebat, dimittat. Et insuper ordinamus, quod d. Præpositus, Seneschali, & Bailliui, aut eorum Locatenentes, fructus & reditus Beneficiorum, quorum collatio vel præsentatio ad nos, aut alium patronum laicum pertinet, vel ad quod, nos, vel alius patronus laicus, aliquando præsentauerimus, illi, ad quem de antiqua consuetudine spectabat, dimittat: Absque quòd d. Collectores aut Subcollectores, ex d. Beneficijs inde quicquam sub quarumcunque prætextu Literarum habere permittant.

Ex hac Ordinat. regia colligit Benedictus in Cap. Raynutius in ver. Et vxorem nomine Adel. siam Num. 266. Clericos in Francia liberè testari de fructibus suorum Beneficiorum, & alijs suo nomine acquisitis: Specialeque de ijs priuilegium Apostolicum pro Clero Cadurcensi ait se vidisse, & Tholosanum Clerum idem ius habere ex Pacto conuento cum Archipræsule suo, die. 27. April. An. 1397.

An. 1181 moritur Rogerius Eboracen Archiepiscopus qui ab Alexandro Papa priuilegium impetrarat, vt si clericus suæ iurisdictioni suppositus, testamentum conficeret & proprijs manibus bona sua moriens non distribueret, Archiepiscopus haberet facultatem mittendi manus in bona defuncti. Sic tamen mortuo isto Archiepiscopo, quæcunque reperta sunt in thesauris eius, iusto sunt Dei iudicio confiscata. Quorum summa, xj millia librarum argenti, aurei 1000. & *infinie vaisselle d'argent*. Ex Math. Parid. in Angl Hist.

Præcipuæ Ecclesiæ priuilegia, compet... tunc vanis et: Vt priuilegia concessa alicui loco, si locus ille variatur alicui, etiam ipsa variantur.

CÆTERVM Regia tot in Cœnobium quodque Priuilegia, ad- 14
plicantur etiam subiectis ei Monachorum Conuentibus, ac Membris, Capiti præsertim adunatis. Nam principi Casæ Monasticæ datum priuilegium, communicatur inferioribus Templis, quæ, illi, canonico Ritu nexa sint. Innocentij. 4. iudicio, ad Cap. 1. Ne sed. vac. Bartol. ad l. si conuenerit. §. si nuda. ff. De pignerat. act. Queis congruit Curtij Responsum. 57., ac Rebuffi scripta, in Praxi Benefic. Tit. De vnionib. Benefic. In fi. Exempli gratia, Vvalterus Rothomagi Archiepiscopus impetrauit hoc ab Errico. 2. Anglorum rege. An. 1185. vti Monastica D. Elesij Basilica *regularium* Canonico-

rum,

rum, Grisosiæ Insulæ, copularetur Cœnobio Voti, quod Cæsaris-Burgo Tribotum oppidulo confine est. Ex Chronico Sigeberti. In eadem Neustriæ ora, cucullati sacerdotes Crucis S. Audoëni, cùm à Normanis expilatas dirutásque propemodùm, ægrè spectarent Monasticas suas Sedes, earum res fortunásque secum adiunxerunt Germanico Parisiorum Monasterio. Vnionis fautore & auspice Karolo Simplici Francorum Rege: Cuius insigne de eo Diploma pridie Idus Mart. An. 918. legendum proponitur etiamdùm in Armario Templi Germani: perinde ac in Aimoyni Appendice, De Reb. Francic. Lib. 5. Cap. 41. Verùm aliquantò post, illi cœnobitæ D. Leufredi, pacato à Rege cum Normanis bello, patrios repetiêre & antiquos Cœnobij sui lares. Sicuti Historica B. Leufredi Vita comprehensum est, quæ nuper in lucem edita, peruulgatur. In Massiliensi item Prouincia, Conuentus tres *Regulares*, qui superiorem D. Honorati Mandram obnoxiè & officiosè colebant, cum ea ipsa, iuncti fuêre Cassinati Benedictinæ Societati: Neapoleus scilicet, Vallensis, & Vintemilius. Suffragante, vnioni Apostolicæ, Rescripto Principali, postridie Idus Apriles An. 1515. Rursus in hac Narbonensis Galliæ Prouincia situm, Montis-maioris Cœnobium Innocentius. 8. P. redegit in vnum cum Monasterio B. Antonij, Viennensis Delphinatium: Vt funditùs tolleretur annua æris pēsitatio millium, cum trecentis aureorū ducatorū, quam Antoniano isti Sodalitio Bonifacius. 8. P. adsignarat de prouentibus annuis illius Cœnobiticæ Casæ. Cuiusmodi Vnionem Alexander. 6. P. ratam habuisse fertur à Francisc. Marco, apud Delphinares Senatore. In Gratianopolit. Decis. 367. Parte. 2. Fuit pariter, in sacra Melitensium Equitum Familia, sancitum à Frat. Antonio Fluuiano, Ordinis Præfecto, *magnas Commendas Cypri, Langonis, & Nisari, omnibus Linguis communes, communi etiam Ærario vniri, & incorporari*. Vt verba Constitutionum Ordinis vsurpem, quas Frat. Hugo *de Loubenx, Verdala*, princeps eius Militiæ, cum publico Conuentu, pridem concinnauit, auspiciis Xysti. 5. P. decimo tertio Kalend. Apriles An. 1586. Præterea in Cælestinorum Collegiis *regularibus*, Italicum Aquilæ Monasterium Francicis copulatum est ab Eugenio. 4. P., Iani Bassandi postulatu, qui Vicaria monastici Antistitis opera defungebatur, An. 1444. Quod tantisper statutum mansurúmque edixit Pontifex, quoad Aquilæo Cœnobio prisca Regulæ disciplina restituta esset. Ex Cælestinorum Codice manuscripto. Insuper Cœnobiorum Præfecturas quasdam cernimus, Episcopali Solio confusim permixtas: quod alioquin, re tenui, Dignitatem suam tueri vix potuisset. Hac enim de causa, Pius. 4. Rom. Præsul, Monasticam Ædem Maglorij coadunauit pontificali Cathedræ Parisiorum. Bullatis codicillis Septembri Mens. An. 1564., quos

De Vnione item Monasterij S. Mauri, & Prioratus S. Eligij Paris. cum Episcopatu Parisensi. Philippus Probus expressim in Quæst. 13. Iuris Regaliorum.

Abbatiæ de Voto *prés Cherbourg en Normandie*, vnita altera Abbatia, sita *in Insula de Garzay ou Grenezay*: Qua de Insula, Frossartes, Hist Lib. 1. Cap. 92 & 305.

Crucis S. Leufredi Abbatia, prope Ebroicas Normaniæ.

Caroli Simplicis Literæ, die. 12. Mart. An. 918. Quæ transcribuntur ad verbum, in Vita S. Leufredi, typis excusa An. 1598. Eius Vitæ Libellus à Nobis citatus est supra Lib. 1. Tit. 3. Art. 20.

Trium Prioratuum, *de Napole, du Val, & de Vintemile*, maiorisque eorum Abbatiæ S. Honorati, Vnio cum, Congregatione Monast. Cassini, Die. 14. April. 1515.

Pontificia Vnio, Abbatiæ *de Montmaiour en Prouence*.

Statuta Ordinis Domus Hospitalis Hierusalem.

Die. 20. Mart. An 1586.

Fr. Iohan. Bassandus, Vicarius generalis Cælestinorum, procurauit Aquilani Cœnobij vnionem Donec eius Abbas, monachique reformati essent, i. tam in Capite quam in Membris.

Abbatiæ S. Maglorij Vnio cum Episcopatu Parisiensi.

Dic. 19. Augusti. 1575.

Dic. 24. Nouemb. An. 1581.

S. Martini *des Gemeaux* Abbatia, Ordinis S. Victoris, sub regula B. Augustini, vnita Episcopatui *d'Amiens*.

Archimonasterium S. Remigii, de cuius titulo & vnione cum Archiepiscopatu Rhemensi, Transactum die. 5. Nouemb. 1597.

Gregorius. 13. denuò sanxit. 4. Kalend. Septemb. An. 1575., probauítque tandem Lutetianus Senatus, Octauo Calend. Decemb. An. 1581. Ambianorum itidem Episcopali sacerdotio nexa est Cella monastica D. Martini Gemellorum, Augustinianæ Normæ: Quam PATR. CONSC. Vnionem contradicto iudicio firmarunt, sub Annum. 1578. Ac Rhemense quidem Monasterium D. Remigij, coniunctum fuit Archiepiscopali Rhemorum Præfecturæ, instantia Lotharingi Cardinalis, circa Annum. 1550. Sed quia talis sacrorum Munerum nexus, gratiosè verius, quàm legitimè cognita causa, irrepserat in vsum, Philippus Beccus, Rhemorum Archipræsul, placidè rem decidit cum Anton. Muzaco, Romanæ Aulæ beneficiario Cœnobiarcha nouo D. Remigij: Qui iure suo cessit, recepta duntaxat sibi æris pensitatione annua, decem millium libel-

La Bulle de Gregoire 13 de l'Vnion du Prioré de Isseron, membre dependăt de l'Abbaye de S. Michel en Ré, auec la Chartreuse & Conuent des Chartreux de S. Donatian & Regatian de Nantes, est declarée abusiue par arrest du grand Conseil du 27. d'Octob. 1584 au profit de Hardy du Boys, appellans comme d'abus de ladite vnion impetrée in formam gratiosam, *du Pape Gregoire 13. l'an 1573.* Calendis Maij. *Depuis laquelle il s'estoit faict pouruoir dudit Prioré. Mais en l'annee lesdits Chartreux en ont le 28 d'Auril obtenu sentence d'Vnion de l'Euesque de Nantes, apres auoir veu la pauure fondation desdits Chartreux 13 en nombre auec leurs conuers & seruiteurs, tous fondez seulement de 720 liures de rente sur la Preuosté de Nantes par le Duc François I. de Bretagne, de l'an 1445. Nous auons esté d'aduis en conseil le 14. Iuin 1603. de rabiller ceste Sentence* vocatis vocandis, *auec communication du Procureur du Roy de Nantes, tant pour le public que l'interest du Roy fondateur.*

Gregor De vnitate monasterij Gazaernesis ad Neapolitanum.

Curiæ Arestum de parochiali Sacerdotio D. Iohannis in Grauia, Parisien.

Imperiales Literæ Vnionis, die. 22. Iul. An. 976.

Passau, en Bauiere.

larum Turonen. Inita Transactione Nonis Nouemb. An. 1597. vt cœnobiticum Sacerdotium Archiepiscopali vsquequaque copularetur. Nam etsi Monasticorum Conuentuum Vniones, aliæ in rem, perpetuæ: aliæ in personas, temporariæ olim conciperentur: quales inuicem distinxit Gregorius Magn. Regesti lib. 8. Epist. 39. Gallica tamen sanctiorum Canonum Praxis, *personales* explosit temporariásque Ecclesiasticorum Munerum coniunctiones, tanquam ambitiosè captatas priuatum in quæstum: De prædiatijs, contrà, perpetuísque Vnionibus, quæ in publicam Ecclesiæ causam comparatæ sunt. Vt S. C. Parisiensi decretum ait Scholiastes Pragmat. Sanction. ad Cap. vlt. De reseruation. Quò vergunt etiam notata à Rebuffo, in Beneficiariæ Praxis Tit. De vnionib. Sicapud Germanos, Laureacensis Archipræsul Pilegrinus traditur, ab Othone. 1. Cæsare perpetuam impetrasse coniunctionem Cremipharensis monasterij, omniúmque ipsius possessionum, cum suo Pontificatu. An. 973. Is quoque, triennio pòst, consimilem Vnionem exorauit muliebris Cœnobij S. Crucis in *Nidemburg*. Rescripto. xj. Kalend. Sextiles An. 976. Quemadmodum Histotico Gasparis Bruschij Lib. enarratur, De Laureaco Noricorum ciuitate, de Patauio &c. Vix est autem, vt probetur bonis copulatio Monastici phani B. Mariæ, & Appendicum, vnà cum Patauiensi Boiorum Episcopatu. Quippe quam Fridericus. 1. Imp., togatu patrui sui Antistitis Patauiensis, comprobatit An. 1161. lege condicta, vt ille successoresque

L'Eueschè de Die & Diois, en Daulphiné, a esté d'ancienneté vny auec l'Eueschè de Valence, & n'y a qu'vn Euesque pour les deux. Et l'Euesque de Die, est Comte de la Ville de Die, mais ceux de Poictiers estoient Comtes de Diois hors la ville.

fortésque Præsules, Cæsareo Fisco quadragenas Ratisponensis æris libellas, ex Religiosa illa Æde, quotannis inferrent. Nec ita dudum, Iohannes. 6. Constantiæ Harudum pōrifex, Episcopali htuo perennem adiunxit Cœnobiarchiam Diuitis-Augiæ, cum suis fundorum accessionibus, & Oeningensem Præposituram ad lacum Venetum sitam. Annum circiter. 1547. Auctore illo Bruschio, De omnib. German. Episcopat. Imo, quod rariusculum est, Diœcesani Prçsulatus duo in vnum redacti sunt Gallis, abhinc decennium: Vanciensis, & Grassensis, ad preces Vilhelmi Blanci, Antistitis. Qui simul, cum propinquis amborū Sedibus, tenuitatem fortunarum vtriúsque causabatur. Diplomate Apostolico postridie Idus Februar. An. 1592. Cui benignè est adstipulatus Princeps An. 1596. pridie Iduum Martiar. Vnde, Francico sacri Consistorij decreto, Regia manus sublata fuit à profanis Episcopatuū istorum obuentionibus, in rem gratiámque Blanci, amborum beneficiarij. Quarto Nonas Apriles An. 1597. Verùm intercedente his priuato deinceps Episcopalis iuris competitore, diutius protrahitur lis, necdùm de Vnionis vi efficaciáque, mota contentio ad exitum perducitur. Alibi certè ostendimus, duos eiusmodi Diœcesum Præsulatus mixtim colligari posse, repetita ex Gregorio. 1. memoria duorum Italię pontificalium Sacerdotiorū. Lib. 2. Ecclesiast. Polit. Tit. 6. Art. 10.

Episcopatus de Vance, & Grasse, in Comitatu Prouinciæ.

Bulla Vnionis die. 14. Febr. 1592 Cum Regio assensu, die. 14. Martt. 1596.

Aulici Consilij Arestum de mainleuee du temporel saisy, Die. 4. April. 1597.

Beneficia vnius Diœcesis, non possunt vniri beneficijs alterius, quacunque ex causa, Tridentino Concil. Sessione 14 Cap. 9. Et Sess. 24 Cap. 13. & In vnionibus.

15. Ex svprascriptis facilè elicitur, Augustalia, Regúmque in sacram Ecclesiam Priuilegia, vnitis ei Templis; Membrisuè inferioribus aptari meritò oportere. Id quod Principes etiam ipsi Diplomaticis Priuilegij verbis exprompsêre identidem: ne obscurę alioqui sententię interpretatio, prolixiorem dubitandi ansam præberet, anxiè saltem de priuilegijs disceptandi, magno Ecclesiæ dispendio. Ita Ludouicus. xj. nominatim adscripsit Monasterio Burgi-Dolensis, apud Biturigas, eximia quædam iura: Codicillari munere, 5. Kalend. Octob. Art. 1463. Cuius primam istîc particulam subijcere, incongruum non est. *Nos eosdem Religiosos, vnà cum eorum gentibus, familiaribus, singularibusque personis præfati Monasterij, ac Membrorum eiusdem, hominibusque de corpore, & bonis ipsorum in Regno nostro existentibus, in nostra protectione, tuitione, salua & speciali gardia, pro nobis & successoribus nostris, in futurum suscipimus & ponimus de gratia speciali &c.* Quale Rescriptum Karolus. 8. stabilijt Iulio Mens. An. 1484. & Ludouicus. 12., Quintili. 1498. Senatu Regia hæc Beneficia Actis suis consignante; postridie Idus Sextiles An. 1499. Nec dispari argumento, quæ primitùs Hospitio pio data sint à Regibus, ea Monasticæ Familiæ adplicantur, Hospitij ipsius administræ, vel succedaneæ. Cuius rei præsentissimum adfert exemplum sacra Domus Mathvrinorvm Parisiensium, in cuius solo extructum erat publicum Valetudinarium, antequàm Cœnobiticus almæ Triadis Ordo excitaretur. Vt patet vetusto Ludouici Iunioris Instrumento regio,

Abbatia du Bourg de Deolz, alias du Bourgdieux, Benedictini Ordinis, priuilegiata a Regibus die. 27. Septemb. 1463.

Literarum verificatio in Curia, die. 14. Augusti. 1499.

genetis subditorũ exæquata sorte, cõmune ius Fisci indiscriminatim agnoscitur. Sicuti Decreto planum fit Curiæ *Parlamentaris* An. 1309. in hunc modum. *Cùm Prælati, Episcopi Abbates Ducatus Normaniæ, conquererentur, ex eo, quod gentes Regiæ volebant exigere à personis laicis, liberis hominibus, & subiectis ipsorum Prælatorum subsidia & subuentiones pro maritagio Katharinæ regis Franciæ primogenitę & Angliæ reginę: Tandem negotio in Parlamento auditis partibus examinato, Dictum fuit, quòd hoc poterat Rex facere, & sibi licebat, nonobstante dictorum Prælatorum contradictione. Sabbati post Reminiscere.*

> Parlamenti Arestum *de la Taille les generale* pro nuptiis filiæ Domini, Regis.

16. Locupletes, benèque prædiatos Cœnobitarum Conuentus sequuntur nudi opibus alij, sacrique Mendicantium Ordines: Quibus extrema vna terreni Naufragij tabula superest, Principalis vectigalium publicorum Immunitas, ex ijs, quæ Monastico vsui victuique Christiana, ἐλεημοσύνη compararit. Nec enim tributis onerari debet pia Christianorum in Seruos Dei, qua sola victitant, largitas, seu Deposita pietatis, quæ vocat in Apologetico Tertullianus. Proin Franciscus. 1. rex Seraphicis sodalibus indulsit, ne Annonariæ mercis portorium darent, Lignariæuè, aut alterius rei, diurnis eorum alimentis necessariæ. Quinto Idus Februar. An. 1536. Quam quidem Nonus Karolus Immunitatem produxit ad nouum æris vectigal quinque Assium, quod vino in Vrbes aducto Erricus. 2. indixerat in omnes Pop. Classes, quàmlibet egregias priuilegijsque suffultas. Rescripto. 15. Kalend. Maias An. 1562., promulgato in Curia Fiscalium Inrributionum; vndecimo Calend. Ianuar. An. 1564. quùm Monrholonius, pro Franciscanis: & Talæus, pro Christoph. Aubrio redemptore Vectigalis noui perotassent. Huic etiam Curiæ Decreto consentanea tulêre Iudices ipsi, sexto Kalend. Februar. An. 1570., Tertio Idus Apriles. 1578. &. 4. Calend. Septemb. 1594. ex liberali causa multiplici, aduersus Ysuardum Capellum, Claud. Louuerum, & Renat. Besnardum, vicissim Mancipes publicorum. Præterea Karolus ille, perpetuo Edicto liberos immunésque protorijs omnibus sanxit, ac Fisci tributis *Minoritas* Galliarum, Quinto Kalend. Septemb. An. 1561 Cui Edicto priuilegiario affine promulgauit Erricus. 3. postridie Nonas Maias An. 1575 Applaudente his vltrò Senatu Parisiorum, 12. Kal. Quintiles, & Curia Oblarionali, Kalendis Iunijs, seqq. Iuxta quæ, Franciscanis dictæ non semel pro libertate Vindiciæ S. Consultis pridie Iduum Decemb. & tertio Idus Ianuar. An. 1559. contra Nicolaum *Buhot*, publicanum. Item octauo Kal. Nouemb. ac 13. Calend. Ianuar. An. 1586., in Bertrandum Boisseum & Leonardum *de Berchambois*, colonos Fisci. Quinimo Ianus. 2. Francorum rex, in summis Ærarij angustijs, fremente Anglico bello, vacuos solutósque abire iussit militari Tributo Fratres Minores, sacrísque alias Mendicantium Sectas, Nouemb. Mens. An. 1355. Quantùm ex Frossarte Historico assequimur, Cap. 155. Lib. 1.

> Ordinis Mendicantium Franciscani Priuilegia regia.
>
> Patentes die. 9. Februar. 1536. pro Fratrib. Minoris, *de n'exiger d'eux l'imposition du bois acheté pour leurs fournitures ny aucune l'eage ou impositions pour ... de leurs prouision*
>
> Literæ regiæ exemptionis *des 5 solz pour muy de vin*, Nonob. ante Edicti clausula generali *exemptez & non exemptez*. Die. 17 April. 1562. Verificatæ in Curia Iuuaminum die. 2. Dec. 1564.
>
> Aresta Curiæ Iuuaminum die 27. Ianuar 1570., die. xj. April. 1578 & 29. Aug 1594 *contre les Fermiers des 5. solz pour Muy de vin entrant a Paris.*
>
> Caroli 9. Literæ die 28 Aug. 1561. & Henrici 3 die 8. Maij 1575. Lectæ in Parlamento die 20. Iun. Et in Curia *des Aydes* die 1. Iul. Eod. An.
>
> Parlamenti Aresta die. 12. Decemb & xj Ianuar. An. 1559. 25. Octob. & 20. Dec 1586. *contre les Fermiers de l'Imposition de la ...*

Obiter tamen aduerre, prudenter Lege cautum Francisci. 1. Iunio Mens. An. 1536. ne in Lutetianum Seraphicæ Familiæ Collegium admitterentur peregrini vltra præfinirum numerum, tempúsque liberalium studiorum: ex Hispanijs nempe, & Lusirania, seni tantùm: Irali, toridem: ex alienis Regnis, exterísque Prouincijs, numero pari. Ira, vt aduenæ Franciscani, haud plures octodecim, nec sexennio ampliùs, in Religiosam illam Scholam assumerentur. Sicuti Henriciano Codice manifestum fit, Tit. 8. Lib. 6. DOMINICANI porro cœnobitæ, à D. Ludouico donati sunt integra solidáq; munerum vacatione patrimonialium, Decemb. Mens. An. 1269. Codicillari hac sententia. *Vniuersis &c. Nos Fratribus Prædicatoribus, Diuini amoris intuitu, concessimus, vt ipsi de omnibus suis rebus in eorum vsus proprios conuertendis, in omnibus Pedagijs nostris proprijs per totam Terram nostram, tam in terra quàm in aqua, quitti sint, liberi, & immunes in perpetuum ab omni pedagio, theloneo, passagio, pontagio, rotagio, & ab alia costuma quacunque &c.* Inde Regio freti beneficio Prædicatores Fratres, vnà cum Minoribus, intercessêre pignerationi rerum suarum ad Annonam pertinentium, libertatémque iudicio euicerunt Prætoris Lutetiani, aduersus Thomam Labæum, vectigalium redemptorem Parisiensem: Qui vinum ab illis suo vsu coemptum, iniecta Fiscali manu, prehenderat ob portorium minimè pensum. Tertio Idus Decemb. An. 1508. Insuper Karolus. 5. rex Lutetianis B. Dominici sectatoribus benignè erogauit propinqua Fano suo ædificia, ad ægros & valetudinarios, eiusce Couentus, hospitesuè Fratres ibidem excipiendos, accurandos. Diplomate Nouemb. Mens. An. 1365. quod in Dominicani Cœnobij Archijs conditum est. Nec verò subticenda, quam in omnes sacrorum Mendicorum Familias piè contulerunt prisci Reges, Annona salaria ex publicis Horreis, Fiscali exempta vectigali. Testibus rei locupletissimis, Francisci. 1. Literis, antiquiores nouantribus, Postridie Kal. Februar. An. 1516. Quas Præfecti vectigaliũ publicarũt, Quarto Calend. Martias posteriores.

Cordeliers estrangers.

Codex Henrici. 3. De Ordination. Regijs Francic.

S. Ludouici Literæ exemptionis Vectigalium, pro Fratr. Iacobinis.

Sententia Castelleti Parisien *de main leuée du vin saisy pour les p ages*. Die 13. Decemb. An. 1508.

Patentes die 2. Febr An. 1516. *d'Octroy à tous les Ordres des Mendians, qu'ils puissent prendre Sel aux Greniers du Roy par chacun an pour leur prouision sans payer gabelle.* Verificatæ *par les Generaux des* Finances die. 16. Febr. Eod. An.

Arrest du Parlement de Roüen du 28. Ianuier 1529 entre les Religieux, Prieur, & Conuent de nostre Dame des Carmes de Roüen, & le Cardinal d'Amboise Archeuesque de Rouen, sur le resglement du faict des predications.

Autre Arrest de ladite Cour de Rouen du 20. Decemb 1577. entre les Religieux, Gardien & Conuent des Cordeliers de Vernueil, & Claude de Sainctes, Euesque d'Eureux, contenant pareil resglement donne ausdits Religieux contre ledit Euesque & ses Vicaires, sur le faict de la permission & preference desdits Religieux mendians pour prescher & annoncer la parole de Dieu durant les Stations ordinaires de l'Aduent, & Caresme, & autre temps conuenable.

Autres Arrests donnez en consequence des deux cy dessus le 17. Septemb. & 23. Decemb. 1584 12 Feburier & 2. Iuillet 1585.

Autre Arrest dudit Parlement de Roüen ouy le Procureur general, & veu ledit Arrest donné le 2 de Mars 1601 par lequel est ordonné que les Religieux de S. François de la ville de Ponteau de mer demandeurs en execution des Ar estz des 7 & 27. Nouemb. xj. Decemb. & 23. Ianu. l'an 1600. & 1601 & autres Religieux mendians dudit Ponteau-de-mer, seront tenus suyuant l'ancienne Coustume & selon que raisonnablement se doit faire eux retirer par deuer l'Euesque de Lizieux ou ses Vicaires pour requerir ladite permission de prescher durant le temps & Stations ordinaires de Caresme, l'Auent & le temps conuenable es Villes, Bourgades & Villages accoustumez de faire predication au diocese de Lizieux, & en ce faisant ladite Cour enioinct audit Euesque de Lizieux ou sesdits Vicaires bailler ladite permission & place ausdits Religieux mendians qui seront nommez par leurs Gardiens ou Prieurs pour prescher durant lesdites Stations ordinaires, & preferer lesdits Religieux mendians à tous les autres suyuant l'ordre anciennement obserué &c.

MINIMORVM item Ordini, Francisco Paulo, Duce & Antesignano, concessit Rex Karolus. 8. Vectigalium Immunitatem amplissimam. Rescripto. 3. Nonas Febr. An. 1497. quod à posteris sensim Principibus iteratum ostendimus Tit. præcedenti, Art. 37. 17

Die. 3. Febr. 1497.

ti, Art. 37. Iustissimè ædepol, quùm Francica Lege Caroli Mag., portio obnoxiæ non sint res Sacerdotum, quas domum vsu suo deducant. Quantò minùs sacris Mendicis benignè donata? quando nec piis Legatis dettahi quicquam fas sit obtentu Canonicæ portionis, vel Episcopo quidem, aut parocho debitæ. l. si quis ad declinandam Cod. De Episc. & cler. Cum Baldo inibi, Gloz. in Cap. 2. De sepult. Atque vt Fiscus ab omnium vectigalium præstatione immunis est. leg. locario. §. penul. ff. De publican. Ita sacræ Ecclesiæ, quæ Fisci priuilegiis vtuntur. Bartol. in l. A Diuo Pio §. sed si emptor. ff. De re iudic. Ex Accursiano glozemate Leg. si procurator. §. penult. D. de iur. Fil. Panorm. ad Cap. 2. De precar. Et Tiraquell., Piarum causarum Priuilegio. 143. Quòcirca supremi Vectigalium Iudices, pro monastica ipsorum immunitate pronuntiarunt, ex Vino sacris Mendicantibus liberaliter erogato: Sed qui tamen * Isagogicum Fisco pendere damnati sunt pro Vini in vrbem introitu, quod ex propriis eorum viribus redactum, collectúmque proponebatur. Decretò apud Turonas, prolato, Mens. Iuniò An. 1593., quod regius in ea Curia patronus Lebretus recensuit, Collectaneo Lib. Decretorum eiusdem. Monastica certè illa munerum vacatio patrimonialium, eò probabilior est fauoréque dignior, quò longius Cœnobitæ, à gregario Tributarióque Mortalium genere, seiuncti sunt ac disparati. Nam vt lustrico Baptismate tinctis, sic cœnobiticam professis Religionem, ceu nouis hominibus, noua induntur nomina, Italis præsertim, ac Belgis: Francicis etiam *Fuliensibus*, & *Capuccenis*. Parem enim à DEO peccatorum veniam gratiámque referunt qui illam amplectuntur Religionem, ac qui Christiano primùm fonte abluuntur. Nec mirum, quando suarum quisque fortunarum largitione pia, sordes eluat vitiorum: multò magis, si semetipsum totum Numini dedat, addicat. Quemadmodum B. Hieronymus scripsit ad Paulam de obitu Blesillæ. Idem sonant ab eo notata, de secundo isto post Baptismum gradu. Epist. ad Demetriadem, de seruanda Virginitate. Iuxta quæ, D. Bernardus, Monasticam professionem, secundum Baptismum nuncupauit: quúm vtròbique, DIABOLO ET SECVLO, POMPIS OPIBVSQVE EIVS RENVNCIETVR. In Tract. De præcepto ac dispensatione. Tum in Serm. De duplici Baptismo. Quin & *Regulares* inter ipsos Christiani Orbis Conuentus, nonnulli ab aliis discernuntur, inuicémque distinguntur, ex Tridentinæ Synodi præscripto, Sessione vlt. Cap. 8. De Regularib. Quæ enim cunque Cœnobia Episcopis non subsint, publicisue Ordinis Comitiis, nec sacros Visitatores agnorint, sed censorem vnum, Apostolici Solij Antistitem, ea tenentur quolibet triennio sese piam in Societatem, seu Congregationes redigere, iuxta Laterani Concilij formulam, Innocentio. 3. præside, habiti An. 1215. indéque desumptæ Sanctionis, In singulis

Franc. Leg. lib. 1. Cap. 45.

Droict d'Entrée.

Arestum Curiæ Turonensium, in consequentia Edicti generalis, & priuilegiorum omnium derogatorij, A quo tamen Reges exceperant antea Ordines Mendicantes, Literis supradictis Art. 16.

Monastica professione, nominis mutatio, in Flandria, Hispania, Italia, noua India, & Ecclesia Orientali. Vt Basilico Philactirio traditum est 12. Stephani Cyprij, Lusinianí. Cap 16. Mutato tamē nomine, retinetur familię & agnationis cognomē, vt olim ius succedendi l. Deo nobis C. De Episc. & cler.

Hieron. Operum Tomo 1. t.

Benedictinorum exemptorum, a Rom. Sede immediatè dependētium, sub Capitulis generalibus, Congregatio, & Reformatio publicè adprobata.

De stat. monach. Nimirum vti Cœnobitæ, trienni illo in Congressu solenni, deligant suæ Sectæ probatissimos, qui de modo, & ordine, de præd. *Congregationibus* erigendis, ac monasticis Constitutionibus in illa exequendis maturè decernant. Cùm autem, Gallici Sacerdotij rogatu, Christianissimus Rex Synodicam hanc Legem in sua Edicta transcribi iussisset, sacra Benedictinorum exemptorum Societas condidit *Regularis* disciplinæ *Statuta*, in Francicis Turonum, Senonum, Biturigumque Prouinciis: Quæ memorauimus, Ecclesiast. Polit. Lib. 2. Talem vtique Congregationem, Legésq; ipsius censorias sanxêre postmodùm Xystus. 5. P. octauo Calend. Mart. An. 1588. & Gregorius. 14., Sexto Idus Decemb. An. 1590. Quibus Legibus imprimis cautum fuit, fiduciarios Cœnobiorum Præfectos cucullatis ipsorum Alumnis Mensam disparatam assignare debere, iustis instructam patrimoniis, omníque onere liberis: ex quibus, necessaria vniuersa Monasticæ Familiæ suggererentur: Cœnobia verò interim, subditásque iis *Prioratuum* Cellas, ad priscum seueriorís Normæ cultum reuocari censoria cura sacrorum Visitatorum, & Suppræfectorum Monasterij cuiúsque, dum *secularis* Fiducia *regularium* Sacerdotiorum maneret. Quemadmodum ij præmonentur œcumenicis Tridentinorum Patrum decretis, Sessione. 25. Cap. 20. de Reformat. regular. Nuper autem in Benedictini illius Sodalitij leges, cum alijs, coiêre Monachi Ædis Gildasij, Riuensis, in Venetica Britonum diœcesi: Cœnobitæ S. Saluatoris de Carunsio, apud Pictonas: B. Iohannis Angeliaci, Santonum: D. Seueri, in capite Vasconiæ: Monasterij de Sorde, in Aquensi Episcopatu: Blanimontis, apud Vasates: B. Mariæ *de Caignotes*, in sacro Adurensi Territorio: D. Martini Athanatensis, apud Lugdunum: S. Andrææ, Viennensis: B. Mariæ & S. Marcellini *de la Chaume*. Quibus anteriora, Benedictinæ Congregationis Cœnobia percensuimus alio loco.

Tit De Leg Diœces.

Bullæ Apostolicæ, Cōgregationis Benedictinæ Statuta emologātes, die 22. Febr. 1588 & 8 Dec. 1590.

Commendatarij Abbates, & Priores.

Abbatia *de Charroux, en Poictou.*

S. Seueri Abbatia, Adurensis diœcel.

Monasterium *d'Asnay, à Lyon.*

Cœnobiū *de la Chaume*, a Rohono, Britānnæ Abbatia dependens.

Lib. 1 Sacræ Polit. Tit. 7. Art. 13.

CHRISTIANI

L'Abbaye de nostre Dame de Soissons, de Religieuses de l'Ordre de S. Benoist, fondee par Drosius Euesque de Soissons, cum omni exēptione at Episcopali potestate, *& grandement dotee & augmentee de biens par Charlemagne, se veut maintenant reduire en la congregation Benedictine de Fronteuaut exempte pour n'estre plus subiecte à la visitation dudict Euesque de Soissons, & à ceste fin a procés contre luy au grand Conseil par requeste ciuile, contre vn Arrest du Parlement de Rennes par luy obtenu touchant ledict droict de visitation Episcopale.*

Arrest du Parlement de Bretagne pour le Prouincial de l'Ordre de S. Benoist exēpt, contre l'Euesque de Vennes du 15. de Ianuier. 1602. sur appel comme d'abus de frere Iehan Reynauld Religieux en l'Abbaye de Redon Prieur de S. Nicolas & Vicaire du general de l'Ordre de S. Benoist, en la Prouince de Bretagne, appellant comme d'abus d'vne Sentence de l'Euesque de Vennes du 10 Ianuier 1601. Et ledict Euesque Iacques Martin intimé. Par laquelle Sentence on faict defense de faire la visitation & reformation. Martin dit que les Euesques sont fondez en droict de visiter les Monasteres de leurs dioceses. C'estoit sur la visitation du Monastere de S. Gildas de Ruyz, qui conclud auec l'Abbé Mulame qu'ils demeurerent seulement subiectz à la visitation de leur Euesque. Toublanc pour le Procureur general du Roy se ioinct auec l'appellant comme d'abus. La Cour dit qu'il a esté mal & abusiuement iugé, ordonné, & procedé, executé par le grand Vicaire de l'Euesque de Vennes, sans preiudice des droicts de l'Euesque, auquel est enioinct faire les visitations requises suiuant les saincts Decrets & Ordonnances royaux.

A la visitation & reformation des Religieux de Chezau-benoist, mesmes des Religieux de S. Germain des Prez, sont suiectes plusieurs Abbayes de femmes, de l'Ordre S. Benoist, Assauoir les Religieuses, Abbesse & Conuent de S. Remy de Senlis, par Arrest de la Cour du 20 Iuillet l'an 1600. sur leur appel comme d'abus de la visitation entreprise par Guillaume Roze Euesque de Senlis. Par lequel Arrest apres que Beushel pour lesdites Religieuses appellantes & Chauuelin pour ledit Euesque furent ouyz au parquet des gens du Roy, & par leur aduis, les parties pour le regard de l'appel comme d'abus, sont mises hors de cour & de procés. Ordonne que lesdites Religieuses seront visitees & reformees par le Prieur de l'Abbaye de S. Germain des Prez. A laquelle Congregation de Chezaubenoist sont aussi immediatement subiectes, visitees & reformees les Abbayes feminines de S. Laurens à Bourges, de nostre Dame de Neuers, & de Yssoure aux faux-bourgs de Moulins.

18 CHRISTIANI Monarchæ non tantùm condita Monasteria priuilegiis cumularunt suprascriptis, verùm & insigniora alia condidere ipsi, alia, prædiorum dote splendida munierunt. Nam, vt ab externis Regnis & imperiis auspicemur, Langobardiæ rex Desiderius, Cœnobium D. Benedicto exædificauit in Leno Brixiani agri Vico, opimísque ditauit latifundiis. Filiam verò Ansilbergam Diuino cultui virginem destinauit, Monasteriúmque ei ad vrbem Brixiæ structum, dedicauit SERVATORI CHRISTO, & B. Iuliæ martyri: luculentis inde Ditionibus ab se ex ornato Magistram filiam præposuit, aggregatis in vitæ communionem puellis cœnobitis. An. 761. Quod publicum quidem Opus comprobauit Paulus, summus Christianæ Ecclesiæ Præses, Septimo Calend. Nouembres posteri anni. Talia multa, apud Italos, Regiæ, Cæsareæque pietatis monumenta peruestigauit sparsim C. Sigonius, ac perlustratis sacrarum Ædium Tabulariis, spectanda exhibuit, vnà cum Principalibus de eo Rescriptis. Volumine edito, de Italiæ Regno, tricenum abhinc annum. Ibidem Venetorum Dux Petrus fertur, à Ludouico. 2. Imp. & Rege Italiæ priuilegium elicuisse de possessionibus Cleri, An. 856. Idem Augustus Ernido Mutinensi Episcopo indulsit, *vt in Monasteria, Xenodochia, Ecclesias baptismales, & reliquas possessiones, quæ ad Episcopum pertinerent, nemo Iudex publicus ad causas audiendas, freda exigenda, mansiones aut paratas faciendas, Fideiussores accipiendos, homines Episcopatus distringendos, inire, aut aliquid exigere auderet &c.* Decimo tertio Kalend. Octob. An. 861. Sic ab Hugone & Lothario Italiæ regibus impetrauit *Abba* Cassinas priuilegium de tuta bonorum possessione: vti à Marino patriarcha Gradensi, disciplinam Monasterij, & Basilicam D. Pauli suburbanam. An. 943. In Germania itidem, Monasticæ Casæ occurrunt, Cæsaræis loculis structæ ac dotatæ complures. Nam Rudolphus Imp. Tulnense Cœnobium excitauit, Fratrum gratia & Sororum B. Dominici. An. 1278. Quò propitium Numen, ipsorum precibus, exprieretur fausta fœlicíque dimicatione cum Othacaro rebelli Bohemiæ rege. Quemadmodùm Bruschius literis prodidit, in Tract. Germanic. Episcopat. Qui nec pauca id genus, condita ab Augustis, Monasteria commemorat. Imo & Germanici priuatim Cœnobiorum quorumdam Annales deprædicant Cæsareas ipsorum dotes, rerúmque amplificationem ab egregia Principum Germaniæ liberalitate. Quo in Albo, Monastica hæc singula extant Chronica, Laurishamense, in Palatino Rhemensi comitatu, Citizense, Eluuagense, Hirsaugiense, Spanheimense. Quorum nonnulla, istodùm Anno sancto, Francofurti ad Mœnum, in vulgus exiêre. Rursus apud Bohemos, Vladislaus rex Monasterium nomine Cladronam, à Suatopluco inchoatum absoluit, Pagis quibusdã additis, & prædiis. Antea necnon Bogemiæ Dux Boleslaus, vicena Cœlitibus Fana astruxerat, eiusque soror Milada Cœnobiticas Cel-

De Regno Italiæ, lib. 3. Sigonij.

S. Saluatoris Abbatia muliebris.

Die. 26. Octob. An. 762.

Libro. 5.

Episcop. de Moden.

Die. 19. Sept. 861.

Cassinum, D. Benedicti antiqua sedes.

Lib. 6 De regno Italiæ

Rudolphus Habspurgi comes, ex quo Austriacæ stirpis Cæsares tot propagati.

Laurishamensis Monasterij, prope Hildebergam Chronico inseruntur Literæ Imperialium donationũ Caroli Mag. & Ludou. Pij, in Laurissam, Benedictin. Cœnobium: quod in Præmonstratense dehinc conuersum est.

Hirsaugiensis, & Spanheimensis Chronicorum auctor I. Tritemius Abba Citizensis verò Chronici, Paul. Langius, monachus Bauzauiensis.

las D. Georgij titulo ædificarat in Pragensi Arce, vbi & sacerdos ipsa consecrata erat. Auctore Ænea Syluio, in Bohemica Hist. Qui Iuditham patiter, Spitignei Ducis matrem, refert Lucense cœnobium condidisse, perquàm opulentum. Ianus, ad hæc, Bohemorum rex, Carthusianos Pragam adduxit Regni metropolim, quorumque asperam vitam admirabatur corpora sua castigantium, iis nouum grandi ære Templum adornauit, cumulatèque dotatum præbuit. Ex Bohemicis Annalib. Iohan. Dubrauij Olomucensis Episcopi, Lib. 21. Premyslaus verò Rex, duo Pragæ Monasteria fundauit, alterum D. Clementis nomine, alterum B. Francisci: & in vtrumque Sodales transtulit ex recente tùm Francisci, ac Dominici seminario. Lib. 15. Othacarus insuper Bohemiæ Princeps, de Bela Hunnorum Rege parto triumpho, erexit ex hostilibus manubiis Cœnobium relatum ac splendidum: Quod regiæ Coronæ titulo insigniuit, sub An. 1270. Deinceps Carolus. 4. Cæs., qui Bohemis Rex dominabatur, Canonicos *regulares* Pragam acciuit, Carmelitanos Fratres, Ambrosianos, Augustinianos, per singula Contubernia distributos. Legit item contubernales Illyricos, qui Religionis suæ institutorem D. Hieronymum ciebāt. Hunc quippe Hieronymum peculiari eo nomine veneratus est Karolus, quod in Dalmatia, Illyrici regione, natus fuisset, ex qua Bohęmi originem traxerant. Porro Sarmatiæ Rex Mieciflaus, qui Populo iura dabat An. 1200. condidit ac locupletauit Vangrouecense & Landense Monasteria: in quibus, Germanos, ex Agrippinensi Vbiorum Municipio deductos, collocauit. Idem, sumptuosè extructū* Ptochotrophium, recipiendis & sustentandis egenis, ditauit rusticis complutibus Vicis, eiúsque curam *Hospitalarys* mandauit Fratribus religiosæ Solymorum Militiæ. Apud hos quoque Sarmatas Erricus Barbatus, Vvratislauiensium Dux promouit suo impendio Trebniciensis Cœnobij structuram, quod mox Cisterciensis Sectæ puellis attribuit. Circa annum. 1225. Chromero scriptore, Polonic. Annal. Lib. 7. Cęterum inter Pannones, Stephanus. 1. rex, Cœnobium apud Budam veterem statuit Petro & Paulo CHRISTI Legatis. Vt est apud Michaël. Ritium, De regib. Hungariæ Lib. 2. In Daniam vtique Monachos primus inuexit Kanutus Danorum rex, & è Fisco suo multis locis Clericorum conuictu instituto, Cellularum frequentiam nouis auxit Conuentibus, Sacrorúmque venerationem, quam maximam semper exhibuerat, annuis stipendiis amplificauit ex Regio Censu. Sicuti Danicæ Hist. lib. 10. traditum est. Scotis autem Malcolmus rex dum fermilingense extruxit cœnobium, Benedictini Ordinis, & almæ Triadi sacrandum curauit: eo animi instituto, vt commune hoc Regum Mausoleum haberetur. Alexander præterea Scotorum rex, Monasticam Sconæ Mandram excitauit: aliam quoque in Euonia Insula, sumptu ingenti apparatam D. Columbæ dicauit. Annum circiter. 1110. Exin Dauid rex Casas decem

Bohemiæ Monasteria regia.

Hist Bohem. Dubrauij Lib. 17.

Lib. 21. Bohemic. Annal.

B. Hieronymus, è Sclauonia.

Poloniæ Monasteria. Germani, Colonienses.

*Hospitale Pauperū alendorum.

Hospitalarij Equites Ordinis Ioanā. Hierosolymit.

Boleslaus, Polon. rex Monasterium Sechecouiense, & Lisceense, construxit, sub An. 1010.

Hungaricæ Abbatiæ, Apud Bonfinium in Annalib. Hungar.

Dannemarc.
Saxo Grammaticus, in Hist. Danorum.

Dum fermil, Scotiæ oppidum, Vbi & Monasterium Benedictinum, Regúmque Sepulchretum.

monasticas condidit, duoque Monialium Cœnobia, vnum Carleoli, & Beruici alrerum: duo item in Nouocastro, Præmonstratense vnum, alterum Benedictinum. Quibus haud temerè Vilhelmus adiungirur Scotiæ regis filius, & Achaij regis frater, qui, post strenuè præstitam Carolo Mag. operam milirarem, senex CHRISTO se suaque addixir omnia: & amplissimas Benedictinæ Familiæ Domos exædificauir, haud in vltima quidé illa Oreadum Insula sua, verũ in mediis Germaniæ ac Iraliæ oris. Vrì denatrat Hector Boerhius, in Scotiæ Annalib. Et Ioh. Leslæus, Rerum Scoricar. lib. 4. In Hispaniis similirer, Castulonensium rex Sanctius. 3., auctor perhibetur sacri Ordinis Militum *de Calatraua*, An. 1176. in Toletanis finibus, vbi Templariorum Cœnobium extiterat. Ac Iacobus dehinc Balearium Rex Monasticam Sectam prouexit D. Mariæ *de mercede*, B. Dominici legibus obnoxiam Sub annum. 1260. Postmodùm Alphonsus. xj. Hispaniæ rex in lucem prorulir Equestres Religiosorũ milirum Conuenrus, ritulo *de la Banda*. Circa Annum. 1325. Si Taraffæ Historico credimus, Barchinonensi canonico, De reb. Hispanie. In Allobrogibus parirer, Agaunense Monasterium ad radices montis D. Bernardi, condidit B. Sigismundus Burgundiæ rex, Gundebaldi filius sæui Burgundionum Regis, circa Annũ. 600. Id quod Sabaudiæ Chronicis planum fit, Cap. 157.

Fundator hic Golielmus statuit, ne alij, extra Scotos, in sua hæc Monasteria admittentur.

Hispanici Ordines Religiosi.

Apud eundem Taraffam, Iacobi Siciliæ regis vidua Elisẽda legitur, Virginum Monasterium de Petris albis Ordinis S. Claræ, struxisse iuxta Barchinonam, ac dotasse. Sub Annum. 1310.

19 E' PATRIA verò Galliæ Monarchia ne euagemur longiùs, præsto est Regiæ fundationis Diploma Mollispeci Birurigum Cœnobij peruetusti: quod à Dagoberto. 1. rege excitatum, testanrur infrà descripta. *Ego Dagobertus, filius Clotharij regis, filij Chilperici, filij Clotharij, filij Childeberti, à Clodouico, primo nostrorũ Fide* CHRISTI *imbuto quintus vitam sanguinis trahens, fidei Christi ac indiuidua Trinitatis verus cultor, nutui cuius nec Astra resistunt, vel quicquid Cælo subiacet, famulatur, cœlestis Patria cohabitationem potiorem ducens, sacra loca pignoribus Sanctorum ædificata, à* DEO *nutu concessis rebus augmentare, & etiam in quibus non fuerit locis* CHRISTI *memoria, impiger fundata extruere cupio. Est etenim locus non longè à confinibus Pictauiensis seu Turonen. Pagi, vberrimus pascuis pecorum, ac innumeris irriguus decursibus aquarum, & amænus venationi ferarum, quo, fuit mihi animus ibi sæpius commorari: Quinetiam ob frequentiam Regum delectandi gratia, Longoretus à Commonentibus vocatur, quem mihi placet dare Sigirammo mihi genere propinquo, qui ab Archidiaconatu Turonensium se feliciori vita frui desiderans, remouens, sub Monachali norma, cum iam sibi iunctis Fratribus vitam transigere mihi profitetur. Itaque ego Dagobertus Francorum rex, tanquilla pace, Diuina praordinante clementia quietus, cum Clodoueo filio meo quàm pluribus præsentibus, ex meis Magnatibus, hunc supradictum locum in decursu Clasis consitum, ac sanctæ* DEI *genitricis & semper Virginis Mariæ honore prænotato, cum omni Curia, & cum honoribus ipsi Curiæ pertinentibus, Ecclesias, cum decimis videlicet & earum*

Agaunũ, seu D. Mauricij, *en Chablais*. Abbatia, in quà, fundator Sigismundus sepultus est.

Abbatiæ *de Meobec en Berry*, fundatio regia.

Dagobertus iste regnare cœpit An. 632. & desijt An. 645. mortuus Regni Anno. 14.

Dagoberti huius regis filia, Irmina fuit, prima Abbatissa, in Horreo, puellarum, Monasterio apud Treuerim, quod eius pater Monialibus struxerat.

Iusti Lipsij Diua Virgo Hallẽsis, Beneficia eius, & miracula bona fide & ordine descripta, An. 1604.

exequiis, ac omni Ecclesiastica iurisdictione, & etiam quicquid vel incultum vel cultum terræ, seu viarum publicarum vectigalibus, ac syluarum pascuariis, necnon capitecensis, & omnibus hominibus ad ipsam Curiam pertinentibus, omnia nempe quæ esse videntur à decursu Andriæ vsque ad transcursum Crosæ, circa fines Bituricen. ac Pictauien. confinij; quæ omnia meæ Ditioni ac propriæ potestati Dominica consistunt, dono & concedo, ac perpetuò tenore habenda confirmo regali potentia & dignitate, Sigiramo Sigealici filio Comitis ac Turonorum Episcopi, quatenus qui secularibus pompis Bituricensis Comitis filius abrenuntiat, castitate custode virtutum, DEO *placere gestiens, inibi ex meis propriis rebus ac facultatibus cœnobiale Monasterium, vt animo concipit, construere ei liceat, & cum consortio Fratrum sub regulari Monachorum Ordine, se* DEO *vouere, protectione* DEI *genitricis, quæ potior est nostra deuotio obsequio mysteriorum* DEI, *pro sua & nostrorum salute, inuigilare libeat. Hunc ergo locum, mihi primordio constructionis præcipuum, parte saluiferi Ligni, quo* CHRISTVS *passus est, ac parte vestimenti* DEI *genitricis auro reconditum, seu Iohannis Baptistæ parte menti, & aliorum Sanctorum reliquiis, quas à Religiosis viris habemus, cum exorabili obsequio honestissimorum virorum, Clericorum videlicet & Monachorum laudes* DEO *decantantium, sacro munimine adornamus: quatenus fidelis populus huc orandi deuotus adueniens sciat, suffragia quorum,* DEO *propitiante, implorare debeat. Clodoueo etenim filio meo, quem in tranquillitate pacis & quietudinis Regno totius Franciæ mihi superstitem statuo, commendo, moneo, & præcipio, vt si crescente numero Monachorum in hoc loco consistentium, præter hæc quæ damus aliquid ex nostris rebus seu facultatibus superaddere opus fuerit, paternali amore mei,* DEO *sibi remunerante, impendere non recuset &c. Ob firmitatem igitur perpetui tenoris huius nostri Doni, locum quem sibi Sigiramus iam dicit prouidisse fore aptum ad construendam Basilicam in honore S. Petri, quem etiam Mollepecum, cum omnibus Ecclesiis iam constructis seu construendis, denotari præcipimus, & cum omnibus tam decimis quàm pedagiis, atque pascuariis, & vectigalibus, ac cunctis exitiis terrarum & syluarum, quicquid videlicet culti vel inculti esse videtur infra metas supradictorum finium, ei Monasterio assignamus: quatenùs superuenientes Reges, se defensores, & auctores esse debere recognoscant huius Regalis Cœnobij ab omni infectatione persecutorum, si aliquid quispiam quasi ex nostro dono vel fredo, vel aliquo fraudulenti ingenio præripere præsumpserit &c.* Chtistianæ salutis An. 642. Idem verò ipse Dagobertus Galliarum rex, à Ioh. Tritthemio prædicatur, Dologiensis Monasterij conditor, & sacri Parthenonis, Horrei dicti, in Archiepiscopatu Treuirorum: sicuti in Austrasia, Sigebertus rex, Stabulensis Cœnobij, aliotúmque vndecim, sub Legibus Benedictinis. Quales Regias Gallicotum Cœnobiorum fundationes, longa setie intexuimus nostto Operi Ἐκκλησιάσεως τῆς Πολιτείας.

Audria Yndre, fleuue passãt à Chasteau roux, en Berry. Cruse, riuiere passant à Argenton.

Insulæ Barbaræ, apud Lugdunum, Abbat à fundauit, saltem restaurauit omnino ruinosam & destructam Karolus Magn. Franciæ rex in honorem S. Martini. Vnde Monasterium Regale dictũ. Historiæ Lugduuen. Lib. 2. Cap. 106.

S. Michaëlis de Mõte, Cœnobium coudidit Ricardus, Rothomagi Neustriæ Princeps: Et Monasterium S. Michaelis ad Eremũ, restaurauit Vilhelmus Caput stupeum dictus Aquitaniæ Dux & Pictauorum Comes. Ex Fragmento Aquitan. Histor. nuper publicato.

Meobec.

Lib 1. Compendij Annal. De Origine Regũ Francor.

Sacræ Polit. Lib. 1. Tit. 4. Lib. 2. & 3. passim.

PRINCIPALIS vtique vel muneris sunt fundata Cœnobia, vel 20 auctoritatis,

auctoritatis, alienæ priuatorũ fundationi adhibitæ. Nam præter ea, quæ patroni Regis purè beneficiaria citauimus in ORATIONE nostra forensi pro CLERO GALLIARVM edita, & *in Politico Ecclesiæ Volumine*, tradit Odoramnus in Chronico Senonensi, Francorũ regem Chilpericum, Apostolis Delubrum struxisse Cœnobiticum apud Senonas: quùm Hormisda Christiano Solio præsideret, Rhemensi Cathedræ D. Remigius, ac B. Heraclius Senonensi. Eundem Regem, qui Anno. 580. rerum potiebatur, censeo restituisse Monasticam D. Luciani Mandram in suburbijs Bellouacorum: quæ hostili Barbarorum insultu vastata ac diruta, fœdè iacebat, ingenti Christianorum probro. Nam sacrosanctæ Ædis Scrinia vetus hoc promunt Diploma regium, cui sua ipsius Ædis restitutio ac instauratio accepta fertur ab eius Alumnis. *Chilpericus Rex Francorum vir illustris &c. Notum sit præsentibus & futuris, quòd olim paganis irruentibus in Francorum terras, Ecclesia destructa, & Monasteria quàm plurima depopulata atque vastata sunt: ad quæ reædificanda, cùm noster animus, si facultas adsit, promptus omnino fuerit, domnus Dodo Beluacensis venerabilis Episcopus, atque charissimus noster Ebrulphus Abbas, cum alijs Fidelibus nostri Regni, adierunt serenitatem nostram obsecrantes, vt quandam Ecclesiam, quæ ab antiquis in honorem B. Petri Apostolorum principis & S. Luciani martyris prope muros Beluacæ Vrbis fuerat constructa, sed postea quadam paganorum irruptione vastata atque destructa, pro salute nostra & totius Regni nostri conseruatione, nostra munificentia & largitate reædificare iuberemus, & eam nostra ditione nos & nostri successores in perpetuum tueremur &c. Igitur quia petitio iusta & vtilis extitit, nos & nostram auctoritatem præstantes, per hanc Decreti nostri paginam decernimus atque roboramus, vt Ecclesia in honorem B. Petri Apostolorum principis, & S. Luciani martyris, vbi ipse Sanctus in corpore quiescit, nostra munificentia reædificetur, & famulantibus omnipotentis Dei aptetur, atque cœnobitæ Deo famulantes ibi congregentur. Ita tamen, vt in perpetuum sub nostra, nostrorúmque successorum, Regum videlicet Francorum, potectione, ipse locus & Ecclesia consistat, nec eam aliquis alicui aliqua potestate seculari prædito tradat vel subdat &c. Anno Regni Chilperici. 22. Actum Rothomagi in generali Conuentu. 3. Nonas Maias.* Cuiusmodi Rescriptum Philippus. 3. Rex comprobauit Mart. Mens. An. 1283. Ac complures equidem, Regiæ structuræ dotisque, Casas monasticas profert Helgaudus, Floriacensis monachus, in Vita Roberti Galliæ regis. Non minùs autem Regio beneficio accensemus Cœnobia, quæ à priuatis, auctore Principe, quàm quæ Fiscali ære promoueantur, excitentur. Cùm enim profana latifundia, Principis iniussu sacrari nequeant, vt toties demonstrauimus alibi, Monasterium B. Iohannis à Vineis Suessionum, condidit Hugo Castri-Theodorici dynasta, regiis Philippi. I. auspicijs An. 1076. Rem testante in Aula, Manasse Rhemorum Antistite, & Gottofredo Parisiorum, Iuri-Præfecto Galliæ. Ita Monásticas Cellas B. Matiæ *de Turpiniaco*, apud Turonas, primi do-

Auctoris Oratio in Senatu habita An. 1580. pro Clero Franciæ, & paulò pòst Formis impressa.

Odoramni, monachi in Monasterio S. Petri viui Senonensis, Chronicon calamo exaratum, vsq; ad An. 1122.

In Vrbe Senonensi ædificatum a Chilperico rege Monasterium S. Petri & Pauli, in Orientali parte Vrbis.

S. Luciani, primi Episcopi & martyris Bellouacorum, Abbatia. Is B. Petri Apostoli discipulus memoratur à Beda, Adone, & Petro Cluniacensi, Lib. 1. Epist. 2.

S. Vvandregisilus, Ansegisi quondam Maioris Domus Regni Francorũ ex Vualgiso fratre nepos, duo Cœnobia Benedictina struxit, Fiscanum, & Fontanellam, in finibus Neustriæ. Sub Annum. 980. ex. Ioh. Trithemio.

Die 5. Maij.

Philip. Audax, S. Ludouici filius.

Abbatia S. Iohan. de Vineis *lez Soissons*, fundata à domino *de Chasteau-Thierry pour penitéce de ses symonies.* Nam. 6. Ecclesias parochiales, quibus malè vsus fuerat Clericis secundùm B. Augustini regulam cedẽs, Viņeta & al. a circunquáque eis pro dote Cœnobij attribuit.

Gaufredus, Episcop. Parisien. & Cancellarius Franciæ.

tarunt Borellus, Peloquinus, Buchardus huiusce filius, & Bartholomæus nepos, vicissim Insulæ Domini. Ex solénibus tabulis An. 1208. & 1233. die Epiphaniæ festo: Quibus tabulis auctoritaté suam Philippus. 2. & Ludouicus. 9. reges adhibuêre. Imo & Armoricum B. Menneni Cœnobium, quod Iudicael Brironum rex fundarat, Carolus Mag. constabiliit: tùm Ludouicus Pius Imp. Magni filius, Septimo Calend. Apriles An. 816. dein Robertus Galliæ rex, An. 12. initi Regni. Andegauum insuper B. Nicolai Monasterium, vt reliquа à patriis Andium Comitibus structa, sui iuris munerisque fecit Augustus rex Philippus, qui illis in Andegauum Comitatum successit. Vti Lib. 3. Ecclesiast. Polit. à Nobis traditum est. Tit. 1. Art. 8. Hanc verò sacram Basilicam Vrbanus. 2. Pontif. soluto Aruerniæ Conuentu Synodico, dedicauit ipsemet cœlestibus Diuis, ac multiplici priuilegio exornauit, media Quadragesima Anni 1094. Si Orderico Vitali credimus, Anglo scriptori, in Historicis Commentariis sui Æui, manu exaratis stylo Romano. Belgica peræquè Cœnobia pluscula conditores suos cient Flandriæ Regulos, sed qui Francico diademati lege suberant clientelari. Iana cumprimis Flandriæ Comes Heroina, quæ Ferdinando, Lusitano nupserat, permulta exædificauit: Philippo. 2. Gallica Sceptra obtinente. Id quod Hannonicis Annalibus Ioh. Cuysij, Franciscani, perspicuum fit, ac Flandrica Meieri Historia. Haud eadem vtique in caussa habentur Allobrogicæ Monachorum Cellæ, quas Sabaudi Principes optimo maximo iure excitarunt, quòd Vicario Romani Imperij titulo se venditarent. Scilicet Amedeus. 2. Sebusianorum Comes extruxit dotauítque Monasterium Cisterciēse in summo Bieugei collis iugo. Circa annum. 1140. Post hæc, Humbertus Comes, in Alpina Rupe ad lacum Lemanum fundauit Cisterciensis Sectæ monasticum Fanum An. 1193. & Altæcombeum: cum *Regulari* cœnobitarum Primatu minore, qui Bourgetus est dictus. Thomas dehinc Allobrogum Regulus, qui obiit An. 1230. piè erogauit cœnobiticæ Ædi Michaëlis, oppida S. Ambrosij, & Iauentis. Inde Amedeus. 3. Sabaudus, * Xenodochium erexit apud Villamnouam oppidum, excipiendis hospitibus, qui illác, Romam, iter, sacræ peregrinationis ergo, instituerent. Quo in Xenodochio, idem Elephanticum deprecaturus morbum (in quem propendere videbatur) reliquum traduxit vitæ, ac decessit An. 1246. Lamberto Vandeburchio teste, in Sabaud. Princip. Historia. At quaqua versùs Franciæ Monarchiæ fines patent, ita demùm ratæ firmæque sunt Monasticorum Operum structuræ ac dotes prædiariæ, si Regio nutu auctoritatéque fulciantur. Sicuti à Nobis expositum est vberiùs. Lib. I. LEGVM ANDEGAVEN. Cap. 37. 38.

Abbatia *de nostre Dame de Turpenay, en la Forest de Chenon*: Cui Peloquinus dominus *de l'Isle-bouchart* dedit duas Insulas ad prata facienda. Eiusque posteri alia his adiecerunt.

Abbatia *de S. Mem & S. Iudicael en Bretagne.*

Vrolfandus Virdunensis Comes maior Palatij Franciæ & Austrasiæ, sub Childerico. 2. fundauit Abbatiam S. Michaelis An. 707 Ex Vrasburgio, Belgicar. Antiquitat. Lib. 2.

Sabaudiæ Abbatia super Montem *de Bieugeois. Item l'Abbaye des Alpes au delà du Lac de Lausane, pres Geneue. Abbaye de Hautecôbe, & prieuré du Bourget, au nom de S. Maurice. Abbaye de S. Michel pres d'Auillane, au Marquisat de Sluaces* De quibus, vide Paradinũ in Sabaud. Chronicis.

* Hospitale.

Lepræ morbus.

Auctoris Libr. 3. De Legibus Andegauorum.

A Ville-neufue lez Augnon, Carthusienses fundati, saltem *accreuz de Religieux, & terres par le Cardinal de Pampelune.* Sub Annum, 1240.

EXHINC apud Neapolim Auenionensis agri Oppidum; Car- 21
thusia, licet condita sit prædiis saltem aucta à Petro Cardinali
Pompeiopolitano, supremum tamen rei auctorem laudauit Karolum. 5.

L'Abbaye de S. Marie Magdelaine, de Chanoines reguliers de l'Ordre de S. Augustin, à Chasteau dun, fondee par Charlemagne, & grandement privilegiee par les Bulles d'Innocent 2. de l'an 1132. d'Eugene 3. l'an 1152. & d'Alexandre 3. de l'an 1162. Et entre autres choses est ordonné par lesdictes Bulles que advenant vacation par mort des seculiers de ladicte Eglise de la Magdelaine, elles seront reduittes à l'estat regulier, & n'en seront pourveuz autres que Religieux & Chanoines reguliers.

Montis regalis Abbatia, Cisterciens. Ordinis *fondee par S. Loys* An. 1330. in Episcopatu Beluacen prope Pellimontem. Auctor Guliel. de Nangis, de gestis S. Ludouici.

Enguerrant sire de Coucy & Comte de Soissons fonda l'Abbaye de Premonstré en Soissonnois, & fit quelque augmentation au Convent des Chartreux S. Pierre, vers Vreusa en Liesse.

Lettre de Dreux de Mello seigneur de Mayenne & de sa femme en Iuin 1243. quòd nos & successores nostri de cætero teneamur in perpetuum nostros monachos & homines feodorum suorum garentizare & acquitare de omni exercitu tam domini Regis quam nostri. *Et aussi les affranchit de tous peages, travers, coustumes & subsides par toute sa terre & seigneurie.*

Fundation de l'Eglise Collegiale de S. Pierre de Maisieres sur Meuse l'an 1176. 16. Cal. Octob. par Magnasses Comes Regisleten sis omnibus &c. Ego fundator Capellæ B. Petri apud Macerias sitæ, cum assensu vxoris meæ Mathildis & filij mei Hugonis, & Alberti, Henrici & Balduini fratrum meorum ipsam liberam in manu Archiepiscopi resignaui, vt in ea 13. Præbendæ canonicis secularibus constituantur &c.

lum. 5. Galliæ regem: Qui Francicos summi Dominatus sui fundos Cœlitibus dicari permisit. An. 1367. Luculentum etiam Mortitinij diploma irrogauit Philippus. 4. rex Nouiodunensi Veromanduorum Cleto, Luce Venetis sequente Festa Natalitia Virginis Deiparæ An. 1303. hac verborum nuncupatione *Notum facimus quòd cum Abbates, & Priores, & aliæ personæ Ecclesiasticæ regulares & seculares exemptæ, Ciuitatis & Diœcesis Nouiomensis, nobis pro subuentione guerræ nostræ liberaliter concesserint pro se & subditis suis, dare vnam decimam prouentuum suorum Ecclesiasticorum, statim soluendam nobis vel mandato nostro, & dimidiam aliàs, quando Prælati Rhemen. prouinciæ soluerint tempore competenti: NOS eisdem concedimus, quòd quicquid acquisiuerint in feodis & retrofeodis, censiuis, allodiis, vsque ad tempora ista, liberè possint tenere & possidere perpetuò absque coactione vendendi, vel extra manum suam ponendi, & aliqua financia de cætero facienda, & quòd per gentem nostram extra manum suam ponere minimè compellantur. Item concedimus, quòd statim soluentes Decimam, ire nec mittere ad nostrum Exercitum præsentem nullatenùs teneantur, & quòd Decima leuetur per illos, per quos leuari aliàs consueuit, secundùm taxationem hactenus obseruatam in Decima colligenda: Et si qui soluerint bona eorum non capiantur occasione Exercitus nostri præsentis.* Præter hæc Morticinæ possessionis muneta Regia, Augustæ Principis auctoritate debétur Vniones nostratiũ Sacerdotiorum, regij Patrocinij & collationis: reliquorum verò, inspectioni assensuíq; Regij cognitoris. Alioqui enim, gratiosi exquisitíq; ambitiosius Vnionũ codicilli Pótificij, in irritũ deducũtur identidé à *Cõscriptis Curiæ* Gallicæ: Quos idcirco prouocarit abusus nomine vel publicus Actor, vel priuatus quisquis sua interesse sũmatim ostenderit. Vrpurã, Rhemorũ sacri Sodales, gregatim impetrasse feruntur à Xysto. 5. P. coniunctionem perpetuam bini Præbendi Basilicæ Archiepiscopalis, quod primo cunque tempore possessorem amisisset. Bullato diplomate, priscarum de Vnionibus Sanctionum derogatorio Calendis Decemb. An. 1588. Circumacto inde anno, Anton. Collartus eiurauit suum Canonicatus sacerdotium Rhemensis Templi maioris, in gratiam Leonardi Marqueri. Hic paulò pòst, sacri Collatoris donatione fretus, postulat ab Ecclesiastico Sodalitio, in Canonicorum consortium assumi, ceu collegam & fratrem. Collegium ve-

Regia Admortizatio terrarũ pro Religiosis, & Ecclesiis diœceseos *de Noyon en Picardie*.

Sic Fr. Petrus, maior Minister Ordinis S. Trinitatis Mathurinorum, consulto impetrauit ab hoc Philippo. 4. Rege An. 1304. Mens. Sept. approbationem permutationis ab eo factę bonorum suorum loci *de Cuenas* in diœcesi Calaguritana, cũ Priore & Conuentu Pauperum Hospitalis Roscideuallis, qui illi vic sim cessit bona quę habbeat in Villa de Barro, super Sequanã, cum suis pertinentiis.

De Ecclesiast. Vnionibus Nos Lib. 1 Sacræ Polit. Tit. 4. Art. 7 & seq.

Bulla Vnionis meosæ Capitulari factę suorum Canonicatuum & præbendarum Rhemensis Ecclesiæ Dec. 1. Decemb. An. 1588.

In Rhemensi Ecclesia Max fundati sunt octo & sexaginta Canonicatus Præbendæq; cum 12. Vicariis antiquissimo munere Testamẽtario D. Remigij Archiepiscopi, Ludouici Pij, aliorũque Regum Francor. De quibus copiosè Flodoardus, in Historia Rhemensis Ecclesiæ.

rò postulata abnuit, repulsamque prætexit Apostolica vnione sacerdotij istiusmodi: Cuius nempe reditus, communi deinceps mensæ Collegij permixtim confusimque addicti sint. Quùm igitur Marquerus Amplissimum Ordinem abusus titulo appellasset ab hoc repulsæ decreto Canonicorum, & Diplomaticæ Vnionis executione, diximus pro eo in Senatu palam, quantúmque ex tali Vnione detrimenti recideret in caput Reipubl. sacræ, multis disseruimus. Primùm enim, Rhemense Canonicorum Fanum sanctius, in Regia purè tutela præsidióque positum est nec Vnione supprimi, vlla ipsius beneficia Ecclesiæ possunt, antiquúsuè mutari Canonicatuum status, inconsulto patrono, Principe. Cap. suggestum. De iur. patron. Cardinal. in Responso, 96. Cum Rotæ Rom. Decis. 229. Gallici item Fori instituto, is demùm probatur Sacerdotiorum nexus ac colligatio, quæ sacrorum Canonum scitis præscriptísque minimùm aduersetur: Ne Diuinus cultus insigne ex ea decrementum recipiat. Artic. 16. Principalis Edicti Aurelianen. Quò ritè trahitur œcumenica Synodus Viennæ Allobrogum, in Pontificatu Clementis. 5., Cap. 1. §. ad hæc De stat. monach. Post Honorij. 3. Epistolam Decretalem Exposuisti De præben. Tametsi ergo duos etiam in vnum Episcopatus redigere liceat aliquando Romanæ Sedi Gregoriana Epist. 35. Lib. 2. Regesti. Desultoria tamen Vnio, qua de agitur, nudúmque per libellum expedita, conuelli debet: vtpotequam, nisi, euerso legitimæ disceptationis ordine, præcipitata esset, Pontifex nusquam supplicibus Canonicis permisisset. Quippe cui petitores obrepserint callida anteriorum Vnionum reticentia, opulentiæqúe Collegij, satis idoneæ communibus subeundis Ecclesiæ oneribus, ac perferendis. Nec ad rem pertinet, quod Canonicorum Societas Vnioni assentiatur & subscribat. Quotiens enim Templorum vel fundi abalienantur, vel iura interuertuntur, priuato cuique fas est singularíque sacerdoti, conniuentibus Sociis, intercessione vti velut Tribunitia, & rem Ecclesiæ saluam fore neruis omnibus procurare. Vt censuit Symmachus Christiani Orbis Antistes, Can. non liceat Papæ. Caus. 12. Quæst. 2. Cap. si quis presbyterorum, Et ibi Panormit. expressim, Tit. De reb. Eccles. non alienan. Quoties insuper, Rhemorum publica de Re, actum est apud Ordinem Clariss., vtpote de illorum Academia, quam Paulus. 3. P., cum Errico. 2. Rege, excitauit An. 1549. PATRES C. eas dictarunt leges nouo tùm Operi Academico: vt communis non tam plausus suffragationisque multorum in erigendo, quàm vtilitatis in regendo ipso, exercendóque, rationem habuisse videantur. S. Consulto. 3. Kalend. Februar. Eod An. Denique concertatam diu beneficiariæ Vnionis quæstionem illam Senatus misit in consilium, duodecimo Kalend. Februar. An. 1592. Rupesorrio, nostris aduersas Collegii sacri partes propugnante. In Catalogo litium Veromāduarum.

Viennense Concilium.

Can. postquam. 16. Quæst. 1.

Priuileges pour les Lieutenãs, Aduocat & Procureur du Roy en la Cõseruation de l'Vniuersité de Rheims, comme aux supposts de ladicte Vniuersité, le 26. Feurier 1556.

Rhemensis Vniuersitatis literariæ Erectio, Pontificia Regiáque, his conditionibus verificata in Parlamento die. 10. Ianuar. An. 1549. Quòd Scholasticis Facultatum gradus, præcedente rigore examinis, conferrētur ab Archiepiscopo Rhemen. Qui & Rectorem instrueret, ex tribus vnum electis, eique præsentatis à Doctoribus & Magistris, secundùm Statuto, quæ ibi fierēt, quæque emendanda, & emendata omologāda, in Curiam adferri deberent &c.

Appoincté au Conseil, en plaidant du Rolle de Vermandois. Die 21. Ianuar. An. 1592.

PERMVLTI

22 PERMVLTIS aliis Templorum patrocinij Regij exemplis, dignoscuntur beneficia summorum Galliæ Heroum in sacras Ecclesias, earúmque facultates. Has quippe tutelaribus non modò Rescripis, sed Decretis etiam Regiis tegi stabilirique identidem experimur. Nam vt à propensa in Clerum Politia Maiorum nostrorum ordiamur, En Francicum regij Senatus Consultum, *in Parlamento Omn. Sanctor.* An. 1295. de acquisitis Cœnobio retinendis: ne splendido Fiscalis iuris prætextu, ad dimittenda ea populari cuiquam, districtè vrgeretur. *Cùm Abbas & Conuentus S. Benedicti Floriacensis proposuissent in Curia nostra, contra recipientes financias super acquisitis in feodis & retrofeodis nostris in Bailliuia Senonensi, quòd ipsi iniustè apposuerant manum suam in bonis suis &c. & ipsos compellebant ad faciendam financiam pro præd. locis, licet proponerent se tenuisse & possedisse prædicta, tanquam hæreditatem propriam per. 50. annos, & à tempore à quo non extat memoria. Præd. Collectoribus nostris hoc negantibus, tandem super præmissis facta Inquesta, pronuntiatum fuit per Curiæ nostræ Iudicium, d. Religiosos non teneri ad præd. financiam nobis faciendam pro præd. locis, & manum nostram debere de d. locis amoueri.* Prædiarium insuper Ecclesiæ imperium Iuridicum rutatus est egregiè Ordo Amplissimus, Principis auspiciis: tametsi apud eum Ordinem Aduocatus Fisci, olim Petr. Cunetius profanam Cleri Gallici Iurisdictionem euertere tentasset. Cùm enim priuati, Suessionum Comitis, Magistratus sibi arrogarent nuper secundam causarum cognitionem inferioris cuiusque Fori Dominici ex prouocatione hinc interposita: Sacerdotes, contrà, Templi maioris defenderunt obnixè apud PATRES PARISIENSES, sacratissimam Diœceseos cuiusque Ædem Regia purè tutela, præsidio, ac patrocinio teneri, nec, ambigua ipsius, subditorumuè iura Disceptatorem alium, vindicem assertorémq; agnoscere, quàm Principis magistratum. Ex Pragmatica Forma & Sanctione regia Ludouici. 9. vulgò nota. Eodem præside Rege, decretum fuisse An. 1234. à Guarino Syluanectensi Episcopo, Nomophylace Galliarum, sequestro velut arbitroque controuersæ illorum Iurisdictionis cum Regio magistratu, perspectísque veteribus rei Monumentis, Canonicos iure præditos esse sublimis, mediæ, ac infimæ coercitionis in suos, quauis ex lite pecuniæ, vel criminis admissi: Saluis modò Principi, eximiis quibusdam ac Regiæ merè notionis quæstionibus. Rursùm, Ludouico ipso imperante, statutum An. 1246., COMITEM SVESSIONEN. EXIGERE NON POSSE THELONEVM IN TERRA CAPITVLI, IBIDEM IVRISDICTIONEM EXERCERE, SIVE DOMINIVM VENDICARE. Inde, seculo lapso, Ianum. 2. Regem, in lege Fiduciæ Valesij Comitatus fratri Philippo traditi, nuncupatim sibi reseruasse Episcopalis Collegij iura, à tutelari suo Iudice excutienda ac definienda, non autem à fiduciarij Reguli Iuridicis in forensi Sede Petri-fontis & Ouchij-

Inquestæ, & Apprisiæ expeditæ in Parlamento omnium S. S. An. 1295.

Abbatia de S. Benoist de Fleury sur Loire.

Laicalis Clericorum & Monachorum Iustitia ratione suarum Ditionum temporalium.

Hæc Petri Cunetij, cũ Bertrando Heduorũ Pontifice Disceptatio habita An. 1329. memoratur à Nobis Lib. 2. Sac. Polit. Tit. 2. Art. 6.

Ordinatio seu Charta regia, quod Iurisdictio de causis Ecclesiarum Cathedralium, & terrarũ subiectorúmque earumdẽ pertinet ad Regis Officiarios, non autem Dominorũ inferiorum.

In Appennagio *du Comte de Valois, Pierrefons, & Ouchie le Chastel,* non comprehenditur Ressortus Iustitiarum temporaliũ Capituli *de Soissons.*

Castri: Quæ, simul cum Valesio Comitatu, in donatarium Principis Oppidula transierant. AN. 1354. His itaque in medium adductis à Poyero sacri Sodalitij causidico, annuit adhæsitq; Lizetus patronus Fisci: nequicquàm obtinéte aduersaria Chomedei Actione, pro Maria Lucẽburgia Suessionum Comite, fructuaria Vindocini Ducẽ, Pridie Nonas Apriles AN. 1526. Mox à Senatu re in consilium missa, pronũtiatum est vindiciario Iudicio, Idibus Martiis AN. 1529., Regios Lauduni Veromanduorum Iuridicos solos appellatoriis litibus cognitionem suam accommodare debere, quæ ciuilibus Canonicorum in Tribunalibus moræ primùm essent. Atque, vt Senatorij Decreti æquitas lucidiùs pareat, è re est supradictum Iani regis Diploma his nominatim subnectere, qua phrasi Regestis Curiæ inscriptum fuit Septimo Kalend. Septembres AN. 1354. *Notum facimus, quòd cùm dilecti nostri, Præpositus, Decanus, & Capitulum Ecclesiæ Suessionen., cum eorum familiaribus, rebus, & bonis, in speciali protectione & saluagardia Regiis existere consueuerint & debeant, & eorum subditi, à prima eorum Ecclesiæ fundatione, in d. saluagardia sub nostris ressorto & superioritate Regis remanere, ad eorúmque notitiam deuenerit quod Castellanias & Villas de Petrafonte, & de Vlcheio, in quorum Castellaniis seu Præposituris, dum in manu Regis existebant, consueuerant ressortire, charissimo Fratri nostro Duci Aurelianen. tradidimus, Nobis humiliter supplicarũt, vt eis, & eorum subditis alterum locum regium, in quo ressortiri habeant, modo & forma quibus, in d. Castellaniis & Præposituris ressortiri solebant, assignare vellemus. Nos autem, attentis prædictis, ipsis Præposito, Decano, & Capitulo, & eorum subditis locum & Villam de Compendio in omnibus causis & negotiis suis, de quibus apud Petramfontem: locum & Villam de Fimes, vbi apud Vlcheium ressortiri consueuerant, tenore præsentium tam in Præpositurarum quàm Bailliuiarum Sedibus assignamus: à d. Castellaniis, Sedibus, & ressortis de Petrafonte & Vlcheio penitus eximentes, Bailliuísque Syluanecti, & Vitriaci, ac Præposito foraneo de Compendio, & Præposito de Fimis, & cuilibet eorumdem præsentibus & futuris mandamus, &c.* Haud impari ædepol benignitate, Principes nostri suis Rescriptis confouerunt Iuridicum Cœnobiticæ Ædis Germani Parisien. in populares suos imperium: Vsqueadeo, vt Magistratui regio, eiusque Officialibus, muneri functione, Monastico in Territorio, interdixerint. Philippus. 5. Rex, 17. Kalend. Octobr. AN. 1319. & Carolus. 6., postridie Calend. Septembres AN. 1406. Vnde multiplici Senatus iudicio decisum fuit, nec Principales apparitores, restiumuè Inquisitores, nec Præfectum quidem Vrbi, potestate fungi debere intra metas Dominicæ profanæque Iurisdictionis cœnobitarum: Sepositis modò hinc prouocationum, Regiæuè disceptationis eximiæ, controuersiis. Trino Decreto, 5. Nonas Iulias AN. 1537. 3. Cal. Septemb. AN. 1538. & 6. Cal. Decemb. AN. 1547. Quorum tamen secundo, Curia summa ad plenius deliberandi consilium reuocauit.

Præuentionis regiæ prærogatiuam istam, qua vsum hactenus Principem mor-

Plaidoyé & Appoinclé au conseil in Parlamẽto, die. 4. April. An. 1526.

Decrsum Aresto prouisionali, die 15. Mart. An. 1529. inter Capitulum *de Soissons*, suscipiẽt causam suorum Officiariorum, & subditorum in Iustitia *de Soissõs, Bucy, Marginal &c.* appellantium à Bailliuis Comitũ Suessionen. Et Iacobum *Petit* procuratorẽ Comitum, & doariam Ducissam *de Vendosme*, Comitissã *de Soissons*, & alios.

Patentes literæ de Exemptione Petræfõtis, Registratæ in Parlamento die. 26. Augusti An. 1354.

Baillifz de Senlis & Vitry.

Preuost forain de Compiegne, ressortissant à Senlis.

Preuost de Fimes, du Baillage de Vitry

Regium Philippi. 5. cum hoc Monasterio S. Germani, Concordatum, An. 1272. de laicali istius Iurisdictione libera, adscripsimus Lib. 1. Morum Parisien. Tit. 2. Art. 44.

Literæ Patentes, die. 15. Septemb 1319 &. 2. Septemb. An. 1406.

Aresta Curiæ Parisf. in magna Camera, die. 3. Iul An. 1538. &. 26. Nouemb 1547.

Le Seellé royal des biens & Inuentaire par Preuention, en la Preuosté de Paris, sur les Hauts Iusticiers, appoinclé au conseil.

Prouisionale Arestum Curiæ die 7. Octob. An. 1565. *de Mainleuée* Torcularis publici Omphacio parando destinati *sur le pont S. Michel*, quod Religiosis S. Germani competens, saisitum fuerat *par le Receueur au Domaine, & Voyer du Roy en la ville de Paris.*

cipem mordicùs asserebat Procurator Fisci, vt in Dominicis Magnatum virorum fundis Præturæ Parisien., vacantia bona, Principali anulo præoccupante, obsignari possent, Regiorúmque Officialium ministerio annotari. Nuperrimè verò Lutetiani PATRES, cognita causa, addixêre præd. Cœnobio ius meri Imperij, sua in Ditione Parisijs suburbana, eíque consequentem Curationem Viarũ publicarum. Suprema Sententia. 4. Nonas Mart. An.1600. aduersus publicum in Senatu cognitorem, ac Vilhelmum Hubertum, Parisien. Præfecturæ viarum Finitorem seu Hotorheten, & Ianum Amelorum, huic substitutum. In Sequana pariter amne Lutetiæ, circumscriptis finibus, prædiri sunt Cœnobitæ isti recto Dominio Iurisq; ditione, ab Regio patroni sui munere Childeberti: Quod Munus rarum sanctúmque, perpetuò valete iussit Ordo Clariss., Fiscali Actore perperam obluctante. Tribus S. Consultis, 5. Kalend. Septemb. An. 1389., Quinto Idus Mart. An. 1560., & Quarto Kalend. Maias An. 1582. Exin vrbanorum Piscatorum Corpori, nouo cum ijs suborto litigio, inhibita fuit piscario in Monastica eius Fluminis parte: nisi à Monachis illi priùs hoc nomine veniam impetrarent. Qui autem ex eo Corpore, antea Fluuij oras quasdam mercede conduxissent in tempus, eam mercedem pendere damnati sunt cucullatis Sacerdotibus Templi Germani. Aresto insigni Calen. Aprilib. An. 1586.

Curiæ Arestum die, 4. Mart. 1600. *sur plaidoyez* in magna Camera, pro Religiosis S. Germani de Pratis, eorumque Viario, *Voyer de S. Germ.* Contra magnum Voyerium Vrbis & Præposituræ Parisien.

Donatio partis *de la Riuiere de Seine* per Regem fundatorem Monasterij S. Germani. De qua, secundùm Aymonium, scripsimus Lib. 1. Morum Parisica. Tit. 2. Art 1.

Curiæ Parisien. Aresta, die 28. August. An. 1389., die. 25. Mart. 1560., die. 28. April. 1582, & Die 1. April. 1586. pro Dominico Religiosorum S. Germani iure plenissimaque Iurisdictione *en la Riuiere de Seine de toutes parts auec vne perche royale, depuis les anciens ponts de la Ville de Paris, iusqu'à l'ancien Rhu de Seure pres S. Cloud, Auec les amendes & forfaitures, qui en aduiennent; Et Deffenses à tous pescheurs, poissonniers, & autres de pescher à engins, ne mettre bateaux pour garder poissons, ne ficher perches ne pieux en lad. Riuiere sans la permission desd. Religieux, & sans prendre d'eux lettres de Bail à ferme, &c.*

23. CIVILI deinceps Regum, seu regij Senatus Politia, conseruatur rei Ecclesiasticæ status, Monasticæ potissimùm. Quando enim seculi Sacerdotes, qui Pontificia commendatione Cœnobiis præsunt, raró in eandem cum Cœnobitis coëunt sententiam, suísque priuatim cõsulunt sæpiùs, quàm communibus illorum commodis. Ideo Senatus, pia Monasticæ Familiæ cura suscepta, æquam interposuit Oeconomiam inter fiduciarium Cœnobiarcham. B. Dionysij, & cucullatos Monasterij alumnos, Nonis Sextilibus An. 1486. Decreuit enim, Cœnobii sacristam, Eleemonem, & Conuentus Præfectum maiorem circumspicere debere, quidnàm impendi necessariò expediret in comparationem vestium ac ornamentorum Ecclesiæ: quæ *secularis Abba* suppeditare damnatus est, simul & Fani Claustríque refectionem suo sumptu curare, Monastici Cœtus arbitratu. Quod attinet ad ceteros, lampadas, Sacráque solennia, quæ Cœnobiris stato reditu ac stipendio celebranda incumbant, pro votò testatorum, aliorumuè demortuorum, PATRES. C. idipsum, fundationis cuiusque lege condicta, explicandum, implendúmq; indicarũt. Fiduciario itẽ Cœnobij Magistro præcepêre, inferiora eiusdem Sacerdotia, ac Ministeria publica Religiosis erogare benemerentibus: His vicissim iusserunt, summissè *Abbatem*, eiusque Vicem getentes obseruare, colere, nec latum quidem culmum à præscriptis Disciplinæ *regularis* desciscere. Statutum est præterea Fratribus singulis, indumentorum nomine, Annuum æs quoddam, ab Æte-

Reglement de la Cour die 5. Augusti. 1486 inter Abbatem commendatarium S. Dionysij in Francia, Lumbariensem tunc Episcopum: & Monachos Dionysianos.

Les Threzorier, Aumosnier, & Grand Prieur de l'Abbaye S. Denys.

Beneficia, & Officia regularia, tanquam Membra à Monasterio dependentia.

Item Præpositi Parisien. Sententia *de Reiglement* prouisionali, die. 23. Sept.

riarcha præstandum De re itidem Annonaria, sacræ Familiæ prouisum eo S. Consulto, ne profani hominis, sed Religiosi modò dispensatione, quem ei negotio Conuentus præfecerit, sedulò distribuatur. Summa hæc fuit politicæ CONSCRIPT. PATRVM Sententiæ, de externa Dionysiani Cœnobij curatione ac regimine. Cui pariter Cœnobio, Senatus postmodùm cognoscens adiudicauit regiam Effigiem, cum eburneo ipsius Lecto, Vmbella, vestiarióque Apparatu: Quæ, funebri Regum pompa, efferunrur in Ædem Dionysij, ad Sequanam Parisiorum. Quùm enim Regio Equitio Præfectus, illa sibi vindicaret in exequijs Karoli. 8., (quarum celebritatem præsens depinxit Gaguinus in Franciæ Chronic.) Cœnobitæ, contrà, regij Mausolei custodes, veterem talium possessionem opposuerunt Archippocomo, & posthumas Heroum Imagines, quæ solenni ceremonia producuntur in funus, semel Templo sacratas asseruêre, in quo Principum Monumenta visuntur. Atque vt Romanis Cæss. vita functis simillimæ effingebantur Imagines, sumptuosóque illi funere sepeliebantur, Herodiani lib. 4. Ita Christiano Imperatore, Constantino mortuo, palàm est eius proposita Effigies, funúsque antiquo ritu ac cultu celebratum, auctore Eusebio in Ecclesiastic. Annalibus. Donaria autem Diuis posita, oblatáque Aris Munera nomine defuncti, ad Sacrificos spectant, non ad illius Familiares ac ministros. Vt colligitur ex Pontificia Innocentij. 3. Epistola Decretali penul. De his quæ fiunt à Præl. Et Alexandri. 3. Cap. Ad audientiam De Ecclesf. ædific. Sic Imagines, & Signa Ædi sacræ legata intuemur, vt Ædituorú cura, inibi perpetuò maneant. Apud Seruidium Scæuolam, leg. Titia §. vlt. De aur. & arg. leg. l. Annua §. Attia *. De ann. legat. Quapropter Ornatiss. Curia Templo Dionysij Areopagitæ Effigiem illam iudicio addixit, funebrémque paratum reliquum corporis Regij: competitore victo, qui Aulicæ Hippocomiæ præpositus erat. Decreto, 7. Iduum Quintilium An. 1501. quod Ioh. Tilius cõmemorat, prothoscriba Senatus Parisien. Lib. 2. suorum de Regia Francica Commentariorum. Summum verò funeris honorem Principis Ludouici. 6. prosequitur Dionysianus *Abba* Sugerius: & Augusti nepotis, Rigordus, singulorum Vitæ Scriptores.

An. 1476. confirmata Aresto Curiæ Parisiensis, die. 22. Iun. An. 1478. Iudicatum est, Claustralem Prioratum Abbatiæ S. Germani de Pratis, à solo Abbate conferri alicui Religioso non posse, sed communi electione Conuentus in præsentia Abbatis, vel absente Abbate, à Conuentu eligente, deferedum. Et ita obtiouit Fr. Guillelm. *de Troyes* electus à Conuentu, contra Fr. Antonium à S. Quintino, Abbatis donatarium.

Grand Escuyer de France.

Sepulchretum Francorú Regú in Monasthca B. Dionysij Ecclesia.

Mos erat Romanis, consecrare Imperatores, qui superstitibus filijs, vel successoribus, moriebantur.

Arestum Curiæ, die 9. Iul. An. 1501. *Que les poisles, & despouilles des Effigies des Roys & Roines portez à leurs obseques appartiennent à l'Abbé & Religieux de S. Denys, & non aux Grands Escuyers de France.*

I. du Tillet, Greffier du Parlement, en ses Memoires & Recherches. Cap. *Des Obseques & funerailles des Roys & Roines de France.*

INDVBIE' demùm ex ijs constat, Principis Senatum, paribus 24
cum eo studijs, Monastica phana, sacrásque ipsorum facultates confouere. Ac Yuo quidem Carnutum Antistes expostulauit olim apud Paschalem. 2. Pontif. in regios Galliæ Quæstores & Officiales, qui rei nummariæ oneribus extra ordinem premerent Carnutensem Clerum, neque finerent, Apostolica eum immunitate perfrui. Ast Regem ipsum leuiusculè attigit Yuo, quòd rapacium Ministrorum suggestu ac susurris circumuentus, minaces, in Clericos, literas ad se emisisset. Annum circiter. 1106., Epist. 272. Verùm

rùm paulò antea, Cantuariensis Anglorum Præsul Anselmus, patrium solum vertit, *quia defunctis Ecclesiæ Prælatis, regij satellites & gastaid: Regia vi protinus succedebant, & quæ in ærario eorum reperiebantur,*

Anselmi huius, qui obijt.11.Calend.Maij An.1109., vitam Libello descripsit Edmarus Cantuariensis, & in peregrinatione comes.

Hic Anselmus moritur ætatis suæ An.76.feria 4.maioris Hebdomadæ. Sed Vvilhelmus Mamesburiensis Lib.1.De gestis Pontif. Anglorum ait, An ætatis 66. Pontificatus 16.

Diui Anselmi, Cantuarien. Archiepiscopi, Theologi suo tempore præstantissimi Opera, tribus distincta Tomis.

irreuerenter inuadebant. Vt eloquitur Ordericus Vitalis, Anglus, Vticensis Lexouiorum Cœnobij sacerdos, Anselmo ætate suppar, qui " hæc prædictis continua serie subtexuit. Cœnobiorum fundos & " Episcopatuum reditus dominio Regis mancipabant illi, & à superstitibus Archimandritis seu Pontificibus enormis pecuniæ vectigal " exigebant. Quæ videns sacer Anselmus Archiepiscopus, supplice " Epistola Regem interpellans, conquestus est. Sed obdurato corde " Rex malè sanus humili didascalo non paruit, ob idque ille licen" tiam eundi Romam ab eo petijt. Porro tumidus Princeps Ro" mam quidem eum abire permisit, sed Normaniam ne intraret, " prohibuit. Vnum porro istud Regiæ impietatis exemplar memoriáque deletur pijs innumeris aliorum Regum in sacram Ecclesiam officijs ac monumentis. Vsqueadeo, vt ex his complures etiam, Mundani fastus pertæsi Religiosa septa claustráque petierint ceu tranquillum Humanæ tempestatis portum, gradúmque expeditiorem ad Cœlestia capessenda. Nam, præter antiquos illos Heroas Monasticen complexos, quorum meminimus alibi, fertur Henricus Cypriorum Rex, missis huius seculi illecebris, sumpsisse habitum D. Francisci, in eóque vita religiosè transacta, apud Fratres rumularus, miraculis operum enituisse. Raymiris item Hispaniæ rex, depositis Sceptrorum Insignibus, Benedictino se Cœnobio addixit, quod in Oscensi ciuitate extruxerat ac dotarat. In eodem humatum Raymirum An.1147., enarrat Tarassa, in Hispanic. Rer. Epitome. Iacobus, ad hæc, Tarraconensium Rex. 8. quùm vehementiori febre correptus, testamentum condidisset, Cisterciensem induit Religionis Togam, Numinísque cultui se totum deuouens, Populetum proficisci statuit, Cisterciensis Mandræ secessum pijs salutarem. Sed ex Algezira Valentiam delato morbus augetur, viræque repentinus exitus sancta Principis vota intercepit, An.1276. Marineo Siculo teste, Hispanic. Annal. Lib.10. Porro Iacobus, Balearici, & Petrus, Tarraconensis, Regum primigenij nomina dederunt Franciscanæ Militiæ sacræ, sub Annum. 1360. Laudibus quoque vehitur à Petro Venerabili, Noruegiæ rex Sigiuardus, *de gratijs & virtutibus sibi collatis, & specialiter de inspirato relinquendi seculi proposito, quod ad effectum perduci rogat.* Epist.8. Lib.6. Alios subtice-

Orderic. Vitalis, monachus S. Ebrulphi in Normania Historiæ sui temporis scriptor.

Vilhelmus Rufus Angliæ rex, Ecclesijs, earúmque defensori Anselmo infensissimus An. 1098. Tandem miserè perijt An. 1100. à suo milite inter venandum sagitta transfixus.

Aussy le Roy Iehan d'Angleterre fut cruel au Clergé & aux Religieux. Prælatos etiam sacris & Sedibus omnes eijcit, & tota Anglorum regione relegat: Vt procul amotis Cleris populique Propositis, Rex sibi liberius acquireret possit eorum. Nam parcit monachis, aut quos Cistercius Ordo candidat aut habitus denigrat Cluniacensis. Philippidos Lib. 9. Guilelmus Brito nes Armoric.

Sac. Pol Lib 2. Tit. 3. Ars.19. 20. 21.

Lothario Imperatore, S. Madelgarius, ex Duce Monachus factus, fundauit Monasterium Sonogense, & Melbomense. Is fuit Abbas Cœnobij Altimontensis. Ex Ioh. Trithemio.

S. Ebbo Tornadorensis Comes An.705. fit monachus, dein Abbas S. Petri viui Senonum. Ex Odorani Chronico manu exarato.

Iacobus, Maioricarũ & Petrus, Aragoniæ, Regum primogeniti.

Goigo Gras Delphinus Viennensis, Comes Albonis, qui vixit Anno 1135. in Monasterio S Roberti, Gratianopolit. diœcesis, quod ædificauit, sumpto habitu Monachali, lapsis paucis diebus spirauit. Et ibi sepultus. Vxor eius fuit filia Regis Castellæ. Ex libro Libertatum Delphinalium iampridem formis impresso. Item Humbertus 1. Delphinus Viennensium, mortua vxore plures libe ros habens, Carthusiensium habitum suscepit in Monasterio Vallis S. Mariæ Diensis.

mus longo ordine Græcos, & Latinos Augustos, Reges, ac Principes: qui sigillatim, ex prompto Catalogo, numerantur in calce Basilici Philactyrij: Auctore Stephano Lusiniano, Dominicanæ Familiæ cœnobita. Ne vetustiorem pariter, ex Christiana Historia, repetamus Elesbanum Ducem Æthiopum, qui, Dunaa Pseudo Mose armis profligato, Christianum sanguinem vltus, arripuit Monasticum vitæ Institutum, & purpura Diadematéque abiecto, sacræ Ædis sedem domiciliúmque perpetuum sibi delegit. Nicephori Lib. 17. Cap. 6. FOEMINEIS præterea Cœnobijs multæ se incluserunt Heroides, cœlesti quodam afflatu. Monasticam enim B. Claræ vestem ac velamen induit Neapoli Sanctia, Hierosolymorum & Siciliæ regis Roberti vidua coniunx: quæ Iacobi soror extiterat, Balearis Insulæ regis. Hæc Sanctia, Hispana, Sectæ Fratrum Minorum cultrix, adstitit publico Ordinis Conuentui apud Massiliam peracto, An. 1319., obtinuítque à Babylonio Assyriorum Principe, vt Seraphici Sodales. 12. apud Dominicum CHRISTI Sepulchrum residerent, Diuina officia Liturgiámque celebraturi: Quos ipsa, cũ Roberto rege marito, suis impensis alebat. Vti nouissimè omnium scripsit Petr. Rodulphius, Tossinianensis in Historico Seraphicæ Religion. Commentario. Pannoniæ item regis Stephani vidua mulier Gisela *Regularem* vitæ cultum amplexa est in sacro Nidemburgensi Parthenone, apud Pataviam Noricam, eóque in Monasterio extremum hausit spiritum Nonis Maijs An. 1095. Bruschio memorante, De Laureaco, Noricorum ciuitate, de Patauio Germanico &c. Sic B. Agnes, Bohema, regiæ stirpis, solenni Pentecoste, diuinitùs inspirata, vouit se Ordini *pauperum Dominarum*, B. Francisci, in Vrbe Pragensi: quæque Otherchij Bohemiæ regis filia, nupserat Friderico. 2. Cæsari, misso huic repudij libello, adhæsit CRVCIFIXO, cui Virgineum florem dedicarat. Subnectitur isti B. Iulenta, Polona, Dux Calisiensis, quæ monasticum Parthenonem erexit in Gnesna, maioris Sarmatiæ metropoli: in eóque, post fata mariti, sanctè vixit, ac supremum obijt diem. Haud secus B. Paula, illustri Atestinorum genere, quæ connubio iuncta fuerat I. Francisco Gonzagæ, Mantuano. 1. Marchioni, excitauit muliebre Cœnobium, titulo corporis CHRISTI apud Mantuam: quod, S. Claræ Toga sumpta, incoluit. Nec minori pietate, Clareranam Religionem sectata est B. Salomea, Lestkonis Ducis Cracouiæ ac Sandomiriæ filia, extincto coniuge, Pannonum regis Andreæ filio Colomano. Reliqua Monastici Instituti Principum fœminarum exempla percurre apud Fr. Stephanum Lusinianum, vbi suprà, & Sacræ Politiæ Lib. 2. anteriùs designato. Quanta porro animi summissione, versari debeat Heroina in nouo Religiosæ vitæ complexu, docet Hildebertus Turonum pontifex: subiecta oculis, propositáque ad imitandum Comitis fœminæ modestia, cui, de transitu ad Monasticum habitum, sic gratulatur, Epistola. 71. Audio te deduci in

Fr. Stephanus, Cyprius, è Lusiniana stirpe regia, monachus, Ordinis Prædicatorum.

Principes fœminæ, Religiosæ.

Maioricarum Regis soror, Religiosa.

Agnes Comtesse de Brenne femme de Robert de France Comte de Dreux, fonda l'Abbaye de Brenne enuiron l'An. 1160 où elle gist, & son mary fonda l'Abbaye de S. Pierre de Vienne, & y est enterré: Des Memoires de I. Du Tillet, en la Branche de Dreux.

Die. 7. Maij. 1095.

Virginum Conuentus sacer.

Beatrix Aliâ Regis Hungariæ, post mortem mariti sui Iohannis Delphioi Viennen. relicto mundo, fuit Monialis & fundauit Monasterium S. Iusti, io Royanis, Gratianopolit. dioeces. vbi sepulta est.

Dame Philippe de Gueldres veusue de René Duc de Lorraine, se rendit Religieuse en l'Eglise des Cordeliers du Pont à Mousson. Comme dit Richard de VVassbourg. Lib. 7. Historiæ Belgicæ

„ deduci in semitam mandatorum Domini, & ad terram viuentium
„ inoffenso currere vestigio. Audio enim, de locuplete, pauperem
„ spiritu, de splendidissima & stipata cuneis obsequentium Comiris-
„ sa, humilem monacham, atque instar abiectioris ancillulæ, cæte-
„ ris filiabus CHRISTI, quæ tecum Domino seruiunt, & prouide-
„ re quod necessarium est, & officiosissimè famulari. Sanè mutatio
„ hæc, mutatio dexteræ excelsi &c.

Ex Lib. Epistolarum Hildeberti, qui Tomo. 3. inter sui Bibliothecæ sacræ.

25. DE EREMICOLIS iam nostri seculi, percunctandum est, Priuilegijs necne vtantur Cœnobitarum, de quibus Tractatum hunc aggressi sumus. Christiana equidem vetustas *ἀσκητήριον venerata est, & * ἀσκήτας Religiosos Eremicultores, Anachoretas: quales definijt Gregor. Nazianzenus, in Monodia S. Basilij. Nam, vt Lausiacæ Hist. Patres Ægyptios omittam istîc, Inter eos, quos nobilitauit Eremus, Diuis adscribitur Blasius martyr: quem speluncis abditum, & visitatum à Feris, & ab Auibus pastum tradunt. Nec silendi Leonardus ac Lissardus fratres, ambo monachi, ambo solitarij: Nec Veridimius, Eremita clarissimus: Minimè & huius comes prætereundus Ægidius, qui Athenis regia ortus prosapia, lares patrios reliquit: ac gentilitias opes, studio solitudinis, Gallicæ postposuit egestati. Qua in solitudine & Eremitica Cella, miraculis operum edundis inclaruit, ac speciatim blandientis Ceruæ lacte nutritus, Altricem suam canibus inuiolabilem præstitit. Vnde rei miraculo attonitus Galliarum rex, ad speluncam viri sentibus obsitam auidè penetrauit, nec sine graui militum sudore, aditum ferro pandentium. Mox veneranda visi senis effigie, & iuxta senem accubantis spectaculo motus Nutricis, Rex, ad eum propiùs accessit, comite vno sacrorum Præsule: talémque reperit, vt ingentibus ei oblatis Muneribus, magnificéque contemptis, extrueret Monasterium suasu ipsius illis in locis, nunc percelebre, ac deinceps ad eundem inuisendum, summissis Regijs fascibus, veniret. Quem sibi honorem non splendor dignitásque natalium, sed solitariæ vitæ decor ac sanctitas peperêre. Quinetiam Petrus Damianus, qui Romanum Cardinem ritè honorificéque tenuit, perituris honoribus antepo suit Eremum, media Italia, ad sinistrum Apennini latus exquisitam: Vbi non minùs gloriosè postmodùm latuit, quàm innotuerat primùm Romæ: nec dedecori illi fuit, alti Verticis rutilum decus squallenti cilicio permutasse. Vti de eo testatum habemus, Francisc. Petrarchæ Lib. 2. Quoniam tamen progressu temporum, Monachi, piæque solitudinis cultores, in Sodalitia coiêre præscriptis communibus votiui Instituti regulis, Vix est hodie, vt nulla professi Vota, Eremicolæ, numerentur inter Religiosos homines, *Regularíque* Normæ adstrictos sacerdotes. Ex argumento sacri Canon. Si quis suadente Caus. 17. Quæst. 4. Cap. non dubium De senten. excommu. Idcóque capitis damnatus fuit à Tholosano Senatu famosus latro, tametsi Eremita. Aufrerij rela-

Eremitæ.

* solitarium locum, & à publico Secessum, ad vere Philosophiæ exercitationem.

* exercitores.

Palladius, Lausiacæ Hist. compilator, D. Euagrij discipulus.

S. Ægidius, è Græcia, Comitatus Prouinciæ Gallicæ hospes, Eremita.

Eremitica etiam Casula, cum Sacello, D. Antonij nomine, erecta est pridem à Renato Siciliæ rege, Audium Duce iuxta Andegauam Vrbem, in loco, Reculea dicto. Vbi Matthæus *Busheron*, primus Eremita, vitæ sanctitate emicuit. Sub Ann. 1460 Ex Analib. Andegau.

Petr. Damianus, Cardinalis.

Tract. 3. Cap. 17.

De tali Eremitarum statu & conditione, Nos Lib. 3. Sac. Polit. Tit. 3. Art. 15.

Moses, latro Ægyptius, deinde Eremita in Scetiis, per diẽ quinquagies orabat. Tandem presbyterfactus Monachorum, moritur. Apud Sozomenum, lib. 6. Cap 29. Et in Lausiaca Palladij historia.

tu, ad Clem. 1. De offic. ordin. Quòd Boerius vtique refricat, Libello De statu & vita Eremitar. Adde, quòd Eremicolæ, suis, ac proprijs facultatibus minimè cedunt: Sodales cucullati, contrà. Sicuti patet Can. placuit. 16. Quæst. 1., & Panormit. Notis in Cap. cùm ad monasterium De stat. monach. Proinde nec Cœnobij alumno fas est, ad Eremiticum viuendi ritum transilire, nisi petita à monastico Antistite venia. Ediuersò autem, licet Eremitæ, in Cœnobitica vota ex professo iurare, Gloz. ad Can. si clericatus Caus. 15. Quæst. 1. Ex Can. monachum Caus. 20. Quæst. 4. Vt ut sit, Eremi incola, qui diœcesano Pontifici subest, eidem iusta obsequij lege deuinctus, refertur in Album Clericorum, & Ecclesiastici Ordinis priuilegio fruitur, quàmuis nondùm sacris initiatus. Gloz. in Can. Qui verè Caus. 16. Quæst. 1. Abbas in Clem. cupientes De pœn. Panorm. ad Cap. ex parte De conuers. coniug. Quinimò vltimus Morauiæ rex Suatoplucus, nullum sanctius duxit Eremitico vitæ genus, nec expiandis criminibus suis accommodatius. Impellente enim grauiorum scelerum conscientia, secessit in Eremum, ad Sembor montem: iuquo, tres duntaxat Eremitæ, vitam aridam durámque agentes, delitescebant. Ijs Rex additus, nemini contubernalium tolerantia patientiáque cessit, nec ante extremum diem, quis esset, illis prodidit: A quibus etiam, Nitriæ in Pannonia, conditus fuisse dicitur, ætate Arnulphi Imperat. Id quod Ioh. Dubrauius, Olomuzen. Episcopus in litteras redegit, Bohemicæ Hist. lib. 4.

Eremita, licet non sit sacerdos, vel in sacris, tamen si est sub obedientia alicuius Superioris, vel Episcopi, gaudet priuilegio clericali.

Glo in Can. qui verè In ver. verò Et Ibi Archidiac.

Eremitas, inter seculares haberi scribit Aufrerius in Decis. 8. Capellæ Tholo. & Guillelmo de Monte Lauduno & Ioh. de Lignagno in Clement. per Literas. De præbend.

ARCTIORI certè religione tuendas Monasticorum Conuen- 26
tuum possessiones, quàm Eremitarum, indicio est litis species talis, recèns agitata in Senatorio Lutetiæ Auditorio. Dominicani Sodales, Vailliaci Suessionum oppiduli, postularunt à Rhemensi Archiepiscopo Eremiticæ domus propinquæ Vnionem cum suo Conuentu, causati Ius Gentium, quo, * ἔρημα vacuáque loca occupantium fierent, tum sui Collegij inopiam, omnibus exhausti ac egeni: quod, vicinæ ideo Casæ latifundijs & accessionibus prædiarijs sustentari deberet. Hinc, de plano re cognita, ac testibus inquisita leuiusculè, Decretum vnionis interponitur Quindecimo Kalend. Septemb. An. 1587. At bino pòst lustro, Franciscani tertiæ Classis, apud Principem queruntur, sacram Ædem, fictitio Eremi titulo, sibi ereptam, continentia ędificia, iisque adiacentes fundos opimi prouentus, captato, in speciem, sacræ Vnionis argumento. Quùm igitur ab prisca vetustate suũ illud, & à suæ Sectæ Collegio possessum Sacellũ, cum Appendicibus, assererent *Tertiarij Minoritæ*, ad horum libellum rescripsit Princeps Suessionensi Proprætori, vt veteres possessores, qui Domo aliquantisper Bellorum occasione abscessissent, in sua iura postliminio restitueret. Sed quia his opponebatur controuersæ Domus coniunctio Archiepiscopalis cum finitima Æde B. Dominici, ab ea coniunctione ipsi Senatum apellant, tanquam abusiuè

Iacobini de Vailly pres Soissons.

* deserta & solitaria.

Sententia Vnionis *de la Maison reguliere de nostre Dame de Chery, & ses appartenances, à celle des Iacobins de Vailly*, die. 18. Augusti. 1587. Lata ab Archiepiscopo Rhemorum, vacante Sede suffraganei sui Episcopi Suessionum.

Fratres, tertij Ordinis S. Francisci, ab Vnione, tanquam abusiua, prouocant in Curiam Parlamenti.

abusiuè decreta. Nec enim Archipræsuli ius esse, contendunt, Sacerdotia, Fanauè sibi inuicem copulare in alieno, suffragantium etiam illi Episcoporum, Territorio. Decretali Epist. Cælestini. 3. Sicut vnire Insi. D. excess. Prælat. Vacuo item Episcopi Solio, Iuridica eius potestas defertur Episcopali Sodalitio, Vnionisq; Templorum, iudicio statuendæ ex legitimis causis. Cap. vn. De maiorit. & obedien. In. 6. Neque hoc cognitionum genus nominatim, vacante Cathedra inferioris Præsulis, deuoluitur ad Archipræsulem superiorem. Panormit. sententia, de Vnione huiusmodi (ad Cap. 1. Ne Sed. vacan.) & Glozemararij, ad Clem. vlt. De reb. Eccles. non alienan. Quò improbabiliùs ergo, sacra vna Mendicantium Familia Domiculam alterius inuadat, obtentu Ecclesiastici nexus proximarum Ædium?. Vetante id Pontificia Sanctione, nisi ad Eremiticum Secessum Religiosus aliquis nouam sibi Ædiculam Cellamuè compararit. Cap. cùm ex eo De excess. Prælat. Apud Bonifacium. 8. P. Econtrà autem, Prædicatores Fratres, *Minorum* nullatenus interesse, qua formula, quouè titu solenni; conflata sit rerum Vnio, quæ nihil ad hos attinerent. Eremiticam antea purê Casam fuisse, de qua agitur, & ab Eremitis solis excultam: Quæ possessoribus dehinc vacua ac deserta, probè cederet occupanti, longèque iustiùs, Religioso Conuentui propinquiori. Sumpta ratione Cap. 1. De relig. domib. Inficiari se prorsus, litigiosam rem ad Seraphicos cœnobitas aliquando spectasse, aut in eam iuris, possessionisuè cuiusquam ab istis fuæ fidem fieri posse. De hac tandem appellatoria lite, Ampliss. Ordo censuit maturiùs deliberandum. Postridie Nonas Maias An. 1600. Augustino filio meo, prouocantium: & Loysello, aduersariorum causam orantibus.

Episcopali Iurisdictioni, vacante Sede, Capitulum succedit, in Vnionibus etiam constituendis.

Eremitica Cella.

Appoincté au conseil in Par amcata, die 8. Maij 1600.

Depuis sur cest appoincté au Conseil y a eu Arrest diffinitif au profit des appellans comme d'abus, au rapport de Monsieur Seguier en la grand chambre, le Samedy 5 de May 1601. & lesdits appellans remis en la possession de leur maison & lieux, nonobstant ladite union, comme abusiue à la charge d'y faire & continuer le service diuin selon la fondation ancienne. Et en consequence de ce, mal iugé par la Sentence du Bailly de Vermandois à Soissons du 23 Ianuier 1598. ayant deboute quant à present lesdits Cordeliers de l'enterinement de leursdictes Lettres Royaux.

1. COMMVNIA *Cleri priuilegia, Monachis etiam competunt.*
Monachi antiquitùs Clerici *non fuêre, nec* Clericales *ordines susceperunt.*
Cœnobitæ, primitùs sub potestate Ordinarij, seu diœcesani Episcopi.
Exempta *Monasteria, quæ nondùm in* Congregationem reformatam *se redegerunt, à Diœcesanis Præsulibus visitanda & reformanda, duobus adhibitis Patribus Ordinis Monastici.*
2. *Primi Episcopi Ecclesiarum, initio Christianismi.*
Apud Gallos nempe, Italos, Germanos, Polonos, Hispanos, & Anglos.
Episcopus, Diœcesani cuncti obedire debent.
Parœciæ *nomine Diœcesis Episcopi quondam significata.*
3. *Cœnobiorum multorum fundatores, Episcopi.*
In Francia, in Belgio, Germania, Anglia.
4. *Sacerdotalia Exemptionum & Immunitatum priuilegia, in omnibus quondam Politijs & Imperijs obseruata.*
Gallicus Clerus, à Taillijs Impositionibus, *& contributionibus nummorum, etiam in* Exemptos *indictis, liberatur.*
Vnde excipiuntur tantùm secularia *Beneficiarij cuiusque patrimonia.*
Ecclesiastici non tenentur, Milites hospitio excipere, nec belli causa impositis Populo pecunijs quicquam contribuere.
5. Fabricæ Parochialium *Ecclesiarum Ratiocinia, antehac reddenda, ex Edicto, coram* Electis Tailliarum & Subsidiorum *Fiscalium Iudicibus.*
Sed antiquato illo Edicto, à successore Principe res ad pristinum vsum redacta est.
Cura Fabricæ, *& Ornamentorum Ecclesiæ parœciacę, pertinet ad Episcopum diœcesin suam visitantem.*
Hospitalium *collatio & dispositio, qualis pridem penes Episcopos fuit, talis relinquitur ijsdem.*
Rerum Ecclesię, & Hospitalium *dispensatio, Episcopali muneri incumbit.*
Vtriusque officio, Episcopi, Regiique Magistratus, procurandę reparationes Ecclesiarum, res Fabricarum, *&* Hospitalium.
6. *Confirmatio regia Ecclesiastici Vsus Nemorum Fiscalium.*
Ecclesiastica exemptio à Financia, *pro nouis* Acquestibus.
Vrbani Clerici *non tenentur, soluere nummariam taxationem popularis Indictionis pro Pauperibus Vrbis, nisi in casu sterilitatis, extremęue necessitatis.*
Eleemosynarum vis & efficacia.

7 *Decimæ*

7. *Decimæ pecuniariæ, Clero extra ordinem impositæ, Reuocatio regia, apud Delphinates.*

Diœcesis vna, pro alterius debitis Fiscalibus non inquietanda.

Spirituales Oeconomi Abbatiarum, *&* *Episcopatuum, Regia Lege aboliti.*

Capitula, *&* *Conuentus Ecclesiarum Pastore vacantium, in ius ipsius succedunt, quoad Iurisdictionem, & Administrationem canonicam.*

Vicarij, *aut* Coadiutores, *quibus casibus* Abbati, *Episcopo, vel* Curatis *dentur.*

Temporales *Oeconomi maiorum Ecclesiarum, quales in* primitiua *Ecclesia.*

Regaliæ temporalis *fructus competunt Canonicis S.* Capellæ Palatij, *Parisien.*

8. *Annuos Ecclesiæ reditus conseruantia Regum Edicta.*

Nobiles, sacrorum fundorum conductores esse prohibiti.

Vassalli *Ecclesiæ debita* homagia: *&* *subditi* censuales eidem censum, *iustáque Dominica exoluant.*

Antiqua Regiæ in Ecclesiam pietatis exempla.

Meldense, de his, Aquisgranense, & *Toletanum* Concilia.

9. *Ecclesiæ bonorum alienatorum reuocatio, Edictus permissa, ex læsione tertiam iusti pretij partem contingente.*

A Prælato *acquisita, num transeant ad eius hæredes, an ad successorem in* Prælatura.

Quicquid acquirunt Monachi, Monasterio quæritur, non hæredibus sanguinis.

Iesuitatum *votiua professio, alia vulgaris in Conuentu particulari emissa, alia solennis in* Capitulo generali.

10. *Consiliarij vnius Clerici in titulum Officij, erectio, in Regia qualibet Sede* præsidiali *Francica.*

Iudicandi Munera publica in vetustioribus Politijs, à Sacerdotibus exercebantur.

Iustitiæ imago, quasi Deæ cælestis.

Citati ad comparendum ante Tribunal DEI *abiniquè damnatis, vel offensis: Qui mortui sunt, cedente citationis die.*

11. Parlamenti *Aresta prisca, de patrimoniali Ecclesiarum onere in causam Regiæ Militiæ.*

Sed Ecclesiæ subditi, indemnem ipsam hoc nomine præstare debent.

12. *Inter* seculares, *&* regulares *Canonicos multa communia.*

Vtriusuis generis Canonicos, seorsum à laicis *habitare oportet, istósque* Canonialium *domuum habitatione arceri.*

13. *In* Cathedralibus *Ecclesijs, quædam sunt* Canoniæ *&* Præbendæ seruæ, *seu* hebdomadatiæ, *ac omnibus horis Diuino officio adstrictæ.*

Aresta de Reiglement *inter* Capitulum *Aurelianen. Ecclesiæ maioris, & sex Canonicos* residentiæ, *duósque* Semipræbendatos, *respectu Diuini* seruitij.

Canonicos omnes ad Presbyterij ordinem promoueri oportet.

Arctissima veterum Canonicorum Regula, & officium.

14. Priuilegiati *Canonici, de non residendo.*

Scholastici nempe, Consiliarij Curiæ clerici, Capellani Capellæ seu Oratorij regij.

Quale exemptionis à residentia *priuilegium, Arestus quodammodò restrictum est.*

Distributiones manuales *absentium, quamuis* priuilegiatorum, *præsentibus Canonicis accrescunt.*

15. *Absentes ab Ecclesia Canonici, ob necessaria sua negotia, quatenùs sint, & quanto tempore excusandi.*

Multò magis, absentes in rem Ecclesiæ suæ Canonici, fauorabiliter tractandi.

Duo Beneficia tenere Concilijs, & Canonibus prohibitum.

16. Tailliæ *Fisci, sunt* reales & patrimoniales *in* Vasconia, *&* Occitania, *vt in* Comitatu *Prouinciæ.*

Sed res soli, data ad fundandam & struendam Ecclesiam, eximitur ibidem iure Tailliarum *Fiscalium.*

Regalia *Francorum, in Episcopatus vacantes.*

Fidelitas per pocuratorem iurata ab Episcopo Regi, prodest ei quoad temporalia *Episcopatus sui: sed quoad* spiritualia, *non claudit* Regaliam, *nempe quoad collationem beneficiorum.*

Episcopus personaliter *ad fidelitatem receptus, nouo Iure tenetur, primam* Præbendam *vacantem conferre nominato à Rege.*

Decimæ necne cadant in Regaliam, *varia Aresta Curiæ.*

Arreragia *debita tempore* Regaliæ *necdum, eiusdem clausæ tempore, soluta pertinent ad Regem, non ad Episcopum.*

17. *Fructuum Beneficij diuidundorum inter hæredem beneficiarij, & successorem in beneficium, computatio sumitur à die. 1. Ianuarij ipsius Anni mortis defuncti.*

à die proclamationis Episcopi ad Cardinalatum, *in Rom. Consistorio facta, incipit* Regalia: *licet nouus* Cardinalis, *multò pòst,* Cardinalitium titulum *acceperit.*

Dignitas, & Tituli Cardinalium.

Regalia temporalis *Episcopatuum Britanniæ Armoricæ.*

18. Occitanæ Patriæ *Episcopatus non subijciuntur* Regaliæ, *sed Fidelitati Regibus præstandæ.*

Altissiodorensis Regaliæ *cessio à Rege facta.*

An Capitulum *Altissiodorensis Ecclesiæ, cesso hoc Regalium iure, beneficia conferat, Sede vacante, ad aliorum* prouisiones *excludendas: an verò ad Ius commune solùm reducatur.*

Facultates

Facultates Legati Apostolici, in Francia Senatorijs Arestis modificatæ *&* restrictæ.

19. *In Lucionensi Pictonum, Episcopatu, num* Regalia *locum habeat.*
Regula Cancellariæ *Apostolicæ, de.* 20. *Diebus, seruatur in Regijs collationibus* Beneficiorum.
Sede Episcopali vacante, Ecclesiast. Iurisdictio ad quem deuoluatur.
Laudunensis Archidiaconi prerogatiua, in exercitio spiritualis Iurisdictionis, vacante Sede.

20. *Pactitia collationum* Beneficialium *reseruatio, in* resignatione *Episcopatus, non tenet, in praiudicium Regaliæ.*
Improbatur pariter Pensionum reseruatio, super Episcopatu, vel Curato beneficio resignato : *Nisi in casibus sacro Canone exceptis.*

21. *Aulicis Cantoribus &* Capellanis affecta, *Regiæ collationis Beneficia.*
Quod tamen, in multis, à Senatu modificatum *est.*
Regij Sacrifici, finito tempore Ecclesiastici sui in Aula seruitij, *tenentur* personaliter deseruire *in suis Beneficijs.*
Nec, absentiæ interim tempore, lucrantur manuales *pecuniæ* Distributiones.
Roman. Pontifex, censetur Ordinarius collator, octo Mensibus Anni in nouem Episcopatibus Britanniæ.
Residentibus tamen Episcopis inibi Papa *concedere solet liberam Beneficiorum collationem purè ac indefinitè.*
Apostolicum Indultum Cardinali, *Britanniæ Episcopatum vnum habenti, si in eo non resideat, minimè impedit collationes* Papæ, *tanquam* Ordinarij, *in suis Mensibus Anni.*

22. Appariatio *seu* associatio *Regum per Ecclesiam in suis bonis, ad* temporalium *istorum protectionem.*
Ecclesiasticis non licet in Regiæ huiusmodi consociationis dispendium, communes seruos Manusmortuæ affranchire.
Sacrati fundi, Bellica quondam Armatorum contributione onerati.
Principi ius est, in Ecclesiasticis Oppidis, *vrbanæ Politiæ ergô, Ædiles seu* Scabinos *creare.*

23. *Clericorum,* Regularium *præcipuè, officium, à profanis ciuilibúsque negotijs abstinere.*
Christianorum genus duplex.
Monasticorum Conuentuum, *de præeminentia, contentio in* Processionibus *publicis, & Funeribus defunctorum.*
An Benedictini in his, tanquam strictioris Regulæ Monachi, præferendi sint Augustinianis.

24. Temporalium *bonorum cupiditas, Clericis, ac Monachis præsertim vitanda.*
Horum temporum calamitatis Prædictio vetus.

à Monacho acquisitis Monasterium succedit.

Illo autem in aliud Cœnobium translato, tacitè quæsita priori, ad secundum hoc proprietate non transeunt, sed alimentario solùm translati Monachi vsufructu.

Monachus, Abbas *factus alterius Monasterij, si istud* resignet *cum reseruatione certi*. Membri, *nouum ipsius Cœnobij* Abbam *morte relinquit successorem in peculium suum.*

Statuta *Ordinis Fratrum Prædicatorum, de peculiari successione Fratrum decedentium.*

25. *Nùm* Collegiatæ *Andium Ecclesiæ, vsus Romani* Breuiarij *rectè impositus sit ab Episcopo Andegauen.*

Publicæ preces, olim in Ecclesijs, hæ demùm receptæ, quæ Concilijs adprobatæ, vel cum Prudentioribus comparatæ essent.

Qua in Diœcesi varium ac multiplex est Diuinum officium, eidem potissimè vsus Romani Missalis *præscribitur.*

Prouinciales Galliarum Synodi vltimæ, de eo Missali & Breuiario.

26. *Viator ac peregrinus Monachus de* Abbatis licentia, *moriens humari debet in proximo Ordinis sui Monasterio, si in suum proprium commodè portari nequeat.*

Nouitius, ante Professionem monasticam decedens alio loco non longè remoto, inhumandus est Cœnobio, cuius Nouitius erat.

Quibus impensis Abba commendatarius *funeretur, hæredumne, an* Abbatis *noui.*

27. *Operis* EPILOGVS, *cum humili Auctoris ad Monasticos Ordines Deprecatione.*

TITVLVS

TITVLVS III.

DE COMMVNIBVS MONASTICÆ SECTÆ CVM CLERO SECVLI PRÆROGATIVIS.

1 XPOSITIS SINGVLARIBVS Monastici Ordinis cuiusque Priuilegiis, rum Apostolicis, rum Regijs: Nunc COMMVNIA ipsius, cum Clero vniuerso, exequamur. Nam etsi initio Monachi à Clericis secernerentur prorsus, Iustinianea Leg. generaliter C. De episc. & cler. Illis tamen Ecclesiastica priuilegia ritè adplicari, satis liquet Cæsaræo Arcadij & Honorij Rescripro, de Monachis Clericorum ritu, ordinandis. l. si quos forte De episc. Eccles. & Cleric. In Cod. Theod. Vnde, prisca ea tempestate, Iulianus ille misopogon legitur, ex monacho factus Clericus, & * Anagnostes in Ecclesia Nicomediensi. Epist. 76. B. Augustini, & P. Diaconi Lib. histor. II. Quare Gallica etiam in Hierarchia, statutum est à Karolo Mag. Cœnobiras oppidarim regionatimque Episcopis subijci, & sacris eorum decretis obsequi debere. Capitul. Caroli lib. 5. Ac licet, longa pòst ætarum seriè, cucullatos sacerdotes exemerint Romani Pôtifices ordinario Præsulis imperio Diœcesani: Frãcico certè Clero postulante, in * PanCelticis comitijs edixit Henricus. 3. rex, Monasticam cẽsuram ac disciplinam, Cœnobijs quàmlibet exemptis (quæ nondùm sancta Congregatione regerentur, indicta Tridentino Concilio) restituendam à singulis Diœcesum Episcopis, & Archiepiscopis, bino Ordinis Patre censoréque Monastico, adhibito. Blesensis Constitution. §. 27. & . 30. Quam Erricus. 4. rex Constitutionem piè renouauit, Epistola aperta Maio Mens. An. 1596.

Veterem Monachorum & Clericorum distinctioné vide Lib. 2. Sacræ Polit. Tit. vlt. Art. 6.

Iulianus Cæs. Christianę militiæ postmodùm desertor, & Apostata.

* Lector.

Lib. 5. Art. 25. 78. 79.

* Generalibus Franciæ Statibus.

Blesense Edictum, de reformatione Monasteriorum exemptorũ, Maio Mens. An. 1579.

Regia Ordinatio ad supplicẽ libellũ Cleri Franciæ, Parisiis congregatu An. 1596.

2 PRINCIPIO enim, Christianæ Proceres Ecclesiæ, habiri sunt Diœcesani Antistites: auspicijs Romani summi Pastoris, qui Vicario CHRISTI munere fūgitur in Orbe terrarum. Varij quippe, varia per

Primi Diœcesũ Episcopi Christiani Quorum Galliæos nonnullos citat Gregorius Turonen. In Lib. De Glor Confess. Art. 4. 66.67.59.70. 80. 84. &c.

Ays, en Prouence.

Territoria sparsis SuperûmOraculis, Episcopales sedes primùm collocarunt, Maximinus, apud Aquas SextiasNarbonensis Prouinciæ: Germanus, Antissiodoti: Firminus, Ambianis: Sanctinus, Meldis: Ruffus, apud Mediomatrices: Paternus, Constantiæ, Neustriorum: Amâtius, Ruthenis Aquitaniæ: Memmius, Catalauni Campanorũ, Maximinus, Ebreduni: Valentiæ Delphinatium, Apollinaris: Et alij passim Christianæ Legis præcones, per mediam Galliam, pôtificales Cathedras posuêre, quos recensuimus in Ecclesiast. Politeîa. Haud secus in Italia, Patauij Antistes. 1. Prosdocimus: Aquileiensium, Hermagoras: Fœlix, Nouocomi: Anathalo, Mediolanensium: Natnus, Bergomi: Vigilius, Tridentinorum: Vercellarum, Eusebius, pôtifices præluxêre. In Germania item, Frisingæ primus Episcopali solio præsedit Corbinianus: Treuirorum, Euchatius: Domnus, Viennæ Austriacæ: Villehadus, Bremæ: Florentius, Argentorati: Vvolfgangus, Ratisponẽsium: Burchardus, Herbipolis: Bonifacius, Moguntiæ: Evvillebaldus, Aystetensis, & Natcissus, in Rhetia Episcopi. Circumiectis pariter in Regionibus, Præfecturas sacras primi gesserunt, Cyrillus, Morauiæ: Hieronymus, Vratislauiæ: Ruthenorum Pruteniæ, Bruno: Vvillibrodus, Traiectensium: Tungrorum, Hubertus: Seruatius, Tungtensium, apud Traiectum: & Gaugericus, Augustæ Samarobrinorum. Hispani, ad hæc, primum Vrgellæ suæ Præsulem acclamitant D. Germengaudium: & Britanni Insulares, S. Bitinum, 1. Episcopum Dorcestriensem. Vt patriis singulatem Regionum Annalibus perhibetur. Exin Diœcesis qualibet certis sensim finibus circumscripta fuit, intra quos, Antistes sacra in omnes potestate citra exceptionem vteretur: Quasi parochus, intra metas Parœciaci territorij. Nam & pontificali Diæcesi Parœciæ nomen inditum olim docet Apostolicus hic Canon. 13. * Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι καταλείψαντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν ἐπιπηδᾶν, κἂν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζηται. Quod similiter Parœciæ Episcopalis vocabulum vsurpauit sacer Byzantiorum Conuentus. 6., in can. 25. Synodus item Chalcedonensis, 17. Cap., Toletana. 9., in Can. bonæ rei Caus. 12. Quæst. 2. Tum Vrbanus. 1. P. Rescripto ad Hugonem Lugduni Archiepiscopum, in can. Lugdunensis parœciæ clericos Caus. 9. Quæst. 2. Can. videntes Caus. 12. Quæst. 1. Idem planè designat Gelasij P., ad Cælestinum episcopum, Can. presbyteri Distinct. 24. Et Decretalis epistola Innocentij. 3. ad Præsulem S. Andrææ, Cap. Apostolicæ De donat. Sic Parœciæ verbum pro Diœcesi sumitur Legibus Caroli Mag. In summa, iustis adeo decretis sancita est Episcopi in Diœcesanos auctoritas, vt B. Cyprianus haud aliunde obortas Hæreses scribat, natauè Schismata, quàm inde quòd tali Sacerdoti DEI non obtemperetur Lib. 1. Epist. 3. ad Cornelium fratrem.

Anathalo, Baroabæ Apostoli, apud Insubres, successor, Eustorgius, & Caius primi Præsules Mediolani.

In Tangrorum vrbe Leodiensi, fuit Maternus Episcopus An. 138. Episcopalis autem sedes inde traducta à B. Seruatio Traiectum mosæ (*à Mastrecht*), reducitur Leodiom a S. Huberto. An. 713 Teste Batlando, in Traiecten. Episcoporum Catalogo.

Gaugericus, Cameracensis. 1. Episcopus.

*Episcopo non liceat sua relicta Parochia, ad aliam transire, etiá si a pluribus cogatur &c.

Constantinopolitana. 6 Synodus, & Chalcedonensis. In Volum. 2. Concil.

Legis Francier Lib 1. Cap 8. 11.66.67.76.

QVEMADMODVM ergo Cœnobitæ Episcopis antiquitùs paruerunt, reliquorum instar Clericorum, vt anteriore Lib. dictum est: Ita 3

est: Ita sacrati Ordinis Priuilegia, vel eò quidem fauorabilius, illis aptanda, quò arctiori se vitæ Instituto deuinxerint. Quippe & hoc Christianæ Pietatis cultu Monastico impulsi Episcopi fundarunt sparsim intra suas Diœceses Cœnobitica templa: quorum Administri, Hymnis canticisque assiduis, & prædicatoria *Diuini Verbi* functione cunctos mortales iuuarent. Testatur Flodoardus, Rhemorum Antistitem Niuardum extruxisse Cœnobium Altiuillare, & Monasticam D. Baslei Casam varijs Immunitatum muneribus affecisse. Lib. 2. sacræ Rhemorum Hist. Cap. 7. Ab eodem traditur (cap. 10.) B. Rieuleus, Rhemensis pontifex, Orbesij Monasterij structuram promouisse eo in solo, quod Theodoricus rex ipsi erogasset. Hannonij verò Annales fidem faciunt, Rogerium. 1. Catalauni Vetomanduorum Præsulem, condidisse Monasticam Ædem Petri, Catalaunen. Circa Annum. 1000. Item Rogerium. 2. Catalaunensem episcopum fundamenta iecisse Cœnobitici Fani Diuorum omnium, Augustiniani Ordinis. An. 1063. Volum. 3. Cap. 3. In Belgio rursus, Andreas Traiectensium Antistes comperitur, extinctam penè pietatem in Egmondano Batauorum Monasterio reuocasse. Barlando auctore, in Catalogo Traiecten. Episcoporum. Godebaldus insuper, Traiectensis pontifex, duo excitauit Cœnobia Benedictinæ regulæ, Monachorum vnum Laurentio martyri sacrum, alterum Monialium, Diuæ Dei genitrici. Afridus necnon, ibidem Episcopus, Benedictinam Mandram erexit, non longè ab Amersfordia oppido. Conradus pariter, in Episcopali Cathedra Traiecti instituit Canonicorum Collegium Deiparæ Virginis. Adelboldum quoque, Traiecten. Præsulem, memorat Barlandus, in sacra Trelensi Basilica Sodalitium fundasse Canonicorum. Sub Annum. 1020. Germaniæ itidem, Herbipolensis episcopus, Henricus Benedictinū S. Gumberti, aliaque exædificauit Cœnobia, quæ sigillatim Gaspar Bruschius percensuit, in Tract. Germanic. Episcopat. Scriptore eodem, Hugo fertur, in Præfectura Herbipolensis Ecclesiæ, Benedictinum D. Andreæ Cœnobium restaurasse, nunc seculi Canonicorum Collegium. Prærerea Henricus. 4. Episcopus struxit Veyelsdorfensé Monasterium An. 1206. B. Gothardus, Hildesheymensis Præsul, D. Mauritio sacrauit Cœnobiticam Ædem in Monte, & Haldusensem Mandram, Benedictinæ Normæ, An. 1204. Iuxta hæc, narrat Bruschius inibi, Padebornensium Antistitem Bernhardum fundasse Monasticam Virginum Casam Geldensem: vti virorum, Heerdhausensem, circiter Annum. 1143. Nec leuiori Religionis studio, Marcolffus, in Moguntino pontificatu, restituit fulciitque Cœnobia complura, haud procul ab ea Ciuitate sita, sub Annum 1135. Peræquè Bernhardus, Patauiensis Noricorum Episcopus, Angelotum Cellam adstruxit Cisterciensi Familiæ An. 1293. Haud aliter Parauij Vdalrichus pontifex excitauit B. Georgij Fanum Monasticum. An. 1112. & Canonicis è Gottuuico depulsis, Benedicti-

Abbatia d'Orbes in Campania Francica.

Chronicon de Haynaut compilator F. Iohannes de Guyse Minorita.

Chaalons.

Abbatia d'Egmont en *Hollande.*

Traiectum, *Vtrecht*: sed Traiectum Mosæ, seu Traiectū superius, *Mastricht*, perinde Episcopalis ciuitas, ac Traiectensis *Vtrecht.*

Vuirtzibургēsis Episcopatus, in Francia Orientali Germaniæ.

Goolísbachij structū D. Gumberti monasterium, nunc Canonicorum Societas secularium.

S. Floriani Cœnobiū Benedictinum. Ab Episcopo Patauiēsi Engilberto repurgatum est, ac Canonicis S. Augustini traditum An. 1050. Ex Bruschio.

Episcopus de Passau, in Bauaria.

nos sufficit. Burgonem his subde, Vangionensis ecclesiæ Præsidem, monasticarum Ædium instauratorem: abs quo etiam nouum conditum est Schonouiense, Cisterciens. Instituti, Cœnobium. Pari

Vvormatienses Episcopi.

modo, Fridericus. 2. Vangionum Episcopus, Kirsgartēse renouauit illustrauitque domicilium Cœnobitarum: quod, pestilenti lue absumptis Monialibus, dedit *regularibus* Canonicis incolendum. Circa Annum. 1440. Porro Heribertus Aysterensium Præsul, An. 1090. Cœnobiticam Casam exædificauit, cuius titulum suppressit Bruschius, vbi suprà. Planè inter Augustanos Germaniæ Antistites, S. Victerpius Phana consecrauit D. Benedicti Purrhensis, Campidonensis, & S. Magni, Cœnobiorū. Sub Annum. 750. Ita B. Vdalricus, huic

S. Stephanus Hūgariæ rex, qui vita decessit Ao. 1038.

Præfectus Diœcesi, sacrum Parthenonem D. Stephano dicauit, ideo nuncupatum, quod Pannoniæ regem captum, eò loci, abluisset Christiano lauacro, Stephanúmque nominasset. Quinetiam S. Pir-

Meaux en Brie.

minius, Meldorum Galliæ Episcopus, adita Germania, erexit *Regulares* Conuentus plerósque, Mauritianum imprimis, apud Treuiros: Schuttetensem, Gengebachum, Neuuiterensem, in Argenti-

Diœcesis *de Strasbourg.*

na, Alsatiæ, Diœcesi. Idem, Murbacense fundauit Monasterium, in Basiliensi Rauracorum Territorio sacro: Benedictinum rursus, in Herbipolensi Episcopatu. Vt est apud Ioh. Tritthemium, in Historico Francicar. Origin. Compendio. E Saxonicis itidem Ec-

Volum. 1. De Origine Reg. Francor.

clesiæ Præfecturis, Crantzius multos promit Antistites simul & Cœnobiorum conditores: ab Anno Christi. 780. ad Annum vsque 1504. In Metropoli, seu Ecclesiastica Saxonum Historia. Britan-

Sacra hæc Hist Saxonica, Lib. 12. absoluitur.

nis denique, Augustinus episcopus, missu Gregorij. 1. P., promouit insigne Cœnobium ad regiam Vrbem: Quod, ipsius hortatu, Edelbertus Rex magnificè ædificatum, optima dote instruxit,

Augustinus, in Angliā missus à P. P. ad extirpandā præcipuè Hæresin Pelagianorum.

adscripto Petri & Pauli titulo, eximiorum Christi Legatorum. Sicuti Beda literis prodidit, Ecclesiast. Hist. Anglor. Lib. 1. Cap. 23. & 33.

D. Ambrosius in tempore quo Episcopus ordinatus est Mediolani, aurum atque argentum quod habere poterat Ecclesiæ vel pauperibus contulit. Prædia etiam quæ habebat, reseruato vsufructu germanæ suæ, donauit Ecclesiæ, nil sibi quod hîc suum esse diceret, derelinquens, vt nudus atque expeditus miles Christi dominum sequeretur, qui cum diues esset, pauper propter nos factus est, vt nos eius inopia ditaremur. Ex. D. Ambrosij vita à titulo Paulini Episcopi ad B. Augustinum conscripta.

Frotarius Pictauiensis Episcopus struxit & dotauit Abbatiam. D. Cypriani Pictaui, sub Annum 876. Ex Aquitan. Chronic.

Anselmus. 5. Pusterlius Mediolanen. Archiepiscopus 84. S. Bernardum hospitio sæpius excepit: cuius causa Monasterium Clareuallense, extra portam Romanam, ab Anselmo Atchinto ædificandum curauit. Vt est in Catalogo Mediolanens. archiepiscoporum, edito ex Concilij Prouincialis decreto temporibus Caroli Boromæi, Archiepiscopi Cardinalis

Ibidem, S. Galdinus, Valuasorius, Salensis Mediolani Archiepiscopus, Vrbem à Friderico 1. Cæs. dirutam instaurauit, ædes Archiepiscopales restituit, Humiliatorum Ordinem, ea auctoritate summi Pontificis comprobauit, Laudensibus Episcopum dedit.

L'Abbaye de S. Pierre au Mont, en la ville de Chaalons en Champagne, est de la fundation d'vn Euesque de Chaalons. Ladite Abbaye en partie de la ville, appellee le Ban S. Pierre, tenue d'elle en fief, censive fonciere & toute Iustice. Le Roy Robert octroya à ladicte Abbaye Lettres d'admortissement, specialement de Banno S. Petri. *Et en l'an 1603. y auoit procés en Parlement au rapport de monsieur des Croisettes, Assauoir si ledict Abbé & Religieux qui ont mense separee, s'ils sont fondez contre les habitans du ban S. Pierre à auoir lots & ventes, des maisons vendues sizes audit ban. Lesquels habitans soustiennent n'en deuoir & n'en auoir onques accoustumé payer, encores qu'ils recognoissent quelques cens ou rente ausdits Religieux.* De quo vide l'*Article 123, & 125. de la coustume de Chaalons.*

Albero de Chiny, *Euesque de Verdun, enuiron l'an 1131. fonda l'Abbaye de Chastillon Ordre de Cisteaux diocese de Verdun* Lib. 5. Belgicarum Antiquitatum Ricardi Vvaburgij.

Richardus 2. Bituricen. Archiepiscopus, qui sedit An. 1092. ædificauit & dotauit Monasterium Plenipendense. Eiusque successor Archiepiscopus Aldebertus multa bona largitus est d. Monasterio Plenipedensi, Ordinis S. Augustini.

Heribertus, Antimianus, à Benedicto 12. P. factus Mediolani Archiepiscopus, Monasterium S. Dionysij ædificauit & Ecclesiam S. Satyri in Porta Romana consecrauit.

Angelbertus 1. Posterlius à Gregorio. 4. Archiepiscopus Mediolani creatus, Faustini Cœnobij, quod Rambertus Episcopus

Tot exædificarat

exædificatæ, institutionem ratam habuit. Hoc tempore, (quo Ludouicus Pius imperabat) Mediolani multæ Ecclesiæ ædificantur.

S. Dauid Archiepiscopus Bituricen. Monasteriom puellarum in memoria D. Laurentij Biturigum construxit & dotari curauit à Carolo Mag. Sed Aimoynus hoc tribuit Ludouico Pio filio, Lib. 5. Cap. 3. Richardus 2. Biturigum Archiep. struxit & dotauit monasterium Plenipedense, Ordinis S. Augustini in quo decessit 5. Calend. Maij An. 1091. Ex Chronologia Biturig. Archiep.

S. Malachias, factus Dunensis Episcopus, continuo more suo curauit, asciscere ad solatium sibi de filiis suis Conuentuum regularium clericorum. Et ecce rursus accingitur quasi nouus Christi tyro ad spirituale certamen, rursus induitur arma potentia Deo, sanctæ paupertatis humilitate, rigorem disciplinæ Cœnobialis, otium contemplandi, orandi assiduitatem.

4 TOT IGITVR Cœnobiorum patroni auctorêsque, Episcopi, Monachos non dedignârur Ecclesiastici priuilegij consortes: quod Clero impetierint generatim tum Pontifices, tum Principes Orbis Christiani. Cuiusmodi singulare Ius è priscis Rerumpubl. Monumentis depromptimus Lib. 1. Fiscalis Patrimonij Gallorum, & tertio Politiæ Sacræ. Nec incongruum tamen erit, neoterica Principum Nostrorum Edicta ciere istic, queîs Regia verus in Sacerdotes benignitas refricatur. Nam Carolus. 9. Ecclesiasticam sanxit munerum vacationem Fiscalis Indictionis, Tributionúmque rei nummariæ. Demptis modò hinc priuati cuiúsque Clerici profanis latifundiis, quorum pro modulo, publica eiusmodi onera subeunt illi. Gemina Constitutione, Marr. Mens. An. 1567. &. 4. Idus Septemb. 1568. Queîs consentaneas Erricus. 3. Leges tulit. 13. Cal. Ianuar. 1574, Maio. mens. 1577. Ac de Comitiali Gallicorum Ordinum sententia An. 1579. Artic. 58. Blesensis Edicti, Cum Artic. 10. Melodunensis, lati Februar. Mens. An. 1580. Has quoque Regias Leges, Senatus in Commentarios suos regessit Tertio Nonas Maias. 1575. Octauo Calend. Februar. Et postridie Nonas Martias. An. 1580. Secundùm isthæc, Erricus. 4. rex Sacerdotio priuilegia sua, vererúmque iura Immunitatum reseruauit. Piis Codicillis Mai. Mens. An. 1596. Inde Clericorum ædificia, Villæ prædia eximuntur Hospitio Militum, & militari qualibet æris collatione. Principali Rescripto Marr. Mens. 1577., Quod iteratum quidem Calendis Maiis An. 1596., probauit Ornatiss. Curia, tertio Idus Maias seq. Ac de his Nos latiùs, Ecclesiast. Polit. lib. 3. Tit. 2. Art. 3. Cùm autem ciuitatem Ædiles, vrbanum Clerum in contributionem vocarent pecuniarum Ciuibus indictarum, Fiscalis mutui nomine, Princeps hoc onere exoluit sacrati Ordinis viros, ciuilibusque muneribus aliis. Seposita duntaxat, in custodiam periclitantis Vrbis, opera functionéque necessaria. Qualem omnes promiscuè Ciues communem functionem obire tenentur in summo patriæ Vrbis discrimine. Edicto. 16. Cal. Decemb. 1585., in Curia propalam recitato pridie Idus Maias posteri Anni. Quòd si Clerici, priuatas etiam, profanásque res soli in Vrbe possideant, nummariæ in Fiscum collationi subijciuntur, vnà cum reliquis Oppidanis. Sicuti ea Principis Sanctione constitutú est.

De Ecclesiastic. Priuilegiis & Exemptionibus, Lib. 1. Domanij Franciæ Tit. 13. Art. 10. & 18. Ac Lib. 3. Politiæ Ecclesiast. Tit. 1. & 2.

Regiæ Ordinationes die. 10. Septemb. 1568. & 20. Decemb. 1574. *d'exemption aux Ecclesiastiques de toutes Tailles, Impositions, & contributiōs, ores qu'elles soient ordonnees tāt sur priuilegiez que non priuilegiez, fors pour les biens patrimoniaux des particuliers Beneficiez.*

Verificatio Edictorū in Parlamento die 5. Maij. 1575. 25. Ianuar. & 8 Martij. Ao 1580

Literæ Exemptionis *de loger gens de guerre es Eglises, & maisons des Ecclesiastiques, & de contribuer aux munitions, fortifications, subsides, aydes de villes, emprunts &c.* De. 1. Maij 1596 Verificatæ in Curia die. 13. eiusd. Mens.

Ordinatio regia *touchant les Emprunts sur les Villes* Die. 16 Nouemb. 1585 Publicata in Parlamento die 14. Maij. An seq.

5 PRÆTEREA ad Gallici Cleri preces, Henricus. 3. Lex abrogauit Edictum, Quintili Mense perlatum An. 1570. Quo Edicto, parœciaci Fani Curatores iubebantur, quotannis suæ Curationis Ratiocinia proferre penes selectos Vectigalium Iudices regios. Nam

Edictum die. 25. Maij 1581. Registratum in Curia die. 28. eiusd. Mens. *de reuocation de l'Edict attributif de Iurisdiction aux Esleuz & Controolleurs pour l'audition des Comptes des Marguilliers & Procureurs des Fabriques d'Eglises.*

libera illis deinceps potestas facta est reddundarum sacræ Fabricæ rationum, pro more suo prisco, & Instituto. Principali Lege Francica, Quinto Idus Maias An. 1581. Cui accessit Senatorium elogium, in gratiam Ecclesiastici Ordinis nuncupatim, 5. Calend. Iunias Eod. An. Quin & Blesensis Constitutio anterior (§. 52.) ad Episcoporum curam sollicitudinémque reuocarat Curalium templorum fabricam & instaurationem, Ecclesiastica simul ipsorum ornamenta: ne Diuino officio necessaria deforent, sacri putà Codices, Nolæ, Cruces, Calices, cæteráque id genus. Illuc vergit pariter Regia Errici. 4. Sanctio Kalend. Maijs An. 1596. (Art. 8.) quæ saluum ac incolume ius tuetur Præfectorum Ecclesiæ, in dispensandis & conferendis digno cuique * Xenodochiis antiqui sui muneris ac beneficij: tum in dispungendis annuorum prouentuum Rationibus, ad pia eiusmodi Hospitia pertinentium. Ita sensim patrio Vsu, æquum sanctúmque expetitur Decretum Tridentinum, de excutiendis Æditurorum Ratiociniis, publicisque Rectorum Valetudinarij. Synodica Sessione. 22. peracta Quindecimo Calend. Octobres An. 1562. Cap. 9. Nec enim ambigimus, profanos sacrarum Ædium Tutores, ratiocinia edere in Regiis tribunalibus solitos: Gallica Iurisprudentia, quam citauimus in Forensi nostra Ecclesiæ Politeia. Sed Tridentini quoque PATRES sua illa Sententia disertè exceperunt proprium Regionis morem cuiusque, priuilegium, aut Constitutionem loci peculiarem: cita. Cap. 9. Dein superiori Cap. 8., speciatim eximuntur iuridico Episcoporum imperio Collegia pia, iuris Regalis, Nosocomia, seu qua alia Pietatis domicilia Regio patrocinio purè reguntur. Insuper, si rem ad viuum resecare velimus, patet Ecclesiastica vetere Disciplina, fuisse primitùs penes Episcopos Ratiociniorum illorum notionem ac dispunctionem, velut consecratæ Templo pecuniæ, aut ægris, inopibusuè alendis in publico Hospitali diuersorio. Cœlitum enim Fanis destinata, aliisuè piis locis instruendis, procurabant Antistites prisci, suæque notioni reseruabant: * Diœcetæ nimirum ipsi, & Diœcesi tota Præfecti sacræ Iurisdictioni. Vt Gallica in Ecclesia sancitum fuit, Cabilonensi. 2. Conuentu Francicorum Præsulum. Can. 3. Cauſ. Quæst. 1. In Germanico itidem Clero, Moguntiæ Coacto, 5. Iduum Iuniar. An. 813 Quo in Moguntino Consessu Ecclesiasticorum procerum, statuta hæc comperimus. *Vt Episcopi habeant potestatem, res Ecclesiasticas prouidere, regere, dispensare Volumus, vt Laici, eorum ministerio, obediant Episcopis ad regendas Ecclesias Dei, viduas, & orphanos defendendos, & vt obedientes sint eis, ad eorum Christianitatem seruandam & Episcopi consentientes sint Comitibus & Iudicibus ad Iustitias faciẽdas &c.* Vniuersim autẽ Cõstitutionibus Apostolicis de eo præscriptũ est in hãc formulã. Ecclesiasticarũ rerũ omniũ procurationẽ Episcopus gerito, easque dispensato, quasi inspectante DEO. Vnde prodijt etiam D. Gregorij ad Barbarum Episcopum hortatrix Epistola.

Edictum sur les Remonstrances du Clergé Die 1. Maij 1590.

*Hospitalibus.

Concil. Tridentini Session facta Die 17. Septemb. An. 1562 Cap 9 De Reformat.

Lib. 1 Tit. 2. Art. 7. 8.

Cap 8. Session. 22 Concilij Trident. In Vero habeant ius visitandi Hospitalia, Collegia quæcunque, ac Confraternitates laicorũ, etiam quas Scholas vocant. Non tamẽ quæ sub regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia &c.

* Administratores Iuridici.

Synodus Cabilonensis. 2.

Cap. 8. Moguntini Concilij prouincialis, act. Die 9. Iun An 813.

Epiſtola. 16. Regeſti. xj. in Can. obitum Diſtinct. 61. Cum Eugeniano decreto Pontificalis curæ, præfecturæque * Noſocomij cuiuſuis, ſeu publici pauperum Hoſpitij. At ſeneſcente paulatim, & frigeſcente pontificum in Xenodochia ſtudio, Fabricalque Templorum, ciuiles Magiſtratus quaſi in vacua venêre, deſertáque à ſacris Paſtoribus, iuridico imperio occuparunt. Sic in vetuſto Hebræorũ Principatu, Ioas rex perlibenter tulit, votiuum æs Peregrinorum, quod in ſanctam Numini Ædem inferebatur, à Sacerdotibus colligi & tractari, hac lege, vt ſartum tectum DOMINI Fanum, eiúſque reſtaurationi neceſſaria procurarent. Verùm ſpreta ab his DOMINICI delubri refectione, Princeps à Ioiada pontifice repetijt Sacerdotúmque choro ſacrum Aurum: Quod ſubinde in * Gazophylacio condi iuſſit, Aræ Templi finitimo, in huius reparationem atque fulturam. Numerandis tamen, ac diſpenſandis in eum vſum nummis præſto aderat vterque, Sacerdos & Regius ſcriba: eíſque Actui, amborum opera coniunctim adhibebatur. Regum Lib. 4. Cap. 12. Et Paralipom. 2. Cap. 24. In Chriſtiana pariter * Hierarchia, Epiſcopi quidem ſacris Fabricis præfuêre antiquitùs, cenſoria inſpectione & examine annuorum Æditui Ratiociniorum. Sed eam officij partem, quùm ab ipſis derelicta, aut intermiſſa fuiſſet, profani Iudices ſibi adſciuerunt. Vt candidè profeſſus fuit Carolus. 6. Galliarum rex, Edicto An. 1385. quod Senatorij Styli Libro attexitur. Hoc tamen, iuſto vtique temperamento moderandum ſtatuit Legiſlator ipſe Carolus, vt, Hebræorum velut exemplo, talium curatio negotiorum Eccleſiæ, quibuſdam mandaretur à Regio magiſtratu, ex conſilio cœnobitarum Monaſtici phani, Hoſpitaliúmque ædium, quæ ruinam minatentur, aut ſententiam rogato Cœnobiarcha, Monachorúmque Cœtu, queîs *Regulare* ſacerdotium ſubiaceret. Ita Bleſenſe tandem Edictum, illa in parte, ſuam vtrique ſeruat prærogatiuam, Pontificio æquè Magiſtratui, ac Regio. d. §. 52. Cur autem, quibuſuè caſibus, profani ius dicant de annuis Fabricæ Templi prouentibus, bonorúmque Oeconomia publici Valetudinarij, diſſerit Felynus copioſè, ad Cap. De quarta Tit. De præſcription. Et Ancharanus I. C. in Reſponſo. 343.

* *Maladerie.*

Eugenij P. ſententia, de Epiſcopali Hoſpitalium & Leproſariarum ritè adminiſtrandarum ſollicitudine. Cap. de Xenodochiis De relig. domib.

* publico pecuniarum Conditorio ſacro.

* Prælatura Eccleſiæ.

Computa Matricu'ariorum, & fabricæ Eccleſiarum parochialiũ.

Parte 1. De Ordinat regiis, Tit. 37. In Volum. Styli Parlamentaris.

6 FRANCICA deinde Clero tributa eſt à Principe muneris vacatio pecuniarij, quod ſingulis Regibus ſemel præſtari conſuêrat pro Ananeoſi ſeu reuocatione priuilegiarij Vſus antiqui lignorum, paſtioniſuè pecorum in Sylua regiâ. Edicto poſtridie Nonas Februar. 1586., Senatoria in Acta regeſto pridie Idus Maias Eod. An. Cui Edicto conſimile latum poſtridie Idus Ianuar. An. 1598. quod ſuprema Curia promulgauit. 12. Cal. Maias ſubſequentes. Pius inſuper Rex, ſacratum Ordinem exonerauit ſolenni Profeſſione & Catalogo dando ſingularum Eccleſiæ poſſeſſionum, ſimul & nummaria in Fiſcum Redemptione fundorum, quos ſibi recèns com-

Literæ exemptionis, Taxæ pecuniariæ pro iuris en firmatione *d'Vſage, Pacage Paſturage, & autres* in Regijs ſyluis. Die 6. Februar. 1586 Publicatæ in Parlamento die. 14 Maij ſeq

Patentes regiæ, die 14. Ianuar. 1598. Verificatæ in Curia die. 20. April. ſeq.

RegiaCharta, die. 1. Maij.1596. In Senatu registrata die. 13. eiusd.Mens.

parasset. Epistola aperra Calendis Maiis.1596. cui PATRES PARISIENSES subscripsêre, tertio Idus Maias.Eod.An. Iuxta munificas Caroli. 9. ac Errici.3. Tabulas, quæ à Nobis alio loco percensentur. Clericos rursùs Princeps vacuos liberósque abire iussit nummaria Ciuium in Egenos collatione: Qua, Clerus seorsùm pro officio defungi solet. Regia Lege.3. Nonas Nouemb. An.1572., Senatui probata. xj. Calend. Ianuar. posteriores. Quam Erricus. 4. Legem immunitatis Sacerdoribus reseruauit: seposita causa nouæ inopinæqúe sterilitatis atuorum, vel grauissimæ caritatis Annonæ. Rescripto pridie Cal. Sextiles An.1597. Verùm hoc interim de sacris largitionibus definitum sit generatim, inopes ampliotem bonorum portionem, cum Ecclesiasticis, Iure sottiri Primigeniorum. Antiquæ enim Fidelium oblationes, queîs in vnum ceu corpus sacri Census coaluête, dicuntur Patrimonia Pauperum: ijs videlicet propria, re ipsa, vt titulo tenus, beneficiariis Ecclesiæ: illis nexu ac mancipio, his vsu ac fructu, cuius ramen porrio illis opima demetitur. Sicuti ex Decretali Epist. Vrbani. 1. colligere est, in Lib. Pontificali Damasi. P. Cùm enim Christiano cuique commandatur à Tertulliano benigna stipis in egenos collatio, tum Clero potissimè, quasi fiduciario rerum Ecclesiæ dispensatori. Liberalis quippe * ἐλεημοσύνη non modò vitiorum sordes abluit (Daniel. 4. & Ecclesiast.3.) sed fœneratitio etiam quæstu tependiturà DEO OPT. MAX. Vt Diuina Solomonis Adagia testantur, Cap. 19. 21. Eadem nobis inculcantur à B. Clemente in Apostolic. Constitutionibus, (Lib. 7. Cap.13.) deindèque à Byzantiis proceribus Christianæ Ecclesiæ, in Synodo. 5. Constantinopoleos, Actione.1. Quemadmodùm igitut Ecclesiasticis decretis ἐλεημοσύνῃ, Reges prisci auxiliatem adiunxêre ciuilis Politiæ neruum Francica Lege, Cap.159. Lib.1. Ira posteri Principes nostri, Edictis constabilierunt piarum largitatum in Pauperes œconomiam, eáque Lege teneri Sacerdotes circumspecto modulo, voluêre. Id quod Politico Ecclesiæ in Opere est à Nobis adnotatum. Quinimò Hierosolymitani sacræ Militiæ Equites, qui nummariis Gallici Cleri oneribus immunes se iactitant, vltrò damnari sê àb Senatu passi sunt, conferre symbolum in publicam Trecensium inopum alimoniam, vitæqúe subsidium tenuiorum Extemporali Decreto.3. Nonas Maias An.1598. quùm Loysellus, Melitensium Equitum: & Goutierus, Augustobonæ Trecensis Ædilium causam egissent. In Catalogo litium Campanarum.

Exemptio Cleri à contributione *aux Aumosnes ordinaires de la Ville*, Die.3. Nouemb. 1572. Publicata in Senatu die.22. Decêb. seq. Confirmata dehinc à Rege, die. vlt. Iul. 1597.

Ciues morosi in solutione ošmariæ Quotæ, singulis imposita pro publica Eleemosyna Pauperum, iubentur ei ilico satisfacere sub pœna dupli & quadrupli, Aresto Curiæ Paris. die.7. Aug. An.1577.

Concil. Volum. Tertullian.ad Scapulam Carthaginis præsidem.

*pia largitas.

Qui miseretur Pauperis, fœneratur Domino.

Constantinopolit. 5. Concilium.

Leges Caroli Mag.

Lib 3. Secræ Polit. Tit. 5 Art 16.

Arestum Curiæ *en plaidant du Roolle de Châpagne*, die 5.Maij 1598. de contributione generalium Eleemosynarum *de la ville de Troyes*, sine preiudicio Priuilegiorum Ordinis S Iohan. Hierosolymit.

Patentes reuocatoriæ Decimarum extraordinarium, in Delphinali prouincia die 23. April 1598.

INCLYTI, ad hæc, Principes nostri Delphinates Sactis addictos Decumano ære liberarunt, quod extra otdinem impositum ostenderetur. Diplomate. 10. Cal. Maias An. 1598. Quæcunque irem Clero indicta sit pecunia, solido iure & in Assem pendunda Fisco, Eius nomine, vetuit Rex vnius bona Diœceseos pro alijs pignerari, seu pro debita ab aliis eiusce Fiscalis Assis vncia. Codicillis insigni-

Regiæ Literæ die. 10. Febr 1580 die 3.Iun. 1586 &c.1 Maij. 1596 Diœcesin vnam pro alia, an Beneficiariū vnum pro a io, soluere sol dum, non compellendum.

lis insignibus, quarto Idus Februar. 1580. Tertio Nonas Iunias. 1586. & Calend. Maiis An. 1596. Iuxta quæ, pronuntiatum est in sanctiore Principis Auditorio, pro Sacerdotali Ordine, aduersus Scipionem Sardinium: qui transcriptio in illum rei nummariæ Fiscali iure litem prosequebatur. Tertio Nonas Quintiles præd. An. 1596. Nec minus æquè ac religiosè, Erricus. 4. Rex vna litura singulos expunxit Codicillos diutinæ sacrorum Curationis, Oeconomiæque spiritalis Cœnobiorum, ac Episcopatuum Præsule carentium. Edicto Calendis Maiis An. 1596. quod Prætoriano in Consilio recitatum fuit palam. 13. Calend. Iunias posteriores. Hoc quippe Edicto, prudenter est vtrique simul consultum, & Sodalitio Ecclesiastico, vt in legitimam sacrorum iurium administrationem, vacua Sede, restituatur, & toti adeo Ecclesiæ, vt nuncupatus à Rege summo Pontifici Antistes, inauguretur tandem, nec diutiùs, exquisito in speciem Oeconomi titulo, sacris opibus abutens, Ecclesiastica iam munia exequatur. Antiquitùs enim, Canonicorum Societas, & Cœnobitici Conuentus, Pontificia Lege sufficiebantur in vices Diœcesani, aut Monastici Præsulis demortui, iusta rerum tractanda Oeconomia, in sacro Interregno. Viui autem Cœnobiarchæ, ac Episcopi, Vicarios muneris sui deligere, absentes consueuerũt: aut senio morboue debilitati, Coadiuuas Ecclesiasticæ functionis. Ex Cap. vn. De cleric. ægrot. Apud Bonifacium. 8. P. Iuxta quod, Dynus expræssim, ad Cap. 1. De regul. Iur. In. 6. Et Oldradus I.C. in Respon. 44. Ita in Christianissimi auspicatu, B. Syxtus à Petro Apostolo legatus in Gallias, quùm Rhemis præesset sacra Potestate, auxiliarem sibi adsciuit sacerdotem Sinicium, apud Suessionas: Quibus posthæc Suessionibus, Xysto mortuo, Episcopum. 1. Sinicius designauit nepotem ex fratre Diuitianum. Flodoardo teste, Rhemensis Hist. Lib. 1. Cap. 3. Pari modo, Sulpitius Seuerus Biturigum Antistes, deuexa ætate, Adiutorem sibi cooptauit eruditum virum Vulfelentem, sacræque Prouinciæ partem ipsi delegauit. Clothario Francorum rege. Vt est apud Laurent. Surium, in Vita B. Sulpitij, ex Vaticana Bibliotheca. Gregorio itidem Traiectensium Pontifici. 2. qui per senilem ætatem minùs administrationi idoneus erat, socius adiungitur Adelbricus. Si Hadriano Batlando fidem habemus, in Catalogo Traiectens. Episcop. Imo & Tridentini Ecclesiæ Præsides Synodici decreuêre, imperitis Patochis dandos ab Episcopo COADIVTORES, Vicariosuè temporarios, certa his fructuariæ pensionis mercede condicta. Trident. Cõcil. Sessione. 21. Cap. 6. De reformat. Ast commentitio Iure creati sunt nuper in Gallia spiritales Oeconomi Sacerdotiorum illorum maioris nominis, quæ Præfecto destituta morte essent omnino: quùm iniuria temporum, noui sacræ Præfecturæ Candidati, Apostolica ipsius munera non peterent à Romano Pontif. Profanos item vacuæ Ecclesiæ Oeconomos, qui vulgò à nostratibus vsur-

Die 5. Iul. 1596.

Rescriptum reuocatorium *des Oeconomatz dictz spirituelz*, & restitutorium Capituli cuiusque Ecclesiarum vacantium, in Administrationẽ spiritualem ipsarum, quã de Iure habet, Sede vacante.

Spiritales hi Oeconomi paulo antea creati fuerant à Magno Regis Cõsilio, quùm Belli ciuilis occasione, Romam adire nouis Beneficiariis non liceret, Apostolicarum prouisionum nomine. Sed in Pontificio Scismate An. 1407. decretum fuit à Clero Gallico Die 18. Febr. Beneficia conferri sacramque Iurisdictionem exerceri a Prælatis Franciæ gradatim. Id quod Pisano a Cõcilio est confirmatum die 27 Iul. An 1409. Et à Rege Carolo 6. Die. 17. April. An. 1410 Eamque in rem scripsit tùm Ioh. Gerso, De modo se habẽdi tẽpore Schismatis.

Coadiutores Episcopales.

Sinicius tamen, in Fasciculo temporum, primus Episcopus Suessionum numeratur, & à Demochare, De diuin Miss. Sacrif.

L. Surij Commentario Sanctorum.

Trident. Synodus.

Religiosus Ordinis Mendicantium, Vicarius ab Episcopo constitui non potest Clẽ. 1. Verbo Prioratus, De regular. Ioh. Andr. & Ioh. de Imol. in Cap fin. de cler. ægrot. Sed alij Monachi, vel Canonici regulares, possunt esse Vicarij Episcoporum Glos. in Can. si quis. Distinct. 18 cum tamen interueniat licentia Abbatis, secundum Præpositum ibi: Dum tamen habeat otiũ sui Ordinis Cap. 1. de stat. monach. Francisc. Marc. Decis. 187. Part. 1.

Ex Clero assumptus, Episcopo adiungatur, qui Ecclesiæ bona administret. Tomo. 2. Concil. Can. Quia in quibusdam Distinct. 80.

pantur, prisca Ætas ignorauit. Vetustus certè inolcuerat Templis vsus accuratæ bonorum Oeconomiæ: sed quæ ex proprio Diœceseos cuiusq; Clero sacerdotibus mandaretur, qui Ecclesiasticorum redituum curam gererent, non, profani ordinis viris. Ac eius tùm quidem rerum Dispensationis rationes excutiebantur ab Episcopo & primoribus Diœcesanæ Ecclesiæ. Vti liquet Chalcedonen. Synodi Actione. 15. Can. 26. Quùm autem, interiectu temporum, Hispanici Præsules temerè siuissent, plebeios eam tractare sacrarum facultatum Oeconomiam, statutum fuit Hispalensi. 2. Concilio An. 622. (cap. 9.) haud alios in posterum Rectores sacrarum opum, quàm Clero adscriptos, designari. Nam, vt Synodica ipsa verba referam, indecorum est, Laicos, vicarios esse Episcopi, & seculares in Ecclesia iudicare. In vno enim, eodémque Officio, non deber dispar esse professio. Ac ne iisdem denuò scopulis illideretur Iberica Ecclesia, cauit Toletanus. 4. Conuentus Christianorum Præsulum, sacratos homines solos, rerum Ecclesiæ regimen istiusmodi subituros. Cap. 47. Eò quoque recidit Nicena. 2. Synodus œcumenica, quæ Monasticis perinde, ac Pontificalibus Sacerdotijs decreuit Oeconomos. In Can. xj. Actionis. 7. Ad extremum, Tridentinus Consessus Ecclesiæ sanxit, vacua Episcopo Cathedra curatorem bonis dari, percipiendísque Episcopij fructibus à Cathedrali Sodalitio adhiberi, ipsorum Rationes ei redditurum ad quem res pertineret. Concilij Sessione. 24. Cap. 16. Decreti, De reformat. Nec defuturos tamen auguror, qui nobis Regaliorum Ius Francicum opponant, profanámq; Ecclesiasticarum obuentionum perceptionem obtendant Regi competere, orba suo Antistite Ecclesia. Verumenimuerò pluscul æ Gallorum Diœceses hoc genus Regaliorum non agnoscunt, vel iis Regia indulgentia eximuntur. Quæ autem supersunt, Regalibus obnoxiæ, earum prædiarios redirus iam olim Principes nostri transcripsêre sanctis Basilicis, J. Sodalibus Fani Palatini, apud Lutetiam. Insignibus Tabulis, quas renouauit Carolus. 9., decimo Cal. Martias An. 1566. Vsqueadeo, vt in alios collata à Rege talium donatio prouentuum, nequicquàm officiat Canonicis Palatinæ illius Ædis sacræ Parisiorum. Ita pronuntiante Curia Ampliss. Decretis duobus, altero, 12. Calend. Decembres An. 1489. Altero postridie Idus Sextiles An. 1591. secundùm Palatini Templi sacerdotes, aduersus Aymarum Hennequinum, qui in Meldensem Episcopam successor designatus fuerat. Permulta alia, de Oeconomis Ecclesiarum, prodidimus memoriæ, in Libris Ecclesiast. Politiã: quæ istic refricare, superuacaneum foret.

Sic Cabilonen. Concilij Art. 5. secularis, nondum clericus, res parœciarum vel parœcias ipsas minimè regendum debet habere commissas.

Toletana. 4 Synodus, de Hispanica Ecclesi.

Tomo. 3. Concil.

Tridentin. Concil.

Regaliæ iura, in Prælaturas Ecclesiast.

Literæ confirmationis præcedentium die. 20. Febr. 1566. Verifficatæ in Camera cõputorũ Paris. Die. 12 Mart. seq. Pro S. Capella Palatij Parisien.

Placita Curia Parisiẽ die. 20. Nouemb. An. 1489 de fructibus Regaliæ de Meaux apertæ obitu Ludou de Melun, Episcopi: Et die. 14 August. 1591. de simili Meldorum Regalia.

CODICILLARI item Regum beneficio Gallicus Clerus acceptam fert, liberam pacatámque Decimarum, ac redituum Sacer- 8
dotalium perceptionem, simul & prauè ablatorum restitutionem. Ex aperta Caroli. 9. Epistola Nono Calend. Sextiles An. 1568., publicitùs lecta in Senatu postridie Idus Augusti seq. Quo etiam piæ mentis

Sac. Polit. Lib. 3. Tit. 3. Art. 2. 3.

Patentes regiæ, die. 24. Iulij. 1568. Publicatæ in Curia, die. 14. Aug seq.

piæ mentis inſtinctu, Rex ipſe Equeſtri Ordini penitus interdixit ſacrarum Decumarum conductione, ſeu aliorum Eccleſiæ prouentuum, qui pluris licentibus fruendi in tempus, propálam iudicarentur. Diplomate. 7. Idus Septemb. An. 1568. Clientes autem Eccleſiæ beneficiarij, ſubditíque, iubentur, clientelari in eam munere perfungi, ac iuſta fundorum vectigalia ſolariáque ipſi penſitare. Literis ſolennibus. 4. Iduum Septemb. An. 1568. quas Ornatiſſ. Curia promulgauit, Februar. Luce. 15. An. 1571. Principalibus item Mandatis cauetur, frugum decumas, & primitias, ab vnoquoque perſolui Eccleſiis oportere. Cuiuſmodi Præceptum editum. 8. Calend. Nouemb. 1561., mirè commendauit Senatus Calend. Iuniis An. 1562. Vetuit deinceps Henricus. 4. Rex noſter, ſelectos Plebeiarum Indictionum Magiſtratus, ac ſupremam adeo Vectigalium Curiam Iuridicas partes accommodare Decumano ære Fiſcali, Clerumuè ſpectantibus aliis: Quorum cognitio ac diſceptatio Syndicis competat Delegatiſque ab Eccleſiaſtico ordine vniuerſo. Codicillis. 5. Idus Apriles An. 1598., in Senatu publicatis. 3. Nonas Iunias conſequentes. In ſumma, Gallicæ vetuſtatis Annales vulgò deprædicant Eccleſiaſtica priuilegia, Indictionúmque popularium Immunitatem, ab eximia benignitate & Indulgentia noſtrorum Principum, tot Edictis conteſtata ac reperita. Cuius Regiæ exemplum pietaris, inferiores ſimul Proceres continuit in officio, & à ſacrilega CHRISTI opum contrectatione abſterruit. Quemadmodùm enim, Pollionis ſcriptis, VALERIANI VITA, CENSVRA EST: ſic Chriſtiani Regis mores, ſpeculum vitæ popularis. Id quod perſpicuè exprimit Ioh. Damaſcenus, in ſua de Barlaamo, & Ioſaphato, Hiſtoria. Hunc quippe in India Regem memorat; tanto Cœlitum amore flagraſſe, vt iſtius æmula Heroicæ Religionis multitudo, parem Diuini cultus perſuaſionem mẽte imbiberit, *Qualibus*, ait, *poteſtas cõformatur, talibus sẽper ſubiectꝰ ſibi Populꝰ inhiat, & ambit illa, in quibus Principẽ gaudere ſẽtit. Hinc, Deo cooperãte, pietas creſcebat in eis, & cõfortabatur: quoniã Rex in mãdatis Chriſti & ipſius dilectione perfectꝰ erat, diſpẽſatorq; & gubernator animarũ, ad portũ Dei eas perducendo. Sciebat enim, ante omnia hoc Regis opus eſſe, vt doceat Deum timere, & Iuſtitiam ſeruare.* Regijs igitur animis, qui exemplo prodeſſe, quàm præeſſe veriùs debent, infigendum denuò, id quod Meldenſis Synodi Antiſtites preſcripſêre Carolo Caluo Galliæ regi. Cap. 19. &. 61. ita relatis. Vt ab Eccleſiis veſtræ Ditioni ſubiectis, indebitas conſuetudines, & iniuſtas exactiones de cætero non exactetis; ſed eas ſic conſeruetis, vt ordo canonicus docet, ac tempore aui & patris veſtri conſeruatæ fuerunt &c. His conſonat illuſtre decretum Aquenſis ſeu Aquiſgranenſis cœtus Eccleſiæ, quem, Pipino rege Ludouici filio, congregatum ferunt. Cap. 27. ne ſemel Numini ſacrata, illotis profanorum manibus contingantur, Templóque auferantur. Iuxta ea, quæ Moſaico Leuitici libro

Die. 7. Septemb. 1568.

Die. 10. Septemb. 1506.

Regia Charta, die. 25. Octob. 1561 Regiſtrata in Parlamento, die 1. Iun. 1562.

Interdictum die. 9. April 1598. *aux Eſleux, & à la Cour des Aydes, de cognoiſtre des Decimes, & autres choſes reſeruées à la cognoiſſance des Syndics & Deputez du Clergé.* Regiſtratum in Parlamẽto, die 3 Iun. 1598.

Recentiora Edicta Priuilegiorum Eccleſiæ Francicæ, Aurelianenſe, An. 1560 Pariſienſe, die. 16. April. 1571. Verificatum in Curia, die 7. Sept. ſeq. Bleſenſe, An 1579. & Meloduuenſe An. 1580.

Trebell. Pollio, in vita Valentiniani Cæſ.

Meaux. Concil. Tomo. 3.

Aix la Chapelle Concilium, ſub Rabano Moguntiæ Archiepiſcopo.

Toletana Synodus. Volum. 2. Concilior.

ſtatuta inuenimus. Nec aliena ab his ſanxêre Toletani. 6. Concilij Præſules, qui, collaudata Chintillani regis ſui in ſacram Eccleſiam munificentia, vetuerunt, inde quicquam eorum auelli, quæ Phanis erogata piè ac religioſe fuiſſent. Quin & Anno hoc Sancto ſanctiſſimè PATRES Lutetiani addixêre Cœnobio præteritorum annorum penſiones à Colonis nummariis debitas Italo cœnobiarchæ, tùm mortuo, vt in refectionem Templi & redemptionem alienatorum ex eo, impenderentur: Victo Fiſcali harum penſionum donatario, qui Principi Chriſtianiſs. obrepſerat quaſi in vacua peregrini bona iſthæc ſucceſſori. Iudicato, 15. Cal. Apriles. 1600. ſecundùm Arnulphum *de Gaſc*, S. Firmi, Vaſatum, Æteriatcham & cœnobitas: contra Michaelem *du Bois*, & alios qui Regio iure ſibi tranſcripto ſubdolè nitebantur. Prudenter enim Senatus cenſuit, ante omnia ſaluam ipſius ſoli cauſam, ceu primigeniam, fieri debere ex fructibus inde redactis. Iulij Pauli leg. 15. D. Qui porior. in pign. Et Ælij Marriani leg. 17. ✶. De pignerat. act.

Curiæ Pariſien. Areſtũ in Magna Camera, die 18. Mart. An. 1600. *pour les fermes deües de l'Abbaye de S. Ferme, en Bazadois au feu Cardinal Sermoneite*, aliàs Caetan. *Abbé commẽdataire, Italien, mort à Rome* Do. *Deſlãdeſ*kitis relatore.

Patentes. de facultate redimendi bona Eccleſiæ alienata, in caſu luitionis. *du tiers du iuſte prix*. Die. 23. Maij An. 1586. Verificatæ in Curia *pour. 5. ans*, die. 14. Iul ſeq. Et repetitæ die 2 April. 1596. Cum verificatione Curiæ. die. 25. Maij Eod. An

IISDEM Auguſtæ pietatis in Eccleſiam veſtigiis, edixit Henri- 9
cus. 3. Galliæ rex, priuatis venũdata Cleri latifundia Apoſtolico permiſſu, in vſum Belli ſacri aduerſus Fidei nouatores, condici ab illo poſſe, & priſtinum in ius reuocari, ſiquidem triente iuſti pretij circumſcripta Eccleſia doceretur. Præclaro Reſcripto Februar. Menſ. & 10. Kalend. Iunias An. 1586. Quod ſuffragiis ita fultum eſt Ordinis Clariſſ. pridie Idus Quintiles conſequentes, modò intra quinquennium alienationis fundi reſciſſoria actio moueretur. Quale Reſcriptum Erricus. 4. renouauit, prorogato luſtro, quod diſtractorum reuocatoriæ legi ſtatutum fuerat. Codicillis poſtridie Calend. Apriles. 1596. qui in Senatu promulgati ſunt. 8. Calend. Iunias Eod. An. Hinc quoque Prætorianum Conſilium ex appellatione infirmauit publicam vẽditionem Molæ frumentariæ Monaſtici Primatus Ædis Macharij, qui vnitus fuit Burdigalenſi *Ieſuitarum* Gymnaſio B. Magdalenes. Decreto pridie Cal. Octobres An. 1599. ſecũdùm iſtud literarium Gymnaſium, contra Andræam Rocham matris hæredem, quæ An. 1565. Eccleſiaſticam rem illam auctione licitata erat. Sacroſanctæ videlicet Cœnobiorum facultates, vt perpetuo addictæ ſunt Cœnobitarum victui & vſui, ita Cœnobiarchæ libero commercio eximuntur, alienandíque poteſtate. Cæſareo Ludouici Pij Diplomate in gratiam Monaſticæ Ædis Germani, Pratenſis, apud Lutetiam, Idibus Ianuar. Imperij An. 16. Quod quidem Diploma ad verbum perſcribitur Aimoyni Appendice, De Geſt. Francorum. Lib. 5. Cap. 10. Ecquid autem de prædiis, quæ Templi Præfectus ſuo ac proprio nomine coëmerit ſacro ære?. Vindicarinè ab emptoris hæredibus poterũt priuatim, an quaſi dotales Eccleſiæ fundi, publica ex cauſa alijs mancipari;. Hos vtrique ſacrum in patrimonium ſemel tranſiiſſe, definitum eſt in Africanis Præſulum Co-

Magni Conſilij Areſtũ die. 30 Septemb 1599. *touchant le Moulin du Prioré S. Machaire, pres Bordeaux, à preſent vny au College des Ieſuittes de Bordeaux*.

Si ob vtilitatem pretij, & anticipationem temporis Emphyteuſeon, reſciſſa eſt, ex prouocatione, venditio publica Domus Lutetianæ, pro Abbatiſſa *de Maubuiſſon pres Pontoiſe*, contra N. Pouſſepinum. emphyteutam, dein emptorem. Areſto Curiæ die 2. Mart. An 1600. Roberto, appellantis: & Boiſſatio, intimati, cauſidicis.

Imperiales Literæ die 13. Ianuar An 819. pro Abbatia S. Germani de Pratis.

Carthagioen. 3 Concil Cap. 49.

lum Comitiis. Can. placuit. 12. Quæst. 3. Et Can. 1. Cauf. 18. Quæst. 1. Quinetiam Tarraconensis Concilij placitis, defertur Ecclesiæ, quasi sponsæ superstiti, domestica supellex defuncti Antistitis. Quod ciuili quidem modo accipiendum reor, si intestatus Pontifex, nullo propinquo hærede, obierit. Vt docemur Synodico Triburiensi Can. vlt. Eod. Cauf. & Quæst. Nec absimili ferè argumento, profani coniugis viduæ adiudicatur caduca ipsius hæreditas, posthabito Fisco. Ex Parisiensi S. C. solenni, in priuilegiis Natalitiæ Diei Virginis matris. An. 1600. pro vidua muliere, etsi secundò nupta Petro Guigeoni: aduersus Sacri Cæsaris Comitem, in Municipio Lorticensi. Quoties porro sacerdos peculiati sua, mixtim cum Ecclesiastica, pecunia fundum comparatit, tunc quæsita res diuiditur à compatatoris hærede, cum nouo Rectore Ecclesiæ, pro rata sorte pretij, quam contulerit quisque in eam emptionem. Cap. 4. &. 7. Toletani. 9. Concilij, quod septimo anno cogi cœpit initi Principatus à Recesuintho Hispaniarum rege, Can. quicunque de sacerdotibus Cauf. 12. Quæst. 3. & Can. pontifices. Qui ibidem depromptus voluitur ex Cap. 6. Agathensis Synodi. Francico tamen Ritu inueterato, vndecunque mercatus sit latifundium Clericus seculi, transmittit promiscuè indistinctèque ad consanguineos suos Tit. pro hærede, non ad sactam Ecclesiam, cui ille præfuerit: Nisi eidem nuncuparim in contrahenda emptione stipulatus, rem quæsiisset. Vti à Nobis pleniùs demonstratum est in Hierarchica Politeîa. De cucullatis verò sacerdotibus aliud constituitur, qui hodierno etiam Vsu in commune parant, nec eò ampliùs sibi priuatim, quàm priuato suoque ære: Quùm profanis ideo fortunis se exuerint ipsi, monasticæque Religioni deuouerint, vt nudi expeditiùs nudum sequetentur CRVCIFIXVM. Id quod manifestè adeo prodit Equestris illa Rhodiotum, seu Melitensium Secta monastica: cuius Familiati Lege sic cauetur. *Statuimus, quòd omnia bona stabilia elargita per seculares Fratribus Ordinis nostri, seu acquisita per eosdem, nullo modo vendi aut distrahi possint absque expressa Magistri & Capituli generalis licentia. Quinimo post talium Fratrum decessum, cuncta bona applicentur illi Baiuliæ seu Commendæ, in cuius limitibus sita sunt: etiam si Fratres mortem obierint, aut moram traxerint alibi, quàm in d. Commenda. si autem d. bona constituta non essent in limitibus alicuius Commendæ tunc propinquiori ac viciniori Commendæ vniantur. Quibus quidem bonis onus imponatur, communi nostro Ærario exoluendum.* Diuersa tamen causa esse videtur Religiosæ Familiæ Societatis IESV: cuius Clerici singuli Gentilitias hæreditates sibi asserunt, tametsi antea professi triplex Ordinis votum simplici vulgaríque formula coram vnius Præfecto Conuentus. Hoc quidem ita, nisi in publico Sociorum omnium Congressu, talia Vota solennibus verbis nuncupentur, atque excipiantur. Sicuti de illo iudicatum mirabundus accepi, Decreto Parisiensi. 4 Idus Octobres An. 1581. pro N. Robillardo, in cognatos

Triburien. Synodus

Arrestum Curiæ publicè [illegible] decretatum à Præside Max Die. 7. Sept. 1600 ex appellatione à Ballivo Bituricen. cuius Sententia cōfirmata est *sur la Coustume de Lorrys*, quæ de tali iure succassorio, *Vnde vir & vxor*, nil statuit. Vide quæ in hanc partē Nos Lib. 2. Doman. Frāc. Tit. 12. Art 9.

Consil. Volum. 1.

Lib. 3. Tit. 1. Art. 22.

Statuta Ordinis Domus Hospitalis Hierusalem.

Par Edict du Roy en Septembre.1603. publié & enregistré au Parlement de Paris le 2. de Ianuier 1604. vn Iesuiste ayant vne fois faict profession en son Conuent particulier, n'est plus receuable à aucune succession, soit directe ou collaterale. Et par lesdites Patentes l'Ordre des Iesuistes est restably en France & leurs biens estans en nature à eux rendus. Et sur la requeste de mainleuee desdits biens à ceste fin presentee par lesdits Iesuistes audit Parlement de Paris, La Cour par son Arrest du dernier Auril 1604. ordonne que doresnauant il iouyront desdites rentes & biens immeubles, ensemble des arrerages & reuenuz du passé non touchez ny receuz par les Commissaires establiz ausdits biens, & aussi f...s des biens cydeuant alienez par auctorité de Iustice.

Aresta Curiæ die. 12. Octob. An. 1581. & 23. Decemb 1592. in 1. Camera Inquestarum, Quòd votorum professio acceptata à Superiori Conuentus sui, Societatis Iesu nō excludit professum ab hæreditate agnatorū: Nisi in Capitulo generali Ordinis facta sit solennis votorum professio, & acceptata.

Gregoriana Bulla nouæ cōfirmationis Instituti, Societatis Iesu Die. 25. Maij An. 1584. Lecta & publicata Romæ die. 16. Iul. Eod Ao.

Regiæ huius Chartæ Doni causa ibidem præmittitur talis.

Cùm domnus Pontifex inuenisset nos in Pago Milidunense, in Villa Cellas nominata graui ægritudine correptum, is tota nocte vigilans in oratione stetit, & crastina, manibus suis sanctis cùm tetigisset corpus grauiter infirmatum, continuò sumpsi sanitatis donum, quod à nullo percipere potui Medicorum. &c.

Village de Celles, en la Grand parroisse, vers Melun, appartenant à l'Eglise de Paris.

alios demortui successores, cuius controuersa erat hæreditas. Alterum de eo Senatus pronuntiatum habetur. 10. Calendas Ianuar. An. 1592. pro Lugdunensi clerico Societatis Iesu, contra N. Tauernierum: ad prouocationem ex Lugdunensi Prætura. Triplici autem illi voto, cui, *Iesuita* Sodales lege iurati deuinciuntur Monastica, additur quartum votiui sacramenti vinculum, de peculiari obsequio Romanæ Sedi prætādo: Vt longinquas, illi, Orbis Prouincias peragrent, Christianum dogma late propagaturi, ab vetusto primæuæ Ecclesiæ ritu & Apostolico instituto. Quæ omnia, sacræ huic Sectæ præscripta, continentur Pontificio Gregorij. 13. diplomate, eius Ordinis stabilimento, 8. Cal. Iunias An. 1584. Porro vt Cœnobitas singulos dedecet admodùm Hæreditaria illa priuatáque bonorum possessio, de qua §., Sic publica & communis, in perpetuum donatarij Cœnobij vsum, commendatur vbique Regiis, & Augustalibus piarum largitionum Tabulis ac Instrumentis, Vnum obiter modò, exempli causâ, protulisse contentus ero ab vetere Galli regis Childeberti beneficio in sacratissimam Ædem Parisiorum, quæ Monasticis tùm Legibus regebatur. Etenim Rescripto Ianuar. Mens. An. 17. Regni, cautum fuit in hæc verba. *Nos pro magna virtute, qua D O M I N V S per manus Sacerdotis, Apostolici viri, & Patris nostri Germani, Episcopi, pro stabilitate Regni nostri & æterna retributione ministrauit, Donamus ad sanctam matrem Ecclesiam Parisiacam, vbi ipse domnus Germanus præesse videtur, ipsam Villam Cellas nominatam, vbi sanitatem recuperauimus, sitam in Pago Milidunense super alueum Sequanæ, vbi Iona illam ingreditur, cum basilicis, adpendiciis, territoriis, vineis, sylvis, pratis cultis & incultis, Omnia ex omnibus totum & ad integrum quicquid ad ipsam Villam aspicit, & Fiscus noster continet cum integritate, à die præsenti ad memoratam Casam Dei, siue ad domnum Socerdotem donamus & confirmamus &c. Vt dicta mater Ecclesia Parisiaca, quæ est dedicata in honore S. Mariæ matris Domini nostri IESV CHRISTI &c. sub manu domni Pontificis ipsas res per longitudinem dierum & multorum annorum spatium habeat, teneat, possideat, & quicquid exinde elegerit faciendi, liberam in omnibus habeat potestatem, per præsentem Auctoritatem nostram quam perpetualiter mansuram esse decernimus &c.*

Officij creatio Consiliarij clerici, in Præsidiali quaqueSede Regesta in Parlam. die. 14 Sep. Eadem Camera computorum die. 14. Octob. 1573.

ECCLESIASTICIS demùm priuilegiis magnoperè confert 10
Regia sacrorum Magistratuum institutio, qui profanæ sortis Iudicibus admiscentur in Præsidiali quolibet Galliæ Foro: Vt accuratiùs Ecclesiastici iuris opes, tanquam suas, tueantur. Edicto Sextili Mens. An. 1573. cui Senatus calculum suum adiecit. 8. Calend.

Octobres

Octobres subseq. Nam & Regio nutu, supremi Galliarum Senatus iam olim conflati sunt ex Ecclesiastico perinde, ac profanorum Iudicum Ordine: Vt qui Iuris & æqui sacerdotes Vlpiano dicuntur Magistratus, seueriori etiam religione Iudicia tractarent. l. 1. De Iust. & Iur. Quo modo, Hebræis sacerdotibus potestas fuit in Concilio iudicandi data (Ezechielis cap. 44.) & Druydibus Gallis: qui Sacrificia procurantes, mortalium simul controuersiis notionem suam accommodabant. Iulij Cæs. Lib. 6. De bell. Gall. Diuina enim, potiùs quàm humana Iudicia exercent Iustitiæ Antistites Themidísque venerandæ: Quos idcirco depingit Chrysippus Stoicus, graues, sanctos, incorruptos, vi æquitatis veritatísque summa terrificos, & inexorabiles. Talem IVSTITIÆ imaginem Gellius ex Chrysippi Opusculis repræsentauit, Noct. Lib. 14. Cap. 4. Isthæc nimirum * DICE, visenda Iouis filia est, virgo Dijs quoque ipsis cœlestibus suscipienda: Quam si quis obliquo iudicio læserit, neglecta statim apud Iouem patrem queribunda, allidens, humanarum mentium prauitatem incusat. Hoc ideo, vt Principum iniquitatem populares pœnis expient, qui subdola ipsi mente, transuersa Iudicia rapientes, iura perperam reddere consueuerint. Sicuti Ascræus Vates, in Ergis, de Iustitia scripsit. Nec aliter Lyricus poëta Orpheus augustam Dicen ait, Iouis solio assistantem, humanos actus perlustrare: Eam verò Magistratus omnes quasi intueri putantes, sic censere in Iudiciis debere & animaduertere, ne quid eidem pudendum admittant. Planè Hesiodiam illam de Iustitia sententiam commendauit Suidas, cui & interpretationem subdens, talia effatur. Hesiodus, virginem, & incorruptam esse hanc Deam dicit, cùm alio omni modo, tum præcipuè cubili Venereo: significans videlicet, Ius nullo pacto adulterandum esse, non gratia, non stupro, non alia quauis causa. Hanc autem colentibus Deam fruges à Tellure refundi multiplici fœnore, & à Mari, quæ parere solet, cuncta suppeditari. Eiusdem, contrà, Deæ indignationem in Iudiciis spretæ cernimus, magnis Terrarum cladibus crebrò expiatam. Apud Homerum, Iliados. 16. Quòd si Ethnici, tanto obiecto Cœlestis Iræ terrore, explorarunt forensia causarum Decreta, multò religiosiùs Orthodoxos iudicare par est: quos alioquin, malè iudicati reos, ad Tribunal CHRISTI viuos citari, serió experimur. Duo namque Hispani equites, Ferdinando 4. regi Castulonensi, abs quo ceu parricidæ, capitis damnari fuerant, diem dixêre tricenum ad SVPEROS: vt iniquæ Sententiæ, à qua prouocarant, rationem ederet. Qua die dicta, raptum fato Regem, restatur Vasæus, in Hispanic. Annalib. Moguntinus pariter, Germaniæ Archipræsul. Erricus, quum à selectis duobus è purpurato Romæ Senatu, mulctatus esset pontificali Sacerdotio, Cœlites appellauit à præcipite CARDINALIVM Sententia: quos & cœlestem in Thronum querula voce acciuit, ad Diuinum ap-

Vbi, & apud quos: [illegible] d[illegible] omnia obie[illegible]rint sacerdotes, ac Pontifices. Vo[illegible] Lib. 2. Doman. Franc. Tit. vlt. Art. 12.

Arrest du 27 Aoust 1580 au rapport de Maistre Bonin à la grand' Chambre pour Iehan Iacquelot Conseiller clerc au presidial d'Angers, Donne en l'Eglise sainct Martin d'Angers, contre les Chanoines & Chapitre dudit S. Martin. Qu'il gaignerois franc, pendant qu'il faisoit son estat comme Conseiller susdit.

* Dea Iudiciorum, lites dirimens.

Hesiodia Iustitiæ descriptio.

Citati ad comparendū ante Tribunal Dei a morientibus, iniustè condemnatis, vel offensis.

En la 3. partie des diuerses Leçons de messire Pierre Messie Gentilhomme de Seuille Cap. 11. a estans grands personnages qui sont morts estans appelez par aucuns de ceux qui les auoient faict mourir iniustement &c.

Moguntiæ Archiepiscopus, Dignitate priuatus, Iudicio duorū Cardinalium a Papa delegatorum.

pellatoriæ litis Iudicium subeundum. An. 1156. Ex quo fatalem Iudicibus citationem obtigisse, memorat Guntheri poesis, & Conradi Episcopi Historia. Haud secus vtique, Neapolitanus Eques Templi Hierosolimitani, qui ad supplicium ducebatur, in Clementem. 5. P. vultu conuerso, subinde occlamauit, ab eius se capitali Decreto CHRISTVM Iudicem prouocare, & litis disceptandæ ergô, annuum spatium illi apud DEVM præfinire. Quod intra spatium obiisse Clementem, prodidit Bapt. Fulgosius, Lib.1. De Miracul. Insuper Tarraconensis Ecclesiæ Syndici testatò denunciarunt Petro. 4. Regi, qui variis Clerum incommodis affecerat, vtì superno Olympo se sisteret intra sexagenum diem, quòd sacrosancta Patrimonia* τυραννικῶς abripere contendisset. An.1336. Cedente autem citationis die, extinctum Regem, affirmat Vasæus in Chronic. Hispan. Ecquid de Ægidio, Armorico Heroe, quem Franciscus, Dux, frater non modò iusta rectarum Hæreditarum parte, sed vita exuit? Ille neci proximus fratrem in ius vocauit ad Ætherum DEI MAX. solium: quò tantam sibi noxam resarciret. Hunc igitur, qui citationis die condicta decesserit, vulgò creditum est, Diuina censura correptum. Æneæ Syluij relatu in Europæ Descripsione, Cap. 43. Quidam denique nauarchus Ligur, capta triremi, huius ductorem Catalanum cruci suffixit insontem: Qui nullis precibus placabili victori, Tyranno, diem præstituit causæ dicendæ apud cœlestem mortalium omnium Censoré ac Iudicé. Inde reus arcessitus, præscripta die morti occubuisse traditur Bapt. Fulgosio, vbi suprà.

Templariorum damnatio capitalis.

Aragonicæ Ecclesiæ Procuratores.

* tyrannicè, violéter.

Gilles de Bretagne, frere du Duc, ab huius Ministris in carcere strangulatus, in Castro *de la Hardouinaye* die. 24 April. Ao. 1450 Ex Britonicis Bocardi Annalibus.

Capitaine de Galeres, Genenois.

Francica S. Consulta.

CONSTITVTIS ergo à Principe melioris notæ Iuridicis, qui 11
Ecclesiastica iura æquis Decretis confoueant, Nunc rem illustremus Iudicatorum exemplis, ac, quid valeat pium Magistratus in Ecclesiam studium, oculis subiecto negotio, dispiciamus. Notum est, Cœnobiarchas, & Templorum Antistites, militanti Regi suppetias ferre debere, ea formula ac specie, quam ex priscis Gallici Vsus Monumentis alibi protulimus. At Franciscus prudens Senatus id oneris Ecclesiastici alleuauit, dato regressu ad plebeios subditos, qui tantumdem dominis Sacerdotibus refundere teneantur Sicuti vetusto hoc S. Consulto decisum fuit, secundùm Ferrariense, Vastinensis agri, monasterium, in *Parlamento* sacræ Pentecostes An. 1284. idiomate sequenti. *Cùm dominus Rex peteret ab Abbate & Conuentu de Ferrarijs centum seruientes, duas quadrigas & vnum summarium, in quibus dicti Abbas & Conuentus eidem tenebantur ratione Exercitus pro Villa sua de Ferrarijs, & eius pertinentiis, prout in Registris domini Regis cõtinetur. Abbas & Conuentus prædicti dicebant contra homines d. Villæ quòd ipsi debebant præd. Exercitum accipere super homines suos: cùm sit consuetudo generalis in Francia, quòd Ecclesiæ Franciæ, quæ debent Exercitum domino Regi, illum accipiunt & recuperant super homines suos. Dictis hominibus de Ferrarijs contrarium asserentibus, quòd ipsi præd. d. exercitum d. Abbati minimè tenebantur*

Lib. 3. Doman. Franc. Tit. 7 Art. vlt. Et Sac. Polit. Lib. 3. Tit. 2. Art. xj.

Inquesta expeditæ in Parlamento Pentecostes An. 1284. pro Abbatia *de Ferrieres, en Gastinois*

Priscus mos Franciæ, in Ecclesiastica Militarium oneruum contributione.

tenebãtur: cùm illũ domino Regi per manũ suã soluere teneretur, quùm dominus Rex per Chartam, d. exercitũ super d. homines reseruasset. Visis rationibus & probationibus d. Religiosorum, & d. hominum de Ferrarijs, IVDICATVM *est per iudicium Curiæ nostræ, quòd d. Abbas & Conuentus soluerent domino Regi Exercitum in Registro contentum, & quòd illum capient seu recuperabunt per manum suam super homines de Ferrarijs, & alios suos homines, qui ad hoc tenebuntur. Saluo dicto summario, quod d. Abbas & Conuentus soluent de suo proprio: Et quòd præd. homines, super quos d. Abbas & Conuentus capient d. Exercitum, soluere Regi alium Exercitum minimè tenebuntur.* Quinimò plebeia Cœnobitarum Ministeria & Officiales eximuntur populari ista Militaris oneris indemnitate Cœnobijs præstanda. Vt Aresto pronuntiatum fuit *Parlamentari* Diualium An. 1272. in hanc formulã. Seruiẽs Monachorũ de Pratea, apud Exoldunũ cõmorans, visã Charta d. Monachorum, est immunis à contributione subsidij Exercitus, vnà cum aliis Burgensibus de Exolduno domino Regi facienda: Et ea quæ d. Abbas acquisiuit ante datam Literarum confirmationis Regis Ludouici, quæ Bailliuus Bituricen. tenebat saisita deliberabuntur, & acquisita post dictam confirmationem, saisita remanebunt. Ex eadem Biturigum Diœcesi, vniuersim dictæ sunt pro libertate vindiciæ, immunitatéque Apparitorum Fani Citici, eiúsque sacri Canonicorum Collegij, apud Issodunum, Biturici Municipij oppidum. Senatorio Decreto pridianis diebus Penteco-

Inter Iudicia, Consilia & Aresta Parlamenti Omn Sãctor. An. 1272. pro Abbatia *de la Prée, en Berry.*

Le Roy Philippes le Hardy fils de S. Loys cõfirma les priuileges de l'Eglise de Mascon: specialemẽt celuy par lequel Pepin, & autres successeurs auoient concedé, que les cloistres d'icelle Eglise de Mascon seroient exempts de toute puissance iudiciaire & Iustice seculiere, Ordonnant que les Doyen & Chapitre de S. Vincent seront maintenus en ce droict, eux seuls pouuoir faire emprisonner & punir les delinquans en leur Eglise & Cloistres. Et par ce que le Preuost roy. empescha la publication desdites Lettres du Roy Philippes, il y eust Arrest du Parlement de Paris l'an 1282. au proffit desdits Doyen & Chapitre.

stes An. 1276. ita concepto. *Cùm dicerent prior & Capitulum S. Cirici, Exoldunen. quòd ipsi habuerunt à tempore, à quo non extat memoria, vnum Seruientem in Villa Exoldunen. liberum & immunem ab omni Iustitia, sicut vauatores de terra Exoldunen. ab omni costuma fori, bocagio, excubijs, redibitione, equitatura exercitus, & leuda, & aliis, prout in Rubrica continentur. Et super hoc facta fuerat Inquesta de mandato domini Regis. Pronuntiatum est per Iudicium Curiæ, quod d. Prior & Capitulum S. Clerici remanebunt in saisina sua d. Seruientis.*

Inquestæ expeditæ Paris in Parlamento Pentecostes An 1276. pro Seruiente Ecclesiæ collegiatæ *de S. Cye, d'Yssoudun, en Berry.*

12 QVÒD AVTEM promiscuè istic Canonicos seculi cum *Regularibus* committam, & similia vtrinque producam Rerum iudicatarum exempla, facit vtriúsque Sodalitij affinitas vetus atque Communio: Quam satis aperte indicat Arelatensis. 4. Synodi Capur. 8. de monasterio Canonicorum, qui votiuæ Religionis professoribus adæquantur. Specialiùs vero, Aquisgranensis Concilij Proceres Canonicis quibusque præscripserunt κανόνων. J. Cœnobitarum more, communem victum, cultúmque vestium planè religiosum, & à domestica familiaríque discretum popularis vulgi consuetudine Cap. 121. 122. 124. Quod & recentiùs graphicè expressum fuit ab

Iura de Monachis loquentia, extenduntur ad Canonicos, præsertim Regulares. Cap. 2. De postul.

Arelatense. 4 Concilium sub Carolo Mag. In Volum. 3. Concil.

Coloniensis Synodus Prouincialis Tomo. 4. Concil.

Actor Apostolic Cap. 2.&4.

Agrippinensi cœtu Germanici Cleri. An. 1536. in hunc modum. Respondeat Canonicorum vita titulo respondeat nomini: sint re ipsa, vt sunt nomine: Canonici, id est *regulares*. Prima eorum origo, Monasticæ disciplinæ fuit. Imitentur Apostolos, & nascentis Ecclesiæ ministros: quorum erat cor vnum & anima vna, qui quotidie perdurantes vnanimiter in Templo, & frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis, perseuerantes in orationibus, collaudentes DEUM, & habentes gratiam ad omnem plebem. Atque adeo huiusmodi Collegia Clericorum, vetustum primæuæ Ecclesiæ Institutum præ se ferre, ostendit vel forma ædificiorum, quæ Canonicos propè Templum, in vnum fermè habitaculum collocauit: vt à promiscua multitudine procul disparati, continuò Diuinis laudibus insisterent. Hæc Synodica Agrippinæ sententia est, Parte. 3. Cap. 4. De Canonicorum vita & officio. Inde *Claustrales* sacrorum eiusmodi Sodalium Domos, * λάικοι prohibentur conductitio iure inco-

Regula Canonicorum secularium, De optima conuersatione, à Gulielmo Parisien. vel Dionysio Carthusiano concionata publicis Scriptis, & in Articulos. 28. distributa. Regularium autem Canonicorũ Regula edita est, cum expositione Hugonis à S. Victore.

* populares.

Toronensis Synodi prouincialis habitæ Ao. 1583. Tit. De monach. & monasteriis, Prohibemus Abbatibus & Prioribus conuentualibus tam religiosis quam commendatariis, eorumque Procuratoribus & firmariis, Ne domos intra septa Monasteriorum secularibus & laicis locent, vel vxoratos residere in Monasteriis permittantur &c.

lere, occupare. Nam Aurelianensi. 2. Concilio distincta fuit Clericorum à prophanis habitatio, sedésque domicilij. Cap. 9. Ac prisca quidem Ægyptiorum, & Atheniensium Lege, seorsùm habitabant Sacerdotes, seiunctíque ab omni turba vitam agebant. Vt est in Timæo Platonis. Tantò igitur decentius, veri Numinis mystas ac sacrificos, profani vulgi contubernio, velut contagione quadam, non pollui, nec, cum iis, Plebeios aut Nobiles viros, fœminasuè communibus tectis permisceri. Exin vetus Ecclesiæ Nomothesia cauit, Fanis proxima Claustra constitui: in quibus separatim, Presbyterorum chorus larem foueret. Can. necessaria

Sic commoniter viuere debere Canonicos, & æqualem magnorũ fructuum partitionem facere suarum Præbendarum per singula Vicennia. Indicatum Arestis Curiæ, die. 8. Mart. An. 1549. & 5. Decemb 1554. inter Canonicos S. Iuliani, Cenomanen. Et Arestis die. 15. August. 1588. ac 25. Ianuar. 1597. inter Canonicos S. Petri, Pictauẽsis.

Gregorius 9. P. in Cap. Penult. De cleric. non resident vocat Assisios in Collegiata Ecclesia, id est beneficiatos qui non sunt Canonici. Dicti Assisij quasi assidui, qui seruire debent Ecclesiæ. Vt in multis Ecclesiis plures sunt tales qui Mansionarij dicuntur, nec vocantur ad communes tractatus cum Canonicis. Gloz. in d. Cap. penult.

Caus. 12. Quæst. 1. Nec vllla in atriis Delubrûm strui poterant ædificia antiquitùs, præterquàm Clericorum in vsum. Apostolico Nicolai. 1. decreto, & Can. nulla Ead. caus. & quæst. A Gallica demùm nostri æui Hierarchia succursum est publico & dedecori & incommodo, quod, licentior popularium habitatio in ædibus Canonicorum, dierim inueheret. Vetuit quippe illa in sacris Biturigum Comitiis, extraneos, & λάικὺς, Canonicorum domibus excipi, quàmlibet genere propinquos, iisuè locari quæ in claustris Templorum suorum domicilia Canonici haberent: vtristos, contrà, popularium in ædibus commorari. Placitis Bituricæ Synodi prouincialis, Septemb. Mens. An. 1584. Can. 8. Tit. De Canonicis & Capitulis.

Bituricense Aquitanorum Concilium.

13 CANONICAM deinceps sacrorum Sodalium Normam tutantur ciuiles Galliæ Magistratus, ex prouocatione fieri solita identidem abusus nomine. Quùm enim maioribus Episcoparuum Templis inhæreant assidui quidem Canonici, alienæ Collegarum operæ supplemento, Par est, illos, qui sacris continuò vacant, liberioribus Canonicis, Sacerdotalium saltem redituū perceptione, & Comitialibus suffragijs exæquari. Vt S.C. Parisiensi gemino decisum fuit nonis Sextilib. An. 1535. & 6. Idus Quintiles. 1546. ad appellationem ex abusu interpositam à Sexuiris Fani *Cathedralis* Aureliorum, in alios ipsius Canonicos: Qui, rei suæ ergô, multa statuerant assiduis sex Canonicis noxia ac dispédiosa. Pro in Senatorius Ordo rescidit decreta Collegij omnia, quæ Basiliensi cunque Synodo, & sanctis Canonibus aduersa proponerentur. Iussit itidem, exactè seruari quadruplex Pragmaticæ Formæ Caput, *Quomodò Diuinum Offic. sit celebrand.*, *Quo quisq. temp. deb. esse in choro, De tenentibus Capitula tempore Missæ.*, *De tabula pendente in Choro.* Ex in Conscripti PATRES censuêre, fructuarij Canonicatuum Assis semissem præsentibus solis attribui, titulo diurnæ Sacerdotalis annonæ: quò, Ecclesiastici Sodales ampliore numero Diuinis interessent. Collegio præterea, suis interdictum Comitijs hora ipsa celebrandæ Liturgiæ aut interea vagari in medio Templo. Illis deniquè præceptum, ex suo quendam Cœtu deligere, qui inter Sacra solennia adstantes punctis notet, obseruet. Id quod posteriùs etiam aduerterunt quodammodò Synodici Canones Tridentini, Sessione 21. Cap. 3. Sess. 22. Cap. 3. Sess. 24. Cap. 12. §. Distributiones. Ac Bullatum adeo Pij. 5. Diploma, à Nauarro citatum in Cap. 25. Num. 122. Cùm autem olim Gregorius. xj. P., qui, Aureliæ, Canonicus extiterat, prospiceret, sacrorum Sodalium paucos Diuinis præstò futuros, ab tenui te Canonicatuū singulorum, ideo sex Presbyteris speciatim addixit totidem Aurelianensis Fani Sacerdotia, quæ priùs possessorem amisissent, cum lege assidui ministerij, & Ecclesiastici cultus dietim horarímque adimplendi. Rescripto An. 1377. quod executi sunt Niuernensis Episcopus Petrus, & Vilhelm. Brunus, Auarici Biturigum Canonicus, decimo tertio Kalend. Decem. Eod. An. Vnde Scholiastes Pragmaticæ Sanction. prodidit memoriæ, Diuinum officium in Aurelianen. Ecclesia, ab assiduis quibusdam peragi consuêsse, non ab alijs: Qui numerum tamen omnes quinquagenarium superant. In præd. Tit. Pragmat. De tabula pendente in Choro. Ad verb. per se vel alium. Planè cunctos decet Canonicam vitā aggressos, Presbyterij gradu insigniri, operaríque Sacris. Aliàs, diurna, præbendi sportula mulctandi sunt, ipsi. Quod nec obscurè innuit Tridentina Synodus, de sacris Canonicorum ordinibus mentione habita. Sessione. 24. Ab eo quoque ipso Tridenti Conuentu Ecclesiastico, abnuitur ius suffragij

Canonici seru, hebdomadarij: alij vitiòliteri.

Lutetianæ Curiæ. Arestad e. 5. Aug. 1535. & 10. Iul 1546. *pour les 6. Chanoines de residence, & les 2. Semiprebendez, nommez Chanoines Mamertins, appellans comme d'abus des Statuts & Ordonnances Capitulaires des autres Chanoines libres de l'Eglise d'Orleans.*

Medietas redituum præbendarum, in Distributiones redacta At Trident. Concilio, tertiès bonorum Ecclesiæ in distributiones conuerti debet, præsentibus applicandas. Sess. 21. Cap. 3. De reformat.

Punctuateur, ou Fauteur esleu par le Chapitre, auquel il prestera le serment, & sera renouvellé d'an en an.

De quo punctatoris munere, omnibus penè Collegiatis ecclesijs vsitato, scripsit Thom. Zerula, in Praxi episcopali, Ver. Punctator. Et in Ver. Horæ canonicæ.

Bullæ Gregorianæ executio, die. 19. Nouemb. An. 1377.

In Ecclesia S. Crucis Aurelianen., sunt Canonicatus. 49. & Dignitates seu Personatus. 5.

Cap. 12. Decreti De reformat.

* subdiaconorum.

Cap. 4. eiusd. Decreti.

Rothomagen. Synodi Tit. De Episcopis & Capitulis. Turonicæ, Tit. De Capitulis, Dignitat. & Canonicis. Aquensis, Tit. De Canonicis.

Vers. vt Canonici vel Clerici canonicè viuant & c. Can. In omnibus. Ex Lib. 5. Capitul.

Consilium tenu à Ayx la Chapelle.

Pragmat. Sanct. Tit. 5. Quem. diuin. offic. Quo quisque temp. deb. Qualiter hor. can. dicē. De his qui temp. diui. ferant. De tab. pend. in choro.

in Collegio, sententiæque dictio Canonicis, nisi qui* Ypodiaconorum saltem Albo sint adscripti. Sessione. 22. Consona his, prædicantur neotericis Rothomagi, Turonum, & Aquarum Sextiarum Concilijs Francicis, de Canonicorum officio: vt ad Ecclesiasticos ordines prouehantur ocyùs, & in re diuina facienda vsquequaque elaborent. Seuerissima quidem vitæ Regula, ceu nexu quodam, obstringebantur Canonici veteres: quibus & à Regulæ obseruatione nomen impositum erat. Can. 34. Vers. vt Canonici De consectat. Distinct. 5. Canonicam, tutius, viuendi normam commendauit disertè Karolus. 1. Imp., eiusque se compilandæ auctorem professus est. Cap. 79. Lib. 1. Leg. Franc. Sed alia sunt domesticæ priuatæque vitæ præcepta singulorum Canonicorum, alia publici in Templo, ac Ecclesiastici officij eorumdem. Vtrùmque genus distinctis Capitibus explanauit Aquisgtani coacta Synodus An. 816. ac Meldensis, An. 845. Cap. 53. &. 58. Amplissimè demùm, apud Basileam habitis Ecclesiæ Comitijs, tractatum est de iusto Canonicorum munere in sacris Basilicis, ac Diuino cultu peragendo.

Arrest de la Cour à l'Audience du 5. Auril 1559. entre Iean Sabellat Chanoine de Chartres, appellant comme d'abus de l'emprisonnemēt de sa personne, & des Ordonnances Capitulaires, demandeur en exemption de la iurisdiction du Chappitre, à cause des molestes qu'il luy faisoit & des condemnations d'amendes, & priuation de ses distributions & deffences de chanter sur le liure, à luy faictes par ledict Chappitre, & requerant reformation du Chappitre, pour lequel Vuillecoq; & Marillac pour le Chappitre. La Cour sur l'appel comme d'abus, a mis les parties hors de cour. Quant à la requeste d'exemption, deboute: Et ayant esgard à la requeste de reformation, la Cour ordonne, que dans huy les articles de reformation seront mises par deuers elle, pour &c. Et cependant enioinct audict Chappitre de garder & faire garder les sainctz decrets, quo quisque tempore, qualiter diuinum officium sit celebr. & de recentib. capitula tempore Missæ. Enioinct audict Chappitre de traitter humainement ledict Sabellat leur confrere & Chanoyne, & audict Sabellat se contenir en modestie, humilité & fraternité enuers eux, & se reformer tam in cantu, quam in pronuntiatione, & autres statuts & ceremonies de ladicte Eglise, suiuant les Arrests donnez pour raison dudict seruice diuin. Et seront audict appellant payés.

Sac. Polit. Lib. 3. Tit. 3. Art. 17 ac seqq.

ASSIDVITATIS porro vacatione subnixi quidem sunt Sacer- 14
dotes, vtpote Scholarum alumni, Conscripti Curiarum supremarum clerici, Aulici cantores sacricolæ, & id genus alij: de quibus, à Nobis illata commemoratio, in Politicis Ecclesiæ. Ast triplex istis temperamentum forensia Galliæ Decreta adhibuêre. Primùm enim, sanctiore in Prætorio iudicauit Princeps, Lutetianum senatorem, clericum, Iustitio Curiæ indicto: Aulicum item sacrificum, expleto trimestri Aulæ obsequio, Canonicatus sui munia actutum obire debere, ipsius alioquin compendiis fructuariísque obuentionibus excludendos. Aresto sacri Auditorij, prolato. 13. Kal. Quintiles An. 1585. inter Sodales Fani Meldensis, actores: & Lazarum Cocleum, Parisien. Curiæ Consiliarium, ac Desiderium Leschenetum, in Regia Sacellanum, ambos Canonicos Meldensis Ecclesiæ, reos. Quoties, ad hæc, priuilegiarij Clerici Canonicatus, est assiduæ functioni obnoxius particulatim, cuiusmodi nonnulli in *Cathedralibus* Templis, glebæque velut adscriptitii: Tunc absens ille, Aulici officii excusatione non lucrifacit sui reditus Sacerdotij, quo minimè præsens sit perfunctus. Ita decernante Senatu Parisiorum, 6. Kalend. Sextiles An. 1571. secundùm Claromontanam canonicorum Societatem Aruerniæ, quæ à Palatinis libellorum Iudicibus

Arestum *du priuè Conseil du Roy.* die 19. Iun. An. 1585. inter Capitulum Ecclesiæ *de Meaux, demandeur en requeste de reiglement.* Et *M. Coquelay, Conseiller, & Leschenet, Chapelain de la Chapelle du Roy.*

Placitum Curiæ die. 27. Iul. 1571 ex appellat. one à Requestis Palatii, inter Capitulum Claromontis Aruerniæ, & Canonicū visus sex Prabendarum seruatum, seu Hebdomadarium, & ordinario seruitio subiectarum: Qui erat pariter Cantor Capellæ musicæ Regiæ.

Consiliarijs Curiæ illum appellarat: contra Francisc. Textorem, Canonicum subditum, Aulicúmque sacerdotem, qui perceptos, absente se, Canonicarus sui fructus, à Collegio reposcebat. Tametsi enim hic Clementina niteretur immunitate assidui ministerij pro Sacrificulis Regiæ Franciæ: Iudicio ritè definitum est, Canonicatus eiusmodi seruos, *Hebdomadarios*, & subditos Claromótanæ Ecclesiæ, nihilò magis Pontificio tali Priuilegio includi, quàm generatim conceptis Romanæ Curiæ Mandatis, Indultis, & Expectationibus sacrorum Beneficiorum: Quæ ad illos, assiduis Templi Ministris addictos, Canonicatus non porriguntur. Neque idcirco tamen sacri Muneris vacatione vti possunt indiscriminatim Ecclesiastici alij collegæ. Nam in Iuridicis Lugduni Conuentibus, placuit Senatoriæ Decuriæ, diaria ex Anniuersarijs, aliisque ob defunctorum obitum institutis rei Diuinæ officijs erogari tantùm præsẽtibus Cononicis, absentiúmque portiones solidas istis aduolui. Iudicato, Septembris Lucc. 9. An. 1596. inter Claromontanum Aruerniæ Sodalitium Episcopale, pro quo, Mauguinus: Et *Hebdomadarios* sex Canonicos, sacerdotes, pro quibus, Robertus, egêre, vnà cum Anton. Seguerio, Fisci Aduocato. Denique in diurna Canonicorum Annona, quam VICTVALIVM vocabulo designat Alexander. 3. P., absentis ratio nulla habetur, quàmlibet priuilegiarij ac immunis. Cap. licet De Præbẽ. Cap. de cætero De cler. non resid. Cap. vn. Eod. Tit. In. 6. Cap. alma mater §. Adijcimus, De senten. excommun. Apud Bonifacium. 8. P. Senatori tamen clerico, qui Reipubl. causa abest, LVTETIANI PATRES adiudicarunt omnes omnino Præbendi sui redirus: Demptis modo diurnis hisce sportulis, quæ peculiari æris specie, indies, quacunque hebdomade, adstantibus Templo Canonicis manu porrigantur. Vnde *manuales* hæ *Distributiones* vernaculè dictæ. Sicuri ex Senatorijs decreris perspicuè ostendimus, cum bimembri DISTRIBVTIONVM sacrarum distinctione, Lib. 1. LEGVM ANDEGAVEN., Cap. 76. Art. vlt. Neque ijs dissentaneum quicquam, nuperrimè pronuntiatum est à CONSCRIPTIS CVRIÆ, Quinto Idus Iunias An. 1600. in publica concertatione Fori: quùm T. Chauuelinus pro Ludou. Tillio, Senatore: & Monstreulius, pro Cenomano canonicorum Sodalitio, vicissim perorassent. Idem iuris Aulico Sacricolæ triburum fuir à Senatu, exceptáque Diaria sola, quæ præsenti pecunia sacris Sodalibus dietim manu tradantur. Suprema Sententia, 10. Kalend. Iunias An. 1586. pro Regij Sacelli Administro illo, aduersus Sacrificulorum Societatem Ambiani Fani maioris.

Bulla Clementis 6. P. pro Capellanis Regũ Franciæ: Cui similem Pii. 2. P. refert Gl. 2a. Pragmaticæ, in Tit. Quo. h. t. horæ canon.

Sacerdotales & Hebdomadarij Canonici apud Claromontem, qui omnibus horis adsistere tenentur Diuino seruitio, Eugenius Bulla xi Cal. Iul. An. 1438. & Pauli 2. P. An. 1469. 10. Cal. Febr.

Senatorium Arestum Magnorum dierum, Lugdunens. An. 1596.

Alexander. 3. in Cap. 7. De cler. non resid. Curiæ Parisien. Arestum *en plaidans*, die. 9 Iun. An. 1600. pro Ludou. *du Tillet*. Canonico Ecclesiæ Cenomanen appellante à Consil-ariis Requestarum Palatij: Cui omnes præbendæ suæ prouentus addicti fuère, *hors-mis les distributions manuelles en argent, qui se payent au chœur apres le service*.

Decretum Curiæ die. 23 Maii. 1586 confirmans Sententiam Requestarum Palatij dictam die. 15 Ianuar. 1585. pro *Pierre Bergine, Chappellain de Nostredame d'Amiens, & Chantre de Musique de la Chappelle du Roy. A la charge que luy retourné du service du Roy, sera tenu d'assister entierement au service de lad. Eglise d'Amiens auec le Preuost & Chappellains, ses parties.*

Edict du Roy donné en Mars 1594 pour les Chantres & Chappellains de la Chappelle ordinaire du Roy pour la prouisiō Royale des dignitez, prebendes & Chappelles des Eglises collegiales, vaquantes par mort, incapacité & autrement. Ledict Edict verifié au grand Conseil le 19. Iuillet aud. an 1594. pour le regard desdicts benefices vacquans par mort seulement. Et à la charge que les gradues en sont exemptes, lesquelles seront preferees aux Chanoines en cas de regale. Et aussi qu'ès Eglises de la Chappelle & autres, où n'y a que 12. Chanoines, il n'y pourra auoir que 4. desdicts Chantres priuilegiez. Et où il y aura plus de 24. Chanoines, en ce cas il y pourra audict nombre iusques à 6. Chantres du Roy pour tout.

VLTRA Priuilegiarios immunésque Canonicos, de quibus supra, causantur quidam externas occupationes, quo minùs suo vacare Sacerdotio queant, ac velut in statione perpetuò consistere. At prouisum vtrobique est, Templorum Præfectis, simul & ordinario Diuini cultus Ministerio. Qui enim necessarijs rebus districti, ab Ecclesia sua abesse compelluntur aliquantisper, hi assiduitatis onere leuantur exoluuntúrque, integro Anni trimestri ad summum: intrò quòd Trimestre, sua ipsi negoria explicent. Hoc autem condonatæ absentiæ spatium quotannis, siue continuum, siue interruptum, prætergredi non debent beneficiarij Ecclesiæ Antistites, Parochi, sacrarum Ædium Canonici: Quippe quùm *longiùs abductis sordescant Arua Colonis.* Atque ita absentiæ modum rationémque oportet constare, vt iusta pariter ex causa absens excusetur, nec vllum interim Christianus grex detrimentum ferat. Quemadmodùm Synodici Præsules apud Tridentum sanxêre. Quo etiam in Conuentu Oecumenico, prospectum fuit temporarij secessus ab Ecclesia incommodo, vt qui ex ea abcesserint identidem, seu priuilegiarij, seu alij quilibet, Annuis saltem celebrioribus Festis diebus prestò adsint ei Basilicæ, cuius Præfecturam gerunt: putà in DOMINICO Aduentu, Quadragenario Ieiunio, Resurrectione DOMINI, pentecoste, & corporis CHRISTI Festo. Quibus diebus maximè refici, ac Pastoris conspectu, oues frui, secundo Numine, expedit. Si tamen necessaria Ecclesiæ suæ negotia tractaturus petierit Romam Antistes, haud iniquum sit, absentem sacræ Reipubl. ergo, iuuari Legum beneficijs, noxæque eximi illicitæ absentiæ. Pontificio Honorij. 3. Rescripto, Ex parte De cleric. non resid. Vnde &, Aulico in Prætorio, dicente Me, decretum fuit pridem forensis cuiusdam controuersiæ Iustitium, postulanti Amedeo Cruceo, Cisterciensis Ordinis principi *Abbæ*, pro quo orabam: qui nouus tùm Romæ incola, res Monasticæ totius Sectæ suæ procurabat. Extemporanea Sententia Prætoriani eius Consilij Idibus Nouemb. An. 1592. quùm Loysellus, econtrà, Karolæ *de Cluyz*, Monialium Præfectæ, causam egisset. Nec multò aliter de Theologo doctore, qui in Episcopi sui comitatu erat iussu ipsius, pronunciatum est Aresto Curiæ in publica disceptatione litium, 14. Kal. Quintiles An. 1587. pro Adriano Ambœsio, Nouiomensis Veromanduorum Ecclesiæ Sodali, qui Canonicatus fructus suos fecit: aduersus Sodalitium ipsum Episcopale, quod priscam suam illi Constitutionem opponebat, præsentissimi in Ecclesia officij, ad consequendos Sacerdotij prouentus. Sed ne tempus, chartæque frustrà terantur in vacatione excusatióneque assidui muneris Ecclesiastici moderanda, præstat, sacræ Disciplinæ fontes repetere, ac eius præscripto, vnum vni Sacerdotium duntaxat, cui ritè obeundo respondere possit, adsignare. Sic enim Chalcedonensis Synodi Actione. 15. statutum fuit, Clericum bino in Templo conscribi 15

Tridentini Concil. Sessione. 23. Cap. 1. Tit. De reformat morum & Sess. 24 Decreto. 12. De reformat.

Les Comtes de Brionde, en Auuergne, sont les Chanoines de l'Eglise Collegiale de S. Iulien de Brionde.

Surceance du Iugemēt d'vn procez, de l'Abbaye du Lys, Amedeo *de la Croix* instante, Cistercij Abba, Capite Ordinis.

Die. 13. Nouemb.

Placitum Curiæ Parisien., *en plaidant* die. 18. Iunij. 1587. pro canonico Ecclesiæ *de Noyon, absent pour assister & accompaguer son Euesque*, Nonobstāte Statuto Capitulari de Stagio gratioso, post rigorosū, ad fructus Canonicæ lucrandos, Quos ille iudicio euicit contra Capitulum.

Concilior. Tomo. 2.

neminem,* Polygamia Sacerdotiorum exploſa. Can. clericum in duarum Cauſ. 21. Quæſt. 1. Quod tamen, Orientalis præſertim Cleri ambitione, obſoleuiſſet, niſi à Patribus Nicæni. 2. Concilij fuiſſet reſtitutum. Synodico canone. 15. Ne clericus in duabus Eccleſijs collocetur. Ex Paulina. 1. ad Corinth. Cap. 7. Occidui itidem Orbis Concilia nobis ſuppetunt, conſentanea ſuperioribus. Placentinum nempe, ab Vrbano. 2. Pontifice coactum, cuius meminit Canon, Sanctorum, Diſtinct. 70. Verſ. *omnino autem in duabus Eccleſijs intitulari, cuiquam non liceat &c.* Huic Synodo affinis Laterana ſucceſſit, auctore Alexandro. 3. qui Chriſtianis ſacris præſidebat An. 1175. Cap. 13. &. 14. Vetiſtiorum ſileo Congreſſum Eccleſiæ Aquiſgranenſem, cuius perſimili Cap. 50. cauetur, duarum Ciuitatum Eccleſijs miniſtrare, Clerico nefas eſſe. A quo nec multum abeſt celebris Mediomatricum Synodus, cui Ratbodus Treuirorum Archiepiſcopus præfuit. In Cap. 2. Verſ. vnuſquiſque Presbyter &c. Poſtremò ſacra Tridenti Comitia ſanxerunt, vnicum poſtea Eccleſiaſticum beneficium in ſingulos conferri, tametſi Purpureo galero honeſtatos. Seſſione. 24. Cap. 17. Decreti de Moribus reformandis. Cui decreto congruens Edictum promulgauit Erricus. 3. Princeps noſter An. 1579. ex Bleſenſi Francicorum Ordinum concilio, Artic. xj. Quiſnam ergo, mentis compotes exiſtimare eos poſſit in Gallia, qui quùm vni Pontificatui vix queant ſatis eſſe, alterum ei addere non dubitent, binoque Lituo inſigniti? Quis non mente captos ſacerdotes iudicet, qui modum vtriuſque Paginæ nullum eſſe arbitrentur: quùm ipſi maxime, ſubducta ratione, actum ſuum DOMINO probare teneantur? At nunc, infit Budæus, Pontificatui Cœnobiarchiam, quaſi coniugem, adiungere, tam ſolenne apud nos cœpit eſſe, vt mancus Pontificatus, aut cœlebs alioquin eſſe videatur: perinde atque ſi ſemiuirum coniugem eſſe contendas, qui cum vxore concubinam non habeat. Ego verò hæc in pleriſque ſacerdotibus tam inter ſe diſſidere cenſeo, quàm coniugem & pellicem in hominibus profanis: etiam ſi hac de re Iuriſprudentum Reſponſa annos ferre non credentur, Mundo iam præcipiti. Vt Lib. 5. de Aſſe proditum eſt.

* multorum conionctione, ceu coniugali.

Vnuſquiſque, D Pauli verbis, in eo, in quo vocatus eſt, debet manere, & in vna Eccleſia aſſidere.

Verſ. vt cum vnum officium vix tam ſtre ſufficient illi, cui ſibi vendiceat plurimorum, &c.

Metenſe Concilium, Verſ. Vnuſquiſque presbyter tantum ſolummodo habeat Eccleſiam, niſi forte antiquitus habuerit Capellã, vel mẽbrum aliquod adiacens ſibi, quod ob expedit ſeparari.

Tridentina Synodus

Arreſt de la Cour du 30. Iuillet 1583 pour Maiſtre Iacques de Sauenſo Conſeiller de la Cour, contre les Chanoines & Chappitre de ſainct Hilaire de Poictiers, ordonné que ſans faire par ledict demandeur Chanoine de ladicte Egliſe, aucun ſtage ne reſidence en icelle, il gaignera le gros, diſtributions de ſa prebende, hors mis les diſtributions manuelles en argent, &c, qui ſe deliurent ſeparément.

Arreſt de la Cour du dix-huictieſme Iuillet 1551. pour maiſtre Alexandre Gocurot Conſeiller de la Cour, & Chanoine du Mans. Qu'il gaignera ſeulement les gros fruicts de ſa prebende, ſans reſider, ſauf les diſtributions manuelles.

Autre Arreſt pour maiſtre Michel de Monchi Conſeiller du Parlement de Rouen, comme le Chappitre de Sens ſur vn appel des Requeſtes du Palais, du vingt troiſieſme de Iuin. 1585.

16 PORRO ſi Eccleſiæ Adminiſtri, officio non deſint, nec deerunt ijs pariter Mecœnates, ac patroni Reges. Nam etſi prediariæ poſſeſſiones ordinariis Fiſci indictionibus ſint promiſcuè, cum Plebeijs alijs, obnoxiæ in Aquitanica & Narbonenſi Gallia: Illius tamen tributario & vectigali ſolo ſuperſtructa noua Caſa DEI,

Tailliæ regiæ, in Vaſconia, Occitania, purè reales, non perſonales.

Arestum Curiæ *des Aydes de Montpeslier*, die. 7. Maij 1555.

aut Cella monastica in illis finibus, liberatur qualibet in Fiscum æris pensitatione aut collatione. Sicuti Monpessulana regiorum vectigalium Curia, Occitaniæ, censuit Iudicio, Nonis Maijs An. 1555. Teste eius Conscripto Curiæ Ranchino, in Notis suis ad Decisiones Vidi Papij Grationopolitanas. Demus enim, Principis iniussu, fundum Sacro dedicare non licere: semel certè concepta prædij donatione in structuram Templi, eóque consecrato, nil profanæ rei superstat, ex qua tributum exigat Fiscus Aurelianensis Synodi decreto, traducto in Canonem, Nemo Ecclesiam ædificet De consecrat. Distinct. 1. Et Can. conuenior ipse à Comitibus Caus. 23. Quæst. 8. Cap. semel Deo dicatum De regul. Iur. Apud Bonifacium. 8. Pij insuper Ecclesiarum patroni conditorésque Reges nostri eas, vacuo Episcopatus Solio, dignis mandant erogántque, Regali iure tutelaris patrocinij: vtpote Canonicatus, Sacella, & alia eiusmodi Sacerdotia, quæ animarum curationem coniunctam non habeant. Talia autem Regaliorum iura & commoda, quæ, noui Præsulis fide Regi obstricta, desinunt, ex vicario non cessant fidelitatis Episcopi sacramento. Nam valet quidem procuratoria isthæc Episcopi in fidem assumptio, vt profanis exinde censibus Episcopij sui fruatur: Sed de sacris fructibus, sacerdotiorum putà collatione, non item. Vti concinnè Regalia sua distinxit Carolus. 7. Diplomate luculento, postridie Iduum Februar. An. 1451. delientelari, Fideique iureiurando illi præstito à *Cardinalis* procuratore Antistitis Morinorum. Quod certè diploma, in Rationalium Parisien. Commentarios subinde regestum fuit. Quinetiam in verba Principis iurante ipsomet Episcopo, clauduntur vtique omnimodò Regalia: Ast qui primùm dehinc possessorem amiserit Canonicatus, Principis candidato debetur à Regio cliente, pontifice Diœcesano. Ex Codicillari nouo, ac commentitio Iure, quod Prætoriani Senatus Actis inscriptum voluitur Pridie Calend. Maias An. 1599. Quandiu autem, orba Episcopo Sede, exerceantur Regalia, Veteribus placuit, spiritales Decumarum fructus ad Regem non spectare, & futuro Præsuli reseruandos. Arnulpho Ruzæo auctore, in Tract. Regaliorum (Priuil. 55.) & Rogerio Barma, in Senatu Præside, cuius manuscriptis Miscellaneis hæc interseritur sententia. NORMA, DE DECIMIS DE ORVILLA, DE BVCHERVILLA, QVÆ, SEDE VACANTE, FVERVNT PERCEPTÆ, EPISCOPO CONSTANTIENSI PER ARESTVM FVERVNT REDDITÆ. An. 1282. At nostri æui Iurisprudentia secus definitum, constat Decreto Senatus prolato in caussis agendis. 12. Calend. Martias An. 1585. secundùm Canonicos Palatini Sacelli, Lutetiæ, beneficiarios Principis, petitores: aduersus Lexouiense Normanorum Collegium *Cathedrale*. Escorceueo, Actorum, & Boilleo, reorum caussidicis. Nec alienum ab hoc S. Consultum citauimus, in Libris REI DOMINICÆ Francorum. Ecquid verò

Stephan Ranchinus Anton Rambaudus, Franciscus Pisonius, & Laurentius Rabotius elucidarunt Decisiones Guidonis Papæ. In Lib. impresso An. 1601.

Beneficia simplicia, nec Curata, sunt Regiæ collationis, pendente Regalia.

Patentes regiæ, die 14. Februar An 1451. de iuramento Fidelitatis regi facto per procuratorem Cardinalis Episcopi *de Therouenne* Registratæ in Camera computorũ. De his consule annotata Lib. 2. Doman. Franc. Tit. 9. Art. penult.

Literæ Regiæ, apud Magnum Consilium registratæ die vlt. April. 1599.

Princeps pro nouo & iocundo aduentu ius nominandi canonicũ in Ecclesiis cathedralibus habet. Ioh Andr. & Geminianus in C. 2 de præb In. 6. Boerius in Decis. 1a post Specul. in 4. testat De præbend Rota in Antiq. Decis 341. Sed Francisc. Marchus Decis. Delphinali 1024. dubitat, an hoc procedat in Delphinatu, qui separatus est à Regno Franciæ Nisi dicatur Rex Delphinus.

Arestum in Parlamento S Martini an 1282. de decimis Episcopatus *de Constances, en Normandie*.

Placitum Curiæ, *en plaidant* die. 18 Febr. 1585 de Regalia temporali in Episcopatũ *de Lysieux*, Inter Canonicos S. Capellæ Palatij Regalistas seu Regaliæ donatarios, Et Capitulũ *de Lysieux*. Lib. 2 Doman. Franc. Tit 3. Art. 15.

quid verò de annuis Episcopæ censibus, qui ante Præsulis inaugurationem cesserint quidem, sed persolui vlteriore die consuêrint, qua sacratus iam ille, Regalibus clausis, rerum potiatur? Vtrinàm, pensiones hæ debitæ, quærantur, Reginè, an Pontifici isti? Decisam iudicio quæstionem *Parlamentari*, obseruato, in hanc phrasin. *Cùm Sedes Carnotensis diu vacauisset, & creatus ibi fuisset Episcopus Symo nomine, qui in Vigilia Ascensionis sua Regalia habuerat, idem Episcopus nitebatur habere denarios ceræ, pro eo quòd postquàm sua Regalia habuit, scilicet in Feriis Pentecostes per Presbyteros Diœcesis afferri consueuerunt, & solui. Custodibus Regalium Carnotens. ex aduerso dicentibus, d. denarios ad dominum Regem pertinere, quia debiti erant ad Pascha præteritum, & recepti tunc per Presbyteros: licet non afferrentur ab his, donec post Pentecosten. Auditis hinc inde propositis, & Visu super hoc inquisito, pronuntiatum fuit per Iudicium, d. denarios ceræ de termino Paschæ, quo Rex regalia habuerat ad dominũ Regem pertinere &c.* In Parlam. Pentecostes An. 1281.

Inquestæ & Apisiæ expeditæ in Parlam. 10 Pentecostes An. 1281.

7 VICINA superiori, Episcopalium redituum contentio est, inter hæredes, & successorem Pontificem, ex qua Anni parte ineatur fructuum computatio, inter ambos partiundorum. Quocúnque ædepol Anni Mense, diem obierit Præsul antecessor, hæredi competunt Pontificalis sacerdotij prouentus, ex rata onerum portione metiunda ab Calendis Ianuariis eius Anni, fatalem vsque defuncti horam. Quippe quùm à corporeo mortalium Coniugio, ad spiritale, ducatur argumentum. Cap. 2. De translat. Epis. cum Papiniani leg. 7. D. solut. matrim. Atque ita iudicanti Senatui placuit, 5. Iduum Sextilium An. 1597. litigatore Francisco à Rupe-Focaldi, Gergouiæ Aruernorum Episcopo, hinc: & Chazerone dynasta, inde, Petri Sannecteri, Antistitis vltimi, per vxorem hærede. Alia in hanc rem Curiæ Placita recensuimus, Lib. 3. Ecclesiast. Polit. Id quod trahendum opinor ad fructus Regaliorum, qui à die obitus Episcopi cedunt Sacerdotibus Templi Palatini, apud Lutetiam, Principis donatariis. Regalia autem ipsa ilico procedunt, ex quo die, Præsul diœcesanus, fuerit sanctiore in Collegio Romano acclamatus *Cardinalis*, & purpurea in Trabea refulgeat: tametsi nondùm Cardinei Tituli peculiaris Insignia acceperit. Quemadmodùm à Curia Parisien. definitum est. 12. Cal. Decemb. An. 1361. de Canonicatu Tornacensis, Neruiorum, Ecclesiæ: Quem Regali iure contulerat subinde Princeps, ac Neruiorum Pontifex Asselinus, Romano in *Consistorio* designatus fuisset *Cardinalis*, & sacrosanctum in Senatum cooptatus. Sacerdotij quidem competitor obiecerat tùm Principis beneficiario, *Cardinalitium* nomen, absque re & titulo certo, inane videri. Alios enim *Cardinales* Episcopos instituit B. Syluester. P., alios Presbyteros, Diaconos alios: Quibus illustrem singulis titulum officij adsignauit. In Synodo Romæ habita, can. Præsul. Caus. 2. Quæst. 4. Can. A Subdiacono Distinct. 93. Quales dehinc Christiani Orbis Cardinum titulos descripsit Ni-

Curiæ Arestum die 9. August. 1597. de partitione fructuum Episcopatus Claromontani, in Aruernia.

Tit. 1. Art. 23. 24.

Placitum Curiæ, die 20. Nouemb. An. 1361 de Regulia Tornacensi quæ per solam Episcopi nominationem & proclamationem ad Cardinalatum aperta fuisse iudicatur.

An.304 D. Marcellus. P. Cardinales 25. in Vrbe elegit propter baptisma, & sepulturas Martyrum. At Fabianus P. Cardinales diaconos.7. instituit, qui rerum a Martyribus gestarum Scribis præessent. Sed neque Cardinales hi ab omnibus vocabantur, nec prærogatâ Dignitatē habebant.

colaus. 2. P., munerisque functionem in legendo supremo Antistite, An. 1059. Vt fertur sacro Can. In nomine Domini Distinct.23. Exin Pontif. Nicolaus. 3. propalàm declarauit, summa Christianæ Reipubl. negotia ab Apostolico Præsule geri, de cōmuni Purpuratorum Patrum senteria. Cap. fundaméta §. decet, De elect. Apud Bonifacium.8. Lugdunensi item Concilio, cuius auctor Gregorius.10. sācita fuit eius Apostolici Senatus potestas rerumq; arbitrium, in sacro Interegno vacui Pontificatus Max. Quod tamen rerum Arbitrium statuto modulo, coarctarūr Synodici proceres Ecclesiæ apud Lug-

Lugdunense, & Viennense Concilia.

dunum, & apud Viennam Allobrogum. Clem. Ne Romani De elect. Peculiares autem *Cardinalium* Titulos serie longua percensent Annalibus suis Bernardus, Guido, Polonus: tum ex nostri Ordinis

Tournay, in Belgio.

Cardinalis, ad honores.

Iurisperitis. Albericus Rosates ad Rubric. De statu hominum, Anton. Capycius, in Neapolit. Decis. 120. Et Hieronym. Manfredus. I. C. Ferratiensis. in Tract. De Cardinal. Rom. Eccles. Atquin Tor-

Duo Beneficiales tituli, maiores, incompatibiles.

nacensis ille Neruiorum Episcopus Cardineum Titulum sortitus est, diu multúmque post splendidam nudem *Cardinalis* appellationem Galeríque rubri gestamen. Quocirca Episcopi donatarius Canonicus obnixè differebat nondùm Pastore viduam Ecclesiam, nec cœpra fuisse Regalia, quùm *Cardinalis* ipse honorarius, idoneo Titulo careret: Qui solus consortis impatiens Episcopalis tituli, induceret vacationem Episcopatus. Verùm ad ea Regalium assertor replicabat, posteriorem Cardinei rituli assignationem retroduci ad diem honorariæ nominationis in *Consistorio* sacro decretæ. Quandoquidem, mandata pariter Iurisdictione priuato cuipiam, imperium videtur mandatum; cæteráque concessa, sine quibus Iurisdictio explicari nequeat. Leg. 5. ꝑ. De offic. eius cui mand. Leg. 2. ꝑ. De Iurisd. omn. Iudic. Præterea qui semel allectus

Philippus Probus in Quæst.7. iuxta Regaliorum *tiens* Episcopatum non vacare, nec ideo Regalia apertam esse per promotionem ad Cardinalatum, & proclamationem in Romano consistorio factam, sed tantum a die acceptationis & cōsensu Episcopi ei nominationi Cardinalitiæ præstiti. ex sententia Ioannis Monachi in Cap. Generali. De elect. in 6. &c.

est in Romani Senatus Collegium, creditur, vni iam Rom. Pontifici purè addictus Gallicus Præsul, & ita ab clientelari officio fidelitateque Regi deuincta abstitisse: nisi, tanquam vacuo Præsulatus Sacerdotio, in verba sui Principis denuo iuret. Quamobrem secundum Regis beneficiarium Ordo Clariss. pronuntiauit. Affine huic S. Consultum factum est. 4. Kalend. Septembres An. 1598. ex

Placitum Curiæ. die. 29 Aug 1598. *sur l'appoincté au Conseil en plaidant* die. 23. Februar. præced. de Canonicatu in Ecclesia collegiata S. Germani *de l'Auxerrois, à Paris.*

publica Fori decertatione, consilio permissa, 7. Calend. Martias anteriores. Nam Iacob. Ioncheteus, ab Regia donatione, iudicio abstulit Canonicatū Ædis Germani, Antissiodorem, Apud Luteriam aduersario Grabrieli Maupeau Episcopale munus iactāri Parisiensis Antistitis Petri Gondij, qui paulo antea purpuratus Romæ Senator appellatus fuerat, licet multis pòst Mensibus Cardinalitio Titulo insignitus. Neque hinc longe dissidet Regaliorum Priuilegiaria Lex. 13. apud Ruzæum: Quæ Principi rùm adaperta Regalia, censuēre Lutetiani PATRES, cùm Petr. Foresius, Rothomagi Neustriæ Pontifex, Cardinalitia auctus esset Dignitate. Decimo tertio Kal. Apriles An. 1364. Ex his demùn facilè intelligitur, longas Regibus esse

En ceste cause de Ioncheres ledict Maupeau pourueu par l'Euesque de Paris en Octob. 1587. il ne print possession, & ne se fit receuoir en Chapitre que le 5. de Ian. 1588. & des le 2. dudict lanuier, l'Euesque ayant receu nouuelles certaines de Rome de sa promotion au Cardinalat faicte en Decemb. preced. il s'estoit faict faire dō par le Roy des collations en regale des benefices de son Eueſché vacquans en regale.

esse manus: quùm & prænotato illo Anno. 1598. Principi adiudicata sint in Armoricos Episcopatus Regalia profana, quæ diutino temporum spatio controuersa, indecisáque permanserant. Senatorio decreto. 10. Calend. Ianuar. eius An., pro Sodalibus sacræ Basilicæ Lutetiani Palatij: contra Philip. Beccum, Nannetensem Præsulem, cuius pridem causæ patronus adfuetam. Dn. Dehero, Conscripto Curię, litem, quę consilio priùs commissa fuerat, Senatui enatrante.

Senatus Arestum diei 23. Decemb. An. 1598. de Nennetensi Britãniæ Regalia, in temporalibus, pro Canonicis S. Capellæ Palatij, Parisien. *Monsieur Lenoyx. Rapporteur du proces.*

18 In multis quidem alijs sacratum Diœcesum finibus Galliæ, ignota illa sunt, nec Vsu trita Regaliorum iura. Sed harum tamen Diœcesum Præfecti tenentur artissimo in Reges fidelitatis sacramento. Sicuti de Auxitano Aquitaniæ pontificatu fuit præiudicatum in vetere *Parlamento* Diualium An. 1292., hoc verborum tenore. *Visa Informatione facta super homagio, pro temporali Ecclesiæ Auxitanæ, faciendo, Repertum est per testes senes & valetudinarios, d. homagium à quondam Archiepiscopo Auxitano, Regibus quondam Francis factum esse, & dominum Hispanum quondam Archiepiscopum, dominum Ludouicum quondam Regem Franciæ requisiuisse, tanquam dominum temporalem, quòd Ecclesiam Auxitanam fundatam & dotatam à Clodoueo quondam Rege Francorum, iuuaret, & defenderet, sicut tenebatur. Item quòd dominus Arnaldus de Armaniaco fecit homagium domno Hispano quondam Archiepiscopo Auxitano, pro Comitatibus Armañiaci, & Fesensiaci. Et de ijs loquendum est domino Regi.* Secundum quæ, decreta est postmodùm missio in possessioné bonorum Aquitanici cuiusque Cœnobij, & Præsulatus, ob clientelare, Fideíque obsequium Regi non præstitum. Mandatis Principalibus, Ianuar. Luce. 4. An. 1373. Quibus ita Narbonensis Galliæ Clerus acquieuit, vt iuraro spondendæ Fidelitatis inducias paucorum Mensium supplex impetrarit. Publicis tabulis. 8. Kalend. Maias An. 1374. quæ extant in Monumentis Præfecturæ Ratiociniorum Parisien. Interea vero, quùm Auxitani illi Archipræsules debitum Regi fidelitatis officium abnegassent, decisum fuit conrrādicto Senatus iudicio, *quòd Archiepiscopus Auxitanus tenetur facere fidelitatem Regi, ratione suæ temporalitatis.* Tertio Idus Iunias An. 1327. Aliæ porro Francorum Prouincię sacræ, fuerunt quondam Regalibus sacerdotiorum obnoxiæ, vt plurimùm: sed quibus vltrò cesserint Principes, in Diœcesanæ Hierarchiæ gratiam. Vtputà, Augustus Rex, Antissiodori Collegio Episcopali transcripsit sua Regalia, An. 1206. Quæsitum fuit nuper, an, orba Episcopo Sede, vacui interim Canonicatus donatio ea potior foret, quæ ab Ecclesiasticis illis Sodalibus collata fuisset Regaliorum iure cesso, quàm anterior eius Muneris concessio Pontificia, seu Pontificij Legati in Gallias. Beneficiarius enim *Cathedralis* Sodalitij, præfractè contendit, legem Regaliorum, vacante illa Cathedra, Pontificias quasque sacrorum Beneficiorum collationes in irritum deducere. Atquin Sodalitium istud, quasi transcriptis sibi Regalibus, iam olim Sacerdotio petentibus crogauit. Ac proptcrea Sodalibus ijs addicta est pridem va-

Inquestæ & Apprisiæ expeditæ in Parlaméto omnium Sanctorũ An. 1292. *touchant l'Archeuesché d'Aux.*

Comes *d'Armignac, & de Fezensac.*

Mandatum regium saisiendi temporalia Episcopatuum, & Abbatiorum Occitaniæ, ex defectu iuramenti fidelitatis, & homagij debiti Regi.

Die. 24. April. A. 1374.

Parlamenti Arestum die. 13. Iun. An. 1327.

De hac cessione seu remissione Regaliæ Altissiodorensis, factã à Rege Philippo. 2. Nos Lib, 1. Sac. Polit. Tit. 7. Art 6.

Arestum de main levee au Chapitre du temporel de l'Evesché d'Auxerre jadis. die. 23 Mart. An. 1513.

Appointé au conseil, sur la collation des Benefices en Regale à Auxerre. Die 16. Ianuar. 1556.

Hincmari Rhemen. Archiepiscopi Epist. 5 Cap. 41 Sicut Episcopus & suas & Ecclesiasticas facultates, sub debita sua dispensandi habet potestatem, Ita facultates Ecclesiæ viduatæ post mortem Episcopi penes œconomum integræ conseruari iubentur futuro successori eius episcopo. &c.

Ruzeus, in Tract. Iuris Regalior. loquens de cessione Regaliæ facta a Phil. Augusto Rege, Ecclesiæ Attebensi.

cui Episcopatus bonorum possessio profanorum, Regia manu sublata. Iudicato Curiæ. 10. Kal. Apriles An. 1513. aduersus procuratorem Fisci. De sacris autem Regalibus, collationeuè Munerum Ecclesiæ Antissiodorensis, PATRES C. censuêre maturiùs deliberandum. 17. Cal. Februar. An. 1555. Ast Pontificij, contra, Legati donatarius defendit, Augustum Regem, Ecclesiæ veriùs remisisse ac condonasse sua Regalia videri, vt liberius illa, primæuo suo imperio potestatéque sacra vteretur, quàm Regale ius in eam transfudisse, quò, Regia veluti vice duntaxat, postulanti ecclesiastica beneficia largiretur. Principali enim Diplomate, sic datâ sunt Regalia, vt *Decanus & Capitulum ea suæ Ecclesiæ custodirent, Sede vacante, & Præbendas, si quas interim vacare contingeret, ad opus futuri Episcopi.* Qualis Custodiæ formula non finit, Ecclesiæ relictam, seu redditam libertatem, à nudis Custodibus interuerti: & quod futuro sacrorum Antistiti custodiendû, credatur ipsius Oeconomo Collegioué Ecclesiæ, nouari, immutari. Quandoquidem pristinum in statum restituta potiùs res existimetur, quàm nouum ius attributum. Luculenta in id Ruzei sententia, de Atrebaticis Regalibus cessis, Priuileg. xj. Vbi affinem rei citat Bartoli opinionem, in Procem. Digest. Et Can. ab exordio Distinct. 35. Cæteroquin minimè valeret Regaliorũ in priuatos cessio, quæ Sceptris insolubili nexu Regalia cohæreant. Hoc denique Regaliorum problema Antissiodorensis Ecclesiæ, pendet inexcussum apud CONSCRIPTOS CVRIÆ Parisien., in publico causarũ Campanarum Volumine Maij Mens. An. 1600. Fouleo, Legati: & Delyo, Episcopalis Collegij iura vicissim tùm forensi Actione tueri paratis. Quoniam verò istic obiter, de CELSISS. SEDIS in Gallias Legato, dictum est, nosse expedit, peruetustum Gallicæ huiusmodi Legationis vsum esse. Bina Epistola (44. & 68.) Yuonis Carnutum Episcopi ad Paschalem. 2. P. Qua, hic eorum admonetur, quæ minus ex officio à Romanis Legatis in Prouincia Francica tunc gererentur. Iamdudum autem certo modulo constricta fuit in Gallijs Romani Legati functio ac potestas, multiplici S. C. Parisiensi. Nam, præter tractata à Nobis de eo raptim, Sacræ Polit. Lib. 2., decreuit Ordo Ampliss. Nono Kalend. Quintiles An. 1547. in promulganda Põtificia Legatione Cardinalis, à S. Georgio dicti, hunc ipsum nulla iuris dicundi munia aggredi inter Gallos homines debere, licet eius se iurisdictioni vltrò subijcientes, vel purè quidem subiectos Apostolico Præsuli sacerdotes. Saluo eo, vt Appellatorijs Clericorum litibus Iudices Rescripto delegaret, ex formula Lege dicta *Concordati* Bononiensis, Rubric. De causis. Legato prætereà vetitum est, Nothos aliorsùm natalibus restituere, quàm vt Ecclesiasticis ordinibus Muneribúsque insigniri valeant, non autem prophanas hæreditates Officiaué capessere, ac ciuilia huiusmodi Magistratuum munia obire. Sacris item in Ordinibus illis, Beneficijsue à Legato conferendis,

Permission du Roy à l'Euesque de Modene, d'vser du nom de Legat en ce Royaume. Au Plessis du Parc, Le 4. Ianuier, l'an 1477.

Francica Curiæ Aresta, Facultates Legatorum Apostolic. restringentia, Lib. 2. Ecclesiast. Polit. Tit 4. Art. 3. & 4.

Facultatum Legati Apostolici, Cardinalis *de S. Georges au voile d'or*, Verificatio, & modifficatio facta in Parlamento Paris. die 13. Iun. An. 1547.

ſtatutum fuit, minimè derogatum iri ſcriptis Fundationum cautionibus Sacerdotij cuiuſque, nec Priuilegijs, Retibuſuè patrijs, aut ciuicis Constitutionibus de eo latis. Beneficiarijs, ad hæc, Vnionibus nouis Legato eſt interdictum, temporarijs æquè ac perpetuis. De quibus tamen, legitima diſceptatio erit penes ſacros Magiſtratus, queîs Legatus ipſe cognitionem eam mandauerit: vt ex Synodicis Constantiæ canonibus, de Vnione poſtulata, pronunrient. Senarui inſuper placuit, Sacerdotiorum petitores Scholaſticos, ab illo, neutiquam lege ſolui poſſe ſtati iuſtique curriculi ſtudiorum liberalium, quod, Frācicis Sanctionibus, præfinitur Honorarijs literatorum gradibus, Academiciſque ipſorum Nominarionibus ad Munera Eccleſiæ adipiſcenda. Rurſus LVTETIANI PATRES, irritas declararunt Beneficiarias quaſuis penſitationes æris annuas, quæ alijs, quàm gratioſa ceſſione, vel controuerſi iuris tranſactione Sacerdotium dimittentibus, adſignarentur à Legato Romano. Cui pariter fas non eſſe, cenſuit, Curia, Eccleſiaſticorum fundorum alienationem vllam permittere, quouis titulo nomineuè exquiſitam: Siue etiam latifundia, eorum forent Templorū, quæ Apoſtolicæ Sedi, nullo intermedio, ſubiaceant. Illi verò vtrique licebit, rei Diſceptatores ſeu Iudices dare ex Gallico eo Municipio, cuius ſacra prædia ſolo contineantur: Qui, ipſa diſtrahi expediat necne, perpendant accuratè, & alienationi demùm ex Legibus decretum interponant. Similiter legatus, vtriuſuis ſexus Cœnobiarchias in alios conferre prohibetur, quàm nominatos à Principe; aut eas quidem ſecus poſtulanti, in tēpus aliquod commendare, tametſi annuo fortè reditu minùs æſtimatas quam ducentis florenis Apoſtolici Fiſci. Regias itidem Senatorum Pariſien. nominationes ac ſacerdotia, obſeruabit diſtrictè Legarus, neque alijs talia erogabit. Idem porro, in Eccleſiaſticis Muneribus alicui diſpenſandis neutri derogabit Rom. Pontificum Regulæ Diplomaticæ, *De verisimili Notitia, & De publicandis Reſignationibus*: Nec perceptorum Sacerdotij fructuum nomine, ijs nullatenùs indulgebit, qui præpoſterè ſeſe illius poſſeſſioni obtruſerint. Ab hoc deinde nulla fiet Clericis, Cœnobitiſuè gratia veniáque ſupremæ voluntatis teſtandæ Eccleſiaſticis de rebus ſeu prouentibus ſacrorum Beneficiorum, contra patrios Mores ac Constitutiones. Teſtamentorum item Curatoribus minimè prorogabitur à Legato tempus exequendis ipſis Francico Ritu præſtitutum: nec, ſupremis ijſdem elogiis piè relicta, alios in vſus transferentur, niſi teſtatorum mandata aliàs impleri nequeant, tranſlationémque neceſſitas expoſcat negotij. Præter hæc, conſtitutum eſt à ſumma Curia, Legarum, adverſus Pacta conuenta integri reſtitutionem dare non poſſe, profanis quidem, omnimodò: Clericis verò, de re ſoli, aliaue qualibet contracta literis apud Regium ſeu inferioris Dynaſtæ Tabellionem. Cautum denique, Francica ſacerdotia, ab illo tantiſper

Concil. Constantienſe, de Vnionibus Eccleſiaſticis.

Nominationes Graduatorum nominatorum, & ſimplicium, ad Beneficia vacatura per obitum.

Penſiones item Beneficiales, a penſionario cedi alteri nō permittet Legatus, qui nec ſuis Collationibus apponet Clauſulam, *Anteferri*, conſimilemuè, in præiudicium tertij antecedis ius habentis.

Legatus item, de criminibus pure Eccleſiaſticis cognoſcens in Laicum, mulctare eum pecunia nequibit, ſed Clericos tantum, iuxta Canonicas formulas, & Decreta Conciliorum.

200 Floreni Cameræ Apoſtolicæ.

Nec reſtituere Legatus poterit, aut habilitare Laicos contra infamiam, quā incurrerint, ſed Clericos ſolùm, quoad Ordines, Officia alioſq; Actus Eccleſiaſticos.

modò conferenda, quantisper maneret in Gallica suæ Legationis prouincia: extra eam priuato ipsi, sacrarum Collationum ius nullum superfore, sed diurna singula cōmissi Muneris obiti Acta Diariáque lectissimo cuidam viro relinquenda, ex quibus rerum gestarum fides in posterum desumeretur.

An Regalia locū habeat in episcopatu, de Luson en Poictou.

Placitum Curiæ de mandement die. 26 Octob An. 1595. entre Adam Bacone, commissaire des fruicts de l'Eueschè de Luson, & François Yuert nommé par le Roy aud. Eueschè, appellans des commissions pour saisir, &c. Et M. le Procureur general du Roy intimé. Appoincté au Conseil sur la Regale de Luson. die 27. Iul. an. 1600.

EPISCOPATVVM autem Regalia, à quibus digressi, vt refrice- 19
mus paulisper, Lucionensem ijs non subesse Regalibus, iudicarunt LVTETIANI PATRES, regio Actore manus dante. Decreto 7. Cal. Nouemb. An. 1595. cui causam præbuisse videtur siue Regia Ludouici 7. pietas, qui Burdigalensi sacræ Metropoli, ac suffraganribus ipsi Episcopis cesserit iure suo Regaliorum, seu prisca ipsa Lucionensis Cœnobij conditio, Regalibus libera ac immunis: Quæ nimirùm posteriore Monastici in Episcopalem tituli conuersione, mutata non existimetur. Veruntamen instante postea Canonicorum Collegio Basilicæ palatinæ, qui transcriptitiis Regaliorum commodis fruuntur, in consilium missa est hæc Lucionensis *Regaliæ* quæstio ac disceptatio. Extemporali Curiæ iudicio in causis orandis. Sexto Calend. Augusti An. 1600. dicentibus, Monarco, Ædis Palatinæ Canonicorum: & Butelerio, Lucionensis Collegij, patronis.

An ipso iure Regalia dicatur aperta, per feloniam, seu rebellionem Episcopi in Principem, absque præuia Condemnatione iudiciaria.

Porro vbicunque exercentur Regalia, ijs extemplò patent aditus: quasi orba Pastore diœcesi, cùm hic ad Principis hostes Reique Publ. desciuerit. Nam etsi axioma quidem istud Ruzæo minùs arrideat. Regalior. Priuil. 35., ex proposita Erardi Marckæ Carnutum Præsulis ad Cæsarem defectione. Aliud tamen placuit Viris Prudentibus nostræ ætatis, Senatuíque adeo ipsi Parisiensi. Quippe qui, Regaliorum iure, petitori Senonense addixerit Canonicatus sacerdotium: aduersus beneficiatium Antistitis Senonum, Peleuei; qui in Bellis ciuilibus perduellis decessisse Antistes ferebatur. Decreto in publica dissertatione causarum, 14. Kal. Mart. An. 1595. quùm Chezelleus, pro Actore: Besnardus, gener meus, pro Reo: & Seruinus, pro Fisco, perorassent. Eòdem relabi videtur Regia verè, Hugonis Capeti ad Iohannem Roman. Pontif. Epistola, in Arnulphum Rhemensem Archiepiscopum: Quæ Gallicæ Synodo interspersa est, Durocortori Rhemorum habitæ, An. 991. Huncenim Arnulphum, cuius Abdicatio Synodicis illis Comitijs agitata, quęstus fuit pariter Rex, donatum ab se Rhemensi Præsulatu, Iurisque iurandi fide ac religione sibi deditissimum, transijsse ad hostes æmulósque Imperij sui Gallici: ac Regio propterea Hierarchiæ munere ilicò excidisse. Rursus in Principali sacerdotiorum collatione, quæ, vacuo sacro Solio, vsurpari solet, locus relinquitur Diplomaticæ Regulæ Innocentij. 8. Pontif. DE INFIRMIS RESIGNANTIBVS. Si enim tùm æger quispiam Sacerdotium eiurarit in alterius gratiam, & intra vicenum à gratiosa hac cessione diem fato præreptus sit, semel iam ex cessione erogatum à Principe sacerdotium, vacat cedentis obitu, liberè iterū à Rege, cui lubuerit, erogandum

Erardus Cardinalis de la Marck, Episcopus Leodiensis, & Carnotensis, indicto bello inter Franciscum Regem, & Karolum 5. Cæsarem An. 1520. secessit in partes Cæsarianas.

Arestum Curiæ Paris. Die. 16. Febr. Ao. 1595. pro Regalista, in Ecclesia Senonen. Archiepiscopali.

Francica Synodus in Rhemensi territorio acta, An. 5. regni Hugonis Augusti, & Regis Roberti: contra Arnulphum Lotharij regis filium, qui suo Rhemensi Archiepiscopatu priuatus fuit, eique subrogatus Gilbertus, tandem Rom. Pontifex. Ex vetusto Codice Miciacensis quondam Monasterij.

Regula Cancellariæ Apostolicæ. 18. de Infirmis resignantibus, in Regiis collationibus seruanda sancitur. Literis die. 16. Octo.

gandum. Id quod Principali Rescripto statutũ fuit postridie Idus Octobres An. 1592. cui Prætorianus Senatus calculos adiecit Nonis Noueb. seq. Antea necnon Iure eo vtebatur Galli, & Diplomaticus eiusmodi Romanæ Aulæ Canon vulgò seruabatur in Regijs donationibus sacrorum Beneficiorum. Sicuti tradit Molineus ad præd. Regulam, Num. 409. & 410. Cum Rebuffi Notis ad §. 1. De Nominat. Reg. Verb. dispendiosè In Concordat. Plane adapertis in Episcopatum Regalibus, Pontificalis iurisdictio non trãsmeat ad Principem, sed ad Ecclesiasticum Põtificis diœcesani Senatũ, atque Collegium: quod illius vice, munereque defungitur spiritualis Iurisdictionis. Ex sanctione vlt. Bonifacij. 8. P. De suppl. neglig. Prælat. Ast Lauduni Veromanduorum Archidiaconus, in sacro eo Interregno, sibi vindicat Iuridicum imperium, Ius saltem nominandi Magistratus, Actorísque publici Ecclesiæ, *Cathedrali* Sodalitio; qui obeant forensia iudicandi munia, ac sacerdotum lites definiant. Qua de prærogatiua Laudunensis Archidiaconi, disceptatum quondam in Apostolico Prætorio, memorat Oldradus I. C. Responso 194. Sed paucorum Annorum interiectu, transacta lis fuit ab Archidiacono tum *Cardinali*, cum Iohanne Laudunensi Episcopo, his legib⁹, vt ille, vacuo Episcopali Lituo, fructuaria omnia sacræ Iurisdictionis commoda perciperet: sedente autem Episcopo, annuam æris summam, pro triente Iuridicorum prouentuum & obuentionum. Cuiusmodi Pactum Clemens. 6. P. apud Auenionem sanxit, Rescripto gemino, Kalendis Februar. Et. 4. Iduũ Martiar. An. vlt. Pontific. Quũm igitur Canonicorum Societas, vidua Præsule Cathedra, Vicarium Iuridicum instituisset An. 1598. spreto patrono, iustóque nominatore, Archidiacono: hic à tali decreto Collegij, ceu ex abusu, prouocauit Curiam summam Parisiorum. Vnde isthæc, peroratam appellationis cõtrouersiam deliberationi commisit ampliori: dictis interim secundùm Archidiaconum vindicijs. Iudicato, in publica Forensi litium dissertatione Veromãduarum, Pridie Nonas Decemb. An. 1600. cùm Loysellus, pro appellãte: Marescorus, pro aduersariis: & Seruin⁹, pro Fisco, dixissent.

Octob 1592. Registratus in Magno Regis Consilio die 5. Nouemb. seq.

Laudunensis Archidiaconus se olim asseruit Coepiscopum, cum Diœcesano, ac hac chaft Iurisdict. ... di præesse, exantiquo ... simus titulis & possessione ... Pacto decidit, omologato à Papa. die. 2. Feb & 15. Mart. An. 1351 Cenomanæ autem Ecclesiæ Archidiaconi sex, tanquam oculi Episcopi, habent ius visitationis & deportus fructuarij in Ecclesias parochiales vacantes, *ou mal acseruans* Ex Chartis Mauricij, & Gaufradi, Episcop. Cenom An 1230. die Iouis post S. Remigij, & An. 1258 Mens. Mart. Iuxta quas, latum prouisional. Arestum Curiæ; die 21. Mart. An 1581 pro Ioã *Mayn er*, Archidiac. Sabolicensi, in Ioh *Herrant* resignatarium Curæ S. Germani *de Noyon sur Sarthe*. De quibus, Nos summatim Lib. 1 Sacr. Polit. Tit 8. Art. 18 19. 21.

Arestum Curiæ *en plaidant du Roolle de Vermandois* die. 4. Decemb. 1600. super appellatione ab abusu in Capitularem Institutionem Officialis, & Promotoris, Episcopalis iurisdictionis, sine præuia eorum nominatione & præsentatione ab Archidiacono facienda.

20 NVM PORRO qui sui Episcopatus cessioni legem adscripserit, collationum receptitiam inferioris cuiusque Sacerdotii, Regalibus præcludat aditum, fuit quæstionis: & priuatam cautionẽ publico Iuri Regio non refragari, iudicatum. Aresto Parisiensi in caussis agendis, quod alio Opere memorauimus. Imo nec sanctiorum Canonum disciplina vllatenùs admittebat talia in dimittendis Ecclesiæ Præfecturis receptitia Pacta: Quasi duo simul vni Diœcesi præessent Hierarchæ, contra Nicænum Bithyniæ Concilium Cap. 8. ac D. Cypriani Epistolam 2. ad Antonianum, Lib. 4. Nouissimè tamen hanc Thesin, quæ ad exemplum pertineret, multarúmque collationum sacerdotalium rescissionem grauiusculam, Senatus reiecit in plenius deliberandi consilium. Gemino Decreto, pridie

Lib. 2 Doman Franc. Tit. 9. Art. 13

Philippus Probus in quæst. 35 Iuris Regaliorum, *assauoir si apres la resignation de l'Eueschè de Paris faite à la reserue des Collations des benefices* per modum pensionis, *si le resignataire pourueu dudit Eueschè vient à deceder*, viuo resignãte & pensionario Regalia est aperta, *& le Roy conferera lesdits benefices & prebendes, nonobstant ladite reserue*. Nam Rex vacantis

Episcopatus factus omnes percipit, licet reseruatos, ad quorum aut partis illorum solutionem pensionatio cedenti non tenebitur Ruzensis 13 Priuil. regal.

Lateranen. Synodi (sub Innocentio. 3.) cap. 9. prohibetur, ne vna Diœcesis diuersos Pontifices habeat, tanquam vnum corpus diuersa capita, quasi Monstrum.

Nonas Quintiles An. 1564, & 1600. quùm vtrobíque Aduocatus Fisci supremam Curiam abusus nomine prouocasset ab executione Pontificiarum tabularum, quæ factas collationes reseruantem Episcopatus cessionem cōprobassent. De huiusmodi etiam collationum exceptione in dimittendo Parisiorum Præsulatu à Ioh. Bellayo, patruo, Eustachij gratia, Lege Molineum, & Prætorianum de illa exceptione Arestum Kal. Mart. An. 1559. quod citet hic Scriptor, ad Regulam Apostolicam, *De Infirm. Resignant*. Hoc ampliùs, veteris Ecclesiæ castimonia nullum dabat pensitationi Beneficiariæ locum ab priuata sacerdotum pactione: sed veterano CHRISTI athletæ, honestámque missionem postulanti Episcopo seni decernebantur alimenta à superiori Magistratu Ecclesiastico, præbenda ex reditibus sacri beneficij. Eo modo, Chalcedonensis Synodi Præsules Maximum in Dumni vicem sublegerunt Antiochenæ Præfectum Ecclesiæ, abs qua diurnum simul viuo Dumno victum suppeditari iussêre. Vt eius Concilij Actione. 8. perspicuum fit. Synodici item proceres illi, Ephesinæ Hierarchiæ cādidatis Annuum quid addixerūt, Repulsæ solatiū, Stephano & Bassiano, qui eam Cathedram præpostere ambijssent. Actione. 12. Iorasłaus equidem, Gnesnensis, in Sarmatia, Archiepiscopus, quùm senex deponeret Archiepiscopatum, propinqui sui fauore Nicol. Cossutouij, auspice Gregorio. 7. P., sibi recepit annuum in victum Pomeranicas & Opatouicenses possessiones, ac decimas in ora Calissiensi. Auctore Chrometo, Polonic. Ret. Lib. 13. Aliud porro argumentum mouit Christiani Orbis Antistitem Simplicium, vt nouo Mutinæ Episcopo Gregorio annuum adsignaret, in Iohannem Rauennatium pontificem. Quippe qui Rauennas inuito Gregorio Mutinensem Episcopum obtrusisset. Simplicij P. Epistola. 2. quæ Lib. Pontificali recensetur. Ast priuatim contracta Pensitatio beneficiaria Ecclesiæ, ceu nundinatio quædam, rescinditur Canonibus, nec facilè Apostolicis literis debet confirmari. Vtut sit, animatum curatores sacerdotes, hoc soluuntur onere pēsionum annuarum. Quo in genere existunt Diœcesum Episcopi peræquè, ac singuli Parœciarum Rectores. Quemadmodùm disertè cauetur Laterana Synodo acta Innocentij. 3. auspiciis, & Tridentini Concilii decreto, quod eam in rem citauimus Lib. 3. Ecclesiast. Polit. Reliqua de Pensionibus istiusmodi, expediuimus Lib. 2. Regii Patrimonii Gallorum, & Lib. 3. Sacræ Polit. Quùm autem Pragmatici nonnulli, tales æris Pēsitationes in iure fulciendas putarent, alternatim concepto libello, vt nouus possessor vel solueret, vel cederet Sacerdotio, rem diremit Senatus hac distinctione. Aut enim litigat Actor cum eo, cuius fauore suum dimisetit curiale Munus: cum tertio, successoris huius decessu, Curione facto. Nam priore quidem facti specie, successor proximus, ex fide tenetur, vel Pactis conuentis stare, vel, his accepta legibus

Appoinctez au Conseil die. 6 Iul. An 1564 & pari die An. 1600. Le premier sur la Reserue des Collations de l'Euesché de Chartres resignee par Guillart oncle au neueu. Le second sur la resignation de l'Euesché de Paris auec ladite reserue, à Pet. Gondio, patruo, in Henricum fratris filium.

Magni Consilij Arestum die. 1. Mart. 1559

Pensiones Beneficiales.

Concilior. Volum. 2.

Cap. Extirpandæ. 5. vlt. De præbend.

Tit. 3. Art. 16.

Lib. 2. de Doman. Franc. Tit. 9. Art. 16. Tit. 10. Art. 15. Et Politiæ Sacræ Lib. 3. Tit. 2 Art. 15. 16. 17.

bus, reddere. Argum. Leg. 3. Cod. De condict. ob caus. Sin verò agatur cum vlteriori Ecclesiæ beneficiario, ex morte eius, qui annuæ se pensitationi adstrinxerat: Tunc reus neutri obligatur siue pensioni, siue iuri postliminij ac restitutioni petitoris in pristinum ius parœciaci Beneficij. Atque ita circumstantibus causis negotij, perpensis, pronuntiauit Ordo Ampliss. ex Forensi patronorum concertatione. S. Consulto. 3. Kalend. Sextiles An. 1598. secundùm Ioh. Monachum, curionem Fani Leonis, Andegaué qui à Pontificio Beneficiariæ pensionis decreto appellarat Senatū, abusus titulo: contra Francisc. Garnerium, qui annuæ pensionis lege Curionatum illum antea eiurarat. Roberto, appellantis: & Bussantio, aduersarij causam orantibus. Quò non insulsè referri potest Cæsarea Diocletiani & Maximiani distinctio, leg. Cùm precibus Cod. De rer. permutat. De quo tamen vide Rebuffum in Praxi beneficiaria, Tit. de permutatione. Sed nec paciscétes quidé ipsos, de pensione ex sacerdotijs tenet priuata Conuentio, nisi auctore prius ei adhibito Rom. Pontifice. Sicuti à *Conscriptis Patribus* decisum fuit, rescissa eiusmodi Pactione stipulantes inter ipsos: Omnibúsque simul interdictum Prouincialibus Iuridicis nominatim, talium Pactorum rationem habere, antequàm, qui auctore Prætore paciscitur, non notatur Romano decreto firmarentur. Aresto Parisiensi in causis orandis, Luce. 1. Decemb. An. 1588. Ex Apostolica sanctione Alexandri. 3. in Cap. super eo. Cap. constitutus Cap. præterea Cap. statuimus De Transact. Cap. Cum pridem. Et duob. seq. De Pact. Cap. 3. De permutat.

Curiæ Placitum *en plaidoyrie* die. 3. Iul. 1598. super appellatione tanquam ab abusu, à creatione pensionis in Curatum beneficiū *du Lyon d'Angiers.*

Placitum Curiæ *en plaidoyrie* inter Francisc. & Magdalenum *les Chabotz*, appellantes a Sententia Seneschali Andium diei. 7. Nouemb. An 1586. & petentes rescissionem Concordati de Prioratu S. Lamberti, pensionéque ei imposita, pro quibus, *Deschāps* dixit: Et Petrum ac Eustachium *les Cabins* intimatos, pro quibus, *Dauidus* egit, ac Seguerius pro regio Procurat. contra tales de re sacra transactiones priuatorum symoniacas nisi adprobante Papa, labes ista repurgetur.

21 Avlici dehinc Oratores sacri, à Karolo 9. donati sunt eo iure, vt Regij muneris Sacerdotia quæuis, seu Regaliorum etiam lege, impetranda, prærogatiuo suffragio obtinerent. Epistola aperta. 7. Idus Decemb. An. 1572. Quam ita moderari sunt Lutetiani Patres, vt obitu solùm beneficiarij vacantia, regij Sacricolæ sibi assererent, nec Regaliorum pariter iure conferenda: Item vt Collegijs canonicorum. 12. adscriberentur duo tantùm Aulici Sacerdotes, illum autem numerum excedentibus, quatuor vel numerum Sodalium, 24. prætergressis, sed in genus sacrifici: Sin autem Ecclesiastici Collegæ pauciores forent duodecim, vnus duntaxat ad sacram Templi dignitatem assumeretur. S. Consulto pridie Kal. Februar. An. 1573. Sed aliud quoque his * πολιτικῶς adiecit temperamentum Senatus, ex proposita Ambianorum cōtrouersia Sacellanorum, cum Petro Derginco in Regia Sacrificio. Definitū quippe est, Aulicum sacerdotem, vt Ambiani sacerdotij prouentibus integrè frui debere, sic exacto Aulici ministerij spatio trimestri, inseruire cogi Ambianóque Fano, aliorum instar, ministrare. Decreto Parisiensi, quod superiùs à Nobis recitatum fuit. Subsimile huic, Iudicatum à Curia Nonis Septem. An. 1597. ad prouocatio-

Patentes, die. 7. Decembr 1572. pro Cantoribus, Capellanis, Clericis Capellæ, *Compositeurs de Notes, & Enfans de la Chappelle & Oratoire du Roy.*

Modificatio Curiæ, die vlt. Ianuar. An 1573.

*ciuiliter.

Arestum Curiæ, antea memoratum, cum Dye & Conf. Artic. 14. huius Tit.

Decretum Senatus die. 5. Septemb. 1597. relatore Do. *Senis*, inter Capitulum *d'Ennezat*, diœcæseos Claromonta-

nem ex Atuetna Riomensi Prætura. Quo simul Iudicato, distinctæ sunt inuicem sacrorum Sodalium *d'Ennezat* Annonæ diurnæ: Ita, vt quæ ærea moneta indies manu pensirantur sigillatim, ex præsentibus solis attribuantur: Quæ verò triticea, specieuè alia, statis Anni temporibus præstati solent, earum partem ferat *prebendarius* Literarum Professor, vnà cum maioribus Præbēdi sui fructibus annuis. Huc pertinent à Nobis tractata in patrios Andium Ritus, & Yuonis Carnutensis Acta de diurnis adstantium Canonicorum stipendijs Ecclesiæ suæ, in Epist. 75. Vtcunque se res habeat, summa ratio est, quæ pro religiosa facit officij assiduitate in suis cuiusque Ecclesiasticis beneficijs. Eapropter namque Pontifex Max., qui in Diœcesanis Armoricæ oræ Præfectutis vtitur ordinaria conferendi Sacerdotij potestate certis Mensibus Anni, de suo iure decedit identidem, eorum gratia Antistitum, qui Pastorali muneri vigiles incumbant. Quin & ipsorum olim Romanorum Præsulum moram apud Auenionem Cauatum, notarunt acerbè illius æui Scriptores Pettatcha, & Oldradus: Quasi Pontifices Rom. à primæua sua Sede & Cathedra diutiùs abessent. Fequid autem de *Cardinali*, Britonum Episcopo, cui *Indultum* sit à supremo Pontif. ius conferendi sacerdotij eximium, cæterorúmque derogatorium? Ideonè Pontifex ipse, extra Diœcesin degente *Cardinali*, arcebitur à Diœcesanæ Munerum Ecclesiæ dispensatione? Ita quidem videatur prima fronte: quùm Apostolici *Cardinalium Indulti* verbis, Romanæ etiam collationes vniuersim, cum alijs, prohibeantur: vt ordinariæ fauorabiliores perducantur ad exitum. Verùm in Armoricis Episcopatibus, Ordinarij loco habetur summus Præsul, maioréque Anni parte, Ecclesiastica beneficia erogat, veluti Diœcesanæ functionis vicibus cum Episcopo diuisis. Ac propterea Indultum Apostolico Senatori, tanquam Ordinario, non excludit ordinariæ potestatis consortem ac collegam: qui in re communi indiuiduáque, alterius prærogatiua adiuuatur. Ex argumento Leg. si communem D. Quemadm. seruit. amitt. Secus in mero priuilegio Legibus contrario, quod vni datum, ad consortem non porrigitur. l. tutor vrgentibus §. curator. ff. De minor. 25. ann. Leg. vn. Cod. si in comm. eademque caus. Leg. 2. Cod. Si vnus ex pluribus. Imo nec Principalis, aut Pontificia concessio gratiosa præpedit superioris imperij vim ipsa de re liberam ac solutam, quæ concedenti vsquequaque recepta censetur. Cap. dudum De præben. Apud Bonifacium. 8. Vnde & Consiliarijs Curiæ Parisien. Indulto iure sacerdotij impertandi, excepit Paulus. 3. Pont. Mandata CELSISSIMÆ SEDIS, quæ postulantibus alijs tribui liberè possent. Rescripto, Iunij Luce. 19. An. 1538.

ac appellans a Seneschalo Arueruiæ Riomensi. Et Consules ac Oppidanos *d'Ennezat* cum Antonio *Riemez*, Ludimagistro, intimatos.

Lib. 1. in Consuetud. Andium, Cap. 76. Art. fin.

Francisc. Petrarcha, in Epist. 19 & Oldradus I. C. in Consil. 85.

Cardinalibus vulgò indulgetur à Papa, ne alius ab ipsisquisquam conferat beneficia, quorum ipsi sunt ordinarij collatores.

Cuiusmodi *Indultum* Cardinalis de Iocosa, ab Sixto. 5 P die. 22. Febr. An. 1585 & 1. August. 1586 In Magno Consilio publicatum fuit die 10. Mart. & 22. Decembr. 1586.

In Britannia, patria Obedientiæ, Papa confert beneficia cuiusque Diœceseos octo Mensibus Anni. Vt diximus Lib. 1. Sac. Polit. Tit. 7. Art. 21.

Indultum Cōscriptis Curiæ Parisien. vt Beneficia hebeant, habeantsuè Collatoribus nominent.

GALLICVS insuper Clerus ipse multoties agnouit, sua Diuini iuris patrimonia, absque Regio patrocinio neutiquam tuto possideri 22

deri: Ac ptopterea Reges in ſuarum Ditionum ſocietatem adſciuit identidem, vt eæ, præpotentis Socij auctoritate, aduerſus rapinas improborum munirentur. Quali de bonorum conſortio inter Principem, & Eccleſias multos, alibi ſparſim egimus: vti de Protectoribus, & Aduocatis in præſidium auxiliúmque Cleri, Magnatibus viris. Iuxta Decretalem Alexandri. 3. Epiſtolam, *Quia Clerici quidam Aduocatias Eccleſiarum* De iur. patron. Ijs autem legibus coita Societas intelligitur opúmque communicatio inter Regem, & Templi Præfectum, ne grauius quicquam alteri ſine altero decernere, aut diſtrahere liceret. Quippe quùm in re pari potiorem eſſe cauſam prohibentis Socij conſtet, Reſponſo Papiniani, in leg. 28. D. comm. diuid. Id quod Francico etiam S. Conſulto definitum eſt *in Parlam. omn. Sanctor.* An. 1279. de communis ſerui manumiſſione, tali verborum dialecto. DOMINVS REX PETEBAT A' PHILIPPO D'OGIER FORISMARITAGIVM ET TALLIAM FORANEAM, EA DE CAVSA QVE DICEBAT, QVÒD PHILIPVS FVERAT FILIVS CVIVSDAM MVLIERIS DE CORPORE, S. CRISPINI MAGNI SVESSIONEN. DICEBAT ETIAM, QVÒD ABBAS ET CONVENTVS D. ECCLESIÆ, MATREM D. PHILIPPI MANVMISERANT SINE CONSENSV REGIS: QVOD NON POTVERVNT FACERE, CV'M REX HABEAT PARTEM SVAM IN MANIBVS MORTVIS ET FORISMARITAGIIS HOMINVM D. ECCLESIÆ, RATIONE ADVOCATIÆ SVÆ. ET SIC SECVNDV'M CONSVETVDINEM PATRIÆ, TOTVM FVIT REGI ACQVISITVM, CVM MATER D. PHILIPPI NON POSSIT ESSE EX PARTE LIBERA, ET PRO PARTE ANCILLA. VISA INQVESTA SVPER HOC FACTA &c. IVDICATVM EST QVÒD D. PHILIPPVS SOLVET DOMINO REGI FORISMARITAGIVM, ET TALLIAM PRÆDICTAM, TANQVAM HOMO SVVS DE CORPORE. Cui Decreto planè conſonat Æmilij Papiniani ſententia, in l. Dotalem ſeruum D. ſolut. matrim. Cum Iulij Pauli Receptar. Lib. 4. De manumiſſionib. Tit. 12. Et Iuſtinianea ſanctione. I. Cod. de comm. ſer. manumiſſo. SACRIS præterea latifundiis, quæ Principem, dominij, cum Eccleſia, conſortem non agnoſcunt, indictum fuit quondam patrimoniale munus conſcribendi exercitus, in vſum Regiæ Militiæ. Cuiuſmodi Eccleſiaſticum onus, varijs Rerum Iudicatarum exemplis aſſeruimus Lib. 3. De Iure Fiſci Gallici, Et Volumine. 3. Sacræ Polit. Sed vnum hinc demito ſingularis Priuilegij caſum, Cœnobio cuidam irrogati: de quo vetus S. C. factum reperitur in *Parlamento* Diualium An. 1273. hoc ſermone. *Viſo priuilegio Abbatis Auriliacenſis, & vſu immunitatis ſuæ intellecto, dictū fuit, quòd pro exercitu Fuxenſi nil exigi debebat ab eodem.*

Appariatio, ſeu Aſſociatio bonorum Eccleſiæ, cum Principibus viris: Cuius meminimus Lib. 2. Doman. Franc. Tit. 8 Art. 7. Lib. 3. Sac Polit. Ti. 3. Art. 9 Et Lib. 1. Leg. Audeg. Cap. 42.

De huiuſmodi Aduocatis Eccleſiar[um]. Nos Lib. 1. Sac. Polit. Tit. 7. Art. 18.

Inqueſtæ expeditæ in Pa[r]lamento omnium SS. An. 1279. de Abbatia S. Criſpini *de Soiſſons.*

Mains-mortes & *Droict de formariage*: Quo de Iure, Nos Lib. 1. Doman. Franc. Tit. 13. Art. 25. Ex Moribus ſcriptis Briæ & Campaniæ.

De Doman. Franc. Lib. 3. Tit. 7. Art. vlt. Et Sac Polit. Lib. 3. Tit. 2. Art 2j.

Abbatia S. Giraldi, *d'Aurillac*, in Aruernia, quæ nunc ſecularizata eſt, immunis fuit iudicata, à contributione pro guerra Regis *au Cõte de Foix.*

Rursùs in merè Ecclesiastico fundo ac Territorio, Reges præsunt ciuili Vrbium Administrationi maiori, inuito earum domino, Antistite: prædiri nimirum illi, iure Ædilitij magistratus ibidem instituendi, tanquam Vrbanæ Politiæ curatorio. Sicuti Ordinis Ampliss. iudicio decisum, Luce. 15. Ianuar. An. 28. refertur autographis Rogerij Barmæ, Præsidis, Collectaneis, scriptura istiusmodi. *Cùm Habitantes Laudunenses propter certos abusus, crimina, & excessus per ipsos contra Episcopum & Capitulum Laudunēse cōmissa amisissent Communiam, ipsáque Communia iuribus suis & pertinentijs priuata esset, ipsísque Habitantibus supplicantibus & requirentibus, quòd Regi placeret, ex gratia sibi concedere Corpus, Communiam, & Communitatem, dicti Episcopus & Capitulum dictæ supplicationi se opposuissent, dicentes, Regem hoc non posse aut debere facere, cùm esset in præiudicium eorum. Dictum fuit per Arestum, quòd, nonobstante oppositione & contradictione dictorum Episcopi & Capituli, Rex posset, quotiescúnque vellet, concedere Communitatem seu Communiam.*

Parlamenti Arestum, latum apud Nemus Vincenarum.

De antiquiore Collegij Scabinorum & Maioris, Vrbis *de Laon en Vermandois*, priuatione ex delicto, Nos, Lib. 1. Legum Andegau. In Præfat. Tit. 1. Art. 3.

SAPIENTER ædepol decretum istud est, ne Sacris addicti, profanæ cuiusdam* Dynastiæ prætextu, se immisceant populari ciuilis Politiæ curationi, gestionique Plebeiorum negotiorum. Nam vt B. Hilarius Constantium Cæsarem districtè commonefecit, ne Prouinciarū Iuridicos fineret Religiosis negotijs inuolui: Ita Monasticæ præsertim militiæ in numeros relati de quibus susceptum est huius argumentum Operis, debent ciuilibus Morralium curis abstinere, ceu tricis ac nugis. Monasticæ enim professionis, i. solitatiæ vitæ, imaginem quandam appingit Eusebius Cæsariensis, Libro *Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως primo (cap. 8.), expressis hisce Romano stylo clausulis. In Ecclesia DEI, duo viuendi modi instituti sunt, alter quidem, Naturam nostram, & communem hominum vitæ rationem excedit, non nuptias, non sobolem, non substantiā, non opum facultates requirens: totus verò à communi prorsus, & consueta mortalium vita abhorret, soli Diuino cultui, ex immenso cœlestium rerum amore, deuotus. Qui hunc modum amplexi sunt, quasi ab hac Terrestri vita seiuncti, ipsum duntaxat corpus in Terra gerant, cogitationéque & animo degant in Cœlis, velut Cœlites quidam, reliquorum vitam hominum despiciunt. Quippe qui pro vniuerso genere, supremo omnium DEO sacrati sint, non boum mactatione, non cruoribus, non libationibus, non nidore vllo, neque fumo, aut ignis deuoratione, consumptioneuè corporum, sed rectis veræ Pietatis officijs, & purgati animi affectione, operibus quoque ac verbis, quæ à virtute proficiscantur. Quibus rebus Diuinitatem ipsam placantes, suum & pro seipsis, & pro aliis, qui eiusdem sunt generis, Sacerdotium gerunt. Et talis quidem existit in Christianismo perfectus vitæ modus. Alter verò remissior est atque humanior, qui modesto coniugio & sobolis procreatione implicatur, ac rei familiaris curam assumit &c. Vnde minùs propitiis auribus excipitur Cœnobitica, frequens hodie, sessionis, incessúsque honorarij 23

* dominatus seu potentatus.

In Lib. ad Constantium scripto.

*Euangelicæ Demonstrationis.

honorarij ambitio, honorúmq; contentio. Sæpiculè enim, publicis in Supplicationibus, aut Funebri pompa, obuij inuicem Monastici cœtus altercantur de honorifica sedendi incedédiuè præminentia. Nostræ auté Religionis Signifer CHRISTVS, Hebræos Scribas increpuit, & Pharisæos: qui primas Cathedras in Synagogis, primarios in Cœnis accubitus, & salutationes in foro, aucuparentur. Matthæi Cap. 23., Lucæ. 11. 20., & Marci 12. Nec eò setiùs, Christianę Ecclesiæ præsides quondá Benedictinis monachis dedêre loci gradúsq; prærogatiuam, ante Canonicos *regulares*. Seueřioris enim Regulæ modulo dignitatem Ordinis emensus est Synodicus Mogútiacanō, An. 813., qui sanctá duxit imprimis Benedictinæ legis normæque obseruationem. Rhemensi item Concilio, in Leonis. 3. Pontificatu, Cœnobiarchæ monentur omnes, D. Benedicti præcepta ac regulas studiosè complecti. Quam pariter in sententiam propensior, iussit Bonifacius. 2. P., suis quemq; Cœnobitam institutis stare, prætertquàm si Benedictinis vllatenùs refragarentur. Ex quo desumptus facet Canon, Sunt nonnulli Cauf. 16. Quæst. 1. Hinc classici adeo Interpretes Iuris Pontificij, primatu ordinis cœnobitas anteponunt rigidioris huius Obseruantiæ professores, laxioris sequacibus Augustinianis. Ioh. Andræas ad Cap. sanè De regulat. Felyn. ad Rubric. De maiorit. & obedien., Ex antiquiorum Noris ad Cap. Quorumdam De elect. in 6. Cap. Quod Dei timorem De stat. monach. Et cap. Auaritiæ De præben. Vt alio subiceam, Honorarij gradus eminentiæque, Monasticas inter familias, Disceptatores: quorum meminit Chassenæus, in Catal. glor. Mun. Sed quia hac in parte, tenaciores sunt sententiæ nonnunquam cucullati Sacerdotes, decreuit œcumenicus Tridenti Conuentus, tales controuersias à Diœcesano Antistite, de plano summatímque definiri. Sessione. 25. Cap. 13. Itaque Senonum Archipræsul paucis litem diremit Cluniacensis Niuernensium Cœnobioli, Benedictinæ Sectæ, cum *regularibus* Canonicis, Augustinianæ: Ita, vt multorum annorum possessiones mouere vetitus, primatum sedis incessúsque publici Canonicis, possessoribus addixerit. Iudicato pridie Idus Februar. An. 1598. inter Cluniacenses alumnos Monasticæ Ædis Stephani, in suburbijs Nouioduni ad Ligerim, qui à Niuernensi Præsule Senonensem appellarant: & cœnobitas Fani Martini, Nouiodunensis, qui sub legibus B. Augustini degebant. Necdúm tamen compat Monachorum in Lusitania sopitum dissidium ab Vlyxipponensi Archiepiscopo, quæstus est Anton. Gamma I. C., Lusitanici Senatus Decisione. 1. Quod alios porro Religiosos, qui vnius ductu Regulæ varijs Ordinibus militent CHRISTO, Gallica Curia solertissimè diremit honorariam publici Incessus controuersiam bini Cœtus Monachorum, ad solennes Supplicationes coeuntis. In progressu enim ipso, profectionéque ex Fano Virginis matris ad Ædem Genouefes, dextram tribuit Sena-

Religiosorum inuicem Collegiorū disceptatio, de ordine sedendi, & procedendi in publicis actibus Ecclesiast.

B. Petri Epist. 1. Cap. 5. Pascite qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè secundum Deūmneque turpis lucri gratia, sed voluntariè: neque vt dominantes in cleris, sed ex forma facti gregi ex animo.

Moguntini Concilij Statuta, sub Carolo Mag.

Monachorum Ordo ratione antiquioris institutionis cæteros præcedit, Glos. in Cap. quorūdam, in ver. prædicatorum. De elect. In 6. Et in Cap. fin. De pact. In 6. & Cap. in his. De priuileg. Et per Anchatan. in Consil. 210.

A strictiori Regula, ad laxiorem transire, Monacho non licet. Cap. 18. De Regular.

Nauarrus tamē, Oper. Tomo. 1., citat Bullam & Sententiam Pij 4. P., Canonicos regulares præcedere debere Monachos S. Benedicti.

Parte 4. Considerat. 33. 34 & 56.

Tridentinum Concilium.

Senonen. Archiepiscopi Sententia, ex consilio 1. Coss. Parisiensium, cui interfuimus, dicta die 12 Feb. 1598, inter Religiosos Prioratus S. Stephani, Niuernensis, & Abbam ac monachos S. Martini, Niuernens.

Huic quondam Prioratui, nunc Abbatiæ S. Martini Innocentius. 2. P. confirmauit Bulla. 14. Cal. Ianuar. An. 1130. donum plurium Ecclesiarum ei factum à Fromontio Episcopo Niuernen. Ex quibus Ecclesijs, multi Prioratus, & maior ille, facta est tandem Abbatia.

tus Cluniacensi Lutetiæ Conuentui Mattiniano, leuam cœnobitis Templi Germani: In reditu verò, contra. Decreto vindiciario, pridie Kal. Quintiles An. 1512.

Prouisionale Arestum Curiæ die vlt. Ian. 1512. inter Religiosos S. Martini a Campis, & Monachos S. Germani de Pratis, apud Parisios, de ordine Processionali publico inter eosdem.

HAVD SOLVM istum honorariæ eminentiæ fucum, ex animis reuelli Cœnobitarum oportet, verùm & insanam, qua nonnulli aguntur, profanatum opum cupidinem. Fragiles enim fortunæ mortalium, vt Religiosæ officiunt Cœlestium meditationi, sic Clero inuidiam conflant, &, Monastico cultu statúque contempto externis ansam porrigunt rapinis sacri Patrimonij. Qualem bonorum direptionem Ecclesiasticorum augurata videtur ominosè B. Hildegardis, Cœnobij Antistita apud Germanos, missa hac ad Conradum Imp. Epistola. *Alia deinde tempora instabunt, in quibus diuitiæ Ecclesiæ dispergentur. Ita, quòd etiam spiritalis populus, velut à lupis lacerabitur, & à locis suis & de Patria sua expelletur. Vnde plurimi eorum ad solitudinem transibunt, pauperem vitam in multa contritione cordis deinceps habentes, & sic Deo humiliter seruientes.* Nec eò minùs, quidam è Monastico cœtu, opum cupiditate, ceu hamo, capiuntur, quùm ab Academiis designati sunt, aliauè arte, gerundis *Regularibus* sacerdotijs: Iuxta §. volumus, In ver. Religiosus De collat. In Concord. Hinc sensim côtrectato sacri Muneris ære, quasi peculiari, cucullatus sacerdos rem amplificat Monasterij sui: quod videlicet, tale in peculium morienti cœnobitæ succedit. Vtì à Nobis copiosè dictum est in Ecclesiast. Politiâ. Ecquid verò, si vnius Cœnobij alumnus, emigret in aliud Pontificia venia, aut velut è laxiori in arctius austeriúsque Monasterium? Nonnullis quidem videtur, hoc, casu, bona tacitè priori quæsita domino, *Abbæ*, ad posteriorem transmitti, vnà cum Monastici capite serui. Archidiac. in Can. I. Caus. 17. Quæst. 4. Hostiens. ad Cap. Quod à te De cleric. coniug. At rectiùs sentiunt alij, res primo Cœnobio sic partas ex Monastica professione côparatoris ipsarum, vt proprietas, ad alterum Monasterium, quò posteà translatus sit, minimè spectet, vsusfructus autem, in alimenta, cum Monacho, transeat ad secúdam Religionis Casam: ne hanc ille grauiusculo onere premat. Socynus I. C. in Respon. 52. Volum. 4. Post Speculat. in Tit. De stat. monach. §. 2. Vers. sed quæritur Bartol. ad leg. §. vlt. ff. De bonor. possess. secund. tabul. Panormit. ad cita. Cap. quod à te. Quam opinionem iuuant Harmenopuli dictata Lib. 5. Tit. 4. iuxta Nouellam Iustiniani legem De monachis §. si verò relinquens. Porro si cœnobita, alieno Conuentui Monastico Præfectus sit, hacque dein Præfectura se abdicet in amici gratiam: Hæsitatur, ciuíne bona, quasi in pristinum cœnobitæ statum redacti, deferantur anteriori Cœnobio, an posteriori? Causam hæsitandi præbet argumentum liberti, qui in seruitutem potestatémque patroni redierit: Vt peculiares similiter Monachi res, priori Monasterio aduoluantur. Alterum tamen Cœnobium peculij successionem iudicio euicit: quia defunctus

Ex Lib. Epistola S. Hildegardis, Abbatissæ in monte S. Roberti apud Naam fluuiû, prope Bingam.

S. Bern. in Epist. 276. ad Eugenium 3. P. pro obitu Episc. Altissiodoren. Cum his inquit, pauperibus & Ecclesiis nihil aut parum daret nepoti suo carnali adolescentulo seculari inutili totû penè quod acqui sierat mensis Episcopali, Stephano suggerente & solicitante, dimisit, &c.

Oldrad. in Côsil. 184. Consuetudo in certo ordine Monachorum quòd translatus ad alium prioratum habeat secum omnia bona & actiones ratione primi sibi competentes, non habet locum nisi in vere translato. Item Côsuetudo disponens, quòd bona Priorum decedentiû pertineant ad Abbatem, non habet locû in bonis translati.

Ab Vniuersitatibus Nominati graduati Cœnobitæ, ad beneficia obtinenda.

Lib. 2. Tit. 8. Art. 14. Angel. Perusinus in Consil. 235 fusè de eo tractat, 20. Religioso transeunte ad aliã Religionem monastirã, transeant eius bona priori Monasterio quæsita Rebuffus quoque de his scripsit, in §. vlt. De reg. ad Prælat. nominat. Iouer. concessa.

Harmenop. De Iure Orientali.

De liberto in manumissoris potestatẽ redacto, l. si mortis. D. Qui & a quib. manum. l. locuples, De manumiss. testam.

ctus

ctus, haud purè nudéque Cœnobiarchiam dimisisset, at cum recepto sibi eiusdem latifundio quodam, vice fructuariæ pensitarionis annuæ: Cui proinde latifundio ad extremum vsq; fati diem inhæserit. Aresto Parisiensi. 7. Idus Septembres An. 1546. Ex sententia Vlpij Marcelli. I. C., leg. Si libertus meus in seruitutem redactus. ff. De bon. libert. Cæterum in Dominicana Mendicorum Secta, de eo Constitutiones extant, simul & Distinctiones Vincent. Bandelli, Castronouani: qui sua rempestate Ordinis Magisterium obiit, periodo infrascripta. *Bona Fratris defuncti, quæ ab aliqua Prouincia vel Cōuentu habuit, sint illius: Quæ verò aliter acquisiuit, sint Conuentus, cuius est filius: si in alio Conuentu non est assignatus simpliciter, sed ad tempus propter studium, vel officium aliquod. Quæ verò hæreditate obuenerint, erunt Conuentus sui originalis, etiam si alterius Conuentus factus sit filius. Si verò est assignatus in aliquo Conuentu simpliciter, & pro tali ibidem præsentialiter receptus, qui illi prouideat de toto victu, vestitu, & aliis huiusmodi, diuidentur hæc aliter acquisita Mobilia æquis portionibus inter Conuentum in quo est assignatus, & Conuentum, cuius est filius. Alioquin quarta pars tantum erit Conuentus, in quo simpliciter est assignatus. Immobilia verò non hæreditate obuenientia, semper erunt Conuentus, cuius est filius.* Distinct. 2. De studentibus Cap. 14.

Curiæ Placitum die 7. Septem. 1546. inter Archiepiscopum Bituricensem Abbatem *de Villeloing*, & Abbatem *de Baugeran*.

Statuta Ordinis Fratr. Prædicatorum exposita a Vincent. Bädello. Generali Ordinis Magistro Sed quorū tamen Caput, de hæreditatibus propinquorū Religioso obuenientibus in Francia, non custoditur.

25 DISCVSSAS iam honorum, & bonorum quæstiones Monasticas excipit ardua Canonicorum, de ordinario Diuini officij cultu Ecclesiæ suæ, dissertatio ac dimicatio Fori. Quidam enim sacri Sodales Ædis Ronceteæ, Andegauen., Senatum, velut ex abusu, prouocarūt ab Episcopi decreto, per libellum expedito Pridie Nonas Octobres. 1599. & sexto Kalend. Apriles hoc An. 1600. Quo decreto, postulantibus aliis. Sodalibus, iubebantur vniuersi, eo in Templo Romanum Breuiariū, & MISSALE Diurnis officijs amplecti. Vltima quippe Tridentini Concilij Sessione, delectis Presulibus Cura mandata est texendæ seorsùm *Catechesis publicæ Christianorum, MISSALIS, Breuiarijque precum, Decēb. Mens. An. 1563. Cuiusmodi Rituale Breuiarium, iussu Pij. 5. P. emendatum fuit, editúmque An. 1566. Contendunt tamen prouocantes illi, sese hactenus Diœcesanum retinuisse Breuiarium peculiare, nec Romanum consequenter assumere cogendos, ex præscripto Tridentinæ Synodi, quæ in Gallijs nondùm vsquequaque esset vsu recepta. Suum cuiuis Diœcesi Ecclesiasticum morem constare, abs quo discedere remerè non liceat. Synodico Laterani præcepto, in Cap. Ad Apostolicam De Symon. Et cap. quoniam De offic. ordin. Sancti item PATRES, in Ecclesijs preces dici vetuêre, nisi antea probatas Conciliis, vel cum Prudētioribus collatas. Carthaginen. Synodi. 3. Can. 23. ac Meleuitanæ, sub Innocentio. 1., Can. 12. Contrariæ verò partis opinionem sic tuentur Canonici, MISSALIS Romani propugnatores, varium ac mutabile antea fuisse Andensium sacerdotum Rituale Ecclesiasticum, singulásque singulis Fanis Preces publicas

Causa appellationis tanquam ab abusu interpositæ ab Ordinatione Episcopi die 6 Octob. 1599 & 27. Mart. An. 1600, inter Gulielmū *Amys* Canonicum Ecclesiæ *du Ronceray d'Angers* appellantem, & Gasparem *Leiseure*, Correctorē, aliosque Canonicos Ecclesiæ, intimatos.

* Instructionis. Cathechismus Romanus ad Parochos Romæ per Paulum Manutium typis impressus, cum Missale ac Breuiarium, An. 1566. *Bulle de Pie* P. 7. Idus Iulias Ann. 1568 Pōtificatus An. 3. *touchāt ledit Breuiaire Romain.*

Lateranen. Concil.

multiformiter obseruari, temporibúsque adeo mutari consueuisse. Cui varietati vsusque incertitudini vt occurreretur tandem, paræcorum omnium instantia, ius fuit Diœcesano pontifici, Sacrorum Ritum Populari captui vsuique accommodare, veteri formula antiquata. Cita. cap. Quoniam, Et argumento Cap. abolendæ Consuetudinis De sepult. Nam quod Tridentini modò Ecclesiæ præsides attigerant obiter, Pius 5. ita absoluit MISSALE Romanum, ne Prouinciæ tamen, ilicò ei alligarentur, quæ statam & vniformem hucúsque solennium Precum normam ducentis ab annis secutæ essent, nisi de communi Antistitis, Senatusque sui *Cathedralis* sententia. Multò igitur minus dubij relinquitur Romano apud Andes Breuiatio, in ancipiti illa variáque Ecclesiasticarum precum abhinc centum annos obseruatione. Legimus, in proposito, Gelasium Pont. Max., compositas à se & ab alijs Preces limasse poliriùs, distinctèque emendatas, ordinatim digessisse. Apud Vvalfred. Strabonem, De reb. Ecclesiast. Cap. 22. & Sigebertum in Chronico Anni. 487. Has denuò preces B. Gregorius, additis quibusdam, detractis aliis, in ordinem accuratiùs redegit, Librumque de Sacramentis inscriptum publicauit. Auctore eodem Vualafrido. Ac ne longiùs à nostrate digrediar Francorum Ecclesia, Pipinus rex in Gallias primus inuexit Ecclesiasticos Romanorum ritus ac ceremonias: curante rem Ægidio Rothomagensi Archiepiscopo, circa Annum. 755. Pipini rursùm Magnus filius ægrè tulit de vario canendi genere certantes inuicem Sacerdotes: ideóque Ambrosianum morem promiscuè, & Gregorianum tenente Cleto, obtinuit Magnus, vti Ambrosiano quidem Mediolanensis Ecclesia, sed Gregoriano reliquus Orbis vteretur. Id quod Francicis Gaguini Annalibus paret. Sic nostro æuo, protrita multiplici sparsim Diuinorum officiorum celebratione, meritò introductum fuit Romanum MISSALE, Pii. 5. decreto, & Gallici vbique Sacerdotij votis assumptum. Testatur idipsum Aquensis Synodus, Phonensis prouinciæ, coacta Februar. Mens. An. 1585. Tit. de MISSALI & Breuiatio. Cuius decretis Synodi, instituitur Romani Breuiarij vsus: ne varium ac vagum postea Officium Ecclesiæ inferiores Diœceses retinerent. Consimilia vtique, in Rhemensi Conuentu Cleri statuta sunt, Maio Mens. An. 1583. Tit. De Breuiario, Missali &c. Nempe vti, quàm proximè fieri posset sacra Breuiaria ad vsum Romanæ principis Ecclesiæ, ex instituto Pij. 5. restituta seruarentur. Neque his dissonum quicquam, in Christianis Neustriæ Comitiis dictatum est An. 1581. Rubrica De diuino cultu. Haud dissident pariter ab iis Synodicæ Biturigum Constitutiones Septemb. Mens. An. 1584. Tit. 1. Can. 9. Burdigalenses itidem, An. 1583. Tit. De Breuiario, Missali &c. Turonensis, ad hæc, Sacerdotij Congressus percelebris, cui subscripsère Andegaui sacricolæ, parem sanxit Legem Septembri Mens. eiusd. Anni. 1583.

Extat quoque Diurnum Romanum, ex decreto Tridentini Concilij restitutum. Pij. 5 P. mandato editum: adiectis SS. officiis ex precepto Syxti. 5. & Clementis. 8. P.P.

Prouinciale Conciliū d'Ayx, en Prouence.

Rhemensis Synodus.

Rhotomagense Concilium.

Bituricen. Synodus.

Burdigalensis Concilij Decreta.

Turonense Concil. vltimum.

Rubr. De Epiſcopis Verſ. *Miſſalia, Breuiaria, Gradualia, alióſque Libros ad Diuinum cultum neceſſarios, quibus ferè omnes Eccleſiæ fuerunt deſtitutæ, vt exactè emendentur, ad normam à Sede Apoſtolica & decreto ſanctæ memoriæ Pij 5. præſcriptam, procurare monemus &c.* Vnde Aulicis itidem Galliæ Sacrificijs ſolennibus, Equeſtríſque Ordinis Spiritus almi, haud alius iam inoleuit, quàm Romani Breuiarij vſus & cultus. Ac vniuerſim adeo Pontificij Iuris Cōſultis placuit, Romanum Breuiarium vbiuis obtinere locorum & Diœceſum: in quibus, certum aliud conſtáſque perpetuò, non exter. Ioh. de Lignano diſerrè, ad Clem. 1. De celebrat. Miſſar. Eóque Nauarrus I. C. eleganter adnotauit, in hiis etiam Prouinciis, quibus hauddùm Tridentina eſſet admiſſa Synodus Pontificium Pij. 5. Breuiarium amplectandum. Cap. 20. De Oratione Mentali in Vocali facienda. Sed de his aliàs plura, ſuſpenſo interim Rei iudicio, ne appellatoriæ in Senatu liti pendenti; quæ propediem definietur, præiudicari quicquam, imprudens videar attulliſſe.

Diuinum ſeruitiū, in Capella ac Oratorio Regis, & Militiæ regij Ordinis S. Spiritus, ſecundùm Viuum Romanum.

26 SACRIS demùm, ac Piis vitæ Muneribus perfuncto Religioſo homini, qui migrarit ad Superos, paranda eſt Chriſtiana corporis ſepultura. Nam etſi quo in Cœnobio *Regularibus* ſe votis deuinxerit, ille vulgò tumulari debeat, Bonifacij. 8. ſanctione vlt. De ſepult. Si tamen viator idem cum Antiſtitis ſui venia, peregrè deceſſerit: Tunc nonuullis viſum, Parœciaco in Fano locorum, quibus obierit cœnobita, hunc ſepulturæ mandandum: Alijs, in Epiſcopali baſilica ſanctiore: aliis, in Cœnobitica ſui Ordinis Caſa Prioris ſententiæ vindex aſſertórque, fuit Archidiac. ad Cap. 1. De ſepult. In 6. Secundæ auctor, Glozematarius Cap. in noſtra Eod. Tit. In Antiq. Et Cardinal. ad Clem. dudum §. verùm Rubr. ead. Argumento Canon. Vbicunque Cauſ. 13. Quæſt. 2. Tertiæ verò opinioni mordiciùs adhæſit Anton. Butrius, in præd. Cap. 1. Ex Can. 1. Cauſ. 16. Quæſt. 1. In fi. Sed nodum ſoluere, operoſum non eſt, pugnantiáque in ſpeciem de eo Scriptorum iudicia conciliare. Si enim demortui Monachi corpus reuehi in ſuum Monaſterium commode poteſt, eo humandum referri, expedit. Cap. Religioſi De ſepulr. In 6. Sin minùs, in proximo loci obitus Templo monaſtico ſepeliendum. Vt vult Bohicus, ad cita. Cap. 1., & Antoninus, Summar. Parte. 3. Tit. 10. Cap. 5. Id quod D. Thomæ Aquinati, Dominicano, obtigit, Lugdunenſe Concilium adeunti, fatiſque in via intercepto, apud Foſſænouæ Cœnobium, Ciſtercienſis Familiæ, An. 1274. Quantùm Hiſtorico eiuſdem Antonini Volumine. 3. aſſequimur, Tit. 23. Cap. 27. ac ſeq. Quinimo ſi monaſticus Tyro, necdum vota profeſſus, extra ſuum Cœnobium viuis exierit, in illud reportari corpus ipſius, humo condendum, decreuit Senatus Burdigalenſis. Areſto. 12. Kal. Sextiles. An. 1522. pro Syndico Fratrum Prædicatorum Conuentus Regulæ, qui à Vaſatenſi Iuridico ſupremam eam Curiam appellarant: contra Ianum

Viator ac peregrinus monachus de licentia Abbatis, moriens, vbinam ſepeliendus.

S. Thomas de Aquino, Prædicatorij Ordinis.

Decretum Curiæ Aquitanicæ Vaſconum, die. 21. Iul. 1523 pro Iacobinis de la Re..., dioceſ de Bazas contra Curatum eius loci.

de Virazeil, patriæ Ecclesiæ curionem. Sicuti Boëtius in Aquitanico eo Senatu Præses memoriæ tradidit, Burdigalen. Decisione. 175. Ac illhæc quidem de cucullato Cœnobij alumno: Ecquid de Antistite ipso fiduciario ?. funebrisnè in hunc sumptus, ad hæredem pertinebit, an verò ad successorem in monasticum Præsulatum ; Sanè impensa funeris ex hæreditate deduci solet, hæredúmque oneri incumbit. Ælij; Martiani leg. penul. π. De relig. & sumpt. funer. l. At si quis §. vlt. l. si quis sepulchrum §. prætor. D. eod. Verùm hac in hypothesi, funebre officium impendiáque distinguntur à Iuris sacri Peritis. Quæ enim defuncti animæ salutem spectant, ea pièac benignè præstanda sunt à beneficiario Ecclesiæ, successore: vtputà Clericorum cœtus, stipendiáque solennibus Inferiis operantium. Ast sumptuosa alia exequiarum pompa, structuráque Tumuli, agnatum hæredem onerat, non Ecclesiam ipsam, nouúmque ei Præfectum. Abbas in Cap. Vt præteritæ De elect. Tum in Tract. Quæstion. ac Disputat. Atque ita distinctione rem diremit, secundùm istum, Phil. Decius. Responso. 157. de funeris sumptibus Triuulrii Cardinalis.

Abbas commẽdatitius. *A ce propos*, Boetius in Decis. 121. in 1. parte an filius præfectus Abbatiæ necé Monachi patris vindicanda & bonis necessoris obtinendis. *Où il allegue vn Arrest* contra Abbatem, *auec les raisons de Droict*.

In Disputat. incipien. Sempronius clericus.

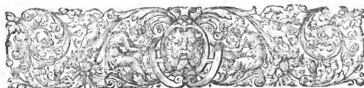
OPERIS CATASTROPHE.

EXTREMA tandem Monasticæ vitæ acta periodo, sistamus gradum, & Opusculo huic Cœnobitarum gratia suscepto Colophonem addamus. Quos ideo Cœnobitas, siue Beatorum iam Choro adscriptos, siue Mundo superstites, rogamus enixè, vt quod eiusce clarissimus Ordinis Bernardus profitebatur apud Honorium. 2. P., se ac suos assiduò orare pro commissa ipsi Ecclesia DEI, iidem pro Nobis seculi incolis preces in NVMEN fundere non desinant. Vnde speramus, nos denique, cum iis simul, inter COELITES receptum iri, ac Terrestrium laborum perenni fructu quieteque animi potituros. 27

D. Bernardus, Epist. 49.

Explicit Liber Secundus.

FORMV-

FORMVLARVM ALIQVOT, VERBORVMQVE FORENSIVM, QVÆ HIS LIBRIS CONTINENTVR, Index Familiaris.

B.

C.

Carlopolis

D.

Gandauum

Nouiodunum

FINIS.

Elenchus.

PROPRIORVM NOMINVM

ELENCHVS COENOBIORVM, PRIMATVVM Monasticorum, Præsulum, Abbatum, Regionum, Vrbium, Principatuum, & Pagorum: Quæ, hoc Monastici Iuris Tractatu, singula percensentur.

A.

Clementis

E.

Francisci

G.

ctonge

K.

Cælestin.

HH ij

M.

Monguidona

N.

Q.

R.

T.

Toletana

K k

V.

Vallis

Yuo

Finis Elenchi propriorum Nominum.

RERVM AC SENTENTIARVM INSIGNIVM, QVÆ HIS LIBRIS DE IVRE COENOBITARVM, continentur, SYLLABVS.

A.

Abbatum

B.

bulla

C.

Quotæ

I.

N.

P.

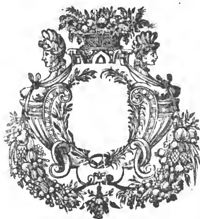
Oblatum

S.

X.

ΤΕΛΟΣ.

Errata			Sic emendanda.
Pag.	Lig.		Lege
72.	19.	Epitola	Epiſtola
115.	6.	fungantnr	fungantur
131.	27.	ruinoſa	ruinoſa
132.	18. in Marg.	deſdict	deſdictes
132.	38. in Marg.	Leruam	Lernam
134	38. in Marg.	Eguhartum	Egiohartum
173.	30.	Syluaenctenſis	Syluanectenſis
178	28.	Tabularo	Tabulario
208.	14 in Marg.	Frati	Fratrum
211.	3. in Marg.	Claretaris	Claretanis
234.	28. in Marg.	Ciſtercienſe	Ciſtercienſem
257.	2.	portio	portorio
Ibid.	7. in Marg.	priuilegitorum	priuilegiorum
271.	33. in Marg.	Proponis, Rex	patronis, Res
272.	25. in Marg.	Beatrixs aliá Regix.	Beatrix filia Regis
275.	2. in Marg.	acante	vacante

QVÆ iſt hîc deſunt, Libri Menda alia, ſuppleri à candido LECTORE poſtulo, & oro.

Huic ſecundæ, huiuſce Libri Monaſti-
cῶn, ſeu de Iure Cœnobitarum, edi-
tioni, vltima manus impoſita eſt
Kalendis Septemb. Anni
1609.

